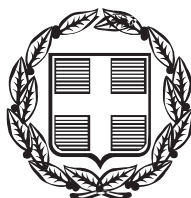

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ **Αρ. Φύλλου 1808**

2 Ιουλίου 2014

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. απόφ. *563/VII/2013

Λήψη απόφασης επί της αυτεπάγγελτης έρευνας στην εγχώρια αγορά της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας για ενδεχόμενη παράβαση του άρθρου 1 Ν. 703/1977 (ήδη άρθρο 1 Ν. 3959/2011) και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε στην Αίθουσα Συνεδριάσεων του 1ου ορόφου του κτιρίου των γραφείων της, επί της οδού Κότσικα 1Α, Αθήνα, την 29η Οκτωβρίου 2012, ημέρα Δευτέρα και ώρα 10:00, με την εξής σύνθεση:

Πρόεδρος: Δημήτριος Κυριτσάκης
Αντιπρόεδρος: Δημήτριος Λουκάς
Μέλη: Ιωάννης Μπιτούνης,
Εμμανουέλα Τρούλη,
Βικτωρία Μερτικοπούλου,
Δημήτριος Δανηλάτος και
Ιωάννης Αυγερινός
Γραμματέας: Ηλιάνα Κούτρα

Θέμα της συνεδρίασης: Λήψη απόφασης επί της αυτεπάγγελτης έρευνας στην εγχώρια αγορά της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας για ενδεχόμενη παράβαση του άρθρου 1 Ν. 703/1977 (ήδη άρθρο 1 Ν. 3959/2011) και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ.

Πριν την έναρξη της συζήτησης ο Πρόεδρος όρισε Γραμματέα της υπόθεσης την Ηλιάνα Κούτρα, με αναπληρώτρια την Παρασκευή Ζαχαριά.

Η υπόθεση συζητήθηκε μετά από αναβολή της αρχικά ορισθείσας ημερομηνίας συζήτησης, την 10η Οκτωβρίου 2012, κατόπιν αιτήματος των ενδιαφερομένων μερών.

Η συζήτηση συνεχίσθηκε κατά τις συνεδριάσεις της Επιτροπής στις 30 και 31 Οκτωβρίου 2012, όπου και ολοκληρώθηκε.

Στη συζήτηση της υπόθεσης τα νομίμως κλητευθέντα μέρη παραστάθηκαν ως εξής: α) ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ διά του πληρεξουσίου δικηγόρου Νικολάου Κοσμίδη, β) η εταιρία Θ. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ ΑΒΕΕ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ με τους νομίμους εκπροσώπους της Θεόδωρο Νιτσιάκο (Πρόεδρος) και Κων/νο Νιτσιάκο (Αντιπρόεδρος) μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων, Εμμανουήλ Δρυλλεράκη, Κλεομένη Γιαννίκα, Σωτήρη Δεμπεγιώτη και Χρήστο Αναστασίου, γ) ο Αγροτικός Πτηνοτροφικός Συνεταιρισμός Ιωαννίνων ΠΙΝΔΟΣ με τους νομίμους εκπροσώπους του Ανδρέα Δημητρίου (Πρόεδρος) και Λάζαρο Τσακανίκα (Γενικός Δ/ντής) μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων Εμμανουήλ Δρυλλεράκη, Κλεομένη Γιαννίκα, Σωτήρη Δεμπεγιώτη, δ) η εταιρία ΥΙΟΙ Π. ΣΑΡΑΜΟΥΡΤΣΗ ΑΒΕΕ διά του πληρεξουσίου δικηγόρου Γεωργίου Πετρίδη, ε) η εταιρία ΚΟΤΙΝΟ ΑΕΒΕ με το νόμιμο εκπρόσωπό της Ηλία Σαρηγιαννίδη μετά του πληρεξουσίου δικηγόρου Σπύρου Αγγελή, στ) ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΑΡΤΑΣ με το νόμιμο εκπρόσωπό του, Λεωνίδα Τσιαντή (Πρόεδρος) μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων Εμμανουήλ Δρυλλεράκη, Κλεομένη Γιαννίκα, Σωτήρη Δεμπεγιώτη και Περίανδρου Τσίτσικα, ζ) η εταιρία Δ. ΚΕΛΑΪΔΙΤΗΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ με το νόμιμο εκπρόσωπό της Αδαμάντιο Συρίγο μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων Ιωάννη Χατζηπροδρόμου και Ευθυμίας Κινινή, η) η εταιρία ΑΜΒΡΟΣΙΑΔΗΣ ΚΟΤΟΠΟΥΛΑ ΕΞΟΧΗΣ ΑΒΕΕ με το νόμιμο εκπρόσωπό της Ιωακείμ Αμβροσιάδη (Πρόεδρος) μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων Εμμανουήλ Δρυλλεράκη, Κλεομένη Γιαννίκα, Σωτήρη Δεμπεγιώτη, θ) η εταιρία ΑΓΡΟΖΩΗ ΑΒΕΕ με το νόμιμο εκπρόσωπό της Λάμπρο Ζώη (Πρόεδρος) μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων Εμμανουήλ Δρυλλεράκη, Κλεομένη Γιαννίκα, Σωτήρη Δεμπεγιώτη, ι) η εταιρία ΜΑΖΑΡΑΚΙ ΑΒΕΕ με το νόμιμο εκπρόσωπό της Αδαμάντιο Συρίγο μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων Ιωάννη Χατζηπροδρόμου και Ευθυμίας Κινινή, κ) η εταιρία ΒΙΟΚΟΤ ΑΕ με το νόμιμο εκπρόσωπό της Τριαντάφυλλο Ζούρα μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων Εμμανουήλ Δρυλλεράκη, Κλεομένη Γιαννίκα, Σωτήρη Δεμπεγιώτη, λ) η εταιρία ΦΡΕΣΚΟΤ-ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΕ με τη νόμιμη εκπρόσωπό της Ελένη Κουτσού μετά του πληρεξουσίου δικηγόρου Γιώργου Γουλιέλμου και μ) η εταιρία ΑΓΓΕΛΑΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ Α.Ε με το νόμιμο εκπρόσωπό της Αθανάσιο Αγγελάκη μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων Ανέστη Παπαδόπουλου,

* *Η παρούσα απόφαση εκδίδεται σε 15 επιπλέον εκδόσεις: Μία για το ΦΕΚ και από μία για κάθε ένα διάδικο μέρος. Από τις παραπάνω εκδόσεις έχουν αφαιρεθεί τα απόρρητα επιχειρηματικά στοιχεία (όπου η ένδειξη [...]) τα οποία δεν θα πρέπει να περιέλθουν σε γνώση τρίτων καθώς και των αποδεκτών αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 28 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ 54/Β΄/16.1.2013) και με το άρθρο 41 του Ν. 3959/2011 (ΦΕΚ 93/Α΄/20.4.2011), ως ισχύει,*

Γεωργίου Τσαπρούνη και την ασκούμενη δικηγόρο Γεωργία Γρετσίστα.

Από τα ως άνω νομίμως κλητευθέντα μέρη, η εταιρία ΦΡΕΣΚΟΤ-ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΕ, παραστάθηκε κατά τη συνεδρίαση της 29ης Οκτωβρίου 2012 και η εταιρία ΥΙΟΙ Π. ΣΑΡΑΜΟΥΡΤΣΗ ΑΒΕΕ, παραστάθηκε κατά τις συνεδριάσεις της 29ης και 30ης Οκτωβρίου 2012.

Η εταιρία ΑΦΟΙ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗ καίτοι κλητεύθηκε νομίμως (σχετικές οι υπ' αριθ. 5863 Γ΄/22.8.2012 και 5955Γ΄/14.9.2012 εκθέσεις επίδοσης του δικαστικού επιμελητή του Πρωτοδικείου Χαλκίδας, [...]), δεν παραστάθηκε.

Στην αρχή της συζήτησης, ο Πρόεδρος έδωσε το λόγο στην Εισηγήτρια της υπόθεσης, Βικτωρία Μερτικοπούλου, η οποία ανέπτυξε συνοπτικά την υπ' αριθμ. πρωτ. 6258/2.8.2012 γραπτή Εισήγηση επί της κρινόμενης υπόθεσης και πρότεινε, για τους λόγους που αναφέρονται αναλυτικά στην Εισήγηση:

«Α. Να διαπιστωθεί η ως άνω περιγραφείσα παράβαση (οριζόντια σύμπραξη με βασικό αντικείμενο τον καθορισμό τιμών) του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 703/1977, όπως ίσχυε, και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, για το χρονικό διάστημα 1996 έως 2010.

Β. Να επιβληθεί πρόστιμο στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις και το ΣΠΕΕ για την ως άνω παράβαση του άρθρου 1 του Ν. 703/1977, όπως ίσχυε, και το άρθρο 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, το οποίο θα υπολογισθεί βάσει του άρθρου 25 παρ. 2 του Ν. 3959/2011, ως ακολούθως:

ΣΠΕΕ: Σεπτέμβριος 1996 - Σεπτέμβριος 2010

Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ: Απρίλιος 1997 – Σεπτέμβριος 2010

ΑΠΣΙ Πίνδος: Απρίλιος 1997 - Σεπτέμβριος 2010

ΑΠΣ Άρτας: Απρίλιος 1997 - Σεπτέμβριος 2010

Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ: Απρίλιος 1997 - Σεπτέμβριος 2010

Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ: Απρίλιος 1997 - Σεπτέμβριος 2010

Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ: Σεπτέμβριος 1998 - Σεπτέμβριος 2010

Αγροζωή ΑΒΕΕ: Σεπτέμβριος 1997 - Σεπτέμβριος 2010

Μαζαράκι ΑΒΕΕ: Αύγουστος 2002 - Σεπτέμβριος 2010

Κοτίνο ΑΕΒΕ: Ιούνιος 2001- Σεπτέμβριος 2010

Βιοκότ ΑΕ: Οκτώβριος 2002- Σεπτέμβριος 2010

Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ: Σεπτέμβριος 1998- Σεπτέμβριος 2010

Φρεσκότ ΑΕ: Απρίλιος 1997- Σεπτέμβριος 2010

Αγγελάκης ΑΕ: Οκτώβριος 1997 - Σεπτέμβριος 2010.

Γ. Να γίνει σύσταση προς το ΣΠΕΕ να απαλειφθούν ή άλλως να αναδιατυπωθούν από το καταστατικό του ΣΠΕΕ και συγκεκριμένα από το άρθρο 2 αυτού, οι ακόλουθοι σκοποί του σωματείου, ως αντικείμενοι στα άρθρα 1 παρ. 1 Ν. 703/1977, 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, και συνεπώς άκυροι:

i) η παράγραφος 2: «ο προγραμματισμός και έλεγχος εισαγωγής νεοσσών αναπαραγωγής του κλάδου κρεοπαραγωγής και αυγοπαραγωγής βάσει των αναγκών της εσωτερικής αγοράς και των εξαγωγών σε κρέας πουλερικών και σε αυγά καταναλώσεως»,

ii) η παράγραφος 5: «στατιστική παρακολούθηση της παραγωγικής δραστηριότητας του κλάδου προς τον σκοπό προγραμματισμένης αναπτύξεως των εργασιών των μελών και αποτελεσματικής προλήψεως των περιοδικώς παρουσιαζομένων κρίσεων στον κλάδο. Προς τούτο εις τα Γραφεία του Συνδέσμου θα συγκεντρώνονται συστηματικά στατιστικά στοιχεία, βάσει παρεχόμενων πληροφοριών από τα μέλη επί της εισαγωγής νεοσσών πατρογονικών, επί της τοποθέτησης εκκολάψιμων αυγών εις τις μηχανές, επί της παραγωγής και πωλήσεως νεοσσών BROILERS και αυγοπαραγωγής»,

iii) η παράγραφος 6: «σύνταξη μηνιαίου δελτίου επί της υφιστάμενης παραγωγικής δραστηριότητας του κλάδου και των προοπτικών αναπτύξεως αυτού, σε συνδυασμό με την υφιστάμενη και προβλεπόμενη κατανάλωση κρέατος πουλερικών και αυγών στην εσωτερική αγορά, λαμβανομένων υπόψη και των εξαγωγών» και

iv) η παράγραφος 7: «εκπόνηση ετήσιων και μακροχρόνιων προγραμμάτων αναπτύξεως του κλάδου προς εξασφάλιση ορθολογικών κριτηρίων εις τα μέλη κατά τη λήψη αποφάσεως περαιτέρω επεκτάσεων με σκοπό την αποφυγή και πρόληψη μονιμότερων οικονομικών κρίσεων».

Δ. Να υποχρεωθούν οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις και ο ΣΠΕΕ να παύσουν τις ως άνω παραβάσεις και να παραλείπουν αυτές στο μέλλον.

Ε. Να απειληθούν οι ανωτέρω επιχειρήσεις και ο ΣΠΕΕ με πρόστιμο και χρηματική ποινή, αν με απόφαση της Επιτροπής βεβαιώνεται η συνέχιση ή η επανάληψη των διαπιστωθεισών παραβάσεων».

Κατόπιν το λόγο έλαβαν οι πληρεξούσιοι δικηγόροι των ενδιαφερομένων μερών καθώς και οι νόμιμοι εκπρόσωποί τους, οι οποίοι τοποθετήθηκαν επί της εισηγήσεως, ανέπτυξαν τις απόψεις τους, έδωσαν διευκρινήσεις και απάντησαν σε ερωτήσεις, που τους υπέβαλαν ο Πρόεδρος και τα Μέλη της ΕΑ. Για τη θεμελίωση των ισχυρισμών τους οι πληρεξούσιοι δικηγόροι των εταιριών ζήτησαν την εξέταση μαρτύρων. Η Επιτροπή αποδεχόμενη το αίτημα εξέτασε τους μάρτυρες: 1) [...], 2) [...], 3) [...], 4) [...], 5) [...], 6) [...], 7) [...] και 8) [...].

Επίσης, κατόπιν αιτήματος των πληρεξουσίων δικηγόρων των εταιριών Δ. ΚΕΛΑΪΔΙΤΗΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ και ΜΑΖΑΡΑΚΙ ΑΒΕΕ, η Επιτροπή την 29η Οκτωβρίου 2012 κάλεσε τηλεφωνικά μέσω της Γραμματέως της υπόθεσης, για μία ακόμη φορά, τον [...] να προσέλθει στην Επιτροπή προκειμένου να καταθέσει ως μάρτυρας. Ο [...] απάντησε προς τη Γραμματέα, Ηλιάνα Κούτρα ότι αδυνατεί να προσέλθει ενώπιον της Επιτροπής γιατί δεν μπορεί να μετακινηθεί και η συζυγός του είναι βαριά άρρωστη. Στην υπόμνηση δε ότι θα του στείλουμε γιατρό στο σπίτι δήλωσε ότι «δεν ξέρω, εγώ πάντως δεν μπορώ να έρθω».

Η Επιτροπή συνήλθε σε διάσκεψη την 24η Ιανουαρίου 2013 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 13:00), η οποία συνεχίσθηκε και ολοκληρώθηκε την 15η Φεβρουαρίου 2013 (ημέρα Παρασκευή και ώρα 11:00, στην ως άνω αίθουσα συνεδριάσεων του 1ου ορόφου των Γραφείων, επί της ως άνω υπόθεσης με τη συμμετοχή της Εισηγήτριας Βικτωρίας Μερτικοπούλου, η οποία δεν έλαβε μέρος στην ψηφοφορία και, αφού έλαβε υπόψη της τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης, περί των οποίων κατωτέρω, την Εισήγηση, τις απόψεις που διατύπωσαν προφορικώς τα ενδιαφερόμενα μέρη κατά τη συζήτηση της υπόθεσης και με τα υπομνήματα τα οποία υπέβαλαν, καθώς και τα όσα κατέθεσαν οι μάρτυρες κατά την ακροαματική διαδικασία,

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΑΚΟΛΟΥΘΩΣ:

1. Στις 2/9/2010, με βάση πληροφορίες που περιήλθαν σε γνώση της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού (εφεξής ΓΔΑ) για επικείμενη συντονισμένη αύξηση των τιμών των παραγόμενων προϊόντων πολλών εταιριών του κλάδου της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας από 1/09/2010, αποφασίστηκε η διενέργεια σχετικής αυτεπάγγελτης έρευνας για ενδεχόμενη παράβαση του άρθρου 1 ν. 703/77 (ήδη άρθρο 1 ν. 3959/20011) και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ.

2. Στο πλαίσιο της αυτεπάγγελτης αυτής έρευνας, μεταξύ άλλων:

   (α) διενεργήθηκαν αιφνιδιαστικοί επιτόπιοι έλεγχοι σε τέσσερις (4) επιχειρήσεις του κλάδου,[1] καθώς και στο Σύνδεσμο Πτηνοτροφικών Επιχειρήσεων Ελλάδος (εφεξής και «Σύνδεσμος» ή «ΣΠΕΕ»), στα γραφεία της ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗΣ - Κεντρικής Κλαδικής Συνεταιριστικής Ένωσης Πτηνοτροφικών Προϊόντων (εφεξής και Πτηνοτροφική-Συνεταιριστική Ένωση), καθώς και στα γραφεία της Πανελλήνιας Ένωσης Οργανώσεων Πτηνοτρόφων Παραγωγών (εφεξής και ΠΕΟΠΠ),

   (β) στάλθηκε σειρά ερωτηματολογίων σε είκοσι επτά (27) επιχειρήσεις του κλάδου[2], οι περισσότερες εκ των οποίων μέλη του ΣΠΕΕ, για τη συλλογή απαραίτητων για τον αυτεπάγγελτο έλεγχο στοιχείων· το άθροισμα του κύκλου εργασιών των εν λόγω επιχειρήσεων εκτιμάται σε περίπου 90% του συνολικού ετήσιου κύκλου εργασιών της αγοράς (στοιχεία 2010), και

   (γ) κλήθηκαν στα γραφεία της υπηρεσίας για παροχή πληροφοριών εκπρόσωποι δεκαπέντε (15) επιχειρήσεων και συνεταιρισμών του κλάδου[3], καθώς και […] από την Πτηνοτροφική-Συνεταιριστική Ένωση[4].

3. Όπως περιγράφεται εκτενώς στις ακόλουθες ενότητες, με βάση τα στοιχεία της έρευνας και της συνακόλουθης (προφορικής και γραπτής) διαδικασίας ενώπιον της Επιτροπής, διαπιστώθηκε ότι, επί πολλά έτη, και ειδικότερα από το 1996 έως και το 2010, πολλές

---

[1] Συγκεκριμένα, αιφνιδιαστικοί επιτόπιοι έλεγχοι από κλιμάκια της ΓΔΑ διενεργήθηκαν στις εταιρίες Βιοκότ – Πτηνοσφαγεία Αττικοβοιωτίας ΑΕ, Θ. Νιτσιάκος Α.Β.Ε.Ε, Αφοί Λειβαδίτη Α.Β.Ε.Ε και Αγροτικός Πτηνοτροφικός Συνεταιρισμός Άρτας στις 3/9/2010. Περαιτέρω, στα γραφεία του ΣΠΕΕ διενεργήθηκαν έλεγχοι στις 3/9/2010 και 21/9/2010. Στην Πτηνοτροφική – Συνεταιριστική Ένωση, ο έλεγχος διενεργήθηκε στις 12/01/2012. Στην ΠΕΟΠΠ ο έλεγχος διενεργήθηκε στις 12/01/2012.

[2] Συγκεκριμένα, αιτήματα παροχής πληροφοριών εστάλησαν στις εταιρίες Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Αγροζωή ΑΒΕΕ, Φρεσκότ πτηνοτροφικές εμπορικές επιχειρήσεις Α.Ε, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Λεβεντάκης ΑΕΒΕ, Αγγελάκης ΑΕ, Μαζαράκι ΑΒΕΕ, Καραγιαννάκης Ανδρέας Α.Ε, Δ & Κ Γεννάδιος ΑΒΕΕ, Υιοί Φ. Κουσιάκη ΟΕ, Κοτίνο ΑΒΕΕ, Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Πτηνοπαραγωγή Α.Ε, Χ. Λιόγκας & Υιοί ΑΕΒΕ, Βιοκότ ΑΒΕΕ, Όρνιθα ΑΒΕΕ, H.Q.F. AET, Λεσβιακή Πτηνοτροφία Α.Ε, Πτηνοτροφικές Επιχειρήσεις Άρτας ΑΒΕΕ, Κοτόπουλα Μεσημερίου Γαλανός ΑΕ, Κωσταρής Στυλιανός, Κρέτα Πτηνέκ - Καζάκης Α.Ε, Σιμόπουλος ΟΕ, Δ. Κελαϊδίτης & Σια ΕΠΕ, ΑΠΣ Άρτας και ΑΠΣΙ Πίνδος.

[3] Συγκεκριμένα, κλήθηκαν εκπρόσωποι των εταιριών Βιοκότ ΑΕ, Κελαϊδίτης ΑΕ, Μαζαράκι ΑΒΕΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος, Αγγελάκης ΑΕ, Αγροζωή ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, ΑΠΣ ΑΡΤΑΣ, Κοτίνο ΑΕΒΕ, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Όρνιθα ΑΒΕΕ, Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Φρεσκότ ΑΕ, HQF AET και Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ.

[4] Πρόκειται για […] της Πτηνοτροφικής – Συνεταιριστικής Ένωσης.

επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον κλάδο της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας συνεννοούνταν μεταξύ τους για το συντονισμό της εμπορικής τους πολιτικής, με κύριο σκοπό τον από κοινού καθορισμό τιμών πώλησης των προϊόντων τους (ήτοι του νωπού και κατεψυγμένου κοτόπουλου) προς το επόμενο επίπεδο της παραγωγικής αλυσίδας (χονδρέμποροι, σούπερ μάρκετ, ψησταριές, κρεοπώλες). Περαιτέρω, οι ίδιες επιχειρήσεις συνεννούνταν για τον καταμερισμό πελατών, με συμπληρωματικό σκοπό τη διατήρηση της υφιστάμενης κατανομής πελατείας, προκειμένου να ισχυροποιηθεί η αντι-ανταγωνιστική μεταξύ τους σύμπραξη. Στο πλαίσιο της εν λόγω σύμπραξης, ο ΣΠΕΕ είχε σημαντικό ρόλο στην οργάνωση των συναντήσεων, στις οποίες συμφωνούνταν η κοινή εμπορική στρατηγική των ανταγωνιζόμενων επιχειρήσεων, καθώς και στην εν γένει υποστήριξη της σύμπραξης.

Πιο συγκεκριμένα, όπως αναλύεται κατωτέρω, οι εμπλεκόμενες πτηνοτροφικές επιχειρήσεις επέδειξαν για πολλά έτη (1996 – 2010) την επιθυμία τους να καθορίσουν από κοινού τις τιμές πώλησης των προϊόντων τους, με την παρότρυνση και ενεργό συμμετοχή του ΣΠΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό, έλαβαν χώρα πολλές συναντήσεις μεταξύ ανταγωνιστών, η θεματολογία των οποίων, όπως αποδεικνύεται από τα ευρήματα των επιτόπιων ελέγχων, αφορά στη διαμόρφωση των τιμών των προϊόντων τους, ενώ η εναρκτήρια σχετική συμφωνία είχε καταγραφεί και σε έγγραφο ιδιωτικό συμφωνητικό. Οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις για μεγάλο χρονικό διάστημα βρίσκονταν σε άμεση επικοινωνία, επαφή και συνεννόηση, αντάλλασσαν απόψεις και πληροφορίες σχετικά με την εμπορική, και ειδικότερα την τιμολογιακή, πολιτική τους και κατάρτισαν από κοινού σχέδιο με στόχο τον καθορισμό τιμών. Με τις ενέργειές τους, αποσκοπούσαν συστηματικά στην τεχνική διαμόρφωση του επιπέδου των τιμών πώλησης των προϊόντων τους εντός της ελληνικής επικράτειας, αντί να καθορίζουν αυτοτελώς την εμπορική τους πολιτική στην αγορά. Το ενιαίο αντι-ανταγωνιστικό αυτό σχέδιο ήταν λεπτομερές στη σύλληψη, ανάπτυξη και εφαρμογή του, ενώ και η διάρθρωση της υπό κρίση σύμπραξης ήταν τέτοιας μορφής και έντασης, ώστε να διασφαλίζεται εντέλει η διαχρονικότητά της (1996 – 2010). Τα εμπλεκόμενα μέρη είχαν πολλαπλές και συνεχείς συνεννοήσεις καθόλη την εξεταζόμενη περίοδο, συμμετείχαν σε πολλές μεταξύ τους συναντήσεις με αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, και ειδικότερα προσδιόριζαν απο κοινού και συμφωνούσαν συγκεκριμένο επίπεδο τιμών ανά κανάλι διανομής σε τακτά χρονικά διαστήματα. Περαιτέρω, η σύμπραξη καταλάμβανε και ρήτρες κατανομής πελατείας (διατήρηση υφιστάμενης κατανομής πελατείας). Ο Σύνδεσμος των πτηνοτροφικών επιχειρήσεων, ΣΠΕΕ, είχε ενεργό ρόλο προς διευκόλυνση του αντι-ανταγωνιστικού σχεδίου. Και τούτο, ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι στην σύμπραξη συμμετείχαν και επιχειρήσεις που δεν ήταν μέλη του ΣΠΕΕ. Ειδικότερα, μέσω του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] και της γραμματείας του Συνδέσμου, επιλαμβάνεται, σε μεγάλο βαθμό, της οργάνωσης των συναντήσεων, στις οποίες γίνεται η συζήτηση και συνάπτονται συμφωνίες σε σχέση με τον καθορισμό των τιμών (και την κατανομή της πελατείας). Στο πλαίσιο αυτό, επιλαμβάνεται των προσκλήσεων, της τήρησης των πρακτικών σχετικά με όσα συζητούνται και συμφωνούνται, της αποστολής ενημερώσεων - επιστολών

υπενθύμισης των συμφωνηθέντων, της συλλογής στοιχείων που χρησιμοποιεί για τη διαμόρφωση των προτεινόμενων τιμών και για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με τα συμφωνηθέντα, ενίοτε δε απευθύνει προς τα μέλη παροτρύνσεις με αντι-ανταγωνιστικό περιεχόμενο.

Α. ΤΑ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ

4. Τα εμπλεκόμενα μέρη στην κρινόμενη υπόθεση είναι ένας μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον κλάδο της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας, καθώς και ο ΣΠΕΕ που αποτελεί το κλαδικό όργανο στο οποίο ανήκουν οι περισσότερες από αυτές.

Α.1. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΛΑΔΟΥ ΚΡΕΟΠΑΡΑΓΩΓΟΥ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ

5. Βασική δραστηριότητα των επιχειρήσεων του κλάδου κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας είναι η σφαγή, τυποποίηση και χονδρική πώληση κοτόπουλου προς τέσσερα, κυρίως, κανάλια διανομής: χονδρέμπορους, σούπερ μάρκετ, κρεοπωλεία και ψητοπωλεία. Το κοτόπουλο μπορεί να πωλείται συσκευασμένο ή μη, ολόκληρο ή μη (ήτοι συσκευασμένο ανά μέρος του σώματος), επεξεργασμένο ή μη, νωπό ή κατεψυγμένο. Από το συνδυασμό αυτών των χαρακτηριστικών προκύπτουν πολλά παράγωγα προϊόντα, τα οποία και καλούνται από κοινού «προϊόντα κοτόπουλου» για το σκοπό της παρούσας απόφασης.

6. Η τυπική επιχείρηση του κλάδου παραλαμβάνει νεοσσούς από πιστοποιημένα εκκολαπτήρια, αναλαμβάνει την πάχυνση και σφαγή τους, και κατόπιν τα προωθεί προς τα τέσσερα προαναφερόμενα κανάλια διανομής. Ωστόσο, οι περισσότερες επιχειρήσεις, και δη οι μεγαλύτερες, είναι πλήρως καθετοποιημένες, δεδομένου ότι δραστηριοποιούνται, τόσο στην εκκόλαψη, όσο και στην επεξεργασία και διανομή των προϊόντων τους, ενώ συμμετέχουν και σε άλλες συναφείς αγορές, όπως αυτές των φυραμάτων και λοιπών ζωοτροφών.

7. Στα αρχικά στάδια, η έρευνα της υπηρεσίας επεκτάθηκε σε 26 επιχειρήσεις του κλάδου. Ωστόσο, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία του φακέλου, η έρευνα επικεντρώθηκε εν τέλει στη συμπεριφορά των κάτωθι επιχειρήσεων (παρατίθενται με τυχαία σειρά):

ΕΤΑΙΡΙΕΣ	
Επωνυμία	**Διακριτικός Τίτλος**
Αμβροσιάδης Παραγωγή και Εμπορία Πτηνοτροφικών Ζωικών Προϊόντων Α.Β.Ε.Ε.	Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής Α.Β.Ε.Ε.
Υιοί Π. Σαραμούρτση Α.Β.Ε.Ε. Παραγωγή και Επεξεργασία Πουλερικών	Χάρμα
Δημ. Κελαϊδίτης & Σία Ε.Π.Ε	Δημ. Κελαϊδίτης Ε.Π.Ε.
Αφοί Λειβαδίτη Παραγωγή και Εμπορία Πτηνοτροφικών Προϊόντων και Πτηνοτροφών Α.Β.Ε.Ε.	Αφοί Λειβαδίτη Α.Β.Ε.Ε.
Αγροτικός Πτηνοτροφικός Συνεταιρισμός	ΑΠΣ Άρτας

Πίνδος – Αγροτικός Πτηνοτροφικός Συνεταιρισμός Ιωαννίνων	ΑΠΣΙ Πίνδος
Θ. Νιτσιάκος Α.Β.Ε.Ε. Πτηνοτροφικές Επιχειρήσεις	Θ. Νιτσιάκος Α.Β.Ε.Ε.
Κοτίνο Ανώνυμη Πτηνοτροφική Εμπορική και Βιομηχανική Επιχείρηση	Κοτίνο Α.Ε.Β.Ε.
Αγροζωή Α.Β.Ε.Ε. – Αγροτικές και Πτηνοτροφικές Επιχειρήσεις	Αγροζωή Α.Β.Ε.Ε.
Αγγελάκης Βιομηχανική και Πτηνοτροφική Α.Ε.	Αγγελάκης Α.Ε.
Hellenic Quality Foods Ανώνυμος Εταιρία Τροφίμων	H.Q.F.
Μαζαράκι Α.Β.Ε.Ε. Πτηνοτροφικών Προϊόντων	Μαζαράκι Α.Β.Ε.Ε.
Φρεσκότ – Πτηνοτροφικές Εμπορικές Επιχειρήσεις Α.Ε.	Φρεσκότ Α.Ε.
Βιοκότ Πτηνοσφαγεία Αττικοβοιωτίας Βιομηχανική Εμπορική Τροφίμων Α.Ε.	Βιοκότ Α.Ε.

8. Στο Παράρτημα 1 της παρούσας παρουσιάζονται πληροφορίες σχετικά με κάθε μία από τις ανωτέρω εμπλεκόμενες επιχειρήσεις.

Α.2. ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΣΠΕΕ)

Α.2.1. Ίδρυση –έδρα –σκοπός.

9. Ο ΣΠΕΕ συνιστά μη κερδοσκοπικό Επαγγελματικό Σωματείο με έδρα την οδό Μενάνδρου 54 στην Αθήνα[5]. Ιδρύθηκε κατόπιν τροποποίησης του καταστατικού του προϋπάρχοντος Συνδέσμου Εκκολαπτών Νεοσσών Κρεοπαραγωγής, στον οποίο συμπεριελήφθησαν οι κλάδοι της αυγοπαραγωγού και κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας[6]. Πέραν των Συνεταιρισμών, στο ΣΠΕΕ συμμετέχουν ως μέλη οι μεγαλύτερες ιδιωτικές επιχειρήσεις του κλάδου της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας.

10. Βάσει του προσκομισθέντος καταστατικού, οι σκοποί του ΣΠΕΕ περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη μελέτη, την προστασία και την προαγωγή των επαγγελματικών και οικονομικών συμφερόντων των μελών του, την παρακολούθηση της παραγωγικής δραστηριότητας του κλάδου και τη σύνταξη σχετικού μηνιαίου δελτίου, καθώς και την εκπόνηση ετησίων και μακροχρονίων προγραμμάτων αναπτύξεως του κλάδου.

Α.2.2. Διοικητικό Συμβούλιο.

11. Κατά την ίδρυσή του, στο ΔΣ του ΣΠΕΕ εκπροσωπούνταν και οι τρεις επαγγελματικές κατηγορίες στον κλάδο της πτηνοτροφίας, ήτοι κρεοπαραγωγοί, εκκολάπτες και αυγοπαραγωγοί. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια υπάρχει σχετική ανισοκατανομή μεταξύ των μελών, δεδομένων των πολλών μελών προερχόμενων από κρεοπαραγωγικές

---

[5] Διά της υπ’ αριθμ. 5245/2009 αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών εγκρίθηκε στις 2/11/2009 η τροποποίηση Καταστατικού Σωματείου υπό την επωνυμία Σύνδεσμος Πτηνοτροφικών Επιχειρήσεων Ελλάδος (Σ.Π.Ε.Ε.), το οποίο είχε αναγνωρισθεί με την υπ’ αριθμ. 131/1973 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών.

[6] Βλ. απαντητική επιστολή ΣΠΕΕ με αρ. πρωτ. 474/25.01.2011. Βλ. και την από […] ένορκη κατάθεση του […] (εφεξής ως [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ]).

επιχειρήσεις. Κατά την έναρξη της έρευνας της Υπηρεσίας, το Σεπτέμβριο του 2010, η σύνθεση του ΔΣ του ΣΠΕΕ είχε ως εξής[7]:

Θέση	**Όνομα**	**Εκπρ. Επιχείρηση**	**Κλάδος**
ΠΡΟΕΔΡΟΣ	Δημήτρης Λειβαδίτης	Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ	Κρεοπαραγωγή
ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ	Γιάννης Βλαχάκης	Βλαχάκης ΑΠΕΕ	Αυγοπαραγωγή
ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ	Θεόδωρος Νιτσιάκος	Θ. Νιτσιάκος ΑΒΒΕ	Κρεοπαραγωγή
ΤΑΜΙΑΣ	Τάκης Σκούρτης	Π. Σκούρτης ΑΒΕΕ	Αυγοπαραγωγή
ΜΕΛΟΣ	Αριστείδης Λεβεντάκης	Λεβεντάκης ΑΕΒΕ	Κρεοπαραγωγή
ΜΕΛΟΣ	Αδαμάντιος Συρίγος	Μαζαράκι ΑΒΕΕ	Κρεοπαραγωγή
ΜΕΛΟΣ	Ιωάννης Ζούρας	Ζούρας Φαρμ ΑΕ	Αυγοπαραγωγή
ΜΕΛΟΣ	Γιάννης Πανάρετος	Φρεσκότ ΑΕ	Κρεοπαραγωγή
ΜΕΛΟΣ	Άγγελος Κούρκαφας	Ευροφάρμα ΑΕ	Εκκολάπτης
ΜΕΛΟΣ	Ιωακείμ Αμβροσιάδης[8]	Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ	Κρεοπαραγωγή

12. Η ισχύς της θητείας του ανωτέρω αναφερόμενου Δ.Σ ήταν διετής, από τις 19/11/2008 έως 16/11/2010. Στις 16/11/2010, εκλέχθηκε νέο ΔΣ με επίσης διετή θητεία, δηλ. μέχρι την 16/11/2012, και την εξής σύνθεση:

[7] Η σύνθεση των ΔΣ προηγούμενων ετών έχει ως εξής: Κατά την περίοδο **31/5/1995-30/4/1998**: Γιώργος Μιμίκος (Μιμίκος ΑΕ) Πρόεδρος, Τάκης Γεωργασόπουλος (Χάι-Λάιν Γεωργασόπουλος) Α΄Αντιπρόεδρος, Παντελής Σκούρτης (Π. Σκούρτης ΑΒΕΕ) Β' Αντιπρόεδρος, Δημήτρης Λειβαδίτης (Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ) Γενικός Γραμματέας, Χρίστος Τσαούσης (Ευρωπτηνοτροφική ΑΕ) Ταμίας, Αδαμάντιος Συρίγος (Σαρ-Συρ ΑΕ) Μέλος, Ευάγγελος Νίκας (Φρεσκότ ΑΕ) Μέλος, Μιχάλης Μιμίκος (Μιμίκος ΑΕ) Μέλος, Νίκος Τετώρος (Αφοί Τετώρου ΑΒΕ) Μέλος. Κατά την περίοδο **1/5/1999-31/04/2001**: Παντελής Σκούρτης (Π. Σκούρτης ΑΒΕΕ) Πρόεδρος, Δημήτρης Λειβαδίτης (Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ) Αντιπρόεδρος, Γιάννης Λαλαγιάννης (Λαλαγιάννης ΑΕ) Γενικός Γραμματέας, Ιωάννης Ζούρας (Ζούρας Φαρμ ΑΕ) Ταμίας, Σταύρος Μαλλιώρης (Σύνκο ΑΒΕΕ) Μέλος, Θεόδωρος Νιτσιάκος (Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ) Μέλος, Αδαμάντιος Συρίγος (Σαρ-Συρ ΑΕ) Μέλος, Ιωάννης Βλαχάκης (Βλαχάκης ΑΠΕΕ) Μέλος, Ευάγγελος Νίκας (Φρεσκότ ΑΕ) Μέλος. Κατά την περίοδο **2/5/2001-27/01/2004**: Δημήτρης Λειβαδίτης (Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ) Πρόεδρος, Ιωάννης Ζούρας (Ζούρας Φαρμ ΑΕ) Αντιπρόεδρος, Θεόδωρος Νιτσιάκος (Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ) Γενικός Γραμματέας, Τάκης Σκούρτης (Π. Σκούρτης ΑΒΕΕ) Ταμίας, Κωνσταντίνος Γιαζιτζόγλου (HQF ΑΕΤ) Μέλος, Αδαμάντιος Συρίγος (Μαζαράκι ΑΒΕΕ) Μέλος, Ιωάννης Λαλαγιάννης (Λαλαγιάννης ΑΕ) Μέλος, Χρήστος Σαραμούρτσης (Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ) Μέλος, Ανέστης Θεοδωρίδης (Μεγαφάρμ ΑΒΕΕ) Μέλος. Κατά την περίοδο **28/1/2004-11/1/2006**: Δημήτρης Λειβαδίτης (Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ) Πρόεδρος, Ιωάννης Ζούρας (Ζούρας Φαρμ ΑΕ) Αντιπρόεδρος, Θεόδωρος Νιτσιάκος (Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ) Γενικός Γραμματέας, Τάκης Σκούρτης (Π. Σκούρτης ΑΒΕΕ) Ταμίας, Κωνσταντίνος Γιαζιτζόγλου (HQF ΑΕΤ) Μέλος, Αδαμάντιος Συρίγος (Μαζαράκι ΑΒΕΕ) Μέλος, Ιωάννης Βλαχάκης (Βλαχάκης ΑΠΕΕ) Μέλος, Ανέστης Θεοδωρίδης (Μεγαφάρμ ΑΒΕΕ) Μέλος, Παφύλας Στέλιος (Σύνκο ΑΒΕΕ) Μέλος. Κατά την περίοδο **12/1/2006-2/2/2008**: Δημήτρης Λειβαδίτης (Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ) Πρόεδρος, Ιωάννης Ζούρας (Ζούρας Φαρμ ΑΕ) Αντιπρόεδρος, Θεόδωρος Νιτσιάκος (Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ) Γενικός Γραμματέας, Τάκης Σκούρτης (Π. Σκούρτης ΑΒΕΕ) Ταμίας, Αδαμάντιος Συρίγος (Μαζαράκι ΑΒΕΕ) Μέλος, Κωνσταντίνος Γιαζιτζόγλου (HQF ΑΕΤ) Μέλος, Ιωάννης Βλαχάκης (Βλαχάκης ΑΠΕΕ) Μέλος, Διονύσης Θεοφιλόπουλος (Δ & Κ Γεννάδιος ΑΒΕΕ) Μέλος, Ανέστης Θεοδωρίδης (Μεγαφάρμ ΑΒΕΕ) Μέλος.

[8] Αντικατέστησε τον Κ. Γιαζιτζόγλου από 17/11/2009, εκπρόσωπο της επιχείρησης HQF ΑΕΤ. Η σχετική επιστολή παραίτησης του κ. Γιαζιτζόγλου από το ΔΣ του Συνδέσμου προσκομίστηκε στην Υπηρεσία με την υπ' αριθμ. πρωτ. 652/24.01.2012 απαντητική επιστολή της εταιρίας.

Θέση	Όνομα	Εκπρ. Επιχείρηση	Κλάδος
ΠΡΟΕΔΡΟΣ	Αδαμάντιος Συρίγος	Μαζαράκι ΑΒΕΕ	Κρεοπαραγωγή
ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ	Χρίστος Τσαούσης	Ευρωπτηνοτροφική ΑΕ	Αυγοπαραγωγή
ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ	Θόδωρος Νιτσιάκος	Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ	Κρεοπαραγωγή
ΤΑΜΙΑΣ	Αριστείδης Λεβεντάκης	Λεβεντάκης ΑΕΒΕ	Κρεοπαραγωγή
ΜΕΛΟΣ	Ιωακείμ Αμβροσιάδης	Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ	Κρεοπαραγωγή
ΜΕΛΟΣ	Γιάννης Πανάρετος	Φρεσκότ ΑΕ	Κρεοπαραγωγή
ΜΕΛΟΣ	Γιάννης Λαλαγιάννης	Λαλαγιάννης ΑΕ	Εκκολάπτης
ΜΕΛΟΣ	Αθανάσιος Αγγελάκης	Αγγελάκης ΑΕ	Κρεοπαραγωγή

Α.2.3. Διευθυντής

13. Ο […] (εφεξής [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ]) υπήρξε, κατά δήλωσή του, Διευθυντής του Συνδέσμου από ιδρύσεώς του. Ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], είναι συνταξιούχος οικονομολόγος και συνιδρυτής του Συνδέσμου, ενώ η ενασχόλησή του με τον κλάδο είχε αρχίσει ήδη από το 1973, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση του ΣΠΕΕ από αμιγώς Σύνδεσμο Εκκολαπτών σε συλλογικό όργανο που εκπροσωπεί και τους τρεις κλάδους της πτηνοτροφίας[9]. Κατά την έρευνα της Υπηρεσίας, βρέθηκε πλήθος στοιχείων (επιστολές, προσκλήσεις, εσωτερικά σημειώματα κλπ) που χρονολογούνται από το 2000 και εντεύθεν στα οποία ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] υπογράφει με την ιδιότητα του Διευθυντή του Συνδέσμου. Μετά τον αιφνίδιο επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ στις 3/9/2010, ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] παραιτήθηκε από τη θέση του[10].

14. Βάσει του καταστατικού του ΣΠΕΕ, τα καθήκοντα του Διευθυντή περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την επεξεργασία εμπιστευτικών και προσωπικών στοιχείων που συγκεντρώνονται για την παραγωγική δραστηριότητα του κλάδου, την εκπροσώπηση των μελών και προβολή των δράσεων του Συνδέσμου προς κρατικές/δημόσιες υπηρεσίες, την εκπόνηση προγραμμάτων ελέγχου και οικονομικών αναλύσεων της τρέχουσας δραστηριότητας του κλάδου και τη συνακόλουθη εισήγηση προς το ΔΣ για μέτρα αντιμετώπισης βραχυχρόνιων προβλημάτων, την εκπόνηση μελετών ετήσιων και μακροπρόθεσμων προγραμμάτων ανάπτυξης του κλάδου, την εποπτεία των υπηρεσιών του Συνδέσμου, την εισήγηση των θεμάτων ημερήσιας διάταξης του ΔΣ, την τήρηση του μητρώου των μελών, των πρακτικών συνεδριάσεων και της σφραγίδας του Συνδέσμου, καθώς και τη διεξαγωγή της συνήθους αλληλογραφίας του Συνδέσμου κατ' εξουσιοδότηση του Προέδρου. Πράγματι, από τα στοιχεία της έρευνας, προκύπτει ότι οι αρμοδιότητες του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] ήταν ποικίλες και ουσιαστικές. Ειδικότερα, βάσει ενόρκων και ανωμοτί καταθέσεων που ελήφθησαν από εκπρόσωπους των

[9] Βλέπε ένορκη κατάθεση του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] στα γραφεία του ΣΠΕΕ ημερομηνίας […].

[10] Βλ. υπ' αριθμ πρωτ. 474/25.01.2011 επιστολή του ΣΠΕΕ προς τη ΓΔΑ, στην οποία, σε ερώτημα σχετικά με το συντάκτη χειρόγραφων σημειώσεων που βρέθηκαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας, αναφέρεται ότι: «Ο συντάκτης των ως άνω σημειώσεων είναι ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], πρώην Γενικός Διευθυντής του Συνδέσμου».

ελεγχόμενων επιχειρήσεων[11], ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] φρόντιζε για την επικοινωνία του Συνδέσμου με φορείς και αρχές σχετικές με τον κλάδο της πτηνοτροφίας, διαχειριζόταν τους τραπεζικούς λογαριασμούς του Συνδέσμου, συνέλεγε στοιχεία και τηρούσε στατιστικά αναφορικά με τις τοποθετήσεις νεοσσών, το κόστος παραγωγής, τις τιμές του νωπού κοτόπουλου και των αυγών στην Ελλάδα και στην Ευρώπη.

15. Ήταν, επίσης, και εκδότης και Διευθυντής του περιοδικού του ΣΠΕΕ, μέσω του οποίου υπεδείκνυε *«στους παραγωγούς κάθε μήνα [...] σε ποιο επίπεδο ποσότητας πρέπει να διαμορφώσουν την παραγωγή τους για να τους συμφέρει για να μην πέφτει η τιμή»*[12]. Περαιτέρω, από τη μελέτη των στοιχείων του φακέλου, προκύπτει ότι ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], μέσω του περιοδικού, έκανε και παραινέσεις για την αναπροσαρμογή των τιμών.

16. Τέλος, ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] κρατούσε τα πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου και των κάθε μορφής συναντήσεων και μεριμνούσε για την ενημέρωση των μελών προφορικώς και εγγράφως, ιδίως μέσω φαξ και σπανιότερα μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου[13].

Α.2.4. Μέλη ΣΠΕΕ

17. Οι κρεοπαραγωγικές πτηνοτροφικές εταιρίες που, κατά την περίοδο του Ιανουάριου του 2011, ήταν μέλη του ΣΠΕΕ, είναι οι εξής[14]:

Πίνακας 1

ΕΤΑΙΡΙΕΣ	Μέλος από	Μέλος έως[15]
Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ	1978	Σήμερα
Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ	1995	Σήμερα
Αγροζωή ΑΒΕΕ[16]	2002	Σήμερα
Φρεσκοτ Α.Ε	1986	Σήμερα
Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ	1999	Σήμερα
Λεβεντάκης ΑΕΒΕ	2003	Σήμερα
Αγγελάκης Α.Ε	10/2005	Σήμερα
Μαζαράκι ΑΒΕΕ	2001	Σήμερα
Καραγιαννάκης Ανδρέας Α.Ε	10/2005	Σήμερα
Υιοί Φ. Κουσιάκη Ο.Ε	1991	Σήμερα
Κοτίνο ΑΕΒΕ	2000	Σήμερα
Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ	1999	Σήμερα
Χ.Λιόγκας & Υιοί ΑΕΒΕ	10/2005	Σήμερα

[11] Βλ. ενδεικτικά καταθέσεις των […]- [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 17], [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 1], [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 2], [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 7], [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 10] και [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 11] αντίστοιχα.

[12] Βλ. ένορκη κατάθεση του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] στα γραφεία του ΣΠΕΕ ημερομηνίας […].

[13] Βλ. κατάθεση του […]-[ΚΑΤΑΘΕΣΗ 19].

[14] Βλ. υπ' αριθμ. πρωτ. 474/25.01.2011 απαντητική επιστολή του ΣΠΕΕ.

[15] Η ένδειξη «Σήμερα» αφορά την ημερομηνία κατά την οποία ελήφθησαν, κατόπιν σχετικού ερωτήματος της ΓΔΑ, τα σχετικά στοιχεία, ήτοι τον Ιανουάριο του 2011.

[16] Μέχρι το 2006 ως Σύνκο ΑΒΕΕ. Μετά από συγχώνευση της Σύνκο ΑΒΕΕ με την Αγροτική Ζωοτεχνική Ηπείρου ΑΕ το 2006 προέκυψε η Αγροζωή ΑΒΕΕ.

ΕΤΑΙΡΙΕΣ	Μέλος από	Μέλος έως[15]
Όρνιθα ΑΒΕΕ	10/2005	Σήμερα
Πτηνοτροφικές Επιχειρήσεις Άρτας ΑΒΕΕ	10/2005	Σήμερα
Κοτόπουλα Μεσημερίου Γαλανός Α.Ε	10/2005	Σήμερα
Βιοκότ Α.Ε	2005	Σήμερα
Πτηνοπαραγωγή Α.Ε	10/2005	12/2007
Λεσβιακή Πτηνοτροφία ΑΕ	10/2005	2008
Κωσταρής Στέλιος	2009	(ένα έτος)
Σιμόπουλος Ο.Ε	10/2005	2006
H.Q.F ΑΕΤ	2000	11/2009
Δ. Κελαϊδίτης & Σια Ε.Π.Ε	1974	2005
Δ.&Κ. Γεννάδιος ΑΒΕΕ	1999	Σήμερα
Κρέτα Πτηνέκ – Καζάκης Α.Ε	2010	Σήμερα

18. Μέλη του ΣΠΕΕ τυγχάνουν και εκκολαπτικές/αυγοπαραγωγές επιχειρήσεις, οι οποίες ωστόσο δεν αποτελούν αντικείμενο της κρινόμενης υπόθεσης.

19. Από την άλλη πλευρά, όπως προαναφέρθηκε, στην υπό κρίση σύμπραξη συμμετείχαν και επιχειρήσεις μη μέλη του ΣΠΕΕ.

Β. ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΕΣ ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ

Β.1. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ

20. Στα υπομνήματά τους, αλλά και στη συζήτηση ενώπιον της Επιτροπής, ορισμένες από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις ισχυρίστηκαν ότι, εν προκειμένω, θίγεται η αρχή της προστατευόμενης εμπιστοσύνης του διοικουμένου, αλλά και ότι προκαλείται σε αυτές δικονομική βλάβη εκ του γεγονότος ότι καλούνται κατ' ουσίαν να απολογηθούν για αποδιδόμενες συμπεριφορές και πράξεις που έλαβαν χώρα προ δέκα και δεκαπέντε ετών (από το 1997), ενώ η διαδικασία λαμβάνει χώρα το 2012. Υφίσταται, επομένως, κατά την άποψή τους, αντικειμενική αδυναμία αποτελεσματικής άμυνάς τους[17].

21. Ο εν λόγω ισχυρισμός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, κατά πρώτον διότι τα μέρη είχαν στη διάθεσή τους όλα τα πραγματικά και νομικά στοιχεία για την αντίκρουση των αποδιδόμενων παραβάσεων στο στάδιο της διοικητικής διαδικασίας, ενώ άσκησαν πλήρως και τα διαδικαστικά τους δικαιώματα κατά τις κείμενες διατάξεις. Επισημαίνεται, καταρχήν, ότι η εισήγηση στην προκειμένη περίπτωση βασίζεται, σε μεγάλο βαθμό, σε πρακτικά και (χειρόγραφες ή δακτυλογραφημένες) σημειώσεις από τις επίμαχες

---

[17] Βλ. π.χ. Υπόμνημα Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ενότητα 1.02, Υπόμνημα ΑΠΣΙ Πίνδος, ενότητα 1.03, Υπόμνημα ΑΠΣ Άρτας, ενότητα 1.02, Υπόμνημα Αγροζωή ΑΒΕΕ, ενότητα 1.03, Υπόμνημα ΒΙΟΚΟΤ ΑΕ, ενότητα 1.04, Υπόμνημα Αμβροσιάδης ΑΒΕΕ, ενότητα 1.02.

συναντήσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων στα γραφεία του ΣΠΕΕ[18], που συντάχθηκαν σε ανύποπτο, και σύγχρονο με τη διενέργεια των συναντήσεων, χρόνο (contemporaneous documents in tempore non suspecto), και από συντάκτη με αυτοπρόσωπη παρουσία στις εν λόγω συναντήσεις (βλ. και ενότητα Ε.4.2 κατωτέρω). Περαιτέρω, οι εκπρόσωποι των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων που συμμετείχαν και στις επίμαχες συναντήσεις ήταν κατά κανόνα οι ίδιοι, καθόλη τη διάρκεια της παράβασης, και έκτοτε συνεχίζουν να διευθύνουν ή/και να απασχολούνται στις ίδιες επιχειρήσεις (εκτός ελαχίστων εξαιρέσων). Μάλιστα, πολλοί παραστάθηκαν και αυτοπροσώπως στη συζήτηση ενώπιον της Επιτροπής προς αντίκρουση των αποδιδόμενων στην επιχείρησή τους παραβάσεων. Και τούτο, χωρίς να αρνούνται τη διενέργεια των συναντήσεων αυτών καθεαυτών, αλλά το ακριβές περιεχόμενο και την ουσιαστική του αξιολόγηση (βλ. ενότητα Ε.4.2 κατωτέρω). Πράγματι, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, στις σχετικές συναντήσεις οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις διατηρούσαν σε αξιοσημείωτο βαθμό, ίσως λόγω και του οικογενειακού τους χαρακτήρα, τα ίδια διευθυντικά στελέχη και εκπροσώπους, και μάλιστα σε κομβικές για την επιχείρηση και για την εξεταζόμενη οριζόντια σύμπραξη θέσεις. Τα εν λόγω στελέχη αντικαθίστανται κατά το δυνατόν σπανιότερα, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις εναλλάσσονται και μεταξύ επιχειρήσεων που έχουν στενούς μετοχικούς ή άλλους δεσμούς. Δεδομένης της σταθερότητας ως προς τους συμμετέχοντες στις επίμαχες συναντήσεις και της θέσης των εν λόγω διευθυντικών στελεχών / εκπροσώπων στις επιμέρους εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, καθώς και του ενεργού ρόλου των ίδιων διευθυντικών στελεχών και εκπροσώπων στη διοικητική διαδικασία εν γένει, δεν γεννάται, κατά την κρίση της Επιτροπής, θέμα αδυναμίας αποτελεσματικής άμυνας από μέρους των συμπραττουσών επιχειρήσεων στην υπό κρίση υπόθεση, απορριπτέων των ισχυρισμών περί του αντιθέτου.

22. Η πλήρης άσκηση από μέρους των εμπλεκόμενων μερών των διαδικαστικών τους δικαιωμάτων κατά τις κείμενες διατάξεις καταδεικνύει, επίσης, ότι άσκησαν αποτελεσματικά τα δικαιώματα άμυνάς τους. Στο πλαίσιο αυτό, και πέραν των καταθέσεων ή/και μαρτυριών εκπροσώπων τους κατά τη διαδικασία, οι οποίοι και είχαν ιδία αντίληψη πολλών από τα πραγματικά περιστατικά που μνημονεύονται στην εισήγηση, τα μέρη συγκέντρωσαν και προσκόμισαν και ανταποδείξεις, συμπεριλαμβανομένων οικονομικών στοιχείων, προς αντίκρουση των αποδιδόμενων παραβάσεων.

23. Κατά δεύτερον, ο προαναφερόμενος ισχυρισμός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, δεδομένου ότι δεν συντρέχει εν προκειμένω περίπτωση τυχόν παρέλευσης υπερβολικού χρόνου για λόγους που αποδίδονται στη διενεργούσα την έρευνα διοικητική αρχή, και η οποία να είχε επίπτωση στην ικανότητα των επιχειρήσεων να αμυνθούν

[18] Πρόκειται για χειρόγραφες, κατά βάση, καταγραφές των πεπραγμένων της συνάντησης, στις οποίες κατά κανόνα εκτίθεται ο τίτλος (λ.χ. «Σύσκεψη Κρεοπαραγωγού Πτηνοτροφίας»), η ημερομηνία, οι παρόντες, το περιεχόμενο των όσων συζητήθηκαν και συμφωνήθηκαν (ιδίως σε σχέση με τις τιμές: η ημερομηνία αλλαγής των τιμών και οι νέες τιμές που συμφωνούνται ανά κατηγορία προϊόντος και κανάλι διανομής).

αποτελεσματικά[19]. Τουναντίον, η αυτεπάγγελτη έρευνα της ΓΔΑ στην κρινόμενη υπόθεση ξεκίνησε άμεσα, και συγκεκριμένα μόλις λίγες μέρες από τότε που περιήλθαν για πρώτη φορά σε γνώση της υπηρεσίας πληροφορίες για επικείμενη συντονισμένη αύξηση τιμών το Σεπτέμβριο του 2010 (και ενόσω συνεχιζόταν η παράβαση). Είναι προφανές, κατά συνέπεια, ότι η Επιτροπή Ανταγωνισμού έδρασε εντός ευλόγου χρόνου στις περιστάσεις της κρινόμενης υπόθεσης[20] και ότι, επίσης, δεν τίθεται εν προκειμένω θέμα τυχόν προσβολής δικαιωμάτων άμυνας για λόγους που οφείλονται στο γεγονός ότι το στάδιο της διοικητικής διαδικασίας ήταν χωρίς εύλογη αιτία μακρό. Άλλωστε, ούτε και οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις αποδίδουν στην Επιτροπή τέτοια ευθύνη. Το γεγονός ότι η διαπιστωθείσα (ενιαία και διαρκής) παράβαση ανατρέχει στην περίοδο 1996-1997 είναι αποκλειστικώς δική τους ευθύνη και δεν νοείται ευνοϊκή τους μεταχείριση για το λόγο αυτό.

24. Τέλος, η προβληθείσα αυτή ένσταση είναι απορριπτέα και ως αόριστη. Και τούτο, διότι βασίζεται σε αφηρημένους και αόριστους ισχυρισμούς, χωρίς οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις να τεκμηριώνουν τις αιτιάσεις τους περί (δήθεν) αδυναμίας αντίκρουσης συγκεκριμένων αποδεικτικών στοιχείων, παρότι έφεραν το σχετικό βάρος απόδειξης[21].

Β.2. ΕΝΣΤΑΣΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗΣ ΑΚΡΟΑΣΗΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑΣ ΛΟΓΩ ΕΛΛΕΙΨΗΣ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΟΙΝΩΝ – ΑΚΥΡΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΔΙΚΑΣΙΑΣ

25. Ορισμένα εμπλεκόμενη μέρη ισχυρίζονται, ακόμη, ότι παραβιάστηκε το συνταγματικά αλλά και στην ΕΣΔΑ κατοχυρωμένο δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης και άμυνάς τους, καθώς η εισήγηση δεν περιλάμβανε – κατά την άποψή τους –αναφορά στο ύψος του προτεινόμενου προς επιβολή προστίμου, και δεν έδωσε έτσι τη δυνατότητα για πλήρη αντίκρουση του κατηγορητηρίου [22].

[19] Βλ. ενδεικτικά, απόφαση ΠΕΚ Τ-60/05 UFEX κατά Επιτροπής, σκ. 56-57: κατά πάγια νομολογία, για να αποδειχθεί προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, περιλαμβανομένης της προσβολής λόγω της υπερβολικής διάρκειας του ερευνητικού σταδίου, θα πρέπει να αποδειχθεί ότι η δυνατότητα της επιχείρησης να αντικρούσει τις αιτιάσεις της αρχής ανταγωνισμού όντως περιορίστηκε για λόγους που οφείλονται στο γεγονός ότι το πρώτο στάδιο της διοικητικής διαδικασίας ήταν χωρίς εύλογη αιτία μακρό. Βλ. και ΔΕφΑθ 3793/2012, σκ. 21.

[20] Τόσο κατά το στάδιο της έρευνας, όσο και στο στάδιο της διοικητικής διαδικασίας μετά την κοινοποίηση αιτιάσεων. Έτι περισσότερο, ενόψει των πραγματικών περιστατικών και νομικών ζητημάτων προς στοιχειοθέτηση της παράβασης, τα οποία και εντοπίστηκαν με μόνη την αυτεπάγγελτη δράση της (χωρίς καταγγελία ή αίτηση επιεικείας από τα μέρη), και της ανάγκης ανασύστασης του ιστορικού της μυστικής σύμπραξης – διαδικασία που ολοκληρώθηκε και σε συντομότερο χρόνο σε σχέση με αντίστοιχες υποθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ή άλλων αρχών ανταγωνισμού.

[21] Βλ. αναλ. απόφαση ΠΕΚ Τ-405/06 ArcelorMittal κλπ. κατά Επιτροπής, σκ. 167. Βλ. και ΔΕΚ C-113/04 P Technische Unie BV κατά Επιτροπής, σκ. 61-69 (οι οποίες, όμως, και πάλι προϋποθέτουν υπερβολική διάρκεια της ερευνητικής διαδικασίας για λόγους που αποδίδονται στη διοικητική αρχή, γεγονός που δεν συντρέχει εν προκειμένω).

[22] Βλ. π.χ. Υπόμνημα Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ενότητα 1.05, Υπόμνημα ΑΠΣΙ Πίνδος, ενότητα 1.06, Υπόμνημα ΑΠΣ Άρτας, ενότητα 1.05, Υπόμνημα Αγροζωή ΑΒΕΕ, ενότητα 1.06, Υπόμνημα ΒΙΟΚΟΤ ΑΕ, ενότητα 1.07, Υπόμνημα Αμβροσιάδης ΑΒΕΕ, ενότητα 1.05.

26. Η εν λόγω ένσταση είναι, επίσης, απορριπτέα ως αβάσιμη. Η σχετική εισήγηση περιλάμβανε όλα τα κρίσιμα πραγματικά και νομικά στοιχεία για τον υπολογισμό του προστίμου (συμπεριλαμβανομένων των ετήσιων ακαθαρίστων εσόδων κάθε συμπράττουσας εταιρίας, καθώς και στοιχείων για τη σοβαρότητα και διάρκεια της παράβασης), τα οποία, σε συνδυασμό με τις σχετικές κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων, ήταν τουλάχιστον επαρκή για να επιτρέψουν στα εμπλεκόμενα μέρη να προσδιορίσουν το ενδεχόμενο ύψος του επαπειλούμενου προστίμου και το βαθμό έκθεσής τους σε αυτό, ώστε να προετοιμάσουν αποτελεσματικά την άμυνά τους και ως προς το ειδικότερο αυτό σημείο. Εξάλλου, τα σχετικά οικονομικά στοιχεία ήταν πρωτίστως στη διάθεση των ίδιων των εμπλεκόμενων μερών. Πράγματι, στα υπομνήματα και στη συζήτηση ενώπιον της Επιτροπής, οι συμπράττουσες εταιρίες τοποθετήθηκαν εκτενώς και λεπτομερώς έναντι όχι μόνο της ενδεχόμενης διαπίστωσης της παράβασης, αλλά και έναντι της ενδεχόμενης επιβολής του προστίμου. Στο πλαίσιο αυτό, αναφέρθηκαν μάλιστα εκτενώς στις ιδιαιτερότητες του κλάδου και της οικονομικής συγκυρίας, προκειμένου να τύχουν ευνοϊκής μεταχείρισης εν γένει, ενώ προσκόμισαν και λεπτομερή στοιχεία για τη χρηματοοικονομική κατάστασή τους, προκειμένου να επιτύχουν ειδική μείωση του επιβαλλόμενου προστίμου ανά περίπτωση. Δεν υφίσταται πλημμέλεια, εξαιτίας της οποίας παραβιάστηκε το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης και άμυνας των συμπραττουσών επιχειρήσεων, δεδομένου ότι η εισήγηση περιείχε τα κύρια πραγματικά και νομικά στοιχεία που μπορούσαν να επισύρουν πρόστιμο στην υπό κρίση υπόθεση, καθώς και τα βασικά επιμέρους στοιχεία για τον υπολογισμό του[23].

Β.3. ΕΛΛΕΙΨΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑΣ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ – ΕΙΔΙΚΟΙ ΕΝΩΣΙΑΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΠΕΡΙ ΚΟΙΝΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

27. Περαιτέρω, στα υπομνήματά τους, αλλά και στη συζήτηση ενώπιον της Επιτροπής, ορισμένες από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις ισχυρίστηκαν ότι η εισήγηση πάσχει νόμιμης αιτιολογίας, δεδομένου ότι δεν διερεύνησε ειδικώς εάν εφαρμόζονται οι κανόνες ανταγωνισμού στον τομέα παραγωγής και εμπορίου των υπό εξέταση αγροτικών προϊόντων και, σε κάθε περίπτωση, δεν έλαβε υπόψη της το ειδικό – κατά την άποψή τους – νομικό πλαίσιο της όλης υποθέσεως και των ιδιαιτεροτήτων του κλάδου υπό το πρίσμα των άρθρων 39επ. ΣΛΕΕ περί κοινής αγροτικής πολιτικής[24].

28. Η προαναφερόμενη ένσταση είναι απορριπτέα ως αβάσιμη, δεδομένου ότι η παραγωγή και εμπορία (νωπού ή κατεψυγμένου) κρέατος κοτόπουλου δεν εξαιρείται από την

---

[23] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 548/2012, σκ. 12, ΔΕφΑθ 3529/2013, σκ. 3, ΔΕφΑθ 888/2010, σκ. 9, ΔΕφΑθ 3008/2009, σκ. 21, ΔΕφΑθ 1682/2009, σκ. 16, καθώς και Αποφάσεις ΔΕΚ 322/81 Michelin κατά Επιτροπής, σκ. 19-20, ΔΕΚ C-189/02P, C-202/02P, C-205/02P έως C-208/02P και C-213/02P Dansk Rørindustri κλπ. κατά Επιτροπής, σκ. 428-429, και ΔΕΚ C-328/05P SGL Carbon AG κατά Επιτροπής, σκ. 56.

[24] Βλ. π.χ. Υπόμνημα Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ενότητα 1.03, Συμπληρωματικό Υπόμνημα Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ενότητα 1.03, Υπόμνημα ΑΠΣΙ Πίνδος, ενότητα 1.04, Συμπληρωματικό Υπόμνημα ΑΠΣΙ Πίνδος, ενότητα 1.03, Υπόμνημα ΑΠΣ Άρτας, ενότητα 1.03, Συμπληρωματικό Υπόμνημα ΑΠΣ Άρτας, ενότητα 1.03, Υπόμνημα Αγροζωή ΑΒΕΕ, ενότητα 1.04, Υπόμνημα ΒΙΟΚΟΤ ΑΕ, ενότητα 1.05, Υπόμνημα Αμβροσιάδης ΑΒΕΕ, ενότητα 1.03,

εφαρμογή των εθνικών και ενωσιακών κανόνων περί ελεύθερου ανταγωνισμού για λόγους κοινής αγροτικής πολιτικής. Τουναντίον, εμπίπτει ευθέως στο πεδίο εφαρμογής τους, όπως άλλωστε προκύπτει και από το άρθρο 1 του Κανονισμού 1186/2006 που επικαλούνται οι ίδιες οι συμπράττουσες επιχειρήσεις. Ούτε και συντρέχει, εν προκειμένω, κάποια τυχόν εξαίρεση από αυτές που απαριθμούνται περιοριστικά στο άρθρο 2 του ίδιου Κανονισμού. Σημειωτέον δε ότι η υπό κρίση σχετική αγορά έχει αποτελέσει αντικείμενο έρευνας για αντι-ανταγωνιστικές συμπράξεις και από άλλες Αρχές Ανταγωνισμού των κρατών μελών της Ένωσης κατά το παρελθόν, με τη διαπίστωση παραβάσεων και τη συνακόλουθη επιβολή προστίμων.

29. Εξάλλου, και οι ίδιες οι συμπράττουσες επιχειρήσεις δεν επικαλούνται ευθέως κάποια ρητή εξαίρεση από την εφαρμογή των εθνικών και ενωσιακών κανόνων του ανταγωνισμού στην προκειμένη περίπτωση. Απλώς, αποπειρώνται να συσχετίσουν την κρινόμενη υπόθεση με την κοινή αγροτική πολιτική, σε μια προσπάθεια να αναδείξουν τις ιδιαιτερότητες, δήθεν, του υπό εξέταση κλάδου της οικονομίας και να αιτηθούν εντέλει ευνοϊκής μεταχείρισης κατά την επιμέτρηση των προστίμων[25]. Κατά το σκέλος όμως αυτό, η εξεταζόμενη ένσταση συνδέεται κατ΄ουσίαν με τη στοιχειοθέτηση ή μη της συνδρομής τυχόν ελαφρυντικών περιστάσεων κατά την επιβολή των προβλεπόμενων στο νόμο κυρώσεων[26] και, ως εκ τούτου, εξετάζεται στην ενότητα Θ.2.3 κατωτέρω.

30. Σε κάθε περίπτωση, κατά το σκέλος που αναφέρεται σε δήθεν έλλειψη ειδικής αιτιολογίας της εισήγησης, η εν λόγω ένσταση, πέραν του ότι προβάλλεται αλυσιτελώς, δεδομένου ότι η ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού δεν είναι αρμόδια να ερμηνεύσει, ούτε και να εφαρμόσει τα άρθρα της ΣΛΕΕ περί κοινής αγροτικής πολιτικής, είναι και απορριπτέα ως αβάσιμη.

Β.4. ΛΟΙΠΕΣ ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ

31. Οι λοιπές «ενστάσεις» που προβλήθηκαν από τα εμπλεκόμενα μέρη στα υπομνήματά τους και στη συζήτηση ενώπιον της Επιτροπής δεν αφορούν σε θέματα διαδικαστικής / δικονομικής φύσης, αλλά σε θέματα ουσίας. Ως εκ τούτου, εξετάζονται στις οικείες ενότητες κατωτέρω – βλ. ιδίως:

- Ένσταση παραγραφής για την περίοδο μέχρι το 2005 [27]: βλ. ενότητα Ε.4.5 κατωτέρω.

[25] Στο ίδιο πλαίσιο, η επίκληση της υπ' αριθμ. 312/2006 Απόφασης της Ε.Α. αναφορικά με τις διαπιστωθείσες παραβάσεις της Ένωσης Κονσερβοποιών Μεταποιητικών Αγροτικών Προϊόντων Ελλάδος είναι τουλάχιστον αδόκιμη, δεδομένου ότι αναφέρεται σε πραγματικά και νομικά στοιχεία που δεν παρουσιάζουν ομοιότητες με την κρινόμη υπόθεση.

[26] Βλ. ενδεικτικά Συμπληρωματικό Υπόμνημα Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ενότητα 1.03, Συμπληρωματικό Υπόμνημα ΑΠΣΙ Πίνδος, ενότητα 1.03, Συμπληρωματικό Υπόμνημα Αμβροσιάδης ΑΒΕΕ, ενότητα 1.03.

[27] Βλ. Υπόμνημα Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ενότητα 1.04, Συμπληρωματικό Υπόμνημα Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ενότητα 1.02, Συμπληρωματικό Υπόμνημα Μαζαράκι ΑΒΕΕ, σελ. 7 επ, Υπόμνημα ΑΠΣΙ Πίνδος, ενότητα 1.05, Συμπληρωματικό Υπόμνημα ΑΠΣΙ Πίνδος, ενότητα 1.02, Υπόμνημα Αγγελάκης ΑΕ, σελ. 24 επ, Συμπληρωματικό Υπόμνημα Αγγελάκης ΑΕ, σελ. 7 επ, Υπόμνημα ΑΠΣ Άρτας, ενότητα 1.04, Συμπληρωματικό Υπόμνημα ΑΠΣ Άρτας, ενότητα 1.02, Συμπληρωματικό Υπόμνημα Κελαϊδίτης & Σια ΕΠΕ ΑΒΕΕ, σελ. 7 επ, Υπόμνημα Αγροζωή ΑΒΕΕ, ενότητα 1.05, Υπόμνημα ΒΙΟΚΟΤ ΑΕ, ενότητα 1.06, Υπόμνημα ΦΡΕΣΚΟΤ ΑΕ, σελ. 12 επ, Υπόμνημα Αμβροσιάδης ΑΒΕΕ,

- Ένσταση περί εσφαλμένου υπολογισμού των μεριδίων αγοράς[28]: βλ. ενότητα Γ.2 κατωτέρω.

Γ. ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

Γ.1. Η ΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ - ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

32. Με τον όρο «πτηνοτροφία» εννοείται η εκτροφή πτηνών, ήτοι όρνιθας, πάπιας, γαλοπούλας, χήνας, φασιανού, φραγκόκοτας, στρουθοκαμήλου και λοιπών πτηνών. Για τις ανάγκες της παρούσας υπόθεσης ο όρος «πτηνοτροφία» αφορά αποκλειστικά στην εκτροφή ορνίθων, η οποία καλύπτει το 98% της εγχώριας παραγωγής κρέατος όλων των πουλερικών στη χώρα[29].

33. Ο κλάδος της πτηνοτροφίας είναι ιδιαίτερα σημαντικός για την εθνική οικονομία και αντιπροσωπεύει το 5% της αξίας της συνολικής αγροτικής παραγωγής στην Ελλάδα, ενώ καλύπτει και σε ποσοστό 70-75% την εγχώρια κατανάλωση κρέατος κοτόπουλου[30]. Συνιστά δε το δυναμικότερο κλάδο παραγωγής κρέατος, με το μεγαλύτερο βαθμό καθετοποίησης[31]. Το 2009 η παραγωγή άγγιξε τους 190.000[32] τόνους, ήτοι αύξηση παραγωγής της τάξης του 19% σε σχέση με το 1990[33].

Γ.1.1 Αλυσίδα παραγωγής προϊόντος

34. Η τυπική παραγωγική διαδικασία που ακολουθείται από τις επιχειρήσεις του κλάδου ξεκινά από την προμήθεια νεοσσών μιας ημέρας, που προέκυψαν από είκοσι μία μέρες εκκόλαψης, προς πάχυνση, η οποία γίνεται από πιστοποιημένα εκκολαπτήρια της εγχώριας ή (κατά μικρότερο μέρος) της ευρωπαϊκής αγοράς.

35. Οι νεοσσοί τοποθετούνται για ανάπτυξη (πάχυνση) για περίοδο που κυμαίνεται από 43 έως 60 ημέρες, ανάλογα με τις συνθήκες εκτροφής. Η πάχυνση πραγματοποιείται είτε σε

ενότητα 1.04, Συμπληρωματικό Υπόμνημα Αμβροσιάδης ΑΒΕΕ, ενότητα 1.02, Υπόμνημα Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, σελ. 11, Συμπληρωματικό Υπόμνημα Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, σελ. 1, Υπόμνημα ΚΟΤΙΝΟ ΑΕΒΕ, σελ. 47 επ.

[28] Βλ. ενδεικτικά Υπόμνημα Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ενότητα 1.01 και Υπόμνημα ΑΠΣΙ Πίνδος, ενότητα 1.01.

[29] Βλ. έρευνα «Προοπτικές Τομέα Πτηνοτροφίας», Σεπτέμβριος 2007, Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης.

[30] Βλέπε σχετικά κλαδική μελέτη ICAP για το Κρέας, Μάιος 2011, Προοπτικές Τομέα Πτηνοτροφίας, Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Σεπτέμβριος 2007, καθώς και υπ' αριθμ. πρωτ. 474/25.01.2011 επιστολή του ΣΠΕΕ.

[31] Βλ. έρευνα από Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων - Γενική Διεύθυνση Ζωικής παραγωγής, «Ελληνική Κτηνοτροφία», Αθήνα 2011.

[32] Στοιχεία από τη μελέτη της ICAP «Κρέας», Μάιος 2011.

[33] Η αύξηση αυτή κρίνεται σημαντική, δεδομένου ότι κατά τη διάρκεια της εικοσαετίας έκτακτα σοβαρά γεγονότα (πχ ολλανδική γρίπη, μολυσμένα με διοξίνες πουλερικά, γρίπη των πτηνών) έπληξαν απρόσμενα τον κλάδο, επιφέροντας πρόσκαιρα ραγδαίες μειώσεις της κατανάλωσης (ιδίως κατά το διάστημα 2006-2007).

διάφορα πτηνοτροφεία με τα οποία συνεργάζονται οι εταιρίες του κλάδου[34], είτε σε ενοικιαζόμενα ή ιδιόκτητα πτηνοτροφεία. Αφού ολοκληρώσει το πτηνό τον κύκλο εκτροφής του και φτάσει στο επιδιωκόμενο βάρος, είτε συνεχίζεται η εκτροφή του για ωοτοκία (μετά την παρέλευση 24-26 εβδομάδων), ώστε να αρχίσει εκ νέου ο κύκλος της παραγωγής, είτε προωθείται στο πτηνοσφαγείο της επιχείρησης ή σε συνεργαζόμενα σφαγεία (εφόσον η εταιρία δεν είναι καθετοποιημένη). Εκεί, το πτηνό σφάζεται, τεμαχίζεται, αποστεώνεται και τυποποιείται σε συσκευασίες που προορίζονται είτε για επαγγελματική χρήση (σε μονάδες εστίασης, τουριστικές μονάδες κλπ) είτε για λιανική πώληση ή ακόμη και για παραγωγή κρεατοσκευασμάτων από άλλες μεταποιητικές επιχειρήσεις. Ακολουθεί η διάθεσή του (είτε αυτούσιου είτε επεξεργασμένου) σε νωπή ή κατεψυγμένη μορφή στους πελάτες της επιχείρησης.

36. Τον «τυπικό πελάτη» των εταιριών κρεοπαραγωγής, αποτελούν οι διακινητές/χονδρέμποροι, τα super markets, τα κρεοπωλεία και οι επιχειρήσεις μαζικής εστίασης (κυρίως ψητοπωλεία). Στην πλειοψηφία τους, οι ελεγχόμενες εταιρίες προμηθεύουν όλα τα ανωτέρω κανάλια διανομής.

Γ.1.2. Διάρθρωση του κλάδου

37. Ο αριθμός των εγχώριων επιχειρήσεων του κλάδου της πτηνοτροφίας, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που δραστηριοποιούνται στην αυγοπαραγωγή και την εκκόλαψη νεοσσών, είναι εξήντα εννέα (69), ενώ οι αμιγώς κρεοπαραγωγικές επιχειρήσεις περίπου σαράντα πέντε (45)[35]. 10 – 12 μεγάλες επιχειρήσεις ελέγχουν έως και το 80% της αγοράς. Το 75,4% των επιχειρήσεων του κλάδου παρουσίασε κερδοφόρα αποτελέσματα το 2009 έναντι 71,6% το 2008, γεγονός που μπορεί να θεωρηθεί ως σχετική ανάκαμψη του κλάδου πριν την εμφάνιση της οικονομικής ύφεσης.

38. Κύριο γνώρισμα του κλάδου είναι η πληθώρα επιχειρήσεων του παραγωγικού τομέα (τόσο σε συνάρτηση με τη συνολική παραγωγή, όσο και με τον πληθυσμό), σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όπου ο αριθμός των επιχειρήσεων τους δεν ξεπερνάει τις πέντε[36]. Ωστόσο, λίγες είναι οι μεγάλες βιομηχανίες υψηλής παραγωγικότητας που λειτουργούν ως σύνθετες πλήρως καθετοποιημένες μονάδες. Οι υπόλοιπες είναι κυρίως μικρομεσαίες μονάδες παραγωγής κρέατος πουλερικών χαμηλής σχετικά παραγωγικότητας. Σε γενικές γραμμές, οι ελληνικές επιχειρήσεις είναι προσανατολισμένες γενικά στην εγχώρια αγορά και δεν υπάρχει εξαγωγικός σχεδιασμός εκτός από ορισμένες περιπτώσεις αδιάθετων κατεψυγμένων αποθεμάτων.

---

[34] Είτε με τη μέθοδο «φασόν», δηλαδή της ανάπτυξης των πουλερικών με παραχώρηση στους πτηνοτρόφους όλων των αναγκαίων μέσων (νεοσσοί, πτηνοτροφές, φυράματα κλπ) και της καταβολής συμφωνημένης αμοιβής σε αυτούς για όλη τη διαδικασία, είτε με τη μέθοδο της πώλησης νεοσσών και πτηνοτροφών και της επαναγοράς ανεπτυγμένου πουλερικού. Οι πτηνοτρόφοι συνήθως υπογράφουν ρήτρες αποκλειστικής συνεργασίας.

[35] Βλ. χρηματοοικονομική κλαδική μελέτη της ηλεκτρονικής βιβλιοθήκης I-MENTOR (Μάρτιος 2010) για τον κλάδο της πτηνοτροφίας.

[36] Π.χ. Ιταλία, Γαλλία, Ολλανδία και Γερμανία. Βλ. και τη με αριθ.πρωτ.8357/27.12.2010 επιστολή της Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ.

39. Σε επίπεδο μετοχικής σύνδεσης, παρατηρείται ότι αρκετές από τις δραστηριοποιούμενες εταιρίες δύναται θεωρηθούν συνδεδεμένες, μετοχικά ή διοικητικά, μέσω άμεσων ή εμμέσων συμμετοχών. Ενδεικτικά αναφέρονται κάποιες από αυτές τις μετοχικές συνδέσεις που εντοπίστηκαν κατά την έρευνα:
- […][37].
- […][38], […].
- […].
- […][39].

Γ.1.3. Εμπορικές συνεργασίες

40. Δεδομένου ότι η διατηρησιμότητα του νωπού προϊόντος είναι περιορισμένη (μέχρι πρόσφατα, 6-8 μέρες από τη σφαγή μέχρι την τελική κατανάλωση, 12-15 ημέρες με τη νέα μέθοδο της αερόψυξης), δημιουργούνται ανισορροπίες (πλεονάσματα ή ελλείψεις) αναφορικά με την προσφερόμενη ποσότητα[40]. Έτσι, οι εταιρίες προβαίνουν συχνά σε συμφωνίες αλληλοεξυπηρέτησης, προκειμένου να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των πελατών τους[41,42]. Περαιτέρω, οι εταιρίες του κλάδου συναλλάσσονται μεταξύ τους για την προμήθεια υλών απαραίτητων στην παραγωγική διαδικασία, όπως είναι οι νεοσσοί ή τα φυράματα[43]. Υπάρχουν, επίσης, συνεργασίες για την παροχή υπηρεσιών, όπως συμβάσεις συνεργασίας εκτροφής και επαναγοράς πουλερικών ή σφαγής πουλερικών, συμβάσεις παραχώρησης χρήσης σήματος, συμβάσεις μίσθωσης εγκαταστάσεων[44,45] κλπ. Οι ως άνω εμπορικές συνεργασίες διευρύνουν τις ευκαιρίες επικοινωνίας μεταξύ των ελεγχόμενων εταιριών.

---

[37] […].

[38] […].

[39] Λοιποί μέτοχοι της […].

[40] Βλ. και τη με αριθ. πρωτ. 8357/28-12-2010 επιστολή της Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ.

[41] Οι συμφωνίες αλληλοεξυπηρέτησης αφορούν τις συνεργασίες των εταιριών σε στάδια της παραγωγικής αλυσίδας. Για παράδειγμα, η εταιρία […] έχει αναπτύξει στενή συνεργασία με […], καθώς προμηθεύεται από […] ζώντα πουλερικά, αυγά και πρώτες ύλες για την παραγωγή φυράματος ενώ πωλεί […] νεοσσούς και βιολογικό φύραμα. Επίσης, οι εταιρίες […] και […] προμηθεύουν τη […] με όρνιθες κρεοπαραγωγής ενώ […] με νεοσσούς. Η εταιρία […], κατά δήλωσή της, ανταλλάσσει πουλερικά με τις […] (σημειώνεται ότι οι εταιρίες […] και […] είναι συνδεδεμένες καθώς από το […] και εξής η τελευταία συμμετέχει στο μετοχικό κεφάλαιο της πρώτης κατά περίπου […]). Η εταιρία […] χρησιμοποιεί τα σφαγεία της […] και προμηθεύεται νωπά κοτόπουλα από τις […]. […] συνεργάζεται με […] στην πώληση πατρογονικών αυγών και με τις εταιρίες […] στην πώληση νεοσσών.

[42] Οι συναλλαγές αυτές επιβεβαιώνονται και μέσα από την ανάλυση τιμολογίων των εταιριών. Επίσης, όπως αναφέρει η εταιρία Μαζαράκι ΑΒΕΕ στη με αρ. πρωτ. 4/3.1.2011 επιστολή της προς τη ΓΔΑ, οι συναλλαγές αυτές γίνονται σε τέτοια (συμφωνημένη) τιμή ώστε να μην επιβαρύνεται κάποιο μέρος προς όφελος του άλλου.

[43] Οι εμπορικές σχέσεις μεταξύ κάποιων εκ των εταιριών του κλάδου, επιβεβαιώνεται από τις σχετικές απαντήσεις των εταιριών κατά την περιγραφή της παραγωγικής διαδικασίας όσο κι από τιμολόγια πωλήσεως νεοσσών που εντοπίστηκαν κατά την έρευνα.

[44] […].

[45] […].

Γ.1.4. Μηχανισμός διαμόρφωσης κόστους/τιμής κοτόπουλου

41. Σύμφωνα με το ΣΠΕΕ, η τιμή πώλησης των προϊόντων κοτόπουλου, (όπως και κάθε άλλου προϊόντος που διατίθεται στην αγορά), αφορά τη συνάθροιση του κόστους παραγωγής κοτόπουλου (κόστος παραγωγής = δημητριακά, φάρμακα, αγορά νεοσσών, μισθοδοσία, ασφαλιστικά) και του περιθωρίου κέρδους, το οποίο μεταβάλλεται ανάλογα με τις ανάγκες της αγοράς (εισαγωγές, μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων-σκληρός ανταγωνισμός-πίεση της τιμής πώλησης λόγω της ανάγκης άμεσης διάθεσης του προϊόντος λόγω μικρής διατηρησιμότητας (3 ημέρες για τον παραγωγό)=μείωση του περιθωρίου κέρδους)[46]. Το κόστος φυραμάτων είναι πολύ σημαντικό, αν και διαφέρει σε μεγάλο βαθμό από επιχείρηση σε επιχείρηση. Το λοιπό κόστος διαμορφώνεται από παράγοντες λειτουργικού και παγίου κόστους, οι οποίοι δεν διαφέρουν σημαντικά από αυτούς οποιασδήποτε παραγωγικής επιχείρησης.

Γ.2. ΟΡΙΣΜΟΣ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΑΓΟΡΩΝ

42. Η ακριβής οριοθέτηση της σχετικής αγοράς δεν αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για τη νομική αξιολόγηση της υπό κρίση σύμπραξης. Και τούτο, διότι κατά πάγια ενωσιακή νομολογία και πρακτική δεν απαιτείται η ακριβής οριοθέτηση της σχετικής αγοράς για την εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, όταν οι κρινόμενες συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές έχουν ως αντικείμενό τους τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού[47]. Συναφώς, δεν απαιτείται, κατ'αρχήν, για τη διαπίστωση παράβασης ειδική οικονομική ανάλυση για τις συνθήκες της οικείας αγοράς, ούτε και για τον προσδιορισμό αυτής[48]. Η αρχή αυτή μπορεί να εφαρμοστεί αναλογικά και στην περίπτωση του άρθρου 1 του ν. 703/77 (πλέον άρθρο 1 του ν. 3959/2011). Συναφώς, έχει κριθεί ότι δεν είναι η εκάστοτε αρχή ανταγωνισμού που επιλέγει κάθε φορά «*κατ' αυθαίρετο*» τρόπο τη σχετική αγορά προϊόντων, αλλά οι ίδιες οι συμπράττουσες επιχειρήσεις που επικεντρώνουν την αντι-ανταγωνιστική τους συμπεριφορά σε ορισμένο/-α προϊόν/τα (καθορίζοντας έτσι και το εύρος της σχετικής έρευνας)[49].

43. Περαιτέρω, η υπό κρίση υπόθεση αφορά σε σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού κατά την έννοια των ενωσιακών και εθνικών διατάξεων περί ανταγωνισμού (βλ. ενότητες Δ.1.3.2 και Δ.1.3.3 κατωτέρω). Τέτοιου είδους συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών συνιστούν παράβαση, ανεξαρτήτως του μεριδίου των συμπραττουσών στη σχετική αγορά, και δεν μπορούν να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής των απαγορευτικών διατάξεων των άρθρων 1 ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ[50]. Κατά συνέπεια, ακόμη κι αν η

[46] Βλέπε σχετικά υπ' αριθμ πρωτ 474/25.01.2077 απαντητική επιστολή του ΣΠΕΕ.

[47] Βλ. ενδεικτικά Αποφάσεις ΠΕΚ Τ-38/02 Groupe Danone κατά Επιτροπής, σκ. 99, και Τ-48/02 Brouwerij Haacht NV κατά Επιτροπής, σκ. 58 (καθώς και στη σχετική νομολογία που παραπέμπουν).

[48] Βλ. απόφαση ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4.

[49] Βλ. απόφαση ΠΕΚ Τ-71/03, Tokai Carbon κατά Επιτροπής, σκ. 90.

[50] Βλ. Ανακοίνωση της Ε.Α. της 2/3/2006 σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας, παρ. 11(2), καθώς και Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας (de minimis), ΕΕ C 368, 22/12/2001, παρ. 11(2). Βλ. επίσης ενδεικτικά ΔΕφΑθ 559/2010, ΔΕφΑθ 2891/2009 και ΔΕφΑθ 1682/2009, σκ. 29.

σχετική αγορά ήθελε τυχόν οριοθετηθεί με διαφορετικό τρόπο από εκείνον που προκρίνεται στην παρούσα απόφαση, όπως διατείνονται ορισμένες από τις συμπράττουσες επιχειρήσεις – ενδεχόμενο που δεν ευσταθεί κατά την κρίση της Επιτροπής – τούτο δεν επιδρά καθοριστικά ως προς τη νομική αξιολόγηση της υπό κρίση σύμπραξης.

44. Ενόψει των ανωτέρω σκέψεων, οι ισχυρισμοί των εμπλεκόμενων μερών περί (δήθεν) εσφαλμένου ορισμού της σχετικής προϊοντικής και γεωγραφικής αγοράς, και συνακόλουθα περί (δήθεν) εσφαλμένου υπολογισμού των μεριδίων αγοράς κάθε συμπράττουσας επιχείρησης στην εξεταζόμενη υπόθεση [51], προβάλλονται αλυσιτελώς και είναι, ως εκ τούτου, απορριπτέοι.

45. Περαιτέρω, και για τους λόγους που αναφέρονται ειδικότερα στις ενότητες Γ.2.1 και Γ.2.2 αμέσως κατωτέρω, οι εν λόγω ισχυρισμοί είναι και απορριπτέοι ως αβάσιμοι.

46. Σε κάθε περίπτωση, και παρά τους αντίθετους ισχυρισμούς των εμπλεκόμενων μερών, οι εταιρίες που εμπλέκονται στην υπό κρίση υπόθεση αντιπροσωπεύουν τη συντριπτική πλειοψηφία (άνω του 75%) του συνολικού κύκλου πωλήσεων κοτόπουλου στην Ελλάδα, γεγονός που καταδεικνύει, πέραν πάσης αμφιβολίας, το πραγματικό εύρος και τη σημασία των διαπιστούμενων παραβάσεων στην κρινόμενη υπόθεση.

Γ.2.1 Σχετική Αγορά Προϊόντος[52]

47. Οι ελεγχόμενες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στην παραγωγή και πώληση κοτόπουλου, το οποίο και προμηθεύουν σε επιχειρήσεις στο επόμενο στάδιο της αλυσίδας, δηλ. κυρίως σε κρεοπωλεία, σούπερ μάρκετ και επιχειρήσεις μαζικής εστίασης. Η ζήτηση των εν λόγω αγοραστών επόμενης βαθμίδας, ήτοι των ενδιάμεσων επιχειρήσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων εταιριών κρεοπαραγωγής κοτόπουλου και του τελικού καταναλωτή, αντανακλά και τη ζήτηση των τελευταίων.

---

[51] Βλ. ενδεικτικά Υπόμνημα Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ενότητα 1.01, Υπόμνημα ΑΠΣΙ Πίνδος, ενότητα 1.01 και Υπόμνημα ΑΠΣ Άρτας, ενότητα 1.01, Υπόμνημα Μαζαράκι ΑΒΕΕ, σελ. 2, Υπόμνημα Κελαϊδίτης ΕΠΕ, σελ. 2, Υπόμνημα Αμβροσιάδης ΑΒΕΕ, ενότητα 1.01: κατά την άποψη ορισμένων, η γεωγραφική αγορά δεν θα πρέπει να περιοριστεί στην ελληνική επικράτεια, αλλά να επεκταθεί και πέραν αυτής, δεδομένης της προεξάρχουσας θέσης των εισαγωγών στην ελληνική αγορά τα τελευταία χρόνια. Τούτο έχει ως συνέπεια – κατά την άποψή τους πάντοτε – τα εμφανιζόμενα μερίδια αγοράς, αλλά και ο βαθμός συγκέντρωσης της αγοράς, να μην ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, αφού κατ' ουσίαν θα ήταν μειωμένα, εάν συνυπολογίζονταν και οι εισαγωγές. Βλ. επίσης Υπόμνημα Αγγελάκης ΑΕ, σελ. 4-5 αναφορικά με την υποκαταστασιμότητα του χοιρινού κρέατος, του ψαριού τράτας και τεμαχισμένου κοτόπουλου ειδικής εκτροφής.

[52] Η σχετική αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών περιλαμβάνει το σύνολο των προϊόντων ή υπηρεσιών που θεωρούνται από τον καταναλωτή εναλλάξιμες ή δυνάμενες να υποκατασταθούν μεταξύ τους, λόγω των χαρακτηριστικών τους, της τιμής τους και της σκοπούμενης χρήσης τους. Στη σχετική αγορά προϊόντων περιλαμβάνονται αφενός το προϊόν (ή προϊόντα) που αφορούν άμεσα στην υπό εξέταση υπόθεση καθώς και όλα τα προϊόντα που είναι υποκατάστατά τους είτε από πλευράς ζήτησης είτε από πλευράς προσφοράς και των οποίων η διαθεσιμότητα (ή δυνητική διαθεσιμότητα) εμποδίζει τις ελεγχόμενες επιχειρήσεις να αυξήσουν επικερδώς την τιμή τους, κατά ένα μικρό αλλά σημαντικό ποσοστό για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα.

48. Ως σχετική αγορά προϊόντος στην υπό κρίση υπόθεση ορίζεται η παραγωγή και πώληση κρέατος κοτόπουλου, νωπού ή/και κατεψυγμένου.

49. Κατά την κρίση της Επιτροπής, το κρέας κοτόπουλου διακρίνεται σαφώς από τα λοιπά προϊόντα διατροφής, π.χ. κόκκινο κρέας, ψάρι κλπ. Και τούτο, τόσο από την άποψη της υποκατάστασης ζήτησης (διατροφικές συνήθειες, εποχικότητα, αντίληψη καταναλωτή κ.αλ.), όσο και από την άποψη της υποκατάστασης προσφοράς (δραστηριοποίηση διακριτών παραγωγικών επιχειρήσεων ανά τύπο κρέατος/ψαριού, αδυναμία εναλλαξιμότητας λόγω διαφορετικής τεχνογνωσίας, διαφορετικού τύπου εγκαταστάσεων, αναγκαιότητας νέων επενδύσεων σε εξοπλισμό, νομικά εμπόδια εισόδου κ.αλ.). Στο ίδιο συμπέρασμα κατατείνουν και σχετικές αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής[53]. Περαιτέρω, η ένταξη ή μη στη σχετική προϊοντική αγορά των λοιπών, πλην κοτόπουλου, πουλερικών (π.χ. γαλοπούλας, πάπιας κ.λπ.) παρέλκει για τους σκοπούς της παρούσας υπόθεσης, δεδομένου ότι η παραγωγή κοτόπουλου αντιστοιχεί σε 98% της συνολικής παραγωγής κρέατος πουλερικών και, ως εκ τούτου, λόγω του αντικειμενικώς μικρού ποσοστού, δεν μεταβάλλεται ουσιωδώς η σχετική θεώρηση της αγοράς.

50. Εξάλλου, κατά την κρίση της Επιτροπής, το επεξεργασμένο κρέας κοτόπουλου[54] μπορεί να διακριθεί από το μη επεξεργασμένο (νωπό/κατεψυγμένο) κοτόπουλο. Και τούτο, διότι το επεξεργασμένο κρέας φέρει διαφορετικές ιδιότητες από το μη επεξεργασμένο, ιδίως λόγω της προσθήκης συστατικών και της μαγειρικής διεργασίας, όπου μέχρι και το 20% του βάρους του προέρχεται από την προσθήκη συστατικών. Συχνά, ο καταναλωτής δεν αντιμετωπίζει το επεξεργασμένο κρέας ως προερχόμενο από το σχετικό ζώο (π.χ. τα αλλαντικά δεν διακρίνονται από τον καταναλωτή ως προς την πρωτογενή προέλευσή τους) και δεν είναι σε θέση να διακρίνει τις ιδιότητες του αρχικού, μη επεξεργασμένου κρέατος στο επεξεργασμένο προϊόν για μεγάλο τμήμα των προϊόντων επεξεργασμένου κρέατος. Στο ίδιο συμπέρασμα κατατείνουν και σχετικές αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής[55]. Σε κάθε περίπτωση, με βάση τις απαντήσεις των ελεγχόμενων επιχειρήσεων προκύπτει ότι το ποσοστό συμμετοχής των πωλήσεων επεξεργασμένου κοτόπουλου στο συνολικό τζίρο δεν είναι σημαντικό (<5%) και, συνεπώς, η ένταξή του ή μη στη σχετική προϊοντική αγορά δεν μεταβάλλει, επίσης, ουσιωδώς τη θεώρηση αυτής.

[53] Case COMP/M.3337 – Best Agrifund/Nordfleisch, απόφαση της 19.03.2004, σκ. 23, καθώς και Case No IV/M.1262 – Cebeco/Plukon, απόφαση της 24.09.1998.

[54] Με τον όρο «επεξεργασμένο κρέας κοτόπουλου» εννοούμε το κρέας κοτόπουλου που έχει υποστεί επεξεργασία μέσω προσθήκης συστατικών (π.χ. αλάτι, μπαχαρικά) ή/και μέσω μαγειρικής διεργασίας: βλ. Case No IV/M.1313 (09/03/1999)- Danish Crown/Vestjyske Slagterier.

[55] Case No COMP/M.3337 –Best Agrifund/Nordfleisch (19/3/2004), Case No COMP /M.5705-Marfrig Alimentos/Seara (18/12/2009), Case No Comp/M1262- Cebeco/Plukon (24/9/1998), Case COMP/M. 2662-Danish Crown / Steff – Houlberg, 14/2/2002, σκ. 27. Case No IV/M.1313–Danish Crown/Vestjyske Slagterier, 9/3/1999.

Γ.2.2. Σχετική Γεωγραφική Αγορά[56]

51. Στην υπό εξέταση υπόθεση, μπορεί ασφαλώς να οριστεί ως σχετική γεωγραφική αγορά το σύνολο της ελληνικής επικράτειας. Πολλές από τις ελεγχόμενες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται σε όλη την επικράτεια ή σε μεγάλο μέρος αυτής. Ακόμη και στην περίπτωση των μικρότερων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε περιορισμένο πλήθος νομών και γεωγραφικών διαμερισμάτων, οι περιοχές δραστηριοποίησης – στο σύνολό τους – επικαλύπτονται ή συμπληρώνονται, με αποτέλεσμα σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια να καλύπτονται οι ανάγκες της αγοράς σε κρέας κοτόπουλου, σε όλα τα επίπεδα και για όλα τα κανάλια διανομής. Επιπρόσθετα, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, η σύγχρονη τεχνολογία επιτρέπει πλέον τη διατήρηση του προϊόντος για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Ειδικότερα, το κρέας κοτόπουλου μπορεί πλέον να διατηρηθεί μέχρι και 15 μέρες, γεγονός το οποίο λειτουργεί υποβοηθητικά στη διεύρυνση της γεωγραφικής εμβέλειας των δραστηριοτήτων της κάθε επιχείρησης. Τέλος, η ζήτηση κρέατος κοτόπουλου δεν διαφοροποιείται σημαντικά ως προς τις γεωγραφικές περιοχές εντός της ελληνικής επικράτειας. Τα προαναφερόμενα στοιχεία καταδεικνύουν σαφώς την εθνική διάσταση της εξεταζόμενης αγοράς.

Γ.3. ΜΕΓΕΘΟΣ ΚΑΙ ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ

Γ.3.1. Μέγεθος αγοράς

52. Σύμφωνα με τα επεξεργασμένα στοιχεία πωλήσεων των ερωτηθεισών πτηνοτροφικών εταιριών, ο συνολικός κύκλος εργασιών του κλάδου από όλους τους τομείς δραστηριότητας για το 2010 ανήλθε σε **728.162.735,42€** έναντι **716.381.236,77€** το 2009, και παρουσιάζουν έτσι μικρή αύξηση της τάξης του 1,6% περίπου. Λαμβάνοντας υπόψη μόνο τις πωλήσεις των πτηνοτροφικών προϊόντων που εμπίπτουν στα όρια της ορισθείσας σχετικής αγοράς, ο συνολικός κύκλος πωλήσεων των επιχειρήσεων ισοδυναμεί με **410.659.922,76€**, ήτοι με το 56,40% του συνολικού τους τζίρου. Αν και στην έρευνα της υπηρεσίας δεν περιλαμβάνεται το 100% των πτηνοπαραγωγικών εταιριών που δραστηριοποιούνται στον Ελλαδικό χώρο, οι 26 εταιρίες που εξετάστηκαν αντιπροσωπεύουν τη συντριπτική πλειοψηφία (90%)[57] του συνολικού κύκλου πωλήσεων της συγκεκριμένης αγοράς, και επομένως προσδίδουν μια ικανοποιητική προσέγγιση του συνολικού μεγέθους της.

Γ.3.2. Μερίδια αγοράς – δείκτης συγκέντρωσης

53. Από την επεξεργασία των προσκομισθέντων οικονομικών στοιχείων, τα μερίδια των εμπλεκόμενων στην υπό κρίση υπόθεση επιχειρήσεων στη ορισθείσα σχετική αγορά εκτιμώνται ως εξακολούθως:

---

[56] Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή, στην οποία οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις πωλούν τα σχετικά προϊόντα υπό επαρκώς ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού.

[57] Σύμφωνα με την κλαδική μελέτη της ICAP «Κρέας» Μάιος 2011, η αξία της εξεταζόμενης αγοράς εκτιμάται σε 810 εκ. € περίπου για το 2010.

Πίνακας 2

ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ 2010			
ΕΤΑΙΡΙΕΣ	**Κύκλος Εργασιών(€)**	**Σύνολο Πωλήσεων - Σχετική Αγορά (€)**	**Μερίδιο στη Σχετική Αγορά**
[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]
Λοιποί	156.814.740,76	86.621.373,41	21,32%
ΣΥΝΟΛΟ	**[…]**	**406.229.485,32**	**100,00%**

54. Από τον ανωτέρω πίνακα γίνεται σαφές ότι, στο πλαίσιο της σχετικής αγοράς, περίπου το […]% του συνολικού κύκλου εργασιών του πτηνοτροφικού κλάδου πραγματοποιείται από τρεις μεγάλες επιχειρήσεις ([…], […] και […]) οι οποίες είναι πλήρως καθετοποιημένες και καλύπτουν την παραγωγή νεοσσών, την παραγωγή πτηνοτροφών, την πρωτογενή παραγωγή ορνίθων, τη σφαγή και επεξεργασία, την εμπορία και διακίνηση. Οι λοιπές επιχειρήσεις μοιράζονται το υπόλοιπο […]%, γεγονός που καταδεικνύει πως η πλειονότητα των εταιριών του κλάδου είναι μικρής παραγωγικής ικανότητας και βιοτεχνικού χαρακτήρα, με περιορισμένη ικανότητα πραγματοποίησης επενδύσεων προκειμένου να εξελιχθούν σε αμιγώς καθετοποιημένες μονάδες.

55. Ο δείκτης Herfindahl-Hirschman (HHI) είναι υψηλός, ξεπερνώντας το «ασφαλές» όριο των 2000 μονάδων. Επομένως, και ανεξαρτήτως των έγγραφων στοιχείων και λοιπών ευρημάτων της έρευνας, η διάρθρωση της σχετικής αγοράς είναι πρόσφορη να ευνοήσει το συντονισμό μεταξύ των επιχειρήσεων.

Γ.3.3. Εκτιμήσεις

56. Οι περισσότερες ελεγχόμενες επιχειρήσεις, όσο και ο ΣΠΕΕ, εμφανίζονται απαισιόδοξες για το μέλλον της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας, δεδομένου ότι η πλειοψηφία των συμμετεχουσών στον κλάδο επιχειρήσεων αντιμετωπίζει χρηματοοικονομικά προβλήματα και μικρά ή οριακά κέρδη, ιδίως εξαιτίας του μικρού μεγέθους και της μέτριας οργάνωσης των παραγωγικών μονάδων, αλλά και του υπερδανεισμού του παρελθόντος[58]. Κατά τους ίδιους, η υπάρχουσα οικονομική κρίση και η συνακόλουθη αλλαγή στάσης των τραπεζών δυσχέρανε έτι περαιτέρω τη δράση τους. Επιπλέον, η σημαντική διαπραγματευτική δύναμη των αλυσίδων σούπερ μάρκετ τις εξαναγκάζει σε αυξανόμενες εκπτώσεις-παροχές, μακρινές ημερομηνίες εξόφλησης τιμολογίων αγοράς και συμπίεση περιθωρίων κέρδους[59]. Σύμφωνα πάντα με τις ελεγχόμενες επιχειρήσεις, πιέσεις προκύπτουν και από την πλευρά των προμηθευτών πρώτων υλών για παραγωγή ζωοτροφών, δεδομένου του εξαιρετικά υψηλού ποσοστού συμμετοχής τους στο συνολικό κόστος παραγωγής των προϊόντων, αλλά και από την κατά καιρούς διεθνή αύξηση της τιμής των δημητριακών.

57. Ωστόσο, η εγχώρια κατανάλωση κοτόπουλου δεν έχει εμφανίσει κάμψη. Προς τούτο, συντελούν η χαμηλότερη τιμή του κοτόπουλου σε σχέση με άλλα κρέατα, η ανελαστική ζήτηση που παρουσιάζει ως βασικό είδος διατροφής σε συνδυασμό με τη σχετικά χαμηλή εισοδηματική ελαστικότητα, καθώς και η διατροφική στροφή προς τα λεγόμενα λευκά κρέατα τα τελευταία έτη. Στους προαναφερθέντες λόγους μπορεί να προστεθεί η διαχρονικά αυξανόμενη προτίμηση των Ελλήνων καταναλωτών στα «πιστοποιημένα» σχετικά εγχώρια προϊόντα[60].

Δ. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

Δ.1. ΑΝΤΙ-ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΣΥΜΠΡΑΞΗ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ

Δ.1.1. Άρθρο 1 ν. 703/1977 (όπως ίσχυε)

58. Βάσει των αρχών που διέπουν τη διαχρονική εφαρμογή του δικαίου και των γενικών αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, εφαρμοστέες είναι οι διατάξεις ουσιαστικού δικαίου, οι οποίες ίσχυαν κατά το χρόνο επέλευσης των γεγονότων που συνιστούν την παράβαση, χωρίς να έχει σημασία ο

[58] Ο υπερδανεισμός, σύμφωνα με τις ίδιες τις επιχειρήσεις, προήλθε κυρίως από έλλειψη ιδίων κεφαλαίων, πτηνοτρόφων και επιχειρήσεων, η οποία οδήγησε σε μεγάλους δανεισμούς, με υψηλότοκα δάνεια στις δεκαετίες του ‘80 και του ‘90, συσσωρεύοντας πολλά χρέη στον κλάδο.

[59] Ενδεικτικά, υπ’ αριθμ. πρωτ. 120/10.01.2011 απαντητική επιστολή της Αγγελάκης ΑΕ.

[60] Βλ. κλαδική έρευνα «Προοπτικές τομέα πτηνοτροφίας» 2007, Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων.

χρόνος, κατά τον οποίο εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις. Έτσι, κάθε συμπεριφορά, η οποία έλαβε χώρα μέχρι την 20.4.2011 (ημερομηνία θέσης σε ισχύ του νέου ν. 3959/2011 για την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού) και η οποία πιθανολογείται ότι πληροί τις προϋποθέσεις εφαρμογής των άρθρων 1 και 2 ν. 703/1977, αξιολογείται βάσει των προαναφερόμενων άρθρων. Συνεπώς, στα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υπόθεσης, τα οποία εμπίπτουν στο *ratione materiae* και *ratione temporis* πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 ν. 703/1977, εφαρμόζονται οι ουσιαστικού δικαίου κανόνες του εν λόγω άρθρου. Σε κάθε περίπτωση, ουδεμία ουσιαστική διαφοροποίηση υφίσταται μεταξύ των διατάξεων του άρθρου 1 ν. 703/1977 και του άρθρου 1 ν. 3959/2011, δεδομένου ότι οι διατάξεις του άρθρου 1 ν. 703/77 είναι όμοιες με τις αντίστοιχες διατάξεις του άρθρου 1 ν. 3959/2011.

59. Το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 703/1977 απαγορεύει όλες τις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες τις αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, και ιδίως εκείνες, οι οποίες συνίστανται στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής, στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής και των αγορών ή στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού.

Δ.1.2. Άρθρο 101 ΣΛΕΕ – Επηρεασμός ενδοενωσιακού εμπορίου

60. Αντίστοιχη με τη διάταξη του άρθρου 1 ν. 703/1977 είναι και η διάταξη του άρθρου 101 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 81 ΣυνθΕΚ). Κατά πάγια νομολογία, η «*διάταξη του άρθρου 1 του ν. 703/77 είναι σχεδόν πανομοιότυπη με τη διάταξη του άρθρου 85 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας* [Σ.τ.Σ.: άρθρου 101 της ΣΛΕΕ]»[61]. Ουσιαστικά, μοναδική επί πλέον προϋπόθεση εφαρμογής της ενωσιακής διάταξης, σε σχέση με τη διάταξη του εθνικού δικαίου, αποτελεί αυτή της «*δυνατότητας σοβαρής επίδρασης στο ενδοκοινοτικό εμπόριο*»[62].

61. Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 1 του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003, οσάκις οι αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών ή τα εθνικά δικαστήρια εφαρμόζουν την εθνική νομοθεσία ανταγωνισμού σε συμφωνίες, αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων ή εναρμονισμένες πρακτικές κατά την έννοια του άρθρου 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, οι οποίες είναι πιθανόν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, κατά την έννοια της διάταξης αυτής, οφείλουν να εφαρμόζουν επίσης το άρθρο 101 ΣΛΕΕ στις εν λόγω συμφωνίες, αποφάσεις ή εναρμονισμένες πρακτικές. Κατά συνέπεια, για την παράλληλη εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ στην κρινόμενη υπόθεση θα πρέπει να εξεταστεί εάν συντρέχει το κριτήριο του επηρεασμού του ενδοκοινοτικού (νυν ενδοενωσιακού) εμπορίου.

[61] Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 1731/2001, Επισκ. Εμπ. Δικ. 2003, σελ. 1053. Σημειώνεται ότι όπου εδώ γίνεται αναφορά στο άρθρο 101 ΣΛΕΕ, με αυτό νοείται και το αντίστοιχο άρθρο 85 ΣυνθΕΟΚ ή το άρθρο 81 ΣυνθΕΚ, σύμφωνα με την ονομασία και την αρίθμηση που ίσχυε κατά τον αντίστοιχο χρόνο.

[62] Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 1731/2001, ό.π.

62. Το κριτήριο του επηρεασμού του ενδοενωσιακού εμπορίου είναι αυτόνομο κριτήριο του ευρωπαϊκού δικαίου, το οποίο πρέπει να εκτιμάται *ad hoc* και το οποίο οριοθετεί το πεδίο εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου του ανταγωνισμού[63]. Το εν λόγω κριτήριο περιορίζει το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101 στις συμφωνίες και πρακτικές που δύνανται να έχουν ένα ελάχιστο επίπεδο διασυνοριακών επιπτώσεων στο εσωτερικό της Ένωσης. Κατά πάγια νομολογία, για να μπορεί μια απόφαση, συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών πρέπει, βάσει ενός συνόλου νομικών και πραγματικών στοιχείων, να μπορεί να πιθανολογηθεί επαρκώς ότι μπορεί να ασκήσει άμεση ή έμμεση, πραγματική ή δυνητική, επίδραση στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών[64].

63. Στην περίπτωση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, εάν η συμφωνία μπορεί στο σύνολό της να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών, το ενωσιακό δίκαιο εφαρμόζεται στο σύνολο της συμφωνίας, περιλαμβανομένων και των τμημάτων της που μεμονωμένα δεν επηρεάζουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών[65]. Είναι, επίσης, αδιάφορο, εάν η συμμετοχή δεδομένης επιχείρησης επηρεάζει ή όχι αισθητά το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών[66]. Μία επιχείρηση δεν μπορεί να αποφύγει την εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου για το λόγο ότι η συμμετοχή της που μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών είναι αμελητέα. Επίσης, η έννοια της επίδρασης στα εμπορικά ρεύματα δεν προϋποθέτει μόνο τον περιορισμό ή τη μείωση του εμπορίου, αλλά οποιαδήποτε διαφοροποίηση των εμπορικών ρευμάτων - αρκεί αυτή να είναι αισθητή[67].

64. Ο αισθητός χαρακτήρας του επηρεασμού μπορεί ιδίως να εκτιμηθεί κατ’ αναφορά προς τη θέση και τη σημασία των μερών στην αγορά των σχετικών προϊόντων[68]. Η εκτίμηση

[63] Βλ. σχετικά Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης [ΕΕ C 101/07, της 27/04/2004], παρ. 12-13.

[64] Βλ. απόφαση ΔΕΚ της 29.10.1980, υπόθ. C-209-215/78 & 218/78, Van Landewyck κατά Επιτροπής, Συλλ. 3125, σκ. 170, απόφαση της 17.7.1997, υπόθ. C-219/95P, Ferriere Nord Spa κατά Επιτροπής, Συλλ. I-4411, σκ. 20, καθώς και Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης ό.π., παρ. 9-12.

[65] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΚ C-193/83, Windsurfing κατά Επιτροπής, Συλλ. 611, σκ. 96, απόφαση ΠΕΚ T-77/94 Vereniging van Groothandelarenin Bloemkwekerijprodukten, Συλλ.. II-759, σκ. 126, καθώς και παρ. 14 Κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ό.π.

[66] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΠΕΚ T-2/89, Petrofina κατά Επιτροπής, Συλλ. II-1087, σκ. 226, καθώς και και παρ. 15 Κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ό.π.

[67] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΚ C-8/72,Vereniging van Cementhandelaren κατά Επιτροπής, Συλλ. 1972-1973, σ. 221, σκ. 29 και ΔΕΚ C-42/84 Remia κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2545, σκ. 22 και ΠΕΚ T-29/92, SPO κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλ.II-289, σκ. 299. Βλ. και Ανακοίνωση Επιτροπής, ό.π., παρ. 33 και 74.

[68] Βλ. απόφαση ΔΕΚ C-306/96, Javico, Συλλ. I-1983, σκ. 17 και ΠΕΚ T-65/89, BPB Industries και British Gypsum, Συλλ. II-389, σκ. 138 και Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης ό.π., παρ. 44.

του αισθητού χαρακτήρα του επηρεασμού εξαρτάται από τις περιστάσεις κάθε μεμονωμένης περίπτωσης, και ιδίως από τη φύση της συμφωνίας ή της πρακτικής, από τη φύση των καλυπτόμενων προϊόντων και από τη θέση των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων στην αγορά. Εάν από την ίδια τη φύση της η συμφωνία ή πρακτική δύναται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, το όριο του αισθητού επηρεασμού είναι χαμηλότερο από ό,τι στην περίπτωση συμφωνιών ή πρακτικών που δεν δύνανται από τη φύση τους να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Ομοίως, όσο σημαντικότερη είναι η θέση των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων στην αγορά, τόσο πιο πιθανό είναι ότι μία συμφωνία ή πρακτική δύναται να επηρεάσει αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών[69]. Οι οριζόντιες συμπράξεις που καλύπτουν το σύνολο ενός κράτους μέλους δύνανται κατά κανόνα, να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών[70]. Κατά πάγια νομολογία, συμπράξεις που εκτείνονται στο σύνολο του εδάφους κράτους μέλους έχουν από την ίδια τους τη φύση ως αποτέλεσμα την παγίωση εθνικών στεγανοποιήσεων των αγορών και εμποδίζουν έτσι την οικονομική αλληλοδιείσδυση που επιδιώκεται από τη Συνθήκη[71].

65. Στην υπό κρίση υπόθεση, υφίσταται η προαναφερόμενη δυνατότητα αισθητού επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών και, κατά συνέπεια, συντρέχει περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 101 ΣΛΕΕ. Και τούτο, για τους ακόλουθους ιδίως λόγους:

- Η σχετική γεωγραφική αγορά, στην οποία δραστηριοποιούνται και διαθέτουν τα προϊόντα τους οι συμπράττουσες επιχειρήσεις, αφορά σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια[72].

- Περαιτέρω, όπως προαναφέρθηκε, παρατηρείται ένα σημαντικό ποσοστό εισαγωγών νωπού / κατεψυγμένου κοτόπουλου[73], στοιχείο το οποίο οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η υπό εξέταση οριζόντια πρακτική του καθορισμού ενιαίας τιμής και της κατανομής πελατείας είναι πιθανό να επηρεάσει ή και επηρεάζει αισθητά το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Το γεγονός ότι η σύγχρονη τεχνολογία επιτρέπει σήμερα τη διατήρηση του κρέατος κοτόπουλου για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα (και συγκεκριμένα μέχρι και 15 ημέρες) λειτουργεί ενισχυτικά ως προς τη γεωγραφική επέκταση των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων του κλάδου και την εισαγωγική

---

[69] Βλ. απόφαση ΠΕΚ T-65/89, BPB Industries και British Gypsum, Συλλ. II-389, σκ. 138 και Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης ό.π., παρ.45.

[70] Βλ. παρ. 78 επ. Κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ό.π.

[71] Βλ. ΣτΕ 1324/2013, σκ. 6, καθώς και ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΚ C-309/99, Wouters, Συλλ. I-1577, σκ. 95 και ΠΕΚ T-65/98, Van den Bergh Foods, Συλλ. II- 4653, ΠΕΚ T-7/93, Lagnese–Iglo, Συλλ. II-1533, σκ. 120. Βλ. επίσης αποφάσεις ΔΕφΑθ 1001/2006, ΔΕφΑθ 2891/2009 και ΔΕφΑθ 559/2010. Βλ. επίσης Ανακοίνωση Επιτροπής, ό.π., παρ. 22, 33, 78, 86 και Μιχ. - Θεοδ. Μαρίνο, Ανακοινώσεις και Κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο δίκαιο του ανταγωνισμού - νομικές διαστάσεις μετά τον Κανονισμό 1/2003 και επιδράσεις στο εθνικό δίκαιο των συμβάσεων, ΔΕΕ 7/2006, σελ. 713.

[72] Βλ. ενότητα υπό Γ.2.2. ανωτέρω.

[73] Βλ. ενότητες υπό Γ.1.3. και υπό Γ.2.2. ανωτέρω.

διείσδυση, καθώς υπάρχει το χρονικό περιθώριο το προϊόν να μεταφερθεί χωρίς πρόβλημα σε μακρινούς προορισμούς[74].

- Εξάλλου, οι ελληνικές πτηνοτροφικές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν τις εισαγωγές ως παράγοντα επηρεασμού του κόστους των προϊόντων τους[75], δεδομένου ότι κατά τη διαμόρφωση της τιμολογιακής τους πολιτικής, συνεκτιμούν την επίδραση της τιμής του εισαγόμενου κοτόπουλου στην ανταγωνιστικότητα του προϊόντος τους.
- Η εισαγωγική διείσδυση, ανεξαρτήτως του βαθμού εξαγωγικής δραστηριότητας των ελληνικών επιχειρήσεων, καθιστά το εξεταζόμενο προϊόν αντικείμενο διασυνοριακών συναλλαγών.

66. Η εξεταζόμενη σύμπραξη είναι, σε κάθε περίπτωση, από την ίδια τη φύση της ικανή να επηρεάσει αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Και τούτο, διότι οι εξεταζόμενες πρακτικές καταλαμβάνουν το σύνολο της ελληνικής επικράτειας (λαμβανομένων υπόψη του εύρους τους, αλλά και της γεωγραφικής διασποράς των συμπραττουσών επιχειρήσεων). Εξάλλου, η υπό κρίση σύμπραξη είναι πολύ σημαντικού μεγέθους, όπως προκύπτει ιδίως από τον αριθμό των εμπλεκομένων σε αυτήν επιχειρήσεων, σε συνδυασμό και με το μέγεθος αυτών (το συνολικό μερίδιο αγοράς το οποίο καλύπτουν ανέρχεται σε τουλάχιστον 75%).

67. Λαμβανομένων υπόψη της φύσης των πρακτικών που καλύπτουν κατ' ουσίαν την ελληνική επικράτεια, του βαθμού κάλυψης της αγοράς από τις συμπράττουσες επιχειρήσεις, καθώς και του συνόλου των λοιπών νομικών και πραγματικών στοιχείων, συνάγεται ευθέως – κατά την κρίση της Επιτροπής – ότι η εξεταζόμενη συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική δύναται να ασκήσει, άμεση ή έμμεση, πραγματική ή δυνητική, επίδραση στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών. Επομένως, στοιχειοθετείται εν προκειμένω επηρεασμός του ενδοενωσιακού εμπορίου και, ως επακόλουθο, οι σχετικές εθνικές και ενωσιακές διατάξεις εφαρμόζονται παράλληλα στην κρινόμενη υπόθεση.

Δ.1.3. Προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ.

68. Προϋποθέσεις εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977 είναι:

- Η ύπαρξη συμφωνίας, εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ επιχειρήσεων ή απόφασης ένωσης επιχειρήσεων,
- Αντικείμενο ή αποτέλεσμα της ανωτέρω συμφωνίας, εναρμονισμένης πρακτικής ή απόφασης να είναι ο περιορισμός, η παρακώλυση ή η νόθευση του ανταγωνισμού.

[74] Βλ. ενότητα υπό Γ.2.2. ανωτέρω.

[75] Βλ. ενδεικτικά καταθέσεις των εκπροσώπων των […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 4], [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 14], [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 2] και [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 10] αντίστοιχα. Βλ. επίσης υπ' αρ. πρωτ. 474/25.01.2077 απαντητική επιστολή του ΣΠΕΕ, καθώς και υπ' αριθμ. πρωτ. 101/10.01.2011 απαντητική επιστολή της Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, καθώς και κατάθεση του […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 6].

69. Κατά συνέπεια, προκειμένου να αξιολογηθεί αν συντρέχει παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977, πρέπει να διερευνηθεί η συνδρομή ή μη των ως άνω προϋποθέσεων στην υπό κρίση υπόθεση. Αντίστοιχα ισχύουν και για το άρθρο 101 παρ. 1.ΣΛΕΕ.

70. Σημειωτέον ότι κατά την εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, η ερμηνεία που έχει δοθεί από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (βλ. ενότητες κατωτέρω) είναι δεσμευτική για το σύνολο των εθνικών δικαστηρίων και αρχών των κρατών μελών[76].

Δ.1.3.1. Η έννοια της «επιχείρησης»

71. Ως «*επιχείρηση*», κατά το δίκαιο προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού νοείται κάθε φυσικό πρόσωπο ή οικονομική ενότητα που ασκεί εμπορική ή άλλη οικονομική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς του και από τον τρόπο χρηματοδότησής του[77]. Μια τέτοια οικονομική ενότητα συνίσταται, συνεπώς, σε ενιαία οργάνωση προσωπικών, υλικών και άυλων στοιχείων, τα οποία έχουν ταχθεί στη διαρκή επιδίωξη ορισμένου οικονομικού σκοπού, η οποία οργάνωση δύναται να συντελέσει στη διάπραξη παραβάσεως προβλεπομένης από το άρθρο 1 παρ. 1 ν. 3959/2011 / το άρθρο 1 ν. 703/1977 (ή και από το 101, παρ. 1 ΣΛΕΕ)[78]. Ειδικότερα, η ύπαρξη επιχείρησης προϋποθέτει αυτονομία οικονομικής δράσης και συνακόλουθα πλήρη ανάληψη των οικονομικών κινδύνων που συνεπάγεται η εκάστοτε οικονομική δραστηριότητα[79]. Ως οικονομική δραστηριότητα νοείται κάθε δραστηριότητα προσφοράς αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά[80]. Η έννοια της «επιχείρησης» είναι περισσότερο οικονομική παρά νομική και το αποφασιστικό κριτήριο για την έννοια αυτή στο δίκαιο προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού είναι η οικονομική, και όχι η νομική της αυτοτέλεια.

[76] Βλ. απόφαση ΔΕΚ C-8/08, T-Mobile Netherlands BV κ.ά. κατά Raad vanbestuurvande Nederlandse Mededingingsautoriteit, σκ. 50.

[77] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΠΕΚ Τ-217 και 245/03 FNSEA κ. Επιτροπής,Συλλ. 2004 σ. ΙΙ-271, και απόφ. ΔΕΚ C-101 και 110/07 Coop de France Betail and Viande κ. Επιτροπής, Συλλ. 2008 σ. Ι-10193 και αποφάσεις ΔΕΚ C-41/90, Hofner και Elser κ. Macroton GmbH, Συλλ.1991 σ. Ι-1979, C-55/96, Job Centre II, Συλλ. 1997, σ. Ι-7119, σκ. 21, C-180-184/98, Pavlov κ. Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten, Συλλ. 2000, σ. Ι-6451, σκ.74, C-218/00, Cisal di Batistello Venanzio &Co κ.Instituto Nazionale per L'Assicurazione Contro Gli fortune Sul Lavoro (INAIL), Συλλ.2002 σ. Ι-691, σκ. 22.

[78] Βλ. π.χ. απόφαση ΠΕΚ της 11.12.2003, υπόθ. Τ-66/99, Μινωικές Γραμμές ΑΝΕ (Minoan Lines SA) κατά Επιτροπής, Συλλ. ΙΙ – 5515, σκ. 122.

[79] Βλ. ενδεικτικά υπόθ. Τ-23/09 Conseil national de l'Ordre des pharmaciens (CNOP), Conseil central de la section G de l'Ordre national des pharmaciens (CCG) κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 70-71, υπόθ. C-55/96, Job Centre coop.arl, Συλλογή 1997, σελ. Ι-7119, σκ.21, συνεκδ. υποθ. C-180-184/98, Pavel Pavlov κ.ά. κατά Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten, Συλλ. 2000 σ. Ι-6451, σκ. 74, υπόθ. C-118/85 Επιτροπή κατά Ιταλίας Συλλ. 1987 σ. 2599, σκ. 7, υπόθ. C-41/90 Klaus Höfner and Fritz Elser κατά Macrotron GmbH Συλλ. 1991 σ. Ι-1979, σκ. 21, υπόθ. C-35/96 Επιτροπή κατά Ιταλίας (CNSD) Συλλ. 1998 σ. Ι-3851, σκ. 36, υπόθ. C-244/94 Fédération Française des Sociétés d'Assurance κ.ά. κατά Ministère de l'Agriculture et de la Pêche Συλλ. 1995 σ. Ι-4013, σκ. 14, απόφαση ΕΑ 292/IV/2005 υπό 2.1.

[80] Βλ. ενδεικτικά υπόθ. C-118/85, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1987, σελ. 2599, σκ. 7, υπόθ. C-35/96, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 1998, σελ. 3851, σκ. 36, ΕΑ 430/V/2009, σελ. 6 και ΕΑ 317/V/2006, σελ. 16, 17.

72. Εν προκειμένω, τα εμπλεκόμενα μέρη δραστηριοποιούνται στον κλάδο της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας, με κύριο αντικείμενο την παραγωγή και εμπορία κοτόπουλου. Η λειτουργία τους χαρακτηρίζεται είτε από τον κεφαλαιουχικό τους χαρακτήρα (Α.Ε., Ε.Π.Ε.) είτε από τη συνεταιριστική τους οργάνωση[81]. Επομένως, διεξάγουν κατά τρόπο αυτόνομο εμπορική και οικονομική δραστηριότητα, με ανάληψη των οικονομικών κινδύνων που συνεπάγεται η δραστηριοποίησή τους αυτή. Ως εκ τούτου, εμπίπτουν ευθέως στην έννοια της «επιχείρησης» σύμφωνα με τις διατάξεις περί ανταγωνισμού.

73. Ειδικώς αναφορικά με το ΣΠΕΕ, επισημαίνεται ότι μια «ένωση επιχειρήσεων» προϋποθέτει πλειονότητα επιχειρήσεων που συνδέονται μεταξύ τους με οποιαδήποτε μορφή οργανωμένης συνεργασίας. Δεν απαιτείται η «ένωση επιχειρήσεων» να έχει νομική προσωπικότητα[82], ούτε και η ίδια εμπορική ή παραγωγική δραστηριότητα, προκειμένου να εμπίπτει στο άρθρο 1 του Ν. 703/1977,[83] αρκεί να εξυπηρετεί τα εμπορικά συμφέροντα των μελών της[84]. Και τούτο, ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή και τον κερδοσκοπικό ή μη χαρακτήρα τους[85]. Εν προκειμένω, ο ΣΠΕΕ συνιστά ένωση επιχειρήσεων κατά τα προκτεθέντα.

Δ.1.3.2. Η έννοια της «συμφωνίας» ή/και «εναρμονισμένης πρακτικής» (σύμπραξης σύμφωνα με το άρθρο 1 ν. 703/1977 και 101 ΣΛΕΕ)

74. Για τους σκοπούς του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/77, και αντίστοιχα του άρθρου 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, θεωρείται ότι υφίσταται «συμφωνία» όταν οι συμβαλλόμενοι, ρητά ή σιωπηρά, εγκρίνουν από κοινού σχέδιο που καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές της αμοιβαίας δράσης τους (ή αποχής από τη δράση) στην αγορά. Για τους σκοπούς εφαρμογής των κανόνων του ανταγωνισμού, αρκεί οι επιχειρήσεις να έχουν εκφράσει την

---

[81] Ειδικότερα, για τους εμπλεκόμενους Συνεταιρισμούς σημειώνεται ότι πρόκειται για αγροτικούς συνεταιρισμούς (όπως προκύπτει και από την ίδια την επωνυμία τους), η λειτουργία των οποίων διέπεται από το ν. 2810/2000 περί «Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων». Για θέματα δε που δεν ρυθμίζονται από το νόμο αυτό, εφαρμόζονται συμπληρωματικά οι διατάξεις του Εμπορικού Δικαίου και του Αστικού Κώδικα. Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός (ΑΣ) είναι αυτόνομη οργάνωση προσώπων (οικονομική ενότητα), η οποία συγκροτείται εθελοντικά και επιδιώκει, με την αμοιβαία βοήθεια των μελών της, την οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική ανάπτυξη και προαγωγή τους, μέσω μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης. Οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί είναι νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και έχουν εμπορική ιδιότητα.

[82] Βλ. ενδεικτικά υποθ. C-395/96 P και C-396/96 P Companie maritime belge transports SA, Companie maritime belge SA και Dafra-Lines A/S (CEWAL) κατά Επιτροπής Συλλογή 2000 σ. I- 01365, σκ. 144. Βλ. επίσης σχετικά και Λ. Κοτσίρη, Ευρωπαϊκό Εμπορικό Δίκαιο, 2003, σελ. 398-399.

[83] Βλ. συνεκδ. υποθ. T-25/95, T-26/95, T-30/95 έως T-32/95, T-34/95 έως T-39/95, T-42/95 έως T-46/95, T-48/95 έως T-65/95, T-68/95 έως T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 και T-104/95, Cimenteries CBR SA κ.ά κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000 σ. II-491, παρ. 1320.

[84] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 96/438/ΕΚ FENEX, ΕΕ 1996 L181/28, παρ. 31. Βλ. επίσης Alison Jones/ Brenda Surfin, EC Competition Law, 2004, σελ.147.

[85] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΚ 209-215/78 & 218/78 Heintz van Landewyck SARL κ.ά. κ. Επιτροπής, Συλλ. 1980, σκ. 3125, σκ. 87-88, C-96-102, 104, 105, 108 και 110/82 IAZ κ. Επιτροπής, Συλλ. 1983 σ. 03369, σκ.19-20, και C-246/86 Belasco κ. Επιτροπής, Συλλ. 1989, σκ. 2117, σκ.2, 65.

κοινή τους βούληση να συμπεριφερθούν στην αγορά κατά καθορισμένο τρόπο[86]. Αυτό συμβαίνει, για παράδειγμα, κάθε φορά που επιχειρήσεις εκφράζουν κοινή βούληση προς επίτευξη επιδιωκομένων τιμών ή επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων ή κατανομής αγορών/πελατείας[87].

75. Εξάλλου, δεν είναι αναγκαίο οι συμμετέχοντες να έχουν εκ των προτέρων συμφωνήσει σε ένα ολοκληρωμένο κοινό σχέδιο. Κατά πάγια νομολογία, η έννοια της «συμφωνίας» θα πρέπει να ερμηνεύεται διασταλτικά. Καταλαμβάνει δε, όχι μόνον συμβάσεις με τη στενή έννοια του όρου, αλλά και συμφωνίες κυρίων[88], και ανεξαρτήτως του εάν είναι υπογεγραμμένες ή ανυπόγραφες[89]. Συναφώς, η ειδικότερη μορφή εκδήλωσής της δεν είναι σημαντική, εφόσον συνιστά πιστή έκφραση της βούλησης των μερών[90]. Υπό το φως της ενωσιακής νομολογίας, και ο καθορισμός από μέρους των συμμετεχουσών σε μία συνάντηση επιχειρήσεων των «κανόνων παιχνιδιού» για τη συμπεριφορά τους στην αγορά συνιστά «συμφωνία» κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, δεδομένου ότι εκφράστηκε η επιθυμία ή η ευχή να ακολουθηθεί η συγκεκριμένη συμπεριφορά[91]. Η ύπαρξη συμφωνίας μπορεί να προκύπτει άμεσα ή έμμεσα από τη συμπεριφορά των μερών μπορεί δε να εφαρμόζεται σε ατελείς συνεννοήσεις, καθώς και σε επιμέρους και υπό όρους συμφωνίες κατά τη διαδικασία διαπραγμάτευσης, η οποία οδηγεί σε συμφωνία[92]. Συναφώς, ο όρος «συμφωνία» μπορεί να εφαρμοστεί όχι μόνο σε ένα γενικό σχέδιο ή σε ρητά συμφωνηθέντες όρους, αλλά και στην υλοποίηση όσων έχουν συμφωνηθεί βάσει των ίδιων μηχανισμών και κατά την επιδίωξη του ίδιου κοινού

[86] Βλ. αποφάσεις ΣτΕ 2007/2013, σκ. 17 και ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4-6, καθώς και ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΚ C-41/69, ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής, σκ. 111-113, ΠΕΚ Τ-13/89, Polypropylene, Συλλ. ΙΙ-1021, σκ. 253, απόφαση ΠΕΚ Τ-7/89, Hercules κατά Επιτροπής, Συλλ. ΙΙ-1711, σκ. 256, απόφαση ΠΕΚ της 20.4.1999, υπόθ. Τ-305/94, Limburge κατά Επιτροπής, Συλλ. ΙΙ-931, σκ. 715, απόφαση ΠΕΚ της 20.3.2002, υπόθ. Τ-9/99, HFB Holding κατά Επιτροπής, Συλλ.ΙΙ-1487, σκ. 199.

[87] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΚ C-41/69, ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής, σκ. 112 και ΔΕΚ συνεκδ. υποθ. C- 209/78 έως 215/78 και 218/78, Heinz van Landewyck κατά Επιτροπής, Συλλ. 3125, σκ. 86, καθώς και αποφάσεις ΠΕΚ Τ-1/89, Rhône-Poulenc SA κατά Επιτροπής, Συλλ. ΙΙ-867, σκ. 120, Τ-15/89, Chemie Linz AG κατά Επιτροπής, Συλλ. ΙΙ-1275, σκ. 301, και Τ-310/94, Grueber και Weber GmbH & Co. KG κατά Επιτροπής, Συλλ. ΙΙ-01043, σκ. 85, 87.

[88] Βλ. ενδεικτικά Αποφάσεις ΔΕΚ C- 41/69, ACF Chemiefarma ό.π., C-44/69, Buchler & Co κατά Επιτροπής, Συλλ. 1970, σ. 733 και C-45/69, Boehringer Mannheim κατά Επιτροπής, Συλλ. 1970, σ. 769, καθώς και Αποφάσεις ΠΕΚ Τ-66/99, Μινωικές Γραμμές ΑΝΕ κατά Επιτροπής, Συλλ. ΙΙ-5515, σκ. 207 και Τ-141/89, Trefileurope κατά Επιτροπής, Συλλ.ΙΙ-791, σκ. 95-96. Βλ. ακόμη Ζιάμου Θ. σε Σκουρή Β., Ερμηνεία Συνθηκών για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Εκδ. Αντ.Ν.Σάκκουλα, 2003, σελ. 692.

[89] Βλ. Faull and Nickpay, The EC Law of Competition (2007), σελ. 195 επ και τη σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπει.

[90] Βλ. αποφάσεις ΣτΕ 2007/2013, σκ. 17 και ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4-6, καθώς και ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΚ C-41/69, ό.π, σκ. 112, ΔΕΚ C- 74/04 P, Επιτροπή κατά Volkswagen, Συλλ. Ι- 6585, σκ. 37, ΠΕΚ Τ-41/96, Bayer κατά Επιτροπής, σκ. 67-69, ΠΕΚ Τ-208/01, Volkswagen κατά Επιτροπής, σκ. 30-32, και ΠΕΚ Τ -99/04, AC-Treuhand AG κατά Επιτροπής, σκ. 118.

[91] Βλ. ενδεικτικά Απόφαση ΔΕΚ C-204/00, Aalborg PortlandA /S κατά Επιτροπής, Συλλ. Ι-123, σκ. 228, 248.

92 Βλ. ενδεικτικά απόφαση Ευρ. Επιτροπής 2004/104/ΕΚ (Υπόθεση COMP/E-1/37.978/Μεθυλογλυκαμίνη), παρ. 172, ΕΕ L 038 της 10/02/2004 σ. 18 – 46, καθώς και ΕΑ 369/V/2007, σελ. 47.

σκοπού[93]. Με βάση τα προεκτεθέντα, για την έννοια της «συμφωνίας», είναι αδιάφορος ο γραπτός ή προφορικός τύπος, καθώς και ο δεσμευτικός ή μη χαρακτήρας της. Δεν απαιτούνται, δηλαδή, τυπικές διαδικασίες, ούτε κυρώσεις ή μέτρα εφαρμογής. Συναφώς, αδιάφορο είναι αν οι εκπρόσωποι που συμμετέχουν στη συμφωνία ήταν εξουσιοδοτημένοι ή είχαν την αρμοδιότητα βάσει των καταστατικών προβλέψεων της ένωσης να συνάπτουν συμφωνίες με αντίστοιχο περιεχόμενο[94].

76. Η έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής αφορά μορφή συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων, η οποία, χωρίς να φθάνει μέχρι τη σύναψη συμφωνίας, αντικαθιστά ηθελημένα τους κινδύνους που ενέχει ο ανταγωνισμός με την έμπρακτη συνεργασία των επιχειρήσεων αυτών. Τα κριτήρια συντονισμού πρέπει να νοούνται υπό το φως της αντίληψης που είναι συνυφασμένη με τις περί ανταγωνισμού διατάξεις, κατά την οποία κάθε επιχειρηματίας πρέπει να καθορίζει κατά τρόπο αυτόνομο την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στη σχετική αγορά[95]. Αυτή η απαίτηση αυτονομίας δεν αποκλείει μεν το δικαίωμα των επιχειρηματιών να προσαρμόζονται επιτηδείως στη διαπιστούμενη ή αναμενόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών, πλην όμως αντιτίθεται αυστηρώς σε κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ των επιχειρηματιών αυτών δυνάμενη, είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός υφιστάμενου ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σε έναν ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που ο επιχειρηματίας έχει αποφασίσει ή σκέπτεται να ακολουθήσει στην αγορά. Η προϋπόθεση δε της αμοιβαιότητας πληρούται οσάκις η από μέρους ενός ανταγωνιστή αποκάλυψη σε άλλον ανταγωνιστή των μελλοντικών του προθέσεων ή της μελλοντικής του συμπεριφοράς στην αγορά ζητήθηκε από το δεύτερο ή ο επιχειρηματίας αυτός δεν εξέφρασε καμία επιφύλαξη ή αντίρρηση όταν ο ανταγωνιστής του γνωστοποίησε τις προθέσεις του[96]. Για να στοιχειοθετηθεί, επομένως, εναρμονισμένη πρακτική δεν είναι αναγκαίο να αποδειχθεί ότι ένας επιχειρηματίας ανέλαβε επισήμως δέσμευση έναντι ενός ή περισσότερων άλλων να υιοθετήσει συγκεκριμένη συμπεριφορά ή ότι οι ανταγωνιστές καθόρισαν από κοινού επί τη βάσει σχεδίου τη μελλοντική τους συμπεριφορά στην αγορά. Κρίσιμο, ωστόσο, είναι ότι εν γνώσει τους δέχονται ή προσχωρούν σε μηχανισμούς συμπαιγνίας που διευκολύνουν το συντονισμό της εμπορικής τους πολιτικής. Επιπλέον, ο συντονισμός δεν

[93] Βλ. ενδεικτικά Απόφαση ΔΕΚ C-49/92P, Επιτροπή κατά Annic Partecipazioni SpA, Συλλ I-4125: παράβαση μπορεί να προκύπτει όχι μόνο από μεμονωμένη ενέργεια, αλλά και από σειρά ενεργειών ή ακόμη από διαρκή συμπεριφορά. Η ερμηνεία αυτή δεν μπορεί να αμφισβητηθεί για το λόγο ότι ένα ή περισσότερα στοιχεία αυτής της σειράς ενεργειών ή η διαρκής αυτή συμπεριφορά θα μπορούσαν να συνιστούν και αφ' εαυτών παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ.

[94] Βλ. απόφαση ΠΕΚ Τ-25/95 κ.λπ., Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. II-491,σκ. 928.

[95] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΣτΕ 2780/2012, σκ. 5 (όπου και παραπομπές σε πάγια ενωσιακή νομολογία).

[96] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΚ C-40 επ./73, Suiker Unie κατά Επιτροπής, σκ. 173-174, ΔΕΚ C-48/69 ICI κατά Επιτροπής, σκ.64, ΔΕΚ C-199/92 P, Huls κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής σκ. 162-168 και 178, ΔΕΚ C-105/94 P σκ. 126, 135-136, 143, καθώς και αποφάσεις ΠΕΚ Τ-1/89 Rhône-Poulenc SA κατά Επιτροπής, 101-103, 113-115 και 121-123, ΠΕΚ Τ-9/99 HFB Holding κατά Επιτροπής, σκ. 211-213, ΠΕΚ Τ-25/95 Cimenteries CBR κατά Επιτροπής, σκ. 18-22 (περίληψης) και σκ. 1849, 1852, 1855, 1865, 3150, Βλ. επίσης ενδεικτικά απόφαση ΔΕφΑθ 1617/2009, σκ. 6.

πρέπει κατ' ανάγκην να είναι ρητά εκφρασμένος, αρκεί να είναι και σιωπηρός[97]. Το κύριο χαρακτηριστικό της εναρμονισμένης πρακτικής είναι ότι αντικαθιστά τους κινδύνους του ανταγωνισμού με συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων, η οποία μειώνει την αβεβαιότητα που έχει κάθε επιχείρηση σχετικά με τη συμπεριφορά που θα υιοθετήσουν οι ανταγωνιστές της στην αγορά[98].

77. Με βάση τα ανωτέρω, έχει κριθεί ότι συνιστά εναρμονισμένη πρακτική η συμμετοχή σε συναντήσεις που έχουν ως σκοπό τον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών ή/και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων, κατά τις οποίες ανταλλάσσονται μεταξύ ανταγωνιστών πληροφορίες σχετικά με τις τιμές που σκέφτονται να εφαρμόσουν στην αγορά, σχετικά με το κατώτατο όριο συμφέρουσας λειτουργίας τους, τους περιορισμούς του όγκου πωλήσεων που κρίνουν αναγκαίους ή τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών τους, διότι τις πληροφορίες αυτές ασφαλώς και τις λαμβάνουν υπόψη οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις για να καθορίσουν τη συμπεριφορά τους στην αγορά.

78. Περαιτέρω, η ίδια η έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής προϋποθέτει μεν συμπεριφορά των μετεχουσών επιχειρήσεων στην αγορά, δεν συνεπάγεται όμως κατ' ανάγκην ότι η εν λόγω συμπεριφορά θα πρέπει και να επιφέρει, συγκεκριμένα, το περιοριστικό του ανταγωνισμού αποτέλεσμα. Κατά πάγια ενωσιακή νομολογία, τεκμαίρεται ότι οι μετέχουσες σε συνεννοήσεις επιχειρήσεις, οι οποίες εξακολουθούν να δραστηριοποιούνται στην αγορά, δεν μπορεί παρά να λαμβάνουν υπόψη τις πληροφορίες που έχουν ανταλλάξει με τους ανταγωνιστές τους, όταν καθορίζουν τη συμπεριφορά τους στην αγορά[99]. Μάλιστα, το εν λόγω τεκμήριο περί αιτιώδους συναφείας για τη στοιχειοθέτηση εναρμονισμένης πρακτικής είναι απόρροια του άρθρου 101, παρ. 1 ΣΛΕΕ, όπως αυτό ερμηνεύθηκε από το Δικαστήριο, και, συνεπώς, αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του εφαρμοστέου ενωσιακού δικαίου[100]. Στο βαθμό που η μετέχουσα στη συνεννόηση επιχείρηση συνεχίζει να δραστηριοποιείται στην οικεία αγορά, το σχετικό τεκμήριο εφαρμόζεται έστω και αν η συνεννόηση προκύπτει από μία και μόνο σύσκεψη των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων – ενισχύεται δε οσάκις η συνεννόηση λαμβάνει χώρα σε τακτά διαστήματα επί μακρά χρονική περίοδο[101]. Εξάλλου, από την ίδια τη διατύπωση των άρθρων 1 ν.703/77 και 101 ΣΛΕΕ προκύπτει ότι μία εναρμονισμένη πρακτική μπορεί να εμπίπτει στις απαγορευτικές διατάξεις του

---

[97] Βλ. απόφαση ΔΕΚ C-2/01P και C-3/01 P Bundesverband Arzneimittel – ImporteureeV, Συλλ.I-64, σκ.102 και Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3, 2004/C, 101/08 της 27.4.2004, παρ.15.

[98] Βλ. π.χ. αποφάσεις ΠΕΚ T-30/91, Solvay SA κατά Επιτροπής, Συλλ. II-1775, σκ. 66, 75 και ΠΕΚ T-36/91, Imperial Chemical Industries Plc κατά Επιτροπής, όπ.π.

[99] Βλ. ενδεικτικά πρόσφατη απόφαση ΔΕΚ C-8/08, T-Mobile Netherlands BV κ.ά. κατά Raad vanbestuurvande Nederlandse Mededingingsautoriteit, σκ. 53 (όπου και παραπομπές σε πάγια ενωσιακή νομολογία).

[100] Βλ. ενδεικτικά πρόσφατη απόφαση ΔΕΚ C-8/08, T-Mobile Netherlands BV κ.ά. κατά Raad vanbestuurvande Nederlandse Mededingingsautoriteit, σκ. 52.

[101] Βλ. ενδεικτικά πρόσφατη απόφαση ΔΕΚ C-8/08, T-Mobile Netherlands BV κ.ά. κατά Raad vanbestuurvande Nederlandse Mededingingsautoriteit, σκ. 58 και 62.

νόμου, έστω και αν δεν σημειώνονται στην αγορά αποτελέσματα πλήττοντα τον ανταγωνισμό[102].

79. Επιπλέον, η συμμετοχή επιχειρήσεων σε συναντήσεις στις οποίες έλαβαν χώρα, κατά τα προεκτεθέντα, συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές θίγουσες τον ανταγωνισμό, χωρίς να αντιταχθούν σαφώς στις συμφωνίες αυτές, αποτελεί επαρκή απόδειξη της συμμετοχής και ευθύνης των εν λόγω επιχειρήσεων στη σύμπραξη – ανεξαρτήτως του αν οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις συμμορφώθηκαν τελικά με τα αποτελέσματα/συμφωνηθέντα των σχετικών συναντήσεων[103].

80. Συναφώς, το γεγονός ότι μια επιχείρηση δεν συμμορφώνεται εντέλει προς τα αποτελέσματα των συναντήσεων που έχουν αντικείμενο προδήλως αντίθετο προς τον ανταγωνισμό, δεν μειώνει την ευθύνη της για τη συμμετοχή της στη σύμπραξη, άπαξ και αυτή δεν αποστασιοποιήθηκε δημοσίως από το περιεχόμενο των συναντήσεων[104]. Εξάλλου, μια επιχείρηση που συμμετείχε σε παραβίαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ μπορεί να κριθεί υπεύθυνη και για συμπεριφορές που υιοθετήθηκαν από άλλες επιχειρήσεις που ήταν μέρη στην ίδια σύμπραξη, εφόσον τις γνώριζε ή θα μπορούσε να τις προβλέψει[105].

81. Τέλος, κατά πάγια νομολογία, οι διατάξεις των άρθρων 1 του ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ καταλαμβάνουν ουσιαστικά μορφές συμπαιγνίας που μετέχουν της ίδιας φύσης, διακρίνονται δε μόνο κατά την έντασή τους και τις επιμέρους μορφές υπό τις οποίες εκδηλώνονται. Στο ίδιο πλαίσιο, έχει κριθεί ότι οι αρχές ανταγωνισμού δεν είναι υποχρεωμένες να προσδιορίζουν επακριβώς μία παράβαση ως προς καθεμία επιχείρηση και σε κάθε δεδομένο χρονικό σημείο ως συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική, διότι οι σχετικές έννοιες μπορεί να αλληλοκαλύπτονται. Μια σύμπραξη μπορεί να συνιστά ταυτόχρονα «συμφωνία» και «εναρμονισμένη πρακτική» κατά την έννοια των σχετικών διατάξεων του νόμου και ο εν λόγω χαρακτηρισμός δεν είναι κρίσιμος για τη στοιχειοθέτηση τυχόν παράβασης[106].

[102] Βλ. αποφάσεις ΣτΕ 2007/2013, σκ. 17 και ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4-6, καθώς και ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΚ C-199/92 Hüls κατά Επιτροπής, σκ. 158-167, ΔΕΚ C-49/92 Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni SpA, σκ. 119-121, και ΠΕΚ T-303/02, Westfalen Gassen Nederland BV κατά Επιτροπής, σκ. 133.

[103] Βλ. ενδεικτικά Αποφάσεις ΔΕΚ C-204/00 κλπ. σκ. 249 και 291, 323, 330-331, ΔΕΚ C-49/92 P, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, σκ. 95-100 και ΔΕΚ C-199/92 P, Huls κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 174, 180-183. Βλ. επίσης Απόφαση ΔΕΚ C-291/98 P, Sarrio κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 50, Απόφαση ΠΕΚ T-334/94, Sarrio S.A. κατά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 118, ΠΕΚ T-67/00, T-68/00, T-71/00 και T-78/00, JFE Engineering κατά Επιτροπής, Συλλ. II-2501, σκ. 327, ΠΕΚ T-48/00, Corus UK Ltd κατά Επιτροπής, Συλλ. II-2325, σκ. 116, ΠΕΚ T-50/00, Dalmine SpA κατά Επιτροπής, Συλλ. II-2395, σκ. 162, ΠΕΚ T-7/89, HerculesChemicals κατά Επιτροπής, Συλλ. σ. II-1711, σκ. 232, καθώς και ΠΕΚ T-303/02, Westfalen Gassen κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 97.

[104] Βλ. ενδεικτικά Απόφαση ΠΕΚ T-310/94, Gruber και Weber, ό.π.

[105] Βλ. ενδεικτικά Απόφαση ΠΕΚ T-9/99, HFB Holding κατά Επιτροπής, Συλλ. II-1487, σκ. 223 επ.

[106] Βλ. ενδεικτικά Αποφάσεις ΔΕΚ C-49/92 Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni SpA, παρ. 112-114, 131, ΔΕΚ C-123/83 BNIC κατά Clair, ΔΕΚ C-8/08, T-Mobile Netherlands BV κ.ά. κατά Raad vanbestuurvande Nederlandse Mededingingsautoriteit, σκ. 29 επ., καθώς και Αποφάσεις ΠΕΚ T-5-6/00 Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied κατά Επιτροπής, και ΠΕΚ T-7/89, SA Hercules κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, παρ. 264. Βλ. επίσης απόφαση ΔΕφΑθ 1617/2009, σκ. 6.

Δ.1.3.3. Παρεμπόδιση, περιορισμός ή νόθευση του ανταγωνισμού - χαρακτήρας της παράβασης

Αντικείμενο της συμφωνίας ή/και εναρμονισμένης πρακτικής

82. Το άρθρο 1 παράγραφος 1 του ν. 703/77 και, αντιστοίχως, το άρθρο 101 παράγραφος 1 ΣΛΕΕ μνημονεύουν ρητά, ως περιοριστικές του ανταγωνισμού, συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές, οι οποίες: (α) άμεσα ή έμμεσα καθορίζουν τις τιμές αγοράς ή πώλησης ή άλλων όρων συναλλαγής και (β) κατανέμουν τις αγορές ή τις πηγές εφοδιασμού. Έτσι, συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές, βάσει των οποίων οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις συντονίζονται ιδίως αναφορικά με τη μελλοντική τους συμπεριφορά ως προς τις τιμές ή την κατανομή πελατείας απαγορεύονται ρητά από τις προαναφερθείσες διατάξεις. Κατά την κρίση των μελών της Επιτροπής, ακριβώς αυτά είναι και τα ουσιώδη χαρακτηριστικά της υπό κρίση οριζόντιας σύμπραξης – όπως καταδεικνύεται αναλυτικότερα στις ακόλουθες ενότητες (βλ. κεφάλαιο Ε).

83. Συμφωνίες / εναρμονισμένες πρακτικές που έχουν ως αντικείμενό τους τον περιορισμό του ανταγωνισμού θεωρούνται εκείνες οι οποίες είναι από τη φύση τους ικανές να περιορίσουν τον ανταγωνισμό. Πρόκειται για περιορισμούς οι οποίοι, ενόψει των στόχων που επιδιώκουν οι εθνικοί και ενωσιακοί κανόνες ανταγωνισμού, είναι τόσο πιθανό να επηρεάσουν δυσμενώς τον ανταγωνισμό, ώστε δεν είναι ανάγκη, στο πλαίσιο της εφαρμογής των άρθρων 1 του ν. 703/77 και 101 της ΣΛΕΕ, να αποδειχθούν οι συγκεκριμένες επιπτώσεις τους στην αγορά. Ειδικότερα, στις οριζόντιες συμφωνίες / εναρμονισμένες πρακτικές που έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού συμπεριλαμβάνονται, σαφώς, και οι σχετικές με τον καθορισμό των τιμών και την κατανομή αγορών[107].

84. Ειδικότερα, στην περίπτωση που το αντικείμενο της απόφασης, συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής στοχεύει στον περιορισμό του ανταγωνισμού κατά τα προεκτεθέντα, αυτή εμπίπτει στην απαγόρευση της διάταξης του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ άνευ ετέρου. Κατά πάγια εθνική και ενωσιακή νομολογία, η εκτίμηση των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων μιας σύμπραξης παρέλκει, όταν προκύπτει ότι αυτή έχει ως σκοπό την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού[108]: «*είναι περιττό να εξετάζονται τα συγκεκριμένα αποτελέσματα μιας*

[107] Βλ. ενδεικτικά Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου [101] παράγραφος 3 [ΣΛΕΕ], παρ. 21 και 23: Το εν λόγω τεκμήριο βασίζεται στο σοβαρό χαρακτήρα του περιορισμού καθώς και στην εμπειρία, από την οποία προκύπτει ότι οι συμφωνίες που έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού ενδέχεται να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην αγορά και να θέσουν σε κίνδυνο τους στόχους που επιδιώκουν οι κοινοτικοί κανόνες ανταγωνισμού. Οι περιορισμοί του ανταγωνισμού, ως αντικείμενο των εν λόγω συμφωνιών, όπως ο καθορισμός των τιμών και η κατανομή των αγορών, συνεπάγονται από τη φύση τους μείωση της παραγωγής και αύξηση των τιμών, πράγμα που οδηγεί σε κακή κατανομή των πόρων, λόγω της μη παραγωγής των προϊόντων και υπηρεσιών που ζητούν οι πελάτες. Οδηγούν, επίσης, σε μείωση της ευημερίας των καταναλωτών, οι οποίοι υποχρεώνονται να καταβάλλουν υψηλότερες τιμές για τα εν λόγω προϊόντα και υπηρεσίες.

[108] Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 2007/2013, σκ. 17, όπου και πάγια σχετική ενωσιακή νομολογία, καθώς και ΔΕφΑθ 502/2013, ΔΕφΑθ 1001/2006, σκ. 16, καθώς και Αποφάσεις ΔΕΚ υπόθ. 45/85 Verband der

συμφωνίας ή απόφασης κάποιας ένωσης επιχειρήσεων, εφόσον είναι προφανές ότι αποσκοπεί στον περιορισμό, την παρεμπόδιση ή τη νόθευση του ανταγωνισμού»[109]. Συναφώς, στην περίπτωση σύμπραξης που συνιστά εξ' αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού, «*παρέλκει ως αλυσιτελής, η περαιτέρω έρευνα και απόδειξη κινδύνου βλάβης των καταναλωτών ή επεύλευσης άλλων, συγκεκριμένων αποτελεσμάτων, εν δυνάμει βλαπτικών για τον ανταγωνισμό*»[110]. Ούτως, η διαπίστωση ότι η σύμπραξη έχει αντικείμενο περιοριστικό του ανταγωνισμού δεν μπορεί να ανατραπεί ούτε από ενδείξεις ότι δεν είχε κανένα αποτέλεσμα εντός της αγοράς, ή ότι δεν είχε άμεση επίδραση επί των τιμών, ούτε από τη διαπίστωση ότι οι ενδιαφερόμενοι εξασφάλισαν ταυτόχρονα, δια της πρακτικής αυτής, ορισμένα πλεονεκτήματα ως προς τον ανταγωνισμό[111].

85. Κατά τη σχετική αξιολόγηση του αντικειμένου της σύμπραξης, δεν εξετάζεται η υποκειμενική πρόθεση των μερών, αλλά μόνο το περιεχόμενο και ο αντικειμενικός σκοπός της συμφωνίας, υπό το φως των αμοιβαίων οικονομικών σχέσεων εντός των οποίων πρέπει να εφαρμοστεί η σχετική συμφωνία. Με άλλα λόγια, δεν απαιτείται αντι-ανταγωνιστική πρόθεση, αλλά αρκεί το αντικειμενικά ενδεχόμενο αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα. Εφόσον το αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα είναι αντικειμενικά ενδεχόμενο, η σύμπραξη είναι απαγορευμένη, έστω και αν οι συμπράττοντες δεν αποσκοπούν στο αποτέλεσμα αυτό[112].

86. Εξάλλου, εφόσον μία σύμπραξη που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού εμπίπτει στις απαγορευτικές διατάξεις της παρ. 1 των άρθρων 1 ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ κατά τα προεκτεθέντα, η εν τοις πράγμασι μη εφαρμογή (εν όλω ή εν μέρει) της, όπως αντίστοιχα και η μη συμμόρφωση (εν όλω ή εν μέρει) προς τα συμφωνηθέντα, δεν ασκούν κατά νόμο επιρροή στη διαπίστωση της παράβασης, ούτε και συνιστούν λόγω απαλλαγής – ιδίως λαμβανομένου υπόψη ότι η εκάστοτε επιχείρηση μπορεί να επιχειρεί να χρησιμοποιήσει τη σύμπραξη προς όφελός της[113]. Επομένως, η επίκληση αμυντικών επιχειρημάτων, όπως η αμελητέα επίπτωση στον ανταγωνισμό, το δυσχερές οικονομικό περιβάλλον, η τυχόν απόκλιση από τα συμφωνηθέντα, ή ακόμη και η άγνοια ότι πτυχές της συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής μπορούσαν να θεωρηθούν παράνομες, δεν απαλλάσσουν τους αυτουργούς της παράβασης από τη διάπραξή της. Ούτε, επίσης, απαλλάσσει από την ευθύνη τις συμπράττουσες εταιρίες η

Sachversicherer κατά Επιτροπής, Συλλ. 1987, σ. 405, σκ. 39, ΔΕΚ C-209/07 Irish Beef, σκ. 16-21, ΠΕΚ συνεκδ. υποθ. T-305/94 έως T- 307/94, T-313/94 έως T- 316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94 και T-335/94 Limburgse Vinyl Maatschappij NV κλπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 1999 σ.II- 931, σκ. 741 και ΠΕΚ υπόθ. T-62/98 Volkswagen κατά Επιτροπής, Συλλ. 2000, σ. II-2707, σκ. 178 και ΠΕΚ T-49/02, Brasserie κατά Επιτροπής, Συλλ. II-3033, σκ. 97, 108 και 178.

[109] Βλ. απόφαση ΔΕΚ 45/85 Verband der Sachversicherer κατά Επιτροπής, Συλλ. 1987 405, σκ. 39.

[110] Βλ. απόφαση ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 (όπου και παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία).

[111] Βλ. απόφαση ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 (όπου και παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία).

[112] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 559/2010, σκ. 17, ΔΕφΑθ 2891/2009, σκ. 18, και ΔΕφΑθ 1682/2009, σκ. 27, όπου και εκτενείς παραπομπές σε σχετική ενωσιακή νομολογία. Βλ. επίσης Απόφαση ΔΕΚ C-29/83 & 30/83, Compagnie Royale Asturienne des Mines SA and Rheinzing GMBH κατά Επιτροπής, Συλλ.1984, σελ. 1679.

[113] Βλ. απόφαση ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 (όπου και παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία).

τυχόν πεποίθησή τους ότι ενεργούσαν σύμφωνα με το νόμο. Συναφώς, εφόσον διαπιστώνεται το περιοριστικό αντικείμενο των εν λόγω συμβάσεων, δεν είναι απαραίτητο να εξεταστεί το τυχόν επιχειρηματικό συμφέρον των συμβαλλόμενων. Είναι, δηλαδή, αδιάφορο το ζήτημα αν η συμμετοχή κάποιας επιχείρησης στην εν λόγω σύμπραξη, για την οποία υπάρχουν έγγραφες αποδείξεις, υπαγορεύθηκε από συγκεκριμένους εμπορικούς λόγους ή ήταν κατ' εκτίμηση οικονομικά λογική ή πρόσφορη[114].

87. Περαιτέρω, ακόμα και αν αποδειχτεί ότι οι συμπράττουσες επιχειρήσεις ενήργησαν χωρίς να έχουν άμεση πρόθεση τον περιορισμό του ανταγωνισμού, αλλά την επικαλούμενη αντιμετώπιση της κρίσης ενός κλάδου, τέτοιοι λόγοι δεν λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο εφαρμογής των διατάξεων των άρθρων 1 ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ[115]. Συναφώς, στο πλαίσιο εφαρμογής του άρθρου 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, έχει κριθεί ότι η ύπαρξη κρίσης στην αγορά δεν δύναται να άρει τον παραβατικό χαρακτήρα μιας σύμπραξης[116]. Άλλωστε, κατά την έννοια των σχετικών άρθρων, απαγορεύεται κάθε σύμπραξη που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, ασχέτως του εάν επιδιώκεται με αυτήν και κάποιος νόμιμος σκοπός. Με άλλα λόγια, μία σύμπραξη δύναται να συνιστά εξ' αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού, ακόμη και στην περίπτωση που εξυπηρετεί και άλλους (θεμιτούς ή/και νόμιμους) σκοπούς[117].

Άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών

88. Κατά πάγια νομολογία, ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών συνιστά πρόδηλο περιορισμό του ανταγωνισμού[118]. Δεδομένου ότι η τιμή είναι το κυριότερο μέσο ανταγωνισμού, οι συνεννοήσεις με στόχο τον καθορισμό της τιμής περιορίζουν από την

---

[114] Βλ. ενδεικτικά Αποφάσεις ΔΕΚ C-403/04P και C-405/04P Sumitomo Metal Industries Ltd και Nippon Steel Corp. κατά Επιτροπής, σκ. 46, ΔΕΚ C-204/00 P, C-205/00P, C-211/00P, C-213/00P, C-217/00P and C-219/00P Aalborg κ.αλ. κατά Επιτροπής, σκ. 335. Βλ. επίσης απόφαση ΔΕΚ C-195/99 P, Krupp Hoesch κατά Επιτροπής, σκ. 85, σύμφωνα με την οποία το άρθρο [101 ΣΛΕΕ] δεν στηρίζεται στην έννοια του πλουτισμού, αλλά στην έννοια της διακινδύνευσης του ανταγωνισμού. Βλ. επίσης ενδεικτικά ΔΕφΑθ 1001/2006, σκ. 20.

[115] Βλ. π.χ. απόφαση ΔΕΚ C-209/07, Irish Beef, σκ. 21.

[116] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 3529/2013, σκ. 12, ΔΕφΑθ 548/2012, σκ. 16, καθώς και Αποφάσεις ΔΕΚ C-238/99 P, C- 244/99 P, C- 245/99 P, C- 247/99 P, C- 250/99 P έως C- 252/99 P και C- 254/99 P, LVM κ.λπ κατά Επιτροπής, σκ. 487, Αποφάσεις ΠΕΚ T-217/03 και T-245/03, FNCBV κ.λπ. κατά της Επιτροπής, σκ. 90. Βλ. επίσης Απόφαση Ευρ. Επιτροπής (COMP/C.38.279/F3), French Beef, σκ. 130.

[117] Βλ. ΣτΕ 2007/2013, σκ. 17, καθώς και ενδεικτικά ΔΕφΑθ 3529/2013, σκ. 5, ΔΕφΑθ 1001/2006, σκ. 16, ΔΕφΑθ 1617/2009, σκ. 6 & 17. Βλ. επίσης Αποφάσεις ΔΕΚ 96/82 NV IAZ International Belgium κατά Επιτροπής, σκ. 25, ΔΕΚ C-45/85 Verband κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 35-42, ΔΕΕ C-551/03 P, General Motors κατά Επιτροπής, σκ. 64, και ΔΕΚ C-246/86 Belasco κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 40-42. Το γεγονός ότι ένας κλάδος βρίσκεται σε κρίση θα μπορούσε να συνεκτιμηθεί μόνο ως ελαφρυντικό στοιχείο κατά το συνακόλουθο στάδιο υπολογισμού του ύψους του προστίμου: Βλ. Richard Whish, Competition Law, 5η Έκδοση (2005), σελ. 577 και τη σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπει.

[118] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις του ΠΕΚ T-374/94, T-375/94, T-384/94 και T-388/94 European Night Services κ.λπ κ. Επιτροπής, σκ. 136.

ίδια τους τη φύση τον ανταγωνισμό κατά τα προεκτεθέντα. Επειδή δε ο καθορισμός τιμών αποτελεί τόσο σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού, βάσει πάγιας νομολογίας και πρακτικής, τέτοιου είδους συμφωνίες / εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ ανταγωνιστών συνιστούν παράβαση ανεξαρτήτως του μεριδίου αυτών στη σχετική αγορά, ενώ δεν μπορούν και να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής των απαγορευτικών διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 ν. 703/77 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ[119] (ούτε και να τύχουν ατομικής εξαίρεσης βάσει της παραγράφου 3 των ίδιων άρθρων – βλ. ενότητα Ε.4.5 κατωτέρω)[120]. Αντικείμενο του εν λόγω περιορισμού μπορεί να είναι ο καθορισμός συγκεκριμένων τιμών ή κλίμακας τιμών ή τιμών-στόχων ή τιμών πλαισίων ή/και εκπτώσεων. Επομένως, ο όρος «τιμές» λαμβάνεται υπό ευρεία έννοια, περικλείοντας και τις εκπτώσεις, περιθώρια κέρδους, όρους πίστωσης, ακόμα και συστάσεις περί τιμών[121]. Για τη διαπίστωση, επομένως, άμεσου ή έμμεσου καθορισμού τιμών δεν απαιτείται – κατά την έννοια των ενωσιακών και εθνικών διατάξεων περί ανταγωνισμού – ούτε η ταύτιση τιμών, ούτε και η τυχόν ομοιόμορφη αύξηση ή αναπροσαρμογή τους. Ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός μιας τιμής, ακόμη και τιμής η οποία συνιστά απλώς και μόνο επιδιωκόμενο στόχο, επηρεάζει αρνητικά τον ανταγωνισμό, διότι παρέχει σε όλους τους συμβαλλόμενους μιας σύμπραξης τη δυνατότητα να προβλέψουν με εύλογη βεβαιότητα την πολιτική τιμών που θα ακολουθήσουν οι ανταγωνιστές τους[122]. Εκδηλώνοντας την κοινή πρόθεση να εφαρμόσουν ένα δεδομένο επίπεδο τιμών για τα προϊόντα τους, οι ενδιαφερόμενοι παραγωγοί παύουν να καθορίζουν αυτοτελώς την πολιτική που θα ακολουθήσουν στην αγορά, αντιστρατευόμενοι έτσι την αντίληψη που εμπεριέχεται στις εθνικές και ενωσιακές διατάξεις περί ανταγωνισμού[123].

89. Συναφώς, η απαίτηση αυτονομίας δράσης στην αγορά (που περικλείεται στις εθνικές και ενωσιακές διατάξεις περί ανταγωνισμού) δεν αποκλείει μεν το δικαίωμα των εταιριών να προσαρμόζονται επιτηδείως στη διαπιστούμενη ή αναμενόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, πλην όμως αντιτίθεται αυστηρώς σε κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ των εταιριών αυτών δυνάμενη, είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός

---

[119] Βλ. Ανακοίνωση της Ε.Α. της 2/3/2006 σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας, παρ. 11(1), καθώς και Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας (de minimis), ΕΕ C 368, 22/12/2001, παρ. 11(1). Βλ. επίσης ενδεικτικά ΔΕφΑθ 559/2010, ΔΕφΑθ 2891/2009 και ΔΕφΑθ 1682/2009, σκ. 29.

[120] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 (όπου και παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία).

[121] Ο καθορισμός έστω και ενδεικτικών τιμών επηρεάζει τον ανταγωνισμό, λόγω του ότι επιτρέπει σε όσους συμμετέχουν να προβλέπουν με εύλογη βεβαιότητα ποια πολιτική τιμών θα ακολουθήσουν οι ανταγωνιστές τους. Η μέθοδος αυτή αποθαρρύνει τις επιχειρήσεις εκείνες, των οποίων το κόστος είναι μικρό να μειώσουν τις τιμές τους και προσφέρει ένα τεχνητό πλεονέκτημα στις επιχειρήσεις με μεγαλύτερο κόστος παραγωγής: βλ. ενδεικτικά Αποφάσεις ΔΕΚ C-45/85, Verband der Sachversicherer κατά της Επιτροπής, Συλλ. 405, σκ. 28-29, ΔΕΚ C-209/78, ό.π. σκ. 88, ΔΕΚ C-96/82 κλπ. ό.π. σκ. 19, καθώς και Απόφαση ΠΕΚ Τ-213/95, Stichting Certificatie Kraanverhuurbedrijf (SCK) και Federatie van Nederlandse Kraanbedrijven (FNK) κατά Επιτροπής, Συλλ. 1739, σκ. 169-172.

[122] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΚ C-8/72, Vereeniging van Cementhandelaren κατά Επιτροπής, Συλλ. 977, σκ. 21, Απόφαση ΠΕΚ Τ-64/02 Heubach κατά Επιτροπής, Συλλ. ΙΙ-5137, σκ. 81 και 111, καθώς και απόφαση ΠΕΚ Τ-224/00 Archer Daniels κατά Επιτροπής, Συλλ. ΙΙ-2597, σκ. 271.

[123] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΠΕΚ Τ-311/94 BPB de Eendracht κατά Επιτροπής, σκ. 192.

υφιστάμενου ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σε έναν ανταγωνιστή την τιμολογιακή πολιτική που η εταιρία έχει αποφασίσει ή σκέπτεται να ακολουθήσει στην αγορά[124]. Περαιτέρω, οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε συναντήσεις, στις οποίες ανταλλάσσονται πληροφορίες μεταξύ ανταγωνιστών που αφορούν, μεταξύ άλλων, την τιμολογιακή πολιτική που αυτοί σκοπεύουν να υιοθετήσουν στην αγορά, όχι μόνο σκοπεύουν στην εξάλειψη της προηγούμενης αβεβαιότητας ως προς τη μελλοντική συμπεριφορά των ανταγωνιστών, αλλά και δεν μπορούν παρά να λάβουν, άμεσα ή έμμεσα, υπόψη τις πληροφορίες που ανταλλάσσονται κατά τη διάρκεια των συναντήσεων αυτών κατά τον καθορισμό της μελλοντικής εμπορικής τους πολιτικής. Το συμπέρασμα αυτό εφαρμόζεται ακόμα και στις περιπτώσεις που η συμμετοχή μίας ή περισσότερων επιχειρήσεων σε συναντήσεις με αντι-ανταγωνιστικό σκοπό περιορίζεται στην απλή λήψη πληροφοριών που σχετίζονται με τη μελλοντική συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους[125]. Τέλος, η συνεχής συμμετοχή των επιχειρήσεων αυτών σε τέτοιες συναντήσεις αρκεί για να δημιουργήσει ένα κλίμα αμοιβαίας σιγουριάς ως προς τη μελλοντική τιμολογιακή τους πολιτική[126]. Όπως θα καταδειχθεί αναλυτικά κατωτέρω, τα ως άνω τυγχάνουν ευθείας εφαρμογής και στην κρινόμενη υπόθεση.

Κατανομή αγορών / πελατείας

90. Η κατανομή αγορών ή/και πελατείας συνιστά, επίσης, πρόδηλο περιορισμό του ανταγωνισμού[127]. Επειδή δε αποτελεί ιδιαίτερα σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού, βάσει πάγιας νομολογίας και πρακτικής, τέτοιου είδους συμφωνίες / εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ ανταγωνιστών συνιστούν παράβαση ανεξαρτήτως του μεριδίου αυτών στη σχετική αγορά, ενώ δεν μπορούν και να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής των απαγορευτικών διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 του ν. 703/77 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ[128] (ούτε και να τύχουν ατομικής εξαίρεσης βάσει της παραγράφου 3 των ίδιων άρθρων – βλ. ενότητα Ε.4.5 κατωτέρω).

91. Με βάση όλες τις προαναφερόμενες σκέψεις, για τη διαπίστωση παράβασης των άρθρων 1 ν. 703/1977 και 101 ΣΛΕΕ αρκεί να αποδειχθεί, εν προκειμένω, ότι οι εμπλεκόμενες

[124] Βλ. ενδεικτικά ΔΕΚ C-40/73, Suiker Unie κατά Επιτροπής, σκ. 173-174, ΔΕΚ C-48/69 ICI κατά Επιτροπής, σκ. 64, καθώς και Αποφάσεις ΠΕΚ Τ-202/98 Tate & Lyle κατά Επιτροπής, σκ. 56, και ΠΕΚ Τ-54/03 Lafarge κατά Επιτροπής, σκ. 461.

[125] Βλ. ενδεικτικά Αποφάσεις ΠΕΚ Τ-202/98 Tate & Lyle κατά Επιτροπής, σκ. 58, ΠΕΚ Τ-7/89 Hercules κατά Επιτροπής, ΠΕΚ Τ-1/89 Rhône Poulenc κατά Επιτροπής, και ΠΕΚ Τ-25/95 κλπ. Cimenteries CBR κλπ. κατά Επιτροπής.

[126] Βλ. ενδεικτικά Απόφαση ΠΕΚ Τ-202/98 Tate & Lyle κατά Επιτροπής, σκ. 60.

[127] Βλ. αποφάσεις ΔΕΚ 40/73 Suiker Unie κατά Επιτροπής, Συλλ. 1975, σελ. 1663 και ΔΕΚ 41/69 ACF Chemiefarma NV κατά Επιτροπής, Συλλ. 1970, σελ. 661. Βλ. επίσης ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΚ C-411/04P Mannesmannrohren-Werke κατά Επιτροπής, ΔΕΚ C-407/04P Dalmine κατά Επιτροπής, ΠΕΚ Τ-48/00 Corus UK κατά Επιτροπής, ΠΕΚ Τ-50/00 Dalmine κατά Επιτροπής, ΠΕΚ Τ-33/02 Brittania Alloys & Chemicals κατά Επιτροπής, ΠΕΚ Τ-64/02 Heubach κατά Επιτροπής, καθώς και απόφαση ΕΕ COMP/37.533 Χλωριούχος Χολίνη (επιβεβαιώθηκε ως προς το αντικείμενο της παράβασης σε ΠΕΚ 101/05, 111/05 BASF, UCB κατά Επιτροπής).

[128] Βλ. Ανακοίνωση της Ε.Α. της 2/3/2006 σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας, παρ. 11(1), καθώς και Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας (de minimis), ΕΕ C 368, 22/12/2001, παρ. 11(1).

επιχειρήσεις μετείχαν σε συναντήσεις ή/και συνεννοήσεις, οι οποίες είχαν ως αντικείμενο το περιορισμό του ανταγωνισμού (άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών ή/και κατανομή πελατείας, κατά την έννοια των διατάξεων περί ανταγωνισμού), χωρίς οι εν λόγω επιχειρήσεις να αντιταχθούν σαφώς στη σχετική συνεννόηση. Το γεγονός και μόνο ότι μία επιχείρηση ήταν παρούσα σε τέτοια συνάντηση αρκεί για να γίνει δεκτό ότι μετείχε στην αντι-ανταγωνιστική σύμπραξη[129]. Περαιτέρω, ακόμη και αν υποτεθεί ότι οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις δεν συμμορφώνονται εντέλει με τα αποτελέσματα των αντι-ανταγωνιστικών συναντήσεων / συνεννοήσεων ή ότι η συμπεριφορά τους στην αγορά δεν ανταποκρίνεται στα συμφωνηθέντα, το γεγονός αυτό ουδόλως επηρεάζει τον καταλογισμό ευθύνης για τη συμμετοχή τους στην παράβαση[130]. Για παράδειγμα, το γεγονός ότι μια επιχείρηση, αφού ανήγγειλε στους ανταγωνιστές της την πρόθεσή της να προβεί σε ανατίμηση σε ορισμένη χρονολογία, δεν αύξησε όντως τις τιμές της την προβλεφθείσα ημερομηνία, καθώς και το γεγονός ότι η εν γένει συμπεριφορά της δεν ανταποκρινόταν σε προηγούμενες συνεννοήσεις με τους ανταγωνιστές της σχετικά με τις εν λόγω ανατιμήσεις, δεν αίρει τη συμμετοχή της σε συμπαιγνία ως προς τις τιμές κατά την έννοια των απαγορευτικών διατάξεων των άρθρων 1 ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ. Τέλος, εφόσον προκύπτει ότι προαναφερόμενη αντι-ανταγωνιστική σύμπραξη έχει ως αντικείμενο την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, παρέλκει η εκτίμηση των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων της στην αγορά[131].

Δ.1.3.4. Αποδεικτικά μέσα

92. Κατά πάγια, επίσης, νομολογία, τα στοιχεία απόδειξης μίας σύμπραξης πρέπει να αξιολογούνται ως σύνολο, και όχι μεμονωμένα. Δεν είναι, έτσι, αναγκαίο το κάθε ένα από τα διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία να ικανοποιεί τις προϋποθέσεις απόδειξης κάθε πτυχής (συστατικού στοιχείου) της παράβασης. Αρκεί ότι όλα τα στοιχεία, συνεκτιμώμενα ως σύνολο, πληρούν αυτές τις προϋποθέσεις απόδειξης της παράβασης[132]. Περαιτέρω, στις περισσότερες περιπτώσεις, η ύπαρξη θίγουσας τον

[129] Βλ. π.χ. Απόφαση ΔΕΚ C-204/00 Aalborg Portland κατά Επιτροπής κλπ, Συλλ I-123, σκ. 249, 323, 330-331, ΔΕΚ C-49/92 P Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, Συλλ. I-4125, σκ 95-100 και ΔΕΚ -199/92 P, Huls κατά Επιτροπής, Συλλ. I-4287, σκ. 174, 180-183.

[130] Οπ.π. βλ. ιδίως απόφαση ΠΕΚ T-334/94, SarrioS.A. κατά Επιτροπής, Συλλ II-1439, σκ. 118, η οποία επιβεβαιώθηκε ως προς το σημείο αυτό και με Απόφαση ΔΕΚ C-291/98 P, Sarrio κατά Επιτροπής, Συλλ. I-9991, σκ. 50: «η συμμετοχή επιχειρήσεως σε συσκέψεις στρεφόμενες κατά του ανταγωνισμού έχει, εξ αντικειμένου, ως αποτέλεσμα να δημιουργεί σύμπραξη ή να την ενισχύει και ότι το γεγονός ότι η επιχείρηση δεν θέτει σε εφαρμογή τα αποτελέσματα αυτών των συσκέψεων δεν αποκλείει την ευθύνη της εκ της συμμετοχής της στη σύμπραξη, εκτός εάν έχει λάβει δημόσια τις αποστάσεις της από το περιεχόμενό τους»). Βλ. επίσης απόφαση ΠΕΚ T-303/02, WestfalenGassen κατά Επιτροπής, Συλλ. II-4567, σκ. 97 «…το γεγονός ότι η συμπεριφορά στην αγορά των οικείων επιχειρήσεων δεν συνάδει με τους συμφωνηθέντες «κανόνες παιχνιδιού» ουδόλως επηρεάζει την ευθύνη τους λόγω συμμετοχής σε συμφωνία κατά του ανταγωνισμού».

[131] Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4-6, όπου και σχετική ενωσιακή νομολογία.

[132] Βλ. απόφαση ΣτΕ 2007/2013, σκ. 17 και ΣτΕ 1939/2013, καθώς και ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΚ C-48/69 ICI κατά Επιτροπής, σκ. 68, ΔΕΚ C-204/00P επ. Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, ό.π., σκ. 57, ΠΕΚ T-305/94 PVC II, σκ. 768-778, η οποία επικυρώθηκε από το ΔΕΚ (C-238 P/99), ΠΕΚ T-67/00 επ. JFE Engineering, σκ. 180, ΠΕΚ T-109/02 επ. Bollore κατά Επιτροπής, σκ. 155, ΠΕΚ T-

ανταγωνισμό εναρμονισμένης πρακτικής ή συμφωνίας πρέπει να συναχθεί από έναν ορισμένο αριθμό συμπτώσεων και ενδείξεων οι οποίες, συνολικά θεωρούμενες, μπορούν να αποτελέσουν, ελλείψει άλλης εύλογης εξήγησης, απόδειξη περί παράβασης των κανόνων ανταγωνισμού[133].

93. Συναφώς, κατά την έννοια των διατάξεων του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, το διοικητικό δικαστήριο, προκειμένου να εκφέρει κρίση ως προς τη διάπραξη της παράβασης των κανόνων του ανταγωνισμού που απέδωσε η Επιτροπή σε προσφεύγουσα επιχείρηση, θα πρέπει να σχηματίσει πλήρη και βέβαιη δικανική πεποίθηση, χρησιμοποιώντας τα επιτρεπόμενα από τον εν λόγω Κώδικα αποδεικτικά μέσα, μεταξύ των οποίων είναι και τα δικαστικά τεκμήρια, περί της συνδρομής των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών, μετά από συνολική εκτίμηση των στοιχείων του φακέλου της υπόθεσης[134]. Εξάλλου, εκδηλώσεις συμπεριφοράς που παρέχουν ευθέως ενδείξεις για την ύπαρξη και το περιεχόμενο μιας σύμπραξης μπορεί να είναι, μεταξύ άλλων, εγγραφές και στοιχεία από τα εμπορικά ή φορολογικά βιβλία των επιχειρήσεων, εσωτερικά έγγραφα, ανακοινώσεις, αλληλογραφία, και εν γένει κάθε μορφής δήλωση ή ανακοίνωση βούλησης ή παράστασης, προκειμένου δε περί οριζόντιων συμπράξεων και οι ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ ανταγωνιστών ή/και οι επαφές με ανταγωνιστές ή συνεργάτες τους, εφόσον κατά τις επαφές αυτές η επιχείρηση δεν αποστασιοποιήθηκε ρητά. Μονομερείς δηλώσεις ή ανακοινώσεις μιας επιχείρησης μπορεί κι αυτές να είναι ένδειξη συμμετοχής σε μία σύμπραξη, όπως άλλωστε και μονομερείς δηλώσεις ή ανακοινώσεις άλλης επιχείρησης που απευθύνονται προς αυτήν, εφόσον η επιχείρηση δεν αποστασιοποιήθηκε ρητά. Ενδείξεις συμμετοχής μιας επιχείρησης σε μία απαγορευμένη σύμπραξη μπορεί να συναχθούν ακόμη και από στοιχεία που δεν αναφέρονται άμεσα σε αυτήν, αλλά σε άλλα μέλη της σύμπραξης[135].

94. Κατά πάγια πρακτική και νομολογία, οι άμεσες έγγραφες αποδείξεις που προέρχονται από έναν ή περισσότερους συμμετέχοντες σε συναντήσεις με περιοριστικό του ανταγωνισμού περιεχόμενο συνιστούν αξιόπιστα αποδεικτικά μέσα για τη στοιχειοθέτηση της παράβασης. Ειδικότερα, αποδεικτικά μέσα, τα οποία συντάχθηκαν σε ανύποπτο, και σύγχρονο με τη διενέργεια των παραβατικών συναντήσεων, χρόνο (contemporaneous documents in tempore non suspecto) έχουν αυξημένη αποδεικτική αξία. Με βάση τις γενικές αρχές αποδείξεων, το γενονός ότι τα έγγραφα που

303/02, Westfalen Gassen Nederland BV κατά Επιτροπής, σκ. 107, καθώς και ΠΕΚ T-54/03 Lafarge κατά Επιτροπής, σκ. 56 και 271.

133 Βλ. απόφαση ΔΕΚ C-204/00P επ. Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκ. 57, ΔΕΚ C-105/04P FEG κατά Επιτροπής, σκ. 135, ΔΕΚ C-403/04, 405/04P Sumitomo Metal Industries and Nippon Steel κατά Επιτροπής, σκ. 51, καθώς και ΠΕΚ T-54/03 Lafarge κατά Επιτροπής, σκ. 452.

134 Βλ. ΣτΕ 2007/2013, σκ. 17 και ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4-7. Περαιτέρω, οι σχετικοί αποδεικτικοί κανόνες στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας δεν παραβιάζουν το κατοχυρούμενο από το άρθρο 6 παρ. 2 της ΕΣΔΑ τεκμήριο αθωότητας. Κατά μείζονα δε λόγο η διάταξη αυτή δεν επιβάλλει την επέκταση στις διοικητικές κυρώσεις των κανόνων, μέσων, κριτηρίων και επιπέδου απόδειξης που εφαρμόζονται στην ποινική δίκη: βλ. απόφαση ΣτΕ 2780/2012, σκ. 8.

135 Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 2780/2012, σκ. 6 (όπου και παραπομπές σε πάγια ενωσιακή νομολογία), καθώς και ενδεικτικά ΔΕφΑθ 502/2013, σκ. 3-4.

χρησιμοποιούνται προς στοιχειοθέτηση της παράβασης συντάχθηκαν αμέσως μετά τις επίμαχες συναντήσεις, και χωρίς ο/οι συντάκτης/-ες τους να είχαν την υποψία ότι θα έπεφταν στα χέρια τρίτων προσώπων ή των διωκτικών αρχών, τους προσδίδει ιδιαίτερη σημασία[136]. Εξάλλου, οι μαρτυρίες προσώπων που είχαν άμεση γνώση των πραγματικών περιστατικών έχουν, καταρχήν, ιδιαίτερα μεγάλη αποδεικτική αξία[137]. Συναφώς, έγγραφα (πρακτικά και σημειώσεις) συναντήσεων, στις οποίες υιοθετήθηκαν συμφωνίες/πρακτικές θίγουσες τον ανταγωνισμό, θεωρούνται αυξημένης αποδεικτικής ισχύος, όταν ο συντάκτης τους είχε μετάσχει αυτοπροσώπως στις εν λόγω συναντήσεις[138]. Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι τυχόν ενοχοποιητικές μαρτυρίες από πρόσωπα που δεν είχαν άμεση γνώση των πραγματικών περιστατικών θα πρέπει να θεωρούνται κατ' ανάγκη μειωμένης αποδεικτικής αξίας[139].

95. Η απουσία ημερομηνίας ή υπογραφής από ένα έγγραφο, ή το γεγονός ότι είναι κακογραμμένο ή περιληπτικό, δεν αφαιρεί από το εν λόγω έγγραφο αποδεικτική ισχύ, εφόσον η προέλευσή του, η πιθανή χρονολογία του και το περιεχόμενό του μπορούν να καθοριστούν με αρκετή βεβαιότητα[140].

96. Επίσης, δηλώσεις που αντίκεινται στα συμφέροντα του δηλούντος πρέπει, καταρχήν, να θεωρούνται ως ιδιαιτέρως αξιόπιστα αποδεικτικά στοιχεία[141]. Περαιτέρω, καμία διάταξη ή γενική αρχή του ενωσιακού δικαίου δεν απαγορεύει στις αρχές ανταγωνισμού να επικαλούνται εναντίον μιας επιχείρησης τυχόν δηλώσεις άλλων κατηγορουμένων επιχειρήσεων. Αν δεν ίσχυε αυτό, το βάρος της απόδειξης των συμπεριφορών που αντιβαίνουν [στο άρθρο 101 ΣΛΕΕ], το οποίο φέρουν οι αρχές ανταγωνισμού, θα ήταν δυσβάστακτο και ασυμβίβαστο προς την αποστολή της επιτήρησης της καλής εφαρμογής των διατάξεων αυτών, που τους έχει ανατεθεί[142]. Στο ίδιο πλαίσιο, έγγραφα στοιχεία που εντοπίστηκαν κατά τη διάρκεια επιτόπιου ελέγχου που διενεργήθηκε στα γραφεία μίας επιχείρησης μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως απόδειξη κατά άλλης επιχείρησης, ακόμη κι αν η τελευταία δεν μνημονεύεται ρητώς στο σχετικό έγγραφο[143].

---

136 Βλ. Προτάσεις Γεν. Εισαγγελέα Vesterdorf, όπως υιοθετήθηκαν στις συνεκδ. υποθέσεις Τ-1/89 κλπ. Rhone-Poulenc SA κ.αλ. κατά Επιτροπής, κεφάλαιο Ι.Ε.4. Όπως, στην προκειμένη περίπτωση, οι χειρόγραφες ή δακτυλογραφημένες σημειώσεις – πρακτικά από τις επίμαχες συναντήσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων στα γραφεία του ΣΠΕΕ, βλ. ενότητες Ε.1 – Ε.4.1 κατωτέρω.

137 Βλ. Προτάσεις Γεν. Εισαγγελέα Vesterdorf, όπως υιοθετήθηκαν στις συνεκδ. υποθέσεις Τ-1/89 κλπ. Rhone-Poulenc SA κ.αλ. κατά Επιτροπής, σελ. ΙΙ-956-7.

138 Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΠΕΚ Τ-67/00 JFE Engineering Corp κατά Επιτροπής, σκ. 207.

139 Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΠΕΚ Τ-67/00 JFE Engineering Corp κατά Επιτροπής, σκ. 299.

140 Βλ. απόφαση ΠΕΚ Τ-56/99 Marlines κατά Επιτροπής, σκ. 57, ΠΕΚ Τ-305/94 κλπ.Limburgse Vinyl Maatschaapij κ.αλ. κατά Επιτροπής (PVC II), σκ. 667, ΠΕΚ Τ-303/02 Westfalen Gassen Nederland κατά Επιτροπής, και ΠΕΚ Τ-11/89 Shell κατά Επιτροπής σκ. 86.

141 Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΠΕΚ Τ-67/00 JFE Engineering Corp κατά Επιτροπής, σκ. 211.

142 Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΠΕΚ Τ-305/94 κλπ.Limburgse Vinyl Maatschaapij κ.αλ. κατά Επιτροπής (PVC II), σκ. 109 και 512 (επιβεβαιώθηκε από το ΔΕΚ, απόφαση C-238/99 P), καθώς και ΠΕΚ Τ-67/00 JFE Engineering Corp κατά Επιτροπής, σκ. 192.

143 Βλ. απόφαση ΠΕΚ Τ-59/99 Ventouris Group Enterprises SA κατά Επιτροπής, σκ. 91 (όπου και παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία). Ομοίως, το γεγονός ότι δεν γίνεται μνεία της επωνυμίας μιας επιχειρήσεως σε ένα έγγραφο που αφορά συμφωνία δεν συνεπάγεται την άρνηση της συμμετοχής της

Συναφώς, το γεγονός ότι τα εις βάρος μίας επιχείρησης έγγραφα δεν βρέθηκαν στους χώρους της δεν θέτει υπό αμφισβήτηση την αποδεικτική τους αξία[144].

97. Σημειώνεται, τέλος, ότι, επειδή η απαγόρευση συμμετοχής σε πρακτικές ή συμφωνίες θίγουσες τον ανταγωνισμό, καθώς και οι κυρώσεις που δύνανται να επιβληθούν στους παραβάτες, είναι σε όλους γνωστές, είναι σύνηθες να αναπτύσσονται μυστικά και συγκεκαλυμμένα οι δραστηριότητες αυτές και να περιορίζονται στο ελάχιστο τα συναφή έγγραφα[145]. Ακόμη και όταν αποκαλύπτονται στοιχεία, τα οποία πιστοποιούν ρητώς παράνομες επαφές μεταξύ των επιχειρηματιών, όπως τα πρακτικά μιας συνάντησης, τα στοιχεία αυτά είναι συνήθως αποσπασματικά και διασκορπισμένα, οπότε κατά τη νομολογία είναι συχνά απαραίτητη η ανασύσταση ορισμένων λεπτομερειών διά της επαγωγής[146, 147].

Ε. Η ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΑΝΤΙ-ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΣΥΜΠΡΑΞΗ

Ε.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

98. Κατά την έρευνα της υπηρεσίας εντοπίστηκε πληθώρα στοιχείων που καταδεικνύουν τη μακροχρόνια (από το 1996 μέχρι και το 2010) αντι-ανταγωνιστική σύμπραξη των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων με στόχο το συντονισμό της εμπορικής τους πολιτικής, ιδίως μέσω του από κοινού καθορισμού των τιμών πώλησης των προϊόντων τους προς την επόμενη οικονομική βαθμίδα της παραγωγικής αλυσίδας (ήτοι, ως επί το πλείστον, προς χονδρεμπόρους, σούπερ μάρκετ, κρεοπωλεία και ψητοπωλεία). Επρόκειτο για μακροχρόνια και συστηματική προσπάθεια εφαρμογής ενιαίας τιμολογιακής πολιτικής (οριζόντιου καθορισμού τιμών), είτε μέσω του καθορισμού από κοινού συγκεκριμένου ενιαίου/κατώτατου επιπέδου τιμής των προϊόντων, είτε δευτερευόντως μέσω συμφωνιών για από κοινού αύξηση του τιμολογίου των επιχειρήσεων σε δεδομένες χρονικές στιγμές.

στη συμφωνία αυτή, εφόσον η εν λόγω συμμετοχή αποδείχθηκε ήδη με άλλα έγγραφα και εφόσον αυτή η έλλειψη μνείας δεν μπορεί να προσδώσει διαφορετική έννοια στις άμεσες έγγραφες αποδείξεις που χρησιμοποίησε η Επιτροπή για να αποδείξει τη συμμετοχή της επιχειρήσεως στη συμφωνία.

[144] Βλ. ενδεικτικά Τ-56/99 Marlines κατά Επιτροπής, σκ. 57 (όπου και παραπομπές σε εκτενέστερη νομολογία). Οι αρχές ανταγωνισμού μπορεί να στηριχθούν, προς απόδειξη της συμπεριφοράς μιας επιχείρησης, στην αλληλογραφία μεταξύ τρίτων και, συνεπώς, είναι αδιάφορο το εάν κατά τη διάρκεια των ελέγχων που διενεργήθηκαν στους χώρους της επιχείρησης δεν βρέθηκε κανένα έγγραφο αποσταλέν από αυτήν: υπό αυτή την έννοια βλ. απόφαση ΠΕΚ Τ-305/94 κλπ. Limburgse Vinyl Maatschappij κ.αλ. κατά Επιτροπής, σκ. 667.

[145] Βλ. απόφαση ΔΕΚ C-204/00P επ. Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκ. 55 και 56, καθώς και απόφαση ΠΕΚ Τ-303/02, Westfalen Gassen Nederland BV κατά Επιτροπής, σκ. 106.

[146] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΚ C-204/00, ό.π, σκ. 55-56.

[147] Κατά πάγια νομολογία, η αναγραφή σε έγγραφα π.χ. πρακτικά, χειρόγραφες σημειώσεις, ηλεκτρονικά μηνύματα κ.λπ. της ημερομηνίας της στρεφόμενης εξ αντικειμένου κατά του ανταγωνισμού συνεδρίασης και των επιχειρήσεων που συμμετείχαν σε αυτή αποτελεί απόδειξη τόσο της συμμετοχής των επιχειρήσεων αυτών στη συνεδρίαση όσο και της λήψης των στρεφόμενων κατά του ανταγωνισμού αποφάσεων. Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΠΕΚ Τ-303/02, ό.π., σκ. 99-114.

99. Παράλληλα, και προς υποβοήθηση του ίδιου σχεδίου, οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις προέβαιναν και σε πρακτικές κατανομής της πελατείας μεταξύ τους, με σκοπό τον καταμερισμό της αγοράς και τον απόλυτο έλεγχό της.

100. Συνοπτικά, τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν ως αποτέλεσμα της έρευνας της Υπηρεσίας, συνίστανται, κατά βάση, σε:

(α) πρακτικά και (χειρόγραφες ή δακτυλογραφημένες) σημειώσεις από συναντήσεις[148] μεταξύ των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων στα γραφεία του ΣΠΕΕ – πολλές από τις οποίες ήταν μέλη του, αλλά και με τη συχνή συμμετοχή των συνεταιρισμών ΑΠΣΙ Πίνδος και ΑΠΣ Άρτας (οι οποίοι δεν ήταν μέλη του ΣΠΕΕ), με βασικό αντικείμενο τον καθορισμό των τιμών πώλησης των προϊόντων κρέατος κοτόπουλου. Σε κάποιες από τις συναντήσεις αυτές γινόταν επιπλέον αναφορά στη διατήρηση της εκάστοτε υπάρχουσας κατανομής αγοράς,

(β) επιστολές μεταξύ του ΣΠΕΕ και των εμπλεκόμενων εταιριών, οι οποίες αφορούν είτε προσκλήσεις για συναντήσεις, είτε και επιβεβαίωση των συμφωνηθέντων σε αυτές,

(γ) ένορκες/ανωμοτί καταθέσεις εκπροσώπων εταιριών σχετικά με την πρακτική καθορισμού τιμών και κατανομής πελατείας, καθώς και τις σχετικές απαντήσεις των εταιριών σε ερωτηματολόγια της ΓΔΑ,

(δ) εξώδικη δήλωση/διαμαρτυρία (σε ανύποπτο χρόνο) εταιρίας μέλους του ΣΠΕΕ σχετικά με την πρακτική καθορισμού τιμών,

(ε) δημοσιεύματα/περιοδικά έντυπα με θέμα την πτηνοτροφία, στα οποία, με πρόσχημα την καλύτερη ενημέρωση των εταιριών–μελών του ΣΠΕΕ ως προς το επίπεδο της παραγωγής, ο Σύνδεσμος καλούσε τις επιχειρήσεις σε συμφωνία καθορισμού του ύψους της παραγωγής,

στ) αλληλογραφία, έγγραφα και λοιπή εσωτερική/ενδοεταιρική επικοινωνία των ελεγχόμενων εταιριών,

(ζ) προσωπικές επιστολές του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] προς μέλη του ΔΣ του ΣΠΕΕ ή/και Διευθυντές και Προέδρους εταιριών κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας,

(η) τιμοκαταλόγους και καταγραφές τιμών, τόσο για τις τιμές πώλησης, όσο και για τις τιμές αγοράς πρώτων υλών των ελεγχόμενων εταιριών,

[148] Πρόκειται για χειρόγραφες, κατά βάση, καταγραφές των πεπραγμένων της συνάντησης, στις οποίες κατά κανόνα εκτίθεται ο τίτλος (λ.χ. «Σύσκεψη Κρεοπαραγωγού Πτηνοτροφίας»), η ημερομηνία, οι παρόντες, το περιεχόμενο των όσων συζητήθηκαν και συμφωνήθηκαν (ιδίως σε σχέση με τις τιμές: η ημερομηνία αλλαγής των τιμών και οι νέες τιμές που συμφωνούνται ανά κατηγορία προϊόντος και κανάλι διανομής).

(θ) επιστολές του ΣΠΕΕ προς άλλα σωματεία, υπουργεία και λοιπούς φορείς που σχετίζονται με κάποιο τρόπο με το Σύνδεσμο (π.χ. Αγροτική Τράπεζα, AGROCERT, ΕΛΟΓΑΚ κλπ),

(ι) στατιστικά στοιχεία τιμών και παραγόμενων ποσοτήτων που τηρούνταν από το ΣΠΕΕ, καθώς και το καταστατικό του,

(ια) συμβάσεις, συμφωνητικά και λοιπή επικοινωνία των ελεγχόμενων εταιριών με πελάτες και προμηθευτές τους.

101. Τα περισσότερα στοιχεία της έρευνας (βλ. ιδίως στοιχείο υπό **(α)** ανωτέρω) συνίστανται σε χειρόγραφα ή μηχανογραφημένα σημειώματα που είχαν συνταχθεί από τον [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] ως καταγραφή των συνεννοήσεων και συμφωνιών αναφορικά με τον οριζόντιο καθορισμό τιμών και την κατανομή πελατείας μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών, τα οποία και εντοπίστηκαν κατά τον έλεγχο κλιμακίου της ΓΔΑ στα γραφεία του ΣΠΕΕ στις 3/9/2010. Στην κατάθεσή του με αφορμή τα ανευρεθέντα αυτά στοιχεία, ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο εκπρόσωποι των επιχειρήσεων συνεννοούνταν διαχρονικά μεταξύ τους, τη συχνότητα και τον τόπο των σχετικών συναντήσεων, καθώς και το ζήτημα της συμμόρφωσής τους στα συμφωνηθέντα στις επίμαχες συναντήσεις[149].

102. Ειδικότερα, στην από […] κατάθεσή του σε κλιμάκιο ελέγχου της ΓΔΑ, ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] παραδέχεται ότι ο ίδιος είναι *«ο συντάκτης των σημειώσεων για τις συσκέψεις που αναφέρονται στις τιμές»*, αναφέροντας παράλληλα ότι «*[κ]ρατούσα τις σημειώσεις για δικό μου λογαριασμό, για να θυμάμαι. Καθόμουν στο γραφείο του συνδέσμου και άκουγα χωρίς να συμμετέχω. Οι υπόλοιποι παριστάμενοι κρατούσαν τις δικές τους σημειώσεις κάποιοι τα θυμόντουσαν απέξω (πχ «από 2,10 πάμε σε 2,20»). Δύο πράγματα έλεγαν μεταξύ τους και καταλαβαινόντουσαν»*[150]. Εξειδικεύοντας το περιεχόμενο της συμφωνίας, ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] αναφέρει, επίσης, ότι *«[ο]ι τιμές που βρήκατε στα έγγραφα δεν είναι τιμοκατάλογοι, είναι σημειώσεις – μπούσουλας που τον συμφωνούσαν οι πτηνοτρόφοι. Τον κατάλογο με τις τιμές τον αποφάσιζαν οι παριστάμενοι στις συσκέψεις. Έλεγαν πχ 5 % πάνω για να μη χάσουν λεφτά γιατί ήταν σε οριακή κατάσταση. Οι συσκέψεις αυτές στα καφενεία κλπ σε Αθήνα και περιφέρεια επίτηδες ήταν προφορικές και δεν τηρούνταν πρακτικά. Οι συμφωνούμενες τιμές μεταξύ πτηνοτρόφων κατά κύριο λόγο αναφέρονται σε τιμές στο διακινητή»*.

103. Περιγράφοντας το πλαίσιο στο οποίο λαμβάνονταν οι σχετικές αποφάσεις, ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] αναφέρει ότι *«οι πτηνοτρόφοι, η πτηνοτροφική ένωση, και άλλοι συνεταιρισμοί, σε πολλές συσκέψεις τους με αφορμή τα προβλήματα και ιδίως τα χρέη του κλάδου, μιλάγανε για όλα τα ζητήματα (και τα εμπορικά θέματα όπως τιμές). Μεταξύ τους*

[149] Ορισμένα από τα τεκταινόμενα στον κλάδο καταγράφονται και στο μηνιαίο περιοδικό «Πτηνοτροφία και Πολιτισμός» του ΣΠΕΕ που εκδίδεται από το Σύνδεσμο επί 30 και πλέον έτη, με ευθύνη της Γραμματείας του.

[150] Βλ. την από […] ένορκη κατάθεση του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ].

όμως είναι "cut-throat competition" και η διαμόρφωση των τιμών λιανικής οφείλεται κυρίως στους χασάπηδες (κρεοπώλες) για το νωπό κοτόπουλο. Όταν όμως ανατιμώνται οι πρώτες ύλες (πχ σόγια) διεθνώς, επειδή δεν "βγαίνουν" οι εταιρείες και πωλούν στο όριο, τηλεφωνούν ο ένας στον άλλο και συνεννοούνται για τις τιμές».

104. Περαιτέρω, ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] προσδιορίζει ως χρονικό σημείο έναρξης της πρακτικής συντονισμού τιμών μεταξύ των πτηνοτροφικών επιχειρήσεων ήδη την εποχή που η αγορά λειτουργούσε με αγορανομικές ρυθμίσεις: *«παλιότερα που υπήρχε ρύθμιση και αγορανομικές τιμές, μέχρι το 1994, αρχίσαμε να συζητάμε για τις τιμές»*. Στις συναντήσεις αυτές παρευρίσκοντο εκπρόσωποι κάποιων επιχειρήσεων-μελών του Συνδέσμου (*«ο ίδιος ο επιχειρηματίας ή κάποιος εκπρόσωπός του, διευθυντής, συμμετείχε στις συσκέψεις»)*, ενώ εκπροσωπούντο και επιχειρήσεις που δεν ήταν μέλη του Συνδέσμου, και δη *«οι συνεταιρισμοί ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΑΡΤΑΣ, ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ και κάποιοι μικροί»*.

105. Σχετικά με την τήρηση πρακτικών – και πέραν των δικών του χειρόγραφων ή μηχανογραφημένων σημειωμάτων που εντοπίστηκαν στη γραμματεία του ΣΠΕΕ – ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] σημειώνει ότι *«γενικώς, πρακτικά δεν τηρούνται εγγράφως»*. Εξάλλου, *«το ΔΣ συσκεπτόταν στο γραφείο του συνδέσμου και τηρούνταν και πρακτικά, όμως σε αυτές δεν υπήρχε συνεννόηση για τιμές. Τις τιμές οι πτηνοτρόφοι κατά ομάδες τις κουβέντιαζαν σε ξενοδοχεία και καφενεία (Θεσσαλονίκη, Χαλκίδα, Γιάννενα, στην ΕΠΣΕ πριν κλείσει) στην Αθήνα σε ξενοδοχεία στην Βερανζέρου (Ιωνικό), στο Κυθηραϊκό ίδρυμα, (Θεμιστοκλέους), σε καφενείο στην πλατεία Βάθης, τοπικά. Εγώ δεν ήμουν παρών… [ο]ι συσκέψεις αυτές στα καφενεία κλπ σε Αθήνα και περιφέρεια επίτηδες ήταν προφορικές και δεν τηρούνταν πρακτικά»*.

106. Τέλος, σε σχέση με την εφαρμογή των συμφωνιών, ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] ισχυρίζεται ότι οι συμφωνηθείσες τιμές στις συναντήσεις *«δεν εφαρμοζόταν συνήθως στην πράξη»*, ενώ σε άλλη αποστροφή του λόγου του αναφέρει ότι *«[ν]αι μεν συνεννοούνταν οι εταιρίες και συζητούσαμε για τις τιμές, αλλά στην πράξη δεν εφαρμόζονταν τα συμφωνηθέντα»*. Επίσης, *«δεν παρακολουθείται η συμμόρφωση διότι είναι πάρα πολλά τα μέλη […] Δεν υπάρχει τρόπος παρακολούθησης της συμμόρφωσης. Κατά βούληση συμμορφώνονται μερικά μέλη. Σπανίως εφαρμόζονται οι τιμές και πιάνουν. Ως διευθυντής του συνδέσμου έχω επισημάνει στα μέλη το αυτονόητο δηλαδή ότι η μη συμμόρφωση με τις τιμές είναι καταστροφική λόγω της παρατεταμένης κρίσης που περνάει ο κλάδος»*.

107. Σημειωτέον ότι, καθόλη την επίμαχη περίοδο (1996 – 2010), ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] κυκλοφορούσε, ως εκδότης και διευθυντής για τα μέλη, το μηνιαίο ενημερωτικό περιοδικό «Πτηνοτροφία και Πολιτισμός», το οποίο περιείχε, μεταξύ άλλων, πτηνοτροφικά νέα, στατιστικά για την πτηνοτροφική παραγωγή και πολλά άρθρα. Από την ανάγνωση των διαθεσίμων τευχών σε ηλεκτρονική μορφή που συνέλεξε το κλιμάκιο της ΓΔΑ κατά τον έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ, προκύπτει πως αρκετά συχνά ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] προέτρεπε τα μέλη και για διαμόρφωση κοινής τιμολογιακής

πολιτικής, ώστε – κατά τον ίδιο – να προστατευθούν τα συμφέροντα του κλάδου από πρακτικές τιμολόγησης σε επίπεδα κάτω του κόστους. Γενικότερα, η παραίνεση του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] προς τα μέλη του ΣΠΕΕ είναι να συνεννοούνται για εμπορικά θέματα (και ιδίως, όπως ευχερώς συνάγεται, για τις ποσότητες και τις τιμές) προκειμένου να αποκομίσουν συλλογικά οφέλη, ενώ οποιαδήποτε απόκλιση από τα συμφωνηθέντα χαρακτηρίζεται ως έλλειμμα ήθους[151].

108. Πέραν των στοιχείων σχετικά με τον οριζόντιο καθορισμό τιμών (βλ. ενότητα Ε.2 κατωτέρω) και την κατανομή πελατείας (βλ. ενότητα Ε.3 κατωτέρω) μεταξύ των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, κατά την έρευνα της ΓΔΑ προέκυψαν και ενδείξεις αναφορικά με την προσπάθεια των ίδιων επιχειρήσεων να ελέγξουν/καθορίσουν από κοινού το επίπεδο παραγωγής τους κατά παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού. Ωστόσο, ιδίως λόγω του αποσμασματικού τους χαρακτήρα, τα εν λόγω στοιχεία δεν κρίθηκαν επαρκή για τη στοιχειοθέτηση σχετικής παράβασης. Συνεπώς, η αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων του φακέλου επικεντρώθηκε στις πρακτικές οριζόντιου καθορισμού τιμών και κατανομής πελατείας που συμφωνήθηκαν από τα εμπλεκόμενα μέρη κατά τη χρονική περίοδο από το 1996 έως τουλάχιστον το 2010. Ωστόσο, στο βαθμό που ο σχετικός έλεγχος της παραγωγής (τοποθετήσεις νεοσσών) αποτυπώνεται και σε καταστατικές ρήτρες του ΣΠΕΕ, εξετάζεται αυτοτελώς στην ενότητα Η κατωτέρω.

Ε.2. ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΙΜΩΝ – ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

109. Η πλειονότητα των αποδεικτικών στοιχείων αφορά σε συντονισμό της εμπορικής πολιτικής των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων με αντικείμενο την τιμολόγηση των προϊόντων τους, με προφανή σκοπό τη νόθευση του ανταγωνισμού ως προς τις τιμές. Η αντι-ανταγωνιστική αυτή σύμπραξη προκύπτει ευθέως, ιδίως, από:

(α) μηχανογραφημένα πρακτικά και χειρόγραφα πρακτικά συναντήσεων μεταξύ των ανταγωνιστριών εταιριών, καθώς και το υπογεγραμμένο συμφωνητικό του 1997,

---

[151] Βλ. ενδεικτικές καταχωρίσεις: (α) Τεύχος Σεπτεμβρίου 2003: *«Στο ερώτημα αν υπάρχει έλλειμμα ήθους στην πτηνοτροφία η απάντηση είναι, ότι στα τριάντα χρόνια που λειτουργεί ο ΣΠΕΕ, αυτό το έλλειμμα έχει μειωθεί σημαντικά. Δεν έχει όμως εκλείψει παντελώς. Πριν 20-30 χρόνια όλοι οι πτηνοτρόφοι ψήφιζαν Ναι, πάνω σε κρίσιμα θέματα εμπορικής φύσεως και μόλις έβγαιναν έξω από την πόρτα του ΣΠΕΕ ομολογούσαν άλλα πράγματα αυτό-ακυρωτικά. Δηλαδή ο «Λόγος» ήταν λόγια του αέρα. Σήμερα τα πράγματα είναι βελτιωμένα, γιατί ίσως έγινε συνείδηση ότι οι παρασπονδίες και τα εμπορικά καμώματα μόνον προσωρινώς αποφέρουν κέρδη και μακροχρονίως ζημιώνουν. Αυτά γράφονται εξ αιτίας πρόσφατης και μοναδικής άστοχης εμπορικής συμπεριφοράς που σημειώθηκε. Δυστυχώς η απληστία είναι το κουσούρι της κοινωνίας της αγοράς που έχουμε αυτοπαγιδευθεί και επιβάλλεται να αυτό-εξυγιανθούμε»* και (β) Τεύχος Ιανουαρίου 2004: *«Οι πτηνοτρόφοι εδώ και τώρα και χωρίς καμία περαιτέρω χρονοτριβή οφείλουν να συσπειρωθούν για να επιβιώσουν. Τα μεγαθήρια του τραπεζικού μας συστήματος συσπειρώνονται/συγχωνεύονται και οι πτηνοτρόφοι ανακατεύουν θάλασσα. Επί τέλους συσπειρωθείτε»* (τεύχος Νοεμβρίου 2001), *«Το πρόβλημα είναι αμιγώς επικοινωνιακό εντός του κλάδου, όπου δυστυχώς επικρατεί διγλωσσία, ιδιαιτέρως τον τελευταίο καιρό. Μέχρι θετικής αντιμετώπισης του προβλήματος σύνθημά μας είναι: STOP στις όποιες μικρές και μεγάλες επενδύσεις και ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΕΙΣΤΕ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΕΙΣΤΕ, πριν η Αρκούδα φάει έναν-έναν ΟΛΟΥΣ, αργά ή γρήγορα»* (τεύχος Σεπτεμβρίου 2002), και *«Η τιμή του νεοσσού παραμένει παγωμένη στις 130 δρχ συν ΦΠΑ, λόγω ασυνεννοησίας»* (τεύχος Ιανουαρίου 2004).

(β) την εξώδικη δήλωση/διαμαρτυρία σε ανύποπτο χρόνο (2000) εταιρίας μέλους του ΣΠΕΕ, η οποία και επιβεβαιώνει ευθέως τις εν λόγω πρακτικές,

(γ) επιστολές που στέλνονται στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις από τον [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] ως επιστέγασμα των συμφωνηθέντων στις συναντήσεις, και

(δ) επιστολές – προσκλήσεις για συναντήσεις με θέμα «εμπορικά ζητήματα», καθώς και από συμπληρωματικά στοιχεία επικοινωνίας μεταξύ ανταγωνιστικών εταιριών.

Η συνδυαστική αξιολόγηση και ερμηνεία των ως άνω στοιχείων καταδεικνύει ευθέως ότι, από το 1996 έως και το 2010, εκπρόσωποι πτηνοτροφικών επιχειρήσεων (οι ίδιοι οι επιχειρηματίες ή/και στελέχη των επιχειρήσεων αυτών) συναντιόντουσαν σε τακτική βάση για τη συζήτηση «εμπορικών θεμάτων» ή «οικονομικών θεμάτων», τα οποία, ωστόσο, τακτικά περιελάμβαναν και συνεννοήσεις σχετικά με τις τιμές και, ειδικότερα, το συντονισμό της μελλοντικής τιμολογιακής τους πολιτικής.

110. Όπως προαναφέρθηκε, τα στοιχεία της έρευνας συνίστανται πρωτίστως σε μηχανογραφημένα έγγραφα ή χειρόγραφες σημειώσεις του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], τα οποία και εντοπίστηκαν κατά τον έλεγχο κλιμακίου της ΓΔΑ στα γραφεία του ΣΠΕΕ στις 3/9/2010. Πρόκειται για άτυπα πρακτικά που αποτυπώνουν με σαφήνεια τα πεπραγμένα των συναντήσεων μεταξύ επιχειρήσεων της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας που είχαν ως άμεσο αντικείμενο τον καθορισμό της τιμής νωπού κοτόπουλου σε επίπεδο χονδρικής, ή ακόμη και ανά κατηγορία προϊόντων και ανά κανάλι διανομής. Τα εν λόγω έγγραφα συνήθως τιτλοφορούνται ως *«Πανελλήνια σύσκεψη κρεοπαραγωγών-πτηνοτρόφων»*[152], φέρουν συγκεκριμένη ημερομηνία και θέμα *«Τιμές κοτόπουλου»* ή *«Αναπροσαρμογή τιμών κοτόπουλου»*, ενώ καταγράφουν – πλην ελαχίστων εξαιρέσεων – και τους παρόντες εκπροσώπους των εμπλεκόμενων εταιριών. Το δε αντικείμενό τους προκύπτει τις περισσότερες φορές ευθέως από το περιεχόμενό τους, το οποίο και περιλαμβάνει εκφράσεις όπως: *«Αποφασίστηκε ότι από ... θα ισχύσουν οι κάτωθι τιμές: [ακολουθούν τιμές νωπού κοτόπουλου ανά κανάλι διανομής]»*[153] ή *«Ως προς τις τιμές αποφασίστηκε ότι θα ισχύσει ο παρακάτω τιμοκατάλογος [ακολουθούν τιμές νωπού κοτόπουλου ανά κανάλι διανομής]»*[154].

Ε.2.1. Παρουσίαση κύριων ευρημάτων αναφορικά με τον καθορισμό τιμών

111. Ακολούθως, παρουσιάζονται, συνοπτικά και ανά έτος, τα ανευρεθέντα στοιχεία που αφορούν σε συνονισμό της τιμολογιακής πολιτικής των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων (ιδίως οριζόντιος καθορισμός τιμών, αυξήσεων και κατώτατων τιμών).

[152] Π.χ. χειρόγραφα σημειώματα (έλεγχος ΣΠΕΕ ΑΠ65, ΑΠ 61).
[153] Π.χ. χειρόγραφα σημειώματα (έλεγχος ΣΠΕΕ ΑΠ65, ΑΠ 61).
[154] Π.χ. χειρόγραφο σημείωμα με ημερομηνία 10/3/05 (έλεγχος ΣΠΕΕ ΑΠ59).

112. Για το έτος 1996, βρέθηκε χειρόγραφο σημείωμα του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] που αποτυπώνει τη συμφωνία που επετεύχθη σε συνάντηση της 10/9/1996[155]. Συγκεκριμένα, στο σχετικό έγγραφο αναφέρεται ότι: «*Σας υπενθυμίζουμε ότι στη σύσκεψη 10/9/96 συμφωνήσατε όπως: Από 23/9/96 η τιμή αυξάνεται 20 – 30 δρχ. πάνω από τις όποιες σημερινές και σε καμία περίπτωση κάτω των 550 δρχ*. […]». Το εν λόγω έγγραφο φέρει τη μορφή σημείωσης προκειμένου να σταλεί σχετική επιστολή στους παρόντες στη συνάντηση, οι οποίοι ωστόσο δεν καταγράφονται ρητώς.

113. Τα στοιχεία του φακέλου επιβεβαιώνουν την πραγματοποίηση έξι συνολικά συναντήσεων μεταξύ ανταγωνιστών κατά το έτος 1997. Πρόκειται, στο σύνολό τους, για χειρόγραφες σημειώσεις του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], πλην των πρακτικών της τελευταίας συνάντησης, τα οποία και είναι μηχανογραφημένα. Συγκεκριμένα:

- Τον Απρίλιο, στις 18/4/1997[156] γίνεται συνάντηση όπου αποφασίζεται χαρακτηριστικά ότι: *«Από Δευτέρα 5/5/97 η τιμή του νωπού κοτόπουλου ορίζεται στις 550 δρχ/κιλό κατώτατη. […] Ποτέ κάτω από 600 δρχ. ακόμα και οι προσφορές θα πωλούνται κοτόπουλα στις αλυσίδες»*.
- Το Μάιο λαμβάνουν χώρα δύο συναντήσεις, στις 5[157] και στις 20[158] Μαΐου 1997. Σύμφωνα με τις εν λόγω χειρόγραφες σημειώσεις, στην πρώτη αποφασίστηκε ότι: *«1. Οι χονδρικές τιμές του νωπού θα ισχύσουν επί τιμολογίου στις 26/5/97 Δευτέρα. 2. Η κατώτατη χονδρική τιμή ορίζεται 550 δρχ/κιλό[…] 6. Τεμαχισμένα: κατώτατη χονδρική τιμή Νωπού Στήθια 850 δρχ/κιλό Μπούτια 680 δρχ/κιλό […]»*. Στη δεύτερη συνάντηση στις 20 Μαΐου αποφασίστηκαν οι κατώτατες τιμές και πιο συγκεκριμένα:*«1. Κατώτατη χονδρική τιμή, στις αλυσίδες, νωπού κοτόπουλου 550δρχ/κιλό. Στήθος 850 δρχ/κιλό Μπούτια 650 δρχ/κιλό. Στην Αθήνα κατώτατη 535 δρχ/κιλό νωπό κοτόπουλο. 2. Κατώτατη στον πραγματικό Διακινητή 535 δρχ (Αντιπρόσωπος, Χονδρική) 3. Σφαχτικό ορίζεται 120 δρχ/κεφάλι συμφωνούν ΣΥΝΚΟ – Κελαϊδίτης […] 5. Έναρξη νέων τιμών 26/5/97 […]»*

---

155 Από το στοιχείο ελέγχου 40 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] που συλλέχθηκαν στα γραφεία του ΣΠΕΕ.

156 Από το στοιχείο ελέγχου 43 ΑΠ - χειρόγραφες σημειώσεις που εντοπίστηκαν σε επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συναντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Αφοί Μιμίκου ΑΕ, Αφοί Λειβαδίτη ΑΕΒΕ, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ΑΠΣ Άρτας, Στεφανίδης ΕΠΕ, καθώς και ο ΑΠΣΙ Πίνδος. Η εταιρεία Στεφανίδης ΕΠΕ αποτελεί πτηνοτροφείο στη Χαλκίδα αλλά δεν εμφανίζεται ως συμμετέχουσα στις συναντήσεις μετά το 1997. Επίσης, παρίσταντο και οι […], ωστόσο από την έρευνα δεν κατέστη δυνατό να εξακριβωθεί υπό ποία ιδιότητα μετείχαν στη συνάντηση.

157 Από το στοιχείο ελέγχου 37 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις που εντοπίστηκαν σε επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Αφοί Μιμίκου ΑΕ, Δ.Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος, ΑΠΣ Άρτας, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Στεφανίδης ΕΠΕ.

158 Από το στοιχείο ελέγχου 42 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις που εντοπίστηκαν σε επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Αφοί Μιμίκου ΑΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος, Δ.Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Στεφανίδης ΕΠΕ. Επίσης, παρών φαίνεται και ο […] του οποίου το επώνυμο και η ιδιότητα δεν έχει καταστεί δυνατόν να εξακριβωθεί από την έρευνα.

- Το Σεπτέμβριο του 1997 πραγματοποιήθηκαν δύο ακόμη συναντήσεις. Σχετικά με την πρώτη εξ αυτών, ημερομηνίας 11/9/97, βρέθηκε χειρόγραφο που τιτλοφορείται ως «Συμφωνητικό Πρακτικό»[159] που αναφέρει επί λέξει:
  - *«Σήμερα 11/9/97 οι παρακάτω υπογεγραμμένοι συμφωνούν τα ακόλουθα: 1) Από Δευτέρα 29/9/97 ισχύουν πανελληνίως νέες τιμές του κοτόπουλου ανά κατηγορίες. […] 4) Οι τιμές που θα ισχύσουν είναι οι εξής, το κατώτερο*
  - *Ολόκληρο νωπό κοτόπουλο στους αντιπροσώπους στο σφαγείο 560 δρχ/κιλό*
  - *Στα SUPER MARKET 580 δρχ/κιλό*
  - *Στα MARKET κρεάτων 570 δρχ/κιλό*
  - *Στα κρεοπωλεία άνω των 600 δρχ/κιλό*
  - *Πόδια 730 δρχ – Στήθος 930 δρχ/κιλό […]»*

Η συμφωνία που επετεύχθη κατά την ως άνω συνάντηση φέρει και τις υπογραφές των παριστάμενων επί του «Συμφωνητικού». Οι εμπλεκόμενες εταιρίες που υπογράφουν τη συμφωνία μέσω των εκπροσώπων τους είναι οι: Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), Δ. Κελαϊδίτης & ΣΙΑ ΕΠΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος και ΑΠΣ Άρτας[160]. Όπως θα καταδειχθεί κατωτέρω, το εν λόγω Συμφωνητικό αποτυπώνει με τον πλέον τυπικό και πανηγυρικό τρόπο τη μεταξύ των συμπραττουσών εταιριών συμπαιγνία, κατά τρόπο που επισημοποιεί ούτως τη δεσμευτικότητα της συμφωνίας τους περί ομοιόμορφης διαμόρφωσης των τιμών, χωρίς να καταλείπεται δε ουδεμία αμφιβολία σχετικά με την πρόθεσή τους να καταργήσουν τον ανταγωνισμό στη σχετική αγορά.

Σημειωτέον, ότι τα αρμόδια κλιμάκια της ΓΔΑ επέδειξαν το προαναφερόμενο Συμφωνητικό της 11/9/97 στους νυν εκπροσώπους των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, ζητώντας τους να το σχολιάσουν. Ορισμένοι ισχυρίστηκαν ότι δεν γνωρίζουν την ύπαρξη, ούτε και το περιεχόμενο του εν λόγω συμφωνητικού, δεδομένου ιδίως ότι δεν συμμετείχαν οι ίδιοι στη συνάντηση ή/και δεν είχαν την εποχή εκείνη ενεργή ανάμιξη ή υπεύθυνη θέση στην εκάστοτε εταιρία[161]. Ωστόσο, δύο τουλάχιστον εκπρόσωποι, που ήταν και παρόντες στην επίμαχη συνάντηση, πιστοποίησαν την υπογραφή τους και επιβεβαίωσαν την ύπαρξη του εγγράφου, αν και αποπειράθηκαν να δώσουν διαφορετική ερμηνεία στο περιεχόμενό του[162]. Συναφώς, κατά την ακροαματική διαδικασία, ο εκπρόσωπος της εταιρίας […] επιβεβαίωσε ότι η υπογραφή στο έγγραφο είναι η δική του[163].

---

[159] Στοιχείο ελέγχου 35 ΑΠ, από έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ.

[160] Το εν λόγω συμφωνητικό έχει υπογραφεί και από τους εκπροσώπους των εταιριών Αφοί Μιμίκου ΑΕ και Ντεγιάννης Ευβοϊκή Φάρμα, που δεν δραστηριοποιείται πλέον.

[161] Βλ. […] (Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 5]), […] (Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 17]), […] (Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 8].

[162] Βλ. […] (Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 7]) και […] (Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 10]).

[163] Βλ. μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 44.

- Η επόμενη συνάντηση λαμβάνει χώρα στις 17/9/97[164], τα πρακτικά της οποίας τιτλοφορούνται ως: *«Συνεδρίαση Δ/ντων Πωλήσεως»*, Οι σχετικές σημειώσεις αναφέρουν ότι: *«Λόγω προσφοράς CONTINENT κοτόπουλου 588 δρχ/κιλό από 1 Σεπτ. μέχρι 30 Σεπτ. 1997 αναβάλλεται η Συμφωνία της 11/9/97 […]»*.
- Η τελευταία συνάντηση για το έτος 1997, με βάση πάντα τα διαθέσιμα στοιχεία του φακέλου, πραγματοποιείται τον Οκτώβρη, στις 7/10/97[165]. Στα μηχανογραφημένα πρακτικά της συνάντησης αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι: *«Θα σταλούν FAX στα SUPER MARKET ότι από Δευτέρα 27 Οκτωβρίου 1997 θα ισχύσουν οι εξής τιμές χονδρικής:[ακολουθεί αναλυτική λίστα τιμών ανά κανάλι πώλησης και κατηγορία προϊόντος]»*.

114. Το 1998 πραγματοποιούνται δύο συναντήσεις μεταξύ ανταγωνιστών, τον Ιούλιο και το Σεπτέμβριο, τα πρακτικά των οποίων φέρουν τον τίτλο *«Πανελλήνια Σύσκεψη Κρεοπαραγωγών»* και *«Πανελλήνια Σύσκεψη Πτηνοτροφίας Κρεοπαραγωγών»* αντίστοιχα:

- Στη συνάντηση της 2/7/98[166] αποφασίζεται: *«[…] η εφαρμογή των τιμών Νοεμβρίου 1997 από 6/7/98. 560 Αντιπρόσωποι, 580 SUPER MARKET, 600 Κρεοπωλεία»*. Από το περιεχόμενο του εγγράφου αυτού συνάγεται ευθέως ότι προϋπήρξε συμφωνία επί των τιμών το Νοέμβριο του προηγούμενου έτους.
- Στη συνάντηση στις 10/9/98[167] αναφέρεται ως *«Θέμα 2ο: Τιμές Κατώτατες. Στα σφαγεία 570 Αντιπρόσωποι, SUPER MARKET 600, MEAT MARKET 590, Κρεοπωλεία 620 […]»*.

[164] Από το στοιχείο ελέγχου 36 ΑΠ - χειρόγραφες σημειώσεις που εντοπίστηκαν σε επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Δ.Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Αφοί Μιμίκου ΑΕ (το ενεργητικό της οποίας εξαγοράστηκε αργότερα από την HQF ΑΕΤ), Στεφανίδης ΕΠΕ.

[165] Από το στοιχείο ελέγχου 34 ΑΠ – μηχανογραφημένες σημειώσεις που αποδίδονται ευλόγως στον [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] και εντοπίστηκαν σε έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Δ.Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Αφοί Μιμίκου ΑΕ, Αγγελάκης ΑΕ, Στεφανίδης ΕΠΕ. Υπάρχει η σημείωση «Να κληθεί την επόμενη φορά […]».

[166] Από το στοιχείο ελέγχου 33 ΑΠ – σημειώσεις του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] που εντοπίστηκαν σε έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: ΑΠΣ Άρτας, ΑΠΣΙ Πίνδος, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ) και Αγροτική ΕΠΕ. Όπως προέκυψε από την έρευνα, η Αγροτική ΕΠΕ δεν αποτελεί μέλος του ΣΠΕΕ ενώ καταγράφεται ως παρούσα σε δύο μόνο συναντήσεις εντός του έτους 1998, και εμφανίζεται ως αποδέκτης τριών επιστολών του ΣΠΕΕ το 2000 και το 2002. Δεν εμφανίζεται ως συμμετέχουσα στις συναντήσεις ή ως αποδέκτης επιστολών από το 2002 και εξής. Επίσης, παρίστατο ο […] και ο […], η ιδιότητα των οποίων δεν έχει εξακριβωθεί από την έρευνα.

[167] Από το στοιχείο ελέγχου 31 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] που εντοπίστηκαν σε έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση συμμετείχαν οι εταιρίες: ΑΠΣΙ Πίνδος, Φρεσκότ ΑΕ, Αφοί Λειβαδίτη ΑΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, ΑΠΣ Άρτας, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Αγγελάκης ΑΕ και Αγροτική ΕΠΕ. Επίσης παρίστατο οι κκ:[…], των οποίων η ιδιότητα δεν έχει εξακριβωθεί.

115. Κατά το έτος 2000, πραγματοποιούνται έξι συνολικά συναντήσεις μεταξύ ανταγωνιστών με αντικείμενο τη συμφωνία επί των τιμών πώλησης των προϊόντων νωπού κοτόπουλου, και ειδικότερα τους μήνες Μάρτιο, Ιούνιο, Σεπτέμβριο και Δεκέμβριο πάλι στα γραφεία του ΣΠΕΕ. Προκύπτουν, επίσης, στοιχεία και για μία σχετική συνάντηση εκτός γραφείων ΣΠΕΕ στις 28/9/2000[168], καθώς και για μία ακόμη συνάντηση στις 9/2/2000 με θέμα *«Τα εμπορικά του κοτόπουλου»* [169]. Αναλυτικότερα:

- Το Μάρτιο έγιναν δύο συναντήσεις μεταξύ ανταγωνιστριών εταιριών, στις 1/3[170] και 15/3[171]. Στην πρώτη εξ αυτών καθορίζονται: *«Χονδρικές Τιμές Πωλήσεως Νωπού Κοτόπουλου. Κατώτατες τιμές: [ακολουθεί αναλυτική λίστα τιμών ανά προϊόν και κανάλι πωλήσεως]»* ενώ στη δεύτερη σημειώνεται ότι: *«[…] Στο θέμα των νέων τιμών πωλήσεως νωπού κοτόπουλου σημειώθηκε αδιέξοδο αλληλοκατανόησης»*. Επιπροσθέτως, για τη συνάντηση της 15/3, βρέθηκε πρόσκληση[172] ημερομηνίας 10/3/2000 που υπογράφει ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] στην οποία αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι: *«Την Τετάρτη 15/3/2000 […] θα λάβει χώρα η προσυμφωνημένη σύσκεψη […] προκειμένου να εξεταστεί η πορεία εφαρμογής των τροποποιημένων νέων τιμών πωλήσεως νωπού κοτόπουλου. […] Για τις όποιες ενστάσεις ως προς την εφαρμογή των νέων τιμών, πρέπει να προσκομιστούν αποδεικτικά στοιχεία.[…]»*.
- Τον Ιούνιο πραγματοποιείται η επόμενη συνάντηση του έτους, η οποία τιτλοφορείται ως *«Σύσκεψη Κρεοπαραγωγού Πτηνοτροφίας»*. Ειδικότερα, στις 29/6/2000[173]

[168] Πρόκειται για συνάντηση στα πλαίσια της Έκθεσης Ζωοτεχνίας στη Θεσσαλονίκη, αναφορά στην οποία γίνεται σε επιστολή του ΣΠΕΕ προς επιβεβαίωση τήρησης των συμφωνηθέντων σε σύσκεψη στα γραφεία του.

[169] Στα σχετικά πρακτικά δεν έχουν καταγραφεί οι αποφάσεις της συγκεκριμένης συνάντησης, παρά μόνο τα θέματα αυτής και οι συμμετέχοντες. Στοιχείο ελέγχου 3 ΑΠ: συμμετείχαν οι εκπρόσωποι των εταιριών: HQF ΑΕΤ, Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, Λαλαγιάννης ΑΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος, Ζούρας Φαρμ ΑΕ (συνδεδεμένη εταιρία με την ελεγχόμενη Βιοκότ ΑΕ), Φρεσκότ ΑΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), Σαρ-Συρ […] η ιδιότητα των οποίων δεν έχει εξακριβωθεί.

[170] Από το στοιχείο ελέγχου 3 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] που εντοπίστηκαν σε έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: HQF ΑΕΤ, Σαρ-Συρ ΑΕ (εταιρία που δεν δραστηριοποιείται πλέον), Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, Κ. Καπράνης ΑΕ, ΑΠΣ Άρτας, ΑΠΣΙ Πίνδος, Π. Σκούρτης ΑΒΕΕ, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ) και Αγγελάκης ΑΕ.

[171] Από το στοιχείο ελέγχου 1 ΑΠ χειρόγραφες σημειώσεις του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] που εντοπίστηκαν σε έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ και Σαρ-Συρ ΑΕ (εταιρία που δεν δραστηριοποιείται πλέον). Επίσης παρίσταντο η Πτηνοτροφική-Συνεταιριστική Ένωση […] καθώς και ο […], η ιδιότητα του οποίου δεν έχει εξακριβωθεί.

[172] Η πρόσκληση απευθύνεται προς τις εταιρίες HQF ΑΕΤ, Κελαϊδίτης ΑΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), Σαρ-Συρ ΑΕ, Φρεσκότ ΑΕ, Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Φ. Κουσιάκης & Υιοί ΟΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος και ΑΠΣ Άρτας. Το έγγραφο προήλθε από κατάθεση στοιχείων της HQF ΑΕΤ.

[173] Από το στοιχείο ελέγχου 39 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] που εντοπίστηκαν σε έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: HQF ΑΕΤ, ΑΠΣ Άρτας, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Δ. Κελαϊδίτης &

αποφασίζεται ότι: *«Από Δευτέρα 3 Ιουλίου 2000 η τιμή αντιπροσώπου στο σφαγείο 530. Η τιμή στο S. Market 560 δρχ. Στα κρεοπωλεία 580 – 600 δρχ/κιλό. Κρεαταγορές 560 δρχ […]»,* ενώ ακολουθεί και η χειρόγραφη σημείωση *«Να στείλω FAX με παραπάνω τιμές στα μέλη»*.

- Το Σεπτέμβριο, και συγκεκριμένα στις 6/9/2000[174], σε χειρόγραφο σημείωμα που τιτλοφορείται *«Πανελλήνια Σύσκεψη»* αναφέρονται τα θέματα ημερήσιας διάταξης σε μηχανογραφημένη λίστα, ένα εκ των οποίων είναι και η *«αναπροσαρμογή τιμών πτηνοτροφικών προϊόντων»*. Μια βδομάδα περίπου αργότερα, στις 14/9/2000[175], σε ανάλογο χειρόγραφο έγγραφο που τιτλοφορείται εκ νέου *«Πανελλήνια Σύσκεψη»*, καθορίζεται ότι οι τιμές θα είναι: *«Στο σφαγείο 580, Κρεοπωλεία 630, Super Market 605, Αντιπρόσωποι 580, Meat Market 610. Γενική αύξηση 8% minimum»*. Βρέθηκε, επίσης, επιστολή[176] ημερομηνίας 15/9/2000 η οποία, προς επιβεβαίωση των συμφωνηθέντων, αναφέρει: *«Εν συνεχεία της χθεσινής πανελλήνιας σύσκεψης αποφασίστηκε η αναπροσαρμογή των χονδρικών τιμών νωπού κοτόπουλου ως εξής: […]*
    - *Οι παρακάτω τιμές είναι κατώτατες και θα ισχύσουν από Δευτέρα 25/9/2000.*
    - *Την Πέμπτη 28/9/2000 θα γίνει συνάντηση των Εμπορικών Διευθυντών στην Έκθεση Ζωοτεχνίας στη Θεσσαλονίκης για να διαπιστωθεί η εφαρμογή νέων τιμών»*.

  Η επιστολή αυτή προκάλεσε την αντίδραση της εταιρίας HQF AET, η οποία απέστειλε στο ΣΠΕΕ σχετική εξώδικη επιστολή[177] (βλ. κατωτέρω). Σε συνέχεια της

Σία ΕΠΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Σαρ-Συρ ΑΕ (εταιρία που δεν δραστηριοποιείται πλέον) και ο […]. Ως παρών στη συνάντηση έχει καταγραφεί και ο […], ωστόσο δεν έχει εξακριβωθεί η ιδιότητά του.

[174] Από το στοιχείο ελέγχου 44 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις που εντοπίστηκαν σε επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Κ. Καπράνης ΑΕ, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, ΑΠΣ Άρτας, Φρεσκότ ΑΕ, […], HQF AET, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος, Π. Σκούρτης ΑΒΕΕ, Ζούρας Φαρμ ΑΕ, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Σαρ-Συρ ΑΕ (εταιρία που δεν δραστηριοποιείται πλέον), Λαλαγιάννης ΑΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ. Επίσης, παρίσταντο ο […] και οι […] των οποίων η ιδιότητα δεν έχει εξακριβωθεί.

[175] Από το στοιχείο ελέγχου 45 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις που εντοπίστηκαν σε επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι σε αυτή τη συνάντηση συμμετείχαν οι εταιρίες: Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, HQF AET, Ζούρας Φαρμ ΑΕ, ΑΠΣ Άρτας, Φρεσκότ ΑΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Λαλαγιάννης ΑΕ, Ντεγιάννης Ευβοϊκή Φάρμα, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Σαρ-Συρ ΑΕ (εταιρία που δεν δραστηριοποιείται πλέον), Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ.

[176] Αποδέκτες της παρούσας είναι οι HQF AET, Κελαϊδίτης ΑΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), Σαρ-Συρ ΑΕ, Αγροτική ΕΠΕ, Φρεσκότ ΑΕ, Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Φ. Κουσιάκης & Υιοί ΟΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος, ΑΠΣ Άρτας και Πτηνοτροφικός Συνεταιρισμός Κυνουρίας.

[177] Στην εν λόγω εξώδικη διαμαρτυρία, η εταιρία HQF AET στρέφεται κατά του ΣΠΕΕ σε σχέση με την πρακτική καθορισμού ενιαίας τιμολογιακής πολιτικής από τις επιχειρήσεις – μέλη του. Αφορμή για την αποστολή του εξωδίκου αποτελούν οι επιστολές του ΣΠΕΕ, με τις οποίες καταγράφονται και

επιστολής αυτής, ο ΣΠΕΕ έστειλε συμπληρωματική επιστολή με ημερομηνία 25/9/2000[178], με προφανή στόχο τη συγκεκριμενοποίηση και συνακόλουθη δέσμευση των αποδεκτών ως προς την τήρηση των συμφωνηθέντων, καθώς όπως αναφέρεται: *«Εν συνεχεία της από 15/9/2000 επιστολής μας περί τιμών του νωπού κοτόπουλου διευκρινίζεται ότι κατά την γνώμη του Συνδέσμου αυτές **πρέπει να συνιστούν κατώτατες τιμές πωλήσεως.** Τυχόν χαμηλότερες τιμές είναι ζημιογόνες, κάτω του κόστους παραγωγής και μπορούν να θεωρηθούν αθέμιτες και εγχώριο ντάμπινγκ».*

- Το Δεκέμβριο, στις 20/12/2000[179], πραγματοποιείται και η τελευταία καταγεγραμμένη συνάντηση του 2000. Στις σχετικές σημειώσεις που τιτλοφορούνται «Πανελλήνια Σύσκεψη Κρεοπαραγωγού Πτηνοτροφίας», καταγράφεται ρητώς, μεταξύ άλλων, οτι *«[…] συμφωνήθηκαν οι παρακάτω τιμές. Στο σφαγείο 620, Super Market 650, Κρεοπωλεία 680. Ισχύουν από 1/1/2001 στα Super Market. Στα κρεοπωλεία από 27/12/2000 όπως και στα σφαγεία. […]».*

116. Η αντι-ανταγωνιστική σύμπραξη ορισμένων πτηνοτροφικών επιχειρήσεων για καθορισμό των τιμών πώλησης, καθώς και η ενεργή εμπλοκή του ΣΠΕΕ, επιβεβαιώνεται με σαφήνεια και από την εξώδικη δήλωση[180] εταιρίας μέλους του Συνδέσμου προς το ΣΠΕΕ για το θέμα αυτό σε ανύποπτο χρόνο, ήδη το Σεπτέμβριο του 2000. Ειδικότερα, με αφορμή την εξαγορά της εταιρίας ΑΦΟΙ ΜΙΜΙΚΟΥ ΑΕ από την εταιρία HQF ΑΕΤ, η τελευταία εισήλθε στον κλάδο της πτηνοτροφίας και άρχισε να συμμετέχει σε συναντήσεις του Συνδέσμου με το προαναφεθέν περιεχόμενο. Οι ενστάσεις της εταιρίας HQF ΑΕΤ επί των συμφωνιών καθορισμού τιμών και συντονισμού της τιμολογιακής έχουν αποτυπωθεί στο από 22/9/2000 κείμενο εξώδικης διαμαρτυρίας προς το Σύνδεσμο που επιδόθηκε στις 25/9/2000, με το ακόλουθο περιεχόμενο:

«Η εταιρία μας κατέστη μέλος του Συνδέσμου σας στις αρχές του 2000, όταν μετά την απόκτηση του ενεργητικού της 'ΑΦΟΙ ΜΙΜΙΚΟΥ ΑΕ' εισήλθε στον κλάδο της πτηνοτροφίας.

κοινοποιούνται συμφωνίες μεταξύ των ανταγωνιστικών επιχειρήσεων αναφορικά με το ύψος των τιμών πώλησης των προϊόντων τους.

[178] Αποδέκτες της επιστολής είναι οι εταιρίες HQF ΑΕΤ, Δ. Κελαϊδίτης ΑΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), Σαρ-Συρ ΑΕ, Φρεσκότ ΑΕ, Δ. & Κ. Γεννάδιος ΑΒΕΕ, Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Αγροτική ΕΠΕ, Φ. Κουσιάκης & Υιοί ΟΕ, ΑΠΣ Άρτας, ΑΠΣΙ Πίνδος και Πτηνοτροφικός Συνεταιρισμός Κυνουρίας. Η έμφαση είναι της εισήγησης. Η επιστολή προσκομίστηκε από την HQF ΑΕΤ με την υπ' αριθμ. πρωτ. 8355/28.12.2010 απαντητική επιστολή της.

[179] Από το στοιχείο ελέγχου 23 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις που εντοπίστηκαν σε επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, Φρεσκότ ΑΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), ΑΠΣ Άρτας, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Λαδάκης Farm ΑΕΕ, Ζούρας Φαρμ ΑΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος, Σαρ-Συρ ΑΕ (εταιρία που δεν δραστηριοποιείται πλέον), Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ.

[180] Εξώδικη δήλωση της HQF ΑΕΤ προς τον ΣΠΕΕ της 22/9/00. Η εξώδικη δήλωση και η σχετική με αυτή αλληλογραφία της εταιρίας με το ΣΠΕΕ προσκομίστηκαν με την υπ' αριθμ. πρωτ. 8355/28.12.10 επιστολή. Η έκθεση επίδοσης της από 22/9/00 εξώδικης δήλωσης της HQF ΑΕΤ προς το ΣΠΕΕ, προσκομίστηκε στην ΓΔΑ με την υπ' αριθμ. πρωτ. 639/1.2.11 επιστολή. Το εξώδικο κοινοποιείται στο ΣΠΕΕ.

Ήδη από τις πρώτες συναντήσεις στις οποίες λάβαμε μέρος, διαπιστώσαμε με απορία το γεγονός ότι διάφοροι συνάδελφοι επέμεναν στον καθορισμό ενιαίας τιμής πώλησης των πτηνοτροφικών προϊόντων όλων των επιχειρήσεων-μελών του Συνδέσμου μας, τούτο δε παρά το ότι όλοι διετύπωναν παράπονα για τις πολύ χαμηλές τιμές πώλησης, οι οποίες έχουν οδηγήσει τις περισσότερες επιχειρήσεις του κλάδου σε οικονομικό αδιέξοδο και επισφαλές μέλλον.

Εν πάση περιπτώσει, ευθύς εξ αρχής, η θέση της εταιρίας μας στο θέμα ήταν ότι η τιμολογιακή και εμπορική πολιτική της κάθε επιχείρησης είναι ***αποκλειστικά εσωτερικό της θέμα, καθορίζεται από την σχέση κόστους, επενδύσεων, ποιότητας και προώθησης του προϊόντος, και τελικά η κάθε επιχείρηση, ανάλογα με τις αποφάσεις που λαμβάνει επί τούτου υφίσταται, και τις συνέπειες.***

Επίσης όμως, έχουμε επανειλημμένως επισημάνει ότι η οποιαδήποτε προσπάθεια για ενιαία πολιτική τιμών, πέρα του ότι είναι ευλόγως ανέφικτη και αδικαιολόγητη, είναι και προδήλως παράνομη καθόσον αντίκειται στις αρχές του ελεύθερου και υγιούς χωρίς στρεβλώσεις ανταγωνισμού, και κατά συνέπεια η εταιρία μας ξεκαθάρισε ότι αρνείται να συμμετάσχει σε τέτοιες διαδικασίες.

Η διάθεση μας να τηρήσουμε αυστηρά την παραπάνω θέση μας αποδεικνύεται και από το γεγονός ότι μέχρι σήμερα έχουμε ακολουθήσει την δική μας εμπορική και τιμολογιακή πολιτική, ***ανεξάρτητα από το τι πράττει ή προσπαθεί να πράξει ο κλάδος και ο Σύνδεσμος.***

Επειδή το θέμα από την Άνοιξη του τρέχοντος έτους είχε αρχίσει να λαμβάνει διαστάσεις, σας είχαμε έκτοτε καταστήσει σαφές ότι η εταιρία μας δεν προτίθεται και αρνείται να συμμετάσχει και να προσυπογράψει οποιαδήποτε κοινή απόφαση με τέτοιο περιεχόμενο (ενιαία τιμολογιακή πολιτική κ.λ.π.), και σας είχαμε ζητήσει να καταγράφεται η διαφοροποιημένη αυτή στάση μας σε τυχόν έγγραφα του Συνδέσμου για το θέμα. Μάλιστα, στις τελευταίες συναντήσεις του Σεπτεμβρίου, όπου μεταξύ των θεμάτων της ατζέντας υπήρχε και θέμα αύξησης των τιμών, σας ενημερώσαμε ρητά και πάλι ότι η εταιρία μας παρόλο που συμφωνεί με την άποψη ότι ορισμένες επιχειρήσεις πωλούν τα κοτόπουλα μέχρι και 25% κάτω του κόστους με προφανείς ζημιογόνες επιπτώσεις για τον κλάδο, διαφωνεί ριζικά και αρνείται να προσυπογράψει οποιαδήποτε κοινή απόφαση για αύξηση των τιμών.

Παρόλα αυτά, σεις μας κοινοποιήσατε στις 15/09/00 την από 14/09/00 ***απόφαση του Συνδέσμου*** *για συλλογική αλλαγή των τιμοκαταλόγων των μελών του. Μάλιστα, από την διατύπωση του συγκεκριμένου κειμένου, δεν προκύπτει ποιοι και πόσοι συνεφώνησαν με την απόφαση αυτή, με αποτέλεσμα να δίνεται η εντύπωση στους τρίτους ότι η εταιρία μας έχει συμφωνήσει στις τιμές αυτές, και ότι η απόφαση αυτή -δήθεν- μας δεσμεύει.*

Με την παρούσα λοιπόν σας δηλώνουμε και εγγράφως ότι η άνω απόφαση του Συνδέσμου εξεδόθη εν αγνοία μας και κατ' αντίθεση προς την βούληση μας, είναι παράνομη, την θεωρούμε απαράδεκτη, και ουδόλως μας δεσμεύει.

Εμμένουμε στη θέση μας ότι το εάν, πότε και πόσο θα μεταβάλλουμε τις τιμές μας αποτελεί αποκλειστική ευθύνη και δικαίωμα μας και ουδέποτε δεχθήκαμε στο παρελθόν ή θα δεχθούμε στο μέλλον να ακολουθήσουμε συλλογικές αποφάσεις τέτοιου είδους.

Επειδή όμως, από την διατύπωση της ανωτέρω απόφασης είναι πιθανόν να συνάγει κανείς το συμπέρασμα ότι η εταιρία μας κατέφυγε σε παράτυπες και παράνομες πράξεις, σας καλούμε με την

παρούσα όπως διευκρινίσετε άμεσα και γραπτώς σε όλους τους αποδέκτες της άνω επιστολής και όλα τα μέλη του Συνδέσμου ότι :

Η άνω απόφαση του Συνδέσμου ουδόλως μας δεσμεύει, και μοναδικός λόγος που το όνομα της εταιρίας μας αναγράφεται στην ανωτέρω απόφαση, είναι διότι είμαστε αποδέκτες προς κοινοποίηση όλων των αποφάσεων του Συνδέσμου.

Θεωρούμε ότι η τιμολογιακή πολιτική της κάθε επιχείρησης αποτελεί αναφαίρετο και αδιαπραγμάτευτο δικαίωμα της.

Η θέση της εταιρίας μας στο θέμα τού καθορισμού ενιαίας τιμολογιακής πολιτικής από ανταγωνιστικές επιχειρήσεις είναι ότι τούτο είναι πράξη παράνομη διότι παρακωλύει τον ελεύθερο ανταγωνισμό, τον οποίο προασπίζουμε […]»

117. Σχετικά με τους λόγους για τους οποίους η HQF AET προχώρησε στην αποστολή της ανωτέρω εξώδικης διαμαρτυρίας προς το ΣΠΕΕ για την πρακτική του, ο […], δήλωσε κατά την κατάθεσή του[181]: *«[…]. Σε θεσμικές συζητήσεις του ΔΣ γινόντουσαν πλαγίως αναφορές στις τιμές. Συζητούνταν ότι ο τάδε πουλάει κάτω του κόστους και τι θα γίνει. Ήταν η εποχή που ο κλάδος είχε απίστευτα αποθέματα κατεψυγμένων. Δεν μπορώ να θυμηθώ ποιος συζητούσε με ποιον. Οι συζητήσεις* [για τις τιμές] *δεν ήταν επίσημο θέμα ημερήσιας διάταξης. Μέχρι να συγκεντρωθούν όλοι και να ξεκινήσει το ΔΣ, το βασικό θέμα ήταν ποιος πουλάει κάτω του κόστους. Στις συναντήσεις που συμμετείχα […] συζητούσαν τις τιμές. […][…] Δεν μπορώ να αναφέρω ποιος το ξεκινούσε* [τη συζήτηση για τις τιμές]. *Όλοι το συζητούσαν, αλλά δεν μπορώ να θυμηθώ ποιος το ξεκινούσε. Η ημερήσια διάταξη της συνάντησης δεν ανέφερε ποτέ θέμα αύξησης τιμών. Η ημερήσια διάταξη μερικές φορές αφορούσε και εμπορικά θέματα, που μπορεί να είναι ο,τιδήποτε. Δεν υπήρχε συγκεκριμένο θέμα στην ημερήσια διάταξη περί αύξησης τιμών. Γινόταν αναφορά σε τιμές αλλά όχι οργανωμένα, επίσημα.[…]. […] Σε κάθε συνάντηση που ήμουν παρών γινόταν αναφορά* [στις τιμές]. *[…]».*

118. Κατά τη διερεύνηση της υπόθεσης, οι εκπρόσωποι των κρεοπαραγωγικών πτηνοτροφικών εταιριών, οι οποίοι είχαν διατελέσει μέλη του ΔΣ[182] του ΣΠΕΕ τη συγκεκριμένη περίοδο και προσήλθαν για κατάθεση, ρωτήθηκαν σχετικά με την ανωτέρω εξώδικη διαμαρτυρία της HQF AET προς το ΣΠΕΕ[183]. Οι ερωτώμενοι, στην πλειονότητά

[181] Βλέπε σχετικά κατάθεση του […] στα γραφεία της ΕΑ στις […]-[ΚΑΤΑΘΕΣΗ 3].

[182] Η σύνθεση του ΔΣ από 1.5.99 – 30.4.01, (περίοδο που αφορά η εξώδικη διαμαρτυρία της HQF του 2000), όπως προκύπτει από τα στοιχεία που προσκόμισε ο ΣΠΕΕ με την υπ' αριθμ. πρωτ. 474/25.01.2011 επιστολή παροχής στοιχείων του ΣΠΕΕ έχει ως εξής: ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Παντελής Σκούρτης της αυγοπαραγωγικής Π. Σκούρτης ΑΒΕΕ, ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ: Δημήτρης Λειβαδίτης της κρεοπαραγωγικής Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ: Γιάννης Λαλαγιάννης της εκκολαπτικής Λαλαγιάννης ΑΕ, ΤΑΜΙΑΣ: Γιάννης Ζούρας της αυγοπαραγωγικής Ζούρας Φαρμ ΑΕ, ΜΕΛΗ: Σταύρος Μαλλιώρης, της κρεοπαραγωγικής Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), Θόδωρος Νιτσιάκος της κρεοπαραγωγικής Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Αδαμάντιος Συρίγος της κρεοπαραγωγικής Σαρ- Συρ ΑΕ, Γιάννης Βλαχάκης της αυγοπαραγωγικής Βλαχάκης ΑΠΕΕ και Ευάγγελος Νίκας της κρεοπαραγωγικής Φρεσκότ ΑΕ.

[183] Σχετική ερώτηση: «Ως μέλος ΔΣ του ΣΠΕΕ είχατε ενημέρωση για εξώδικη διαμαρτυρία μέλους του συνδέσμου για την υπό εξέταση πρακτική το 2000; Εσείς διαφοροποιήσατε με κάποιο τρόπο τη θέση σας; Σχολιάστε σχετικά».

τους, ανέφεραν, και πάλι, ότι δεν γνώριζαν κάτι σχετικά, ενώ ορισμένοι άλλοι επιβεβαίωσαν μεν την ενέργεια αυτή, αλλά ισχυρίστηκαν ότι δεν προκάλεσε τότε μεγάλο προβληματισμό, δεδομένου ότι οι συμμετέχοντες δεν θεωρούσαν ότι κάνουν κάτι επιλήψιμο[184].

119. Για το έτος 2001, έχουν βρεθεί σημειώσεις τριών συναντήσεων κατά τους μήνες Ιούνιο και Ιούλιο, και συγκεκριμένα στις 27/6/2001[185], 12/7/2001[186] και 18/7/2001[187]. Οι συναντήσεις αυτές αναφέρονται στα χειρόγραφα «πρακτικά» ως *«Σύσκεψη Κρεοπαραγωγού Πτηνοτροφίας»*.

- Στη συνάντηση του Ιουνίου (27/6), αναφέρεται ότι: *«Προοπτική και στόχος είναι στις 2/7/2001 να πιαστούν οι εξής τιμές: Σφαγείο – Αντιπρόσωποι 640, S.M. 680, Market Κρεάτων 700, Κρεοπωλεία 720…*
    - *Η ΚΟΤΙΝΟ ενημέρωσε τους πελάτες για τις νέες τιμές.*
    - *Από αύριο 28/6/2001 η Λειβαδίτης ΑΕ ενημερώνει τους πελάτες της τηλεφωνικά ή προφορικά.*
    - *Πίνδος εν μέρει έχει ενημερώσει και τους υπόλοιπους τους ενημερώνει αύριο 28/6/2001.*
    - *Η Άρτα από αύριο θα αρχίσει την ενημέρωση*
    - *Στα S/M η αύξηση ισχύει από 9(16)/7/2001 και θα ειδοποιηθούν με fax.*
    - *Έχει ειδοποιήσει τους πελάτες ο Κελαϊδίτης.*
    - *Η ΣΥΝΚΟ ως Κελαϊδίτης, ως άνω και ο Αμβροσιάδης».*

  Όπως γίνεται ευχερώς αντιληπτό από τη ρητή διατύπωση των σημειώσεων, η συνάντηση αφορούσε και τις ενέργειες στις οποίες έχει προβεί κάθε εμπλεκόμενη επιχείρηση για τη συμμόρφωση στα συμφωνηθέντα. Και τούτο, παρά τις δηλώσεις εκπροσώπων των συμμετεχόντων είτε ότι οι σχετικές αναφορές σχετίζονταν με

---

[184] Βλ. ενδεικτικά [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 7] […], [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 14] […], [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 4] […], [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 10] […]. Με τη σειρά του, […], όταν ερωτήθηκε για το κατά πόσο υπήρξε αντίδραση στην εξώδικη διαμαρτυρία της εταιρίας HQF AET, απάντησε ότι, πέραν του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ, δεν υπήρξε κάποια άλλη αντίδραση, ούτε και γνωρίζει αν οι άλλες εταιρίες έμαθαν για το εξώδικο: βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 3].

[185] Από το στοιχείο ελέγχου 17 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις που εντοπίστηκαν σε επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Κοτίνο ΑΕΒΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), Πτηνοτροφική – Συνεταιριστική Ένωση, ΑΠΣΙ Πίνδος, ΑΠΣ Άρτας, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ. Παρών καταγράφεται ο […], του οποίου η ιδιότητα δεν έχει καταστεί δυνατόν να εξακριβωθεί από την έρευνα.

[186] Από το στοιχείο ελέγχου 15 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις που εντοπίστηκαν σε επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Δ.Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), ΑΠΣ Άρτας, ΑΠΣΙ Πίνδος, Κοτίνο ΑΕΒΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ. Παρών φαίνεται και ο […].

[187] Από το στοιχείο ελέγχου 14 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις που εντοπίστηκαν σε επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ). Επίσης παρίστατο και ο […] η ιδιότητα του οποίου δεν έχει εξακριβωθεί από την έρευνα.

παρελθούσες αναπροσαρμογές τιμών, είτε ότι δεν είχαν γνώση των σχετικών συζητήσεων[188].

- Στην πρώτη συνάντηση του Ιουλίου (12/7) προαναγγέλλεται η προγραμματισμένη για την επόμενη εβδομάδα *«σύσκεψη των Δ/ντων Πωλήσεων για τις εμπορικές τιμές»*. Πράγματι, στις 18/7 πραγματοποιείται η εν λόγω συνάντηση όπου, με βάση τις σημειώσεις που βρέθηκαν στον επιτόπιο έλεγχο, έγινε: *«[σ]υζήτηση για λεπτομέρειες επιπέδου των τιμών του κοτόπουλου»*.

120. Η συνεννόηση των εμπλεκόμενων μερών συνεχίστηκε αμείωτη και κατά το έτος 2002, όπου εντοπίστηκαν έγγραφα στοιχεία σχετικά με τουλάχιστον πέντε συναντήσεις, δύο τον Ιούλιο, δύο τον Αύγουστο και μία τον Οκτώβριο.

- Τον Ιούλιο, στην *«Πανελλήνια Σύσκεψη Κρεοπαραγωγού Πτηνοτροφίας»*, στις 17/7/2002[189] συμφωνήθηκαν τα ακόλουθα: *«[…] Κατώτερες τιμές πωλήσεως από 1/8/2002: Εργαστήρια 500 δρχ, Διακινητές 550, Κρεοπωλεία 600 […]»*. Προς επιβεβαίωση δε των συμφωνηθέντων στάλθηκε ακολούθως επιστολή του ΣΠΕΕ με ημερομηνία 18/7/2002, στην οποία αναφέρεται ότι[190]: *«Εν συνεχεία της χθεσινής συσκέψεως 17.7.2002 παρακαλώ όπως επιβεβαιώσετε με FAX τα παρακάτω συμφωνηθέντα από όλους εσάς:*
    - *1) Κατώτατες τιμές χονδρικής πωλήσεως από 1.8.2002 […](ακολουθεί λίστα με τις ανωτέρω τιμές ανά κανάλι πώλησης)*
    - *2) Μέχρι εμπεδώσεως των νέων τιμών κάθε εβδομάδα θα γίνονται συναντήσεις των ιδίων ή εκπροσώπων στα γραφεία μας.*

  Την Τετάρτη 24.7.2002 και ώρα 1μμ θα λάβει χώρα σύσκεψη στο Γραφείο του ΣΠΕΕ επί του θέματος, ώστε να αντιμετωπιστούν τυχόν προβλήματα και απορίες σας».

  Πράγματι, η επόμενη *«Πανελλήνια Σύσκεψη Κρεοπαραγωγού Πτηνοτροφίας»*, πραγματοποιήθηκε στις 24/7/2002[191] όπου και το σχετικό έγγραφο καταδεικνύει με σαφήνεια ότι: *«[σ]υμφωνήθηκε από 29/7/2002 οι κατώτατες τιμές του νωπού*

---

[188] Βλ. ενδεικτικά [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 17] […] και [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 8] […].

[189] Από το στοιχείο ελέγχου 11 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις που εντοπίστηκαν σε επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος, Αγγελάκης ΑΕ. Επίσης παρίστατο και ο […] η ιδιότητα του οποίου δεν έχει εξακριβωθεί από την έρευνα.

[190] Αποδέκτες της επιστολής είναι οι Κελαϊδίτης ΑΕ, Αγροτική ΕΠΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), Μαζαράκι ΑΒΕΕ, Φρεσκότ ΑΕ, Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Φ. Κουσιάκης & Υιοί ΟΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος, ΑΠΣ Άρτας και κοινοποίηση στην HQF AET. Το έγγραφο βρέθηκε από έλεγχο στην εταιρία […].

[191] Από το σχετικό στοιχείο ελέγχου 5 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις που εντοπίστηκαν σε επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, ΑΠΣ Άρτας, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Αγγελάκης ΑΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ. Επίσης παρίστατο ο […] και ο […], η ιδιότητα των οποίων δεν έχει εξακριβωθεί και επιβεβαιωθεί από την έρευνα.

κοτόπουλου να διαμορφωθούν ως κάτωθι: [αναφέρονται εκ νέου οι τιμές ανά κανάλι πώλησης, όπως συμφωνήθηκαν στις 17/7/2002[192]]».

- Τον Αύγουστο, και συγκεκριμένα την 1/8/2002[193] πραγματοποιείται συνάντηση που αφορά *«μόνο πωλητές»,* όπου και καταγράφεται ότι: *«[ο]ι παραπάνω συμφώνησαν να τηρήσουν την συμφωνία για τις νέες τιμές […]».* Στα τέλη του Αυγούστου, στις 27/8/2002[194] πραγματοποιείται νέα συνάντηση, στην οποία – κατά ρητή πάλι διατύπωση στο σχετικό πειστήριο – οι παριστάμενοι «*[σ]υμφωνήσανε once again* [sic] *να ισχύσουν οι συμφωνημένες γενικές τιμές από 01/09/2002: Αντιπρόσωποι/διακινητές 550δρχ, Κρεοπώλες 600δρχ, Εργαστήρια 500 δρχ»*.
- Τέλος, τον Οκτώβριο, 24/10/2002[195], διενεργείται σύσκεψη κατά την οποία προκύπτει επίσης ότι*: «Οι παρόντες συμφώνησαν από 1/11/2002 τα νωπά κοτόπουλα να πωλούνται στις εξής τιμές : Αντιπρόσωποι/διακινητές 550δρχ, Κρεοπώλες 630 δρχ, Ψησταριές 630 δρχ […]»*.

121. Ακολούθως, εντοπίστηκαν έγγραφα πειστήρια για τουλάχιστον πέντε συνολικά συναντήσεις μεταξύ ανταγωνιστών κατά το έτος 2003: τρεις το Μάιο, μία τον Ιούνιο και μία τον Αύγουστο.

- Το Μάιο, στις 8/5/2003[196], η συνάντηση είχε και πάλι θέμα τις *«Τιμές πωλήσεως κοτόπουλου»,* από την οποία προέκυψε κατάλογος τιμών ανά κανάλι διανομής, αλλά και ανά κατηγορία προϊόντος: *«Στο σφαγείο 550, Στον αντιπρόσωπο, Στο meat market 570-600, Στον κρεοπώλη 620, Super Market 620 (χύμα) 650(συσκευασμένο) κατ' ελάχιστο, Αποστεωμένο 1000, Φιλέτο στήθος 1600, Μπούτια 600, Στήθος 1100, Φιλέτο πόδι 1200, Ψησταριές 650, Ψιλά κοτόπουλα 520 (1100-1300 γρ), Ψείρες κοτόπουλα 450 (κάτω από 1000 γρ.) Κατεψυγμένα υπέρβαρα 420. Οι τιμές ισχύουν από 10/5/2003»*. Ακολούθησε η *«Σύσκεψη Κρεοπαραγωγού Πτηνοτροφίας»* στις

---

[192] Δηλαδή, «Στο εργαστήριο 500 δρχ, Στον διακινητή 550 δρχ, Στον κρεοπώλη 600 δρχ».

[193] Από το σχετικό στοιχείο ελέγχου 5 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις που εντοπίστηκαν σε επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: ΑΠΣΙ Πίνδος, ΑΠΣ Άρτας, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ. Παρών φαίνεται και ο […], η ιδιότητα του οποίου δεν έχει εξακριβωθεί από την έρευνα.

[194] Από το σχετικό στοιχείο ελέγχου 6 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις που εντοπίστηκαν σε επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση συμμετείχαν οι εταιρίες: ΑΠΣΙ Πίνδος, ΑΠΣ Άρτας, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Δ.Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Μαζαράκι ΑΒΕΕ, Κοτίνο ΑΕΒΕ. Επίσης παρίστατο ο […] η ιδιότητα του οποίου δεν έχει εξακριβωθεί από την έρευνα.

[195] Από το σχετικό στοιχείο ελέγχου 4 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις που εντοπίστηκαν σε επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση συμμετείχαν οι εταιρίες: Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), ΑΠΣΙ Πίνδος, Κοτίνο ΑΕΒΕ, ΑΠΣ Άρτας, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ.

[196] Από το στοιχείο ελέγχου 57 ΑΠ – σημειώσεις του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] που εντοπίστηκαν σε επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Κοτίνο ΑΕΒΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ΑΠΣ Άρτας, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Μαζαράκι ΑΒΕΕ. Επίσης αναφέρεται ο […] η ιδιότητα του οποίου δεν έχει εξακριβωθεί από την έρευνα […].

19/5/2003[197], τα πρακτικά της οποίας αναφέρουν: *«Συζήτηση για πορεία εφαρμογής νέων τιμών. Συμφωνήθηκε από την …*[κενή ημερομηνία] *να ισχύσει 550 δρχ/κιλό στο σφαγείο. Τη Δευτέρα 26/5/2003 νέα σύσκεψη για τιμές 1 μμ».* Ακολούθως, προκύπτει πράγματι ότι πραγματοποιήθηκε εκ νέου συνάντηση στις 26/5/2003[198].

- Η επόμενη συνάντηση για την οποία έχουν βρεθεί στοιχεία πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο, στις 23/6/2003[199], όπου το βασικό θέμα προς συζήτηση είναι και πάλι οι τιμές. Στις σχετικές σημειώσεις αναφέρεται χαρακτηριστικά: *«Από 25/6/2003 ισχύουν οι κάτω τιμές:[ακολουθεί αναλυτική λίστα τιμών ανά προϊόν και κανάλι πωλήσεως]».*
- Τελευταία καταγεγραμμένη σύσκεψη για το 2003 είναι αυτή στις 27/8/2003[200], θέμα της οποίας είναι η *«Αναπροσαρμογή τιμών πωλήσεως κοτόπουλου λόγω αυξήσεως τιμών δημητριακών».* Σε αυτήν *«[σ]υμφωνήθηκαν οι παρακάτω νέες τιμές που θα ισχύσουν από 1/9/2003 [ακολουθεί μηχανογραφημένη λίστα ανά κατηγορία προϊόντος και κανάλι πώλησης]».*

122. Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, το 2004 πραγματοποιούνται τουλάχιστον τέσσερεις συναντήσεις:

   - Τον Απρίλιο, στις 15/4/2004[201], λαμβάνει χώρα συνάντηση με θέμα *«Τιμές κοτόπουλου (κρίσης)»* στην οποία: *«Απεφασίσθη να ισχύσουν οι τιμές κατάλογος της 1/9/2004* [εννοείται της 1/9/2003] *από Δευτέρα 26/5/2004. Και από 1/6/2004 συν 8% επί των τιμών της 1/9/2004* [εννοείται της 1/9/2003] *[…]».* Περαιτέρω, σε μηχανογραφημένο έγγραφο με τιμές[202] αναφέρεται ότι: *«Από 1/9/2003 ισχύουν οι παρακάτω τιμές σε Ευρώ για το κοτόπουλο*: [ακολουθεί λίστα τιμών ανά κανάλι

[197] Από το στοιχείο ελέγχου 56 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις που εντοπίστηκαν σε επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), Δ.Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, ΑΠΣ Άρτας, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Κοτίνο ΑΕΒΕ, Μαζαράκι ΑΒΕΕ καθώς και η Πτηνοτροφική-Συνεταριστική Ένωση.

[198] Από το στοιχείο ελέγχου 47 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις που εντοπίστηκαν σε επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), ΑΠΣ Άρτας, Δ.Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, Κοτίνο ΑΕΒΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Μαζαράκι ΑΒΕΕ. Καταγράφονται μόνο οι παρόντες, όχι και το ακριβές περιεχόμενο της συμφωνίας.

[199] Από το στοιχείο ελέγχου 47 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις που εντοπίστηκαν σε επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση συμμετείχαν οι εταιρίες: ΑΠΣΙ Πίνδος, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ (Αγροζωή ΑΒΕΕ), Μαζαράκι ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, Κοτίνο ΑΕΒΕ.

[200] Από το στοιχείο ελέγχου 46 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις που εντοπίστηκαν σε επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, Μαζαράκι ΑΒΕΕ, ΑΠΣ Άρτας, Θ, Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος, Κοτίνο ΑΕΒΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ.

[201] Από το στοιχείο ελέγχου 49 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις που εντοπίστηκαν σε επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Αγγελάκης ΑΕ, Κοτίνο ΑΕΒΕ, Φρεσκότ ΑΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Λεβεντάκης ΑΕΒΕ, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, ΑΠΣ Άρτας, ΑΠΣΙ Πίνδος, Δ & Κ Γεννάδιος ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδη Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), Μαζαράκι ΑΒΕΕ καθώς και η Πτηνοτροφική-Συνεταιριστική Ένωση.

[202] Βλ. στοιχείο ελέγχου 48 ΑΠ που εντοπίστηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ.

διανομής και προϊόν], υπάρχει χειρόγραφη σημείωση της ημερομηνίας της συνάντησης, ήτοι 15/4/2004, καθώς και η σημείωση: *«Απεφασίσθη στις 15/4/2004 να ισχύσουν οι τιμές του καταλόγου (1/9/2003) από τη Δευτέρα 26/4/2004 και από 1/6/2004 να αυξηθούν στο συν 8%. Παρόντες όλες οι εταιρίες 15 συνολικώς».*

- Το Μάιο, στις 25/5/2004[203], πραγματοποιείται συνάντηση όπου *«αποφασίσθηκε από 1/6/2004 να ισχύσουν νέες τιμές πώλησης κοτόπουλου, περίπου οι ίδιες που είχαν συμφωνηθεί την 1/9/2003».* Επίσης, σε μηχανογραφημένο έγγραφο με τιμές[204] αναφέρεται ότι: *«Από 1/6/2004 ισχύουν οι παρακάτω τιμές σε Ευρώ για το κοτόπουλο:* [ακολουθεί λίστα τιμών ανά προϊόν και κανάλι διανομής]». Οι καταγεγραμμένες τιμές είναι είτε ίδιες με αυτές της 1/9/2003, είτε ελαφρώς χαμηλότερες κατά € 0,05 – €0,10.

- Το Νοέμβριο στις 16/11/2004[205] πραγματοποιείται *«Πανελλήνια Σύσκεψη Κρεοπαραγωγού Πτηνοτροφίας»,* η οποία έχει και πάλι ως αντικείμενο την *«Αναθεώρηση τιμών προς τα άνω που θα ισχύουν από 22/11/2004 ως εξής:* [ακολουθεί μηχανογραφημένη λίστα τιμών ανά προϊόν και κανάλι πωλήσεως]». Αξίζει να σημειωθεί ότι είχε προηγηθεί επιστολή[206] του ΣΠΕΕ με ημερομηνία 11/11/2004 και το ακόλουθο περιεχόμενο: *«Την Τρίτη 16/11/2004 και ώρα 12 το μεσημέρι στα Γραφεία του ΣΠΕΕ θα λάβη χώρα σύσκεψη με θέμα, τις προοπτικές στην αγορά του κοτόπουλου και αναμόρφωση των τιμών. Η παρουσία όλων είναι απαραίτητη»* [207].

- Τέλος, κατά τον επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ βρέθηκε μηχανογραφημένο σημείωμα ημερομηνίας 10/12/2004[208], στο οποίο αναγράφεται: *«Αποφασίστηκε ότι από Τετάρτη 15/12/2004 θα ισχύσουν οι*

---

[203] Από το στοιχείο ελέγχου 51 ΑΠ - σημειώσεις του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] που ανευρέθηκαν από έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος, Κοτίνο ΑΕΒΕ, Φρεσκότ ΑΕ, ΑΠΣ Άρτας, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Μαζαράκι ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ καθώς και η Πτηνοτροφική-Συνεταιριστική Ένωση.

[204] Στοιχείο ελέγχου 54ΑΠ που εντοπίστηκε σε επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ.

[205] Από το στοιχείο ελέγχου 58 ΑΠ – σημειώσεις του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] που ανευρέθηκαν από έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ- προκύπτει ότι στη συνάντηση συμμετείχαν οι εταιρίες: Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, ΑΠΣ Άρτας, ΑΠΣΙ Πίνδος, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Μαζαράκι ΑΒΕΕ καθώς και η Πτηνοτροφική-Συνεταιριστική Ένωση.

[206] Η εν λόγω επιστολή αναφέρει ως αποδέκτες τις εταιρείες: Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Κελαϊδίτης ΑΕ, Κοτίνο ΑΕΒΕ, Μαζαράκι ΑΒΕΕ, Φρεσκότ ΑΕ, Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Αγγελάκης ΑΕ, Λεβεντάκης ΑΕΒΕ, Δ. & Κ. Γεννάδιος ΑΒΕΕ, Φ. Κουσιάκης & Υιοί ΟΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ (Αγροζωή ΑΒΕΕ), ΑΠΣΙ Πίνδος και ΑΠΣ Άρτας.

[207] Στοιχείο από τον έλεγχο στα ηλεκτρονικά αρχεία του ΣΠΕΕ. Οι εκπρόσωποι των περισσότερων εταιριών που προσκλήθηκαν με την ως άνω επιστολή της 11/11/2004 δήλωσαν ότι δεν θυμούνται τη σχετική συνάντηση και το περιεχόμενό της: βλ. […]- [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 18], […]-[ΚΑΤΑΘΕΣΗ 1], […]-[ΚΑΤΑΘΕΣΗ 2], […]-[ΚΑΤΑΘΕΣΗ 12], […]-[ΚΑΤΑΘΕΣΗ 9], […]-[ΚΑΤΑΘΕΣΗ 17], […]-[ΚΑΤΑΘΕΣΗ 10], […]- [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 8], […]-[ΚΑΤΑΘΕΣΗ 14].

[208] Στοιχείο ελέγχου 60 ΑΠ.

παρακάτω κατώτερες τιμές:… [ακολουθεί λίστα τιμών κοτόπουλου ανά κανάλι πωλήσεων]».

123. Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, τουλάχιστον τρεις συναντήσεις έλαβαν χώρα κατά το έτος 2005. Ειδικότερα:

- Το Μάρτιο, και συγκεκριμένα στις 10/3/2005[209], πραγματοποιείται συνάντηση, στην οποία – βάσει των χειρόγραφων σημειώσεων που εντοπίστηκαν από το αρμόδιο κλιμάκιο ελέγχου της ΓΔΑ – συζητήθηκαν πάλι θέματα καθορισμού τιμών. Ειδικότερα, καταγράφεται ότι *«Ως προς τις τιμές απεφασίσθησαν τα παρακάτω:…»* και αμέσως από κάτω επαναλαμβάνεται χειρόγραφα η ημερομηνία της συνάντησης με το εξής δακτυλογραφημένο κείμενο: *«Αποφασίστηκε ότι από 15/3/2005 θα ισχύσουν οι κάτωθι τιμές:* [ακολουθεί μηχανογραφημένη αναλυτική λίστα τιμών ανά προϊόν και κανάλι πωλήσεως]*»*[210].
- Σχετικά με τη συνάντηση του Ιουνίου, εντοπίστηκε έτερο σημείωμα ημερομηνίας 15/6/2005[211] με το εξής περιεχόμενο: *«Αποφασίστηκε ότι από 20/6/2005 θα ισχύσουν οι κάτωθι τιμές:* [ακολουθεί λίστα τιμών ανά προϊόν και κανάλι διανομής]».
- Συναφώς, τον Ιούλιο (12/7/2005)[212] πραγματοποιήθηκε και πάλι συνάντηση με θέμα την *«[α]ναπροσαρμογή τιμών κοτόπουλου»*. Στο σχετικό πρακτικό αναφέρεται χειρόγραφα ότι *«αποφασίστηκαν οι παρακάτω τιμές:* [ακολουθεί μηχανογραφημένη λίστα τιμών ανά προϊόν και κανάλι διανομής]».

124. Περαιτέρω, το κλιμάκιο ελέγχου της ΓΔΑ εντόπισε στοιχεία και για τουλάχιστον τέσσερις συναντήσεις κατά τη διάρκεια του 2007, όπως προκύπτει από τις προσκλήσεις του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] και της γραμματείας του ΣΠΕΕ προς τις εταιρίες (αντίστοιχες με εκείνες προηγουμένων ετών). Συγκεκριμένα:

---

[209] Στοιχείο ελέγχου 59 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] που ανευρέθηκαν από έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ- προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, […], Μαζαράκι ΑΒΕΕ, ΑΠΣ Άρτας, ΑΠΣΙ Πίνδος, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, Κοτίνο ΑΕΒΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ. Επίσης, παρών φαίνεται και ο […] η ιδιότητα του οποίου δεν έχει εξακριβωθεί από την έρευνα.

[210] Για τα πρακτικά αυτής της συνάντησης, ο […], δήλωσε στην κατάθεσή του-[ΚΑΤΑΘΕΣΗ 10] ότι: *«Για το έγγραφο της 10/3/2005 που μου επιδείξατε δεν θυμάμαι εάν ήμουν. Στην συγκεκριμένη περίπτωση το βασικό πρόβλημα ήταν η ψευδοπανόλη και ο εμβολιασμός που αναφέρεται στο έγγραφο. Τις τιμές που αναγράφονται μπορεί να τις σημείωσε ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] από δική του πρωτοβουλία. Εάν συζητήθηκε το θέμα των τιμών, όπως ανέφερα ανωτέρω, αυτό ήταν στο πλαίσιο της κατάρρευσης των τιμών».*

[211] Στοιχείο ελέγχου 61 ΑΠ που εντοπίστηκε στον επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ.

[212] Στοιχείο ελέγχου 65 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] που εντοπίστηκαν στον επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, Μαζαράκι ΑΒΕΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), Κοτίνο ΑΕΒΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, ΑΠΣ Άρτας καθώς και η Πτηνοτροφική-Συνεταιριστική Ένωση. Επίσης, παρίστατο ο […] για την ιδιότητα του οποίου δεν έχουν βρεθεί σχετικά στοιχεία κατά την έρευνα.

- Τον Ιούλιο, στην πρόσκληση της γραμματείας του ΣΠΕΕ με ημερομηνία 28/6/2007[213] αναφέρεται: *«Την Πέμπτη 5/7/2007 και ώρα 12 το μεσημέρι στα γραφεία του ΣΠΕΕ θα λάβει χώρα σύσκεψη κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας προκειμένου να γίνει ενημέρωση γύρω από τις τελευταίες εξελίξεις σε θέματα που αφορούν τον κλάδο και συζήτηση επί των θεμάτων που τέθηκαν, στην συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στα Γιάννενα στις 25/6/2007. Η παρουσία όλων είναι απαραίτητη»*[214]. Όπως προκύπτει από την πρόσκληση αυτή, τα μέρη, πέραν της συνάντησης στην οποία προσκαλούνται, είχαν ήδη συναντηθεί στα Ιωάννινα τον Ιούνιο, εκτός γραφείων ΣΠΕΕ. Κατά την ακροαματική διαδικασία επιβεβαιώθηκε ότι πράγματι έλαβε χώρα η προγενέστερη αυτή συνάντηση στα Γιάννενα[215].
- Το Σεπτέμβριο, στην πρόσκληση με ημερομηνία 12/9/2007[216] προς τις συγκεκριμένες εταιρίες, αναφέρεται ότι: *«Την Τετάρτη 19 Σεπτεμβρίου 2007 και ώρα 12 το μεσημέρι στα γραφεία του ΣΠΕΕ θα λάβει χώρα Πανελλήνια Σύσκεψη Κρεοπαραγωγού Πτηνοτροφίας προκειμένου να συζητηθεί το οικονομικό θέμα της πτηνοτροφίας ύστερα από τις δραματικές αυξήσεις στις τιμές των δημητριακών...»*.
- Τον Οκτώβριο, σε αντίστοιχη πρόσκληση με ημερομηνία 4/10/2007[217] αναφέρεται ότι: *«Την Πέμπτη 11 Οκτωβρίου 2007 και ώρα 12 το μεσημέρι στα γραφεία του ΣΠΕΕ θα λάβει χώρα Πανελλήνια Σύσκεψη Κρεοπαραγωγού Πτηνοτροφίας προκειμένου να συζητηθεί το οικονομικό θέμα της πτηνοτροφίας ύστερα από τις δραματικές αυξήσεις στις τιμές των δημητριακών»*.

Πέραν της χρονικής αλληλουχίας και συνάφειας ως προς τον τύπο και εν γένει θεματολογία της εν λόγω πρόσκλησης και αντίστοιχων προσκλήσεων παρελθόντων ετών, πρόσθετα – συγκλίνοντα και επιβεβαιωτικά – αποδεικτικά στοιχεία δεν καταλείπουν αμφιβολία ως προς το αληθινό περιεχόμενο των ως άνω συναντήσεων,

---

[213] Η εν λόγω πρόσκληση απευθύνεται προς τις εταιρίες Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Μαζαράκι ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Αγγελάκης ΑΕ, Κοτίνο ΑΕΒΕ, Φρεσκότ ΑΕ, Αγροζωή ΑΒΕΕ, Δ & Κ. Γεννάδιος ΑΒΕΕ, Βιοκότ ΑΕ, Όρνιθα ΑΒΕΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος και ΑΠΣ Άρτας.

[214] Με την υπ' αριθμ πρωτ 474/25.01.2011 απαντητική επιστολή του, ο ΣΠΕΕ αμφισβήτησε ότι η σχετική συνάντηση επεκτάθηκε και σε θέματα τιμολογιακής πολιτικής.

[215] Βλ. μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 29-10, σελ. 81: παρόλο που δεν αμφισβητείται η πραγματοποίηση της συνάντησης στα Γιάννενα και η ακρίβεια της σχετικής μνείας στην από 28/6/2007 πρόσκληση, ο μάρτυρας ισχυρίζεται ότι αφορούσε το θέμα της διεπαγγελματικής στο πλαίσιο μίας γιορτής κοτόπουλου.

[216] Η πρόσκληση απευθύνεται στις εταιρίες: Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, HQF ΑΕΤ, Μαζαράκι ΑΒΕΕ, Αγροζωή ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Αγγελάκης ΑΕ, Κοτίνο ΑΕΒΕ, Φρεσκότ ΑΕ, Καραγιαννάκης ΑΕ, Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Λεβεντάκης ΑΒΕΕ, Ζούρας Φαρμ ΑΕ, Δ & Κ. Γεννάδιος ΑΒΕΕ, Βιοκότ ΑΕ, Όρνιθα ΑΒΕΕ, Κελαϊδίτης ΑΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος και ΑΠΣ Άρτας.

[217] Η πρόσκληση απευθύνεται προς Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Μαζαράκι ΑΒΕΕ, Αγροζωή ΑΒΕΕ, HQF ΑΕΤ, Λεβεντάκης ΑΕΒΕ, Ζούρας Φαρμ ΑΕ, Υιοί Φ. Κουσιάκη ΟΕ, Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Καραγιαννάκης ΑΕ, Αγγελάκης ΑΕ, Βιοκότ ΑΕ, Δ&Κ Γεννάδιος ΑΒΕΕ, Όρνιθα ΑΒΕΕ, Κοτίνο ΑΕΒΕ, Φρεσκότ ΑΕ, Κελαϊδίτης ΑΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος και ΑΠΣ Άρτας.

το οποίο αφορά, όπως και στο παρελθόν, το συντονισμό της τιμολογιακής πολιτικής των εμπλεκόμενων μερών.

Πιο συγκεκριμένα, επί της από 4/10/2007 πρόσκλησης, η εταιρία HQF AET έστειλε σε ανύποπτο χρόνο σχετική απάντηση, από το περιεχόμενο της οποίας επιβεβαιώνεται ότι αντικείμενο της συνάντησης ήταν (και πάλι) ο καθορισμός τιμών. Όπως υπογραμμίζεται στην από 10/10/2007 απάντηση[218] της HQF AET προς το ΣΠΕΕ: *«[…]Αναφερόμενοι στην από 4.10.2007 πρόσκληση του ΣΠΕΕ δια του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] για την συμμετοχή μας σε Πανελλήνια Σύσκεψη Κρεοπαραγωγού Πτηνοτροφίας στις 11.10.2007, σας γνωρίζουμε ότι η εταιρία μας δεν επιθυμεί να συμμετάσχει στην σύσκεψη, **ούτε προτίθεται να εφαρμόσει τις όποιες τυχόν αποφάσεις του Συνδέσμου σχετικές με οικονομικά θέματα**. Οι λόγοι της αποφάσεως μας αυτής εξηγούνται αναλυτικά σε σχετική εξώδικη δήλωση-διαμαρτυρία που σας αποστείλαμε το έτος 2000 […]»* (βλ. ανωτέρω).

Περαιτέρω, κατά την ίδια περίοδο, ο ΠΕΟΠΠ κατηγορούσε το ΣΠΕΕ για οριζόντιο καθορισμό, εκ μέρους των ελεγχόμενων επιχειρήσεων, των τιμών αγοράς των πρώτων υλών τους από τους προμηθευτές τους. Ειδικότερα, κατά τον επιτόπιο έλεγχο στα συστεγαζόμενα γραφεία της Πτηνοτροφικής – Συνεταιριστικής Ένωσης και της ΠΕΟΠΠ, βρέθηκε επιστολή[219] της ΠΕΟΠΠ προς τον Υπουργό και αρμόδιο Υφυπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης με ημερομηνία 28/06/2007, στην οποία γίνεται λόγος για καθορισμό τιμών αγοράς εκ μέρους των επιχειρήσεων που προμηθεύονται ζώντα πουλερικά για τα σφαγεία τους με αφορμή τη γρίπη των πτηνών στις αρχές του 2006. Συγκεκριμένα, στη σχετική επιστολή, που συντάχθηκε επίσης σε ανύποπτο χρόνο, αναφέρεται: *«Εκείνη την περίοδο, και με πρόσχημα την καθίζηση της αγοράς, τα σφαγεία (μεταποιητές) στα οποία πωλούμε τα ζώντα κοτόπουλα που παράγουμε* [ΣτΣ: ενν. οι ελεγχόμενες πτηνοτροφικές εταιρίες που αγοράζουν τα πουλερικά για τα σφαγεία τους], *μείωσαν τις τιμές αγοράς αιτιολογώντας την ως αδυναμία λόγω των έκτακτων γεγονότων να δώσουν καλλίτερες τιμές. […] Από τότε όμως πέρασε καιρός και οι λόγοι που οδήγησαν τα σφαγεία στη μείωση των τιμών δεν συντρέχουν πλέον, εφ' όσον η αγορά έχει ομαλοποιηθεί πλήρως και τα σφαγεία διεκδικούν και παίρνουν αυξήσεις στην αγορά αλλά κατά ένα μυστηριώδη τρόπο, καμία μεταποιητική επιχείρηση που αγοράζει τα προϊόντα μας δεν έχει επανέλθει-έστω- στις προ κρίσεως τιμές. **Είναι τυχαία και συμπτωματική η ταύτιση στην πολιτική τιμών τόσων πολλών επιχειρήσεων;»***. Στον ίδιο χώρο βρέθηκε και

[218] Βλ. υπ'αριθμ. πρωτ. 8355/28.12.2010 απαντητική επιστολή.

[219] Στοιχείο ελέγχου ΘΒ 3 και από έλεγχο σε ηλεκτρονικά αρχεία ΠΕΟΠΠ. Η επιστολή έχει συνταχθεί από την ΠΕΟΠΠ και φέρει την υπογραφή του προέδρου της Ένωσης, απευθύνεται προς τον Υπουργό Αγρ. Ανάπτυξης κ. Μπασιάκο και Υφυπουργό Αγρ. Ανάπτυξης κ. Κοντό και κοινοποιείται στο Γενικό Δ/ντη Ζωικής Παραγωγής του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης, κ. Μπαμπίλη, στο Τμήμα πτηνοτροφίας του Υπουργείου Αγρ. Ανάπτυξης κ. Στούγιο, στη ΓΕΣΑΣΕ και στη ΣΥΔΑΣΕ. Η έμφαση είναι της εισήγησης.

δεύτερη επιστολή της ΠΕΟΠΠ[220] με ημερομηνία 11/7/2007, η οποία απευθυνόταν στο ΣΠΕΕ και την Πτηνοτροφική-Συνεταιριστική Ένωση, και ανέφερε: «*Πληροφορηθήκαμε ότι* ***αποφασίσατε ή σκοπεύετε να προβείτε*** *σε μείωση των τιμών ζώντων πτηνών που πληρώνεται* [sic] *τους συνεργαζόμενους πτηνοτρόφους-παραγωγούς κρεοπαραγωγής ή κατά περίπτωση και ανάλογα με την πολιτική της κάθε μεταποιητικής εταιρείας σε αύξηση της τιμής του μείγματος ζωοτροφών (φύραμα) ή την ποιοτική υποβάθμιση του φυράματος για τον περιορισμό του κόστους*». Στην από 24/7/2007 απάντησή του[221], ο ΣΠΕΕ αρνήθηκε τις αναφορές του ΠΕΟΠΠ που παρέπεμπαν σε σύσταση καρτέλ[222].

125. Για το έτος 2008, από τον έλεγχο στα ηλεκτρονικά αρχεία του ΣΠΕΕ βρέθηκαν:

- η από 26/9/2008 πρόσκληση του ΣΠΕΕ για σύσκεψη στις 30/9/2008[223]
- η από 2/10/2008 πρόσκληση του ΣΠΕΕ για σύσκεψη στις 10/10/2008[224]
- η από 10/10/2008 πρόσκληση του ΣΠΕΕ για σύσκεψη στις 16/10/2008[225].

126. Οι εν λόγω προσκλήσεις αποστέλλονται από το ΣΠΕΕ και υπογράφονται, ως συνήθως, από τον [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], αφορούν δε σε «*[σ]ύσκεψη Διευθυντών Πωλήσεων προκειμένου να συζητηθούν εμπορικά θέματα*». Πέραν της συνάφειας ως προς τον τύπο

[220] Στοιχείο ελέγχου ΘΒ 1. Η επιστολή έχει συνταχθεί από τον πρόεδρο της ΠΕΟΠΠ κ. Ζιώγα και απευθύνεται στο ΣΠΕΕ και την Πτηνοτροφική – Κλαδική Ένωση. Κοινοποιείται δε στο Υπουργείο Αγρ. Ανάπτυξης, στο Υπουργείο Ανάπτυξης, στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, στο Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, στην ΠΑΣΕΓΕΣ, στη ΓΕΣΑΣΕ και τη ΣΥΔΑΣΕ. Η έμφαση είναι της εισήγησης.

[221] Η επιστολή φέρει ημερομηνία σύνταξης τις 24/7/2006. Ωστόσο, εκτιμάται πως πρόκειται για τυπογραφικό λάθος, δεδομένου ότι στο σώμα της επιστολής γίνεται αναφορά στην από ημερομηνίας 11/7/2007 επιστολή της ΠΕΟΠΠ και από το περιεχόμενο αυτής, προκύπτει ότι πράγματι πρόκειται για απάντηση στην ανωτέρω επιστολή της ΠΕΟΠΠ. Στην εν λόγω απαντητική επιστολή, αναφέρει: «*Σε ότι αφορά τους ισχυρισμούς σας για κοινές αποφάσεις σχετικά με τις τιμές στις μεταξύ μας συναλλαγές, σας δηλώνουμε ρητά ότι ουδέποτε αποφασίσαμε ή πρόκειται να αποφασίσουμε οποιασδήποτε μορφής εναρμονισμένη πρακτική για οποιοδήποτε θέμα.[…] Κατά συνέπεια απορρίπτουμε στο σύνολο της την καταγγελτικού χαρακτήρα και προς δημιουργία κλίματος και εντυπώσεων επιστολή σας, η οποία μάλιστα αφήνει υπονοούμενα για σύσταση καρτέλ και άλλες παράνομες πράξεις από μέρους μας και μας απειλεί με τελεσίγραφα*».

[222] Βρέθηκε στα ηλεκτρονικά αρχεία του ΣΠΕΕ. Η επιστολή έχει συνταχθεί από τον πρόεδρο του ΣΠΕΕ κ. Δημήτρη Λειβαδίτη και τον πρόεδρο της Πτηνοτροφικής - Συνεταιριστικής Ένωσης κ. Χριστόδουλο Μπαλτογιάννη, απευθύνεται προς την ΠΕΟΠΠ και κοινοποιείται στους: κ. Αλογοσκούφη/ Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών, κ. Μπασιάκο/ Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, κ. Αβραμόπουλο/ Υπουργό Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, κ. Δούκα/ Υφυπουργό Οικονομίας και Οικονομικών, κ. Μπέζα/Υφυπουργό Οικονομίας και Οικονομικών, κ. Παπαθανασίου/ Υφυπουργό Ανάπτυξης, κ. Κοντό/ Υφυπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, κ. Μπαμπίλη / Γενικού Διευθυντή ΥπΑΑΤ, ΠΑΣΕΓΕΣ, ΓΕΣΑΣΕ, ΣΥΔΑΣΕ.

[223] Η πρόσκληση απευθύνεται προς Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Μαζαράκι ΑΒΕΕ, Αγροζωή ΑΒΕΕ, Αγγελάκης ΑΕ, Βιοκότ ΑΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος και ΑΠΣ Άρτας.

[224] Η πρόσκληση ημερομηνίας 2/10/2008 απευθύνεται προς Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Μαζαράκι ΑΒΕΕ, Αγροζωή ΑΒΕΕ, Αγγελάκης ΑΕ, Βιοκότ ΑΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος και ΑΠΣ Άρτας.

[225] Η πρόσκληση ημερομηνίας 10/10/2008 απευθύνεται προς Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Μαζαράκι ΑΒΕΕ, Αγροζωή ΑΒΕΕ, Φρεσκότ ΑΕ, Αγγελάκης ΑΕ, Βιοκότ ΑΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος και ΑΠΣ Άρτας.

μεταξύ των ως άνω προσκλήσεων και αντίστοιχων προσκλήσεων παρελθόντων ετών (βλ. ανωτέρω), η ειδική θεματολογία των συναντήσεων (συζήτηση «εμπορικών θεμάτων») παραπέμπει ευθέως στη θεματολογία παλαιότερων συναντήσεων που αφορούσαν, μεταξύ άλλων, και στην ανταλλαγή πληροφοριών για μελλοντικές αναπροσαρμογές τιμών και στο συντονισμό της τιμολογιακής πολιτικής των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων εν γένει.

127. Πρόσθετα συγκλίνοντα στοιχεία επιβεβαιώνουν πλήρως το περιεχόμενο των ως άνω συναντήσεων που αφορούσε, μεταξύ άλλων, και τη συνεννόηση των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων–μελών του ΣΠΕΕ για θέματα τιμών (όπως συνέβαινε και συστηματικά κατά το παρελθόν επί συναπτά έτη – βλ. ανωτέρω). Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει και από την απλή αντιπαραβολή εγγράφων που εντοπίστηκαν στην ίδια χρονική περίοδο σε διαφορετικούς χώρους (αφενός στα γραφεία του ΣΠΕΕ, και αφετέρου στα γραφεία της εταιρίας […] κατά τη διενέργεια των επιτόπιων ελέγχων από κλιμάκια της ΓΔΑ προς διερεύνηση της υπόθεσης. Συγκεκριμένα, και στους δύο αυτούς χώρους εντοπίστηκαν, παράλληλα, παρόμοια (και ως προς τον τύπο και ως προς το περιεχόμενο) έγγραφα που τιτλοφορούνται *«ΝΕΕΣ ΚΑΤΩΤΑΤΕΣ ΤΙΜΕΣ ΑΠΟ 1/10/2008»* και που καθορίζουν με ενιαίο τρόπο τις τιμές ανά προϊόν και κανάλι διανομής. Από το συσχετισμό και τη χρονική αλληλουχία των δύο εγγράφων συνάγεται ευθέως ότι και τα δύο αναφέρονται στον καθορισμό νέων κατώτατων τιμών από 1/10/2008, καθώς και ότι αποτυπώνουν τη συμφωνία που προέκυψε από την προεκτεθείσα συνάντηση της 30/09/2008 (κατόπιν της από 26/09/2008 σχετικής πρόσκλησης του ΣΠΕΕ).

128. Παρακάτω εκτίθενται τα εν λόγω έγγραφα, από όπου προκύπτει σαφώς η ομοιότητά τους:

ΝΕΕΣ ΚΑΤΩΤΑΤΕΣ ΤΙΜΕΣ ΑΠΟ 1/10/2008

1. Στους Διακινητές / Εμπόρους

Κοτόπουλο Α'	2,10
Κοτόπουλο Β' – Υπέρβαρα – Ψιλά	2,00
Μπούτι	2,10
Στήθος	3,60
Αποστεωμένο	3,50
Φιλέτο	5,50

2. Στα Κρεοπωλεία/ Ψησταριές

Στις ανωτέρω τιμές συν (+) 0,30 €

Σημείωση: Στις παραπάνω τιμές συν 0,20 € (+ 0,20 €) στο συσκευασμένο

Στοιχείο από έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ

ΝΕΕΣ ΚΑΤΩΤΑΤΕΣ ΤΙΜΕΣ ΑΠΟ 1/10/2008

1. Στους Διακινητές / Εμπόρους

Κοτόπουλο Α'	2,25
Κοτόπουλο Β' – Υπέρβαρα – Ψιλά	2,10
Μπούτι	2,35
Στήθος	3,70
Αποστεωμένο	3,60
Φιλέτο	5,60

2. Κρεοπωλεία/ Ψησταριές

Κοτόπουλο Α'	2,55
Κοτόπουλο Β' – Υπέρβαρα – Ψιλά	2,40
Μπούτι	2,65
Στήθος	4,00
Αποστεωμένο	3,90
Φιλέτο	5,90

Σημείωση: Στις παραπάνω τιμές συν 0,20 € (+ 0,20 €) στο συσκευασμένο

Στοιχείο από έλεγχο […]

Οι μόνες διαφορές του εγγράφου που εντοπίστηκε στην εταιρία […] σε σχέση με το αντίστοιχο έγγραφο που συλλέχθηκε από τα ηλεκτρονικά αρχεία του ΣΠΕΕ έγκεινται αφενός στο ύψος των κατώτατων τιμών για τους διακινητές/εμπόρους (οι τιμές στο έγγραφο της εταιρίας […] είναι κατά €0,05 - €0,15 αυξημένες σε σχέση με την αντίστοιχη λίστα τιμών του εγγράφου του ΣΠΕΕ, το γεγονός όμως αυτό συνάδει με το περιεχόμενο της συμφωνίας που αποτυπώνεται στο έγγραφο του ΣΠΕΕ δεδομένου ότι οι συμφωνηθείσες τιμές είναι κατώτατες), και αφετέρου στην αναλυτικότερη καταγραφή τιμών ανά κατηγορία προϊόντος για το κανάλι πωλήσεων των κρεοπωλείων/ψησταριών. Ωστόσο, και στην τελευταία αυτή περίπτωση, τόσο η αύξηση επί των τιμών των διακινητών/ εμπόρων για τα κρεοπωλεία/ψησταριές, όσο και για τα συσκευασμένα προϊόντα, είναι όπως ακριβώς ορίζονται και στο αντίστοιχο έγγραφο του ΣΠΕΕ, ήτοι +0,30€ στα κρεοπωλεία/ψησταριές και +0,20€ στο συσκευασμένο. Παρά τη μορφολογική αυτή διαφοροποίηση, η οποία κατά πάσα πιθανότητα αντιστοιχεί απλώς σε μεταγενέστερη χρονικά επεξεργασία και προσαρμογή του αρχικού εγγράφου που συμφωνήθηκε στη συνάντηση της 30/9/2008, δεν υπάρχει αμφιβολία ούτε ως προς την κοινή προέλευση των εγγράφων, ούτε και ως προς το ειδικότερο αντικείμενό τους. Άλλωστε, την εκδοχή αυτή περί κοινής προέλευσης των εγγράφων από το ΣΠΕΕ (και τον [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ]) παραδέχεται ως πιθανή και ο ίδιος ο ο […], τόσο στην

κατάθεσή του[226], όσο και κατά την ακροαματική διαδικασία[227]. Άλλωστε, ο ίδιος επίσης παραδέχεται ότι η εκ των υστέρων ενημέρωση των μελών από τον [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] για το τι συζητήθηκε στις συναντήσεις ήταν *«συνηθισμένη κατάσταση»*[228].

129. Οι αποδέκτες (εκπρόσωποι των περισσότερων εταιριών που προσκλήθηκαν με τις προαναφερόμενες επιστολές των 26/9, 2/10 και 10/10/2008) δήλωσαν ότι δεν θυμούνται τις σχετικές συναντήσεις και το περιεχόμενό τους, ούτε και αν η εταιρία τους εκπροσωπήθηκε σε αυτές[229]. Δύο από αυτούς επιβεβαιώνουν τη διενέργεια συναντήσεων μεταξύ των Δ/ντων Πωλήσεων, αλλά για θέματα πιστωτικής πολιτικής και κακοπληρωτών, και όχι για θέματα τιμών[230]. Τέλος, ένας εκπρόσωπος ισχυρίζεται ότι δεν θυμάται τη συγκεκριμένη συνάντηση και ότι δεν έχει παραβρεθεί ποτέ σε συνάντηση για τιμές, ενώ αποδίδει το περιεχόμενο των εγγράφων περί κατώτατων τιμών στη συνήθεια του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] να αναλαμβάνει τέτοιες πρωτοβουλίες, υπονοώντας ωστόσο ότι αυτό δεν αποτύπωνε κάποια συμφωνία καθορισμού τιμών από μέρους των ελεγχόμενων επιχειρήσεων[231].

130. Για το έτος 2009, βρέθηκε η από 9/11/2009 πρόσκληση έκτακτης γενικής συνέλευσης του ΣΠΕΕ για τις 18/9/2009[232], με θέμα ημερήσιας διάταξης, μεταξύ άλλων: *«2) Κατά περίεργο τρόπο η Πτηνοτροφία περνάει περίοδο «Απάθειας» στο θέμα της Αγοράς. Εφησυχασμός και άπνοια επικρατεί, όταν οι τιμές πώλησης διαμορφώνονται κάτω του κόστους, χωρίς να υπάρχουν πλεονάσματα παραγωγής, εν μέσω σοβαρής έλλειψης ρευστότητας. Το φαινόμενο πρέπει να συζητηθεί εδώ ώστε να γίνει κατανοητό για να αλλάξουμε ρότα, προς επιβίωση»*. Η ως άνω θεματολογία, η οποία αποτυπώνεται αυτή τη φορά και σε επίσημη πρόσκληση γενικής συνέλευσης και φέρει, μάλιστα, και την υπογραφή του Προέδρου του Δ.Σ. του ΣΠΕΕ, […], τελεί σε αντιστοιχία με τις άτυπες προσκλήσεις για τις υπό εξέταση συναντήσεις και, επιβεβαιώνει αφενός τη συνεχή ενασχόληση των πτηνοτροφικών επιχειρήσεων – μελών του ΣΠΕΕ με θέματα συντονισμού των τιμών πώλησης των προϊόντων τους (ανεξαρτήτως της μνείας σε τιμές κάτω του κόστους – βλ. ενότητα Ε.4.2 κατωτέρω), και αφετέρου την εδραιωθείσα νοοτροπία στους κόλπους των συμπραττουσών επιχειρήσεων σχετικά με τις επίμαχες συνεννοήσεις σε θέματα τιμολογιακής πολιτικής. Η πραγματοποίηση της εν λόγω γενικής συνέλευσης επιβεβαιώθηκε κατά την ακροαματική διαδικασία[233].

[226] Βλ. […].
[227] Βλ. μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 42.
[228] Βλ. μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 41.
[229] Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 18], [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 10], [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 2],
[230] Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 17], [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 8], καθώς και [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 1] ως προς την πραγματοποίηση συναντήσεων μόνο.
[231] Βλ. […] -[ΚΑΤΑΘΕΣΗ 14]: *«...Αναφορικά [με] το έγγραφο με θέμα «νέες κατώτατες τιμές από 1/10/2008» έχω να δηλώσω ότι μια ζωή έγραφε τέτοιες σημειώσεις ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ]. Σε κάθε συνάντηση στο Σύνδεσμο, ακόμα και για την γρίπη των πτηνών, ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] προέτρεπε τους πάντες και μοίραζε ραβασάκια με κατώτατες τιμές»*.
[232] Βλ. υπ' αριθμ. 8355/28.10.2012 απαντητική επιστολή παροχής στοιχείων της εταιρίας HQF ΑΕΤ.
[233] Βλ. μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10-2012, σελ. 72.

131. Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία από τους επιτόπιους ελέγχους που διενεργήθηκαν από κλιμάκια της ΓΔΑ, συνάντηση μεταξύ ανταγωνιστών έλαβε χώρα και το Μάιο του 2010. Ειδικότερα, σε έγγραφο με ημερομηνία 10/5/2010, το οποίο εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στα ηλεκτρονικά αρχεία του ΣΠΕΕ και φέρει τα αρχικά του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ][234] σημειώνεται ότι: *«Σε συνάντηση που έγινε με τη συμμετοχή του ιδιωτικού και συνεταιριστικού τομέα της κρεατοπαραγωγού πτηνοτροφίας απεφασίσθη όπως από την Τετάρτη 12/05/10 η χονδρική τιμή κοτόπουλου να διαμορφωθεί στα 2,20€ και στα κρεοπωλεία 2,60€ λόγω αυξήσεως κοστολογίου»*. Όπως προκύπτει με σαφήνεια από το περιεχόμενο του εγγράφου, αντικείμενο της εν λόγω συνάντησης ήταν (και πάλι) ο συντονισμός της τιμολογιακής πολιτικής των πτηνοτροφικών επιχειρήσεων (αναπροσαρμογή/καθορισμός τιμών).

132. Παρά τους αντίθετους ισχυρισμούς των εκπροσώπων των ελεγχόμενων επιχειρήσεων[235], τόσο η γραμματεία, όσο και ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] επιβεβαίωσαν τις συνθήκες σύνταξης του εγγράφου, καθώς και τους αποδέκτες του. Πιο συγκεκριμένα, ερωτηθείς για τη συγκεκριμένη συνάντηση που μνημονεύεται στο σχετικό ηλεκτρονικό αρχείο, ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] αναφέρει στην κατάθεσή του: «*Η συνάντηση στις 10/5/2010, έγινε εκτός συνδέσμου, μάλλον σε καφενείο δεν θυμάμαι καλά. Δεν ήμουν στη συγκεκριμένη σύσκεψη, μου το είπαν στο τηλέφωνο τι συμφωνήθηκε, κάποιος πτηνοτρόφος δεν θυμάμαι ποιος. Έδωσα εντολή […] να γράψει τις σημειώσεις μου στο PC για να υπάρχει στο γραφείο του συνδέσμου ως αρχείο, εξ ού και το έγγραφο της 10/5/2010 με τα αρχικά "[…]"*»[236, 237].

133. Εξάλλου, πρόσθετα συγκλίνοντα στοιχεία επιβεβαιώνουν ότι το αντικείμενο της από 10/5/2010 συνάντησης αφορούσε, μεταξύ άλλων, και τη συνεννόηση των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων–μελών του ΣΠΕΕ για θέματα τιμών (όπως συνέβαινε και συστηματικά κατά το παρελθόν επί σειρά ετών – βλ. ανωτέρω). Ο Γενικός Δ/ντής […], στην από 24/6/2010 «Έκθεση – Εισήγηση» του προς το ΔΣ […][238] σημειώνει ότι: *«Παρά τις **προσπάθειες που έγιναν πριν ένα μήνα περίπου για αύξηση των τιμών**, αυτό δεν κατέστη δυνατόν καθώς η μοίρα της Ελληνικής Πτηνοτροφίας, όπως θα διαπιστώσετε κι όσοι είσαστε στη **συνάντηση που έγινε […]**, βρίσκεται σε χέρια ανθρώπων άσχετων με τις επιχειρήσεις και ενίοτε τυχοδιωκτών»*. Ερωτηθείς για την εν λόγω σημείωση, ο […] ισχυρίστηκε ότι η μνημονευθείσα συνάντηση ήταν εσωτερική, και όχι μεταξύ

[234] Συγκεκριμένα, στο έγγραφο εμφανίζονται τα αρχικά "[…]" […].

[235] Όλοι οι ερωτηθέντες από τη ΓΔΑ εκπρόσωποι των επιχειρήσεων δήλωσαν ότι δεν είχαν λάβει το από 10/5/2010 έγγραφο του, ενώ αρνήθηκαν ότι γνώριζαν οτιδήποτε για διενέργεια συνάντησης εκείνη την περίοδο με θέμα την τιμολόγηση των προϊόντων τους, πολλώ δε μάλλον για συμφωνία επ' αυτής. Και τούτο, παρά τη ρητή διατύπωση του σχετικού εγγράφου που συντάχθηκε σε ανύποπτο χρόνο και εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο των ηλεκτρονικών αρχείων του ΣΠΕΕ.

[236] Βλ. δήλωση […] κατά τον έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ στις 21/09/2010 περί του ότι τη σημείωση της 10/5/2010 που […] υπαγόρευσε ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ]: *«την έστειλε στους συμμετέχοντες με Fax όπως πάντα σε τέτοιες περιπτώσεις»*.

[237] Βλ. την από […] ένορκη κατάθεση του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ].

[238] Στοιχείο που εντοπίστηκε στον επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του […].

ανταγωνιστών[239]. Είναι, ωστόσο, προφανές από τη ρητή διατύπωση της ως άνω εισήγησης ότι δεν επρόκειτο για κάποια ενδοεταιρική συνάντηση. Αν η αναφορά αφορούσε εσωτερική συνάντηση, δεν θα ήταν νοητό να υπάρχουν «*προσπάθειες… για αύξηση των τιμών*» [ΣτΣ: και μάλιστα κατά την ίδια ακριβώς χρονική περίοδο για την οποία τα ηλεκτρονικά αρχεία του ΣΠΕΕ καταδεικνύουν ότι έγινε συνάντηση του ιδιωτικού και συνεταιριστικού τομέα της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας με το ίδιο ακριβώς αντικείμενο], αλλά θα είχε απλώς αποφασισθεί από τη Διοίκηση […]. Ομοίως, μια τέτοια εσωτερική, δήθεν, απόφαση δεν θα μπορούσε να είχε αποτραπεί εκ του γεγονότος ότι «*η μοίρα της Ελληνικής Πτηνοτροφίας, όπως θα διαπιστώσετε κι όσοι είσαστε στη* ***συνάντηση που έγινε […]****, βρίσκεται σε χέρια ανθρώπων άσχετων με τις επιχειρήσεις και ενίοτε τυχοδιωκτών*». Τουναντίον, από το συσχετισμό και τη συνδυαστική ερμηνεία των δύο εγγράφων που εντοπίστηκαν (αφενός το ηλεκτρονικό αρχείο ΣΠΕΕ, και αφετέρου η εισήγηση του Γενικού Δ/ντή […]) συνάγεται ότι επρόκειτο για την ίδια συνάντηση της 10/5/2010 μεταξύ ανταγωνιστών και με αντικείμενο τον καθορισμό τιμών, η οποία πραγματοποιήθηκε τελικά, κατά πάσα πιθανότητα, στα γραφεία […]. Η πραγματοποίηση της συνάντησης στην […] επιβεβαιώθηκε, άλλωστε, και κατά τη συζήτηση ενώπιον της Επιτροπής[240].

134. Στο ίδιο συμπέρασμα περί συνεχιζόμενης πρακτικής συντονισμού τιμών από μέρους των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων κατατείνουν και άλλα στοιχεία που εντοπίστηκαν, παράλληλα, σε διαφορετικές εταιρίες κατά τους επιτόπιους ελέγχους της υπηρεσίας. Ειδικότερα, κατά τον επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία της εταιρίας […], βρέθηκε χειρόγραφο σημείωμα του […], με ημερομηνία 1/9/2010 όπου καταγράφεται λίστα τιμών ανά κατηγορία προϊόντος και κανάλι διανομής[241]. Οι τιμές που έχει καταγράψει ο […] **συμπίπτουν** με τις τιμές που σημειώνονται στην ηλεκτρονική αλληλογραφία του […] με τους πωλητές […][242]. Μάλιστα, στο έγγραφο του […], υπάρχει η χειρόγραφη σημείωση *«ΑΛΥΣΙΔΕΣ 13/9/10»*, που προφανώς εννοεί την εφαρμογή των νέων τιμών στις αλυσίδες (ήτοι στα super markets) από τις 13/9/2010, **όπως ακριβώς αναφέρεται στην ηλεκτρονική αλληλογραφία του […].** Από τα στοιχεία του φακέλου συνάγεται ότι είχε προηγηθεί σχετική συνάντηση με αντικείμενο την ως άνω συμφωνία καθορισμού τιμών. Ενδεικτική προς τούτο η από […] κατάθεση[243] του […], εκπροσώπου της […]: σε απάντηση σχετικής ερώτησης από κλιμάκιο της ΓΔΑ (*«Είχατε ενημέρωση για συντονισμένη αύξηση της τιμής την 1/9/2010;»*) επιβεβαίωσε ότι ***«****Ξέρω ότι έγινε μια*

[239] Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 8]. Όταν κλήθηκε να σχολιάσει το συγκεκριμένο απόσπασμα της Έκθεσης, κατέθεσε ότι: *«[η] σημείωση αυτή αναφέρεται σε εσωτερική συνάντηση με εμένα, το τμήμα πωλήσεων και κάποια μέλη του ΔΣ, η οποία έλαβε χώρα μετά το Πάσχα στο πλαίσιο συνηθισμένων τέτοιων συναντήσεων, προκειμένου να γίνει ο απολογισμός του περασμένου τριμήνου και να εξεταστούν τα αποτελέσματα των πωλήσεων και η πορεία […] και να σχεδιασθούν οι ενέργειες για το επόμενο διάστημα»*.

[240] Βλ. κατάθεση […], Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 40.

[241] Βλ. έγγραφο ΠΣ 1 που εντοπίστηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο.

[242] Βλ. έγγραφο ΝΦ 1 που εντοπίστηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο.

[243] Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 10].

συνάντηση, για την οποία δεν ξέρω το περιεχόμενο, πότε ήταν ή ποιοι ήταν στη συνάντηση. Εγώ δεν ήμουν παρών. Δεν θυμάμαι ποιος με ενημέρωσε για τη συνάντηση. Ενδεχομένως ο λόγος της συνάντησης να ήταν η δραματική αύξηση των δημητριακών και η κατάρρευση του κλάδου».

135. Τέλος, το Σεπτέμβριο του 2010, σε χρόνο δηλαδή μεταγενέστερο του πρώτου επιτόπιου ελέγχου που διενεργήθηκε στα γραφεία του, ο ΣΠΕΕ στέλνει επιστολή στις επιχειρήσεις για συνάντηση στα γραφεία του στις **07/09/2010**[244]. Κατά την αποτυπωθείσα στην κατάθεση[245] του […], εκτίμηση, οι επιχειρήσεις προσκλήθηκαν *«για να αντιμετωπίσουμε το θέμα που προέκυψε με την Επιτροπή Ανταγωνισμού».*

Ε.2.2. Επισκόπηση συναντήσεων περί συντονισμού τιμολογιακής πολιτικής

136. Και μόνον με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία που εντοπίστηκαν στους επιτόπιους ελέγχους από κλιμάκια της ΓΔΑ κατά τα προεκτεθέντα, προκύπτουν τουλάχιστον 45 συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν στο χρονικό διάστημα από το Σεπτέμβριο του 1996 μέχρι και το Μάιο του 2010 με αντικείμενο την ανταλλαγή πληροφοριών για την αναπροσαρμογή τιμών και το συντονισμό της τιμολογιακής πολιτικής μεταξύ των ελεγχόμενων πτηνοτροφικών επιχειρήσεων. Από τις εν λόγω 45 συναντήσεις, οι 20 αφορούσαν αποκλειστικά τον καθορισμό τιμών, ενώ οι υπόλοιπες είχαν ως θέμα αφενός τον καθορισμό τιμών, και αφετέρου λοιπά εμπορικά θέματα. Για δε τη συντριπτική πλειοψηφία αυτών υφίστανται – όπως καταδείχθηκε ανωτέρω – έγγραφα πειστήρια που συνιστούν άμεση απόδειξη αναφορικά με τις οριζόντιες συνεννοήσεις των εμπλεκόμενων μερών για τις μελλοντικές τιμές πώλησης των προϊόντων τους.

137. Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται συγκεντρωτικά οι εν λόγω συναντήσεις για το διάστημα 1996 – 2010:

Πίνακας 3

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ιανουάριος															
Φεβρουάριος					*										
Μάρτιος					**					*					
Απρίλιος		*							*						
Μάιος		**						***	*						*
Ιούνιος					*	*		*		*		*			
Ιούλιος			*			**	**			*		*			

244 Κατά το δεύτερο έλεγχο της ΓΔΑ στα γραφεία του ΣΠΕΕ, στις 21/9/2010, βρέθηκαν δύο απαντητικές επιστολές από τους […] και […], οι οποίες είναι ημερομηνίας 6/9/2010, έχουν σταλεί στο ΣΠΕΕ μέσω fax και αναφέρουν: *«Αξιότιμοι κύριοι, Σε απάντηση της επιστολής – πρόσκλησης που λάβαμε σήμερα 06/09/2010, σας ενημερώνουμε ότι δεν θα παραβρεθούμε στην εν λόγω συνάντηση, καθώς το θέμα της δεν μας αφορά»* και *«Ελαβα σήμερα ένα fax για συμμετοχή σε σύσκεψη στα γραφεία σας στις 07-09-2010. Δεν γνωρίζω με ποια ιδιότητα θα μετέχω στη σύσκεψη […], και επίσης δεν γνωρίζω το θέμα για το οποίο καλούμε να συμμετέχω»* αντίστοιχα.

245 Βλέπε σχετικά κατάθεση του […] - [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 1] στις […].

Αύγουστος							**	*							
Σεπτέμβριος	*	**	*		**							*	*		
Οκτώβριος		*					*					*	**		
Νοέμβριος									*					(*)	
Δεκέμβριος					*				*						
ΣΥΝΟΛΟ	**1**	**6**	**2**	**0**	**7**	**3**	**5**	**5**	**4**	**3**	**0**	**4**	**3**	**1**	**1**

138. Ωστόσο, οι προαναφερόμενες συναντήσεις – αν και καταδεικνύουν σαφώς τη συνέχεια, συνέπεια και ένταση της υπό κρίση αντι-ανταγωνιστικής σύμπραξης – δεν αποτελούν παρά μόνον τμήμα αυτής. Ειδικότερα, όπως προκύπτει ευθέως από τα στοιχεία του φακέλου, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι κατά τη διάρκεια της υπό εξέταση περιόδου υπήρχαν περισσότερες αντίστοιχες συναντήσεις, τόσο εντός, όσο και εκτός του Συνδέσμου, το πλήθος των οποίων δεν είναι δυνατό να προσδιοριστεί επακριβώς, δεδομένου και ότι – όπως δήλωσε ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] – οι τιμές συζητούνταν και εκτός Συνδέσμου χωρίς την παρουσία του ίδιου. Οι συναντήσεις αυτές «*επίτηδες ήταν προφορικές και δεν τηρούνταν πρακτικά*[246]», με στόχο την απόκρυψή τους. Πράγματι, κατά την κοινή τυπολογία αντίστοιχων συμπράξεων καρτελικής φύσης, επειδή η απαγόρευση συμμετοχής σε πρακτικές ή συμφωνίες θίγουσες τον ανταγωνισμό, καθώς και οι συνακόλουθες κυρώσεις που δύνανται να επιβληθούν στους παραβάτες, είναι σε όλους γνωστές, είναι σύνηθες οι σχετικές δραστηριότητες να αναπτύσσονται μυστικά και συγκεκαλυμμένα, και ως εκ τούτου να περιορίζονται στο ελάχιστο τα συναφή έγγραφα στοιχεία που μπορεί να τις αποδεικνύουν[247].

139. Εν προκειμένω, η πραγματοποίηση πολλαπλών επιπλέον συναντήσεων – εκτός δηλαδή εκείνων που έλαβαν χώρα στα γραφεία του Συνδέσμου και καταγράφονται στην παρούσα απόφαση – επιβεβαιώνεται και από έτερα ανευρεθέντα στοιχεία. Τα εν λόγω συγκλίνοντα στοιχεία καταδεικνύουν πέραν πάσης αμφιβολίας το συστηματικό και αδιάλειπτο χαρακτήρα των οριζόντιων συνεννοήσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών για διάφορα εμπορικά θέματα, μεταξύ των οποίων ήταν και ο συντονισμός της τιμολογιακής τους πολιτικής κατά την επίμαχη περίοδο. Ενδεικτικά, και πέραν ορισμένων στοιχείων που εκτέθηκαν κατ' έτος ανωτέρω, καθώς και ορισμένων μαρτυριών των ίδιων των εταιριών, αναφέρονται και τα ακόλουθα: στην επιστολή του ΣΠΕΕ με ημερομηνία 28/6/2007, που είχε αποδέκτες τις περισσότερες από τις εξεταζόμενες πτηνοτροφικές επιχειρήσεις[248], αναφέρεται: «*Προκειμένου να γίνει ενημέρωση γύρω από τις τελευταίες εξελίξεις σε θέματα που αφορούν τον κλάδο και συζήτηση επί των θεμάτων που τέθηκαν, στην συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στα Γιάννενα στις 25/6/2007*», ενώ στα χειρόγραφα πρακτικά του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] που αφορούν τη συνάντηση με ημερομηνία

---

[246] Βλ. την από […] ένορκη κατάθεση του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ].

[247] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΠΕΚ Τ-303/02, Westfalen Gassen Nederland BV κατά Επιτροπής, ό.π, σκ. 106, καθώς και απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, ό.π., σκ. 55 και 56.

[248] Συγκεκριμένα, η εν λόγω πρόσκληση απευθύνεται προς τις εταιρίες Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Μαζαράκι ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Αγγελάκης ΑΕ, Κοτίνο ΑΕΒΕ, Φρεσκότ ΑΕ, Αγροζωή ΑΒΕΕ, Δ & Κ. Γεννάδιος ΑΒΕΕ, Βιοκότ ΑΕ, Όρνιθα ΑΒΕΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος και ΑΠΣ Άρτας.

17/9/97 αναφέρεται ότι: *«Η σύσκεψη θα γίνει στα ευρύχωρα γραφεία της Πίνδος στις Τρεις Γέφυρες»* [249]. Επιπλέον, ο ΣΠΕΕ μέσω του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] καλεί με επιστολή του στις 15/9/2000[250] τις επιχειρήσεις να συμμετάσχουν τις επόμενες μέρες, διαμέσω των Εμπορικών Διευθυντών τους, σε συνάντηση στην Έκθεση Ζωοτεχνίας στη Θεσσαλονίκη *«για να διαπιστωθεί η εφαρμογή των νέων τιμών»*[251]. Παράλληλα, όπως δήλωσε ο […], στην κατάθεσή του στα γραφεία της ΕΑ την […][252]: *«Σε κάποιες συναντήσεις δεν ήταν ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], γι' αυτό και φαίνεται από τα στοιχεία σας ότι δεν κάναμε συναντήσεις. Πχ. Από τον Οκτώβριο του 2006 έως τον Ιούνιο του 2007 κάναμε 300 συναντήσεις λόγω της γρίπης των πτηνών. Το 2009 μπορεί να έγιναν μία δύο συναντήσεις γιατί δεν είχαμε σοβαρά θέματα. Αντίστοιχα, οι Διευθυντές Πωλήσεων συναντιόντουσαν σε τακτά χρονικά διαστήματα ανεξάρτητα από εμάς τους εκπροσώπους των εταιρειών, για να συζητήσουν θέματα αρμοδιότητάς τους πχ επισφάλειες»*. Ως εκ τούτου, προκύπτει ότι το πλήθος των συναντήσεων μεταξύ ανταγωνιστών που έλαβαν χώρα στην πραγματικότητα είναι σημαντικά μεγαλύτερο.

140. Αλλά και πέραν των απευθείας συναντήσεων, οι επιχειρήσεις είχαν και πιο άμεσο δίαυλο επικοινωνίας: όπως προεκτέθηκε, κατά τον [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], σε περιόδους κρίσης, ήτοι όταν «*ανατιμώνται οι πρώτες ύλες (πχ σόγια) διεθνώς»*, οι επιχειρηματίες ή οι αρμόδιοι υπάλληλοί τους *«τηλεφωνούν ο ένας στον άλλο και συνεννοούνται για τις τιμές»*. Η πρακτική αυτή επιβεβαιώνεται και από τον […], ο οποίος ανέφερε ότι, για τα διαλαμβανόμενα σε συναντήσεις που ο ίδιος δεν ήταν παρών, «*ενημερωνόμουν τηλεφωνικά από κάποιον από τους συμμετέχοντες»*[253].

141. Επομένως, και σε αντίθεση με τα διαλαμβανόμενα σε άλλο σημείο της κατάθεσης του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], ότι δηλαδή *«[α]ν κάποιος έλειπε δεν ενημερωνόταν για τις*

---

[249] Τα εν λόγω γραφεία του ΑΠΣΙ Πίνδος, βρίσκονται στην περιοχή Τρεις Γέφυρες της Αθήνας, πλησίον της νέας εθνικής οδού Αθηνών – Λαμίας.

[250] Η εν λόγω επιστολή προσκομίστηκε από την εταιρία HQF AET. Παραλήπτες της επιστολής είναι οι εκπρόσωποι των εταιριών HQF AET, Δ. Κελαϊδίτης ΑΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ, Σαρ-Συρ ΑΕ, Φρεσκότ ΑΕ, Δ & Κ Γεννάδιος ΑΕ, Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Αγροτική ΕΠΕ, Υιοί Φ. Κουσιάκη ΟΕ, ΑΠΣ Άρτας, ΑΠΣΙ Πίνδος και Πτηνοτροφικός Συνεταιρισμός Κυνουρίας. Το κείμενο της επιστολής αναφέρει επί λέξει: *«Εν συνεχεία της χθεσινής πανελλήνιας σύσκεψης αποφασίστηκε η αναπροσαρμογή των χονδρικών τιμών νωπού κοτόπουλου ως εξής: Super Market 605 Δρχ/Κιλό, Κρεοπωλεία 630 Δρχ/Κιλό, Αντιπρόσωποι 580 Δρχ/Κιλό, Στο Σφαγείο 580 Δρχ/Κιλό, Κρεαταγορές 610 Δρχ/Κιλό.*

- *Οι παρακάτω τιμές είναι οι κατώτατες και θα ισχύσουν από Δευτέρα 25/9/2000.*
- *Οι πελάτες πρέπει να ειδοποιηθούν το ταχύτερον. Εάν είναι δυνατόν σήμερα.*
- *Για ένα μήνα κανείς δεν θα μπει στο μαγαζί άλλου, έστω και αν του το ζητήσει ο αγοραστής.*
- *Την Πέμπτη 28/9/2000 θα γίνει συνάντηση των Εμπορικών Διευθυντών στην Έκθεση Ζωοτεχνίας στη Θεσσαλονίκη για να διαπιστωθεί η εφαρμογή των νέων τιμών».*

[251] Σημειώνεται ότι στα πρακτικά της συνάντησης της προηγούμενης μέρας, ήτοι στις 14/9/2000, υπάρχει η σημείωση *«Θα γίνει συνάντηση Εμπορικών Δ/ντών την Πέμπτη 29/9/2000 για να διαπιστωθεί η εφαρμογή των νέων τιμών στη Θεσ/κη Ζωοτεχνία»*.

[252] Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 17].

[253] Βλέπε σχετικά κατάθεση του […] –[ΚΑΤΑΘΕΣΗ 2] στις […] στα γραφεία της ΓΔΑ. Η έμφαση της εισήγησης.

αποφάσεις των συναντήσεων», προκύπτει ευθέως ότι οι συνεννοήσεις μεταξύ ανταγωνιστών στις συναντήσεις κοινολογούνταν μετέπειτα στις εταιρίες που τυχόν δεν είχαν φυσική παρουσία σε κάποιες από αυτές – είτε απευθείας μέσω τηλεφώνου μεταξύ των εκπροσώπων των εταιριών κατά τα προεκτεθέντα, είτε μέσω του ίδιου του Συνδέσμου που αναλάμβανε – τουλάχιστον σε κάποιες περιπτώσεις – να ενημερώσει και όσους δεν ήταν παρόντες στη συνάντηση για το περιεχόμενό της. Ενδεικτικά προς τούτο είναι τόσο οι σχετικές χειρόγραφες και μηχανογραφημένες σημειώσεις που εντοπίστηκαν στους επιτόπιους ελέγχους (ιδίως στα γραφεία του ΣΠΕΕ), αλλά και η δήλωση […] ΣΠΕΕ ότι τα συμφωνηθέντα αποστέλλονταν και με fax προς επιβεβαίωση. Συναφώς, κατά την ακροαματική διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής, ο […] επιβεβαίωσε ότι η εκ των υστέρων ενημέρωση των συμπραττουσών για το περιεχόμενο των συζητήσεων και συμφωνηθέντων στις επίμαχες συναντήσεις από τον [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] ήταν *«συνηθισμένη κατάσταση»*[254]. Άλλωστε, όπως περιγράφεται αναλυτικότερα και στην ενότητα Ε.2.3 ανωτέρω, στην υπό κρίση σύμπραξη είχε προβλεφθεί και μηχανισμός παρακαλούθησης της συμμόρφωσης από μέρους των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων.

142. Σημειωτέον επίσης ότι – παρά τη συχνά λεπτομερή καταγραφή των συμφωνηθέντων τιμών ανά είδος και κανάλι διανομής – σε πολλές συναντήσεις φαίνεται ότι οι συνεννοήσεις επικεντρώνονταν στη χονδρική τιμή για το ολόκληρο νωπό κοτόπουλο[255]. Ωστόσο, αυτό είναι εύλογο, δεδομένου ότι οι πωλήσεις αυτού του προϊόντος αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος των συνολικών πωλήσεων μιας εταιρίας του κλάδου (σύμφωνα με εκτιμήσεις της ΓΔΑ κυμαίνεται πάνω από 74% των συνολικών πωλήσεών τους σε προϊόντα κοτόπουλου). Επίσης, η τιμή του ολόκληρου νωπού κοτόπουλου *«είναι η ασφαλέστερη ένδειξη της τιμολογιακής πολιτικής γιατί είναι το προϊόν το οποίο φέρει το κόστος όλης της παραγωγικής διαδικασίας. Τα υπόλοιπα προϊόντα επιβαρύνονται με προστιθέμενη αξία επάνω στην αξία του ολόκληρου νωπού κοτόπουλου»*[256]. Επομένως, η τιμή του προϊόντος αυτού *«[ε]νσωματώνει επακριβώς όλα τα κόστη πρωτογενούς και δευτερογενούς παραγωγής, άρα αποτελεί την βασική ένδειξη κόστους και κατ' επέκταση τιμής, άρα και την καλύτερη ένδειξη της τιμολογιακής πολιτικής μιας εταιρίας»*[257]. Με την άποψη ότι η τιμή του ολόκληρου νωπού κοτόπουλου είναι η ασφαλέστερη ένδειξη της τιμολογιακής πολιτικής των πτηνοτροφικών επιχειρήσεων συμφωνούν οι περισσότερες από τις υπό εξέταση εταιρίες βάσει των απαντήσεών τους σε σχετικό ερώτημα. Σε κάθε περίπτωση η τιμή του ολόκληρου νωπού καθορίζει σε μεγάλο βαθμό την τιμή των λοιπών προϊόντων κοτόπουλου (π.χ. τεμαχισμένο κοτόπουλου, κατεψυγμένο κ.λπ.).

---

[254] Βλ. κατάθεση […], Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 41.

[255] Όπως αναφέρει ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] στην κατάθεσή του, σε σχετική ερώτηση για το προϊόν που αφορούν οι σημειώσεις του, όταν δεν υποδεικνύεται: *«Ναι, εννοώ το φρέσκο χύμα κοτόπουλο. Είναι χρηματιστηριακό είδος (commodity)».*

[256] Άποψη της εταιρίας Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ σύμφωνα με την υπ' αριθμ. πρωτ. 8439/30.12.2010 απαντητική επιστολή της.

[257] Άποψη της εταιρίας Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ που καταγράφεται στην υπ' αριθμ. πρωτ. 101/10.01.2011 απαντητική της επιστολή.

Ε.2.3. Παρακολούθηση της συμμόρφωσης και έλεγχος εφαρμογής των εκάστοτε συμφωνηθέντων από τα μέλη της σύμπραξης

143. Κατά την έρευνα της ΓΔΑ εντοπίστηκαν, επίσης, στοιχεία που αποτυπώνουν, πέραν πάσης αμφιβολίας, την παρακολούθηση της εφαρμογής των συμφωνηθέντων και την ύπαρξη μηχανισμού ελέγχου συμμόρφωσης από τα μέλη της σύμπραξης.

144. Ενδεικτικά, στα χειρόγραφα πρακτικά της *«Σύσκεψης Κρεοπαραγωγών»* με ημερομηνία 18/4/1997[258] αναφέρεται: *«Κάθε Δευτέρα στις 12 θα συναντώνται οι Δ/ντες πωλήσεων για να συζητούν την εφαρμογή της συμφωνίας και να λύνουν τα προβλήματα»*. Η συγκεκριμένη απόφαση για συστηματικές συναντήσεις παρακολούθησης της εφαρμογής της συμφωνίας μεταξύ των Δ/ντών Πωλήσεων, σε τακτά χρονικά διαστήματα, τηρήθηκε, όπως προκύπτει, ενδεικτικά, τόσο από τις χειρόγραφες σημειώσεις όσο και από επιστολές - προσκλήσεις του ΣΠΕΕ.

145. Επίσης, σε επιστολή του ΣΠΕΕ με ημερομηνία 10/3/2000 προς πτηνοτροφικές εταιρίες μέλη[259], η οποία περιέχει πρόσκληση για συνάντηση στις 15/3/2000, αναφέρεται ότι: *«[θ]α λάβει χώρα η προσυμφωνημένη σύσκεψη από 1/3/2000 προκειμένου να εξεταστεί η πορεία εφαρμογής των τροποποιημένων* [από 1/3/00] *νέων τιμών πωλήσεως του νωπού κοτόπουλου.[...] Για τις όποιες ενστάσεις, ως προς την εφαρμογή των νέων τιμών, πρέπει να προσκομιστούν αποδεικτικά στοιχεία. Η παρουσία όλων είναι απαραίτητη»*. Προκύπτει συνεπώς, και από το εν λόγω έγγραφο, η σύγκλιση συναντήσεων για παρακολούθηση της εφαρμογής των εκάστοτε αναπροσαρμοζόμενων και συμφωνούμενων τιμών με συζήτηση, μάλιστα, που περιλαμβάνει την προσκόμιση *«αποδεικτικών στοιχείων»* σε σχέση με το μέλος που τυχόν αποκλίνει από αυτές.

146. Ενδεικτικό της παρακολούθησης από το ΣΠΕΕ της εφαρμογής των συμφωνηθέντων από τις ελεγχόμενες επιχειρήσεις είναι και το χειρόγραφο σημείωμα της *«Σύσκεψης Κρεοπαραγωγού Πτηνοτροφίας»* στις 27/6/2001[260]. Στο εν λόγω έγγραφο, ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] σημειώνει ότι: *«Προοπτική και στόχος είναι στις 2/7/2001 να πιαστούν οι εξής τιμές: Σφαγείο – Αντιπρόσωποι 640, S.M. 680, Market Κρεάτων 700, Κρεοπωλεία 720…*

o *Η ΚΟΤΙΝΟ ενημέρωσε τους πελάτες για τις νέες τιμές.*

o *Από αύριο 28/6/2001 η Λειβαδίτης ΑΕ ενημερώνει τους πελάτες της τηλεφωνικά ή προφορικά.*

o *Πίνδος εν μέρει έχει ενημερώσει και τους υπόλοιπους τους ενημερώνει αύριο 28/6/2001.*

[258] Που εντοπίστηκαν κατά τον έλεγχο στον ΣΠΕΕ (ΑΠ 43).

[259] Προσκομίστηκε από την HQF AET με την υπ' αριθμ. πρωτ. 8355/28.12.2010 απαντητική επιστολή. Για πληροφορίες αναφορικά με τους παραλήπτες, βλέπε και Ενότητα Δ.2.2.4 της παρούσας.

[260] Από το στοιχείο ελέγχου 17 ΑΠ – σημειώσεις του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] που ανευρέθηκαν από έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Κοτίνο ΑΕΒΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, Ζούρας Φαρμ ΑΕ, Πτηνοτροφική – Συνεταιριστική Ένωση, ΑΠΣ Άρτας, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ. Ως παρόντες καταγράφονται οι κκ: […]. Ωστόσο από την έρευνα δεν έχει εξακριβωθεί η ιδιότητά τους.

- *Η Άρτα από αύριο θα αρχίσει την ενημέρωση*
- *Στα S/M η αύξηση ισχύει από 9(16)/7/2001 και θα ειδοποιηθούν με fax.*
- *Έχει ειδοποιήσει τους πελάτες ο Κελαϊδίτης.*
- *Η ΣΥΝΚΟ ως Κελαϊδίτης, ως άνω και ο Αμβροσιάδης».*

Προκύπτει με σαφήνεια από το σχετικό σημείωμα ότι οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις καλούνται να δηλώσουν τον ακριβή χρόνο ενημέρωσης των πελατών τους για τις νέες τιμές και κατ' επέκταση τον ακριβή χρόνο εφαρμογής τους. Οι ανωτέρω σημειώσεις καταδεικνύουν σαφώς τη συνεκτική και οργανωμένη λειτουργία της σύμπραξης, τη δέσμευση των επιχειρήσεων σχετικά με το χρονικό σημείο ενημέρωσης των πελατών για τις νέες τιμές και τη σχετική ενημέρωση του ΣΠΕΕ και των υπολοίπων ως τμήμα του μηχανισμού παρακολούθησης και συμμόρφωσης με τις συμφωνηθείσες τιμές και την ημερομηνία εφαρμογής των τιμών.

147. Επιπρόσθετα, στο χειρόγραφο πρακτικό της *«Πανελλήνιας Σύσκεψης Κρεοπαραγωγών Πτηνοτροφίας»* της 17/7/2002[261] υπάρχει χειρόγραφη σημείωση η οποία έχει διαγραφεί επίσης χειρόγραφα κι αναφέρει *«**Τιμωρείται όποιος παραβεί τα παραπάνω**, δια συλλογικής ενέργειας?».* Η χρήση ερωτηματικού παραπέμπει μάλιστα σε θέση προς συζήτηση της «συλλογικής ενέργειας» ως κύρωσης σε περίπτωση μη τήρησης των συμφωνηθέντων. Εν προκειμένω, από τα διαθέσιμα στοιχεία προκύπτει η ανάπτυξη μηχανισμού συμμόρφωσης καθώς ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] έστειλε την επόμενη μέρα της συνάντησης, ήτοι στις 18/7/2002[262], επιστολή προς μέλη του Συνδέσμου και τους παρευρισκόμενους στη συνάντηση σχετικά με περαιτέρω συναντήσεις σχετικές με την εμπέδωση των τιμών, όπου μεταξύ άλλων αναφέρεται ότι: *«Εν συνεχεία της χθεσινής συσκέψεως, 17.7.2002, παρακαλώ όπως μας επιβεβαιώσετε με Fax τα παρακάτω συμφωνηθέντα από όλους εσάς: [...] 3. Μέχρι εμπεδώσεως των νέων τιμών κάθε εβδομάδα θα γίνονται συναντήσεις των ίδιων ή εκπροσώπων σας στα γραφεία μας. Την Τετάρτη 24.7.2002 και ώρα 1 μ.μ. θα λάβει χώρα σύσκεψη στο Γραφείο του Σ.Π.Ε.Ε. επί του θέματος, ώστε να αντιμετωπιστούν τυχόν προβλήματα και απορίες σας».*

148. Τέλος, σε πολλά άλλα χειρόγραφα πρακτικά των επίμαχων συναντήσεων γίνεται αναφορά σε συσκέψεις με σκοπό την επιβεβαίωση των συμφωνηθέντων στις συναντήσεις[263], ιδίως μέσω των Δ/ντών Πωλήσεων. Ακόμα και στις περιπτώσεις που δεν

---

[261] Στοιχείο ελέγχου 11ΑΠ.

[262] Στοιχείο ελέγχου ΑΦ/2 από επιτόπιο έλεγχο στην εταιρία […]. Η εν λόγω επιστολή απευθύνεται στους: […] από την εταιρία Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, […] από την εταιρία Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, […] από την εταιρία Δ. Κελαϊδίτης ΑΕ, […] από την εταιρία Κοτίνο ΑΕΒΕ, […] από την εταιρία Μαζαράκι ΑΒΕΕ, […] από την εταιρία Φρεσκότ ΑΕ, […] από την εταιρία Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, […] από την εταιρία Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, […] από την εταιρία Αγγελάκης ΑΕ, […] από την εταιρία Αγροτική ΕΠΕ, […] από την εταιρία Δ & Κ Γεννάδιος ΑΒΕΕ, […] από την εταιρία Φ. Κουσιάκη & Υιοί ΟΕ καθώς και στον ΑΠΣΙ Πίνδος και ΑΠΣ Άρτας. Επίσης, σημειώνεται στην επιστολή ότι κοινοποιείται στον […] από την εταιρία HQF AET.

[263] Για παράδειγμα, στο υπ' αρ. 42ΑΠ στοιχείο αναφέρεται: *«Την Τρίτη 12 το μεσημέρι 27/06/97 θα συγκεντρωθούν **οι Διευθυντές Πωλήσεων για να επιβεβαιώσουν την εφαρμογή της συμφωνίας**»*, ενώ στο υπ' αρ. 45 ΑΠ στοιχείο αναφέρεται: *«Θα γίνει συνάντηση Εμπορικών Διευθυντών την Πέμπτη 29/9/2000 **για να διαπιστωθεί η εφαρμογή των νέων τιμών** στη Θεσσαλονίκη».*

αναφέρεται ρητά η συνάντηση των Διευθυντών Πωλήσεων στην επιβεβαίωση των συμφωνηθέντων, η αναφορά στα πρακτικά των συναντήσεων ότι θα ακολουθήσει συνάντηση των Δ/ντών Πωλήσεων λίγες μέρες μετά την ημερομηνία εφαρμογής των νέων τιμών, συνάγεται εξ αυτού και εκ των προεκτεθέντων περιστατικών ότι έχει και αυτόν το σκοπό[264].

149. Από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει, κατά συνέπεια, η ύπαρξη μηχανισμού ελέγχου συμμόρφωσης για την τήρηση των συμφωνηθέντων στις επίμαχες συναντήσεις, καθώς και το κλίμα πίεσης για την «εμπέδωση» των τιμών που συζητούνταν εκάστοτε στις τακτικές συναντήσεις των μελών της σύμπραξης.

Ε.3. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΕΛΑΤΕΙΑΣ – ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

150. Στο πλαίσιο των συναντήσεων των ελεγχόμενων εταιριών στα γραφεία του ΣΠΕΕ, πέραν των τιμών διάθεσης, υπήρχαν και συνεννοήσεις/συμφωνίες για τη μη διατάραξη της εκάστοτε υφιστάμενης κατανομής της πελατείας. Αυτό διακρίνεται τόσο από τα χειρόγραφα πρακτικά του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] που προαναφέρθηκαν, όσο και από τα σε ηλεκτρονική μορφή σημειώματα και επιστολές του ΣΠΕΕ προς τα μέλη του. Χαρακτηριστικές προς τούτο οι ακόλουθες αναφορές στα έγγραφα πειστήρια που εντοπίστηκαν σε επιτόπιους ελέγχους που διενήργησε η υπηρεσία:

- «*Δεν μπαίνει κανείς σε μαγαζί άλλου μέχρι […] σε καμία περίπτωση*»[265],
- *«Σημείωση: 1) Κανείς δε μπαίνει σε μαγαζί άλλου 2) Κανείς δεν πουλάει σε πελάτη που δεν είναι δικός του, έστω και αν του το ζητήσει»*[266] ή
- *«Κανείς δεν πουλάει σε μαγαζί αλλουνού και αν είναι δύο στο ίδιο μαγαζί να υπάρξει ενδοσυνεννόηση»*[267].

151. Εν προκειμένω, η ως άνω συμφωνία για διατήρηση της υφιστάμενης πελατειακής κατανομής μεταξύ των ανταγωνιστικών επιχειρήσεων δεν λειτουργεί αυτόνομα, αλλά συμπληρωματικά και ενισχυτικά προς την επίτευξη του βασικού στόχου των συμπραττουσών εταιριών, που είναι ο καθορισμός των τιμών πώλησης και η συμμόρφωση με τα συμφωνηθέντα.

152. Πράγματι, ο συμπληρωματικός χαρακτήρας της πρακτικής κατανομής πελατείας (σε σχέση με το συντονισμό τιμών) επιβεβαιώνεται ευθέως και από τον [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ]. Στην από […] κατάθεσή του αναγνωρίζει την πολιτική διατήρησης της υφιστάμενης κατανομής πελατείας ως επόμενο βήμα των αυξήσεων στις τιμές, προκειμένου η «νέα» τιμή να παγιωθεί: *«Το 'δεν μπαίνω σε μαγαζί άλλου μέχρι να*

---

[264] Για παράδειγμα στο 15ΑΠ στοιχείο αναφέρεται: «Την Τετάρτη 18/7/2001 σύσκεψη Διευθυντών Πωλήσεων για τις εμπορικές τιμές».

[265] Σημείωμα με ημερομηνία 15/6/2005 (Έλεγχος ΣΠΕΕ ΑΠ 61).

[266] Σημείωμα με ημερομηνία 25/6/03 (Έλεγχος ΣΠΕΕ ΑΠ 47).

[267] Σημείωμα με θέμα «Σύσκεψη κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας 27/6/01» (Έλεγχος ΣΠΕΕ ΑΠ 17).

εμπεδωθεί η τιμή για 15 ημέρες' ήταν αυτονόητο» [268]. Συνεπώς εν προκειμένω, η διατήρηση της κατανομής πελατείας αποτελεί, κατά τον [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], απαραίτητη προϋπόθεση και συμπληρωματική πρακτική, προκειμένου να επιτευχθούν και να διατηρηθούν αυξημένες τιμές στα προϊόντα, καθώς και η συμμόρφωση εν γένει των συμπραττουσών εταιριών στα συμφωνηθέντα. Η συμπληρωματικότητα των δύο πρακτικών επιβεβαιώνεται, επίσης, και από τη μαρτυρία του […][269]. Εξάλλου, η πρακτική κατανομής πελατείας προσδιορίζεται ως βασική παράμετρος της εξεταζόμενης αντι-ανταγωνιστικής σύμπραξης και στο ίδιο το *«Συμφωνητικό - Πρακτικό»* της 11/9/1997[270].

153. Αν και στην κατάθεσή του ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] κάνει λόγο για διατήρηση της υφιστάμενης κατανομής πελατείας για διάστημα 15 ημερών, «*μέχρι να εμπεδωθεί η τιμή*», όπως προκύπτει από τα στοιχεία που εκτίθενται αμέσως κατωτέρω, η μη διατάραξη της κατανομής των πελατών φερεται να συμφωνείτο είτε για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, που ξεπερνούσε τις 15 ημέρες και έφτανε τους 6 μήνες, είτε και επ' αόριστον. Από τα ευρήματα σχετικά με τις συναντήσεις, η εν λόγω πρακτική δεν φαίνεται να αναφέρεται σε κάθε συνάντηση, γεγονός που πιθανόν οφείλεται στο ότι δεν προκύπτει ανάγκη για τροποποίηση της ισχύουσας σχετικής συμφωνίας, είτε στο ότι δεν έγινε για το θέμα αυτό σχετική σημείωση.

154. Τα ανευρεθέντα στοιχεία που αφορούν κατανομή αγοράς παρατίθενται, συνοπτικά και κατ' έτος, αμέσως κατωτέρω. Αντιστοιχούν σε έγγραφα πειστήρια, τα περισσότερα από τα οποία αναφέρθηκαν και στην προηγούμενη ενότητα περί καθορισμού τιμών.

Ε.3.1. Παρουσίαση κύριων ευρημάτων αναφορικά με την κατανομή πελατείας

155. Στα χειρόγραφα πρακτικά της συνάντησης της 10/9/96[271] αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι: *«Από 23/9/96 […] Κανείς δεν θα μπαίνει σε μαγαζιά άλλου επί δίμηνο»*.

156. Εντός του 1997, αναφορά στη διατήρηση της υπάρχουσας κατανομής της αγοράς γίνεται σε τουλάχιστον τέσσερις συναντήσεις, όπως προκύπτει και πάλι απ' τα χειρόγραφα σημειώματα που εντοπίστηκαν στα γραφεία του ΣΠΕΕ.

- Το Μάιο, στα χειρόγραφα «πρακτικά» της συνάντησης στις 5/5/97[272] αναφέρεται ότι: *«Στο διάστημα 5-20/5/97 ουδείς μπαίνει σε μαγαζί αλλουνού»*. Επίσης, στην επόμενη

[268] Συγκεκριμένα, ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] αναφέρει ότι: *«Το ότι «εγώ δεν θα μπω στα μαγαζιά του άλλου για 15 μέρες», λ.χ., που συννενοούνται οι πτηνοτρόφοι μεταξύ τους, νοείται ως ευχή, μεταξύ των μελών του Συνδέσμου (όπως στον Πίνακα με τα ονόματα στο τέλος του εγγράφου που μου επεδείχθη). Ως μαγαζιά νοούνται όλα τα σημεία πώλησης, συμπεριλαμβανομένων και των σημείων στα οποία οι πτηνοτρόφοι πωλούν με αντιπροσώπους, και των σούπερ μάρκετ (3000 σημεία πωλ. εν συνόλω στην Ελλάδα). Όμως στους πελάτες (σημεία πώλησης) δεν υπάρχει ούτε ιερό ούτε όσιο. .... Το «δεν μπαίνω σε μαγαζί άλλου μέχρι να εμπεδωθεί η τιμή για 15 ημέρες»* ήταν αυτονόητο. .

[269] Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 7]: *«Έχει ακουστεί κάποιες φορές αυτό που με ρωτάτε. Όταν ένας μαγαζάτορας έχει περισσότερους από έναν προμηθευτή και κάποιος από αυτούς προσπαθεί να ανεβάσει την τιμή, τότε προκειμένου να πιέσει για τις τιμές, καλεί και ένα τρίτο προμηθευτή για να του δώσει προσφορά (κάτω του κόστους). Με αυτή την αιτία είχε συζητηθεί το να μην μπαίνει κανείς στο μαγαζί άλλου»*.

[270] Στοιχείο ελέγχου 35 ΑΠ.

[271] Στοιχείο 40 ΑΠ που εντοπίστηκε στον επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ.

συνάντηση στις 20/5/97[273] συμφωνείται ότι: *«Κανένας δεν θα μπει σε μαγαζί άλλου επί τρίμηνο μέχρι τέλος Αυγούστου [...]»*. Επίσης, στις ίδιες σημειώσεις έχει προηγηθεί η χειρόγραφη καταγραφή μεγάλων πελατών, στην πλειοψηφία τους αλυσίδες super market, οι οποίοι αντιστοιχίζονται με τις πτηνοτροφικές εταιρίες που τους προμηθεύουν, υποδεικνύοντας πέραν πάσης αμφιβολίας τη συμφωνημένη κατανομή της αγοράς[274].

- Το Σεπτέμβριο, στο υπογεγραμμένο από τα μέρη *«Συμφωνητικό - Πρακτικό»* της 11/9/1997 συμφωνείται μεταξύ άλλων ότι: «*[...] 2. Ως βασικός όρος τίθεται να μη μπαίνει κανείς σε πελάτη άλλου επί εξάμηνο και μετά θα το ξαναδούμε»*. Όπως προαναφέρθηκε, το συμφωνητικό αυτό έχει υπογραφεί από εκπροσώπους των εταιριών Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), Δ. Κελαϊδίτης & ΣΙΑ ΕΠΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Αγροτικός Πτηνοτροφικός Συνεταιρισμός Ιωαννίνων Πίνδος και Αγροτικός Πτηνοτροφικός Συνεταιρισμός Άρτας.
- Τον Οκτώβριο, αντίστοιχη αναφορά γίνεται και στα μηχανογραφημένα «πρακτικά» της από 7/10/97 συνάντησης[275], όπου αναφέρεται ότι*: «Για 6 μήνες δεν πάει κανείς σε πελάτη άλλου»*.

157. Ρητή αναφορά στην ανάγκη διατήρησης της υφιστάμενης κατανομής πελατείας ανευρίσκεται και σε έγγραφο με τίτλο *«Πανελλήνια Σύσκεψη»* της 14/9/2000[276], όπου μεταξύ άλλων σημειώνεται: *«Για ένα μήνα δεν μπαίνουμε σε μαγαζιά άλλου ούτε δεχόμαστε παραγγελίες νέων πελατών»*. Συναφώς, σχετική αναφορά γίνεται και στην επιστολή[277] του ΣΠΕΕ ημερομηνίας 15/9/2000 που εστάλη στα μέλη για να τους πληροφορήσει για το αποτέλεσμα της συνάντησης: *«Εν συνεχεία της χθεσινής*

---

[272] Στοιχείο ελέγχου 37 ΑΠ – στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Αφοί Μιμίκου ΑΕ (το ενεργητικό της εταιρίας εξαγοράστηκε αργότερα από την HQF AET), Δ.Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος, ΑΠΣ Άρτας, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Στεφανίδης ΕΠΕ.

[273] Στοιχείο ελέγχου 42 ΑΠ - στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Αφοί Μιμίκου ΑΕ, (το ενεργητικό της εταιρίας εξαγοράστηκε στην πορεία από τη HQF AET), ΑΠΣΙ Πίνδος, Δ.Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Στεφανίδης ΕΠΕ. Επίσης καταγράφεται ως παρών ο [...], του οποίου η ιδιότητα δεν έχει καταστεί δυνατόν να εξακριβωθεί από την έρευνα.

[274] Ειδικότερα, καταγράφονται τα εξής:

«-Βερόπουλος ([...]) -Σκλαβενίτης ([...]) –Μαρινόπουλος -Α/Β Βασιλόπουλος ([...]) – CONTINENT -ΤΡΟΦΟ -[...]- ΜΑΚΡΟ [...] - ATLANTIC - -ΔΟΥΚΑΣ [...] -ΔΟΥΓΕΝΗΣ [...] -ΜΕΤΡΟ [...] - ΕΛΟΜΑΣ ([...])».

[275] Στοιχείο ελέγχου 34 ΑΠ.

[276] Στοιχείο 45 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] που εντοπίστηκαν στον επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ- προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, HQF AET, Ζούρας Φαρμ ΑΕ [...], ΑΠΣ Άρτας, Φρεσκότ ΑΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Λαλαγιάννης ΑΕ, Ντεγιάννης Ευβοϊκή Φάρμα, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Σαρ-Συρ ΑΕ (εταιρία που δεν δραστηριοποιείται πλέον), Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ.

[277] Παραλήπτες της επιστολής είναι οι εταιρίες: Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Θ, Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Κελαϊδίτης ΑΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), Σαρ – Συρ ΑΕ, Φρεσκότ ΑΕ, Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Αγροτική ΕΠΕ, Δ & Κ Γεννάδιος ΑΒΕΕ, Φ. Κουσιάκης & Υιοί ΟΕ, HQF AET, ΑΠΣΙ Πίνδος και ΑΠΣ Άρτας, Πτηνοτροφικός Συνεταιρισμός Κυνουρίας.

πανελλήνιας σύσκεψης αποφασίστηκε […] Για ένα μήνα κανείς δεν θα μπει σε μαγαζί άλλου, έστω και αν του το ζητήσει ο αγοραστής».

158. Στα χειρόγραφα πρακτικά της συνάντησης της 27/6/2001[278] καταγράφεται, και πάλι, ότι συμφωνήθηκε: *«Κανείς δεν πουλάει σε μαγαζί αλλουνού και όπου είναι δύο στο ίδιο μαγαζί να υπάρξει ενδοσυνεννόηση».*

159. Η ίδια πρακτική συνεχίστηκε αδιάλειπτα και το 2002. Αναφορές στη διατήρηση της υφιστάμενης κατανομής αγοράς μέσω της προτροπής *«κανείς δεν μπαίνει σε μαγαζί άλλου»* σημειώνεται σε τρεις συναντήσεις εντός του έτους. Ειδικότερα:

- Τον Ιούλιο, στα χειρόγραφα «πρακτικά» της συνάντησης της 17/7/2002[279] αναφέρεται η ανάγκη διατήρησης της υφιστάμενης κατανομής πελατείας για τουλάχιστον 6 μήνες μετά τη συνάντηση: *«Δεν μπαίνει κανείς από σήμερα σε μαγαζί άλλου μέχρι 31/12/2002».* Στη συνακόλουθη επιστολή[280] με ημερομηνία 18/7/2002 του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], η οποία εστάλη προς επιβεβαίωση των συμφωνηθέντων, αλλά και προς ενημέρωση όσων ενδεχομένως απουσίαζαν, επισημαίνεται συναφώς ότι: *«[ε]ν συνεχεία της χθεσινής συσκέψεως 17.7.2002, παρακαλώ όπως μας επιβεβαιώσετε με Fax τα παρακάτω συμφωνηθέντα από όλους σας […] 2. Από σήμερα και μέχρι 31.12.2002 κανείς δεν μπαίνει σε μαγαζί άλλου έστω και αν του ζητηθή […]».*

- Τον Αύγουστο, κατά τη συνάντηση της 1/8/2002[281], από τα πρακτικά προκύπτει ότι συμφωνήθηκε, μεταξύ άλλων: *«και να μην μπαίνουν σε μαγαζιά άλλου».*

- Τον Οκτώβριο, στη συνάντηση της 24/10/2002[282] καταγράφεται πάλι ότι: *«Οι παρόντες συμφώνησαν […] Κανείς δεν μπαίνει σε μαγαζί άλλου».*

---

[278] Στοιχείο 17 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] που εντοπίστηκαν στον επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ- προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Κοτίνο ΑΕΒΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), Πτηνοτροφική – Συνεταιριστική Ένωση, ΑΠΣΙ Πίνδος, ΑΠΣ Άρτας, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ. Παρόντες καταγράφονται οι κκ: […] για τους οποίους από την έρευνα δεν έχει εξακριβωθεί η ιδιότητά τους.

[279] Στοιχείο 11 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] που εντοπίστηκαν στον επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ- προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος, Αγγελάκης ΑΕ. Επίσης παρίστατο και ο […] η ιδιότητα του οποίου δεν έχει εξακριβωθεί από την έρευνα.

[280] Παραλήπτες της επιστολής είναι οι εταιρίες: Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Δ.Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, Κοτίνο ΑΕΒΕ, Μαζαράκι ΑΒΕΕ, Φρεσκότ ΑΕ, Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Αγγελάκης ΑΕ, Αγροτική ΕΠΕ, Δ & Κ Γεννάδιος ΑΒΕΕ, Φ. Κουσιάκης & Υιοί ΟΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος και ΑΠΣ Άρτας, με κοινοποίηση στην εταιρία HQF ΑΕΤ.

[281] Στοιχείο ελέγχου 5 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] που εντοπίστηκαν στον επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: ΑΠΣΙ Πίνδος, ΑΠΣ Άρτας, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ. Παρών φαίνεται και ο […] η ιδιότητα του οποίου δεν έχει εξακριβωθεί από την έρευνα.

[282] Στοιχείο ελέγχου 4 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] που εντοπίστηκαν στον επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι

160. Ακολούθως, στα χειρόγραφα πρακτικά της «Σύσκεψης Κρεοπαραγωγού Πτηνοτροφίας» που πραγματοποιήθηκε στις 23/6/2003[283] καταγράφεται στα χειρόγραφα πρακτικά: *«Σημείωση: 1. Κανείς δεν μπαίνει σε μαγαζί άλλου. 2. Κανείς δεν πουλάει σε πελάτη που δεν είναι δικός του, έστω και εάν του το ζήτησε».*

161. Στο έγγραφο που αφορά τη συνάντηση στις 15/6/2005[284], αμέσως μετά το μηχανογραφημένο κείμενο που καταγράφει τις τιμές ανά προϊόν και κανάλι διανομής, υπάρχει και η χειρόγραφη σημείωση: *«Δεν μπαίνει κανείς σε μαγαζί άλλου μέχρι 20/7/2005 σε καμμία περίπτωση»*.

162. Συναφώς, σε χειρόγραφο σημείωμα του […][285], το οποίο εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στα γραφεία της εταιρείας […] και φέρει την ημερομηνία 1/9/10, μετά τη λίστα των τιμών ανά προϊόν και κανάλι διανομής, καταγράφεται ρητώς και η σημείωση *«Γ) καμία αλλαγή πελάτη»* [...]». Παρά τον ισχυρισμό του […][286] ότι η σχετική μνεία αναφέρεται στην πιθανότητα απώλειας πελατών από την ίδια την εταιρία του, η ρητή γραμματική διατύπωση της σχετικής σημείωσης («αλλαγή πελάτη») αποτυπώνει με σαφήνεια την εφαρμογή στην πράξη της απόφασης μεταξύ των ανταγωνιστών για διατήρηση της υφιστάμενης κατανομής αγοράς (ως συμπλήρωμα της πολιτικής συντονισμού τιμών). Το ίδιο συμπέρασμα συνάγεται ευθέως και από το συσχετισμό και τη συνδυαστική ερμηνεία του εν λόγω εγγράφου με τα λοιπά αντίστοιχα έγγραφα που εντοπίστηκαν στους επιτόπιους ελέγχους.

Ε.3.2. Επισκόπηση συναντήσεων περί κατανομής πελατείας

163. Συμπερασματικά, από τα συλλεγέντα στοιχεία προκύπτει ότι η διατήρηση της υφιστάμενης κατανομής πελατείας ήταν βασική συμπληρωματική παράμετρος της υπό εξέταση αντι-ανταγωνιστικής σύμπραξης. Άλλωστε, ως τέτοια προσδιορίζεται και στο ίδιο το *«Συμφωνητικό - Πρακτικό»* της 11/9/1997[287]. Οι παρευρισκόμενοι ανταγωνιστές συμφωνούσαν, όχι μόνο στον άμεσο καθορισμό των τιμών πώλησης, ενίοτε δε και των τιμών αγοράς (ενιαία τιμολογιακή πολιτική), αλλά και στη μη διατάραξη της υπάρχουσας κατανομής πελατείας, προκειμένου ιδίως να παγιωθεί ο συντονισμός των τιμών και να διασφαλισθεί η συμμόρφωση των συμπραττουσών εταιριών με τα συμφωνηθέντα. Πράγματι, έγγραφες αποδείξεις για τη συμπληρωματική αυτή πρακτική προκύπτουν ευθέως από τα πρακτικά τουλάχιστον 12 συναντήσεων από το 1996 μέχρι και το 2005

εταιρίες: Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), ΑΠΣΙ Πίνδος, Κοτίνο ΑΕΒΕ, ΑΠΣ Άρτας, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ.

[283] Στοιχείο ελέγχου 47 ΑΠ – χειρόγραφες σημειώσεις του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] που εντοπίστηκαν στον επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ - προκύπτει ότι στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν οι εταιρίες: ΑΠΣΙ Πίνδος, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), Μαζαράκι ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, Κοτίνο ΑΕΒΕ.

[284] Πρόκειται για το στοιχείο ελέγχου 61 ΑΠ – σημειώσεις του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] που ανευρέθηκαν από έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ. Ωστόσο, στο στοιχείο αυτό δεν καταγράφονται οι συμμετέχουσες στη συνάντηση εταιρίες.

[285] Σύμφωνα με την […].

[286] Βλέπε σχετικά κατάθεση του […] –[ΚΑΤΑΘΕΣΗ 4] στις […] στα γραφεία της ΓΔΑ.

[287] Στοιχείο ελέγχου 35 ΑΠ.

(όπου, δηλαδή, υπάρχει ρητή μνεία της συμφωνίας, μεταξύ άλλων, για τη διατήρηση της υφιστάμενης κατανομής πελατείας), ενώ αντίστοιχα στοιχεία προκύπτουν ρητώς και για το 2010. Παρά το ότι δεν έχουν εντοπιστεί ρητές αναφορές για κατανομή πελατείας τα ενδιάμεσα έτη (2006 – 2009), από τη συνολική αξιολόγηση των στοιχείων του φακέλου (συμπεριλαμβανομένων του αρχικού Συμφωνητικού-Πρακτικού της 11/9/1997, των καταθέσεων του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], αλλά και των εκπροσώπων των ελεγχόμενων επιχειρήσεων, καθώς και των σταθερά επαναλαμβανόμενων σχετικών αναφορών στα υπόλοιπα έτη), συνάγεται ότι η εν λόγω πρακτική ήταν παγιωμένη και αποτελούσε αναπόσπαστη παράμετρο του υπό εξέταση αντι-ανταγωνιστικού σχεδίου προς ενίσχυση το κεντρικού στόχου των συμμετεχόντων για τον καθορισμό τιμών, και τούτο καθόλη την επίμαχη χρονική περίοδο.

Ε.4. ΥΠΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΑΡΘΡΑ 1 Ν.703/77 ΚΑΙ 101 ΣΛΕΕ – ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΚΡΙΝΟΜΕΝΗ ΥΠΟΘΕΣΗ

Ε.4.1. Η λειτουργία και το περιεχόμενο της υπό κρίση αντι-ανταγωνιστικής σύμπραξης

164. Η συνδυαστική και συνολική αξιολόγηση και ερμηνεία των ως άνω στοιχείων (βλ. ενότητες Ε.2 και Ε.3 ανωτέρω), με συνεκτίμηση των μαρτυρικών καταθέσεων και της διεξαχθείσας συζήτησης ενώπιον της Επιτροπής, καταδεικνύει ευθέως ότι από το 1996 έως και το 2010, εκπρόσωποι πτηνοτροφικών επιχειρήσεων (οι ίδιοι οι επιχειρηματίες ή/και στελέχη των επιχειρήσεων αυτών) συναντιόντουσαν σε τακτική βάση, εντός και εκτός Συνδέσμου, για τη συζήτηση «εμπορικών θεμάτων» ή «οικονομικών θεμάτων», τα οποία ωστόσο συστηματικά περιελάμβαναν και συζητήσεις / συνεννοήσεις σχετικά με τις τιμές και, ειδικότερα, το συντονισμό της μελλοντικής τιμολογιακής πολιτικής των συμπραττουσών επιχειρήσεων. Τα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία καταδεικνύουν, ειδικότερα, τη σύμπραξη των εμπλεκόμενων πτηνοτροφικών επιχειρήσεων με στόχο το συντονισμό της εμπορικής τους πολιτικής, ιδίως μέσω του από κοινού καθορισμού των τιμών πώλησης των προϊόντων τους προς την επόμενη οικονομική βαθμίδα της παραγωγικής αλυσίδας (ήτοι, ως επί το πλείστον, προς χονδρεμπόρους, σούπερ μάρκετ, κρεοπωλεία και ψητοπωλεία). Στο πλαίσιο αυτό, συμφωνούσαν ρητώς τιμές ή/και αντάλλασσαν πληροφορίες σχετικά με τις τιμές που σκέφτονται να ακολουθήσουν στην αγορά, κατά την έννοια των προεκτεθέντων στις ενότητες Δ.1.3.2 και Δ.1.3.3. Κατ' αυτό τον τρόπο, συνήψαν συμφωνία ή/και αντικατέστησαν τους κινδύνους του ανταγωνισμού με συνεργασία μεταξύ τους, η οποία μείωνε την αβεβαιότητα που είχε κάθε επιχείρηση σχετικά με την εμπορική πολιτική που θα υιοθετούσαν οι ανταγωνιστές της στην αγορά. Και στις δύο περιπτώσεις, οι εν λόγω συμφωνίες ή/και εναρμονισμένες πρακτικές είχαν προδήλως αντι-ανταγωνιστικό περιεχόμενο με βάση τις κείμενες διατάξεις.

165. Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με την οργάνωση και λειτουργία της εξεταζόμενης οριζόντιας αντι-ανταγωνιστικής σύμπραξης, λεκτέα είναι τα ακόλουθα:

166. Μέρος των επίμαχων συναντήσεων συγκαλούνταν διά σχετικών προσκλήσεων[288]. Οι προσκλήσεις αυτές τυπώνονταν σε επιστολόχαρτο του ΣΠΕΕ, έφεραν μνεία του τόπου και της χρονολογίας τους, περιείχαν πίνακα αποδεκτών και, συχνά, μνεία περί του απαραίτητου χαρακτήρα της συμμετοχής όλων. Συντάσσονταν δε από τη Γραμματεία του Συνδέσμου και τον [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ][289], η ιδιότητα, το επώνυμο και ενίοτε η υπογραφή του οποίου περιέχονταν στο σώμα της πρόσκλησης. Στις προσκλήσεις αυτές, ως αντικείμενο των συναντήσεων συχνά[290] αναφερόταν η έκφραση «εμπορικά θέματα», τα οποία, όπως επιβεβαιώνεται και από τα χειρόγραφα πρακτικά των συναντήσεων, συσχετίζονταν και με συνεννοήσεις για τις τιμές[291]. Οι προσκλήσεις αυτές όριζαν, εκτός από τα θέματα συζήτησης και τους παραλήπτες, το χώρο και χρόνο συνάντησης. Οι αποδέκτες των προσκλήσεων καταγράφονται είτε με τις επωνυμίες συγκεκριμένων εκ των εμπλεκόμενων μερών μόνο[292], είτε με τις επωνυμίες αυτών σε συνδυασμό με τα ονόματα στελεχών τους[293]. Σε άλλες περιπτώσεις, απευθύνονται στους Διευθυντές Πωλήσεων συγκεκριμένων επιχειρήσεων[294]. Ως σημείο συνάντησης οριζόταν ως επί το πλείστον τα γραφεία του Συνδέσμου στην Αθήνα, όμως οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις συγκεντρώνονταν και σε άλλους χώρους, εντός ή εκτός Αθηνών[295]. Χαρακτηριστική σχετική αναφορά είναι αυτή του πρακτικού της από 17/9/1997 Συνεδρίασης των Διευθυντών Πωλήσεων[296], όπου καταγράφεται ότι «*Η σύσκεψη θα γίνει στα ευρύχωρα γραφεία της ΠΙΝΔΟΣ στις τρεις γέφυρες*». Κάποιες φορές, μάλιστα, οι προσκλήσεις ενσωματώνουν τις αποφάσεις προηγούμενων συσκέψεων[297]. Ανάλογα με τα θέματα

[288] Βλ. ενδεικτικά τις από 4.10.2007, 12.9.2007, 2.10.2008, 10.10.2008 και 26.9.2008 προσκλήσεις.

[289] Σχετικά με τις αρμοδιότητες του Διευθυντή του ΣΠΕΕ, σύμφωνα με το άρθρο 22 του Καταστατικού του βλ. ανωτέρω Ενότητα υπό Α.2.3.

[290] Πρβλ. όμως την από 10.3.2000 πρόσκληση του ΣΠΕΕ, υπογεγραμμένη από τον [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], στην οποία αναφέρεται ότι: *«Την Τετάρτη 15/3/2000 και ώρα 1 μ.μ. στα γραφεία του Σ.Π.Ε.Ε. θα λάβει χώρα η προσυμφωνημένη σύσκεψη από 1/3/2000 προκειμένου να εξεταστεί η πορεία εφαρμογής των τροποποιημένων νέων τιμών πωλήσεως του νωπού κοτόπουλου. Επίσης θα συζητηθούν τυχόν εκκρεμότητες που αναφέρονται στην Α' Φάση εξαγωγών προς Αλβανία και Σκόπια. Για τις όποιες ενστάσεις, ως προς την εφαρμογή των νέων τιμών, πρέπει να προσκομιστούν αποδεικτικά στοιχεία. Η παρουσία όλων είναι απαραίτητη»*.

[291] Πέραν των προαναφερόμενων υπό ενότητα Ε.2 σημειώσεων και πρακτικών, βλ. σχετικά και την από […] κατάθεση του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], σελ. 2.

[292] Βλ. ενδεικτικά τις από 12/9/2007, 4/10/2007 και 11/11/2004 προσκλήσεις.

[293] Βλ. ενδεικτικά τις από15/9/2000 και 10/3/2000 προσκλήσεις.

[294] Βλ. ενδεικτικά τις από 2/10/2008, 10/10/2008 και 26/9/2008 προσκλήσεις.

[295] Βλ. ενότητα Ε.2 ανωτέρω, επισκόπηση συναντήσεων αναφορικά με το συντονισμό τιμών. Βλ. και την κατάθεση του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], ό.π., σ. 4, σύμφωνα με την οποία *«Τις τιμές οι πτηνοτρόφοι κατά ομάδες τις κουβέντιαζαν σε ξενοδοχεία και καφενεία (Θεσσαλονίκη, Χαλκίδα, Γιάννενα, στην ΕΠΣΕ πριν κλείσει) στην Αθήνα σε ξενοδοχεία στη Βεραντζέρου (Ιωνικό) […]»* και *σελ. 6, όπου «Η συνάντηση στις 10/5/2010 έγινε εκτός συνδέσμου, μάλλον σε καφενείο […]»*.

[296] Βλ. πρακτικό του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] της από 17/9/1997 Συνεδρίασης Διευθυντών Πωλήσεων που ανευρέθηκαν από έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ.

[297] Βλ. π.χ. την από 15.9.2000 πρόσκληση, στην οποία, αφού γίνεται αναφορά στη συνεννόηση που προκύπτει από την πανελλήνια σύσκεψη της προηγούμενης ημέρας για την αναπροσαρμογή των κατώτατων χονδρικών τιμών νωπού κοτόπουλου και για την κατανομή της πελατείας, επισημαίνεται

συζήτησης συμμετείχαν σε αυτές ανώτατα στελέχη (πρόεδροι, γενικοί διευθυντές) των εμπλεκόμενων μερών, εμπορικοί διευθυντές ή υπάλληλοι, με συναφείς με το αντικείμενο της συζήτησης αρμοδιότητες και γνώσεις[298]. Εξάλλου, στο πλαίσιο της υπό εξέταση σύμπραξης, μετά τις συναντήσεις αποστέλλονταν ακόμη και υπενθυμίσεις με το περιεχόμενο των συμφωνηθέντων / συνεννοήσεων σε όλες τις συμμετέχουσες, οι οποίες ενίοτε υπείχαν θέση πρακτικών της συνάντησης. Με αυτό τον τρόπο τηρούνταν εγγράφως οι συμφωνίες με τους εκάστοτε επιμέρους όρους. Η αποτύπωση του περιεχομένου των συνενοήσεων εξασφάλιζε τη δυνατότητα αφενός ελέγχου εφαρμογής των συμφωνηθέντων, και αφετέρου επιβεβαίωσης αυτών από τις συμμετέχουσες στις συσκέψεις[299].

167. Η μεταξύ των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων επικοινωνία δεν περιορίζεται στο πλαίσιο των κατά τα ανωτέρω συναντήσεων, εντός ή εκτός των γραφείων του Συνδέσμου. Αντιθέτως, από τα στοιχεία που συνέλεξε η Υπηρεσία από τον επιτόπιο έλεγχο που διεξήγαγε στην εταιρία […] προκύπτει γενικότερη επικοινωνία των επιχειρήσεων, η οποία συντελεί στην αποτελεσματικότερη λειτουργία της σύμπραξης. Πιο συγκεκριμένα, στην εταιρία αυτή βρέθηκαν τιμοκατάλογοι[300] του ΑΠΣΙ Πίνδος και έγγραφο του ΑΠΣ Άρτας με πίνακες, στους οποίους προσδιορίζεται η περιοχή[301], η τιμή ανά προϊόν και ανά περιοχή και υπάρχει η ένδειξη «έμποροι», στοιχεία που καταδεικνύουν την ανταλλαγή πληροφοριών που αφορούν στις τιμές μεταξύ τουλάχιστον κάποιων από τα μέρη της σύμπραξης.

168. Το κύριο αντικείμενο των υπό κρίση συμφωνιών και συνεννοήσεων, για το οποίο έχει συλλεχθεί το προαναφερθέν αποδεικτικό υλικό, αφορά κατά βάση στις τιμές πώλησης του κοτόπουλου στο επίπεδο από τον προμηθευτή προς την επόμενη οικονομική βαθμίδα της παραγωγικής αλυσίδας (ήτοι, ως επί το πλείστον, προς χονδρεμπόρους, σούπερ

ότι: *«Την Πέμπτη 28/9/2000 θα γίνει συνάντηση των Εμπορικών Διευθυντών στην Έκθεση Ζωοτεχνίας στη Θεσσαλονίκη για να διαπιστωθεί η εφαρμογή των νέων τιμών»*.

[298] Βλ. ενδεικτικά το πρακτικό της από 1/8/2002 Πανελλήνιας σύσκεψης Κρεοπαραγωγών Πτηνοτροφίας (στοιχείο από έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ), το οποίο στο δεύτερο τμήμα του τιτλοφορείται «Πανελλήνια Σύσκεψη Κρεοπαραγωγών Πτηνοτροφίας 1/8/2002» και στο οποίο αναφέρεται: *«Παρόντες μόνο ΠΩΛΗΤΕΣ»* και εν συνεχεία ακολουθούν τα ονόματα των παρευρισκομένων, το πρακτικό της από 18/7/2002 Σύσκεψης Κρεοπαραγωγών Πτηνοτροφίας (στοιχείο από έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ), το οποίο τιτλοφορείται «Σύσκεψη Κρεοπαραγωγών Πτηνοτροφίας» και εν συνεχεία αναφέρει: *«Συμμετέχουν Δ/ντές Πωλήσεων»*, πρακτικό της από 17/7/2002 Πανελλήνιας σύσκεψης Κρεοπαραγωγών Πτηνοτροφίας (στοιχείο από έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ), στο οποίο ως παρόντες αναφέρονται μεταξύ άλλων οι εκπρόσωποι των εταιριών Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης ΑΒΕΕ, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Αγγελάκης ΑΕ, και ΑΠΣΙ Πίνδος. Βλ. επίσης την από […] κατάθεση του […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 17], όπου μεταξύ άλλων αναφέρεται *«Σχετικά με τις προκλήσεις του 2008, οι Διευθυντές Πωλήσεων συναντιόντουσαν σε τακτά χρονικά διαστήματα, αν ήταν κάποια θέματα πιστωτικής πολιτικής»*, καθώς και την κατάθεση του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], ό.π., σ. 4, ο οποίος σε ερώτηση σχετικά με τις επιχειρήσεις που συμμετείχαν στις συναντήσεις για καθορισμό τιμών αναφέρει: *«Ο ίδιος ο επιχειρηματίας ή κάποιος εκπρόσωπός του, δ/ντής συμμετείχε στις συσκέψεις»*.

[299] Βλ. λ.χ. τα από 10/3/2000 και 15/9/2000 έγγραφα.

[300] Βλ. σχετικά ανωτέρω ενότητα Ε.2.1.2.

[301] Αφενός, […], και αφετέρου, […].

μάρκετ, κρεοπωλεία και ψητοπωλεία)[302]. Στόχος των επίμαχων συναντήσεων ήταν η συμφωνία για ομοιόμορφη αύξηση της τιμής – για το ύψος αυτής, ή εν γένει για την επίτευξη ενός συγκεκριμένου ύψους ή κατώτατου επιπέδου τιμών. Οι συμφωνίες / συνεννοήσεις για τις τιμές αρκετές φορές εξειδικεύονται ανά κατηγορία προϊόντος (στήθος, μπούτι, φιλέτο κ.λπ.), αλλά και ανά κανάλι διανομής (έμποροι/αντιπρόσωποι, κρεοπωλεία/ψησταριές, super market). Εκφράζονται δε είτε σε συγκεκριμένες τιμές (τιμές – στόχος), είτε σε ελάχιστες/κατώτατες τιμές, είτε σε ποσοστιαίες μονάδες αύξησης, συγκεκριμένες ή ελάχιστες[303], κατά τα ως άνω εκτιθέμενα (βλ. ενότητα Ε.2).

169. Χρονικά, η έναρξη ισχύος της σύμπραξης τοποθετείται – βάσει των στοιχείων που προέκυψαν από την έρευνα της υπηρεσίας – τουλάχιστον στο 1996 [304], ενώ αποτυπώνεται εναργώς η τακτική διενέργεια των σχετικών συναντήσεων έως τουλάχιστον το 2010. Πέραν των έγγραφων στοιχείων που αποδεικνύουν τη διενέργεια τουλάχιστον 44 συναντήσεων κατά τη διάρκεια 1996 – 2010 κατά τα προεκτεθέντα, καθώς και των μαρτυριών και για πολλαπλές επιπλέον επαφές και εκτός Συνδέσμου, οι ίδιοι εκπρόσωποι

[302] Πέραν αυτών, σημειώνεται ότι προέκυψαν και ενδείξεις για συντονισμό από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις και των τιμών αγοράς του προϊόντος από τους προμηθευτές της προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας: π.χ. στο από 20/5/1997 πρακτικό του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] (από έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ) αναφέρεται: *«1. Κατώτατη χονδρική τιμή, στις αλυσίδες, νωπού κοτόπουλου 550δρχ/κιλό. Στήθος 850/κιλό Μπούτια 650 δρχ/κιλό. Στην Αθήνα κατώτατη 535 δρχ/κιλό νωπό κοτόπουλο. 2. Κατώτατη στον πραγματικό Διακινητή 535 δρχ (Αντιπρόσωπος, Χονδρική) 3. Σφαχτικό ορίζεται 120 δρχ/κεφάλι […]»*, φαίνεται δηλαδή να ορίζεται και η τιμή αγοράς του προϊόντος από το σφαγείο. Ομοίως («Το Σφαχτικό 120 δρχ/κεφάλι») ορίζεται στο πρακτικό της από 7.10.97 Σύσκεψης Διευθυντών και στο «Συμφωνητικό» της 11/9/1997 («Σφαχτικά προς τρίτους 120 δρχ στο πουλί»). Ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] στην κατάθεσή του επίσης αναφέρει ότι *«οι συμφωνούμενες τιμές μεταξύ πτηνοτρόφων κατά κύριο λόγο αναφέρονται σε τιμές στο διακινητή»*. Βλ. σχετικά επίσης την από 28.6.2007 επιστολή της ΠΕΟΠΠ προς τον Υπουργό και αρμόδιο Υφυπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και την από 11.7.2007 επιστολή της ΠΕΟΠΠ προς τον ΣΠΕΕ και την Πτηνοτροφική-Συνεταιριστική Ένωση. Στην πρώτη αναφέρεται ότι: *«[…] κατά ένα μυστηριώδη τρόπο, καμία μεταποιητική επιχείρηση που αγοράζει τα προϊόντα μας δεν έχει επανέλθει-έστω- στις προ κρίσεως τιμές. Είναι τυχαία και συμπτωματική η ταύτιση στην πολιτική τιμών τόσων πολλών επιχειρήσεων;»*, ενώ στη δεύτερη αναφέρεται ότι: *«Πληροφορηθήκαμε ότι αποφασίσατε ή σκοπεύετε να προβείτε σε μείωση των τιμών ζώντων πτηνών που πληρώνεται τους συνεργαζόμενους πτηνοτρόφους-παραγωγούς κρεοπαραγωγής ή κατά περίπτωση και ανάλογα με την πολιτική της κάθε μεταποιητικής εταιρείας σε αύξηση της τιμής του μείγματος ζωοτροφών (φύραμα) ή την ποιοτική υποβάθμιση του φυράματος για τον περιορισμό του κόστους»*.

[303] Βλ. ενδεικτικά το πρακτικό της από 18/4/1997 Σύσκεψης Κρεοπαραγωγών (στοιχείο από έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ) *«[...]η τιμή του νωπού κοτόπουλου ορίζεται στις 550δρχ/κιλό κατώτατη[…] Ποτέ κάτω από 600δρχ […]»*, το από 20.5.1997 πρακτικό (στοιχείο από έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ) *«1. Κατώτατη χονδρική τιμή, στις αλυσίδες, νωπού κοτόπουλου 550δρχ/κιλό. Στήθος 850/κιλό Μπούτια 650 δρχ/κιλό. Στην Αθήνα κατώτατη 535 δρχ/κιλό νωπό κοτόπουλο. 2. Κατώτατη στον πραγματικό Διακινητή 535 δρχ (Αντιπρόσωποι, Χονδρεμπ) 3. Σφαχτικό ορίζεται 120 δρχ/κεφάλι […]», το πρακτικό της από 15.4.2004 Πανελλήνιας Σύσκεψης Κρεοπαραγωγών Πτηνοτροφίας (στοιχείο από έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ) «Απεφασίσθη να ισχύει ο τιμοκατάλογος της 1/9/2004 από Δευτέρα 26/5/2004. Και από 1/6/2004 συν 8% επί των τιμών της 1/9/2004 […]»*, το πρακτικό της από 14.9.2000 Πανελλήνιας Σύσκεψης (στοιχείο από έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ) *«[…]Στο σφαγείο 580, Κρεοπωλεία 630, SuperMarket 605, Αντιπρόσωποι 580, MeatMarket 610. Γενική αύξηση 8% minimum[…]»*.

[304] Βλ. το πρακτικό που αναφέρεται στην από 10.9.1996 σύσκεψη (στοιχείο από επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του Συνδέσμου) και στο οποίο καταγράφεται *«Σας υπενθυμίζω ότι στη σύσκεψη 10/9/96 συμφωνήσατε όπως: Από 23/9/96 η τιμή αυξάνεται 20-30 δρχ….»*.

των εμπλεκόμενων μερών επιβεβαιώνουν, μεταξύ άλλων, τη συχνότητα και συστηματικότητα των επίμαχων συναντήσεων (ανεξαρτήτως της αμφισβήτησης, από τους περισσότερους, του περιεχομένου τους). Για παράδειγμα, ο […][305] κατέθεσε σχετικά ότι «*Σχεδόν κάθε δίμηνο ή τρίμηνο γίνονταν αυτές οι συναντήσεις, αλλά πάντα όταν υπήρχε κάποιο σοβαρό θέμα προς επίλυση και όχι οποιοδήποτε θέμα τιμών*», ο […][306] δήλωσε ότι «*Την τελευταία 5ετία γίνονται τέτοιες συζητήσεις για τις τιμές. Ήταν χάλια η κατάσταση πάντα, δεν υπήρχαν συγκεκριμένες εποχές-μήνες*», ο […]. επίσης δήλωσε[307] «*Συναντιόμασταν όταν υπήρχε κάποιο πρόβλημα π.χ. γρίπη των πτηνών, διοξίνες κ.ά. Οι συναντήσεις μπορούσαν να είναι καθημερινές σε περιόδους κρίσεων. Αν δεν υπήρχε κάποιο πρόβλημα, οι συναντήσεις γίνονταν κάθε 3 ή 4 μήνες*» και τέλος ο […], απάντησε σχετικά ότι[308] «*Πχ. Από τον Οκτώβριο του 2006 έως τον Ιούνιο του 2007 κάναμε 300 συναντήσεις λόγω της γρίπης των πτηνών. Το 2009 μπορεί να έγιναν μία δύο συναντήσεις γιατί δεν είχαμε σοβαρά θέματα. Αντίστοιχα, οι Διευθυντές Πωλήσεων συναντιόντουσαν σε τακτά χρονικά διαστήματα ανεξάρτητα από εμάς τους εκπροσώπους των εταιρειών, για να συζητήσουν θέματα αρμοδιότητάς τους πχ Επισφάλειες*».

170. Πέραν των συμφωνιών / συνεννοήσεων για τον από κοινού καθορισμό των τιμών, τα μέρη συμφωνούν – επιπροσθέτως και συμπληρωματικώς[309] – την κατανομή της πελατείας, υπό την έννοια της διατήρησης του υφιστάμενου πελατολογίου (και αποχής από την πώληση σε νέους πελάτες, οι οποίοι είναι ήδη πελάτες άλλης συμμετέχουσας στη σύμπραξη επιχείρησης), τουλάχιστον έως την εμπέδωση των εκάστοτε νέων συμφωνημένων τιμών. Η επιμέρους αυτή συμφωνία εκδηλώνεται με αναφορές όπως «*Ως βασικός όρος τίθεται να μη μπαίνει κανείς σε πελάτη άλλου επί εξάμηνο[…]*»[310], «*Για ένα μήνα κανείς δεν θα μπει σε μαγαζί άλλου, έστω και αν του το ζητήσει ο αγοραστής*»[311], «*Κανείς δεν πουλάει σε μαγαζί αλλουνού και αν είναι δύο στο ίδιο μαγαζί να υπάρξει ενδοσυνεννόηση*»[312], «*Δεν μπαίνει κανείς σε μαγαζί άλλου μέχρι 20/7/2005 σε καμμία περίπτωση*»[313]. Ενίοτε η πρακτική αυτή της μη διατάραξης της υφιστάμενης πελατείας συμφωνείται και για ορισμένο χρονικό διάστημα[314]. Η εν λόγω συμφωνία, καθιστώντας επαχθέστερη την αύξηση της πελατείας των εμπλεκόμενων πτηνοτροφικών επιχειρήσεων, τείνει να παγιώσει την υφιστάμενη κατάσταση και αποστερεί το κίνητρο των παραγωγών να ανταγωνιστούν μεταξύ τους, προκειμένου να δελεάσουν με την

[305] Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 14].
[306] Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 2].
[307] Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 4].
[308] Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 17].
[309] Βλ. ενότητα Ε.3 ανωτέρω.
[310] Βλ. το από 11.9.1997 Συμφωνητικό-Πρακτικό (στοιχείο από έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ).
[311] Βλ. την από 15.9.2000 πρόσκληση.
[312] Βλ. το πρακτικό της από 27.6.2001 Σύσκεψης Κρεοπαραγωγών Πτηνοτροφίας (στοιχείο από έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ).
[313] Βλ. το από 15.6.2005 πρακτικό (στοιχείο από έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ).
[314] Βλ. ενδεικτικά το από 11.9.1997 Συμφωνητικό-Πρακτικό (στοιχείο από έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ) και την από 15.9.2000 πρόσκληση.

καλύτερη προσφορά τους και να «κερδίσουν» έναν πελάτη. Επομένως, είναι ικανή να περιορίσει τον μεταξύ παραγωγών ανταγωνισμό.

171. Σε αντίθεση δε με τους ισχυρισμούς ορισμένων μερών, τόσο η πρακτική που αφορά στον συντονισμό της τιμολογιακής πολιτικής μεταξύ των ανταγωνιστριών επιχειρήσεων, όσο και η συμπληρωματική πρακτική κατανομής πελατείας, αποτελούν αναπόσπαστα μέρη του ίδιου γενικού αντι-ανταγωνιστικού σχεδίου. Και τούτο, διότι η κατανομή πελατείας έχει, εν προκειμένω, σαφώς επιβοηθητικό χαρακτήρα και λειτουργεί ενισχυτικά ως προς την κύρια συμφωνία για τον καθορισμό τιμών, παρέχει δηλαδή έτσι στον προμηθευτή τη δυνατότητα να επιβάλει ευχερέστερα τη συμφωνημένη τιμή, αποτρέποντας τον ανταγωνισμό μεταξύ των πτηνοτρόφων για έναν πελάτη. Πράγματι, στην κοινή τυπολογία των οριζόντιων συμπράξεων που ενέχουν σοβαρούς περιορισμούς για τον ανταγωνισμό, παρόμοιες πρακτικές συνδυάζονται πολύ συχνά με προσπάθειες διατήρησης ή αύξησης των τιμών[315]. Όπως προεκτέθηκε στην ενότητα Ε.3, ο συμπληρωματικός χαρακτήρας της πρακτικής κατανομή πελατείας (σε σχέση με το συντονισμό τιμών) επιβεβαιώνεται ευθέως στην κρινόμενη υπόθεση από πολλά συγκλίνοντα στοιχεία[316]. Για το λόγο αυτό, άλλωστε, η αναφορά στην εν λόγω πρακτική καταγράφεται συνήθως στο τέλος των εγγράφων[317], τα οποία αποτυπώνουν τη συμφωνία για τις τιμές, και μάλιστα ως επιστέγασμα για την προσπάθεια που προτίθενται να καταβάλουν τα μέρη για την επίτευξη των στόχων της κύριας συμφωνίας. Εξάλλου, η λειτουργία της εν λόγω πρακτικής ως σταθεροποιητικού μηχανισμού για την κύρια συμφωνία των τιμών συνάγεται και από το συμφωνηθέν χρονικό σημείο έναρξης ισχύος αυτής, το οποίο προκύπτει ότι συμπίπτει με το χρονικό σημείο έναρξης ισχύος των νέων τιμών.

Ε.4.2. Επιχειρηματολογία εμπλεκόμενων μερών – εκτίμηση της Επιτροπής

Ε.4.2.1. Το περιεχόμενο των συναντήσεων

172. Ορισμένες επιχειρήσεις ανέφεραν, ιδίως κατά το πρώιμο στάδιο της έρευνας, ότι δεν είχαν καμία επικοινωνία με τους ανταγωνιστές τους[318]. Συναφώς, κάποιοι ισχυρίστηκαν

[315] Βλ. ενδεικτικά Απόφαση ΠΕΚ Τ-236/01 Tokai Carbon κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. ΙΙ-1181, καθώς και Αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις Υποθέσεις Graphite Electrodes ΕΕ 2002 L100/1, Steel Beams ΕΕ 1994 L16/1 και Cartoboard ΕΕ 1994 L243/1. Βλ. επίσης, Υπόθεση Αυτογραφικό Χαρτί 2004/337/ΕΚ, παρ. 241, 246 και 253 : «(253) Οι παράνομες πρακτικές που αφορούσαν τον καθορισμό των τιμών, του όγκου πωλήσεων και των μεριδίων της αγοράς αποτελούσαν αναπόσπαστα μέρη του ίδιου γενικού σχεδίου. Κατά συνέπεια, οι συμφωνίες που επετεύχθησαν σε διάφορες περιστάσεις, ιδίως κατά τις συναντήσεις που αναφέρονται στην παρούσα απόφαση, δεν μπορούν να θεωρηθούν χωριστές παραβάσεις».

[316] Βλ. ιδίως την από 21/9/2010 κατάθεση του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], τη μαρτυρία του […], εκπροσώπου της […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 7], καθώς και το «Συμφωνητικό - Πρακτικό» της 11/9/1997 (Στοιχείο ελέγχου 35 ΑΠ),

[317] Βλ. το από 15/6/2005 πρακτικό (από έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ) και το πρακτικό της από 27/6/2001 Σύσκεψης Κρεοπαραγωγών Πτηνοτροφίας (από έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ).

[318] Βλ. κατάθεση […] – [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 18]. Ορισμένες άλλες επιχειρήσεις αναγνωρίζουν επικοινωνία μεταξύ ανταγωνιστών μόνο στο πλαίσιο του ΣΠΕΕ: ο […], [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 1] ενώ στα ίδια πλαίσια, […], [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 5].

ότι δεν γνώριζαν αν γινόντουσαν συναντήσεις, συζητήσεις ή οποιασδήποτε μορφής συνεννόηση για τιμές/εμπορικά θέματα[319]. Οι περισσότερες από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις αναγνώρισαν μεν ότι υπήρχε επικοινωνία μεταξύ τους, αλλά υποστήριξαν κατ' αρχάς ότι αυτή αφορούσε, όχι στις τιμές πώλησης των προϊόντων τους[320], αλλά σε διάφορα άλλα ζητήματα όπως συμφωνίες αλληλοεξυπηρέτησης[321] ή προμήθειας[322], προβλήματα με πελάτες και τρόπους διαχείρισης κρίσεων[323], καθώς και άλλα θεσμικά θέματα. Συναφώς, υποστηρίχθηκε και η άποψη ότι στις συναντήσεις μπορεί μεν να γίνονταν αναφορές σε τιμές ή συζητήσεις με αντικείμενο τις τιμές, αλλά ποτέ αυτές δεν αποτέλεσαν επίσημο θέμα της ημερήσιας διάταξης ή/και βασικό θέμα της συνακόλουθης συζήτησης[324]. Σε γενικές γραμμές, με βάση και τα προαναφερθέντα, οι συμπράττουσες επιχειρήσεις ισχυρίστηκαν ότι το αληθινό περιεχόμενο των συζητήσεων / συνεννοήσεων δεν θα πρέπει να εκληφθεί ότι ήταν ο συντονισμός των τιμών ή η κατανομή πελατείας, ούτε και ο περιορισμός του ανταγωνισμού καθ' οιονδήποτε τρόπο. Παρόμοια υποστήριξαν τα μέρη και σε σχέση με τη μνεία σε κατανομή πελατείας στα πρακτικά και χειρόγραφες σημειώσεις που εντοπίστηκαν στους επιτόπιους ελέγχους, με τις περισσότερες επιχειρήσεις να αρνούνται τη γνώση τέτοιων συνεννοήσεων ή να υποστηρίζουν ότι δεν θα μπορούσε ούτως ή άλλως να εφαρμοστεί στην πράξη[325].

---

[319] Βλ. Αγγελλάκης, Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 97, καθώς ενδεικτικά και καταθέσεις […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 4], […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 15] και […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 17].

[320] Χαρακτηριστική προς τούτο και η κατάθεση του […] – [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 17], σύμφωνα με την οποία: *«Γινόντουσαν συναντήσεις για τα διάφορα προβλήματα του κλάδου. Κατά 90% στα γραφεία του ΣΠΕΕ ή στης ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗΣ. Κάποιες φορές σε ξενοδοχεία ή ακόμα και σε Υπουργεία. Την περίοδο της γρίπης κάναμε καθημερινά συναντήσεις. Σε κάποιες συναντήσεις δεν ήταν ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], γι' αυτό και φαίνεται από τα στοιχεία σας ότι δεν κάναμε συναντήσεις[…]. Οι μεγάλες εταιρίες συμμετείχαν κυρίως, ανάλογα με τα θέματα. […] συμμετείχαν ανάλογα με το θέμα πολλές εταιρίες. Στις εκπροσωπήσεις του κλάδου στους φορείς συμμετείχαμε εμείς […] και οι εταιρίες που ήταν μέλη του ΔΣ του ΣΠΕΕ συνήθως. […] Πέραν των συνηθισμένων εμπορικών συνεργασιών (πχ. Εμπορία, κλπ) και τα τυχόν προβλήματα πχ. Αν βρεθεί σαλμονέλα στις δικές μας εγκαταστάσεις θα επικοινωνήσουμε με τον Νιτσιάκο […], επικοινωνία για τις τιμές δεν υπάρχει»*.

[321] Βλ. ενδεικτικά κατάθεση […] – [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 10], καθώς και κατάθεση ο […]– [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 16].

[322] Βλ. ενδεικτικά κατάθεση του εκπροσώπου της […], […] – [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 13]: *«Όχι δεν έχει υποπέσει στην αντίληψή μου οποιαδήποτε επικοινωνία που να αφορά στις τιμές. Η επικοινωνία μας με ανταγωνιστές περιορίζεται σε συνήθεις εμπορικές συναλλαγές π.χ. σφαγή, εμπορία»*.

[323] Βλ. κατάθεση […] – [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 4]: *«Για τιμές όχι. Για θεσμικά ζητήματα πολλές φορές (π.χ. επισιτιστικές βοήθειες, ΕΛΟΓΑΚ) γίνονται αρκετές συσκέψεις. Για προβλήματα της αγοράς γίνονταν κάποιες συζητήσεις, αλλά δεν υπήρχαν συγκεκριμένες αποφάσεις…»*.

[324] Βλ. ενδεικτικά κατάθεση του […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 12], σύμφωνα με την οποία *«[…]Πριν περίπου 7-8 χρόνια θυμάμαι ότι συμμετείχα σε κάποιες συναντήσεις, όπου γινόντουσαν κάποιες αναφορές σχετικά με τις τιμές στην αγορά Συμμετείχα ως απλός ακροατής […]»* και κατάθεση του […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 11], ο οποίος αναφέρει χαρακτηριστικά *«[...]Συναντήσεις με επίσημο θέμα τις τιμές δεν γινόντουσαν. Κατά την συζήτηση άλλων θεσμικών θεμάτων, τα οποία ήταν στην ημερήσια διάταξη, πολλοί έθεταν θέματα σχετικά με τις τιμές[…]»* και κατάθεση του […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 6] κατά το επίμαχο χρονικό διάστημα, όπου καταγράφεται ότι *«[…]Οι τιμές πάντα συζητούνταν μεταξύ των επιχειρήσεων γιατί ήταν χαμηλές. Βρισκόμασταν για άλλα θέματα και συζητούσαν οι επιχειρήσεις μεταξύ άλλων και τις τιμές[…]»*.

[325] Βλ. ενδεικτικά κατάθεση […], εκπροσώπου της […] - [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 4] *«Δεν το έχω ακούσει και δεν ισχύει. Εγώ έχω μπει σε μαγαζιά που πουλάν άλλοι. Δεν ξέρω να το επιδίωκαν ανταγωνιστές αυτό»*.Βλ. επίσης κατάθεση […] – [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 15]. Τη θέση ότι δεν είναι σε γνώση οποιασδήποτε σχετικής συμφωνίας για κατανομή πελατείας, αλλά και ότι αυτή δε θα μπορούσε να επιτευχθεί στην πράξη,

173. Κατά την κρίση της Επιτροπής, οι ως άνω ισχυρισμοί είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι. Από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει μετά βεβαιότητας ότι στη συντριπτική πλειοψηφία των επίμαχων συναντήσεων γίνονταν συζητήσεις και συνεννοήσεις για θέματα τιμολογιακής πολιτικής (επίπεδο τιμών, τιμές-στόχοι, ανατιμήσεις και προσαρμογές τιμών) και, συμπληρωματικά, για την κατανομή πελατείας μεταξύ των συμμετεχουσών εταιρίων. Και τούτο, ανεξαρτήτως του ότι οι σχετικές συναντήσεις είχαν συνήθως ευρύτερη θεματολογία, γεγονός που δεν επιδρά ούτως ή άλλως στην ουσιαστική αξιολόγηση της κρινόμενης σύμπραξης.

174. Το συμπέρασμα αυτό βασίζεται σε έγγραφα πειστήρια που συνιστούν άμεση απόδειξη αναφορικά με τις οριζόντιες συνεννοήσεις των εμπλεκόμενων μερών για τις μελλοντικές τιμές πώλησης των προϊόντων τους και το συντονισμό της τιμολογιακής τους πολιτικής εν γένει (βλ. ενότητες Ε.2, Ε.3 και Ε.4.1 ανωτέρω). Εν προκειμένω, η μακροχρόνια αντι-ανταγωνιστική σύμπραξη, όπως υλοποιείται, ιδίως με τις διαδοχικές συνεννοήσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών (για τον καθορισμό των τιμών και, συμπληρωματικά, για την κατανομή της αγοράς), θεμελιώνεται σε πληθώρα αποδεικτικών στοιχείων που έχουν, μεταξύ άλλων, τη μορφή εγγράφων (χειρόγραφα ή δακτυλογραφημένα πρακτικά και σημειώσεις, εσωτερικά έγγραφα, προσκλήσεις σε συναντήσεις, εξώδικες διαμαρτυρίες), τα περισσότερα από τα οποία συντάχθηκαν σε ανύποπτο, και σύγχρονο με τη διενέργεια των παραβατικών συναντήσεων, χρόνο (contemporaneous documents in tempore non suspecto), και από συντάκτη που είχε άμεση γνώση των πραγματικών περιστατικών. Έχουν, επομένως, αυξημένη αποδεικτική αξία (βλ. ενότητες Δ.1.3.4 και Ε.4.2.3). Τα συγκλίνοντα αυτά στοιχεία, αξιολογούμενα συνολικά και συνδυαστικά[326], παρέχουν άμεση απόδειξη για το αληθινό περιεχόμενο των επίμαχων συναντήσεων, καθώς και για τη συμμετοχή των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων σε αυτές.

175. Όπως προαναφέρθηκε, τα συγκλίνοντα αυτά, και αξιολογούμενα εν συνόλω, στοιχεία συνίστανται, κατά βάση, σε:

(α) Πρακτικά και (χειρόγραφες ή δακτυλογραφημένες) σημειώσεις από συναντήσεις στα γραφεία του ΣΠΕΕ μεταξύ των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων – πολλές από τις οποίες ήταν μέλη του, αλλά και με τη συμμετοχή των συνεταιρισμών ΑΠΣΙ Πίνδος και ΑΠΣ Άρτας (οι οποίοι δεν ήταν μέλη του ΣΠΕΕ) – με βασικό αντικείμενο τον καθορισμό των τιμών πώλησης των προϊόντων κρέατος κοτόπουλου και, δευτερευόντως, τη διατήρηση της εκάστοτε υπάρχουσας κατανομής αγοράς (βλ. ενότητες Ε.1 έως Ε.3 ανωτέρω). Πιο συγκεκριμένα, στα εν λόγω έγγραφα μείζονος αποδεικτικής αξίας, καταγράφονται οι συμμετέχοντες στη συνάντηση (οι οποίοι εκπροσωπούν τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις), οι επιμέρους όροι της συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής, όπως π.χ. το ύψος των

εξέφρασαν ο […][ΚΑΤΑΘΕΣΗ 18], ο […] ΚΑΤΑΘΕΣΗ 1], ο […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 13] και ο […] ΚΑΤΑΘΕΣΗ 12].

[326] Βλ. ενότητα Δ.1.3.3. ανωτέρω – και ιδίως αποφάσεις ΔΕΚ C-48/69 ICI κατά Επιτροπής, σκ. 68, ΠΕΚ T-305/94 PVC, σκ. 768-778, η οποία επικυρώθηκε από το ΔΕΚ (C-238 P/99), ΠΕΚ T-303/02, Westfalen Gassen Nederland BV κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ό.π, σκ. 107 και απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, ό.π., σκ. 57.

συμφωνούμενων τιμών, ο χρόνος έναρξης ισχύος των εκάστοτε συμφωνηθεισών νέων τιμών, οι ανταλλαγές πληροφοριών και συνεννοήσεις για μελλοντική αναπροσαρμογή τιμών και ενίοτε η συμφωνία περί μη διατάραξης της υφιστάμενης πελατείας για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα (με στόχο τη διευκόλυνση εμπέδωσης των νέων τιμών), ο καθορισμός των επόμενων συναντήσεων, προκειμένου κυρίως να αξιολογηθεί η πορεία εφαρμογής των συμφωνηθεισών τιμών, συμφωνία για άμεση ενημέρωση των πελατών για τις νέες τιμές κ.λπ. Σε κάποιες μάλιστα από τις συναντήσεις, στις οποίες ως παρόντες καταχωρούνται στα πρακτικά μόνο πωλητές ή Διευθυντές Πωλήσεων, πρόσωπα, τα οποία εκ της ιδιότητάς τους ευθύνονται για την εφαρμογή των τιμών στο πλαίσιο λειτουργίας της οποιασδήποτε επιχείρησης, στόχος των επαφών ήταν η επιτήρηση της εφαρμογής των συμφωνηθέντων, και ιδίως της σύγκλισης της εμπορικής/τιμολογιακής πολιτικής του κλάδου.

(β) Επιστολές μεταξύ του ΣΠΕΕ και των εμπλεκόμενων εταιριών, οι οποίες αφορούν είτε προσκλήσεις για συναντήσεις, είτε και επιβεβαίωση των συμφωνηθέντων σε αυτές. Από το περιεχόμενο των εν λόγω προσκλήσεων / επιστολών προκύπτει ευθέως, και πέραν πάσης αμφιβολίας, αφενός το αντικείμενο της εξεταζόμενης σύμπραξης περί διαμόρφωσης ενιαίας τιμολογιακής πολιτικής, και αφετέρου οι συμμετέχοντες σε αυτήν (βλ. ενότητες Ε.2, Ε.3 και ΣΤ.3). Επιπρόσθετα, οι επιμέρους πληροφορίες που αντλούνται από αυτές (π.χ. χρόνος/τόπος συναντήσεων) επιτρέπουν τη συναγωγή συμπερασμάτων για τον τρόπο οργάνωσης της σύμπραξης (π.χ. συχνότητα συναντήσεων), τη χρονική της έκταση και διάρκεια, το ρόλο των συμμετεχόντων σε αυτή (βλ. ενότητες Ε.1, ΣΤ.1 και ΣΤ.2).

(γ) Στο από 11/9/1997 «ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΟ ΠΡΑΚΤΙΚΟ», το οποίο επισφραγίζει με τον πλέον επίσημο και πανηγυρικό τρόπο την αρχική συμφωνία των συμπραττουσών επιχειρήσεων. Στο έγγραφο αυτό καταγράφονται οι συμφωνηθείσες κατώτατες τιμές ανά κατηγορία προϊόντος και ανά κανάλι διανομής που θα ισχύσουν από 29/9/1997 (συνεννοήσεις για μελλοντικές τιμές προϊόντων και συντονισμός τιμολογιακής πολιτικής εν γένει), καθώς επίσης και ο επιμέρους όρος περί μη διατάραξης της υφιστάμενης πελατείας[327]. Εν συνεχεία, ακριβώς οι ίδιες αυτές παράμετροι διατρέχουν το σύνολο της εξεταζόμενης πρακτικής, επαναλαμβανόμενες απαράλλαγκτα καθόλη τη διάρκειά της. Σημειωτέον, ότι το σχετικό αυτό συμφωνητικό φέρει και τις υπογραφές των συμβαλλόμενων, καταδεικνύοντας έτσι τη δεσμευτικότητα της συμφωνίας τους περί ομοιόμορφης διαμόρφωσης των τιμών – χωρίς να καταλείπεται ουδεμία αμφιβολία σχετικά με το αληθινό περιεχόμενο των συνακόλουθων συνεννοήσεων και την πρόθεση των εμπλεκόμενων μερών να περιορίσουν τον ανταγωνισμό στην σχετική αγορά.

[327] Παράγραφος 2 Συμφωνητικού: *«Ως βασικός όρος τίθεται να μην μπαίνει κανείς σε πελάτη άλλου επί εξάμηνο και μετά θα το ξαναδούμε»*. Βλ. επίσης, παράγραφο 3 με ένδειξη για ύπαρξη συμφωνίας για τον περιορισμό της παραγωγής και της διάθεσης: *«Καταργείται το κοτόπουλο ΣΕΦ για δύο χρόνια, υπό τον όρο ότι ουδείς θα μπει, στα μαγαζιά που σήμερα πωλούνται, για να προσφέρει»*.

(δ) Καταθέσεις εκπροσώπων εταιριών σχετικά με την πρακτική καθορισμού τιμών και κατανομής πελατείας κατά τη διάρκεια της έρευνας, καθώς και τις σχετικές απαντήσεις των εταιριών σε ερωτηματολόγια της ΓΔΑ (βλ. αμέσως κατωτέρω).

(ε) Καταθέσεις εκπροσώπων εταιριών και μαρτύρων κατά την ακροαματική διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής (βλ. αμέσως κατωτέρω).

(στ) Εξώδικες δηλώσεις/διαμαρτυρίες (σε ανύποπτο χρόνο) εταιρίας μέλους του ΣΠΕΕ σχετικά με την πρακτική καθορισμού τιμών. Ειδικότερα, το αντι-ανταγωνιστικό περιεχόμενο της υπό εξέταση σύμπραξης επιβεβαιώνεται από τη ρητή αποστασιοποίηση της εταιρίας HQF, μέσω σαφών εξώδικων δηλώσεων το Σεπτέμβριο του 2000, και εκ νέου τον Οκτώβριο του 2007 (βλ. ενότητες Ε.2 και ΣΤ.2.4). Παρά τους ισχυρισμούς περί του αντιθέτου, το περιεχόμενο των ως άνω δηλώσεων καταδεικνύει με σαφήνεια την ακολουθούμενη πρακτική συντονισμού της τιμολογιακής πολιτικής των επιχειρήσεων του κλάδου (καθορισμού ενιαίας τιμολογιακής πολιτικής των εμπλεκομένων μερών του κλάδου σε σχέση με τις τιμές πώλησης των πτηνοτροφικών προϊόντων), η οποία και αναπτύχθηκε στο πλαίσιο των επίμαχων συναντήσεων (στα γραφεία του ΣΠΕΕ, αλλά και αλλού).

(ζ) Αλληλογραφία, έγγραφα και λοιπή εσωτερική/ενδοεταιρική επικοινωνία των ελεγχόμενων εταιριών, με χαρακτηριστική την από 24.06.2010 «Έκθεση – Εισήγηση» του Γενικού Διευθυντή […][328] προς το ΔΣ […] αναφορικά με συνάντηση του Μαΐου 2010.

(η) Στοιχεία ανταλλαγής πληροφοριών/συνεννόησης μεταξύ των εμπλεκομένων ανταγωνιστών, όπως ενδεικτικά (βλ. και ενότητα Ε.2 ανωτέρω): (i) η ανεύρεση τιμοκαταλόγων του ΑΠΣΙ Πίνδος στα γραφεία της […] (με αναλυτική λίστα τιμών ανά κατηγορία προϊόντος για το έτος 2007), (ii) η ανεύρεση εγγράφου του ΑΠΣ Άρτας, στα γραφεία της […], με πίνακες στους οποίους επίσης, προσδιορίζεται η περιοχή[329], η τιμή ανά προϊόν και ανά περιοχή, και υπάρχει η ένδειξη «έμποροι», (iii) η ανεύρεση εγγράφου στα γραφεία της […] με το οποίο καθορίζονταν *«ΝΕΕΣ ΚΑΤΩΤΑΤΕΣ ΤΙΜΕΣ ΑΠΟ 1/10/2008»* ανά προϊόν και κανάλι διανομής, και το οποίο φέρει ίδια μορφή και παρόμοιο περιεχόμενο με αντίστοιχο έγγραφο από τα ηλεκτρονικά αρχεία του ΣΠΕΕ[330], (iv) η ανεύρεση και συνδυαστική ερμηνεία του από 01.09.2010 χειρόγραφου σημειώματος του […] και της από 26.8.2010 ηλεκτρονικής αλληλογραφίας υπαλλήλου […] προς τους

---

[328] Βλ. ανωτέρω Ενότητα υπό στοιχεία Δ.2.2.12., σχετικά με το περιεχόμενο της εν λόγω Έκθεσης – Εισήγησης, όπου καταγράφεται μεταξύ άλλων: *«Παρά τις προσπάθειες που έγιναν πριν ένα μήνα περίπου για αύξηση των τιμών, αυτό δεν κατέστη δυνατόν καθώς η μοίρα της Ελληνικής Πτηνοτροφίας, όπως θα διαπιστώσετε κι όσοι είσαστε στη συνάντηση που έγινε […] βρίσκεται σε χέρια ανθρώπων άσχετων με τις επιχειρήσεις και ενίοτε τυχοδιωκτών»*.

[329] Αφενός, […], και αφετέρου, […].

[330] Όπως προαναφέρθηκε, η συμφωνία για εφαρμογή των νέων τιμών, είναι προφανές, λόγω και της χρονικής αλληλουχίας, ότι αποτυπώνει τα συμφωνηθέντα στην προεκτεθείσα συνάντηση της 30.09.2008 (στην οποία αφορά η από 26.09.2008 Πρόσκληση του ΣΠΕΕ).

πωλητές της επιχείρησης, η σύμπτωση του περιεχομένου των οποίων υποδηλώνει συνεννόηση σε θέματα τιμών.

(θ) Στοιχεία που καταδεικνύουν ότι η υπό κρίση σύμπραξη είχε, επίσης, πλαισιωθεί από μηχανισμούς παρακολούθησης της συμμόρφωσης των συμπραττουσών επιχειρήσεων με όσα διαμείφθηκαν ή/και συμφωνήθηκαν στις επίμαχες, εξ αντικειμένου περιοριστικές του ανταγωνισμού, συναντήσεις (βλ. ειδικότερα ενότητα Ε.2.3 ανωτέρω).

Αλλά και συμπληρωματικώς σε:

(ι) Δημοσιεύματα/περιοδικά έντυπα με θέμα την πτηνοτροφία, στα οποία, με πρόσχημα την καλύτερη ενημέρωση των εταιριών – μελών του ΣΠΕΕ ως προς το επίπεδο της παραγωγής, ο Σύνδεσμος καλούσε τις επιχειρήσεις σε συμφωνία καθορισμού του ύψους της παραγωγής,

(ια) Προσωπικές επιστολές του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] προς μέλη του ΔΣ του ΣΠΕΕ ή/και Διευθυντές και Προέδρους εταιριών κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας,

(ιβ) Τιμοκαταλόγους και καταγραφές τιμών τόσο για τις τιμές πώλησης όσο και για τις τιμές αγοράς πρώτων υλών των ελεγχόμενων εταιριών,

(ιγ) Επιστολές του ΣΠΕΕ προς άλλα σωματεία, υπουργεία και λοιπούς φορείς που σχετίζονται με κάποιο τρόπο με το Σύνδεσμο (π.χ. Αγροτική Τράπεζα, AGROCERT, ΕΛΟΓΑΚ κλπ),

(ιδ) Στατιστικά στοιχεία τιμών και παραγόμενων ποσοτήτων που τηρούνταν από το ΣΠΕΕ, καθώς και το καταστατικό του,

(ιε) Συμβάσεις, συμφωνητικά και λοιπή επικοινωνία των ελεγχόμενων εταιριών με πελάτες και προμηθευτές τους, καθώς και

(ιστ) Ρήτρες καταστατικού του ΣΠΕΕ (επίσης ενδεικτικές του εύρους και της έντασης της συνεργασίας, καθώς και του αμοιβαίου κλίματος εμπιστοχύνης και συνέργειας που είχε αναπτυχθεί και καλλιεργηθεί μεταξύ των συμπραττουσών επιχειρήσεων επί σειρά ετών).

176. Οι αρχικοί ισχυρισμοί των μερών περί (δήθεν) ανυπαρξίας συζητήσεων και συνεννοήσεων για θέματα τιμών διαψεύδονται, άλλωστε, και από πλείονες καταθέσεις των ίδιων των εκπροσώπων τους. Χαρακτηριστικά, παρατίθενται στο σημείο αυτό αποσπάσματα των καταθέσεων, από τα οποία προκύπτει ευθέως ότι οι συζητήσεις στις επίμαχες συναντήσεις αφορούσαν, μεταξύ άλλων, και θέματα τιμών (ανεξαρτήτως των ενστάσεων των μερών αναφορικά με τη σημασία και νομική τους αξιολόγηση):

- «*Σε αυτές τις συναντήσεις ετίθετο το θέμα των τιμών, κυρίως όταν παρενέβαινε ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], αλλά πάντα με την λογική οι τιμές να μην είναι κάτω του κόστους... Έμπαιναν στο τραπέζι κάποιες φορές και οι τιμές πώλησης*» […]-[ΚΑΤΑΘΕΣΗ 7])[331]. Ο ίδιος εκπρόσωπος αναγνωρίζει, επίσης, τη μεταξύ των

331 […]

επιχειρήσεων επικοινωνία και ανταλλαγή αμιγώς επιχειρηματικών πληροφοριών που συνέχονται με τη διαμόρφωση τιμών: *«[μ]ιλάμε για τα κόστη μας οι ανταγωνιστές, είναι ένα από τα προβλήματά μας και τα προβλήματά μας τα συζητάμε»* ([ΚΑΤΑΘΕΣΗ 7]).

- «*Πάντα όταν υπήρχε μια συνθήκη κατάρρευσης του κλάδου συζητιόταν και το θέμα των τιμών*» […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 10][332].
- «*...[κ]ατά την συζήτηση άλλων θεσμικών θεμάτων, τα οποία ήταν στην ημερήσια διάταξη, πολλοί έθεταν θέματα σχετικά με τις τιμές...*» […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 11].
- «*Οι συναντήσεις δεν είχαν επίσημο θέμα τις τιμές, αλλά κατά τη διάρκεια της συζήτησης των άλλων επίσημων θεμάτων γίνονταν και κάποιες αναφορές στο θέμα των τιμών*» ([…]) [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 12][333].
- «*...Ενημερωνόμουν τηλεφωνικά για το περιεχόμενο των συναντήσεων και για τις τιμές, αλλά δεν υπήρχε συμφωνία. Παρά τη μη συμμετοχή μου σε συζητήσεις για τις τιμές συνέχιζαν να στέλνουν προσκλήσεις με θέμα τις τιμές*». Συναφώς, *«...[σ]τις συναντήσεις συζητούσαμε διάφορα σημαντικά θέματα πχ επισιτιστική βοήθεια. Όταν τελειώνανε τα θέματα αυτά μετά κάναμε κουβέντες για τις τιμές. Πάντα μετά τις συναντήσεις γινόντουσαν κουβέντες για τέτοια θέματα πχ γιατί μου πήρες τον πελάτη. Μας ενημερώνανε για τις τιμές παρόλο που τους είχα πει ότι εγώ δεν μπορώ να ανεβάσω τις τιμές γιατί προσπαθούσαν να με πείσουν να ανεβάσω τις τιμές»* ([…]) [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 2][334].

---

[332] Ειδικότερα, ο […] δήλωσε στην κατάθεσή του: «*[σ]υναντιόμασταν για άλλα θέματα κι αναφερόταν το θέμα της κατάρρευσης των τιμών […] Συναντήσεις γινόντουσαν για τα προβλήματα του κλάδου εντός κι εκτός του ΣΠΕΕ για τα διάφορα σοβαρά θέματα που απασχολούσαν τον κλάδο, κι όπου υπήρχε πάντα η απεγνωσμένη έκκληση του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], για να μην 'ξεβρακωνόμαστε' με τις χαμηλές τιμές. Πάντα όταν υπήρχε μια συνθήκη κατάρρευσης του κλάδου συζητιόταν και το θέμα των τιμών. Οι συναντήσεις αυτές παλαιότερα ήταν πιο συστηματικές, όσο πέρναγαν τα χρόνια τόσο κι αραίωναν εκτός εάν υπήρχε κάποιο επείγον θέμα*»

[333] Και τούτο, ανεξαρτήτως του ισχυρισμού του ότι, όταν γίνονταν οι αναφορές στις τιμές, ο ίδιος (δήθεν) αποχωρούσε. Ωστόσο, όπως δηλώνει ο ίδιος, αυτοί που έμεναν *«ήταν οι μεγάλες όπως π.χ. Πίνδος, ΑΡΤΑ, ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ, Λειβαδίτης»*.

[334] Σημειωτέον ότι η εν λόγω κατάθεση του […] εισφέρει και άλλα στοιχεία για την επικοινωνία των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων σε σχέση με τις τιμές στο πλαίσιο της σύμπραξης, και πέραν των ως άνω συναντήσεων (στα γραφεία του ΣΠΕΕ ή σε άλλους χώρους π.χ. καφενεία, γραφεία Άρτας). Ο […] αναφέρει στην κατάθεσή του: «*σχετικά με τα θέματα των τιμών δεν μπορούμε να συμφωνήσουμε (π.χ. να πουλάμε όπως ο […] που είναι μεγάλη εταιρία)…Τους είχα πει ότι δεν μπορώ να πουλήσω στις τιμές των άλλων εταιρειών γιατί υπάρχουν μεγάλες διαφορές στις τιμές μας π.χ. ως προς τα κόστη ([…])*». Συνεπώς ο […] παραδέχεται ότι οι επιχειρήσεις του κλάδου έκαναν προσπάθειες να συμφωνήσουν στις τιμές. Μάλιστα, στη συνέχεια της κατάθεσής του δηλώνει: «*Ενημερωνόμουν τηλεφωνικά για το περιεχόμενο των συναντήσεων και για τις τιμές, ...ενημερωνόμουν τηλεφωνικά από κάποιον από τους συμμετέχοντες (μπορεί να μιλούσα με τον […] ή Πίνδο για τα θέματα που συζητούσαν […] Εγώ έπαιρνα τηλέφωνο όταν ήθελα να ενημερωθώ σχετικά...)*». Είναι συνεπώς βέβαιο ότι οι επιχειρήσεις αντάλλασσαν πληροφορίες και απόψεις σχετικά με το κρίσιμο θέμα των τιμών σε κατ' ιδίαν επαφές, τηλεφωνικές συνομιλίες, στο πλαίσιο επιδίωξης του στόχου της σύμπραξης για ενιαίο συντονισμό των τιμών.

- «*Οι τιμές πάντα συζητούνταν μεταξύ των επιχειρήσεων γιατί ήταν χαμηλές. Βρισκόμασταν για άλλα θέματα και συζητούσαν οι επιχειρήσεις μεταξύ άλλων και τις τιμές. Δεν ξεκινούσαν οι συζητήσεις για τιμές από τον [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], μεταξύ τους συζητούσαν οι επιχειρηματίες. […]*» ([…]) [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 6].
- «*Οι αναφορές στις τιμές στα έγγραφα που μου επιδεικνύετε γίνονταν μόνο από τον κο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ]. Ενδεχομένως […] να τον παρότρυνε για να κάνει τέτοιες αναφορές, γιατί αυτός θα ήθελε ενιαίες τιμές. … Ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ]επέμενε να προτείνει τιμές επί χρόνια, γιατί, όπως προανέφερα, είναι πολύ θεωρητικός και μας παρότρυνε να μην σκοτωνόμαστε μεταξύ μας*» ([…]) [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 9].
- «*Ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] κατά τη γνώμη μου έπαιξε ένα τέτοιο ρόλο, δηλαδή πολλές φορές στελέχη της ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ τον προέτρεπαν να βάζει στο τραπέζι των συναντήσεών μας θέματα διαμόρφωσης των τιμών άνω του κόστους*» ([…]) [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 14].
- «*Ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] σαν στέλεχος του ΣΠΕΕ… προσπαθούσαν όλα αυτά τα χρόνια που τους γνωρίζω να σώσουν την πτηνοτροφία. Ανέπτυσσαν δικές τους θεωρίες, για εναρμονισμό τιμών, μοίρασμα αγοράς και περιορισμό παραγωγής. Ο μεν [….] μας καλούσε την δεκαετία του '80 στην Αγροτική για να μειώσουμε την παραγωγή, ο δε [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] συνέχισε στο ίδιο πλαίσιο την συνεχή αναφορά των προτάσεων του*» ([…]) [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 17].
- *«Οι συζητήσεις δεν ήταν επίσημο θέμα ημερήσιας διάταξης. Μέχρι να συγκεντρωθούν όλοι και να ξεκινήσει το ΔΣ, το βασικό θέμα ήταν ποιος πουλάει κάτω του κόστους […] Όλοι το συζητούσαν αλλά δεν μπορώ να θυμηθώ ποιος το ξεκινούσε. Η ημερήσια διάταξη μερικές φορές αφορούσε και εμπορικά θέματα, που μπορεί να είναι ο,τιδήποτε. Δεν υπήρχε συγκεκριμένο θέμα στην ημερήσια διάταξη περί αύξησης τιμών. Γινόταν αναφορά σε τιμές αλλά όχι οργανωμένα, επίσημα»* ([…]) [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 3].
- Συναφώς, *«[ό]ταν προέκυπταν σοβαρά προβλήματα του κλάδου συναντιόμασταν με τις άλλες εταιρείες κυρίως στα γραφεία του ΣΠΕΕ. Ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] έκανε σχόλια για τις τιμές στις οποίες πουλούσαμε..*» ([…]) [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 8])[335].

177. Περαιτέρω, και κατά την ακροαματική διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής, προέκυψε μετά βεβαιότητας ότι στις επίμαχες συναντήσεις γίνονταν συζητήσεις και συνεννοήσεις για θέματα τιμολογιακής πολιτικής (επίπεδο τιμών, τιμές-στόχοι, ανατιμήσεις και προσαρμογές τιμών) και, συμπληρωματικά, για την κατανομή πελατείας μεταξύ των συμμετεχουσών εταιρίων. Επομένως, οι επίμαχες συναντήσεις είχαν, μεταξύ άλλων, και αυτό το αντικείμενο, και οι ισχυρισμοί περί του αντιθέτου είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι.

[335] Και τούτο, ανεξαρτήτως του ισχυρισμού του ότι, όταν συζητούσαν για τις τιμές, ο ίδιος (δήθεν) αποχωρούσε.

Χαρακτηριστικά, παρατίθενται οι ακόλουθες αναφορές από τα πρακτικά των συνεδριάσεων:

- Στην κατάθεσή του, ο […], από την εταιρία […], παραδέχθηκε ότι στις επίμαχες συναντήσεις *«[σ]υζητιόνταν καταρχήν τα σοβαρά προβλήματα του κλάδου. Μπορεί και δεν αρνούμαι ότι στα περιθώρια της συνάντησης να γίνανε και κάποιες συζητήσεις για το χάλι της αγοράς»*, καθώς και ότι «*Η συζήτηση γινόταν και για τιμές και για το χάλι της αγοράς αλλά σε καμία περίπτωση δεν παίρνονταν αποφάσεις σε καμία περίπτωση πολύ περισσότερο δεν εφαρμόζονταν οι αποφάσεις*»[336]. Συναφώς, παραδέχθηκε ότι *«[π]άντα κάναμε συναντήσεις. Ελάχιστες φορές συζητάγαμε για κοστολόγια και για τιμές»*[337]. Στο ίδιο πλαίσιο, επανέλαβε ότι: *«Ερώτηση: Μάλιστα. Είπατε προηγουμένως ότι εκτός από θέματα συμβουλίου καμιά φορά συζητούσατε και για τιμές. Απάντηση : Ναι»*[338]. Και τούτο, ανεξαρτήτως των εκτιμήσεων του μάρτυρα ότι οι εν λόγω συνεννοήσεις δεν είχαν το χαρακτήρα (τυπικής) απόφασης με εφαρμογή στην πράξη και ότι οι συμμετέχοντες δεν γνώριζαν ότι παραβαίνουν το νόμο[339] – εκτιμήσεις που είναι, ωστόσο, αδιάφορες ως προς τη στοιχειοθέτηση της διαπραχθείσας παράβασης και της ευθύνης των επιχειρήσεων που συμμετείχαν σε αυτήν (βλ. ιδίως ενότητες Δ.1.3.3. και ΣΤ.1, όπου και παραπομπές σε πάγια ενωσιακή νομολογία). Αντίστοιχα υποστήριξε και ο μάρτυρας […], από τον […], στη συζήτηση ενώπιον της Επιτροπής[340]. Ανέφερε, χαρακτηριστικά, μεταξύ άλλων: «*Ερώτηση: Τώρα που είσαστε υποψιασμένοι τι θα είχατε κάνει αν ξέρατε; Απάντηση: Τη στιγμή που θα έμπαινε το ζήτημα με τις τιμές, θα σηκωνόμουνα και θα έφευγα, γιατί δεν με αφορούσαν αυτές οι τιμές*».
- Περαιτέρω, ο μάρτυρας […] παραδέχθηκε, επίσης, ότι το περιεχόμενο των χειρόγραφων πρακτικών – σημειώσεων ανταποκρινόταν στις πραγματικές

[336] Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 11.

[337] Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 12.

[338] Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 13. Βλ. επίσης Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 32-33: *«Ερώτηση: Στη συνάντηση τους κατασκοπεύατε δηλαδή τους ανταγωνιστές σας; Απάντηση: Βεβαίως. [...] Ερώτηση: Πότε θα κάνει την αύξηση του σας είχε πει κανείς ανταγωνιστής σε αυτές τις συναντήσεις; Απάντηση: Μπορεί να γινόταν, να ήταν προτάσεις του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], τις οποίες τις περνάγαμε έτσι. Ερώτηση: Δεν του λέγατε και όχι. Απάντηση: Δεν του λέγαμε όχι, τις περνάγαμε στην πλάκα. Ερώτηση: Όχι του είπατε εκεί μέσα; Ή σε κάποιον ανταγωνιστή σας είπατε ότι όχι, εγώ διαφωνώ σε αυτή τη τιμή; Απάντηση: Πολλές φορές συζητάγαμε και είχαμε κάποιες απόψεις ότι δεν γίνονται αυτά τα πράγματα ας πούμε αλλά εν πάση περιπτώσει αυτές ήταν… Ερώτηση: Είπατε εσείς στη συνάντηση ποτέ ότι ή ακούσατε από κάποιον άλλον να σας πει όχι αυτή η τιμή δεν γίνεται; Απάντηση: Ναι, γινόταν και τέτοιες θέσεις. Ερώτηση: Και μετά όταν κάποιος διαφωνούσε τι γινόταν; Απάντηση: Δυο τρεις διαφωνούσαν, στο τέλος μου λέγανε δεν βαριέσαι άστους να λένε, ας γράψουν ό,τι γράψουν εγώ θα τα γράψω εκεί που πρέπει να τα γράψω. Αυτή ήταν η συμπεριφορά μας, γενικά δηλαδή και διαχρονικά. Καμία επί της ουσίας ούτε συμφωνία ούτε προσπάθεια υλοποιήσεως συμφωνίας».*

[339] Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 18: *«Ερώτηση: Το ποιο; Απάντηση : Οι συναντήσεις και οι συζητήσεις. Δεν ξέραμε ότι είναι παράνομο. Ερώτηση: Ποιο; Απάντηση : Οι συζητήσεις για τιμές και κοστολόγια. Δεν σας λέω κάτι έτσι ουρανοκατέβατο. Ήμασταν εντελώς ανυποψίαστοι».*

[340] Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης 29-10, σελ. 84-85 και 96-97.

συζητήσεις που είχαν λάβει χώρα στις συναντήσεις αυτές (ανεξαρτήτως, και πάλι, της εκτίμησής του ότι δεν είχαν την έννοια περιοριστικής του ανταγωνισμού απόφασης με εφαρμογή στην πράξη): «*Ερώτηση : Ανταποκρινόντουσαν όμως αυτά που έγραφε ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] στα όσα είχαν λάβει χώρα σε αυτές τις συζητήσεις; Ναι ή όχι; Απάντηση : Κατά πόσο ανταποκρίνονταν απόλυτα δεν μπορώ να το θυμάμαι, αλλά γενικά όμως πλησίαζε σε αυτά που συζητάγαμε, αλλά σε καμία περίπτωση δεν ήταν αποφάσεις δικές μας*»[341].

- Περαιτέρω, ο […] αποπειράθηκε να εξηγήσει τις περιστάσεις υπό το οποίες γίνονταν οι ως άνω συνεννοήσεις για θέματα τιμών: «*Κανένας από μας, ο καθένας προσπαθούσε να ψαρέψει σας είπα τι κάνει ο άλλος. Και για αυτό κάτω από αυτό το πρίσμα, κάτω από αυτούς τους στόχους ο καθένας δεχόταν τη συζήτηση για τις τιμές*»[342]. Και επίσης αυτό που: «*... προσδοκούσε ο καθένας με διαφορετικό τρόπο είναι να μάθει τι κάνει ο ανταγωνιστής μου, που είναι τα αδύνατα σημεία στην αγορά, μήπως εγώ κερδίσω κάτι από την ιστορία. Αυτή ήταν η χροιά των συζητήσεων που γινόταν και η στόχευση η δική μας*»[343]. Στο ίδιο πλαίσιο, σημειώσε ότι: «*[ο] καθένας από μας κοιτούσε να αντλήσει κάποιες πληροφορίες για τον ανταγωνισμό μέσα από αυτές τις συζητήσεις. Σκοπιμότητες υπήρχαν τέτοιας μορφής και όχι καμία σκέψη για αποφάσεις και για υλοποίηση των αποφάσεων*»[344]. Επιπροσθέτως, ότι: «*Ερώτηση: Συντελούσε στη διόρθωση τιμών η συζήτηση που είπατε ότι γινόντουσαν στις συναντήσεις για το κόστος; ...Απάντηση : Δεν νομίζω, φεύγαμε από κει πέρα, σας είπα, ψαρεύοντας ο ένας τον άλλον και από κει και πέρα ο καθένας έκανε ό,τι αυτός θεωρούσε ότι εξυπηρετεί την εταιρία του*»[345]. Και ακόμη: «*Ερώτηση: Στη συνάντηση τους κατασκοπεύατε δηλαδή τους ανταγωνιστές σας; Απάντηση: Βεβαίως*»[346]. Συναφώς, ο […], από την εταιρία […], ισχυρίστηκε ότι η συμμετοχή του στις συναντήσεις είχε «αναγνωριστικό» χαρακτήρα, προκειμένου να καταλάβει και να λάβει στοιχεία και δεδομένα από την προσωπικότητα του (ανταγωνιστή) ιδιοκτήτη πνηνοτρόφου περί τίνος πρόκειται και τι πρόκειται να κάνει στην αγορά[347]. Ωστόσο, ακριβώς αυτός είναι και ο χαρακτήρας της παραβατικής συμπεριφοράς που αποδίδεται, μεταξύ άλλων, στις συμπράττουσες επιχειρήσεις. Δηλαδή, ότι, μέσω της πρακτικής τους αυτής στις επίμαχες συναντήσεις, αντικατέστησαν τους κινδύνους του ανταγωνισμού με συνεργασία μεταξύ τους, η οποία μείωνε την αβεβαιότητα που είχε κάθε επιχείρηση σχετικά με την εμπορική πολιτική που θα υιοθετούσαν οι ανταγωνιστές της στην αγορά. Ακόμη και στις περιπτώσεις που δεν σύναψαν

[341] Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης 30–10, σελ. 40.
[342] Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 14.
[343] Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 19.
[344] Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 31.
[345] Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 28.
[346] Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 32.
[347] Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 101-102.

συμφωνία με τη στενή έννοια του όρου, οι εν λόγω εναρμονισμένες πρακτικές είχαν προδήλως αντι-ανταγωνιστικό περιεχόμενο με βάση τις κείμενες διατάξεις (βλ. ενότητες Δ.1.3.2 και Δ.1.3.3. ανωτέρω).

178. Σημειωτέον, επίσης, ότι καμία πειστική εξήγηση δεν δόθηκε αναφορικά με τις συστηματικές ενέργειες του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] είτε να ενημερώνει εκ των υστέρων τα εμπλεκόμενα μέρη για τα αποτελέσματα των συναντήσεων, ως επιβεβαίωση των όσων διαμείφθηκαν ή/και συμφωνήθηκαν σε αυτές, είτε να ενημερώνει εκ των υστέρων τα εμπλεκόμενα μέρη για την εφαρμογή των συμφωνηθέντων (ενημερώσεις πελατών για επικείμενες ανατιμήσεις ως απόρροια των όσων συμφωνήθηκαν)[348]. Κατά την κρίση της Επιτροπής, ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] ασφαλώς και δεν θα είχε κανένα λόγο να προβεί σε τέτοιες ενέργειες, εάν πράγματι δεν είχαν προηγηθεί οι σχετικές συζητήσεις / συνεννοήσεις για την αναπροσαρμογή τιμών.

179. Εξάλλου, ο ισχυρισμός ότι οι όποιες αναφορές σε τιμές ή όποιες συζητήσεις με αντικείμενο τις τιμές δεν αποτέλεσαν επίσημο θέμα της ημερήσιας διάταξης, ούτε και βασικό θέμα συζήτησης στις επίμαχες συναντήσεις, ή/και ετίθεντο παράλληλα με άλλα, λ.χ. «θεσμικά» θέματα, προβάλλεται αλυσιτελώς και είναι, ως εκ τούτου, απορριπτέος. Και τούτο, διότι ο εν λόγω ισχυρισμός ουδεμία επίδραση ασκεί επί της νομικής αξιολόγησης της υπο κρίση αντι-ανταγωνιστικής σύμπραξης. Ειδικότερα, ακόμη και αν ήθελε θεωρηθεί ότι στις σχετικές συναντήσεις οι τιμές δεν αποτελούσαν το κύριο θέμα συζήτησης – υπόθεση που σημειωτέον δεν στοιχειοθετείται με βάση τα ως άνω πρακτικά των συναντήσεων – δεν αναιρείται ο αντικειμενικά αντι-ανταγωνιστικός χαρακτήρας των μεταξύ των μερών συνεννοήσεων για θέματα τιμολογιακής πολιτικής ή/και κατανομής πελατείας, κατά τα προεκτεθέντα. Με άλλα λόγια, ακόμη και στην περίπτωση που τυχόν γίνει δεκτό ότι οι σχετικές συζητήσεις αφορούσαν, πρωτίστως ή έστω σε μεγάλο βαθμό, και άλλα θεσμικά ή γενικότερου ενδιαφέροντος θέματα, μπορεί αυτές να έχουν παράλληλα περιοριστική του ανταγωνισμού αντικειμενική διάσταση, κατά τρόπο που να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων περί προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού. Άλλωστε, κατά πάγια νομολογία, μια σύμπραξη δύναται να συνιστά εξ' αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού, ακόμη και στην περίπτωση που εξυπηρετεί και άλλους (ενδεχομένως ακόμη και θεμιτούς ή/και νόμιμους) σκοπούς[349]. Εν προκειμένω, κρίσιμο είναι εάν έλαβαν πράγματι χώρα τέτοιου είδους συζητήσεις / συνεννοήσεις μεταξύ ανταγωνιστών, και όχι εάν αυτές τυχόν έγιναν ανεπισήμως ή ακόμη και παραπιμπτόντως. Εξάλλου, όπως προαναφέρθηκε, είναι σύνηθες, κατά την κοινή τυπολογία αντίστοιχων συμφωνιών ή εναρμονισμένων πρακτικών που στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό, οι σχετικές δραστηριότητες να αναπτύσσονται μυστικά και συγκεκαλυμμένα και, συναφώς, να περιορίζονται στο

---

[348] Βλ. μαρτυρία […], Πρακτικά 31-10-2014, σελ. 35.

[349] Βλ. ΣτΕ 2007/2013, σκ. 17 (και εκεί παρατιθέμενη πάγια ενωσιακή νομολογία), καθώς και ενότητα Δ.1.3.3. ανωτέρω.

ελάχιστο τα σχετικά έγγραφα[350]. Επόμενως, είναι και απολύτως λογικό οι επίμαχες συζητήσεις να μην αποτελούν επίσημο, ούτε και βασικό θέμα ημερήσιας διάταξης.

180. Απορριπτέοι είναι και οι ισχυρισμοί ότι οι συμπράττουσες επιχειρήσεις δεν γνώριζαν ότι παραβαίνουν το νόμο ή/και ότι ήταν «ανυποψίαστες»[351]. Και τούτο, διότι – όπως προαναφέρθηκε (βλ. ενότητα Δ..1.3.3) – δεν απαλλάσσει από την ευθύνη τα εμπλεκόμενα μέρη η τυχόν πεποίθηση των εκπροσώπων τους ότι ενεργούσαν σύμφωνα με το νόμο[352]. Στο πλαίσιο αυτό, δεν εξετάζεται η υποκειμενική πρόθεση των μερών, ούτε και απαιτείται η στοιχειοθέτηση αντι-ανταγωνιστική πρόθεσης, αλλά αρκεί το αντικειμενικά ενδεχόμενο αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα. Εφόσον το περιοριστικό του ανταγωνισμού αποτέλεσμα είναι αντικειμενικά ενδεχόμενο και τα εμπλεκόμενα μέρη συμβάλλουν με τις ενέργειές τους προς το σκοπό αυτό, όπως καταδείχθηκε εν προκειμένω, η σύμπραξη είναι απαγορευμένη, έστω και αν οι συμπράττοντες δεν αποσκοπούσαν στο εν λόγω αποτέλεσμα[353].

181. Ο ισχυρισμός ότι η αποδιδόμενη κατηγορία δεν αφορά διαμόρφωση λιανικών τιμών πώλησης των προϊόντων και δεν προκύπτει ούτως άμεσος αντίκτυπος στον καταναλωτή προβάλλεται αλυσιτελώς και είναι, ως εκ τούτου, απορριπτέος[354]. Και τούτο, διότι ουδόλως επηρεάζει την ουσιαστική αξιολόγηση της υπό κρίση σύμπραξης. Είναι απολύτως σύνηθες σε υποθέσεις καρτέλ η συμπαιγνία να αφορά επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο προηγούμενο του τελικού καταναλωτή στάδιο της εφοδιαστικής αλυσίδας. Το γεγονός αυτό δεν μειώνει την απαξία της παράβασης, ούτε και συνεπάγεται ότι (δήθεν) δεν υπήρχε αντίκτυπος στον καταναλωτή, όπως υπολαμβάνουν τα μέρη. Τουναντίον, λόγω του εξ αντικειμένου περιοριστικού του ανταγωνισμού χαρακτήρα της παράβασης, η βλάβη στη δομή της αγοράς και στον καταναλωτή τεκμαίρεται εν προκειμένω. Πράγματι, είναι αυταπόδεικτο και εύλογο ότι η τιμή του προηγούμενου σταδίου επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την τιμή του επόμενου σταδίου, ειδικά αν ληφθεί υπόψη ότι οι πωλήσεις των υπό εξέταση προϊόντων γίνονταν και απευθείας στα κρεοπωλεία και τις εταιρίες εστίασης σε πανελλαδικό επίπεδο.

182. Απορριπτέος, ως προφανώς αβάσιμος, είναι και ο ισχυρισμός του […], […], ότι στο πλαίσιο των συναντήσεων οι παριστάμενοι μιλούσαν για τιμές των πρώτων υλών, και

---

[350] Βλ. απόφαση ΠΕΚ της 05.12.2006 στην υπόθεση Τ-303/02, Westfalen Gassen Nederland BV κατά Επιτροπής, ό.π, σκ. 106 και απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, ό.π., σκ. 55 και 56.

[351] Βλ. ενδεικτικά μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 18, καθώς και […] Πρακτικά Συνεδρίασης 29-10, σελ. 45.

[352] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 1001/2006, σκ. 20.

[353] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 559/2010, σκ. 17, ΔΕφΑθ 2891/2009, σκ. 18, και ΔΕφΑθ 1682/2009, σκ. 27, όπου και εκτενείς παραπομπές σε κοινοτική νομολογία. Βλ. επίσης, απόφαση ΔΕΚ C-29/83 & 30/83, Compagnie Royale Asturienne des Mines SA and Rheinzing GMBH κατά Επιτροπής, Συλλ. 1984, σελ. 1679.

[354] Βλ. Υπόμνημα Θ. Νιτσιάκος, ενότητα 3.01, Υπόμνημα ΑΠΣΙ Πίνδος, ενότητα 3.01, Υπόμνημα ΑΠΣ Άρτας, ενότητα 3.01, Υπόμνημα Αγροζωή ΑΒΕΕ, ενότητα 3.01, Υπόμνημα ΒΙΟΚΟΤ ΑΕ, ενότητα 3.02.7, Υπόμνημα Αμβροσιάδης ΑΒΕΕ, ενότητα 3.01.

όχι για τιμές πώλησης των προϊόντων τους[355]. Και τούτο, δεδομένου ότι τελεί σε πλήρη αναντιστοιχία τόσο με τη ρητή γραμματική διατύπωση και συνδυαστική ερμηνεία πληθώρας εγγράφων που εντοπίστηκαν στους επιτόπιους ελέγχους (βλ. ιδίως ενότητες Ε.2 και Ε.4.1 ανωτέρω), όσο και με τις μαρτυρίες άλλων εκπροσώπων πτηνοτροφικών επιχειρήσεων. Εξάλλου, κατά την ακροαματική διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής, και ο […] παραδέχθηκε ότι οι τιμές που παρατίθενται στις χειρόγραφες σημειώσεις των επίμαχων συναντήσεων συνιστούν κατώτατες τιμές πώλησης των συμπραττουσών επιχειρήσεων (ανεξαρτήτως της προσωπικής του εκτίμησης ότι ήταν ανεφάρμοστες)[356]. Σε κάθε περίπτωση, ο ισχυρισμός του […] περί τιμών πρώτων υλών μπορεί να συνιστά απόδειξη ως προς το μεγαλύτερο εύρος της κρινόμενης αντι-ανταγωνιστικής σύμπραξης, ότι δηλαδή περιλάμβανε ακόμη και συνεννοήσεις για τις τιμές προμήθειας πρώτων υλών, χωρίς ωστόσο αυτό να αναιρεί το γεγονός ότι οι συμπραττουσες επιχειρήσεις συνεννοούνταν για τις τιμές πώλησης των προϊόντων τους κατά τα προεκτεθέντα.

183. Περαιτέρω, απορριπτέοι ως αβάσιμοι είναι και οι ισχυρισμοί ότι (δήθεν) οι όροι «εμπορικά θέματα» ή «οικονομικά θέματα», όπως αυτοί αποτυπώνονται στην ημερήσια διάταξη των προσκλήσεων και πρακτικών που έστελνε ο ΣΠΕΕ για τις επίμαχες συναντήσεις, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που απευθύνονταν στους Δ/ντες Πωλήσεων των συμπραττουσών επιχειρήσεων και εκείνων του έτους 2008, δεν αφορούσαν συνεννοήσεις σχετικά με την πολιτική τιμών ή την κατανομή πελατείας, αλλά θέματα επισφαλειών, προκειμένου οι επιχειρήσεις να αλληλοενημερωθούν[357], και, ως εκ τούτου δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ότι είχαν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Και τούτο, διότι από πληθώρα εγγράφων (πρακτικών και λοιπών χειρόγραφων σημειώσεων από συναντήσεις, σε συνδυασμό με τις αντίστοιχες προσκλήσεις) προκύπτει με σαφήνεια ακριβώς το αντίθετο. Ότι, δηλαδή, η σχετική θεματολογία αφορούσε συστηματικά, μεταξύ άλλων, συνεννοήσεις μεταξύ των συμπραττουσών επιχειρήσεων αναφορικά με την τιμή πώλησης των προϊόντων τους και την κατανομή πελατείας. Επομένως, ορθώς συνάγεται ότι οι σχετικές προσκλήσεις

---

[355] Βλ. σχετικά [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 1].

[356] Βλ. Πρακτικά 31-10-2014, σελ. 7 και 15: *«Ερώτηση: Πόσα χρόνια σας τα μοίραζε τα ραβασάκια; Απάντηση: Δεν το θυμάμαι αυτό. Αυτή η ερώτηση, γιατί παίρνετε τόσο μεγάλη σημασία στη λέξη ραβασάκια που είπα; Θέλετε να την αποσύρω; Ερώτηση: Περιγράψτε μου εσείς. Απάντηση: Είναι ο κατάλογος με τις κατώτατες τιμές που εμφάνιζε ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] και μοίραζε στα μέλη ότι αυτές είναι οι κατώτατες τιμές που πρέπει να πουλάτε»* και *«Ερώτηση: Πότε τα βλέπατε ραβασάκια αυτά που λέτε; Απάντηση: Εγώ μίλησα για τις κατώτατες τιμές, αυτό λέω εγώ ραβασάκια ... Ερώτηση: Μέχρι πότε τα βλέπατε αυτά; Απάντηση: Κοιτάξτε, αυτά πρέπει να ήταν πριν τη γρίπη των πτηνών φαντάζομαι, αυτό πρέπει να ήταν ...»*.

[357] Βλ. ενδεικτικά ο […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 10]: *«Τα «εμπορικά θέματα» που αναφέρονται στις προσκλήσεις του 2008 έχουν σχέση με τις πιστώσεις της αγοράς, ενημέρωση για επισφάλειες πελατών ώστε να γίνεται αλληλοενημέρωση. Σε συναντήσεις που κάναμε οι εκπρόσωποι των εταιριών (επιχειρηματίες και Γενικοί Διευθυντές) θέταμε και αυτή την αρμοδιότητα στους Διευθυντές πωλήσεων. Να συναντώνται για να αλληλοενημερώνονται»*, καθώς και Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 49. Βλ. επίσης […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 17] και Πρακτικά Συνεδρίασης 29-10, σελ. 87.

υποδήλωναν συναντήσεις με το ίδιο, περιοριστικό του ανταγωνισμού, αντικείμενο, οι οποίες εντάσσονταν στο ίδιο συνολικό αντι-ανταγωνιστικό σχέδιο.

184. Ειδικότερα, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει μετά βεβαιότητας ότι στις εν λόγω συναντήσεις Δ/ντών Πωλήσεων συζητούνταν (και) ο καθορισμός τιμών, η κατανομή της πελατείας και η εφαρμογή των συμφωνηθέντων, πέραν των ζητημάτων επισφαλειών, δεδομένης και της αρμοδιότητας των προσκεκλημένων. Η διαπίστωση αυτή βασίζεται στα έγγραφα πειστήρια που περιγράφονται αναλυτικότερα στην ενότητα Ε.2 ανωτέρω, αλλά και ειδικότερα στην ενότητα Ε.2.3. ανωτέρω. Ενδεικτικά, από:

- Τη συνολική και συνδυαστική ερμηνεία των επίμαχων προσκλήσεων του ΣΠΕΕ για συναντήσεις «*Διευθυντών Πωλήσεων*» με τα αντίστοιχα πρακτικά των εν λόγω συναντήσεων, από τα οποία προκύπτει ότι η θεματολογία τους αφορούσε κατά βάση στον καθορισμό και στην εφαρμογή των συμφωνηθέντων αναπροσαρμογών τιμών[358]. Για παράδειγμα, η από 26/9/2008 πρόσκληση του ΣΠΕΕ αφορούσε σε *«σύσκεψη Διευθυντών Πωλήσεων»* στις 30/9/2008. Την επόμενη μέρα εκδόθηκε έγγραφο, με το οποίο καθορίζονταν *«ΝΕΕΣ ΚΑΤΩΤΑΤΕΣ ΤΙΜΕΣ ΑΠΟ 1/10/2008»*, το οποίο εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στα ηλεκτρονικά αρχεία του ΣΠΕΕ, ενώ ίδιο σε μορφή και παρόμοιο σε περιεχόμενο έγγραφο βρέθηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο και στα γραφεία της εταιρίας […], εκπρόσωπος της οποίας συμμετείχε κατά πάσα πιθανότητα στη συνάντηση αυτή[359]. Η συνάφεια μεταξύ της σύσκεψης και της έκδοσης του εγγράφου για αναπροσαρμογή των «κατώτατων» τιμών είναι αυταπόδεικτη. Χαρακτηριστική και η από 12/7/2001 πρόσκληση του ΣΠΕΕ για «σύσκεψη Διευθυντών Πωλήσεων» στις 18/7/2001, από τα πρακτικά της οποίας προκύπτει ότι η συνάντηση αφορούσε σε «*συζήτηση για λεπτομέρειες επιπέδου των τιμών του κοτόπουλου*».
- Την από 10/10/2007 απάντηση της HQF ΑΕΤ στην από 4/10/2007 πρόκληση του ΣΠΕΕ για συνάντηση όπου θα συζητούνταν, μεταξύ άλλων, και «οικονομικά θέματα». Η εν λόγω εταιρία αρνήθηκε να παραστεί, δεδομένου *ότι «δεν προτίθεται να εφαρμόσει τυχόν αποφάσεις του Συνδέσμου σχετικές με οικονομικά θέματα. Οι λόγοι της αποφάσεως μας αυτής εξηγούνται αναλυτικά σε σχετική εξώδικη δήλωση-διαμαρτυρία που σας αποστείλαμε το έτος 2000»*. Το σχετικό έγγραφο της HQF ΑΕΤ, το οποίο συντάχθηκε σε ανύποπτο, και σύγχρονο με τα υπό εξέταση πραγματικά περιστατικά, χρόνο, επιβεβαιώνει, επίσης, ότι ο όρος «οικονομικά θέματα» ταυτίζονταν με τις συζητήσεις/συνεννοήσεις για τον καθορισμό τιμών και την εφαρμογή των συμφωνηθέντων κατά τα προεκτεθέντα. Ορθώς συνάγεται, επομένως, ότι οι σχετικές προσκλήσεις με την αυτή ημερήσια

[358] Οι προσκλήσεις του ΣΠΕΕ ημερομηνίας 26/9/2008, 2/10/2008 και 10/10/2008 για συνάντηση στις 30/9/2008, 10/10/2008 και 16/10/2008 αντίστοιχα, αφορούν σε «σύσκεψη Διευθυντών Πωλήσεων προκειμένου να συζητηθούν εμπορικά θέματα»

[359] Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε και ανωτέρω Ενότητα Δ.2.2.11.

διάταξη υποδήλωναν συναντήσεις με το ίδιο, περιοριστικό του ανταγωνισμού, αντικείμενο, οι οποίες εντάσσονταν στο ίδιο συνολικό αντι-ανταγωνιστικό σχέδιο.

- Άλλωστε, και σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς εμπλεκόμενων επιχειρήσεων ότι (δήθεν) οι συναντήσεις των Δ/ντων πωλήσεων με θεματολογία «εμπορικά θέματα» ή «οικονομικά θέματα» αφορούσε μόνον τις επισφάλειες του κλάδου, στην κατάθεσή του ο […], παραδέχθηκε ότι: *«Συναντήσεις των Διευθυντών Πωλήσεων είχαν γίνει κάποιες φορές ακριβώς γι' αυτό τον λόγο, με θέμα το να μην κατεβαίνουμε κάτω από την τιμή κόστους. Έμπαιναν στο τραπέζι κάποιες φορές και οι τιμές πώλησης[360]»*.
- Συναφώς, όπως επισημαίνει ο […], στην κατάθεσή του[361], *«[σ]υνήθως οι πρόεδροι / διευθύνοντες σύμβουλοι είναι και διευθυντές πωλήσεων και οικονομικοί διευθυντές […]»*. Συνεπώς, η θεματολογία και το αντικείμενο των *«συσκέψεων»* των Δ/ντών Πωλήσεων, τουλάχιστον όσον αφορά τον καθορισμό τιμών, δεν διαφέρει ουσιωδώς από αυτή των λοιπών *«συσκέψεων»* της *«Κρεοπαραγωγού Πτηνοτροφίας»* που μνημονεύονται στην ενότητα Ε.2 ανωτέρω.
- Τέλος, όπως εκτίθεται παρακάτω (βλ. ενότητα Ε.4.5.), από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει εν προκειμένω ότι η διαπραχθείσα παράβαση ήταν διαρκής και καταλάμβανε όλη την περίοδο από το 1996 έως το 2010, ανεξαρτήτως του ότι οι επίμαχες συναντήσεις μπορεί μην παρουσιάζουν την ίδια περιοδικότητα, συχνότητα ή ένταση καθόλο το χρονικό αυτό διάστημα.

185. Εξάλλου, όπως έχει κριθεί, πρέπει να υπάρχει μια ιδιαίτερα καλή εξήγηση για να πεισθεί [μία αρχή ανταγωνισμού ή] ένα δικαστήριο ότι σε μια συγκεκριμένη περίοδο μιας σειράς συναντήσεων συνέβησαν γεγονότα που ήταν εντελώς διαφορετικά σε σχέση με εκείνα που είχαν διαμειφθεί σε προηγούμενες ή μεταγενέστερες συναντήσεις, όταν στις εν λόγω συναντήσεις συμμετείχαν οι ίδιοι άνθρωποι, υπό παρόμοιες συνθήκες και παρόμοιο διακηρυγμένο αντικείμενο / πλαίσιο (εν προκειμένω, τη συζήτηση «εμπορικών» ή «οικονομικών» θεμάτων)[362].

186. Ενόψει της πληθώρας των έγγραφων και λοιπών στοιχείων που συνεκτιμήθηκαν εν συνόλω (βλ. ιδίως ενότητες Ε.1 έως Ε.4.1 ανωτέρω), το γεγονός ότι για ορισμένες (ενδιάμεσες) συναντήσεις, αν και υφίστανται σχετικές προσκλήσεις με παρόμοια ημερήσια διάταξη, δεν προέκυψαν χειρόγραφα ή δακτυλογραφημένα πρακτικά με ρητή

[360] Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 7].

[361] Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 6].

[362] Βλ. χαρακτηριστικά Προτάσεις Γενικού Εισαγγελέα Vesterdorf στις υποθέσεις καρτέλ Πολυπροπυλένιο (Τ-1/89 επ. Συλλ. 1991, σελ. ΙΙ-867 επ.), σελ. ΙΙ-954: στις ανάλογες αυτές υποθέσεις, το κοινό διακηρυγμένο αντικείμενο της ημερήσιας διάταξης των επίμαχων συναντήσεων ήταν η συζήτηση των προβλημάτων του σχετικού βιομηχανικού τομέα. Βλ. επίσης ενδεικτική εφαρμογή της εν λόγω αρχής στην υπόθεση Τ-311/94 Kartonfabriek de Eendracht κατά Επιτροπής, σκ. 201.

μνεία σε συνεννοήσεις για καθορισμό τιμών και κατανομής πελατείας, δεν θέτει εν αμφιβόλω τη στοιχειοθέτηση της παράβασης[363].

Ε.4.2.2. Κίνδυνος πωλήσεων κάτω του κόστους και κατάρρευσης τιμών

187. Όπως προαναφέρθηκε, οι περισσότερες από τις συμπράττουσες επιχειρήσεις παραδέχθηκαν εν τέλει ότι το θέμα των τιμών ετίθετο όντως στις μεταξύ τους συναντήσεις στο πλαίσιο του ΣΠΕΕ. Υποστήριξαν, όμως και πάλι, ότι αυτές διενεργούνταν παρεμπιπτόντως, και ότι – στο βαθμό που ελάμβαναν πράγματι χώρα – αποσκοπούσαν στην αποτροπή του φαινομένου επιχειρήσεις του κλάδου να πωλούν κάτω του κόστους[364] ή στην αποφυγή της κατάρρευσης των τιμών[365], και δεν αποσκοπούσαν στην κερδοσκοπία[366].

188. Κατά την κρίση της Επιτροπής, ο ισχυρισμός ότι οι συμπράττουσες επιχειρήσεις (δήθεν) πωλούσαν διαρκώς κάτω του κόστους τα προϊόντα τους, και μάλιστα συστηματικά επί μια δεκαπενταετία, ενώ συνέχιζαν την εμπορική τους λειτουργία, και χωρίς ουδέποτε να προσφύγουν στις αρμόδιες αρχές ή/και πολιτικά δικαστήρια κατά των ανταγωνιστών τους[367], είναι μη πειστικός και απορριπτέος ως προφανώς αβάσιμος.

189. Εξάλλου, ο εν λόγω ισχυρισμός δεν είναι πειστικός, και για τον επιπλέον λόγο ότι κάθε παραγωγός έχει, εξ ορισμού, δικά του κόστη παραγωγής και, επομένως, δεν υφίσταται καν ένα ενιαίο, κάτω του κόστους, όριο για τις επιχειρήσεις του κλάδου, όπως αβασίμως αυτές υπολαμβάνουν (δεδομένου ότι εκεί, δήθεν, στόχευαν, κατά τα λεγόμενά τους, οι μεταξύ τους συνεννοήσεις). Άλλωστε, το ότι δεν μπορεί να γίνεται λόγος για ενιαίο κόστος στην προκειμένη περίπτωση αναγώρισαν και οι ίδιες οι συμπράττουσες επιχειρήσεις, τόσο στις καταθέσεις των εκπροσώπων τους κατά τη έρευνα, όσο και στην ακροαματική διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής[368]. Επομένως, η (δήθεν) καταγραφή μίας

---

[363] Βλ. ενδεικτικά συνεκδ. υποθ. T-25/95 κλπ. Cimenteries CBR SA κ.άλ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σελ. II-491, σκ. 996-998.

[364] Βλ. Υπόμνημα Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ενότητα 3.02.4, Υπόμνημα ΑΠΣΙ Πίνδος, ενότητα 3.02.4, Υπόμνημα ΑΠΣ Άρτας, ενότητα 3.02.4, Υπόμνημα Μαζαράκι ΑΒΕΕ παρ. 3 εισαγωγικά, Υπόμνημα Αγροζωή ΑΒΕΕ, ενότητα 3.02.4, Υπόμνημα ΒΙΟΚΟΤ ΑΕ, ενότητα 3.02.6, Υπόμνημα ΣΠΕΕ, ενότητα III, Υπόμνημα Αμβροσιάδης ΑΒΕΕ, ενότητα 3.02.4. Βλ. επίσης κατάθεση του […] – [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 3].

[365] Βλ. ενδεικτικά κατάθεση […] – [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 10]: *«...Πάντα όταν υπήρχε μια συνθήκη κατάρρευσης του κλάδου συζητιόταν και το θέμα των τιμών. Οι συναντήσεις αυτές παλαιότερα ήταν πιο συστηματικές, όσο πέρναγαν τα χρόνια τόσο κι αραίωναν εκτός εάν υπήρχε κάποιο επείγον θέμα[...]»*. Βλ. επίσης κατάθεση του […], [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 7].

[366] Βλ. επίσης κατάθεση […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31–10, σελ. 5, 6 και 8, κατάθεση […], Πρακτικά Συνεδρίασης 30–10, σελ. 67 και ΣΠΕΕ, Πρακτικά Συνεδρίασης 29–10, σελ. 74.

[367] Βλ. μαρτυρία […], Πρακτικά 31-10-2014, σελ. 12 και 21.

[368] Βλ. μαρτυρία […], Πρακτικά 31-10-2014, σελ. 58, μαρτυρία […], Πρακτικά 31-10-2014, σελ. 91. Βλ. επίσης καταθέσεις κατά την έρευνα της ΓΔΑ των κκ. […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 4] *(«Δεν έχουν όλες οι εταιρίες το ίδιο κοστολόγιο»)*, […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 17] (*«Δεν είχε ουσία να δίνει προτάσεις για συγκεκριμένες τιμές γιατί έχουμε όλοι διαφορετικά κοστολόγια και δεν υπάρχουν ενιαίες τιμές στην αγορά»*), […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 2] (*«Τους είχα πει ότι δεν μπορώ να πουλήσω στις τιμές των άλλων εταιρειών γιατί υπάρχουν μεγάλες διαφορές στις τιμές μας π.χ. ως προς τα κόστη (εγώ πουλούσα σε πολύ χαμηλή τιμή)»*), […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 10] (*«Δεν συζητάγαμε εμείς για τα δικά μας κόστη παραγωγής γιατί*

τιμής ως κοινής για όλες τις επιχειρήσεις, με τη λογική ότι αυτή αποτελεί τιμή κόστους και οι επιχειρήσεις πρέπει να προσαρμοστούν σε αυτή, δεν μπορεί να ισχύει. Εξάλλου, όπως επίσης οι ίδιες αναγνωρίζουν, ενδέχεται να ήταν ορισμένες φορές και προτιμητέο από εμπορικής απόψεως να γίνονται (ακόμη και) πωλήσεις κάτω του κόστους[369]. Κατά συνέπεια, ο σχετικός ισχυρισμός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος και για τους ειδικότερους αυτούς λόγους.

190. Η τιμολογιακή πολιτική κάθε επιχείρησης αποτελεί ζήτημα που πρέπει αποφασίζεται αυτόνομα από την ίδια και δεν μπορεί να είναι αντικείμενο συνεννόησης και συντονισμού μεταξύ ανταγωνιστών. Αναφορικά δε με το επιχείρημα περί κινδύνου «κατάρρευσης τιμών», αρκεί η επισήμανση ότι – κατά την κοινή τυπολογία σοβαρών παραβάσεων καρτελικής φύσης – η βασική μέριμνα των συμμετεχόντων σε αυτήν είναι η συνεννόηση ως προς τις τιμές, προκειμένου αυτές να μην είναι χαμηλές.

191. Σε κάθε περίπτωση, οι ισχυρισμοί περί (δήθεν) πωλήσεων κάτω του κόστους και κατάρρευσης των τιμών προβάλλονται και αλυσιτελώς. Ακόμη και αν ήθελε υποτεθεί ότι οι τιμές στις οποίες αναφέρονταν οι επιχειρήσεις στις επίμαχες συναντήσεις αφορούσαν, μεταξύ άλλων, και την αποφυγή πωλήσεων κάτω του κόστους (εκδοχή την οποία η Επιτροπή δεν αποδέχεται κατά τα προεκτεθέντα), αφενός αυτό δεν επιδρά κατά νόμο στην ουσιαστική αξιολόγηση της υπό κρίση σύμπραξης, και αφετέρου η υιοθέτηση μιας παράνομης αντι-ανταγωνιστικής συμπεριφοράς με σκοπό την καταπολέμηση μιας άλλης αθέμιτης συμπεριφοράς ούτως ή άλλως δεν επιτρέπεται.

192. Πράγματι, τυχόν συνεννοήσεις μεταξύ ανταγωνιστών που αφορούν σε ευαίσθητες εμπορικές πληροφορίες, όπως για παράδειγμα τα στοιχεία κόστους τους, εμπίπτουν επίσης ευθέως στις απαγορευτικές διατάξεις των άρθρων 1 ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ. Τέτοιου είδους ανταλλαγές πληροφοριών στο πλαίσιο μίας σύμπραξης καταδεικνύουν, περαιτέρω, τη στενή σχέση και συνεργασία μεταξύ των συμπραττουσών επιχειρήσεων, διευκολύνοντας την από κοινού διαμόρφωση της τιμολογιακής πολιτικής τους.

193. Περαιτέρω, πρακτικές με τις οποίες ελέγχεται η διάθεση ενός προϊόντος στην αγορά ή/και καθορίζονται οι επιθυμητές τιμές πώλησής του δεν θεωρούνται πρόσφορες, αναγκαίες και αναλογικές για την επίτευξη κάποιου αντικειμενικού οικονομικού πλεονεκτήματος ή άλλου οφέλους για τον καταναλωτή, ενώ καταργούν ουσιαστικά τον ανταγωνισμό στη σημαντικότερη έκφρασή του, ήτοι σε επίπεδο τιμών. Ακόμη και αν ήθελε υποτεθεί ότι είχαν διαπιστωθεί πρακτικές πώλησης των σχετικών προϊόντων κάτω του μέσου πραγματικού κόστους, ο επικαλούμενος λόγος (δήθεν) αποτροπής αθέμιτων πρακτικών δεν δύναται να δικαιολογήσει τη σύναψη οριζόντιων συμφωνιών που ενέχουν τέτοιους σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού. Συναφώς, δεν θα μπορούσε να δικαιολογηθεί η παράβαση των εθνικών και ενωσιακών κανόνων του ελεύθερου ανταγωνισμού εξαιτίας (δήθεν) κινδύνου τέλεσης πράξεων αθέμιτου ανταγωνισμού ή

είναι στεγανό της επιχείρησης και δεν θέλω να το ξέρουν οι ανταγωνιστές μου», […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 9] (*«Δεν είχαμε ίδιο κόστος με τον Μιμίκο. Εμείς σαν […] επιχείρηση είχαμε χαμηλότερο κόστος»*).

[369] Βλ. μαρτυρία […], Πρακτικά 31-10-2014, σελ. 23.

διάπραξης κάποιας άλλης παράβασης, είτε αυτή είναι σοβαρή, είτε είναι ηπιότερη. Ανάλογοι ισχυρισμοί έχουν, κατά το παρελθόν, παγίως απορριφθεί ως δικαιολογητικοί λόγοι για τη χορήγηση της απαλλαγής από την ευθύνη για τη διάπραξη παραβάσεων των άρθρων 1. ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ [370]. Έχουν, παρομοίως, απορριφθεί από τα ελληνικά διοικητικά δικαστήρια[371]. Εξάλλου, σε διαφορετική περίπτωση, θα ενθαρρύνονταν οι επιχειρήσεις να προβαίνουν σε αυτορρύθμιση και να αποφασίζουν μόνες τους την καταστολή ενεργειών τυχόν παράνομων ή/και αντίθετων προς τα χρηστά ήθη, με τη σύναψη συμφωνιών που περιλαμβάνουν ιδιαίτερα σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού[372]. Σημειωτέον, ότι, εφόσον είχαν διαπιστωθεί πρακτικές πωλήσεων κάτω του κόστους και εφόσον συνέτρεχαν οι απαιτούμενες νομικές και ουσιαστικές προϋποθέσεις, η σύννομη ενέργεια για τις συμπράττουσες επιχειρήσεις θα ήταν η προσφυγή στα προβλεπόμενα μέσα δικαστικής διεκδίκησης αποζημίωσης ή/και η υποβολή σχετικής καταγγελίας, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις του ν. 146/1914 ή του ν. 2941/2001 αντιστοίχως. Ωστόσο, κανένα τέτοιο στοιχείο δεν προέκυψε από το φάκελο της κρινόμενης υπόθεσης.

194. Για τους ίδιους ως άνω λόγους, απορριπτέοι είναι και οι συναφείς ισχυρισμοί που προβλήθηκαν, αφενός από το Σύνδεσμο[373] ότι (δήθεν) οι συνεννοήσεις για θέματα τιμών στις επίμαχες συναντήσεις αφορούσαν κατ' ουσίαν το ελάχιστο επίπεδο κόστους, και αφετέρου από τον […], ότι (δήθεν) οι τιμές που καταγράφονται στα επίμαχα έγγραφα δεν αναφέρονται σε τιμές πώλησης των προϊόντων των πτηνοτροφικών επιχειρήσεων, αλλά σε τιμές κόστους[374]. Σε αντίθεση με τα διαλαμβανόμενα στις ως άνω καταθέσεις, τα έγγραφα πειστήρια είναι σαφές ότι αποτυπώνουν τις τιμές πώλησης των προϊόντων που συμφωνούνται μεταξύ ανταγωνιστικών επιχειρήσεων και απευθύνονται προς στο επόμενο στάδιο της αλυσίδας διανομής, δηλ. προς σούπερ μάρκετ, αντιπροσώπους, κρεοπωλεία/ψητοπωλεία, και μάλιστα πολλές φορές εμφανίζονται και διαφοροποιημένες ανά υπό-κατηγορία προϊόντος (φιλέτο, μπούτι κλπ)[375]. Άλλωστε, κατά την ακροαματική

[370] Βλ. ενδεικτικά Απόφαση Ευρ. Επιτροπής COMP/E-1/38.240, Industrial Tubes, παρ. 371, Απόφαση Ευρ. Επιτροπής IV/30.350, Zinc Producer Group, παρ. 73, Αποφάσεις Ευρ. Επιτροπής IV/31.572 και 32.571, Buildingand Construction Industryinthe Netherlands, παρ. 3, 124 και 131, καθώς και αποφάσεις ΠΕΚ της 21.2.1995, υπόθ. T-29/92, Vereniging van Samenwerkende Prijsregelende Organisatiesinde Bouwnijverheid (SPO), Συλλ. II-289, και T-66/99, Minoan Lines SA, σκ. 194.

[371] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 1001/2006, σκ. 20, και ΔΕφΑθ 1677/2009, σκ. 17.

[372] Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 (νυν 101) παρ. 3 της Συνθήκης, παρ. 47. Βλ επίσης, ενδεικτικά, Απόφαση Ευρ. Επιτροπής (IV/31.204 - Meldoc), EEL 348 της 10.12.1986, σελ. 0050-0065, παρ. 69. Για αυτό, άλλωστε, έχει γίνει δεκτό ότι, ελλείψει αναγκαστικής κανονιστικής διατάξεως, επιβάλλουσας αντίθετη προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορά, ή, εφόσον η συμπεριφορά αυτή δεν επιβάλλεται μονομερώς από κρατικές αρχές, τα μέρη δεν μπορούν να ισχυρίζονται ότι στερούνται αυτονομίας ως προς τη διαμόρφωση της εμπορικής τους πολιτικής. Στο πλαίσιο αυτό, οι διατάξεις περί αθέμιτου ανταγωνισμού δεν μπορεί να ερμηνευθούν ως επιβάλλουσες στις επιχειρήσεις τη σύναψη συμφωνιών με αντικείμενο τον καθορισμό των τιμών – βλ. και απόφαση ΠΕΚ, T-66/99, Minoan κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 194.

[373] Βλ. Πρακτικά Συνεδριάσης 29-10, σελ. 74.

[374] Βλ. κατάθεση του […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 14], καθώς και Πρακτικά 31-10-2012, σελ. 7.

[375] Βλ. χαρακτηριστικά έγγραφο επιβεβαίωσης – πρόσκλησης του ΣΠΕΕ με ημερομηνία 15.09.2000 σύμφωνα με το οποίο: *«Εν συνεχεία της χθεσινής πανελλήνιας σύσκεψης αποφασίστηκε η*

διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής, ο ίδιος ο […] παραδέχθηκε ότι οι τιμές που παρατίθενται στις χειρόγραφες σημειώσεις των επίμαχων συναντήσεων συνιστούν κατώτατες τιμές πώλησης των συμπραττουσών επιχειρήσεων (ανεξαρτήτως της προσωπικής του εκτίμησης ότι ήταν ανεφάρμοστες)[376]. Επισημαίνεται, επικουρικώς, ότι το επιχείρημα ότι οι αναφερόμενες στις σημειώσεις τιμές αφορούν (δήθεν) τιμές κόστους καταρρίπτεται, πέραν των άλλων, και από τα ίδια τα στοιχεία που προσκόμισαν ορισμένες από τις συμπράττουσες επιχειρήσεις με τα υπομνήματά τους. Όπως δε προαναφέρθηκε, τυχόν συνεννοήσεις μεταξύ ανταγωνιστών αναφορικά με στοιχεία του κόστους τους, θα συνιστούσαν, και πάλι, σοβαρή παράβαση του ανταγωνισμού παράβαση κατά τις κείμενες διατάξεις.

195. Συμπερασματικά, οι ως άνω προβαλλόμενοι ισχυρισμοί περί (δήθεν) αποφυγής πωλήσεων κάτω του κόστους και κατάρρευσης των τιμών είναι, κατά την κρίση της Επιτροπής, προσχηματικοί. Οι συμπράττουσες επιχειρήσεις παρενέβησαν με συντονισμένο τρόπο στην ελεύθερη λειτουργία της αγοράς, συστηματικά και σε βάθος χρόνου, προκειμένου να διαμορφώσουν τεχνητά το επίπεδο τιμών, προς ίδιον όφελος. Είναι άστοχο να παραλληλίζονται τα συμφέροντα των συμπραττουσών επιχειρήσεων με τα συμφέροντα των πελατών τους ή/και των καταναλωτών στην κρινόμενη υπόθεση. Με το πρόσχημα της καταπολέμησης αυτού που χαρακτηρίζουν ως αθέμιτο ανταγωνισμό, τα εμπλεκόμενα μέρη κατέληξαν σε περιοριστικές του ανταγωνισμού πρακτικές που στέρησαν τελικά από τους καταναλωτές τα οφέλη του ανταγωνισμού (μεταξύ των οποίων και οι χαμηλότερες τιμές)[377]. Είναι, εξίσου, άστοχο να παραλληλίζονται τα συμφέροντα των συμπραττουσών επιχειρήσεων με τα συμφέροντα της εθνικής οικονομίας. Η εθνική οικονομία δεν ωφελείται από ενέργειες που στοχεύουν στην τεχνητή διαμόρφωση των τιμών, ούτε βεβαίως και στην τεχνητή διαιώνιση ενός αναποτελεσματικού παραγωγικού μοντέλου, με τη συνακόλουθη αποθάρρυνση ή/και επιβράδυνση των δυνάμεων που θα επέτρεπαν την αναμόρφωση της δομής και λειτουργίας της αγοράς της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας προς εξυγίανσή της.

196. Τα ίδια ισχύουν και για τους επιμέρους ισχυρισμούς των επιχειρήσεων για την κρίση που μπορεί να περνάει, κατά καιρούς, ο οικείος κλάδος (λ.χ. λόγω απότομης αυξήσεως του κοστολογίου τους, αύξησης των εισαγωγών κ.λπ.). Τέτοιους είδους ζητήματα – ακόμη κι αν ήθελε υποτεθεί ότι έχουν μόνιμο χαρακτήρα σε βάθος δεκαπενταετίας, το οποίο και ασφαλώς δεν συντρέχει εν προκειμένω – απαντώνται σε πολλούς κλάδους της

αναπροσαρμογή των χονδρικών τιμών κοτόπουλου ως εξής: […] Οι παρακάτω τιμές είναι οι κατώτατες […]».

[376] Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 7 και 15.

[377] Εξάλλου, επισημαίνεται ότι η επίδραση τυχόν αθέμιτων επιχειρηματικών πρακτικών (όπως οι πρόσθετες ή δωρεάν παροχές ή/και οι πωλήσεις κάτω του κόστους) στα συμφέροντα του καταναλωτή δεν είναι προφανώς αρνητική. Αντιθέτως, μάλιστα, οι πρακτικές αυτές, μπορεί να είναι ενοχλητικές για τους ανταγωνιστές, αλλά δεν είναι εκ πρώτης όψεως βλαπτικές για τον καταναλωτή και, εν πάση περιπτώσει, η αξιολόγησή τους υπό το πρίσμα των διατάξεων περί αθέμιτου ανταγωνισμού εξαρτάται πάντοτε από τα εκάστοτε κρινόμενα πραγματικά περιστατικά: βλ. Δ. Τζουγανάτος, Αθέμιτος ανταγωνισμός και προστασία καταναλωτή, ΔΕΕ 4/2008, σελ. 508.

οικονομίας και δεν μπορεί να αντιμετωπίζονται κατά τρόπο που συνιστά παράβαση των εθνικών και ενωσιακών κανόνων περί ανταγωνισμού. Συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές καθορισμού τιμών και κατανομής πελατείας έρχονται σε πρόδηλη αντίθεση προς τη συμφυή με τις διατάξεις του ανταγωνισμού αντίληψη, κατά την οποία οι επιχειρήσεις πρέπει να καθορίζουν αυτοτελώς την πολιτική που προτίθενται να ακολουθήσουν στην αγορά. Η υποχρέωση αυτή καταλαμβάνει σαφώς ακόμη και τις περιπτώσεις όπου οι επιχειρήσεις βρίσκονται αντιμέτωπες με έκτακτες ή/και κυκλικές διακυμάνσεις της ζήτησης και της προσφοράς[378]. Έως ότου οι συνθήκες στην αγορά να επανέλθουν σε σημείο ισορροπίας, οι τιμές δεν πρέπει να διατηρούνται σε τεχνητά υψηλότερο επίπεδο μέσω οριζόντιων συμφωνιών για το συντονισμό της τιμολογιακής και εν γένει εμπορικής πολιτικής μεταξύ ανταγωνιστών. Στο πλαίσιο αυτό, ακόμα και αν υποτεθεί ότι οι συμπράττουσες επιχειρήσεις ενήργησαν (δήθεν) χωρίς να έχουν άμεση πρόθεση τον περιορισμό του ανταγωνισμού, αλλά την επικαλούμενη αντιμετώπιση της κρίσης ενός κλάδου, τέτοιοι λόγοι δεν λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο εφαρμογής των διατάξεων των άρθρων 1 ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ[379]. Συναφώς, στο πλαίσιο εφαρμογής του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, έχει κριθεί ότι η ύπαρξη κρίσης στην αγορά δεν δύναται να άρει τον παραβατικό χαρακτήρα μιας σύμπραξης[380]. Άλλωστε, όπως προαναφέρθηκε στην ενότητα Δ.1.3.3, κατά πάγια νομολογία, απαγορεύεται κάθε σύμπραξη που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, ασχέτως του εάν επιδιώκεται με αυτήν και κάποιος νόμιμος σκοπός. Με άλλα λόγια, μία σύμπραξη δύναται να συνιστά εξ' αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού, ακόμη και στην περίπτωση που εξυπηρετεί και άλλους (θεμιτούς ή/και νόμιμους) σκοπούς[381].

Ε.4.2.3. Αποδεικτική αξία πρακτικών και χειρόγραφων σημειώσεων

197. Στα υπομνήματά τους, αλλά και κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας ενώπιον της Επιτροπής, μάρτυρες και εκπρόσωποι των εμπλεκόμενων μερών επιδόθηκαν στο να υποβαθμίσουν την αποδεικτική αξία των χειρόγραφων σημειώσεων και λοιπών εγγράφων

---

[378] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΚ C-7/95 P John Deere Ltd κατά της Επιτροπής, σκ. 86, καθώς και αποφάσεις ΠΕΚ T-30/05 William Prym GmbH & Co κατά Επιτροπής, σκ. 207-208, T-236/01, T-239/01 Tokai Carbon κατά Επιτροπής, σκ. 345.

[379] Βλ. απόφαση ΔΕΚ C-209/07, Irish Beef, σκ. 21.

[380] Βλ. αποφάσεις ΔΕΚ C-238/99 P, C- 244/99 P, C- 245/99 P, C- 247/99 P, C- 250/99 P έως C- 252/99 P και C- 254/99 P, LVM κ.λπ κατά Επιτροπής, σκ. 487, Αποφάσεις ΠΕΚ T-217/03 και T-245/03, FNCBV κ.λπ. κατά της Επιτροπής, σκ. 90. Βλ. επίσης Απόφαση Ευρ. Επιτροπής (COMP/C.38.279/F3), French Beef, σκ. 130.

[381] Βλ. ΣτΕ 2007/2013, σκ. 17, καθώς και ενδεικτικά ΔΕφΑθ 3529/2013, σκ. 5, ΔΕφΑθ 1001/2006, σκ. 16, ΔΕφΑθ 1617/2009, σκ. 6 & 17. Βλ. επίσης Αποφάσεις ΔΕΚ 96/82 NV IAZ International Belgium κατά Επιτροπής, σκ. 25, ΔΕΚ C-45/85 Verband κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 35-42, ΔΕΕ C-551/03 P, General Motors κατά Επιτροπής, σκ. 64, και ΔΕΚ C-246/86 Belasco κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 40-42. Το γεγονός ότι ένας κλάδος βρίσκεται σε κρίση θα μπορούσε να συνεκτιμηθεί μόνο ως ελαφρυντικό στοιχείο κατά το συνακόλουθο στάδιο υπολογισμού του ύψους του προστίμου: Βλ. Richard Whish, Competition Law, 5η Έκδοση (2005), σελ. 577 και τη σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπει.

που εντοπίστηκαν στους επιτόπιους ελέγχους, επισημαίνοντας ιδίως τον ανεπίσημο, ανυπόγραφο ή/και μη θεσμικό χαρακτήρα τους[382].

198. Οι ως άνω ισχυρισμοί είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι, δεδομένου ότι τα επίμαχα (χειρόγραφα ή δακτυλογραφημένα) πρακτικά και σημειώσεις συνιστούν άμεση έγγραφη απόδειξη της διαπραχθείσας εξ αντικείμενου παράβασης και της συμμετοχής των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων σε αυτήν. Ειδικότερα, όπως προαναφέρθηκε, θεωρούνται από τα πλέον αξιόπιστα αποδεικτικά μέσα, με αυξημένη μάλιστα αποδεικτική αξία (βλ. ενότητα Δ.1.3.4. ανωτέρω περί αποδεικτικών μέσων, όπου και παραπομπές σε πάγια ενωσιακή και εθνική νομολογία). Και τούτο, αφενός διότι συντάχθηκαν σε ανύποπτο, και σύγχρονο με τη διενέργεια των παραβατικών συναντήσεων, χρόνο (contemporaneous documents in tempore non suspecto), και αφετέρου διότι ο συντάκτης τους είχε άμεση γνώση των πραγματικών περιστατικών, έχοντας μετάσχει και αυτοπροσώπως στις εν λόγω συναντήσεις. Εντοπίστηκαν δε κατά τη διενέργεια αιφνίδιων ελέγχων στα γραφεία του Συνδέσμου και ορισμένων από τις συμπράττουσες επιχειρήσεις.

199. Πράγματι, τα ως άνω χαρακτηριστικά των επίμαχων εγγράφων, τα οποία τους προσδίδουν ιδιαίτερα μεγάλη αποδεικτική αξία, δεν αμφισβητήθηκαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας. Τουναντίον, και πέραν της κατάθεσης του ίδιου του συντάκτη τους ([ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ]), επιβεβαιώθηκαν και στη συζήτηση ενώπιον της Επιτροπής. Πιο συγκεκριμένα, ο […] παραδέχθηκε κατά τη συζήτηση ενώπιον της Επιτροπής ότι έλαβαν χώρα οι επίμαχες συναντήσεις που αποτύπωσε ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] στις χειρόγραφες σημειώσεις του[383]. Επιβεβαίωσε, ακόμη, ότι οι εν λόγω χειρόγραφες σημειώσεις ανταποκρίνονται στο γραφικό χαρακτήρα του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] και, επομένως, δεν αμφισβητείται η αυθεντικότητά τους[384]. Ομολόγησε, επίσης, ότι ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] ήταν παρών στις επίμαχες συναντήσεις[385] και ότι συνήθως καθόταν δίπλα στους συμμετέχοντες, μέχρι και το 2010 που αποχώρησε[386]. Το ίδιο,

---

[382] Βλ. ενδεικτικά κατάθεση […], Πρακτικά Συνεδρίασης 30–10, σελ. 103 (ανυπόγραφος χαρακτήρας), Μαζαράκι ΑΕΒΕ και Κελαϊδίτης ΕΠΕ, Πρακτικά Συνεδρίασης 31–10, σελ. 111 και Πρακτικά Συνεδρίασης 30–10, σελ. 30 (ανυπόγραφος χαρακτήρας), κατάθεση […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31–10, σελ. 77 και 126 («χαρτιά χωρίς ουσία», «προσκλήσεις δεν είχαν τυπικό ή επίσημο χαρακτήρα», αποδεικτική «υπεραξιοποίηση» των επίμαχων σημειώσεων), κατάθεση […], Πρακτικά Συνεδρίασης 30–10, σελ. 17 («αερολογίες»), κατάθεση […], Πρακτικά Συνεδρίασης 30–10, σελ. 63 («μπακαλο[δ]εύτερο»), καθώς και ΣΠΕΕ, Πρακτικά Συνεδρίασης 31–10, σελ. 111 («όχι θεσμικές συναντήσεις ή προσκλήσεις»).

[383] Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης 30–10, σελ. 8επ και 19.

[384] Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης 30–10, σελ. 16. Συναφώς, καμία από τις συμπράττουσες επιχειρήσεις, ούτε άλλωστε και ο ΣΠΕΕ, αμφισβήτησαν την αυθεντικότητα των χειρόγραφων σημειώσεων του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ].

[385] Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης 30–10, σελ. 13. Συναφώς, καμία από τις συμπράττουσες επιχειρήσεις, ούτε άλλωστε και ο ΣΠΕΕ, αμφισβήτησαν τη συμμετοχή του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] στις επίμαχες συναντήσεις.

[386] Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης 30–10, σελ. 21. Σημειωτέον ότι, βάσει του άρθρου 22 του καταστατικού του ΣΠΕΕ, στις αρμοδιότητες του Γενικού Δ/ντη ήταν να διεξάγει την αλληλογραφία του Συνδέσμου, καθώς και να καταγράφει τα πρακτικά για όλες τις συνεδριάσεις.

άλλωστε, είχε καταθέσει και ο […], εκπρόσωπος του […][387]. Επομένως, ο συντάκτης των πρακτικών και σημειώσεων είχε ιδία αντίληψη των διαμειφθέντων στις εν λόγω συναντήσεις. Μάλιστα, σύμφωνα με τη μαρτυρία του […] στη συζήτηση ενώπιον της Επιτροπής, το περιεχόμενο των χειρόγραφων σημειώσεων ανταποκρινόταν στις πραγματικές συζητήσεις που είχαν λάβει χώρα στις συναντήσεις αυτές (ανεξαρτήτως της νομικής τους αξιολόγησης από τον μάρτυρα, ότι δηλαδή δεν είχαν την έννοια περιοριστικής του ανταγωνισμού συμφωνίας)[388].

200. Περαιτέρω, σε αντίθεση με όσα υπολαμβάνουν οι συμπράττουσες επιχειρήσεις, η συμμετοχή τους σε συναντήσεις στις οποίες έλαβαν χώρα συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές που θίγουν τον ανταγωνισμό, χωρίς να αντιταχθούν σαφώς σε αυτές, αποτελεί επαρκή απόδειξη της συμμετοχής και ευθύνης τους στη σύμπραξη – ανεξαρτήτως του αν οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις συμμορφώθηκαν τελικά με τα αποτελέσματα/συμφωνηθέντα των σχετικών συναντήσεων (βλ. ενότητες Δ.1.3.3 και ΣΤ.1, όπου και παραπομπές σε πάγια ενωσιακή νομολογία).

201. Ενόψει των ανωτέρω, απορριπτέοι ως αβάσιμοι είναι και οι έτεροι ισχυρισμοί ορισμένων από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, ότι δηλαδή, παρόλο που αναγράφεται το όνομα εκπροσώπου τους στα επίμαχα (χειρόγραφα ή δακτυλογραφημένα) πρακτικά, είτε δεν στοιχειοθετείται απαραίτητα η παρουσία τους στις αντίστοιχες συνεννοήσεις, είτε αυτοί (δήθεν) αποχωρούσαν [389] ή (δήθεν) αδιαφορούσαν[390] όταν άρχιζε η συζήτηση για τις τιμές. Και τούτο, διότι οι εν λόγω ισχυρισμοί είναι παντελώς ατεκμηρίωτοι. Πέραν των αποδεικτικών αυτών στοιχείων που συνιστούν άμεση έγγραφη απόδειξη της συμμετοχής τους στη διαπραχθείσα παράβαση κατά τη νομολογία, καμία από τις επιχειρήσεις αυτές δεν μπόρεσε να αντικρούσει τα εν λόγω πειστήρια, ούτε βεβαίως και να παρουσιάσει μια πειστική δικαιολογία για τη συστηματική και τακτική καταγραφή της παρουσίας εκπροσώπου της σε αυτές, εφόσον ο εκπρόσωπός αυτός (δήθεν) δεν ήταν παρών ή/και αποχωρούσε ή/και αδιαφορούσε. Συναφώς, δεν συνάδει με την κοινή λογική οι εκπρόσωποι των εμπλεκομένων μερών να ομολογούν ότι γινόντουσαν συζητήσεις για τιμές, αλλά οι ίδιοι να μην συμμετέχουν σε αυτές, ούτε και να γνωρίζουν τις λοιπές επιχειρήσεις που συμμετείχαν σε αυτές, και ωστόσο να έχει βρεθεί πληθώρα εγγράφων (πρακτικά – σημειώσεις) που τους μνημονεύουν συστηματικά ως παρόντες σε συγκεκριμένες συναντήσεις με αντικείμενο συνεννοήσεις για τις τιμές, και μάλιστα να προσκαλούνται επίσημα σε αυτές, επανειλημμένως και σε βάθος χρόνου, και χωρίς οι ίδιοι να έχουν αντιδράσει ή εκφράσει την αντίρρησή τους (πολλώ δε μάλλον να έχουν

---

[387] Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 8]: *«....[ο]ι προσκλήσεις του ΣΠΕΕ έρχονται στο γραφείο μου. Τέτοιες προσκλήσεις έχουν έρθει στο γραφείο μου [όπως η από 16-11-2004]. […] Όταν προέκυπταν σοβαρά προβλήματα του κλάδου συναντιόμασταν με τις άλλες εταιρείες κυρίως στα γραφεία του ΣΠΕΕ. Ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] έκανε σχόλια για τις τιμές στις οποίες πουλούσαμε.. ... όταν μας τα έλεγε αυτά, καθόταν σε ένα γραφείο δίπλα από τον χώρο, στον οποίο συζητούσαμε...».*

[388] Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης 30–10, σελ. 40.

[389] Βλ. κατάθεση του […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 8], κατάθεση του […][ΚΑΤΑΘΕΣΗ 2], και κατάθεση […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 12].

[390] Βλ. ενδεικτικά κατάθεση [...], [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 14].

αποστασιοποιηθεί ρητώς από αυτές). Εξάλλου, ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] δεν είχε κανένα απολύτως κίνητρο ή συμφέρον να καταγράφει ως συμμετέχοντες στις επίμαχες συναντήσεις πρόσωπα που στην πραγματικότητα δεν συμμετείχαν, ούτε βεβαίως και να το πράττει κατ' αυτό τον τρόπο συστηματικά και για πολλά έτη. Περαιτέρω, δεν συνάδει με την κοινή λογική το επιχείρημα ότι οι συμπράττουσες επιχειρήσεις έστελναν (δήθεν) τα στελέχη τους να συμμετάσχουν σε συναντήσεις, τις οποίες μάλιστα θεωρούσαν αρκετά σημαντικές ώστε να δικαιολογείται η συμμετοχή τους, εάν τα εν λόγω στελέχη δεν ήταν ικανά να μεταφέρουν / μεταδώσουν πίσω στην εταιρία τους το περιεχόμενο των εν λόγω συναντήσεων κατά τρόπο λογικό και αξιόπιστο[391]. Για τους ίδιους ως άνω λόγους, απορριπτέος ως αβάσιμος είναι και ο ισχυρισμός του ΑΠΣΙ Πίνδος ότι οι Δ/ντές Πωλήσεων (και λοιποί εκπρόσωποί του) που μνημονεύονται στα επίμαχα πρακτικά δεν θα πρέπει (τάχα) να θεωρείται ότι δέσμευαν το Συνεταιρισμό[392]. Πολλώ δε μάλλον, όταν το αρχικό συμφωνητικό του 1997, το οποίο και αποτύπωνε με τον πλέον επίσημο τρόπο την υπό κρίση συμπαιγνία, έφερε την υπογραφή του τότε Προέδρου του ΑΠΣΙ Πίνδος, […]. Πέραν αυτών, καταδείχθηκε ότι η υπό κρίση σύμπραξη είχε πλαισιωθεί και από μηχανισμό συμμόρφωσης προς τα συμφωνηθέντα, και ότι, όταν κάποια από τις ελεγχόμενες επιχειρήσεις τύχαινε να απουσιάζει, ενημερώνονταν εκ των υστέρων για τις συμφωνηθείσες στη συνάντηση τιμές[393] (βλ. και ενότητα Ε.2.3 ανωτέρω). Σε κάθε περίπτωση, οι περισσότερες επιχειρήσεις δεν αμφισβήτησαν τη διενέργεια των επίμαχων συναντήσεων και τη συμμετοχή τους σε αυτές, αλλά το ακριβές περιεχόμενο, τη σημασία ή/και τη νομική αξιολόγηση των όσων διαμείφθηκαν (βλ. περίπτωση Ε.4.2.1 ανωτέρω).

202. Αβάσιμος και, ως εκ τούτου, απορριπτέος είναι και ο ισχυρισμός ότι το περιεχόμενο του από 11/9/1997 «ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΟΥ ΠΡΑΚΤΙΚΟΥ», το οποίο αποτυπώνει με τον πλέον επίσημο και πανηγυρικό τρόπο την υπό κρίση σύμπραξη, αποδίδεται (δήθεν) εξ ολοκλήρου στον [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], και ότι ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] έχει (δήθεν) «αποσπάσει» την υπογραφή των συμμετεχόντων στη σχετική συνάντηση. Και τούτο, διότι δεν συνάδει με την κοινή λογική το επιχείρημα ότι οι υπογράφοντες δεν γνώριζαν τι υπέγραφαν. Κάτι τέτοιο δεν θα ήταν, άλλωστε, η αναμενόμενη, από ένα μέσο συνετό επιχειρηματία στον οικείο κύκλο των συναλλαγών, συμπεριφορά υπό τις περιστάσεις. Εξάλλου, όπως προαναφέρθηκε (βλ. ενότητα Ε.2), δύο τουλάχιστον εκπρόσωποι, που ήταν και παρόντες στην επίμαχη συνάντηση, πιστοποίησαν την υπογραφή τους στο εν λόγω «ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΟ ΠΡΑΚΤΙΚΟ», αν και προσπάθησαν να δώσουν διαφορετική ερμηνεία για το περιεχόμενό του[394]. Συναφώς, κατά την ακροαματική διαδικασία, ο εκπρόσωπος της εταιρίας […] επιβεβαίωσε ότι η υπογραφή

[391] Βλ. Προτάσεις Γενικού Εισαγγελέα Vesterdorf στις υποθέσεις καρτέλ Πολυπροπυλένιο (T-1/89 επ. Συλλ. 1991, σελ. II-867 επ.), Συλλ. 1991, σελ. II-956, 957 (οι οποίες αντανακλούν πάγια ενωσιακή νομολογία).

[392] Βλ. κατάθεση […], Πρακτικά Συνεδρίασης 29-10, σελ. 82-83.

[393] Ενδεικτικά, ο […] αναφέρει στην κατάθεσή του –[ΚΑΤΑΘΕΣΗ 2] ότι «Ενημερωνόμουν τηλεφωνικά για το περιεχόμενο των συναντήσεων και για τις τιμές, αλλά δεν υπήρχε συμφωνία…».

[394] Βλ. […] Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 7]) και […] (Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 10]).

στο έγγραφο είναι η δική του[395]. Περαιτέρω, ο εν λόγω ισχυρισμός δεν συνάδει ούτε και με τη συνακόλουθη τακτική και μακρόχρονη διενέργεια συναντήσεων με το ίδιο, περιοριστικό του ανταγωνισμού, αντικείμενο, όπου συμμετείχαν συστηματικά και εκπρόσωποι των εταιριών που συνυπέγραψαν την αρχική αυτή συμφωνία (οι οποίοι, μάλιστα, είχαν και πρωταγωνιστικό ρόλο στην υπό κρίση σύμπραξη).

203. Για αντίστοιχους λόγους, απορριπτέος ως αβάσιμος είναι και ο ισχυρισμός ότι, ενδεχομένως, η συγκεκριμένη σελίδα που φέρει τις υπογραφές τους να έχει (δήθεν) συρραφθεί κατά λάθος με την πρώτη σελίδα και συνεπώς να μην πρόκειται για ενιαίο έγγραφο – παρά το γεγονός ότι είχε φυλαχθεί ως ενιαίο έγγραφο στα γραφεία του Συνδέσμου και παρά το γεγονός ότι στην ίδια μορφή εντοπίστηκε και από το κλιμάκιο ελέγχου που διενήργησε τον αιφνίδιο επιτόπιο έλεγχο.

204. Εξάλλου, ο ισχυρισμός ότι τα επίμαχα (χειρόγραφα ή δακτυλογραφημένα) πρακτικά και σημειώσεις ήταν ανυπόγραφα[396] προβάλλεται αλυσιτελώς και είναι, ως εκ τούτου, απορριπτέος, δεδομένου ότι το γεγονός αυτό ουδόλως μειώνει την αυξημένη αποδεικτική τους αξία. Τουναντίον, όπως προαναφέρθηκε (βλ. ενότητα Δ.1.3.4 ανωτέρω, όπου και παραπομπές σε πάγια νομολογία), η απουσία υπογραφής από ένα έγγραφο, ή το γεγονός ότι αυτό μπορεί να είναι κακογραμμένο ή περιληπτικό, δεν αφαιρεί από το εν λόγω έγγραφο αποδεικτική ισχύ, εφόσον η προέλευσή του και το περιεχόμενό του μπορούν να προσδιοριστούν με αρκετή βεβαιότητα – όπως συμβαίνει και εν προκειμένω. Σημειωτέον δε, ότι το αρχικό συμφωνητικό του 1997, όπου και αποτυπώνεται και με επίσημο τρόπο η υπό κρίση σύμπραξη, έφερε και τις υπογραφές των συμμετεχόντων κατά τα προαναφερθέντα.

205. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης ενώπιον της Επιτροπής, ορισμένοι μάρτυρες αποπειράθηκαν, επίσης, να υποβαθμίσουν την αξιοπιστία και συνακόλουθη αποδεικτική αξία και του εξώδικου που έστειλε η εταιρία HQF ΑΕΤ, με το οποίο κατήγγειλε, σε ανύποπτο χρόνο (in tempore non suspecto), ως περιοριστικές του ανταγωνισμού και παράνομες τις συννενοήσεις μεταξύ πτηνοτροφικών επιχειρήσεων στο πλαίσιο των επίμαχων συναντήσεων[397]. Και τούτο, χωρίς να είναι σε θέση να δώσουν κάποια ενναλακτική πειστική εξήγηση για το περιεχόμενό του[398]. Ο εν λόγω ισχυρισμός είναι, επίσης, απορριπτέος ως αβάσιμος, δεδομένου ότι η ρητή και σαφής διατύπωση της εξώδικης διαμαρτυρίας της εταιρίας HQF (τόσο εκείνης του 2000, όσο και εκείνης του 2007) δεν καταλείπει καμία αμφιβολία τόσο ως προς το περιεχόμενό της, όσο και ως προς τις πραγματικές συνθήκες που οδήγησαν στη σύνταξη και κοινολόγησή της. Περαιτέρω, όπως προελέχθη, το γεγονός ότι το εξώδικο (τόσο εκείνο του 2000, όσο και το εκείνο του 2007) συντάχθηκε σε ανύποπτο χρόνο, αλλά και το γεγονός ότι ο

---

395 Βλ. μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 44.

396 Βλ. ενδεικτικά Υπόμνημα Μαζαράκι ΑΒΕΕ, ενότητα Β.

397 Βλ. ενδεικτικά κατάθεση […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31–10, σελ. 39 («οφείλεται σε παρεξήγηση»).

398 Βλ. κατάθεση […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31–10, σελ. 80.

συντάκτης τους είχε άμεση γνώση των πραγματικών περιστατικών, λόγω της αυτοπρόσωπης παρουσίας εκπροσώπου της εταιρίας HQF στις επίμαχες συναντήσεις, είναι χαρακτηριστικά που προσδίδουν στο εν λόγω εξώδικο αυξημένη αποδεικτική αξία. Εξάλλου, όπως ομολόγησε ο […] κατά την ακροαματική διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής, η εταιρία HQF ΑΕΤ ήταν πράγματι η μόνη που αντέδρασε και εξέφρασε επιφυλάξεις, μέσω των σχετικών εξώδικων, για τις συζητήσεις στις επίμαχες συναντήσεις, επειδή ήταν «υποψιασμένη» από προγενέστερη εμπλοκή της σε υπόθεση παράβασης του δικαίου του ανταγωνισμού[399]. Ο ίδιος μάρτυρας επιβεβαίωσε, περαιτέρω, ότι είχε ενημερωθεί για το εξώδικο του 2000, αν και δεν το είχε διαβάσει (παρά τους ισχυρισμούς των περισσότερων από τις συμπράττουσες επιχειρήσεις ότι δεν γνώριζαν την ύπαρξη του εξώδικου)[400]. Επομένως, ήταν και σε θέση να γνωρίζουν τον παράνομο χαρακτήρα των ενεργειών τους.

Ε.4.2.4. Συνεννοήσεις με πρωτοβουλία του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ]

206. Τόσο στα υπομνήματά τους, όσο και κατά τη συζήτηση ενώπιον της Επιτροπής, υποστηρίχθηκε ότι οι «συμφωνημένες» τιμές που σημειώνονται στα (χειρόγραφα ή δακτυλογραφημένα) πρακτικά και σημειώσεις είναι αποτέλεσμα της πεποίθησης και επιθυμίας του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], και όχι αποτέλεσμα της εκάστοτε συνάντησής τους. Το ίδιο υποστήριξαν και σε σχέση με τις αναφορές σε κατανομή πελατείας στα ίδια πρακτικά. Ισχυρίστηκαν, επίσης, ότι τα θέματα των τιμών και της κατανομής πελατείας ετίθεντο προς συζήτηση από τον [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], ο οποίος λειτουργούσε αυτόνομα, και στον οποίο αποδίδουν την πρωτοβουλία για τη διενέργεια των συναντήσεων και συνακόλουθων συζητήσεων. Συναφώς, ότι πρόκειται για παροτρύνσεις και σκέψεις αποκλειστικά και μόνον του ιδίου, στο πλαίσιο του σκληρού ανταγωνισμού που διαπίστωνε όλα αυτά τα χρόνια μεταξύ των επιχειρήσεων και της αγωνίας που τον διακατείχε για την επιβίωση του κλάδου[401]. Στο πλαίσιο αυτό, προσπάθησαν να αποδώσουν στον [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] ακέραιη την ευθύνη για την υπό κρίση σύμπραξη.

207. Οι εν λόγω ισχυρισμοί είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι, για τους ακόλουθους ιδίως λόγους (πέραν όσων προαναφέρθηκαν στην ενότητα Ε.4.2.1).

---

[399] Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης 30–10, σελ. 19.

[400] Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης 30–10, σελ. 43.

[401] Βλ. μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 29-10, σελ. 85 και 93, μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 22, μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 77, ΣΠΕΕ, Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 116, Μαζαράκι ΑΒΕΕ, Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 113, μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 17-19 και 39. Βλ. ενδεικτικά και κατάθεση […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 14], κατάθεση […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 11], κατάθεση […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 2], κατάθεση […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 1], κατάθεση […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 7], κατάθεση […], από την εταιρία […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 10] και κατάθεση […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 9]. Βλ. επίσης Υπόμνημα Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ενότητα 3.02.5, Υπόμνημα ΑΠΣΙ Πίνδος, ενότητα 3.02.5, Υπόμνημα ΑΠΣ Άρτας, ενότητα 3.02.5, Υπόμνημα Αγροζωή ΑΒΕΕ, ενότητα 3.02.5, Υπόμνημα ΒΙΟΚΟΤ ΑΕ, ενότητα 3.02.7, Υπόμνημα Αμβροσιάδης ΑΒΕΕ, ενότητα 3.02.5.

208. Από τα στοιχεία του φακέλου καταδεικνύεται με σαφήνεια ότι το σχέδιο νόθευσης του ανταγωνισμού – ακόμα και αν ήθελε θεωρηθεί ότι γεννήθηκε ως ιδέα του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], ο οποίος έκτοτε διευκόλυνε την υλοποίησή του (βλ. και ενότητα ΣΤ.3 παρακάτω) – συμφωνήθηκε και εκτελέστηκε από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, οι οποίες και συμμετείχαν ενεργά σε αυτό, και μάλιστα συστηματικά και σε βάθος δεκαπενταετίας. Στο πλαίσιο αυτό, συμφωνούσαν ρητώς τιμές ή/και αντάλλασσαν πληροφορίες σχετικά με τις τιμές που σκέφτονται να ακολουθήσουν στην αγορά, κατά την έννοια των προεκτεθέντων στις ενότητες Δ.1.3.2 και Δ.1.3.3. Όπως προαναφέρθηκε, η διαπίστωση αυτή βασίζεται σε έγγραφα πειστήρια αυξημένης αποδεικτικής αξίας (βλ. ενότητες Δ.1.3.4 και Ε.4.2.3), τα οποία και συνιστούν άμεση απόδειξη αναφορικά με τις οριζόντιες συνεννοήσεις των εμπλεκόμενων μερών για τις μελλοντικές τιμές πώλησης των προϊόντων τους και το συντονισμό της τιμολογιακής τους πολιτικής εν γένει (βλ. ενότητες Ε.2, Ε.3 και Ε.4.1 ανωτέρω). Η ρητή γραμματική διατύπωση και ερμηνεία των πρακτικών από τις επίμαχες συναντήσεις δεν καταλείπει αμφιβολία για το αντικείμενό τους (βλ. ενότητα Ε.4.2.1), καθώς και για τη συμμετοχή των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων στη διαπραχθείσα παράβαση. Για παράδειγμα, εκφράσεις, όπως *«αποφασίστηκε από [...]»*, *«συμφωνήθηκαν οι κάτωθι τιμές [...]»* ή ακόμη και η ρητή μνεία της συμφωνίας κάποιων εκ των συμμετεχόντων στη σύσκεψη επιχειρήσεων με τα όσα συζητήθηκαν[402], ασφαλώς και δεν συνάδουν με τον ισχυρισμό ότι οι αναφορές σε τιμές και κατανομή πελατείας στα εν λόγω πρακτικά αποτυπώνουν (δήθεν) σκέψεις, «αερολογίες» ή/και «ευχολόγια» του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], όπως αβασίμως διατείνονται τα μέρη. Σε κάθε περίπτωση, και δεδομένου ότι δεν αμφισβητείται η συζήτηση / τακτική ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των μερών στις εν λόγω συναντήσεις για τις τιμές πώλησης των προϊόντων τους, τα μέρη αντικατέστησαν τους κινδύνους του ανταγωνισμού με συνεργασία μεταξύ τους, η οποία μείωνε την αβεβαιότητα που είχε κάθε επιχείρηση σχετικά με την εμπορική πολιτική που θα υιοθετούσαν οι ανταγωνιστές της στην αγορά, κατά παράβαση των κείμενων διατάξεων. Άλλωστε, όπως προαναφέρθηκε (βλ. ενότητα Ε.4.2.1), κάποιες από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις ουσιαστικά παραδέχθηκαν ότι συμμετείχαν τακτικά στις επίμαχες συναντήσεις ακριβώς για το σκοπό αυτό (δηλαδή, να «ψαρέψουν τον ανταγωνισμό» και να διαγνώσουν τις προθέσεις των ανταγωνιστών τους για το τι προτίθενται να πράξουν στην αγορά).

209. Περαιτέρω, ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] δεν είχε κανένα απολύτως κίνητρο ή συμφέρον να καταγράφει ως αποτέλεσμα της συνάντησης τις προσωπικές του πεποιθήσεις ή σκέψεις, αλλά και συγχρόνως να εμφανίζει επιχειρήσεις (που δεν είναι και όλες μέλη του ΣΠΕΕ) ως σύμφωνες με τις πεποιθήσεις και σκέψεις αυτές. Και μάλιστα, να πράττει κατ' αυτό τον τρόπο συστηματικά και για πολλά έτη. Ούτε και συνάδει με την κοινή λογική το επιχείρημα ότι οι συμπράττουσες επιχειρήσεις έστελναν, συστηματικά και σε βάθος

[402] Βλ. ενότητα Ε.2 ανωτέρω. Για παράδειγμα, στα «πρακτικά» της συνάντησης στις 23/6/2006 όπου μετά την καταγραφή των συμφωνηθέντων νέων τιμών πώλησης σημειώνεται ότι *«συμφωνούν Πίνδος, Νιτσιάκος, Άρτα»*.

δεκαπενταετίας, τα στελέχη τους να συμμετάσχουν σε συναντήσεις, το αντικείμενο των οποίων ήταν (δήθεν) «αερολογίες» ή/και «ευχολόγια» του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], ενώ εκείνες δεν είχαν (δήθεν) κανένα σχετικό ενδιαφέρον. Άλλωστε, όπως επίσης προαναφέρθηκε (βλ. ενότητα Ε.4.2.1), ο μάρτυρας […] παραδέχθηκε, αφενός ότι ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] ήταν «άδολος», και αφετέρου ότι το περιεχόμενο των επίμαχων πρακτικών ανταποκρινόταν γενικά στις συζητήσεις που είχαν πραγματικά λάβει χώρα στις συναντήσεις αυτές (ανεξαρτήτως, και πάλι, της εκτίμησής του ότι δεν είχαν την έννοια περιοριστικής του ανταγωνισμού απόφασης με εφαρμογή στην πράξη)[403].

210. Εξάλλου, παρά την προσπάθεια των μερών να αποδομήσουν την προσωπικότητα ή/και να απαξιώσουν τον [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι ήταν πρόσωπο εμπιστοσύνης και αναγνωρισμένου κύρους στον κλάδο, το οποίο μάλιστα χρησιμοποιούσαν οι συμπράττουσες επιχειρήσεις για να τις εκπροσωπεί προς υπουργεία, οργανισμούς και λοιπούς δημόσιους φορείς[404]. Ειδικότερα, υπήρξε ιδρυτικό στέλεχος του ΣΠΕΕ, όπου και κατείχε πάντα επιτελική και θεσμική θέση (για περισσότερα από 20 έτη), όντας Γενικός Διευθυντής του με ευρείες αρμοδιότητες (βλ. ενότητα Α.2.3 ανωτέρω), και συνεπώς, *ex officio* και εν τοις πράγμασι, απολάμβανε της πλήρους εμπιστοσύνης των μελών του. Άλλως, θα είχε απομακρυνθεί, ή τουλάχιστον θα είχε συζητηθεί αρμοδίως η απομάκρυνσή του, θέμα που, από τα διαθέσιμα στοιχεία της έρευνας, ουδέποτε τέθηκε στα θεσμικά όργανα του ΣΠΕΕ[405]. Τουναντίον, τα μέλη του ΔΣ συνέχιζαν να τον περιβάλλουν με εμπιστοσύνη[406]. Επομένως, το επιχείρημα ότι (δήθεν) δρούσε αυτόνομα και εκτός αρμοδιοτήτων, ή/και ακόμη ότι δρούσε χωρίς τη συγκατάθεση των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, είναι απορριπτέο.

211. Επιπροσθέτως, το επιχείρημα ότι ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] είχε αποκλειστικά την πρωτοβουλία για τη διενέργεια των συναντήσεων και συνακόλουθων συζητήσεων διαψεύδεται, τόσο από τον ίδιο, όσο και από άλλες μαρτυρίες / καταθέσεις κατά τη διάρκεια της διαδικασίας. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την κατάθεση του ίδιου του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], οι ίδιοι οι επιχειρηματίες συμφωνούσαν τις τιμές και αποφάσιζαν τον τιμοκατάλογο, με δική τους, δηλαδή, πρωτοβουλία («*....Οι τιμές που βρήκατε στα έγγραφα δεν είναι τιμοκατάλογοι, είναι σημειώσεις – μπούσουλας που τον συμφωνούσαν οι πτηνοτρόφοι. Τον κατάλογο με τις τιμές τον αποφάσιζαν οι παριστάμενοι στις συσκέψεις*»). Συναφώς, στην κατάθεση του […][407], […], αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι ήταν οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις, και όχι ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], που είχαν την πρωτοβουλία για τη συζήτηση επί των τιμών («*...Δεν ξεκινούσαν οι συζητήσεις για τιμές από τον [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], μεταξύ τους συζητούσαν οι επιχειρηματίες*[…]).

[403] Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης 30–10, σελ. 39-40.

[404] Βλ. μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 30–10, σελ. 73 και 90.

[405] Βάσει του άρθρου 19 του καταστατικού του ΣΠΕΕ, το ΔΣ του συνδέσμου «διορίζει και παύει τον Διευθυντή του Συνδέσμου».

[406] Σημειωτέον, ότι ο […], δήλωσε στην κατάθεσή του ([ΚΑΤΑΘΕΣΗ 13]) ότι, αν και είχε ζητήσει την απομάκρυνσή του, δεν είχε βρεί ανταπόκριση από τους υπόλοιπους.

[407] Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 6]. […]

Όπως ανέφερε και ο επρόσωπος της […], […], το θέμα των τιμών *«[ό]λοι το συζητούσαν αλλά δεν μπορώ να θυμηθώ ποιος το ξεκινούσε»*[408]. Ακόμη και ο εκπρόσωπος της εταιρίας […], αναγνώρισε στην κατάθεσή του ότι πολλοί έθεταν θέματα σχετικά με τις τιμές (*«[κ]ατά την συζήτηση άλλων θεσμικών θεμάτων, τα οποία ήταν στην ημερήσια διάταξη, πολλοί έθεταν θέματα σχετικά με τις τιμές»)»*[409]. Σε κάθε περίπτωση, ανεξάρτητα από το ποιός έθετε πρώτος τα εν λόγω θέματα προς συζήτηση, πολλοί εκπρόσωποι επιχειρήσεων παραδέχθηκαν ότι το θέμα των τιμών πράγματι συζητούνταν από τους παριστάμενους (βλ. ενότητα Ε.4.2.1), με τον […], εκπρόσωπο της […], να αναφέρει μάλιστα ότι *«[μ]ας ενημερώνανε για τις τιμές παρόλο που τους είχα πει ότι εγώ δεν μπορώ να ανεβάσω τις τιμές γιατί προσπαθούσαν να με πείσουν να ανεβάσω τις τιμές[...] Με απειλούσανε για να αυξήσω τις τιμές μου. Πάντα γίνονται συζητήσεις για τιμές, μαλώνανε γιατί κάποιοι είχανε τιμές κάτω του κόστους»*[410].

212. Τέλος, ο ισχυρισμός ότι ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] είχε αποκλειστικά την πρωτοβουλία για τη διενέργεια των συναντήσεων και συνακόλουθων συζητήσεων, πέραν του ότι είναι αβάσιμος κατά τα προεκτέθεντα, προβάλλεται και αλυσιτελώς. Και τούτο, δεδομένου ότι ο παράγοντας αυτός δεν ασκεί επιρροή κατά νόμο ως προς τη στοιχειοθέτηση ή μη της παράβασης και της συμμετοχής των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων σε αυτήν. Λαμβανομένου υπόψη του αντικειμένου των επίμαχων συναντήσεων, όπως καταδείχθηκε ανωτέρω (βλ. ενότητες Δ.1.3.3. και Ε.1 έως Ε.4.2.1), η συμμετοχή των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων σε συναντήσεις στις οποίες έλαβαν χώρα συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές που θίγουν τον ανταγωνισμό, χωρίς να αντιταχθούν σαφώς σε αυτές, αποτελεί επαρκή απόδειξη της ενεργούς συμμετοχής και ευθύνης τους στη σύμπραξη (βλ. ιδίως ενότητες Δ.1.3.3 και ΣΤ.1, όπου και παραπομπές σε πάγια ενωσιακή νομολογία). Η διαπίστωση αυτή δεν αναιρείται από το γεγονός ότι ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] ή κάποιο άλλο φυσικό πρόσωπο ενδέχεται να είναι αποκλειστικά ο εμπνευστής της εξεταζόμενης συμπεριφοράς ή/και ο διοργανωτής των σχετικών συναντήσεων (εκδοχή που η Επιτροπή ούτως ή άλλως δεν αποδέχεται κατά τα ανωτέρω).

Ε.4.2.5. Απρόσφορο των συνεννοήσεων για τιμές και κατανομή πελατείας και μη εφαρμογή τους στην πράξη

213. Στα υπομνήματά τους, αλλά και στη συζήτηση ενώπιον της Επιτροπής, οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις ισχυρίστηκαν ότι οι συζητήσεις / συνεννοήσεις στις επίμαχες συναντήσεις δεν ήταν πρόσφορες να προκαλέσουν τη νόθευση του ανταγωνισμού και ότι, σε κάθε περίπτωση, ήταν ανεφάρμοστες στην πράξη. Δεν είχαν, επομένως, και αποτέλεσμα στην αγορά. Στο πλαίσιο αυτό, επικαλούνται, μεταξύ άλλων, τη δυνατότητα εισαγωγών, τη διαπραγματευτική δύναμη των πελατών, τη διαφοροποίηση προϊόντος και κόστους μεταξύ των εταιριών, αλλά και τη μακρά διαδικασία παραγωγής του προϊόντος που

[408] Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 3].
[409] Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 11]. Και τούτο, παρά το γεγονός ότι απέδωσε τη συνήθη πρωτοβουλία στον [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ].
[410] Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 2].

καθιστά αδύνατη – κατά την άποψή τους – την πρόβλεψη της εξέλιξης των συνθηκών της αγοράς (προσφορά και ζήτηση) όταν το προϊόν είναι πλέον έτοιμο προς διάθεση[411]. Προς απόδειξη του ισχυρισμού τους, διατείνονται ακόμη ότι οι τιμές που χρέωναν τους πελάτες τους είχαν απόκλιση από τις «συμφωνηθείσες» τιμές στις επίμαχες συναντήσεις[412]. Συναφώς, ορισμένες από τις συμπράττουσες επιχειρήσεις ισχυρίστηκαν ότι οι αποδιδόμενες σε αυτές συνεννοήσεις είναι άνευ λογικής, δεδομένου ότι δεν είχαν επιχειρηματικό συμφέρον να προβούν σε συντονισμό των τιμών τους (για παράδειγμα, λόγω διαφοροποίησης του προϊόντος τους ή επειδή πουλούσαν συστηματικά πιο φτηνά ή πιο ακριβά από τις συμφωνηθείσες τιμές στις επίμαχες συναντήσεις)[413].

214. Τα ίδια υποστήριξαν οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις και σε σχέση με τις συνεννοήσεις για την κατανομή πελατείας. Δηλαδή, ενώ οι περισσότερες αναγνωρίζουν ότι είχε τεθεί ως θέμα κατά τη διάρκεια συναντήσεων, είτε από τις ίδιες τις επιχειρήσεις (με έναν ερωτώμενο να υποστηρίζει μάλιστα ότι η αναφορά του ζητήματος δημιουργούσε προστριβές ανάμεσα στους παριστάμενους), είτε από τον [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] (ως μέρος των προτροπών του για *«διάσωση της αγοράς»*), όλες διατείνονται ότι μια τέτοια προσπάθεια θα ήταν ανεφάρμοστη στην πράξη[414].

215. Οι ως άνω ισχυρισμοί προβάλλονται αλυσιτελώς και είναι, ως εκ τούτου, απορριπτέοι. Και τούτο, διότι – όπως προαναφέρθηκε στην ενότητα Δ.1.3.3. ανωτέρω, όπου και παραπομπές σε πάγια εθνική και ενωσιακή νομολογία – εφόσον μία σύμπραξη που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού εμπίπτει στις απαγορευτικές διατάξεις των άρθρων 1 ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ, η εν τοις πράγμασι μη εφαρμογή (εν όλω ή εν μέρει) της, όπως αντίστοιχα και η μη συμμόρφωση (εν όλω ή εν μέρει) προς τα συμφωνηθέντα, δεν ασκούν κατά νόμο επιρροή στη διαπίστωση της παράβασης, ούτε και συνιστούν λόγω απαλλαγής. Με άλλα λόγια, η εκτίμηση των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων μιας σύμπραξης παρέλκει, όταν προκύπτει ότι αυτή έχει ως σκοπό την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, όπως η

---

[411] Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης 29-10, σελ. 45, Υπόμνημα Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ενότητα 3.02.7-9, Υπόμνημα ΑΠΣΙ Πίνδος, ενότητα 3.02.7-10, Υπόμνημα ΑΠΣ Άρτας, ενότητα 3.02.7-10, Υπόμνημα ΒΙΟΚΟΤ ΑΕ, ενότητα 3.02.9-11, Υπόμνημα Αγροζωή ΑΒΕΕ, ενότητα 3.02.7-10, Υπόμνημα Αμβροσιάδης ΑΒΕΕ, ενότητα 3.02.7-10. Βλ. επίσης Μαζαράκι ΑΒΕΕ και Κελαϊδίτης ΕΠΕ, Πρακτικά Συνεδρίασης 29-10, σελ. 53 και 114, Φρεσκότ ΑΕ, Πρακτικά Συνεδρίασης 29-10, σελ. 70, ΣΠΕΕ, Πρακτικά Συνεδρίασης 29-10, σελ. 75 και 117 («μηδενικό αποτέλεσμα»), Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 120-1 («αδύνατο να εφαρμοστούν στην πράξη», «όχι πραγματικό αποτέλεσμα»), μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 63 (μη εφαρμογή συμφωνητικού 1997 στην πράξη), μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 7-8, μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 20, καθώς και μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 38, 40, 43 και 45.

[412] Βλ. ενδεικτικά μαρτυρία […] (για την […]), Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 54, καθώς και περισσότερα υπομνήματα συμπραττουσών επιχειρήσεων με αφορμή τιμολόγηση ετών 2008 και 2010.

[413] Βλ. ενδεικτικά μαρτυρία […], για την […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 53-54 (διαφορετική ποιότητα προϊόντος, «υδρόψυκτο»/«αερόψυκτο»), μαρτυρία […], για την […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 84-86 («ελαιοπουλάκι»).

[414] Βλ. κατάθεση […], εκπρόσωπος […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 8], κατάθεση […], εκπρόσωπος της […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 2], κατάθεση […], εκπρόσωπος της […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 7], κατάθεση […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 9], κατάθεση […], εκπρόσωπος της […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 11].

προκειμένη περίπτωση. Επομένως, η επίκληση αμυντικών επιχειρημάτων, όπως η αμελητέα επίπτωση στην αγορά, η τυχόν απόκλιση από τα συμφωνηθέντα ή το δυσχερές οικονομικό περιβάλλον, δεν απαλλάσσουν τους αυτουργούς της παράβασης από τη διάπραξή της. Συναφώς, όπως επίσης προαναφέρθηκε στην ενότητα Δ.1.3.3, εφόσον διαπιστώνεται το περιοριστικό αντικείμενο των εν λόγω συμβάσεων, δεν χρειάζεται να εξεταστεί ούτε και το τυχόν επιχειρηματικό συμφέρον των συμβαλλόμενων. Είναι, δηλαδή, αδιάφορο το ζήτημα αν η συμμετοχή κάποιας επιχείρησης στην αντι-ανταγωνιστική σύμπραξη, για την οποία υπάρχουν έγγραφες αποδείξεις, υπαγορεύθηκε από συγκεκριμένους εμπορικούς λόγους ή ήταν κατ' εκτίμηση οικονομικά λογική ή πρόσφορη. Για τους ίδιους λόγους, απορριπτέο είναι και το επιχείρημα ορισμένων από τις συμπράττουσες επιχειρήσεις ότι η πραγματική συμπεριφορά τους στην αγορά δεν συμβιβάζεται με την αποδιδόμενη κατηγορία περί συμμετοχής της στη συμπαιγνία για τις τιμές. Και δεδομένου ότι, κατά πάγια νομολογία, το γεγονός ότι μια επιχείρηση δεν συμμορφώνεται προς τα αποτελέσματα των συναντήσεων που έχουν αντικείμενο προδήλως αντίθετο προς τον ανταγωνισμό ουδόλως μειώνει την ευθύνη της για τη συμμετοχή της στη σύμπραξη, άπαξ αυτή δεν αποστασιοποιήθηκε δημοσίως από το περιεχόμενο των συναντήσεων[415].

216. Επιπλέον, οι ως άνω ισχυρισμοί είναι και απορριπτέοι ως αβάσιμοι, δεδομένου ότι, βάσει των στοιχείων του φακέλου, οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις συμφωνούσαν ρητώς τιμές ή/και αντάλλασσαν πληροφορίες σχετικά με τις τιμές που σκέφτονται να ακολουθήσουν στην αγορά στις επίμαχες συναντήσεις, κατά την έννοια των προεκτεθέντων στις ενότητες Δ.1.3.2 και Δ.1.3.3. Κατ' αυτό τον τρόπο, συνήψαν συμφωνία ή/και αντικατέστησαν τους κινδύνους του ανταγωνισμού με συνεργασία μεταξύ τους, η οποία μείωνε την αβεβαιότητα που είχε κάθε επιχείρηση σχετικά με την εμπορική πολιτική που θα υιοθετούσαν οι ανταγωνιστές της στην αγορά. Για το λόγο αυτό, άλλωστε, συνέχιζαν να συμμετέχουν και στις εν λόγω συναντήσεις τακτικά και σε βάθος χρόνου[416]. Περαιτέρω, το επιμέρους επιχείρημα που σχετίζεται με τη (δήθεν) αδυναμία συντονισμού λόγω της συγκεκριμένης οργάνωσης της παραγωγικής διαδικασίας, καταρρίπτεται, πέραν όλων όσων προαναφέρθηκαν, και από το γεγονός ότι εντοπίστηκαν στοιχεία που καταδεικνύουν ότι οι συμπράττουσες επιχειρήσεις συζητούσαν ακόμη και την παράμετρο που αφορά σε τοποθετήσεις νεοσσών[417], ενώ ρητή σχετική πρόβλεψη περί προγραμματισμού και ελέγχου νεοσσών αναπαραγωγής υπήρχε και στο καταστατικό του Συνδέσμου[418].

---

[415] Βλ. ιδίως ενότητες Δ.1.3.3 και ΣΤ.1, όπου και παραπομπές σε πάγια νομολογία. Βλ. επίσης απόφαση ΠΕΚ Τ-141/89, Tréfileurope κατά Επιτροπής, σκ. 85.

[416] Τη χρησιμότητα συμμετοχής στις εν λόγω συναντήσεις ακριβώς για το σκοπό αυτό («αναγνωριστική εμπειρία», «να ψαρέψουμε τον ανταγωνισμό» κλπ) ομολογούν, άλλωστε, και εκπρόσωποι των συμπραττουσών επιχειρήσεων: βλ. ενότητα Ε.4.2.1 ανωτέρω. Ειδικώς για την εταιρία […], βλ. επίσης Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 101 και 107.

[417] Βλ. σχετ. Πρακτικά Συνεδρίασης 29-10, σελ. 9, καθώς και Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 88.

[418] Βλ. ενότητα Η κατωτέρω.

217. Ενόψει των ανωτέρω, απορριπτέος είναι και ο ισχυρισμός της εταιρίας Αγροζωή ΑΒΕΕ ότι δεν θα είχε νόημα – κατά την άποψή της – η όποια προσπάθεια συνεννόησης για τις τιμές με τις υπόλοιπες συμμετέχουσες στις επίμαχες συναντήσεις, λόγω του ότι ο κύριος όγκος των πωλήσεών της είναι ενδο-ομιλικός. Και για τον πρόσθετο λόγο, ότι οι πωλήσεις της δεν ήταν, σε κάθε περίπτωση, αποκλειστικώς ενδο-ομιλικές. Άλλωστε, το γεγονός αυτό έχει ήδη δεόντως συνεκτιμηθεί κατά το στάδιο επιμέτρησης του προστίμου (βλ. ενότητα Θ.2 κατωτέρω).

Ε.4.3. Αδυναμία ατομικής εξαίρεσης βάσει του άρθρου 1 παρ. 3 ν. 703/77 και άρθρου 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ

218. Στην υπό κρίση υπόθεση δεν νοείται ατομική εξαίρεση βάσει των άρθρων 1 παρ. 3 ν.703/77 και 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ. Και τούτο, για τους ακόλουθους ιδίως λόγους:

219. Η εφαρμογή της ατομικής εξαίρεσης, τόσο του άρθρου 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ, όσο και του άρθρου 1 παρ. 3 του ν. 703/77, υπόκειται σε τέσσερις (σωρευτικές) προϋποθέσεις, δύο θετικές και δύο αρνητικές:

(α) η συμφωνία πρέπει να συμβάλλει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής - οικονομικής προόδου,

(β) πρέπει να εξασφαλίζει δίκαιο τμήμα στους καταναλωτές από το όφελος που προκύπτει,

(γ) οι περιορισμοί πρέπει να είναι απαραίτητοι για την επίτευξη των στόχων αυτών, και

(δ) η συμφωνία δεν πρέπει να παρέχει στα μέρη τη δυνατότητα κατάργησης του ανταγωνισμού.

220. Οι τέσσερις ως άνω προϋποθέσεις είναι σωρευτικές, δηλαδή, πρέπει να πληρούνται όλες για να έχει εφαρμογή η ατομική απαλλαγή βάσει των άρθρων 1 παρ. 3 του ν.703/77 και 101 παρ. 3 της ΣΛΕΕ[419].

221. Επισημαίνεται ότι, εφόσον διαπιστωθεί ο αντι-ανταγωνιστικός χαρακτήρας της συμφωνίας υπό την έννοια των άρθρων 1 παρ. 1 ν. 703/77 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ (βλ. ειδικότερα Ε.1 έως και Ε.4.3 ανωτέρω), οι συμπράττουσες επιχειρήσεις (οι οποίες επικαλούνται και το ευεργέτημα της εξαίρεσης) φέρουν το βάρος απόδειξης ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις των άρθρων 1 παρ. 3 του ν. 703/77 και 101 παρ. 3 της ΣΛΕΕ[420]. Συνεπώς, κάθε επιχείρηση που επικαλείται το άρθρο 1 παρ. 3 ν. 703/77 και 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ, βαρύνεται να αποδείξει, κατά τρόπο ειδικό και συγκεκριμένο, ότι η επίδικη

---

[419] βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 (νυν 101) παρ. 3 της Συνθήκης, ΕΕ C 101/27.4.2004, σελ 97, παρ. 42, όπου και παραπομπές σε πάγια ενωσιακή νομολογία.

[420] Βλ. άρθρο 2 του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 4 ν. 3959/2011, κατά τη διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού, για την εφαρμογή των άρθρων 1 και 2 καθένας φέρει το βάρος απόδειξης των ισχυρισμών του. Βλ. επίσης Βλ. ΣτΕ 2007/2013, σκ. 17.

περίπτωση ικανοποιεί κάποια από τις εξαιρετικές προϋποθέσεις ατομικής απαλλαγής της παρ. 3 των άρθρων 1 ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ[421]. Κατά τη σχετική αξιολόγηση, λαμβάνονται υπόψη μόνο τα αντικειμενικά πλεονεκτήματα, πράγμα που σημαίνει ότι η τυχόν επικαλούμενη βελτίωση της αποτελεσματικότητας δεν εκτιμάται με βάση την υποκειμενική άποψη των μερών. Στην προκειμένη περίπτωση, τα εμπλεκόμενα μέρη δεν προσκόμισαν τέτοια αποδεικτικά στοιχεία.

222. Τα άρθρα 1 παρ. 3 ν. 703/77 και 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ δεν αποκλείουν *a priori* ορισμένα είδη συμφωνιών από το πεδίο εφαρμογής τους. Ωστόσο, κατά πάγια νομολογία και πρακτική, οι σοβαροί περιορισμοί του ανταγωνισμού – όπως ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών ή/και η κατανομή αγορών / πελατείας – δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι πληρούν τις προϋποθέσεις εξαίρεσης από τις απαγορευτικές διατάξεις των άρθρων 1 ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ. Ειδικότερα, οι συμφωνίες αυτές κατά κανόνα δεν πληρούν (τουλάχιστον) τις δύο πρώτες προϋποθέσεις της παραγράφου 3 των εν λόγω άρθρων. Δεν δημιουργούν, δηλαδή, αντικειμενικά οικονομικά πλεονεκτήματα, ούτε και προσπορίζουν οφέλη στους καταναλωτές. Επιπλέον, αυτά τα είδη συμφωνιών δεν πληρούν κατά κανόνα το κριτήριο του απαραίτητου χαρακτήρα, βάσει της τρίτης προϋπόθεσης της παραγράφου 3. Περαιτέρω, ο ισχυρισμός ότι οι περιοριστικές συμφωνίες μπορεί να δικαιολογηθούν επειδή στοχεύουν στην εξασφάλιση συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού στην αγορά είναι από τη φύση του αβάσιμος και πρέπει να απορριφθεί. Η προστασία των συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού αποτελεί καθήκον του νομοθέτη σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην εθνική και κοινοτική νομοθεσία περί ανταγωνισμού, και όχι των επιχειρήσεων να προβαίνουν σε αυτορρύθμιση[422]. Τέλος, ούτε και η τέταρτη προϋπόθεση της εξαίρεσης πληρούται, εάν η συμφωνία καταργεί τον ανταγωνισμό στη σημαντικότερη έκφρασή του, ήτοι σε επίπεδο τιμών[423].

223. Για τους ως άνω λόγους, και δεδομένου ότι το ουσιαστικό αντικείμενο της υπό κρίση σύμπραξης αφορά σε σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού κατά τα προεκτεθέντα (ιδίως, στη νόθευση του ανταγωνισμού σε επίπεδο τιμών, η οποία αποτελεί και τη σοβαρότερη παράβαση των εθνικών και ενωσιακών διατάξεων περί ανταγωνισμού), δεν πληρούνται εν προκειμένω οι προϋποθέσεις ατομικής εξαίρεσης βάσει της παραγράφου 3 των άρθρων 1 ν.703/77 και 101 ΣΛΕΕ. Αντίστοιχα ισχύουν και για τις προεκτεθείσες ρήτρες του καταστατικού του ΣΠΕΕ (βλ. ενότητα Η κατωτέρω).

---

[421] Βλ. ΣτΕ 2007/2013, σκ. 17 και ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4, καθώς και ενδεικτικά ΔΕφΑθ 559/2010, σκ. 18, ΔΕφΑθ 2891/2009, σκ. 19, και ΔΕφΑθ 1682/2009, σκ. 28 (και στην πάγια ενωσιακή νομολογία που παραπέμπουν).

[422] Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 (νυν 101) παρ. 3 της Συνθήκης, παρ. 46, 47, 49 και 79. Βλ. επίσης, ενδεικτικά, απόφαση ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 (όπου και παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία), καθώς και απόφαση ΠΕΚ Τ-29/92 Vereniging van Samenwerkende Prijsregelende Organisaties in de Bouwnijverheid (SPO) κατά της Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-289.

[423] βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 (νυν 101) παράγραφος 3 της συνθήκης, παρ. 110.

Ε.4.4. Συμπέρασμα ως προς την υπαγωγή στις απαγορευτικές διατάξεις των άρθρων 1 ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ

224. Τα ουσιώδη χαρακτηριστικά της υπό κρίση οριζόντιας σύμπραξης αφορούν ευθέως σε συμφωνίες ή/και εναρμονισμένες πρακτικές (βλ. ενότητα Δ.1.3.2 ανωτέρω), οι οποίες έχουν ως αντικείμενο:

(α) τον καθορισμό των τιμών πώλησης προϊόντων μεταξύ ανταγωνιστών, και

(β) την κατανομή πελατείας μεταξύ ανταγωνιστών,

κατά πρόδηλη παραβίαση των εθνικών και ενωσιακών διάταξεων των άρθρων 1 του ν.703/77, όπως ίσχυε, και 101 ΣΛΕΕ. Κατά πάγια νομολογία, οι εν λόγω συμφωνίες ή/και εναρμονισμένες πρακτικές περιορίζουν από την ίδια τους τη φύση τον ανταγωνισμό (βλ. ενότητα Δ.1.3.3 ανωτέρω). Δεδομένου ότι η κρινόμενη σύμπραξη έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, παρέλκει η εκτίμηση των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων της στην αγορά (βλ. ενότητα Δ.1.3.3 ανωτέρω). Εμπίπτει, δηλαδή, ευθέως στις απαγορευτικές διατάξεις των σχετικών εθνικών και ενωσιακών διατάξεων, χωρίς να είναι απαραίτητο να αποδειχθεί ότι εφαρμόστηκε και στην πράξη[424]. Περαιτέρω, παρέλκει ο ακριβής χαρακτηρισμός της εξεταζόμενης συμπεριφοράς ως εναρμονισμένη πρακτική ή συμφωνία υπό την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/1977 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ (βλ. ενότητα Δ.1.3.2 ανωτέρω)[425].

225. Ειδικότερα, όπως προαναφέρθηκε, η συνδυαστική και συνολική αξιολόγηση και ερμηνεία των ως άνω στοιχείων (βλ. ενότητες Ε.1 – Ε.4.1 ανωτέρω), με συνεκτίμηση των μαρτυρικών καταθέσεων και της διεξαχθείσας συζήτησης ενώπιον της Επιτροπής, καταδεικνύει ευθέως ότι από το 1996-1997 έως και το 2010, εκπρόσωποι πτηνοτροφικών επιχειρήσεων (οι ίδιοι οι επιχειρηματίες ή/και στελέχη των επιχειρήσεων αυτών) συναντιόντουσαν σε τακτική βάση, εντός και εκτός Συνδέσμου, για τη συζήτηση «εμπορικών θεμάτων» ή «οικονομικών θεμάτων», τα οποία ωστόσο συστηματικά περιελάμβαναν και συζητήσεις / συνεννοήσεις σχετικά με τις τιμές και, ειδικότερα, το συντονισμό της μελλοντικής τιμολογιακής πολιτικής των συμπραττουσών επιχειρήσεων. Τα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία καταδεικνύουν, ειδικότερα, τη σύμπραξη των

---

[424] Ωστόσο, για την πληρέστερη εξέταση της υπόθεσης, σημειώνεται ήδη ότι υφίστατο στην προκειμένη περίπτωση και μηχανισμός παρακολούθησης της εφαρμογής των συμφωνηθέντων (βλ. ιδίως, ενότητα Ε.2.3. κατωτέρω). Συναφώς, η διαδικασία επιβεβαίωσης των συμφωνηθέντων, η οποία υιοθετείται διά του προγραμματισμού συναντήσεων λίγες μέρες μετά την ημερομηνία εφαρμογής των νέων τιμών συνέβαλλε επίσης ουσιαστικά στον έλεγχο της συμμόρφωσης των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων με τις σχετικές συνεννοήσεις επί των τιμών και της κατανομής πελατείας.

[425] Και τούτο, διότι κατά πάγια νομολογία οι έννοιες «συμφωνία» και «εναρμονισμένη πρακτική» καταλαμβάνουν μορφές συμπαιγνίας που μοιράζονται την ίδια φύση και διακρίνονται μόνο κατά την έντασή τους και τις επιμέρους μορφές υπό τις οποίες εκδηλώνονται. Κατά συνέπεια, μία σύμπραξη μπορεί να αποτελεί ταυτόχρονα «συμφωνία» και «εναρμονισμένη πρακτική» (βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΚ C-49/92, Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni SpA, σκ.. 112-114, 131, ΔΕΚ C-123/83 BNIC κατά Clair, ΔΕΚ C-8/08,T-Mobile Netherlands BV κ.ά. κατά Raadvanbestuurvande Nederlandse Mededingings autoriteit, σκ. 23, και ΠΕΚ T-5-6/00 Nederlandse Federatieve Verenigingvoorde Groothandelop Elektrotechnisch Gebied κατά Επιτροπής, Συλλ. II-5761).

εμπλεκόμενων πτηνοτροφικών επιχειρήσεων με στόχο το συντονισμό της εμπορικής τους πολιτικής, ιδίως μέσω του από κοινού καθορισμού των τιμών πώλησης των προϊόντων τους προς την επόμενη οικονομική βαθμίδα της παραγωγικής αλυσίδας (ήτοι, ως επί το πλείστον, προς χονδρεμπόρους, σούπερ μάρκετ, κρεοπωλεία και ψητοπωλεία). Στο πλαίσιο αυτό, συμφωνούσαν ρητώς τιμές ή/και αντάλλασσαν πληροφορίες σχετικά με τις τιμές που σκέφτονται να ακολουθήσουν στην αγορά, κατά την έννοια των προεκτεθέντων στις ενότητες Δ.1.3.2 και Δ.1.3.3. Κατ’ αυτό τον τρόπο, συνήψαν συμφωνία ή/και αντικατέστησαν τους κινδύνους του ανταγωνισμού με συνεργασία μεταξύ τους, η οποία μείωνε την αβεβαιότητα που είχε κάθε επιχείρηση σχετικά με την εμπορική πολιτική που θα υιοθετούσαν οι ανταγωνιστές της στην αγορά. Και στις δύο περιπτώσεις, οι εν λόγω συμφωνίες ή/και εναρμονισμένες πρακτικές είχαν προδήλως αντι-ανταγωνιστικό περιεχόμενο με βάση τις κείμενες διατάξεις.

226. Εξάλλου, η συνεχής συμμετοχή των επιχειρήσεων αυτών σε τέτοιες συναντήσεις είχε δημιουργήσει ένα κλίμα αμοιβαίας σιγουριάς ως προς τη μελλοντική τιμολογιακή τους πολιτική[426]. Ενδεικτικό του κλίματος εμπιστοσύνης και συνέργειας, το οποίο είχε οικοδομηθεί μεταξύ των συμπραττουσών εταιριών στη βάση των συστηματικών επαφών τους σε βάθος άνω της δεκαετίας, είναι και το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις του κλάδου συντονίζονταν για ένα ευρύ φάσμα θεμάτων εμπορικής πολιτικής (ακόμη και προκειμένου να αποτρέψουν την είσοδο ή/και επέκταση νέων ανταγωνιστών στην αγορά, όπως στην περίπτωση της νέας πτηνοτροφικής μονάδας του […][427]).

227. Η υπό κρίση αντι-ανταγωνιστική σύμπραξη έχει ιδιαίτερη σημασία και μεγάλη εμβέλεια. Και τούτο, όχι μόνον λόγω της ιδιαίτερης σοβαρότητας του αντικειμένου της (οριζόντιος καθορισμός τιμών και κατανομή πελατείας), αλλά και λόγω:

α) του μεγάλου αριθμού των εμπλεκόμενων σε αυτή επιχειρήσεων,

β) του μεγέθους αυτών (το συνολικό μερίδιο της σχετικής αγοράς το οποίο καλύπτουν ανέρχεται σε τουλάχιστον 75% κατά τα προεκτεθέντα),

γ) της γεωγραφικής της διασποράς στο σύνολο σχεδόν της ελληνικής επικράτειας και

δ) της μεγάλης χρονικής διάρκειας την οποία κατέλαβε (σχεδόν 15 έτη).

Επρόκειτο για μακροχρόνια και συστηματική προσπάθεια εφαρμογής συντονισμένης τιμολογιακής πολιτικής (οριζόντιου καθορισμού τιμών)κατά την έννοια των σχετικών διατάξεων, είτε μέσω του από κοινού καθορισμού συγκεκριμένου ενιαίου/κατώτατου επιπέδου τιμής των προϊόντων, είτε δευτερευόντως μέσω συμφωνιών για από κοινού αύξηση του τιμολογίου των επιχειρήσεων σε δεδομένες χρονικές στιγμές. Παράλληλα, και προς υποβοήθηση του ίδιου σχεδίου, οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις προέβαιναν και σε πρακτικές κατανομής της πελατείας μεταξύ τους, με σκοπό τον καταμερισμό της αγοράς

[426] Βλ. ενδεικτικά Απόφαση ΠΕΚ Τ-202/98 Tate & Lyle κατά Επιτροπής, σκ. 60.

[427] Βλ. κατάθεση […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31–10, σελ. 74.

και τον απόλυτο έλεγχό της. Η δε συχνότητα των συναντήσεων και ο μεγάλος βαθμός συμμετοχής πτηνοτροφικών επιχειρήσεων σε αυτές επέτρεπαν, αφενός τη μακροχρόνια διατήρησή του και αφετέρου την εξελικτική προσαρμογή του συν τω χρόνω. Άλλωστε, στην υπό κρίση σύμπραξη είχε προβλεφθεί και μηχανισμός παρακαλούθησης της συμμόρφωσης από μέρους των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων (βλ. και ενότητα Ε.2.3 ανωτέρω).

228. Οι επιμέρους πρακτικές των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων (συναντήσεις / συνεννοήσεις με το προαναφερόμενο αντικείμενο) αποτελούν αναπόσπαστα στοιχεία ενός συνολικού σχεδίου με αντικείμενο τη στρέβλωση του ανταγωνισμού, πρωτίστως σε επίπεδο τιμών, και, κατά συνέπεια, συνιστούν ενιαία και διαρκή παράβαση κατά τις κείμενες διατάξεις (βλ. ενότητα Ε.4.5 κατωτέρω).

Ε.4.5. Ενιαίος και διαρκής χαρακτήρας της παράβασης – ένσταση παραγραφής

229. Κατά πάγια νομολογία, παραβίαση των απαγορευτικών διατάξεων των άρθρων 1 ν. 703/77, όπως ίσχυε, και 101 ΣΛΕΕ δεν στοιχειοθετείται μόνο στην περίπτωση συμφωνιών ή εναρμονισμένων πρακτικών οι οποίες είναι μεμονωμένες, οπότε πρέπει να επιβληθούν κυρώσεις για χωριστές παραβάσεις, αλλά και στην περίπτωση μιας αλληλουχίας πράξεων ή μιας διαρκούς συμπεριφοράς, οπότε μπορεί ορθώς να θεωρηθεί ότι τα επιμέρους στοιχεία τους συνθέτουν μία ενιαία παράβαση[428].

230. Όσον αφορά, πρώτον, στη διαπίστωση ότι υπήρξε μία ενιαία παράβαση, αρκεί να αποδειχθεί ότι οι επίμαχες συμφωνίες ή/και εναρμονισμένες πρακτικές – μολονότι ενδέχεται να αφορούν ακόμη και διαφορετικά προϊόντα, υπηρεσίες ή εδάφη – εντάσσονται στο πλαίσιο συνολικού σχεδίου το οποίο οι οικείες επιχειρήσεις έθεσαν εν γνώσει τους σε εφαρμογή, προκειμένου να επιτύχουν έναν κοινό, αντίθετο προς τον ανταγωνισμό σκοπό[429]. Η σχέση συμπληρωματικότητας μεταξύ των συμφωνιών ή/και των εναρμονισμένων πρακτικών συνιστά αντικειμενική ένδειξη ότι υφίσταται συνολικό σχέδιο. Τέτοια σχέση υπάρχει όταν οι εν λόγω συμφωνίες ή πρακτικές εφαρμόζονται προς αντιμετώπιση μίας ή περισσότερων συνεπειών της κανονικής λειτουργίας του ανταγωνισμού και συμβάλλουν, μέσω του συνδυαστικού τους αποτελέσματος, στην επίτευξη ενός κοινού, αντίθετου προς τον ανταγωνισμό σκοπού[430].

231. Όσον αφορά, δεύτερον, στη διαπίστωση ότι συγκεκριμένη επιχείρηση μετείχε στην ενιαία αυτή παράβαση, αρκεί να αποδειχθεί ότι η επιχείρηση συνέβαλε, με τη συμπεριφορά της, στον κοινό σκοπό τον οποίο επιδίωκαν όλοι οι μετέχοντες στη

[428] Βλ, σχετικώς, απόφαση ΔΕΚ C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκ. 258 (και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Βλ. επίσης απόφαση ΠΕΚ T-279/02 Degusa AG κατά Επιτροπής, σκ. 155.

[429] Βλ, σχετικώς, απόφαση ΔΕΚ C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκ. 258 και 260 (και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), καθώς και απόφαση ΠΕΚ T-54/03 Lafarge κατά Επιτροπής, σκ. 482.

[430] Βλ, υπ' αυτή την έννοια, απόφαση ΠΕΚ T-54/03, Lafarge κατά Επιτροπής, σκ. 482, καθώς και απόφαση ΠΕΚ T-446/05, Amann & Söhne και Cousin Filterie κατά Επιτροπής, σκ. 92 (και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

σύμπραξη και ότι γνώριζε τις συγκεκριμένες ενέργειες που σχεδιάζονταν ή εφαρμόζονταν από άλλες επιχειρήσεις προς επίτευξη του ίδιου σκοπού ή ότι μπορούσε ευλόγως να τις προβλέψει και αποδεχόταν τον σχετικό κίνδυνο (βλ. αναφορικά με τη θεματική αυτή, αναλυτικότερα κεφάλαιο ΣΤ παρακάτω)[431].

232. Εν προκειμένω, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ευθέως ότι η υπό κρίση σύμπραξη φέρει τα χαρακτηριστικά ενιαίας παράβασης, κατά την έννοια της ως άνω παρατιθέμενης νομολογίας. Και τούτο, διότι οι υπό κρίση συμφωνίες ή/και εναρμονισμένες πρακτικές εντάσσονται στο πλαίσιο ενός συνολικού σχεδίου με κοινή στόχευση τον περιορισμό του ανταγωνισμού, και ειδικότερα τη στρέβλωση της ομαλής εξέλιξης των τιμών (κοινό αντικείμενο), αφορούν στα ίδια προϊόντα και στις ίδιες κατά κανόνα συμμετέχουσες επιχειρήσεις, ενώ υλοποιούνται μέσω των ίδιων μηχανισμών, κανόνων λειτουργίας και μεθόδων εφαρμογής, και μάλιστα κατ' επαναλαμβανόμενο και συστηματικό τρόπο (βλ. ενότητες Ε.1 έως Ε.4.1 ανωτέρω). Τα εν λόγω κοινά στοιχεία, σε συνδυασμό με τη χρονική αλληλουχία και συμπληρωματικότητα των επίμαχων πρακτικών, δεν καταλείπουν αμφιβολία ως προς τον ενιαίο χαρακτήρα της υπό κρίση σύμπραξης.

233. Ειδικότερα, οι επίμαχες συναντήσεις ή/και λοιπές επαφές, μέσω των οποίων ελάμβαναν χώρα συστηματικές συνεννοήσεις και ανταλλαγές εμπιστευτικών εμπορικών πληροφοριών για βασικές παραμέτρους του ανταγωνισμού, ιδίως αναφορικά με τις σκοπούμενες τιμές πώλησης του σχετικού προϊόντος, είχαν ως αντικείμενο στη στρέβλωση του ανταγωνισμού κατά τα προαναφερθέντα. Στο πλαίσιο αυτό, τόσο η πρακτική που αφορούσε στο συντονισμό της τιμολογιακής πολιτικής μεταξύ των ανταγωνιστριών επιχειρήσεων, όσο και η συμπληρωματική πρακτική κατανομής πελατείας, αποτελούσαν αναπόσπαστα μέρη του ίδιου γενικού αντι-ανταγωνιστικού σχεδίου (βλ. ενότητα Ε.4.1. ανωτέρω). Περαιτέρω, οι εν λόγω συναντήσεις ή/και λοιπές επαφές είχαν, διαχρονικά, παρόμοιο περιεχόμενο, συστηματικό και τακτικό χαρακτήρα, πραγματοποιούνταν συχνά στον ίδιο χώρο (γραφεία του ΣΠΕΕ), κατόπιν παρόμοιας προκλήσεως, καθώς και με τους ίδιους, κατά κανόνα, συμμετέχοντες τόσο σε επίπεδο επιχειρήσεων, όσο και σε επίπεδο ειδικότερης εκπροσώπησης αυτών. Δεδομένου ότι το σύστημα αυτό συναντήσεων και επαφών συνίστατο σε κοινές και διαχρονικές προσπάθειες προς επιδίωξη ενός ενιαίου οικονομικού σκοπού, δηλαδή τη στρέβλωση της

---

[431] Βλ. ιδίως ενότητα ΣΤ.1 κατωτέρω: εάν μία επιχείρηση συμμετείχε σε συναντήσεις κατά τη διάρκεια των οποίων καταρτίστηκαν ή/και υιοθετήθηκαν αντίθετες προς τον ανταγωνισμό συμφωνίες ή/και εναρμονισμένες πρακτικές, χωρίς να αντιταχθεί προδήλως στη σύναψη των συμφωνιών αυτών, αποδεικνύεται επαρκώς η συμμετοχή της εν λόγω επιχειρήσεως στη σύμπραξη. Άλλωστε, οι σκοπούμενες στα άρθρα 1 ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές προκύπτουν κατ' ανάγκην από τη συντρέχουσα δράση πλειόνων επιχειρήσεων, που είναι μεν όλες φυσικοί συναυτουργοί της παραβάσεως, των οποίων όμως η συμμετοχή μπορεί να προσλάβει διαφορετικές μορφές, αναλόγως ιδίως των χαρακτηριστικών της οικείας αγοράς και της θέσεως κάθε επιχειρήσεως στην αγορά, των στόχων τους οποίους επιδιώκει και των τρόπων εκτελέσεως τους οποίους έχει επιλέξει ή έχει κατά νουν (Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΚ C-49/92 Ρ, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, σκ. 79 επ, καθώς και συνεκδ. υποθέσεις ΠΕΚ Τ-109/02 κ.αλ. Bolloré SA κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκ. 312 και 419 επ, όπου και παραπομπές σε πάγια ενωσιακή νομολογία).

ομαλής εξέλιξης των τιμών στην οικεία αγορά για την επίμαχη χρονική περίοδο 1996 - 2010, θα ήταν μακράν της πραγματικότητας και πλασματικό να κατατμηθεί η συμπεριφορά αυτή, την οποία χαρακτηρίζει ένας κοινός σκοπός, σε πολλές, διακριτές, επιμέρους παραβάσεις[432]. Συμπερασματικά, οι υπό εξέταση συμφωνίες ή/και εναρμονισμένες πρακτικές, οι οποίες είχαν, μεταξύ άλλων, κοινό αντικείμενο[433] και κοινούς μηχανισμούς λειτουργίας και μεθόδους εφαρμογής[434], αφορούσαν στα ίδια προϊόντα[435], και στις οποίες μετείχαν κατά κανόνα οι ίδιες επιχειρήσεις[436], στοιχειοθετούν, ως σύνολο, μία ενιαία και διαρκή παράβαση[437] κατά την έννοια των κείμενων διατάξεων.

234. Η εν λόγω ενιαία παράβαση αφορά σε χρονική περίοδο που εκτείνεται από το Σεπτέμβριο του 1996 έως τουλάχιστον το Σεπτέμβριο του 2010. Πιο συγκεκριμένα, η αφετηρία της υπό κρίση σύμπραξης τοποθετείται χρονικά, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία του φακέλου, στο Σεπτέμβριο του 1996, οπότε και έλαβε χώρα σύσκεψη η από 10/9/1996 σύσκεψη, στην οποία συμφωνήθηκε ότι από 29/09/1996 η τιμή αυξάνεται κατά 20-30 δρχ. και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι κάτω των 550 δρχ (βλ. ενότητα Ε.2 ανωτέρω). Όπως προαναφέρθηκε (βλ. ενότητες Ε.1 – Ε.4.1 και ΣΤ.1), καθόλη τη διάρκεια από το Σεπτέμβριο 1996 έως και το Σεπτέμβριο 2010, πτηνοτροφικές επιχειρήσεις, με τη συνδρομή και του ΣΠΕΕ, είχαν συνεχείς επαφές και συναντήσεις με αντικείμενο, μεταξύ άλλων, το συντονισμό της τιμολογιακής τους πολιτικής και την κατανομή πελατείας, με την κατάρτιση στο πλαίσιο αυτό ευθέως περιοριστικών του ανταγωνισμού συμφωνιών ή/και με την αντικατάσταση ηθελημένα των κινδύνων που ενέχει ο ανταγωνισμός με τη συστηματική και έμπρακτη συνεργασία μεταξύ τους[438]. Από

[432] Βλ. σχετικώς απόφαση ΔΕΚ C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, καθώς και συνεκδ. υποθέσεις ΠΕΚ T-109/02 κ.αλ. Bolloré SA κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκ. 312 επ. (όπου και αναφορές σε πάγια νομολογία). Μια τέτοια τεχνητή κατάτμηση δεν θα ήταν, άλλωστε, ούτε και προς το συμφέρον των ίδιων συμπραττουσών επιχειρήσεων αναφορικά με την επιμέτρηση τυχόν προστίμου, δεδομένου ότι το ανώτατο κατά το νόμο όριο του προστίμου θα υπολογιζόταν επί διακριτών παραβάσεων και η συνακόλουθη έκθεσή τους σε πρόστιμα θα ήταν μεγαλύτερη. Αντιθέτως, στη προκειμένη περίπτωση, το ανώτατο κατά το νόμο όριο του προστίμου υπολογίζεται επί της ενιαίας παράβασης: πρβλ. ΠΕΚ T-25/05 KME κατά Επιτροπής, σκ. 172, ΠΕΚ T-68/04 SGL Carbon AG κατά Επιτροπής, σκ. 126-134, καθώς και ΠΕΚ T-71/03 Tokai Carbon κατά Επιτροπής, σκ. 117-118 & 377 – βλ. κεφάλαιο Θ κατωτέρω.

[433] Βλ. αποφάσεις ΠΕΚ T-21/99, DanskRörindustri κατά Επιτροπής, σκ. 67, ΠΕΚ T-43/02 Jungbunzlauer κατά Επιτροπής, σκ. 312 και ΠΕΚ T-110/97, SiemensAG κατά Επιτροπής παρ. 241. Συναφώς, βλ. απόφαση ΔΕΚ C-113/04 P, Technische Unie κατά Επιτροπής, σκ. 169, 170 και 171.

[434] Αποφάσεις ΠΕΚ DanskRörindustri ό.π. σκ..68 και Siemens AG κατά Επιτροπής ό.π. σκ. 241

[435] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις του ΠΕΚ T-71/03, T-74/03, T-87/03 και T-91/03, Tokai Carbon κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκ. 118, 119 και 124, ΠΕΚ T-43/02 Jungbunzlauer κατά Επιτροπής, σκ. 312 και ΠΕΚ T-110/97, Siemens AG κατά Επιτροπής, σκ. 241.

[436] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΠΕΚ Jungbunzlauer ό.π., σκ. 312 και ΠΕΚ Siemens AG ό.π. σκ. 241.

[437] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΠΕΚ T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 και T-136/02 Bolloré SA κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκ. 312 και 419 επ.

[438] Η συμμετοχή κάθε συμπράττουσας επιχείρησης, καθώς και του ΣΠΕΕ, στην εν λόγω ενιαία και διαρκή παράβαση περιγράφεται στην ενότητα ΣΤ.2 και ΣΤ.3 (και συνοπτικά στην ενότητα ΣΤ.2.5) ανωτέρω. Προς αποφυγή οποιασδήποτε αμφιβολίας, ως χρονική αφετηρία της συμμετοχής των

τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει, επίσης, η συνεχής λειτουργία της σύμπραξης έως τουλάχιστον το Σεπτέμβριο του 2010[439], οπότε και έλαβε χώρα ο πρώτος επιτόπιος έλεγχος της Επιτροπής Ανταγωνισμού, χωρίς, έως τότε, κανένα από τα εμπλεκόμενα μέρη να έχει αποστασιοποιηθεί από τη σύμπραξη. Ειδικότερα, όπως προαναφέρθηκε (βλ. ενότητα Ε.2 ανωτέρω), από την έρευνα της υπηρεσίας προέκυψαν έγγραφα στοιχεία για μία ακόμη συνάντηση, με το ίδιο περιοριστικό του ανταγωνισμού περιεχόμενο, το Μαΐο του 2010, όπου και αποφασίσθηκε «*όπως από την Τετάρτη 12/05/10 η χονδρική τιμή κοτόπουλου να διαμορφωθεί στα 2,20€ και στα κρεοπωλεία 2,60€*». Η εν λόγω συνάντηση επιβεβαιώνεται και από την κατάθεση του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], ενώ σαφής αναφορά στην ίδια συνάντηση γίνεται και στην από 24/6/2010 εσωτερική έκθεση του Γενικού Δ/ντη […]. Παράλληλα, λίγους μήνες αργότερα, το Σεπτέμβριο του 2010 έγιναν, κατά τα προεκτεθέντα, συντονισμένες αυξήσεις από πολλές από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, ενώ έχουν, επίσης, εντοπιστεί ηλεκτρονική αλληλογραφία (ημ/νίας 26/8/2010) του Δ/ντή Πωλήσεων […] και χειρόγραφο σημείωμα του […] που αποτυπώνουν εφαρμογή κοινής τιμολογιακής πολιτικής (ανατιμήσεων) με ισχύ από 13/9/2010. Στο ίδιο πλαίσιο, έχει επίσης εντοπιστεί εσωτερικό έγγραφο της 27/8/2010 της […] (με τίτλο «Νέες τιμές») που αναφέρεται στην ανάγκη αναπροσαρμογή τιμών από το Σεπτέμβριο του 2010[440].

235. Σε αντίθεση με όσα υπολαμβάνουν οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, το γεγονός ότι οι συναντήσεις μπορεί να μην παρουσιάζουν την ίδια περιοδικότητα, συχνότητα ή ένταση καθόλη τη διάρκεια της διαπιστωθείσας παράβασης (1996 – 2010), ή το γεγονός ότι ενδέχεται να εμφανίζονται ορισμένα κενά στη χρονική ακολουθία των εν λόγω στοιχείων, ή το γεγονός ότι οι επίμαχες συναντήσεις δεν έχουν πάντοτε τους ίδιους συμμετέχοντες, δεν αναιρούν το διαρκή χαρακτήρα της παράβασης. Και τούτο, διότι μία σύμπραξη ενδέχεται να τροποποιείται από καιρού εις καιρόν ή οι μηχανισμοί της να προσαρμόζονται ή να ενισχύονται για να λάβουν υπόψη τις νέες εξελίξεις. Είναι δε πιθανό κατά τη διάρκεια αυτή να σημειώνονται προσχωρήσεις νέων μελών σε ένα καρτέλ ή αποχωρήσεις μελών από αυτό, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι το καρτέλ θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως νέα «συμφωνία» κάθε φορά που μεταβάλλεται η σύνθεσή του. Εξάλλου, ακόμα και αν υπάρξει μία περίοδος, κατά την οποία τα στοιχεία της σύμπραξης φαίνεται να αδρανούν, ενώ αποκαλύπτεται η λειτουργία της και μετά από την υποτονική

περισσότερων από τις συμπράττουσες επιχειρήσεις στην παράβαση λαμβάνεται υπόψη ο Απρίλιος του 1997, δεδομένων των έγγραφων αποδείξεων αναφορικά με τους συμμετέχοντες σε σχετική συνάντηση.

[439] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΠΕΚ Τ-45/98 και Τ-47/98 Krupp Thyssen, σκ. 181, 182, ΠΕΚ Τ-14/89 Montedipe, σκ. 231, ΠΕΚ Τ-303/02Westfallen Gassen, σκ. 135 επ, καθώς και αποφάσεις ΔΕΚ C-51/75, EMI RECORDS, και C- 243/83 BINON.

[440] Ακόμη κι αν ήθελε θεωρηθεί ότι η διαπιστωθείσα παράβαση εκτείνεται έως την Άνοιξη / Καλοκαίρι του 2010, αντί το Σεπτέμβριο του ίδιου χρόνου, το γεγονός ότι η Επιτροπή Ανταγωνισμού ενδέχεται να μην μπορεί να προσδιορίσει, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, τον χρονικό τερματισμό του καρτέλ με ακρίβεια δεν επηρεάζει, ούτε και μειώνει, την αποδεικτική ισχύ των των στοιχείων και μέσων που χρησιμοποιήθηκαν για να στοιχειοθετήσουν την παράβαση (βλ. συνεκδ. υποθ. Τ-25/95 κλπ. Cimenteries CBR SA κ.άλ. κατά Επιτροπής, σκ. 1070), και ειδικότερα εν προκειμένω ότι το αντικείμενο των συναντήσεων / συνεννοήσεων αφορούσε και στο συντονισμό της τιμολογιακής πολιτικής και την κατανομή πελατείας μεταξύ των συμπραττουσών επιχειρήσεων (βλ. αναλυτικότερα έγγραφα και λοιπά αποδεικτικά πειστήρια στος ενότητες Ε.1 έως Ε.4.1 ανωτέρω).

αυτή περίοδο, ο χαρακτήρας της απαγορευμένης συμπεριφοράς ως ενιαίας και διαρκούς παράβασης δεν αναιρείται[441]. Πράγματι, το γεγονός ότι μπορεί να μην εντοπίστηκαν αποδείξεις για ορισμένες χρονικές περιόδους δεν εμποδίζει να θεωρηθεί ότι η παράβαση διαπράχθηκε για μια μεγαλύτερη συνολική περίοδο, όταν η διαπίστωση αυτή στηρίζεται σε αντικειμενικά και συγκλίνοντα στοιχεία (που αξιολογούνται εν συνόλω κατά τα προεκτεθέντα). Κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο παράβασης που εκτείνεται σε πλείστα όσα έτη, το γεγονός ότι οι εκφάνσεις της συμπράξεως ανάγονται σε διαφορετικές περιόδους, που μπορεί να χωρίζονται μεταξύ τους με κατά το μάλλον ή ήττον μεγάλα χρονικά διαστήματα, δεν έχει σημασία για τη στοιχειοθέτηση της συμπράξης, αρκεί οι διάφορες πράξεις που αποτελούν μέρος της παράβασης να έχουν έναν σκοπό και να εντάσσονται στο πλαίσιο μιας ενιαίας και διαρκούς παραβάσεως[442]. Συναφώς, το γεγονός ότι ενδέχεται να εμφανίζονται ορισμένα κενά στη χρονική ακολουθία των πραγματικών περιστατικών προς στοιχειοθέτηση της παράβασης δεν σημαίνει ότι η εν λόγω παράβαση θα πρέπει να θεωρηθεί ότι έχει διακοπεί (ότι, δηλαδή, δεν έχει διαρκή χαρακτήρα)[443]. Πολλώ δε μάλλον, όταν τα σχετικά αυτά χρονικά κενά οφείλονται σε εξωγενείς παράγοντες ή/και σε έκτακτες περιστάσεις στην αγορά, οι οποίες και απομακρύνουν παροδικά την ανάγκη συμπαιγνίας, χωρίς ωστόσο να αναιρούν τις ουσιαστικές επιδιώξεις των συμπραττουσών επιχειρήσεων στο πλαίσιο του προϋπάρχοντος κοινού αντι-ανταγωνιστικού σχεδίου.

236. Εν προκειμένω, όπως προαναφέρθηκε, ο διαρκής χαρακτήρας της διαπιστωθείσας παράβασης στηρίζεται σε αντικειμενικά και συγκλίνοντα στοιχεία για όλη τη χρονική περίοδο από το Σεπτέμβριο του 1996 έως το Σεπτέμβριο του 2010 (βλ. ενότητες Ε.1 – Ε.4.1 ανωτέρω), ανεξαρτήτως του ότι οι επίμαχες συναντήσεις δεν παρουσίαζαν πάντοτε την ίδια περιοδικότητα, συχνότητα ή ένταση κατά την εν λόγω περίοδο, και ανεξαρτήτως ορισμένων κενών στη χρονική ακολουθία των ευρημάτων του φακέλου για τα έτη 2006 και για το μεγαλύτερο μέρος του 2009. Επομένως, ο ισχυρισμός ότι (δήθεν) η διαπιστωθείσα παράβαση έπαυσε το 2005, και ειδικότερα με τη συνάντηση της 12/7/2005, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Και τούτο, αφενός διότι ο φάκελος εμπεριέχει πληθώρα στοιχείων για τη χρονική περίοδο μετά το 2005 (και ιδίως, για τα έτη 2007, 2008 και 2010), και αφετέρου διότι τα εν λόγω στοιχεία έχουν κοινή στόχευση με εκείνα της προγενέστερης περιόδου και εντάσσονται στο πλαίσιο ενός ενιαίου και διαρκούς αντι-ανταγωνιστικού σχεδίου. Με άλλα λόγια, ο διαρκής χαρακτήρας της εν λόγω παράβασης δεν διακόπτεται για τις περιορισμένες περιόδους, για τις οποίες δεν έχουν

[441] Βλ. ενδεικτικά υπόθ. Ε.Ε. IV/35.691/Ε-4 Preinsulated Pipes, παρ. 134 επ. (που αποτυπώνει, ως προς την προβληματική αυτή, πάγια ενωσιακή νομολογία).

[442] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΚ C-113/04 Technische Unie BV κατά Επιτροπής, σκ. 169.

[443] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΠΕΚ Τ-43/92 Dunlop Slazenger κατά Επιτροπής, σκ. 79, ΠΕΚ Τ-62/98 Volkswagen κατά Επιτροπής, σκ. 188 και ΠΕΚ Τ-279/02 Degusa AG κατά Επιτροπής, σκ. 153. Βλ. επίσης υπόθ. Ε.Ε. COMP/E-1/38.069 Copper Plumbing Tubes. Όταν δεν υφίστανται αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία να προκύπτει άμεσα η διάρκεια της παραβάσεως, αρκεί να προκύπτουν στοιχεία σχετικά με πραγματικά περιστατικά χωρίς μεγάλη χρονική απόσταση μεταξύ τους, ώστε να μπορεί λογικά να γίνει δεκτό ότι η παράβαση συνεχίστηκε αδιάλειπτα μεταξύ δύο συγκεκριμένων ημερομηνιών.

εντοπιστεί έγγραφες αποδείξεις συναντήσεων (εξάλλου δεν προκύπτει ότι η σύμπραξη τερματίστηκε ή ότι καμία από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις αποστασιοποιήθηκε τότε από αυτήν). Οι συναντήσεις που επακολούθησαν των περιόδων αυτών έχουν, όπως προαναφέρθηκε, τα ίδια χαρακτηριστικά ως προς τους συμμετέχοντες, τα θέματα συζήτησης και κυρίως τις επιδιώξεις. Σημειωτέον ότι, πέραν των προαναφερόμενων έγγραφων αποδείξεων που συλλέχθηκαν στους επιτόπιους ελέγχους και αφορούν και τη χρονική περίοδο μετά το 2005, στο ίδιο συμπέρασμα περί διαρκούς παράβασης έως και το Σεπτέμβριο του 2010 κατατείνουν και άλλα συγκλίνοντα στοιχεία, και ειδικότερα ορισμένες καταθέσεις εκπροσώπων των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων[444], η κατάθεση του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], μαρτυρίες κατά την ακροαματική διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής[445], καθώς και η από 10/10/2007 απάντηση[446] της εταιρίας HQF ΑΕΤ (σε συνέχεια της εξώδικης δήλωσης – διαμαρτυρίας του 2000). Στο πλαίσιο αυτό, η ύπαρξη ορισμένων κενών στη χρονική ακολουθία των πραγματικών περιστατικών κατά τα έτη 2006 και 2009 δεν αποδεικνύει ότι η υπό κρίση σύμπραξη (δήθεν) διακόπηκε ή έπαυσε. Πολλώ δε μάλλον, όταν – κατά ομολογία των ίδιων των συμπραττουσών επιχειρήσεων – η απουσία συναντήσεων για τις δεδομένες αυτές χρονικές περιόδους οφείλονταν σε εξωγενείς παράγοντες ή/και σε έκτακτες περιστάσεις, όπως η γρίπη των πτηνών (2006-2007)[447]. Κατά την κρίση της Επιτροπής, είναι εμφανές ότι οι επικαλούμενοι αυτοί εξωγενείς παράγοντες ή/και έκτακτες περιστάσεις δεν δύναται να θεωρηθεί ότι συνιστούν μεταβολή ως προς τις ουσιαστικές επιδιώξεις των συμπραττουσών επιχειρήσεων στο πλαίσιο του προϋπάρχοντος κοινού αντι-ανταγωνιστικού σχεδίου και, συνεπώς, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι διαρρηγνύουν την ενότητα και συνέχεια της υπό κρίση συμπεριφοράς, όπως αβασίμως υπολαμβάνουν τα εμπλεκόμενα μέρη.

---

[444] Βλ. κατάθεση του […] – [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 17], σύμφωνα με την οποία: *««Γινόντουσαν συναντήσεις για τα διάφορα προβλήματα του κλάδου. Κατά 90% στα γραφεία του ΣΠΕΕ ή στης Πτηνοτροφικής. Κάποιες φορές σε ξενοδοχεία ή ακόμα και σε Υπουργεία. Την περίοδο της γρίπης κάναμε καθημερινά συναντήσεις. Σε κάποιες συναντήσεις δεν ήταν ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], γι' αυτό και φαίνεται από τα στοιχεία σας ότι δεν κάναμε συναντήσεις. Πχ. από τον Οκτώβριο του 2006 έως τον Ιούνιο του 2007 κάναμε 300 συναντήσεις λόγω της γρίπης των πτηνών. Το 2009 μπορεί να έγιναν μία ή δύο συναντήσεις γιατί δεν είχαμε σοβαρά θέματα. Αντίστοιχα οι Διευθυντές Πωλήσεων συναντιόντουσαν σε τακτά χρονικά διαστήματα ανεξάρτητα από εμάς τους εκπροσώπους των εταιριών, για να συζητήσουν θέματα αρμοδιότητάς τους πχ Επισφάλειες»*. Βλ. επίσης κατάθεση […], Πρακτικά Συνεδρίασης 29-10, σελ. 91-92.

[445] Βλ. μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 81 (αναφορικά με το ότι τα σημειώματα του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] διακινούνταν έως και το 2007), μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 21 (αναφορικά με το ότι οι συζητήσεις εξακολούθησαν μεταξύ 2000 και 2007, ημερομηνίες των εξώδικων δηλώσεων της HQF, αλλά και πιο πρόσφατα), καθώς και μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 31 (αναφορικά με το ότι η τιμολογιακή πολιτική των επιχειρήσεων μετά το 2007 έλαβε υπόψη της τις ζημίες από την αμέσως προγενέστερη περίοδο της γρίπης των πτηνών).

[446] Βλ. απαντητική επιστολή της HQF σε πρόσκληση για συνάντηση του ΣΠΕΕ: «Αναφερόμενοι στην από 4.10.2007 πρόσκληση του ΣΠΕΕ δια του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], για τη συμμετοχή μας σε Πανελλήνια Σύσκεψη Κρεοπαραγωγού Πτηνοτροφίας στις 11.10.2007, σας γνωρίζουμε ότι η εταιρία μας δεν επιθυμεί να συμμετάσχει στην σύσκεψη, ούτε προτίθεται να εφαρμόσει τις όποιες τυχόν αποφάσεις του Συνδέσμου σχετικές με οικονομικά θέματα. Οι λόγοι της αποφάσεως μας αυτής εξηγούνται αναλυτικά σε σχετική εξώδικη δήλωση - διαμαρτυρία που σας αποστείλαμε το έτος 2000».

[447] Βλ. […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 126, μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 21, 33-34 και 99, και μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 30-31.

237. Στο ίδιο πλαίσιο, στα υπομνήματά τους και στη συζήτηση ενώπιον της Επιτροπής[448], οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις υποστήριξαν ότι η υπο κρίση παράβαση έχει υποπέσει στην πενταετή παραγραφή κατ' άρθρο 42 παρ. 2 του ν. 3959/2011, αφού ως ημερομηνία έναρξης της παραγραφής ορίζεται η τελευταία συνάντηση – παράβαση την 12/7/2005), ενώ πρώτη διακοπτική της παραγραφής πράξη λογίζεται η 2/9/2010 (οπότε και διατάχθηκε η διενέργεια αυτεπάγγελτης έρευνας με βάση πληροφορίες που περιήλθαν σε γνώση της ΓΔΑ για επικείμενη συντονισμένη αύξηση τιμών των παραγόμενων προϊόντων εταιρειών του κλάδου της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας από 1/9/2010). Κατά την άποψή τους, έχει λοιπόν παρέλθει χρονικό διάστημα μείζον της πενταετίας, και επομένως οποιαδήποτε παράβαση των άρθρων 1 ν. 703/1977 (ήδη άρθρου 1 ν. 3959/2011) και 101 ΣΛΕΕ ήθελε τυχόν αποδοθεί στα εμπλεκόμενα μέρη από τον Σεπτέμβριο του 1998 μέχρι την 12/7/2005, έχει υποπέσει, τόσο κατά το εθνικό, όσο και κατά το κοινοτικό δίκαιο, σε παραγραφή[449].

238. Ο ισχυρισμός ότι η διαπραχθείσα παράβαση έχει (δήθεν) υποπέσει σε παραγραφή είναι, επίσης, απορριπτέος. Και τούτο, για τους ακόλουθους ιδίως λόγους:

239. Επισημαίνεται, καταρχήν, ότι οι επικαλούμενες διατάξεις (άρθρο 42 ν. 3959/2011 και άρθρο 25 του Κανονισμού 1/2003) δεν αναφέρονται σε ενδεχόμενη παραγραφή των όποιων τυχόν παραβάσεων έχουν διαπραχθεί, όπως αβασίμως διατείνονται τα εμπλεκόμενα μέρη, αλλά μόνον σε ενδεχόμενη παραγραφή της εξουσίας επιβολής προστίμων για τις διαπραχθείσες αυτές παραβάσεις. Εν προκειμένω, ωστόσο, ούτε και η αρμοδιότητα αυτή της Επιτροπής για την επιβολή προστίμων (η οποία μάλιστα κρίνεται επιβεβλημένη στις περιστάσεις της κρινόμενης υπόθεσης – βλ. κεφάλαιο Θ κατωτέρω) έχει υποπέσει σε παραγραφή, δεδομένου ότι:

240. Πρώτον, ο ν. 703/1977, όπως ίσχυε, δεν προέβλεπε ουδεμία προθεσμία παραγραφής. Περαιτέρω, ακόμη και μετά τη θέση σε ισχύ του ν. 3959/2011, ο οποίος θέσπισε για πρώτη φορά τη δυνατότητα παραγραφής ως προς την επιβολή κυρώσεων (άρθρο 42), ο νομοθέτης πρόβλεψε, με ρητή μεταβατική διάταξη (άρθρο 50, παράγραφος 6), ότι η σχετική παραγραφή δεν καταλαμβάνει τις παραβάσεις που έχουν τελεστεί πριν την έναρξη ισχύος του ν. 3959/2011 και έχουν αποτελέσει αντικείμενο αυτεπάγγελτης έρευνας, όπως η προκειμένη περίπτωση. Η γραμματική, τελολογική και συστηματική ερμηνεία των εν λόγω διατάξεων δεν καταλείπει αμφιβολία ως προς το προϊσχύον νομικό

---

[448] Βλ. Υπόμνημα Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ενότητα 1.04, Συμπληρωματικό Υπόμνημα Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ενότητα 1.02, Υπόμνημα ΑΠΣΙ Πίνδος, ενότητα 1.05, Συμπληρωματικό Υπόμνημα ΑΠΣΙ Πίνδος, ενότητα 1.02, Υπόμνημα Αγγελάκης ΑΕ, σελ. 24 επ, Συμπληρωματικό Υπόμνημα Αγγελάκης ΑΕ, σελ. 7 επ, Υπόμνημα ΑΠΣ Άρτας, ενότητα 1.04, Συμπληρωματικό Υπόμνημα ΑΠΣ Άρτας, ενότητα 1.02, Υπόμνημα Αγροζωή ΑΒΕΕ, ενότητα 1.05, Υπόμνημα ΒΙΟΚΟΤ ΑΕ, ενότητα 1.06, Υπόμνημα ΦΡΕΣΚΟΤ ΑΕ, σελ. 12 επ, Υπόμνημα Αμβροσιάδης ΑΒΕΕ, ενότητα 1.04, Συμπληρωματικό Υπόμνημα Αμβροσιάδης ΑΒΕΕ, ενότητα 1.02, Υπόμνημα Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, σελ. 11, Υπόμνημα ΚΟΤΙΝΟ ΑΕΒΕ, σελ. 47 επ. Βλ. επίσης Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 11-112, 118, 126 και 129.

[449] Βλ. ενδεικτικά, Συμπληρωματικό Υπόμνημα Κοτίνο ΑΕΒΕ, σελ. 6, Συμπληρωματικό Υπόμνημα Υιοί Π.Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, σελ. 1, Συμπληρωματικό Υπόμνημα Κελαϊδίτης & Σια ΕΠΕ ΑΒΕΕ, σελ. 7 επ, Συμπληρωματικό Υπόμνημα Μαζαράκι ΑΒΕΕ, σελ. 7 επ.

καθεστώς (ανυπαρξία παραγραφής), ούτε και ως προς τη βούληση του νομοθέτη για τη ρύθμιση των εκκρεμών, ενώπιον της Επιτροπής, υποθέσεων. Συνεπώς, η εξουσία της Επιτροπής για την επιβολή προστίμου στην υπό κρίση υπόθεση δεν έχει υποπέσει σε ουδεμία παραγραφή, όπως αβασίμως υποστηρίζουν οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις.

241. Εξάλλου, ούτε και από τις γενικές αρχές / διατάξεις του διοικητικού δικαίου μπορεί να συναχθεί άνευ έτερου ότι μια διοικητική αρχή δεν έχει τη δυνατότητα επιβολής κύρωσης μετά την παρέλευσης πενταετίας. Άλλωστε, απόλυτος χρονικός περιορισμός συνδεόμενος με την πενταετία δεν προκύπτει ούτε και από την υποχρέωση της διοίκησης να δρα εντός ευλόγου χρόνου. Και τούτο διότι, όπως πλέον γίνεται δεκτό στη νομολογία, ο εύλογος χρόνος αποτελεί ζήτημα που κρίνεται κατά περίπτωση, συνεκτιμώμενου του είδους της εκάστοτε διαπιστούμενης παράβασης, της πολυπλοκότητας των πραγματικών περιστατικών και του πλήθους των διερευνητέων στοιχείων[450]. Επομένως, με βάση τα ειδικότερα χαρακτηριστικά μιας περίπτωσης είναι δυνατή η επιβολή κύρωσης ακόμα και μετά την παρέλευση τυχόν πενταετίας[451]. Προς την ίδια κατεύθυνση προβάλλονται, επίσης, επιχειρήματα που συνδέονται με λόγους δημοσίου συμφέροντος, όπως η διαφύλαξη της εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς και η προστασία του επενδυτικού κοινού[452]. Συνεπώς, γίνεται πλέον δεκτό ότι σε περιπτώσεις, ως η προκείμενη, και για λόγους που συνδέονται με το δημόσιο συμφέρον, δεν τίθεται θέμα παραγραφής και κατά χρόνο αναρμοδιότητας βάσει γενικών αρχών / διατάξεων. Σε κάθε περίπτωση, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ευθέως, κατά την κρίση της Επιτροπής, ότι αφενός η υπηρεσία έδρασε άμεσα προς διερεύνηση της παράβασης, και αφετέρου ότι – ακόμη και υπό την εκδοχή που αβασίμως και αλυσιτελώς προβάλλουν τα εμπλεκόμενα μέρη – έχουν παρέλθει μόλις πέντε έτη και δύο μήνες από την επικαλούμενη (δήθεν) διακοπή / παύση της διαπραχθείσας παράβασης και την έναρξη της αυτεπάγγελτης έρευνας (ζήτημα που είναι, ούτως ή άλλως, αδιάφορο ως προς την εκτίμηση τυχόν υπέρβασης εύλογης προθεσμίας που θα πρέπει να αποδοθεί στη διοικητική αρχή). Εν προκειμένω, κρίσιμο είναι ότι η αυτεπάγγελτη έρευνα της ΓΔΑ εκκίνησε άμεσα, και συγκεκριμένα μόλις λίγες μέρες από τότε που περιήλθαν για πρώτη φορά σε γνώση της πληροφορίες για επικείμενη συντονισμένη αύξηση τιμών το Σεπτέμβριο του 2010. Είναι προφανές, κατά συνέπεια, ότι η Επιτροπή Ανταγωνισμού έδρασε εντός ευλόγου χρόνου στις περιστάσεις της κρινόμενης υπόθεσης[453].

242. Περαιτέρω, ούτε και η επίκληση του άρθρου 25 του Κανονισμού 1/2003 (αναφορικά με την προθεσμία παραγραφής των εξουσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την επιβολή

---

[450] Βλ. αντί πολλών ΔΕφΑθ 3793/2012 και ΔΕφΑθ 1227/2013.

[451] Βλ. ΔΕφΑθ 2410/2009, σκ.23 και ΔΕφΑθ 2595/2013.

[452] Βλ. ΔΕφΑθ 3831/2013 και ΔΕφΑθ 3356/2013. Βλ. επίσης και ΣτΕ 3915-3918/2011.

[453] Επίσης, δεν τίθεται εν προκειμένω θέμα τυχόν προσβολής δικαιωμάτων άμυνας για λόγους που οφείλονται στο γεγονός ότι το στάδιο της διοικητικής διαδικασίας ήταν χωρίς εύλογη αιτία μακρό. Άλλωστε, ούτε και οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις αποδίδουν στην Επιτροπή τέτοια ευθύνη. Το γεγονός ότι η διαπιστωθείσα (ενιαία και διαρκής) παράβαση ανατρέχει στην περίοδο 1996-1997 είναι αποκλειστικώς δική τους ευθύνη και δεν νοείται ευνοϊκή μεταχείριση για το λόγο αυτό – βλ. και ενότητα Β.1 ανωτέρω.

προστίμων) αναιρεί τις ως άνω διαπιστώσεις. Και τούτο, διότι οι επικαλούμενες αυτές διατάξεις ρητώς αναφέρονται, αποκλειστικά και μόνον, στις σχετικές εξουσίες που έχουν ανατεθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, και όχι σε εκείνες των εθνικών αρχών ανταγωνισμού των κρατών μελών (ακόμη και στην περίπτωση που οι τελευταίες εφαρμόζουν παράλληλα εθνικό και ενωσιακό δίκαιο του ανταγωνισμού). Η όποια τυχόν ρύθμιση θεμάτων παραγραφής ή/και κατά χρόνο αναρμοδιότητας διέπεται από την αρχή της διαδικαστικής αυτονομίας των κρατών μελών και την αρχή της κατ' απονομήν αρμοδιοτήτων[454]. Πράγματι, η αρχή της αυτονομίας των κρατών μελών επί διαδικαστικών θεμάτων διέπει τις περιπτώσεις κατά τις οποίες τα δικαστήρια ή/και οι διοικητικές αρχές των κρατών μελών καλούνται να εφαρμόσουν το δίκαιο της Ένωσης, όπως και στην προκειμένη περίπτωση. Κατά συνέπεια, και δεδομένων των εθνικών διαδικαστικών ρυθμίσεων που προαναφέρθηκαν, η αρμοδιότητα της Επιτροπής Ανταγωνισμού να επιβάλει πρόστιμα για τη διαπιστωθείσα παράβαση, όχι μόνον των εθνικών, αλλά και των ενωσιακών διατάξεων του ανταγωνισμού (101 ΣΛΕΕ), δεν έχει παραγραφεί, και είναι απορριπτέοι οι περί του αντιθέτου ισχυρισμοί.

243. Περαιτέρω, ο ισχυρισμός περί (δήθεν) παραγραφής της διαπραχθείσας παράβασης είναι απορριπτέος, λόγω του ενιαίου και διαρκούς της χαρακτήρα. Συγκεκριμένα, η διαπιστωθείσα παράβαση στην κρινόμενη υπόθεση δεν έπαυσε το Ιούλιο του 2005, όπως αβασίμως διατείνονται τα εμπλεκόμενα μέρη. Τουναντίον, κατά τα προεκτεθέντα, πρόκειται για διαρκή παράβαση που εκτείνεται από το Σεπτέμβριο του 1996 έως το Σεπτέμβριο του 2010, οπότε και εκκίνησε η κατά τα ανωτέρω αυτεπάγγελτη έρευνα και διενεργήθηκαν οι επιτόπιοι έλεγχοι της ΓΔΑ προς διερεύνησή της. Συνεπώς, ακόμη κι αν ήθελε θεωρηθεί ότι μπορεί να θεμελιωθεί παραγραφή (εκδοχή που δεν συνάδει με το νομικό καθεστώς που διέπει την υπό κρίση υπόθεση, όπως προαναφέρθηκε), οι εξουσίες της Επιτροπής Ανταγωνισμού για την επιβολή προστίμου στην προκειμένη περίπτωση δεν έχουν υποπέσει σε παραγραφή, δεδομένου ότι δεν έχει παρέλθει πενταετία από την τεκμαιρόμενη λήξη της σύμπραξης (Σεπτέμβριος 2010) έως και το πρώτο μέτρο έρευνας προς διερεύνησής της (και πάλι, Σεπτέμβριος 2010)[455]. Συνεπώς, ο διαρκής χαρακτήρας της διαπιστωθείσας παράβασης αποκλείει, εν προκειμένω, την παραγραφή ως προς την επιβολή προστίμου (ακόμη κι αν ήθελε υποτεθεί ότι υφίστατο μία τέτοια τυχόν δυνατότητα).

244. Τέλος, και πέραν των σκέψεων που προαναφέρθηκαν – ακόμη δηλαδή και αν ήθελε υποτεθεί ότι υφίσταται τυχόν νομική δυνατότητα παραγραφής, ότι η διαπιστωθείσα παράβαση δεν έχει διαρκή χαρακτήρα και ότι, ακολούθως, η διαπιστωθείσα παράβαση (δήθεν) έπαυσε ή διακόπηκε τον Ιούλιο του 2005, αιτιάσεις που δεν αποδέχεται η Επιτροπή κατά τα προκτεθέντα – και πάλι δεν θα συνέτρεχαν οι λόγοι παραγραφής ως προς την επιβολή προστίμου που επικαλούνται οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις. Και τούτο, διότι κατά πάγια νομολογία, όταν σε μία αντι-ανταγωνιστική συνάντηση γίνονται

---

[454] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 3793/2012, σκ. 21.

[455] Το ίδιο ισχύει, προφανώς, ακόμη και εάν ως τυπική λήξη της σύμπραξης ληφθεί υπόψη η Άνοιξη ή το Καλοκαίρι του 2010 (δεδομένης της προηγηθείσας συνάντησης το Μαΐο του ίδιου χρόνου).

συζητήσεις / συνεννοήσεις αναφορικά με τη μελλοντική τιμολογιακή πολιτική των συμμετεχόντων, τεκμαίρεται ότι η σύμπραξη αποσκοπούσε να επιφέρει αντι-ανταγωνιστικά αποτελέσματα σε μεταγενέστερο χρονικό σημείο στο μέλλον[456]. Στην περίπτωση αυτή, ορθώς οι αρχές ανταγωνισμού τεκμαίρουν ότι η διάρκεια της επίμαχης σύμπραξης είναι μεγαλύτερη και εκτείνεται σε μεταγενέστερο χρονικό σημείο στο μέλλον. Είναι, συναφώς, σύνηθες οι αρχές ανταγωνισμού και τα δικαστήρια να θεωρούν ότι μία παράβαση συνεχίζεται τουλάχιστον για κάποιο χρονικό διάστημα (π.χ. 3 έως 6 μήνες) μετά την τελευταία (τυπική) επαφή ή/και συνάντηση μεταξύ των συμμετεχόντων στη σύμπραξη[457].

245. Κατά την κρίση της Επιτροπής, η ίδια διαπίστωση είναι προφανής και στην υπό κρίση υπόθεση. Και τούτο, διότι συγκλίνοντα στοιχεία του φακέλου κατατείνουν με σαφήνεια στο συμπέρασμα ότι το σκοπούμενο αποτέλεσμα των επίμαχων συναντήσεων εκτεινόταν τουλάχιστον για κάποιους μήνες μετά την εκάστοτε πραγματοποίησή τους (και, ενδεχομένως, για πολύ μεγαλύτερο χρονικό διάστημα). Το ίδιο ισχύει, πρωτίστως, για τις συναντήσεις που λάμβαναν χώρα την περίοδο του καλοκαιριού, όπως και η επίμαχη συνάντηση του Ιουλίου 2005. Κατά γενική ομολογία των συμπραττουσών εταιριών, οι ανατιμήσεις (διορθώσεις τιμών) γίνονταν συνήθως το Μάιο και το Σεπτέμβριο / Οκτώβριο, γεγονός που αντανακλούσε σε μεγάλο βαθμό την κυκλικότητα της προσφοράς και της ζήτησης[458]. Εξάλλου, όπως οι ίδιες οι επιχειρήσεις επίσης παραδέχονται, για να γίνει κάποια ανατίμηση / διόρθωση τιμής τους συνήθεις αυτούς μήνες, θα έπρεπε να προηγηθεί σχετική προετοιμασία και να δοθεί τουλάχιστον δίμηνη προθεσμία προς μεγάλους πελάτες, όπως τα σούπερ μάρκετ, ενώ και η προσαρμογή τιμών από τους πελάτες αυτούς μπορεί να απαιτούσε χρόνο από 3 έως και 6 μήνες[459]. Ακόμη, σε σχέση με τις αυξήσεις του Σεπτεμβρίου / Οκτωβρίου, ο μήνας Αύγουστος εθεωρείτο νεκρή περίοδος για τους μεγάλους πελάτες (σούπερ μάρκετ)[460]. Με βάση τα προεκτεθέντα, συνάγεται ευθέως ότι το σκοπούμενο αποτέλεσμα των συζητήσεων / συνεννοήσεων για τις μελλοντικές τιμές που έλαβαν χώρα στη συνάντηση της 12/7/2005 αφορούσε, και μπορούσε σαφώς να επηρεάσει, την τιμολογιακή πολιτική των συμμετεχουσών εταιριών τουλάχιστον για 3 έως 6 μήνες αργότερα και, σε κάθε περίπτωση, τουλάχιστον έως το

---

[456] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΠΕΚ T-14/89 Montedipe κατά Επιτροπής, σκ. 231. Συναφώς, στην περίπτωση συμπράξεων που έχουν παύσει να ισχύουν, για να έχει εφαρμογή το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, αρκεί να μπορούσαν να επιφέρουν αποτελέσματά πέραν από την (εικαζόμενη) τυπική τους περάτωση: βλ. συνεκδ. υποθέσεις T-47/98 και T-48/98 Krupp Thyssen Stainless κατά Επιτροπής, σκ. 181-182, όπου και παραπομπές σε πάγια ενωσιακή νομολογία (αποφάσεις ΔΕΚ 51/75 EMI Records, σκ. 15, ΔΕΚ 243/83 Binon, σκ. 17, καθώς και αποφάσεις ΠΕΚ T-2/89 Petrofina κατά Επιτροπής, σκ. 212, και ΠΕΚ T-327/94 SCA Holding κατά Επιτροπής, σκ. 95).

[457] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΠΕΚ T-59/99 Ventouris κατά Επιτροπής, σκ. 73, καθώς και ΠΕΚ T-303/02 Westfalen κατά Επιτροπής, σκ. 135-139.

[458] Βλ. ενδεικτικά κατάθεση […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31–10, σελ. 83, κατάθεση […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31–10, σελ. 98, κατάθεση […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31–10, σελ. 22, 23, 34, 40 και 46, καθώς και […], Πρακτικά Συνεδρίασης 29–10, σελ. 41.

[459] Βλ. κατάθεση […], Πρακτικά Συνεδρίασης 30–10, σελ. 54 και κατάθεση […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31–10, σελ. 10.

[460] Βλ. κατάθεση […], Πρακτικά Συνεδρίασης 29–10, σελ. 99.

Σεπτέμβριο ή Οκτώβριο του ίδιου έτους (2005). Δεδομένου όμως ότι – ακόμη και υπό την εκδοχή που επικαλούνται οι συμπράττουσες επιχειρήσεις – η αυτεπάγγελτη έρευνα της ΓΔΑ εκκίνησε στις αρχές Σεπτεμβρίου 2010 (2/9/2010), δεν έχει συμπληρωθεί πενταετία παραγραφής, όπως αβασίμως αυτές διατείνονται. Με βάση τα ανωτέρω, ακόμη και αν ήθελε υποτεθεί ότι μπορούσε νομικά να χωρήσει παραγραφή των εξουσιών επιβολής προστίμου για την περίοδο πριν τον Ιούλιο του 2005 – εκδοχή που η Επιτροπή δεν αποδέχεται, αφενός λόγω της ρητής πρόβλεψης του νομοθέτη περί μη παραγραφής, αλλά και του διαρκούς και ενιαίου χαρακτήρα της εξεταζόμενης παράβασης από το 1997 έως το 2010, και αφετέρου λόγω της πληθώρας ευρημάτων που αφορούν σε μεταγενέστερη του 2005 περίοδο (και έως το 2010) – οι εξουσίες της Επιτροπής για την επιβολή προστίμου στην υπό κρίση υπόθεση δεν έχουν παραγραφεί, ούτε βεβαίως και η δυνατότητά της να διαπιστώσει παράβαση των κείμενων εθνικών και ενωσιακών διατάξεων[461]. Εν προκειμένω, μάλιστα, η επιβολή προστίμων είναι επιβεβλημένη, λαμβανομένων υπόψη της ιδιαίτερης σοβαρότητας και μεγάλης διάρκειας της διαπιστωθείσας παράβασης – βλ. κεφάλαιο Θ κατωτέρω.

ΣΤ. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙ-ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΣΥΜΠΡΑΞΗ

ΣΤ.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

246. Όπως προαναφέρθηκε (βλ. ενότητες Δ.1.3.2 και Δ.1.3.3, όπου και εκτενής παράθεση σχετικής εθνικής και ενωσιακής νομολογίας), οι διατάξεις των άρθρων 1 ν.703/77 και 101 ΣΛΕΕ απαγορεύουν συμφωνίες με τις οποίες οι συμβαλλόμενες επιχειρήσεις εγκρίνουν, ρητά ή σιωπηρά, από κοινού σχέδιο που καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές της δράσης τους (ή αποχής από τη δράση) στην αγορά, εκφράζοντας την κοινή βούλησή τους προς επίτευξη επιδιωκομένων τιμών ή επιδιωκομένης κατανομής πελατείας. Συναφώς, αντιτίθεται αυστηρώς σε κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ των εταιριών αυτών δυνάμενη, είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός υφιστάμενου ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σε έναν ανταγωνιστή την τιμολογιακή πολιτική που η εταιρία έχει αποφασίσει ή σκέπτεται να ακολουθήσει στην αγορά. Στο πλαίσιο αυτό, οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε συναντήσεις, στις οποίες ανταλλάσσονται πληροφορίες μεταξύ ανταγωνιστών που αφορούν, μεταξύ άλλων, την τιμολογιακή πολιτική που αυτοί σκοπεύουν να υιοθετήσουν στην αγορά, όχι μόνο σκοπεύουν στην εξάλειψη της προηγούμενης αβεβαιότητας ως προς την μελλοντική

[461] Σημειωτέον ότι, ακόμη και στην περίπτωση που ήθελε τυχόν κριθεί ότι η συμμετοχή ορισμένων εμπλεκόμενων επιχειρήσεων στη διαπιστωθείσα ως άνω (ενιαία και διαρκή) παράβαση έπαυσε το έτος 2005 – εκδοχή την οποία η Επιτροπή δεν αποδέχεται (βλ. επίσης ενότητα ΣΤ.2 και ΣΤ.3) – το γεγονός αυτό δεν αναιρεί την ευθύνη τους για τη συμμετοχή στη διαπραχθείσα παράβαση, ούτε και επηρεάζει ουσιαστικά το ποσό του τελικώς επιβαλλόμενου προστίμου. Και τούτο, αφενός διότι οι εξουσίες της Επιτροπής ως προς την επιβολή προστίμου ακόμη και για την περίοδο πριν τον Ιούλιο του 2005 δεν έχουν υποπέσει σε παραγραφή κατά τα προαναφερθέντα, και αφετέρου διότι, λόγω της σοβαρότητας και διάρκειας της εν λόγω παράβασης, το επιμετρηθέν πρόστιμο για κάθε συμπράττουσα επιχείρηση υπερβαίνει ούτως ή άλλως το ανώτατο κατά νόμο όριο του 10% της προηγούμενης της παράβασης χρήσης και, επομένως, περιορίζεται σε αυτό το ποσό σε κάθε περίπτωση (ακόμη και στην περίπτωση που η συμμετοχή της στην παράβαση ήθελε υποτεθεί ότι έπαυσε ή διακόπηκε το 2005).

συμπεριφορά των ανταγωνιστών, αλλά και δεν μπορούν παρά να λάβουν, άμεσα ή έμμεσα, υπόψη τις πληροφορίες που ανταλλάσσονται κατά τη διάρκεια των συναντήσεων αυτών κατά τον καθορισμό της μελλοντικής εμπορικής τους πολιτικής. Το συμπέρασμα αυτό εφαρμόζεται ακόμα και στις περιπτώσεις που η συμμετοχή μίας ή περισσότερων επιχειρήσεων σε συναντήσεις με αντι-ανταγωνιστικό σκοπό περιορίζεται στην απλή λήψη πληροφοριών που σχετίζονται με τη μελλοντική συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους. Εξάλλου, η συνεχής συμμετοχή των επιχειρήσεων αυτών σε τέτοιες συναντήσεις αρκεί για να δημιουργήσει ένα κλίμα αμοιβαίας σιγουριάς ως προς τη μελλοντική τιμολογιακή τους πολιτική[462].

247. Όπως, επίσης, προαναφέρθηκε (βλ. ενότητα Δ.1.3.2, όπου και παράθεση σχετικής ενωσιακής νομολογίας), οι διατάξεις των άρθρων 1 του ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ καταλαμβάνουν ουσιαστικά μορφές συμπαιγνίας που μετέχουν της ίδιας φύσης, διακρίνονται δε μόνο κατά την έντασή τους και τις επιμέρους μορφές υπό τις οποίες εκδηλώνονται. Μια σύμπραξη μπορεί να συνιστά ταυτόχρονα «συμφωνία» και «εναρμονισμένη πρακτική» κατά την έννοια των σχετικών διατάξεων του νόμου και ο εν λόγω χαρακτηρισμός δεν είναι κρίσιμος για τη στοιχειοθέτηση τυχόν παράβασης. Περαιτέρω, διάφορες αυτής της μορφής συμπεριφορές μπορούν να συνιστούν διαφορετικές εκδηλώσεις μιας και της αυτής παράβασης των άρθρων που προαναφέρθηκαν. Συνεπώς, ένα σύνολο εκδηλώσεων συμπεριφοράς πλειόνων επιχειρήσεων μπορεί να συνιστά έκφραση ενιαίας παράβασης, που εμπίπτει εν μέρει στην έννοια της συμφωνίας και εν μέρει στην έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής.

248. Όπως θα καταδειχθεί αναλυτικά κατωτέρω, καθένα από τα εμπλεκόμενα μέρη (συμπράττουσες επιχειρήσεις και ΣΠΕΕ) συμμετείχαν στην υπό κρίση αντι-ανταγωνιστική σύμπραξη κατά την προαναφερόμενη έννοια. Πιο συγκεκριμένα:

249. Κατά πάγια νομολογία, η συμμετοχή επιχειρήσεων σε συναντήσεις στις οποίες έλαβαν χώρα συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές θίγουσες τον ανταγωνισμό, χωρίς να αντιταχθούν σαφώς σε αυτές, αποτελεί επαρκή απόδειξη της συμμετοχής και ευθύνης των εν λόγω επιχειρήσεων στη σύμπραξη – ανεξαρτήτως του αν οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις συμμορφώθηκαν τελικά με τα αποτελέσματα/συμφωνηθέντα των σχετικών συναντήσεων[463]. Όταν, δηλαδή, αποδειχθεί ότι μία επιχείρηση συμμετείχε σε συναντήσεις, κατά τις οποίες αποφασίστηκαν ή/και σχεδιάστηκαν πρωτοβουλίες για τις

[462] Βλ. ενδεικτικά Απόφαση ΠΕΚ Τ-202/98 Tate & Lyle κατά Επιτροπής, σκ. 60.

[463] βλ. ενδεικτικά Αποφάσεις ΔΕΚ C-204/00 κλπ. Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκ. 249 και 291, 323, 330-331, ΔΕΚ C-49/92 P, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, σκ. 95-100, ΔΕΚ C-199/92 P, Huls κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 174, 180-183 και ΔΕΚ C-510/06 P, Archer Daniels Midland Co. κατά Επιτροπής, σκ. 119. Βλ. επίσης Απόφαση ΔΕΚ C-291/98 P, Sarrio κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 50, Απόφαση ΠΕΚ Τ-334/94, Sarrio S.A. κατά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 118, ΠΕΚ Τ-67/00, Τ-68/00, Τ-71/00 και Τ-78/00, JFE Engineering κατά Επιτροπής, Συλλ. ΙΙ-2501, σκ. 327, ΠΕΚ Τ-48/00, Corus UK Ltd κατά Επιτροπής, Συλλ. ΙΙ-2325, σκ. 116, ΠΕΚ Τ-50/00, Dalmine SpA κατά Επιτροπής, Συλλ. ΙΙ-2395, σκ. 162, ΠΕΚ Τ-7/89, HerculesChemicals κατά Επιτροπής, Συλλ. σ. ΙΙ-1711, σκ. 232, καθώς και ΠΕΚ Τ-303/02, Westfalen Gassen κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 97.

τιμές ή/και ανταλλάχθηκαν πληροφορίες μεταξύ ανταγωνιστών που αφορούν την τιμολογιακή πολιτική που αυτοί σκοπεύουν να υιοθετήσουν στην αγορά, εναπόκειται στην επιχείρηση να αποδείξει ότι δεν συμμετείχε στις συννενοήσεις αυτές (και, ειδικότερα, να προβάλει στοιχεία ικανά που να αποδεικνύουν ότι η συμμετοχή της στις εν λόγω συναντήσεις εστερείτο κάθε πνεύματος στρεφόμενου κατά του ανταγωνισμού). Και τούτο, διότι τεκμαίρεται ότι οι μετέχουσες σε διαβούλευση επιχειρήσεις, οι οποίες εξακολουθούν να δραστηριοποιούνται στην αγορά, δεν μπορούν παρά να λάβουν, άμεσα ή έμμεσα, υπόψη τις πληροφορίες που ανταλλάσσονται κατά τη διάρκεια των συναντήσεων αυτών για να καθορίσουν τη δική τους εμπορική πολιτική στην αγορά. Τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο, όταν η διαβούλευση γίνεται σε τακτά διαστήματα και επί μακρό χρονικό διάστημα[464].

250. Εν προκειμένω, προκύπτει μετά βεβαιότητας ότι οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις συμμετείχαν σε συναντήσεις με το αυτό περιεχόμενο. Δηλαδή, σε συναντήσεις, κατά τις οποίες αποφασίστηκαν ή/και σχεδιάστηκαν πρωτοβουλίες για τις τιμές ή/και ανταλλάχθηκαν πληροφορίες μεταξύ ανταγωνιστών που αφορούν την τιμολογιακή πολιτική που αυτοί σκοπεύουν να υιοθετήσουν στην αγορά (βλ. κεφάλαιο Ε ανωτέρω). Στόχος, η συμφωνία επί συγκεκριμένων τιμών ή/και επιπέδου τιμών ή/και, τουλάχιστον, η εξάλειψη της προηγούμενης αβεβαιότητας ως προς την μελλοντική συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους. Σε συνέχεια της εναρμονισμένης δράσης που αποφασίσθηκε στις επίμαχες συναντήσεις / συνεννοήσεις, οι εμπλεκόμενες αυτές επιχειρήσεις ασφαλώς και έλαβαν υπόψη τις πληροφορίες που δέχθηκαν κατά τη διάρκεια των συναντήσεων για να καθορίσουν την εμπορική πολιτική που επρόκειτο να ακολουθήσουν στην αγορά[465]. Περαιτέρω, συμμετείχαν τακτικά και συστηματικά στις εν λόγω συναντήσεις/συνεννοήσεις με αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού κατά τα προεκτεθέντα, χωρίς να εκδηλώσουν σαφώς την αντίρρησή τους.

251. Επίσης, στην προκειμένη περίπτωση, η προαναφερθείσα αντι-ανταγωνιστική σύμπραξη (βλ. κεφάλαιο Ε) προκύπτει κατ' ανάγκην από τη συντρέχουσα δράση πλειόνων επιχειρήσεων, που είναι μεν όλες φυσικοί συναυτουργοί της παράβασης, των οποίων όμως η συμμετοχή μπορεί να προσλαμβάνει διαφορετικές μορφές, αναλόγως ιδίως της θέσεως κάθε επιχείρησης στην αγορά, των στόχων τους οποίους επιδιώκει και των τρόπων εκτέλεσης, τους οποίους έχει επιλέξει ή έχει κατά νουν. Το γεγονός, ωστόσο, ότι κάθε επιχείρηση μετέχει στην παράβαση με το δικό της τρόπο δεν αποκλείει την ευθύνη της για ολόκληρη την παράβαση, περιλαμβανομένης και της συμπεριφοράς που υλοποιείται μεν από άλλες μετέχουσες επιχειρήσεις, που συμμερίζονται όμως τον ίδιο αντίθετο στον ανταγωνισμό σκοπό ή αποτέλεσμα[466]. Άλλωστε, παράβαση των άρθρων 1

---

[464] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΚ C-49/92, Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, ό.π. σκ.121.

[465] Βλ ενδεικτικά Απόφαση ΔΕΚ C-49/92 Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, σκ. 96, 110 και 121.

[466] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΚ C-49/92 Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, σκ. 65 και 78-80, ΠΕΚ T-29/05, Deltafina SpA κατά Επιτροπής και ΠΕΚ T-99/04, AC-Treuhand κατά Επιτροπής, Συλλ. II-1501, 131 επ. Βλ. επίσης συνεκδ. υποθέσεις T-109/02 κ.αλ. Bolloré SA κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκ. 312 και 419 επ.

ν.703/77 και 101 ΣΛΕΕ μπορεί να προκύπτει όχι μόνον από μεμονωμένη ενέργεια, αλλά και από σειρά ενεργειών ή ακόμη από διαρκή συμπεριφορά. Το συμπέρασμα αυτό δεν μεταβάλλεται για το λόγο ότι ένα ή περισσότερα στοιχεία αυτής της σειράς ενεργειών ή η διαρκής αυτή συμπεριφορά θα μπορούσαν να συνιστούν και αφ' εαυτών παράβαση των ίδιων άρθρων.

252. Συναφώς, προκειμένου να εξακριβωθεί εάν μία επιχείρηση συμμετείχε στη σύμπραξη, δεν είναι αναγκαίο να αποδειχθεί η συμμετοχή της σε όλες τις επιμέρους δραστηριότητες αυτής. Η επιχείρηση που συμμετέχει στην παράνομη σύμπραξη, και προβαίνει σε ενέργειες, οι οποίες συμβάλλουν στην επίτευξη του κοινού σκοπού, φέρει επίσης ευθύνη για τις πράξεις των υπολοίπων μερών, οι οποίες εντάσσονται στην ίδια παράβαση, και μάλιστα για ολόκληρο το χρονικό διάστημα της συμμετοχής της[467]. Αρκεί να συνέβαλε, με τη συμπεριφορά της, στον κοινό σκοπό τον οποίο επιδίωκαν όλοι οι μετέχοντες στη σύμπραξη και να γνώριζε τις συγκεκριμένες ενέργειες που σχεδιάζονταν ή εφαρμόζονταν από άλλες επιχειρήσεις προς επίτευξη του ίδιου σκοπού ή να μπορούσε ευλόγως να τις προβλέψει και αποδεχόταν το σχετικό κίνδυνο[468]. Μια επιχείρηση, η οποία εγκρίνει σιωπηρά μία παράνομη πρωτοβουλία, χωρίς να αποστασιοποιηθεί δημοσίως από το περιεχόμενό της ή να την καταγγείλει στις διοικητικές αρχές, έχει ως αποτέλεσμα να ενθαρρύνει τη συνέχιση της παραβάσεως και να δυσχεραίνει την αποκάλυψή της[469]. Η συνέργεια αυτή μπορεί να επισύρει την ευθύνη της επιχειρήσης στο πλαίσιο ενιαίας συμφωνίας[470].

253. Στο ίδιο πλαίσιο, το ότι μια επιχείρηση δεν έχει μετάσχει σε όλα τα συστατικά στοιχεία μιας σύμπραξης, ή ότι έχει διαδραματίσει ήσσονα ρόλο σε όσες πτυχές έχει μετάσχει, δεν λαμβάνεται υπόψη κατά την απόδειξη της υπάρξεως παραβάσεως και συνακόλουθης συμμετοχής από μέρους της. Τα στοιχεία αυτά συνεκτιμώνται μόνον κατά την επιμέτρηση του προστίμου[471] (βλ. ενότητα Θ κατωτέρω).

---

[467] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΚ C-49/92 Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, ιδίως σκ. 82-87.

[468] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΚ C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκ. 83. Σύμφωνα με τα ενωσιακά δικαστήρια (ΔΕΚ C-49/92 Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, ό.π.), το συμπέρασμα αυτό δεν αντιφάσκει προς την αρχή ότι η ευθύνη για τέτοιου είδους παραβάσεις είναι προσωποπαγής, ούτε οδηγεί σε παραγνώριση των περί αποδείξεως κανόνων, ή σε προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας των εμπλεκομένων επιχειρήσεων. Βλ. επίσης συνεκδ. υποθέσεις T-109/02 κ.αλ. Bolloré SA κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκ. 312 και 419 επ.

[469] Οι επιχειρήσεις δεν μπορούν να δικαιολογούν την παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού με το πρόσχημα ότι τις εξώθησε στην παράβαση αυτή η συμπεριφορά άλλων επιχειρηματιών – βλ. απόφαση ΠΕΚ συνεκδ. υποθ. T-25/95 επ. Cimenteries CBR SA κ.α. Συλλ. II (B)-491 επ. σκ. 2557 και απόφαση ΔΕΚ της 7.11.2004, υπόθ. C-204/00, ό.π. σκ, 81-86. Βλ. επίσης Αποφάσεις ΔΕΚ C-199/92 P, Hóls κατά Επιτροπής, σκ. 155, και 1999, καθώς και ΔΕΚ C-49/92 P, Επιτροπή κατά AnicPartecipazioni, σκ. 96.

[470] Βλ. ενδεικτικά ΔΕΚ C-204/00, ό.π., σκ.. 80-87, 328 και ΠΕΚ T-303/02, ό.π. σκ. 101-103 και 124.

[471] Υπό το πνεύμα αυτό, βλ. ΔΕΚ C-49/92 P, Επιτροπή κατά AnicPartecipazioni, οπ.π, σκ. 65 και 90. Βλ. επίσης Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, οπ.π. σκ. 23 και 86, και ΠΕΚ T-21/99, Dansk Rörindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκ.. 113 και 145 και AC- Treuhand AG κατά Επιτροπής, ό.π. σκ. 132.

ΣΤ.2. ΣΥΜΠΡΑΤΤΟΥΣΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

254. Η εξακρίβωση της συμμετοχής κάθε μίας επιχείρησης στην υπό εξέταση σύμπραξη, βασίσθηκε σε συσχέτιση, συνδυαστική ερμηνεία και συνολική αξιολόγηση στοιχείων του φακέλου, και ιδίως στις χειρόγραφες σημειώσεις / πρακτικά που εντοπίστηκαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ, σε λοιπά έγγραφα που βρέθηκαν σε κάποιες ελεγχόμενες εταιρίες, καθώς και στις καταθέσεις εκπροσώπων των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων. Σημειωτέον ότι οι χειρόγραφες σημειώσεις δεν αναφέρουν πάντοτε ονομαστικά τους παρόντες και την επιχειρηματική τους ιδιότητα ή την εταιρία που εκπροσωπούν. Ως εκ τούτου, η ΓΔΑ ζήτησε από τις ελεγχόμενες εταιρίες και το ΣΠΕΕ να επιβεβαιώσουν τη σχέση των καταγεγραμμένων ονομάτων με τις ελεγχόμενες πτηνοτροφικές επιχειρήσεις. Ως αποτέλεσμα, ήταν δυνατό να αντιστοιχηθούν τα ονόματα των παρόντων στις συναντήσεις με τις εκπροσωπούμενες απ’ αυτούς επιχειρήσεις (βλ. και Παράρτημα 2)[472]. Έχουν ληφθεί, επίσης, υπόψη οι προσκλήσεις και λοιπές αποστολές εγγράφων του ΣΠΕΕ προς τις επιχειρήσεις – μέλη του.

255. Με βάση τα στοιχεία του φακέλου, όπως αυτά περιγράφονται στο κεφάλαιο Ε της παρούσης, ακολουθεί μία συγκεντρωτική απεικόνιση της συμμετοχής κάθε εμπλεκόμενης επιχείρησης στις επιβεβαιωθείσες συναντήσεις, κατ’ έτος για τη χρονική περίοδο 1997 – 2008, με αντικείμενο, μεταξύ άλλων, τον καθορισμό τιμών:

Πίνακας 4

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΤΑΙΡΙΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ										ΣΥΝΟΛΟ
	1997	1998	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2007*	2008*	
ΑΠΣΙ ΠΙΝΔΟΣ	6	2	7	3	5	3	3	2	3	3	**37**
Θ. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ ΑΒΕΕ	6	2	7	3	4	4	3	1	3	3	**36**
ΑΦΟΙ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗ ΑΒΕΕ	6	2	5	1	4	3	3	2	3	3	**32**
Δ. ΚΕΛΑΪΔΙΤΗΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ[473]	6	0	6	3	5	5	3	2	2	0	**32**
ΑΠΣ ΑΡΤΑΣ	3	2	5	2	4	4	3	2	3	3	**31**
ΑΜΒΡΟΣΙΑΔΗΣ ΑΒΕΕ[474]	0	1	7	3	3	4	3	1	3	2	**27**
ΑΓΡΟΖΩΗ ΑΒΕΕ[475]	1	2	4	3	1	4	3	2	3	3	**26**
ΚΟΤΙΝΟ ΑΕΒΕ	0	0	0	2	2	6	2	2	3	0	**17**

[472] Σε πολλές από τις συναντήσεις παρίσταντο περισσότεροι του ενός εκπρόσωποι για κάποιες εταιρίες. Σε ελάχιστες μόνον περιπτώσεις δεν στάθηκε δυνατό να γίνει ταυτοποίηση και σύνδεση των ατόμων με εταιρίες στις συναντήσεις αυτές

[473] Σημειώνεται ότι οι προσκλήσεις του 2007 απευθύνονται στην εταιρία Δ. Κελαϊδίτης ΑΕ., μητρική της ελεγχόμενης μέχρι το 2006. Δεδομένου ότι η Δ. Κελαϊδίτης ΑΕ είναι κρεοπαραγωγική και όχι πτηνοτροφική, καθώς και ότι από το 2006 δεν υπάρχει σχέση με την ελεγχόμενη, κρίνεται ότι πρόκειται για τυπογραφικό λάθος και οι προσκλήσεις απευθύνονται στη Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ.

[474] Η εταιρία Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ ιδρύθηκε το 1999 κατόπιν μετατροπής της μέχρι τότε ομόρρυθμης και προηγουμένως ατομικής επιχείρησης. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Παράρτημα 1.

[475] Σημειώνεται ότι η εταιρία Αγροζωή ΑΒΕΕ προέκυψε ύστερα από συγχώνευση των εταιριών Σύνκο ΑΒΕΕ και Αγροτική Ζωοτεχνική Ηπείρου ΑΕ το 2006.

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΤΑΙΡΙΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ										ΣΥΝΟΛΟ
	1997	1998	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2007*	2008*	
ΜΑΖΑΡΑΚΙ ΑΒΕΕ[476]	-	-	-	0	1	5	3	2	3	3	**17**
ΥΙΟΙ Π. ΣΑΡΑΜΟΥΡΤΣΗ ΑΒΕΕ	0	1	6	1	0	1	3	1	2	0	**15**
ΦΡΕΣΚΟΤ ΑΕ	1	1	4	1	0	0	2	0	3	1	**13**
HQF AET[477]	6	0	5	0	0	0	0	0	2	0	**13**
ΑΓΓΕΛΑΚΗΣ ΑΕ	1	1	1	0	2	0	1	0	3	3	**12**
ΒΙΟΚΟΤ ΑΕ[478]	-	-	-	-	0	0	0	0	3	3	**6**
* *Σημειώνεται ότι για τα έτη 2007 και 2008 έχουν εντοπιστεί στοιχεία προσκλήσεων σε συνάντηση και όχι πρακτικά συναντήσεων*											

256. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι οι επιχειρήσεις οι οποίες είχαν υπογράψει την αρχική συμφωνία (το «Συμφωνητικό - Πρακτικό») για τις τιμές πώλησης των προϊόντων τους το 1997[479] έχουν συνεπέστατη παρουσία στις υπό εξέταση συναντήσεις, και μάλιστα είναι αυτές με τη συστηματικότερη παρουσία – με εξαίρεση την Αφοί Μιμίκου ΑΕ, η οποία μετά την αλλαγή της διοίκησης και την απόκτηση του ενεργητικού της από την HQF ΑΕΤ[480] το 2000 άλλαξε στάση ως προς την κρινόμενη σύμπραξη. Ειδικότερα, οι πλέον συνεπείς φαίνεται να είναι οι:

- ΑΠΣΙ Πίνδος με συμμετοχή σε 37 συναντήσεις,
- Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ με συμμετοχή σε 36 συναντήσεις, καθώς και οι
- ΑΠΣ Άρτας Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ που συμμετείχαν σε 30 και πλέον συναντήσεις έκαστος.

Η συμμετοχή του ΑΠΣΙ Πίνδος και του ΑΠΣ Άρτας στις εν λόγω συναντήσεις – παρά το γεγονός ότι δεν ανήκουν στο ΣΠΕΕ αλλά είναι μέλη άλλου, συνεταιριστικού,

[476] Σημειώνεται ότι η εταιρία Μαζαράκι ΑΒΕΕ ιδρύθηκε στις αρχές του 2001. Ωστόσο, ο Αντιπρόεδρος και Διευθύνοντας Σύμβουλος αυτής, κ. Αδ. Συρίγος, κατείχε, όπως δήλωσε στην από […] κατάθεσή του, το […]% της εταιρίας Σαρ-Συρ ΑΕ (δεν δραστηριοποιείται πλέον) και μέσω αυτής καταγράφεται ως παρών σε προγενέστερες του 2001 συναντήσεις. Επιπλέον, ο κ. Συρίγος έχει οριστεί από το Σεπτέμβριο του 2006 διαχειριστής της συνδεδεμένης από την ίδια χρονιά Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. και Παράρτημα 1.

[477] Η εταιρία έγινε μέλος του ΣΠΕΕ το 2000 κατόπιν απόκτησης του ενεργητικού της Αφοί Μιμίκου ΑΕ, πριν διαχωρίσει τη θέση της μέσω εξώδικης διαμαρτυρίας: βλ. υπ' αριθμ. πρωτ. 8355/28.12.2010 απαντητική επιστολή.

[478] Σημειώνεται ότι ο κ. Ι. Ζούρας, πρόεδρος της Ζούρας Φαρμ ΑΕ, είναι αδερφός του κ. Τ. Ζούρα, Προέδρου και Διευθύνοντα Συμβούλου της ελεγχόμενης Βιοκότ ΑΕ και καταγράφεται ως παρών σε 7 συναντήσεις πριν το 2002. Οι εταιρίες Ζούρας Φαρμ ΑΕ και Βιοκότ ΑΕ είναι στενά συνδεδεμένες ενώ ο κ. Ι. Ζούρας είναι σύμβουλος της Βιοκότ ΑΕ επί θεμάτων πωλήσεων (βλ. σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. 945/2.2.2012 απαντητική επιστολή της Βιοκότ ΑΕ). Επίσης, για το 2007 οι προσκλήσεις στέλνονται στη Ζούρας Φαρμ ΑΕ. Σημειώνεται ότι οι δύο εταιρίες συστεγάζονται ([…]).

[479] Έγγραφο με ημερομηνία 11/9/97 (στοιχείο ελέγχου 35 ΑΠ) φέρει τις υπογραφές των αντιπροσώπων των κάτωθι εταιρειών: ΑΠΣΙ Πίνδος, Μιμίκος ΑΕ, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), ΑΠΣ Άρτας, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ και Ντεγιάννης Ευβοϊκή Φάρμα (εταιρία που δεν δραστηριοποιείται πλέον).

[480] Όπως φαίνεται κι από τις εξώδικες ενέργειες που ακολούθησε η εταιρία κατά του ΣΠΕΕ κι έχουν αναφερθεί σε άλλο σημείο της παρούσης.

συνδέσμου[481] – επιβεβαιώνεται, πέραν από την πληθώρα έγγραφων στοιχείων που συνιστούν άμεση απόδειξη για τη συμμετοχή τους, και από την κατάθεση του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ].

Σημειωτέον, ότι η ως άνω συγκεντρωτική απεικόνιση της συμμετοχής κάθε εμπλεκόμενης επιχείρησης βασίζεται αποκλειστικά και μόνον στα στοιχεία που εντοπίστηκαν κατά τους επιτόπιους ελέγχους που διενήργησε η υπηρεσία. Ωστόσο, όπως περιγράφηκε στην ενότητα Ε.2.2 ανωτέρω, μαρτυρίες και λοιπά συγκλίνοντα στοιχεία καταδεικνύουν μετά βεβαιότητας ότι κατά την εξεταζόμενη χρονική περίοδο πραγματοποιήθηκαν περισσότερες αντίστοιχες συναντήσεις – τόσο εντός, όσο και εκτός Συνδέσμου – το πλήθος των οποίων δεν είναι δυνατό να προσδιοριστεί επακριβώς.

Παράλληλα, όπως προαναφέρθηκε, τα στοιχεία του φακέλου καταδεικνύουν ότι η διατήρηση της υφιστάμενης κατανομής πελατείας ήταν βασική συμπληρωματική παράμετρος της υπό εξέταση αντι-ανταγωνιστικής σύμπραξης. Οι παρευρισκόμενοι ανταγωνιστές συμφωνούσαν, όχι μόνο στον άμεσο καθορισμό των τιμών πώλησης, ενίοτε δε και των τιμών αγοράς (ενιαία τιμολογιακή πολιτική), αλλά και στη μη διατάραξη της υπάρχουσας κατανομής πελατείας, προκειμένου ιδίως να παγιωθεί ο συντονισμός των τιμών και να διασφαλισθεί η συμμόρφωση των συμπραττουσών εταιριών με τα συμφωνηθέντα. Οι επιχειρήσεις που είχαν μεγαλύτερη συμμετοχή στις συναντήσεις που συμφωνούνταν οι τιμές, συμμετέχουν και στις περισσότερες συναντήσεις με θέμα την κατανομή πελατείας. Πράγματι, και δεδομένου ότι οι συναντήσεις στις οποίες συμφωνείται «να μην μπαίνει κανείς στο μαγαζί του άλλου» ή κάτι ανάλογο είναι υποσύνολο των συναντήσεων στις οποίες συμφωνούνται και τιμές, παρατηρείται – σε μεγάλο βαθμό – ταύτιση των συμμετεχουσών εταιριών στις συναντήσεις όπου συζητούνταν ο καθορισμός τιμών με τις συμμετέχουσες σε συναντήσεις στις οποίες συζητούνταν η κατανομή πελατείας. Οι πιο «συνεπείς» επιχειρήσεις εν προκειμένω είναι και πάλι η Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ και η Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, με συμμετοχή σε 9 από τις συνολικά 12 συναντήσεις, για τις οποίες βρέθηκαν έγγραφα στοιχεία άμεσης απόδειξης για συζητήσεις σχετικά με κατανομή πελατείας. Ακολουθούν ο ΑΠΣΙ Πίνδος, η Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ και ο ΑΠΣ Άρτας. Σημειώνεται, και πάλι, η συμμετοχή των συνεταιρισμών ΑΠΣΙ Πίνδος και ΑΠΣ Άρτας και στις συζητήσεις αυτές, παρά το ότι δεν είναι μέλη του ΣΠΕΕ, γεγονός άλλωστε που επαληθεύεται και από τη δήλωση του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ][482].

ΣΤ.2.1. Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος και ΑΠΣ Άρτας

[481] Πρόκειται για το σύνδεσμο Πτηνοτροφική – Συνεταιριστική Ένωση, που αποτελεί το κλαδικό όργανο των συνεταιριστικών επιχειρήσεων. Με βάση τα στοιχεία του φακέλου, και η ίδια η Πτηνοτροφική-Συνεταιριστική Ένωση φέρεται να συμμετείχε σε ορισμένες συναντήσεις: πιο συγκεκριμένα, οι κκ […] εκπροσωπούν την […]. Κατά το διάστημα εκείνο ο […] ήταν επίσης Πρόεδρος του ΑΠΣΙ Πίνδος και ο […] του ΑΠΣ Άρτας. Επίσης, σε κάποιες συναντήσεις καταγράφεται ως παρών ο […], υπάλληλος της […].

[482] Βλ. από […] κατάθεση του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ].

257. Οι επιχειρήσεις αυτές παρουσιάζουν έντονη και συνεπή συμμετοχή στην εξεταζόμενη αντιανταγωνιστική σύμπραξη. Όπως προκύπτει από τον ανωτέρω συγκεντρωτικό πίνακα στη βάση των προεκτεθέντων στις ενότητες Ε.2 και Ε.3, στα ανευρεθέντα έγγραφα στοιχεία αποτυπώνονται ως παρούσες σε πλήθος συναντήσεων, και δη σε 36, 37 και 31 συναντήσεις, αντίστοιχα, από το 1997 έως και τουλάχιστον το 2008. Για δε τον ΑΠΣ Άρτας προκύπτουν έγγραφα στοιχεία και για συνάντηση στα γραφεία του το 2010.

258. Σημειωτέον ότι οι τρείς αυτές επιχειρήσεις διαθέτουν τα υψηλότερα μερίδια στη σχετική αγορά και συγκεκριμένα […] αντίστοιχα κατά το έτος 2010, πραγματοποιούν δε περίπου το […] του συνολικού κύκλου εργασιών του πτηνοτροφικού κλάδου και, συνεπώς, διαθέτουν μεγάλη παραγωγική ικανότητα και επηρεάζουν σημαντικά την αγορά[483].

259. Από τη συνολική και συνδυαστική θεώρηση όλων των στοιχείων, ιδίως των εγγράφων και των καταθέσεων, συνάγεται ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις (Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος και ΑΠΣ Άρτας) έχουν πρωταγωνιστήσει τόσο στη σύσταση, όσο και στην μετέπειτα εξέλιξη της αντι-ανταγωνιστικής σύμπραξης. Η άποψη αυτή στηρίζεται τόσο στα έγγραφα στοιχέια των επιτόπιων ελέγχων, τα οποία καταγράφουν τους μετέχοντες στις συναντήσεις και άρα τη συχνότητα συμμετοχής τους, όσο και στην άποψη που οι ίδιοι οι συμμετέχοντες είχαν διαμορφώσει για τον ρόλο των τριών αυτών επιχειρήσεων στην εξεταζόμενη σύμπραξη.

260. Χαρακτηριστική είναι η μαρτυρία του εκπροσώπου της […], ο οποίος αναφέρεται στην ανελλιπή παρουσία τους στις παράνομες συναντήσεις (βλ. σημείο κατάθεσης «*Πάντα ήταν ο Πρόεδρος του Συνδέσμου. Δεν μπορώ να τους θυμηθώ όλους. Ήταν σίγουρα οι εταιρείες Πίνδος, ΠΣ Άρτα, […], Νιτσιάκος. Αυτοί ήταν τις περισσότερες φορές*»)[484]. Συναφώς, σύμφωνα με άλλη μαρτυρία, η όποια σχετική συνάντηση δεν είχε νόημα χωρίς τη συμμετοχή των μεγάλων επιχειρήσεων του κλάδου[485]. Στο ίδιο πνεύμα και η απάντηση του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], ο οποίος σε ερώτηση των ελεγκτών σχετικά με τις επιχειρήσεις που συμμετείχαν στις συναντήσεις για τα θέματα τιμών δήλωσε ρητά ότι σίγουρα συμμετείχαν ο ΑΠΣ Άρτας και ο ΑΠΣΙ Πίνδος[486]. Ειδικά για τη συμμετοχή των εν λόγω εταιριών, αλλά και της Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, στις συναντήσεις για τον

[483] Όπως προεκτέθηκε, στη σχετική αγορά οι εταιρίες με τις μεγαλύτερες πωλήσεις είναι κατά σειρά: […].

[484] Βλ. κατάθεση [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 2]. Ο […] δήλωσε , επίσης, ότι: *«Μας ενημερώνανε για τις τιμές παρόλο που τους είχα πει ότι εγώ δεν μπορώ να ανεβάσω τις τιμές γιατί προσπαθούσαν να με πείσουν να ανεβάσω τις τιμές […] Με απειλούσανε για να αυξήσω τις τιμές μου»*. Δεδομένου ότι ο […] κάνει λόγο για έντονες πιέσεις κατά τις συναντήσεις προκειμένου να προχωρήσει σε αυξήσεις, είναι εύλογο να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι οι πιέσεις αυτές προέρχονταν από τις υπόλοιπες παρούσες στις συναντήσεις εταιρίες, ήτοι ιδίως από τις επιχειρήσεις ΑΠΣΙ Πίνδος, ΑΠΣ Άρτας και Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ στις οποίες αναφέρεται.

[485] Βλ. κατάθεση […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31–10, σελ. 25.

[486] Βλ. κατάθεση [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ]: *«Από επιχειρήσεις μη μέλη του συνδέσμου συμμετείχαν οι συνεταιρισμοί ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΑΡΤΑΣ, ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ και κάποιοι μικροί»*.

καθορισμό των τιμών, κάνει λόγο και ο […] στην κατάθεσή του: *«[α]υτές οι εταιρείες που συνήθως έμεναν στις συναντήσεις, όταν εγώ έφευγα ήταν οι μεγάλες, όπως π.χ. Πίνδος, ΑΡΤΑ, ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ, Λειβαδίτης»*[487].

261. Αξιοσημείωτη είναι και η διάρκεια της συμμετοχής των εν λόγω επιχειρήσεων στη σύμπραξη: και οι τρείς αυτές επιχειρήσεις είναι συμβαλλόμενα μέρη στο από 11/09/1997 ενυπόγραφο «Συμφωνητικό – Πρακτικό», στο οποίο αποτυπώνεται η συμφωνία μεταξύ των ίδιων (και άλλων εταιριών)[488] για την υιοθέτηση κατώτερων τιμών για το νωπό κοτόπουλο σε όλη την επικράτεια. Με το συγκεκριμένο έγγραφο συμφωνήθηκε και επισήμως, μεταξύ των συμβαλλομένων, η υιοθέτηση ενιαίας τιμολογιακής πολιτικής και αποτυπώθηκε η κύρια συμφωνία για νέες τιμές σε πανελλήνια βάση, σε συνδυασμό με τον όρο περί μη διατάραξης της υφιστάμενης πελατείας. Επισημαίνεται ότι και στις προηγηθείσες συναντήσεις κατά το έτος 1997, συμμετείχαν κατά κύριο λόγο οι εταιρίες που υπέγραψαν το εν λόγω συμφωνητικό. Εν συνεχεία, όπως προκύπτει από τα έγγραφα στοιχεία των συναντήσεων, προσχώρησαν στο παράνομο σχέδιο και άλλοι παραγωγοί.

262. Εξάλλου, πρόσθετα – συγκλίνοντα και επιβεβαιωτικά – στοιχεία καταδεικνύουν, επίσης, πέραν αμφιβολίας τη συμμετοχή των εταιριών στις εν λόγω συναντήσεις με αντικείμενο, μεταξύ άλλων, τον καθορισμό τιμών, καθώς και τη γενικότερη μεταξύ τους επικοινωνία και συνεννόηση στο πλαίσιο της αντιανταγωνιστικής σύμπραξης. Ειδικότερα:

263. Αναφορικά με την εταιρία […]:

- Κατά τον επιτόπιο έλεγχο στην εν λόγω εταιρία, εντοπίστηκε έγγραφο, με το οποίο καθορίζονταν *«ΝΕΕΣ ΚΑΤΩΤΑΤΕΣ ΤΙΜΕΣ ΑΠΟ 1/10/2008»* ανά προϊόν και κανάλι διανομής. Όπως προαναφέρθηκε (ενότητα Ε.2), το εν λόγω έγγραφο φέρει ίδια μορφή και παρόμοιο περιεχόμενο με αντίστοιχο έγγραφο από τα ηλεκτρονικά αρχεία του ΣΠΕΕ, υποδεικνύοντας ευθέως τη συνεπή ενσωμάτωση από την εταιρία των συμφωνηθέντων στην εμπορική πολιτική της. Πιο συγκεκριμένα, από τη συσχέτιση και συνδυαστική ερμηνεία των εν λόγω εγγράφων, συνάγεται ότι οι νέες αυτές κατώτατες τιμές από 1/10/2008 αφορούν σε συμμόρφωση/εφαρμογή των συνεννοήσεων που έλαβαν χώρα στην από 30/9/2008 συνάντηση των Διευθυντών Πωλήσεων, και η οποία με τη σειρά της συγκλίθηκε κατόπιν της από 26/9/2008 πρόσκλησης του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ]. Η διαπίστωση αυτή συνάδει και με την τακτική και συστηματική παρουσία της εταιρίας στις συναντήσεις του Συνδέσμου εν γένει (αναφορικά τόσο με τον καθορισμό τιμών, όσο και με την κατανομή πελατείας).

[487] Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 12].

[488] Συγκεκριμένα: Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος, ΑΠΣ Άρτας, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Αφοί Μιμίκου ΑΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ, , Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ και Ντεγιάννης Ευβοϊκή Φάρμα.

- Επίσης, κατά τον επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία της […], βρέθηκαν έγγραφα τιμών των […] και […][489]. Παρά τους ισχυρισμούς του […] ότι τα σχετικά έγγραφα προέρχονται δήθεν από την αγορά – ισχυρισμός που αντικρούεται από το ίδιο το περιεχόμενο και τη μορφή των σχετικών εγγράφων – τα εν λόγω στοιχεία είναι ενδεικτικά της τακτικής επικοινωνίας μεταξύ των εταιριών στο πλαίσιο της κρινόμενης σύμπραξης. Οι εν λόγω επιχειρήσεις υιοθετούν και εφαρμόζουν τις προηγούμενες συνεννοήσεις μεταξύ ανταγωνιστών για τις τιμές, ενώ η ανταλλαγή των τιμοκαταλόγων εντάσσεται σε ένα μηχανισμό ελέγχου συμμόρφωσης – εφαρμογής των συμφωνηθέντων (βλ. και ενότητα Ε.2.3 ανωτέρω).
- Ακόμη, βρέθηκε και εσωτερικό έγγραφο με ημερομηνία 27/8/2010 και τίτλο «Νέες τιμές» που αναφέρεται την ανάγκη αναπροσαρμογής, λόγω αύξησης του κοστολογίου, των τιμών *πώλησης όλων των προϊόντων κοτόπουλου με ισχύ από την* ***Τετάρτη 1η Σεπτεμβρίου***. Το έγγραφο αυτό, αξιολογούμενο συνδυαστικά με το από 26/8/2010 αντίστοιχο ηλεκτρονικό μήνυμα του υπαλλήλου […] με τίτλο «Αλλαγή Τιμών», το οποίο αναφέρεται επίσης σε αυξήσεις από **1/9** καταδεικνύει, επίσης, την εφαρμογή των συμφωνηθεισών νέων τιμών στο πλαίσιο της εξεταζόμενης σύμπραξης.
- Άλλωστε, το γεγονός ότι λάμβαναν χώρα συζητήσεις για τις τιμές στις συναντήσεις μεταξύ ανταγωνιστών αναγνωρίζει και ο ίδιος ο […], ανεξαρτήτως των λόγων που επικαλείται για τη δικαιολόγησή τους: *«Πάντα όταν συναντιόμασταν πέρα από τα άλλα προβλήματα του κλάδου που συζητιόταν, ετίθετο και το θέμα της κατάρρευσης των τιμών. […]Ακουγόταν το ότι οι τιμές είναι πολύ χαμηλές και ο καθένας πρέπει να κάνει κάτι σε ατομικό επίπεδο για να τις ανεβάσει. […]. Πάντα όταν υπήρχε μια συνθήκη κατάρρευσης του κλάδου συζητιόταν και το θέμα των τιμών»* [490].
- Συναφώς, το ίδιο παραδέχθηκε ο […] και κατά την ακροαματική διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής (βλ. ιδίως ενότητα Ε.4.2.1 ανωτέρω).
- Συμπερασματικά, με βάση τα στοιχεία του φακέλου, προκύπτει ότι η […] πρωτοστατεί στη σύσταση της σύμπραξης, στην οποία και συμμετέχει ανελλιπώς τουλάχιστον από το 1997 έως το 2010.

264. Αναφορικά με […], προκύπτει ότι συμμετείχε ενεργά στη σύμπραξη τουλάχιστον από το 1997, οπότε και συνυπέγραψε και το προαναφερόμενο «Συμφωνητικό – Πρακτικό» της 11/09/1997. Και τούτο, παρότι δεν είναι μέλος του ΣΠΕΕ. Τα έγγραφα στοιχεία για τις επίμαχες συναντήσεις μαρτυρούν το συνεπή και σημαντικό του ρόλο στις συνεννοήσεις σχετικά τόσο με το συντονισμό της τιμολογιακής πολιτικής, όσο και την κατανομή πελατείας. Συνάγεται, μάλιστα, ότι ορισμένες από τις παράνομες συναντήσεις

---

[489] Τιμοκατάλογοι του […] για το 2007, στους οποίους καταγράφεται αναλυτική λίστα τιμών ανά κατηγορία προϊόντος, καθώς και έγγραφο τιμών του […], στο οποίο προσδιορίζεται η τιμή ανά προϊόν και ανά περιοχή διανομής.

[490] Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 10].

διεξήχθηκαν στα γραφεία […][491]. Από την πλευρά του, ο […], αναγνωρίζει τη συμμετοχή του στις συναντήσεις κατόπιν πρόσκλησης του ΣΠΕΕ, όπως προεκτέθηκε, αλλά όχι με σκοπό τον καθορισμό των τιμών. Ωστόσο, τα έγγραφα που συλλέχθηκαν κατά τους επιτόπιους ελέγχους (βλ. ενότητες Ε.2 και Ε.3 ανωτέρω) συνιστούν άμεση απόδειξη ότι αντικείμενο των σχετικών συναντήσεων, στις οποίες ομολογεί ότι συμμετείχε, ήταν μεταξύ άλλων και ο συντονισμός της εμπορικής πολιτικής των συμμετεχόντων σε θέματα τιμών και πελατείας. Σημειωτέον ότι κατά τον έλεγχο στα γραφεία του Συνδέσμου μετά την έναρξη της έρευνας της Επιτροπής Ανταγωνισμού, βρέθηκε απαντητική επιστολή του […] επί της πρόσκλησης του ΣΠΕΕ για συνάντηση στις 7/9/2010, με την οποία αρνείται τη συμμετοχή του, γιατί όπως αναφέρει *«[...]»*. Δεδομένης της τακτικής συμμετοχής […] στις συναντήσεις στα γραφεία του ΣΠΕΕ ([…] έχει παρεβρεθεί μέσω εκπροσώπων του στις περισσότερες συναντήσεις[492]), η όψιμη αυτή «αποστασιοποίηση» δεν μπορεί παρά να συνδέεται, κατά την κρίση της Επιτροπής, με την ειδικότερη θεματολογία της εν λόγω συνάντησης, η οποία και αφορούσε την αντιμετώπιση του *«[θ]έματος που προέκυψε με την Επιτροπή Ανταγωνισμού[...]»*[493]. Άλλωστε, ακόμη και από την ίδια την κατάθεση του […] κατά την ακροαματική διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής, συνάγεται ότι καθόλη τη διάρκεια της υπό κρίσης σύμπραξης η εταιρία δεν είχε διατυπώσει κάποια αντίρρηση ή επιφύλαξη σε όσα συζητούνταν στις επίμαχες συναντήσεις (παρά την εκτίμησή της ότι οι εν λόγω συζητήσεις / συνεννοήσεις δεν είχαν το χαρακτήρα συμφωνίας που μπορούσε τυχόν να εφαρμοστεί στην πράξη): «*Ερώτηση: Έστω να δεχτώ ότι σας τα έφερνε ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ]. Πού διατυπώνονταν η άρνησή σας; Απάντηση: Αυτό ήταν το μόνο λάθος γιατί δεν υποψιαζόμαστε ότι θα υπάρξει κάποιο θέμα το να κάθεσαι να ακούς κάποιον και δεν λες την αντίδρασή σου ότι κάποια στιγμή αυτό θα σε κατηγορήσουν […] Ερώτηση: Τώρα που είσαστε υποψιασμένοι τι θα είχατε κάνει αν ξέρατε; Απάντηση: Τη στιγμή που θα έμπαινε το ζήτημα με τις τιμές, θα σηκωνόμουνα και θα έφευγα, γιατί δεν με αφορούσαν αυτές οι τιμές […]*»[494].

265. Συναφώς, αναφορικά με […]:

- Παρουσιάζει ιδιαίτερα ενεργό ρόλο στη σύμπραξη, στην οποία και συμμετέχει τουλάχιστον από το 1997, οπότε και συνυπέγραψε και το προαναφερόμενο «Συμφωνητικό – Πρακτικό» της 11/09/1997. Τα έγγραφα στοιχεία για τις επίμαχες συναντήσεις μαρτυρούν το συνεπή και σημαντικό του ρόλο στις συνεννοήσεις σχετικά τόσο με το συντονισμό της τιμολογιακής πολιτικής, όσο και την κατανομή πελατείας. Συνάγεται, μάλιστα, ότι παράνομες συναντήσεις πραγματοποιήθηκαν και

---

491 Βλ. πρακτικά συνάντησης […].

492 Σημειώνεται ότι ο […] παρίστατο ως εκπρόσωπος […], σε 11 από τις συνολικά […] συναντήσεις στις οποίες συμμετείχε […]. Στις λοιπές συναντήσεις, […] εκπροσωπείται από τους κκ […].

493 Κατά την κατάθεση του […] - [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 1], στα γραφεία της ΓΔΑ, ο τελευταίος δήλωσε ότι: *«Η πρόσκληση με ημερομηνία 6-9-2010, η οποία απ' ότι θυμάμαι αφορούσε συζήτηση για να αντιμετωπίσουμε το θέμα που προέκυψε με την Επιτροπή Ανταγωνισμού [...]»*.

494 Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης […].

στα γραφεία του[495]. Ο […], παραδέχτηκε τόσο τη διενέργεια συναντήσεων όσο και τη συμμετοχή […] σε αυτές, ωστόσο υποστήριξε ότι *«αν έλεγαν για τιμές μετά τα θεσμικά σοβαρά θέματα του κλάδου εγώ έφευγα, […]»*. Ωστόσο, τα έγγραφα που συλλέχθηκαν κατά τους επιτόπιους ελέγχους (βλ. ενότητες Ε.2 και Ε.3 ανωτέρω) συνιστούν άμεση απόδειξη ότι αντικείμενο των σχετικών συναντήσεων, στις οποίες και συμμετείχε, ήταν μεταξύ άλλων ο καθορισμός τιμών και η κατανομή πελατείας κατά την έννοια των κανόνων του ανταγωνισμού.

- Περαιτέρω, υπενθυμίζεται ότι κατά τον επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία […], βρέθηκε η από 24/6/2010 έκθεση-εισήγηση […], με το εξής χαρακτηριστικό περιεχόμενο: *«Παρά τις προσπάθειες που έγιναν πριν από ένα μήνα περίπου για αύξηση των τιμών, αυτό δεν κατέστη δυνατόν καθώς η μοίρα της Ελληνικής Πτηνοτροφίας, όπως θα διαπιστώσατε κι όσοι είσαστε στη συνάντηση που έγινε […], βρίσκεται σε χέρια ανθρώπων άσχετων με τις επιχειρήσεις και ενίοτε τυχοδιωκτών»*[496].
- Η πιστή εφαρμογή από τον ΑΠΣ Άρτας της συμφωνούμενης τιμολογιακής πολιτικής για το 2010 συνάγεται και από τη συνδυαστική ανάγνωση του από 26/8/2010 ηλεκτρονικού μηνύματος του υπαλλήλου […] προς τους πωλητές […] με θέμα «αλλαγή τιμών» και του από 01/09/2010 χειρόγραφου σημειώματος του[…], το οποίο περιέχει τιμές για τα αντίστοιχα προϊόντα/κανάλι διανομής. Από τα εν λόγω έγγραφα προκύπτει σύμπτωση τόσο ως προς τις σκοπούμενες αυξήσεις στις τιμές του νωπού κοτόπουλου, όσο και ως προς την ημερομηνία εφαρμογής των νέων τιμών στην αγορά[497]. Εξάλλου, το συγκεκριμένο ηλεκτρονικό μήνυμα, συνδυαστικά αξιολογούμενο με το ανωτέρω από 27/8/2010 έγγραφο της […] με τίτλο «Νέες Τιμές» καταδεικνύει ευθέως τη σύγκλιση της τιμολογιακής πολιτικής των προαναφερόμενων εταιριών, σε συνέχεια των μεταξύ τους συννεννοήσεων για αναπροσαρμογή τιμών από 1η Σεπτεμβρίου.

266. Από τα προεκτεθέντα αντικειμενικά και συγκλίνοντα στοιχεία, αλλά και από την έλλειψη οποιασδήποτε ένδειξης περί μεταγενέστερης ρητής αποστασιοποίησης από το κοινό αντι-ανταγωνιστικό σχέδιο, τεκμαίρεται η συνεχής συμμετοχή των ως άνω εμπλεκομένων (Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος και ΑΠΣ Άρτας) καθόλη τη διάρκεια της ενιαίας και διαρκούς παράβασης, δηλαδή από το 1996 έως τουλάχιστον το Σεπτέμβριο του 2010, οπότε και διενήργησε επιτόπιο έλεγχο η Επιτροπή Ανταγωνισμού.

---

495 […].

496 Όπως αναλύεται στην ενότητα Ε.2 ανωτέρω, η εν λόγω συνάντηση συνάγεται ότι συμπίπτει με την περιγραφόμενη στο από 10/5/2010 έγγραφο του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] συνάντηση μεταξύ του ιδιωτικού και συνεταιριστικού τομέα της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας».

497 Ακολούθως παραβάλλονται οι σχετικές καταγραφές - οι πρώτες είναι […] και οι δεύτερες […], αντιστοίχως: «Χονδρέμποροι 2,20» / «Έμποροι κοτόπουλο 2,20», «κρεοπωλεία/ψησταρ 2,40 / Κρεοπώλεία – Ψησταριές Κοτόπουλο 2,40», « ελάχιστη αύξηση 0,15» / «Ελάχιστη αύξηση +0,15euro στο Ολόκληρο», «Τμχ προϊόντα +0,20» / «Αλλαγή τιμών +0,20euro στα Τεμαχισμένα», «ΑΛΥΣΙΔΕΣ 13/9/10!!! νωπό +0,20, τμχ. +0,30» / «Supermarkets Κοτόπουλο +0,20 euro επί της net-net Τεμάχια +0,30euro επί της net-net Αλλαγή τιμών από 13/09».

ΣΤ.2.2. Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ[498], Μαζαράκι ΑΒΕΕ, Αγροζωή ΑΒΕΕ[499] και Κοτίνο ΑΕΒΕ

267. Σε σχέση με τη συμμετοχή των εν λόγω επιχειρήσεων, οι συναντήσεις στις οποίες προκύπτει η παρουσία τους ανέρχονται, κατά τα ανωτέρω, σε 32, 32, 27, 17, 26 και 9 αντίστοιχα.

268. Αναφορικά με τις εταιρίες **Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ** και **Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ**, εκτός του ότι μετέχουν σε μεγάλο αριθμό συναντήσεων, έχουν επιπρόσθετα επισφραγίσει τη συμμετοχή τους στην παράνομη σύμπραξη συνυπογράφοντας το ως άνω συμφωνητικό του Σεπτεμβρίου 1997. Συχνά μάλιστα, στα πρακτικά που τηρούσε ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], σημειώνεται ειδικώς η συμφωνία τους για την ενιαία διαμόρφωση των τιμών (βλ. ενότητες Ε.2. και Ε.3 ανωτέρω). Ο δε […]**,** παραδέχεται, όχι μόνο τη διενέργεια συναντήσεων, αλλά και τη συζήτηση σε αυτές του θέματος των τιμών, γεγονός που αναγνωρίζεται, επίσης, και από τους εκπροσώπους των επιχειρήσεων […] (ανεξαρτήτως των εκτιμήσεών τους ότι οι εν λόγω συζητήσεις δεν είχαν την έννοια της περιοριστικής του ανταγωνισμού συμφωνίας με αφαρμογή στην πράξη) (βλ. ενότητα Ε.4.2.1 ανωτέρω). Συναφώς, η **Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ** μετέχει στη σύμπραξη από το αρχικό της στάδιο, με καταγεγραμμένη συμμετοχή στις συναντήσεις του 1997 (έχει συμμετάσχει σε όλες τις συναντήσεις του έτους, σύνολο 6, δηλαδή και σε αυτές που είχαν προηγηθεί του συμφωνητικού), ενώ έχει υπογράψει επίσης το ως άνω συμφωνητικό. Η συμμετοχή της εταιρίας σε συναντήσεις προκύπτει για τα περισσότερα έτη της σύμπραξης[500]. Από την ίδια δε κατάθεση του […] προκύπτει η διενέργεια συναντήσεων, κατά τις οποίες συζητούνταν η διαμόρφωση των τιμών και την ανταλλαγή σχετικών εγγράφων (βλ. ενότητα Ε.4 ανωτέρω).

269. Η εταιρία **Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ** φαίνεται να προσχωρεί στην παράνομη σύμπραξη το 1998[501], ενώ έκτοτε έχει συστηματική παρουσία στις συναντήσεις. Συχνά μάλιστα, στα πρακτικά και χειρόγραφες σημειώσεις που

---

[498] Η συγκεκριμένη επιχείρηση δραστηριοποιούνταν στο χώρο της πτηνοτροφίας αρχικά ως ατομική επιχείρηση. Εν συνεχεία άλλαξε μορφή και είχε πλέον την επωνυμία Θεμ. Αμβροσιάδης & Σία Ο.Ε, ενώ το Δεκέμβρη του 1999 μετατράπηκε σε ανώνυμη εταιρεία με επωνυμία "Αμβροσιάδης Παραγωγή & Εμπορία Πτηνοτροφικών - Ζωικών Προϊόντων Ανώνυμη Βιομηχανική Εμπορική Εταιρεία". Το γεγονός αυτό ουδόλως επηρεάζει τη διαπίστωση περί συμμετοχής της εταιρείας στην παράβαση.

[499] Σημειώνεται ότι η Αγροζωή ΑΒΕΕ προέκυψε ύστερα από συγχώνευση των εταιριών Σύνκο ΑΒΕΕ και Αγροτική Ζωοτεχνική Ηπείρου ΑΕ το 2006.

[500] Υπενθυμίζεται ότι οι προσκλήσεις του 2007 απευθύνονται στην εταιρία Δ. Κελαϊδίτης ΑΕ, μητρική της ελεγχόμενης Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ μέχρι το 2006. Δεδομένου ότι η Δ. Κελαϊδίτης ΑΕ είναι κρεοπαραγωγική και όχι πτηνοτροφική, καθώς και ότι από το 2006 δεν υπάρχει σχέση με την ελεγχόμενη, συνάγεται ότι οι προσκλήσεις απευθύνονται στη Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ. […].

[501] Η εταιρία Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ ιδρύθηκε το 1999 κατόπιν μετατροπής της μέχρι τότε ομόρρυθμης και προηγουμένως ατομικής επιχείρησης (βλ. Παράρτημα 1). Το γεγονός αυτό ουδόλως επηρεάζει τη διαπίστωση περί συμμετοχής της στην παράβαση, δεδομένου ότι από οικονομικής απόψεως αυτές οι δύο επιχειρήσεις ταυτίζονται: βλ. ενδεικτικά ΔΕΚ C-204/00, ό.π. σκ. 3, 59, 357-358.

συλλέχθηκαν κατά τους επιτόπιους ελέγχους (βλ. ενότητα Ε.2. ανωτέρω) καταγράφεται και ρητώς η συμφωνία της στις ληφθείσες αποφάσεις για την ενιαία διαμόρφωση της τιμής. Ο δε […] παραδέχεται, όχι μόνο τη διενέργεια συναντήσεων, αλλά και τη συζήτηση σε αυτές του θέματος των τιμών, επισημαίνοντας μάλιστα ότι δεχόταν και πιέσεις να ανεβάσει τις τιμές του (βλ. ενότητα Ε.4.2.1 ανωτέρω).

270. Σημειωτέον ότι, και στην περίπτωση της κατανομής πελατείας, οι εταιρίες […], επιβεβαιώνουν τις συζητήσεις μεταξύ ανταγωνιστών με το αυτό αντικείμενο (βλ. ενότητα Ε.3 και Ε.4 ανωτέρω).

271. Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία του φακέλου, η εταιρία **Μαζαράκι ΑΒΕΕ** προσχωρεί στη σύμπραξη το 2002. Επισημαίνεται ότι η εταιρία ιδρύθηκε το 2001. Ο κ. Αδ. Συρίγος, Αντιπρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος αυτής, ήταν μέτοχος κατά ποσοστό […] στην εταιρεία Σαρ-Συρ ΑΕ[502], η οποία επίσης δραστηριοποιείτο στον κλάδο της πτηνοτροφίας, με αποτέλεσμα ο κ. Αδ. Συρίγος να καταγράφεται ως παρών σε προγενέστερες του 2001 συναντήσεις ως εκπρόσωπος της Σαρ – Σύρ ΑΕ, και όχι ως εκπρόσωπος της Μαζαράκι ΑΒΕΕ. Σημειωτέον ότι, πέραν των έγγραφων στοιχείων που συνιστούν άμεση απόδειξη ως προς τη συμμετοχή της Μαζαράκι ΑΒΕΕ στις συναντήσεις / συνεννοήσεις σχετικά με το συντονισμό της τιμολογιακής πολιτικής μεταξύ των εμπελκόμενων μερών, […] (ανεξαρτήτως τηε εκτίμησής του ότι οι εν λόγω συζητήσεις δεν είχαν την έννοια της περιοριστικής του ανταγωνισμού συμφωνίας με αφαρμογή στην πράξη) (βλ. ενότητα Ε.4.2.1 ανωτέρω). Επιπρόσθετα, και για την εν λόγω εταιρία προέκυψαν (από την προεκτεθείσα επεξεργασία των προσκομισθέντων τιμολογίων) αυξήσεις στις τιμές της τόσο το Μάιο όσο και το Σεπτέμβριο του 2010, με εφαρμογή στις συγκεκριμένες ημερομηνίες, 1/9 και 12/5[503].

272. Η **Αγροζωή ΑΒΕΕ** προήλθε από συγχώνευση της «Σύνκο ΑΒΕΕ» με την «Αγροτική Ζωοτεχνική Ηπείρου ΑΕ» το έτος 2006. Η Σύνκο ΑΒΕΕ εισέρχεται στη σύμπραξη ήδη από το 1997, με την υπογραφή του Συμφωνητικού – Πρακτικού της 11/09/1997 και παραμένει ως Σύνκο ΑΒΕΕ μέχρι και το 2005 (βλ. ενδεικτικά την από 11.11.2004 πρόσκληση και το από 10.03.2005 χειρόγραφο πρακτικό του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ])[504]. Εν συνεχεία, στις προσκλήσεις του 2007-2008 εμφανίζεται με τη νέα, διάδοχή της, μορφή ως «Αγροζωή ΑΒΕΕ». Η μεταβολή της νομικής μορφής και επωνυμίας της επιχείρησης δεν επηρεάζει τη διαπίστωση περί συμμετοχής της στην παράβαση ήδη από το 1997, δεδομένου ότι από οικονομικής απόψεως αυτές οι δύο επιχειρήσεις ταυτίζονται[505]. Συχνά, στα πρακτικά και χειρόγραφες σημειώσεις που

---

[502] Η εταιρία Σαρ-Συρ Α.Ε έχει παύσει πλέον να δραστηριοποιείται (βλ. σχετικά Παράρτημα 1).

[503] Βλ. αναλυτικά ενότητα Ζ.

[504] Ο […], υπάλληλος της Σύνκο ΑΒΕΕ, καταγράφεται ως παρών σε πολλές από τις επίμαχες συναντήσεις έως και το 2005.

[505] Βλ. απόφαση ΔΕΚ C-204/00, ό.π. σκ. 3, 59, 357-358. Σημειωτέον ότι τέτοια ταυτότητα από οικονομικής απόψεως, για τους σκοπούς εφαρμογής των ενωσιακών διατάξεων περί ανταγωνισμού, υφίσταται και όταν οι δραστηριότητες που ασκούνταν προηγουμένως από ορισμένη εταιρία, προτού αυτή μετατραπεί σε εταιρία χαρτοφυλακίου, αναλαμβάνονται από νεοσυσταθείσα εταιρία το ήμισυ του κεφαλαίου της οποίας κατέχει η πρώτη εταιρία

συλλέχθηκαν κατά τους επιτόπιους ελέγχους (βλ. ενότητα Ε.2. ανωτέρω) καταγράφεται και ρητώς και η συμφωνία της εν λόγω επιχείρησης στις ληφθείσες αποφάσεις για την ενιαία διαμόρφωση της τιμής.

273. Από τα διαθέσιμα στοιχεία προκύπτει, ακόμη, ότι η **Κοτίνο ΑΕΒΕ** εισέρχεται στο αντιανταγωνιστικό σχέδιο το 2001, ένα χρόνο δηλαδή μετά τη σύστασή της (2000) και συμμετέχει σε συνολικά 17 συναντήσεις. […] (βλ. ενότητα Ε.4.2.1 ανωτέρω), ενώ σε πρακτικά και χειρόγραφες σημειώσεις που εντοπίστηκαν σοτς επιτόπιους ελέγχους καταγράφεται και η ρητή συμφωνία της εταιρίας επί των σχετικών ζητημάτων (βλ. ενότητα Ε.2 ανωτέρω).

274. Από τα προεκτεθέντα αντικειμενικά και συγκλίνοντα στοιχεία, αλλά και από την έλλειψη οποιασδήποτε ένδειξης περί μεταγενέστερης ρητής αποστασιοποίησης από το κοινό αντι-ανταγωνιστικό σχέδιο, τεκμαίρεται η διαρκής συμμετοχή των ως άνω εμπλεκομένων (Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Δ. Κελαϊδίτης & Σία ΕΠΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Μαζαράκι ΑΒΕΕ, Αγροζωή ΑΒΕΕ και Κοτίνο ΑΒΕΕ) στη σύμπραξη, από την προαναφερόμενη χρονολογία προσχώρησης κάθε μίας στη διαπιστωθείσα ενιαία και διαρκή παράβαση έως τουλάχιστον το Σεπτέμβριο του 2010, οπότε και διενήργησε επιτόπιο έλεγχο η Επιτροπή Ανταγωνισμού.

ΣΤ.2.3. Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Φρεσκότ ΑΕ, Αγγελάκης ΑΕ και Βιοκότ ΑΕ

275. Οι εν λόγω, μικρού μεγέθους, εταιρίες φαίνεται να διαδραματίζουν συγκριτικά μειωμένο ή/και παθητικό ρόλο στην εξεταζόμενη σύμπραξη. Ωστόσο, αυτό δεν αναιρεί το γεγονός ότι προσχώρησαν στο ίδιο αντι-ανταγωνιστικό σχέδιο και ότι συμμετείχαν τακτικά σε συναντήσεις / συνεννοήσεις με αντικείμενο το συντονισμό των τιμών και την κατανομή πελατείας.

276. Η **Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ** προσχωρεί στη σύμπραξη το 1998, συμμετέχοντας σε μία από τις παράνομες συσκέψεις, ενώ το 2000 συμμετέχει σε 6 συναντήσεις. Τα επόμενα έτη η συμμετοχή της μειώνεται. Συνολικά, στην εταιρία αυτή αποδίδεται συμμετοχή σε 15 συναντήσεις καθ' όλη τη διάρκεια της σύμπραξης. Σημεωτέον, ότι ο […] παραδέχεται, όχι μόνο τη διενέργεια συναντήσεων, αλλά και τη συζήτηση σε αυτές του θέματος των τιμών (βλ. ενότητα Ε.4.2.1 ανωτέρω).

277. Για την **Φρεσκότ ΑΕ**, καταγράφεται συμμετοχή σε 13 συνολικά από τις παράνομες συναντήσεις, από το 1997. Σημειώνεται, εν προκειμένω, […] κατά την κατάθεσή του αναγνώρισε τη διενέργεια συναντήσεων με αναφορά στις τιμές (παρά τον ισχυρισμό του ότι ήταν αποκλειστικά αποτέλεσμα της πρωτοβουλίας του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ) (βλ. ενότητα Ε.4.2.1 ανωτέρω).

278. Σημειωτέον ότι, και αναφορικά με την κατανομή πελατείας, οι […] επιβεβαιώνουν τις συζητήσεις μεταξύ ανταγωνιστών με το αυτό αντικείμενο (βλ. ενότητα Ε.3 και Ε.4 ανωτέρω).

279. Συμμετοχή στη σύμπραξη προκύπτει και για την **Αγγελάκης ΑΕ**, με συνολική παρουσία σε 12 συναντήσεις από το 1997. Κατά την ακροαματική διαδικασία ενώπιον της

Επιτροπής, ο […] ισχυρίστηκε ότι η συμμετοχή του στις συναντήσεις είχε απλώς «αναγνωριστικό» χαρακτήρα μόλις για δύο χρόνια και έκτοτε συμμετείχε μόνο σε συναντήσεις κλαδικού χαρακτήρα. Για τους λόγους που προαναφέρθηκαν (βλ. ενότητες Δ.1.3.3, Ε1, Ε2 και ΣΤ.1), ο εν λόγω ισχυρισμός είναι προφανώς αβάσιμος. Σημειωτέον, ότι πέραν των πρακτικών που βεβαιώνουν τη συμμετοχή του σε συναντήσεις με εξ αντικειμένου περιοριστικό αντικείμενο κατά τα προεκτεθέντα, ο ίδιος παραδέχθηκε ότι συνέχισε να λαμβάνει ανελλιπώς τις προσκλήσεις και επικοινωνίες του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] και ότι εξέφρασε διαφωνία και αντέδρασε ρητώς μόλις το 2010, γιατί «ταρακουνήθηκε»[506] (προφανώς από την έρευνα της Επιτροπής Ανταγωνισμού).

280. Τέλος, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία του φακέλου, συνάγεται ότι η **Βιοκότ ΑΕ** προσχώρησε στη σύμπραξη το 2007. Και τούτο, παρά το γεγονός ότι […] (τωρινός Πρόεδρος και Δ/νων Σύμβουλος της Βιοκότ ΑΕ), […] (πρώην Πρόεδρος και Δ/νων Σύμβουλος της Βιοκότ ΑΕ και νυν Πρόεδρος και Δ/νων Σύμβουλος της μητρικής της Ζούρας Φαρμ ΑΕ) συμμετείχαν σε συναντήσεις με εξ αντικειμένου περιοριστικό του ανταγωνισμού περιεχόμενο κατά τα προεκτεθέντα το έτος 2000, και παρά το γεγονός ότι ο Ιωάννης Ζούρας κατείχε τη θέση Αντιπροέδρου του ΣΠΕΕ από το 2001 έως και το 2008. Δεδομένου, ωστόσο, ότι η εταιρία Βιοκότ ΑΕ, η οποία και έχει αμιγώς κρεοπαραγωγική δραστηριότητα, συστήθηκε μεταγενέστερα, ως έναρξη συμμετοχής της Βιοκότ ΑΕ στην υπό κρίση σύμπραξη λογίζεται η 12/9/2007. Ειδικότερα, κατά τη διάρκεια του 2007, δύο προσκλήσεις του ΣΠΕΕ (12.09.2007 και 04.10.2007) απευθύνονται στην εταιρία Ζούρας Φαρμ ΑΕ για «*Πανελλήνια Σύσκεψη Κρεοπαραγωγού Πτηνοτροφίας*» και «*προκειμένου να συζητηθεί το οικονομικό θέμα της πτηνοτροφίας…*». Οι δύο εταιρείες (Βιοκότ ΑΕ και Ζούρας Φαρμ ΑΕ) είναι αμφότερες συμφερόντων των αδερφών Ιωάννη και Τριαντάφυλλου Ζούρα. […][507]. […]. Η Βιοκότ ΑΕ δραστηριοποιείται στον κλάδο της πτηνοτροφίας. Η Ζούρας Φαρμ ΑΕ, η οποία επίσης ελέγχεται από τους αδερφούς Ζούρα, είναι κατ' αρχήν αυγοπαραγωγική. Ο Τριαντάφυλλος Ζούρας είναι Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος της Βιοκότ ΑΕ, ενώ ο αδερφός του, Ιωάννης Ζούρας, είναι Διευθύνων Σύμβουλος της Ζούρας Φαρμ ΑΕ, αλλά συγχρόνως κατά δήλωσή του ασκεί και καθήκοντα συμβούλου επί θεμάτων πωλήσεων στη Βιοκότ ΑΕ[508]. Άλλωστε, ο Ιωάννης Ζούρας ασκούσε και καθήκοντα Προέδρου και Δ/ ντος Συμβούλου από τη σύσταση της Βιοκοτ ΑΕ (1/5/2002) έως και τις 30/6/2004. Μάλιστα, κατά δήλωση της ίδιας της Βιοκότ ΑΕ, *«απώτερος ελέγχων μέτοχος της εταιρίας είναι η οικογένεια αδελφών Ζούρα»* [509]. Περαιτέρω, οι δύο εταιρίες συστεγάζονται. Από τα ως άνω στοιχεία αυτά καθίσταται σαφής η στενή σύνδεση των δύο εταιρειών από οικονομικής απόψεως, για τους σκοπούς εφαρμογής των διατάξεων

[506] Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 102-103.

[507] Η Ζούρας Φαρμ ΑΕ κατείχε το […]% του μετοχικού κεφαλαίου της Βιοκότ ΑΕ από την ίδρυσή της έως και τις 30/12/2004.

[508] […]

[509] Βλ. υπ' αριθμ. πρωτ. 8431/30.12.2010 απαντητική επιστολή Βιοκότ ΑΕ.

των άρθρων 1 ν.703/77 και 101 ΣΛΕΕ[510]. Με το δεδομένο αυτό, οι δύο προαναφερθείσες προσκλήσεις του 2007, αναγράφουν μεν τη Ζούρας Φαρμ ΑΕ ως αποδέκτη, ωστόσο είναι βέβαιο ότι ουσιαστικά αφορούν και κοινοποιήθηκαν στη Βιοκότ ΑΕ. Σε αυτό, άλλωστε, συντείνει και το γεγονός ότι η Ζούρας Φαρμ Α.Ε. είναι αυγοπαραγωγική, ενώ οι προσκλήσεις αφορούν θέματα πτηνοτροφίας («*σύσκεψη **κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας***» και «*προκειμένου να συζητηθεί το οικονομικό θέμα **της πτηνοτροφίας***»). Εν συνεχεία, το 2008, απευθύνονται στη Βιοκότ ΑΕ οι τρεις προσκλήσεις του 2008 για σύσκεψη των Διευθυντών Πωλήσεων, προκειμένου να συζητηθούν «εμπορικά θέματα». Εξάλλου, σχετικά με τη συμμετοχή της Βιοκότ ΑΕ στην εξεταζόμενη σύμπραξη θα πρέπει να συνεκτιμηθεί χειρόγραφο σημείωμα του […] με ημερομηνία 01/09/2010, το οποίο βρέθηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο […], και στο οποίο αναφέρεται λίστα τιμών ανά κατηγορία προϊόντος και κανάλι διανομής, ενώ αναφέρεται ένα ποσό αύξησης 0,15 ως «ελάχιστη αύξηση» και γίνεται μνεία για την κατανομή πελατείας («καμία αλλαγή πελάτη»). Δίπλα μάλιστα στη σημείωση «*Αλυσίδες*» αναγράφεται η ημερομηνία «*13/9/10*»[511]. Το χειρόγραφο αυτό σημείωμα του […] συνοδεύεται, επίσης, από το από 24/09/2007 δακτυλογραφημένο σημείωμα, στο οποίο καταγράφεται λίστα τιμών ανά κανάλι διανομής και κατηγορία προϊόντος. Η μορφή του εγγράφου αυτού προσομοιάζει με τη μορφή εγγράφων που έχουν εντοπιστεί τόσο στα ηλεκτρονικά αρχεία του ΣΠΕΕ, όσο και κατά τον επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία της […] και, ασφαλώς, συνδέονται μεταξύ τους[512]. Εν προκειμένω, τα ανωτέρω στοιχεία επιβεβαιώνουν τη συμμετοχή της Βιοκότ ΑΕ στην αντι-ανταγωνιστική σύμπραξη. Υποδεικνύουν, επίσης, κατά τα προεκτεθέντα, όχι μόνο επιμέρους επικοινωνίες μεταξύ εταιριών, αλλά τη γενικότερη συνεννόησή τους ως προς την συντονισμένη διαμόρφωση τιμολογιακής πολιτικής[513].

281. Για τις ως άνω εμπλεκόμενες επιχειρήσεις (Π. Σαραμούρτση & Υιοί ΑΒΕΕ, Φρεσκότ ΑΕ, Αγγελάκης ΑΕ και Βιοκότ ΑΕ) επισημαίνεται ότι, παρά το συγκριτικά μειωμένο ρόλο τους στη σύμπραξη, υπέχουν ακέραια ευθύνη για τη συμμετοχή τους. Και τούτο,

---

[510] Βλ. ΔΕΚ C-204/00, ό.π. σκ. 3, 59, 357-358.

[511] Οι τιμές που καταγράφονται στο σημείωμα αυτό συμπίπτουν με τις τιμές που καταγράφονται σε ηλεκτρονική αλληλογραφία (26.08.2010) υπαλλήλου […] προς τους πωλητές της επιχείρησης. Επίσης στο τελευταίο συμπίπτει και η ημερομηνία εφαρμογής στα super markets «από 13/09» με αυτή που αναγράφεται στο χειρόγραφο του […] δίπλα στη σημείωση «Αλυσίδες» «13/9/10». Η σύμπτωση αυτή μαρτυρά προηγούμενη συνεννόηση σε θέματα τιμών, όπως προεκτέθηκε.

[512] Στο εν λόγω έγγραφο μάλιστα υπάρχει χειρόγραφη προσθήκη των τιμών «2,20» για τους Διακινητές / Εμπόρους και «2,40» για Κρεοπωλεία / Ψησταριές, καθώς και η χειρόγραφη σημείωση της ημερομηνίας «13/9/10», οι οποίες αποτυπώνουν την εκ νέου διαμόρφωση των τιμών του κοτόπουλου και το χρόνο εφαρμογής τους. Το δε περιεχόμενο του εγγράφου που αναφέρεται στο 2007 μπορεί να συνδυαστεί και με την από 12/9/2007 πρόσκληση για σύσκεψη στις 19/9/2007 (Σύσκεψη 19/9, εφαρμογή 5 ημέρες μετά 24/9).

[513] Υπενθυμίζεται ότι για την επίμαχη περίοδο έχουν συλλεγεί και άλλα στοιχεία, από άλλες εταιρίες, σε σχέση με την αναπροσαρμογή τιμών («ΝΕΕΣ ΚΑΤΩΤΑΤΕΣ ΤΙΜΕΣ ΑΠΟ 1/10/2008»), καθώς και πρόσκληση της 26/9/2008 για σύσκεψη στις 30/9/2008.Πρβλ. και εσωτερικό σημείωμα ημερομηνίας 27/8/2010 που βρέθηκε στον επιτόπιο έλεγχο στη […], στο οποίο ο εκπρόσωπος της εταιρείας αναφέρει την επικείμενη αύξηση των τιμών από 1/9/2010 λόγω αύξησης του κοστολογίου.

διότι το γεγονός ότι κάθε μία μετέσχε στην παράβαση με το δικό της τρόπο δεν αλλοιώνει την ευθύνη της για ολόκληρη την παράβαση, περιλαμβανομένης και της συμπεριφοράς που υλοποιείται από τις άλλες μετέχουσες επιχειρήσεις που συμμερίζονται τον ίδιο αντίθετο στον ανταγωνισμό σκοπό (βλ. ενότητα ΣΤ.1 ανωτέρω, όπου και παράθεση σχετικής νομολογίας). Και για αυτές, με βάση τα προεκτεθέντα αντικειμενικά και συγκλίνοντα στοιχεία, και συνεκτιμώντας την έλλειψη οποιασδήποτε ένδειξης περί μεταγενέστερης ρητής αποστασιοποίησης από το κοινό αντι-ανταγωνιστικό σχέδιο, τεκμαίρεται η συμμετοχή τους στη σύμπραξη, από την προαναφερόμενη χρονολογία προσχώρησης κάθε μίας στη διαπιστωθείσα ενιαία και διαρκή παράβαση έως τουλάχιστον το Σεπτέμβριο του 2010, οπότε και διενήργησε επιτόπιο έλεγχο η Επιτροπή Ανταγωνισμού.

ΣΤ.2.4. Αποστασιοποίηση της HQF AET

282. Η HQF AET, όπως προαναφέρθηκε, εμπορεύεται πτηνοτροφικά προϊόντα υπό το εμπορικό σήμα Μιμίκος από το 2000. Η εταιρία Αφοί Μιμίκου ΑΕ ετέθη σε καθεστώς ειδικής εκκαθάρισης του ν. 1892/1990 το Δεκέμβριο του 1999 και το ενεργητικό της μεταβιβάσθηκε στην HQF AET[514]. Η Αφοί Μιμίκου ΑΕ φαίνεται ότι είχε διαδραματίσει πρωταγωνιστικό ρόλο στη σύσταση και λειτουργία της σύμπραξης, συνυπογράφοντας, μεταξύ άλλων, το «Συμφωνητικό – Πρακτικό» του 1997. Ως αποτέλεσμα της εν λόγω μεταβίβασης, το 2000 η HQF AET έγινε μέλος του ΣΠΕΕ. Ωστόσο, όταν η HQF AET αντιλήφθηκε, κατά τη συμμετοχή της σε συναντήσεις το έτος εκείνο, ότι ετίθετο το ζήτημα της από κοινού συμφωνίας για διαμόρφωση των τιμών, αποστασιοποιήθηκε από τη σύμπραξη. Ειδικότερα, εκδήλωσε την αντίθεσή της ιδίως διά της προαναφερθείσας εξώδικης δήλωσης – διαμαρτυρίας της[515] και αιτήθηκε να καταγράφεται η αντίθεση αυτή σε τυχόν έγγραφα του Συνδέσμου για το θέμα της ενιαίας τιμολογιακής πολιτικής, καθώς και να κοινοποιήσει/διευκρινίσει ο ΣΠΕΕ άμεσα και γραπτώς, μεταξύ άλλων, σε όλους τους αποδέκτες της άνω επιστολής (της 15/09/2000, για «συλλογική αλλαγή των τιμοκαταλόγων») και σε όλα τα μέλη του Συνδέσμου ότι η θέση της HQF AET στο θέμα του καθορισμού ενιαίας τιμολογιακής πολιτικής από ανταγωνιστικές επιχειρήσεις είναι πράξη παράνομη διότι παρακωλύει τον ελεύθερο ανταγωνισμό, τον οποίο η ίδια προασπίζει, και ότι η σχετική απόφαση ουδόλως τη δεσμεύει, και ότι η τιμολογιακή πολιτική της κάθε επιχείρησης αποτελεί αναφαίρετο και αδιαπραγμάτευτο δικαίωμα της. Ειδικότερα, σε αυτή την εξώδικη δήλωση ρητά αναφέρεται ότι:

«Ήδη από τις πρώτες συναντήσεις στις οποίες λάβαμε μέρος, διαπιστώσαμε με απορία το γεγονός ότι διάφοροι συνάδελφοι επέμεναν στον καθορισμό ενιαίας τιμής πώλησης των πτηνοτροφικών προϊόντων όλων των επιχειρήσεων-μελών του Συνδέσμου μας, […].

Εν πάση περιπτώσει, ευθύς εξ αρχής, η θέση της εταιρίας μας στο θέμα ήταν ότι η τιμολογιακή και εμπορική πολιτική της κάθε επιχείρησης είναι ***αποκλειστικά εσωτερικό της θέμα […].***

---

[514] Σε κάθε περίπτωση.

[515] Εξώδικη δήλωση της HQF AET της 22.9.2000 που επιδόθηκε στο ΣΠΕΕ την 25.09.2000 (βλ. υπ' αριθμ. 3566 Έκθεση Επίδοσης του Δικαστικού Επιμελητή του Πρωτοδικείου Αθηνών […]).

Επίσης όμως, έχουμε επανειλημμένως επισημάνει ότι η οποιαδήποτε προσπάθεια για ενιαία πολιτική τιμών, πέρα του ότι είναι ευλόγως ανέφικτη και αδικαιολόγητη, είναι και προδήλως παράνομη καθόσον αντίκειται στις αρχές του ελεύθερου και υγιούς χωρίς στρεβλώσεις ανταγωνισμού, και κατά συνέπεια η εταιρία μας ξεκαθάρισε ότι αρνείται να συμμετάσχει σε τέτοιες διαδικασίες.[…]

Επειδή το θέμα από την Άνοιξη του τρέχοντος έτους είχε αρχίσει να λαμβάνει διαστάσεις, σας είχαμε έκτοτε καταστήσει σαφές ότι η εταιρία μας δεν προτίθεται και αρνείται να συμμετάσχει και να προσυπογράψει οποιαδήποτε κοινή απόφαση με τέτοιο περιεχόμενο (ενιαία τιμολογιακή πολιτική κ.λ.π.), και σας είχαμε ζητήσει να καταγράφεται η διαφοροποιημένη αυτή στάση μας σε τυχόν έγγραφα του Συνδέσμου για το θέμα. Μάλιστα, στις τελευταίες συναντήσεις του Σεπτεμβρίου, όπου μεταξύ των θεμάτων της ατζέντας υπήρχε και θέμα αύξησης των τιμών, σας ενημερώσαμε ρητά και πάλι ότι η εταιρία μας […], διαφωνεί ριζικά και αρνείται να προσυπογράψει οποιαδήποτε κοινή απόφαση για αύξηση των τιμών.

Παρόλα αυτά, σεις μας κοινοποιήσατε στις 15/09/00 την από 14/09/00 απόφαση του Συνδέσμου για συλλογική αλλαγή των τιμοκαταλόγων των μελών του[516]*. Μάλιστα, από την διατύπωση του συγκεκριμένου κειμένου, δεν προκύπτει ποιοι και πόσοι συνεφώνησαν με την απόφαση αυτή, με αποτέλεσμα να δίνεται η εντύπωση στους τρίτους ότι η εταιρία μας έχει συμφωνήσει στις τιμές αυτές, και ότι η απόφαση αυτή -δήθεν- μας δεσμεύει.*

Με την παρούσα λοιπόν σας δηλώνουμε και εγγράφως ότι η άνω απόφαση του Συνδέσμου εξεδόθη εν αγνοία μας και κατ' αντίθεση προς την βούληση μας, είναι παράνομη, την θεωρούμε απαράδεκτη, και ουδόλως μας δεσμεύει.

Εμμένουμε στη θέση μας ότι το εάν, πότε και πόσο θα μεταβάλλουμε τις τιμές μας αποτελεί αποκλειστική ευθύνη και δικαίωμα μας και ουδέποτε δεχθήκαμε στο παρελθόν ή θα δεχθούμε στο μέλλον να ακολουθήσουμε συλλογικές αποφάσεις τέτοιου είδους.

Επειδή όμως, από την διατύπωση της ανωτέρω απόφασης είναι πιθανόν να συνάγει κανείς το συμπέρασμα ότι η εταιρία μας κατέφυγε σε παράτυπες και παράνομες πράξεις, σας καλούμε με την παρούσα όπως διευκρινίσετε άμεσα και γραπτώς σε όλους τους αποδέκτες της άνω επιστολής και όλα τα μέλη του Συνδέσμου ότι :

Η άνω απόφαση του Συνδέσμου ουδόλως μας δεσμεύει, και μοναδικός λόγος που το όνομα της εταιρίας μας αναγράφεται στην ανωτέρω απόφαση, είναι διότι είμαστε αποδέκτες προς κοινοποίηση όλων των αποφάσεων του Συνδέσμου.

Θεωρούμε ότι η τιμολογιακή πολιτική της κάθε επιχείρησης αποτελεί αναφαίρετο και αδιαπραγμάτευτο δικαίωμα της.

Η θέση της εταιρίας μας στο θέμα τού καθορισμού ενιαίας τιμολογιακής πολιτικής από ανταγωνιστικές επιχειρήσεις είναι ότι τούτο είναι πράξη παράνομη διότι παρακωλύει τον ελεύθερο ανταγωνισμό, τον οποίο προασπίζουμε […]».

---

[516] ΣτΣ: Πρόκειται για μία από τις συναντήσεις των μελών της σύμπραξης για τις οποίες έχει τηρηθεί χειρόγραφα πρακτικό από το [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] και φέρει τίτλο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΣΥΣΚΕΨΗ. Την 15/9/2000 στέλνει ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] επιστολή επιβεβαίωσης των συμφωνηθέντων και ορίζει ημερομηνία συνάντησης των Διευθυντών Πωλήσεων.

283. Από το περιεχόμενο της άνω εξώδικης διαμαρτυρίας συνάγεται ότι η HQF AET, ήδη την άνοιξη του 2000, είχε εκφράσει την αντίρρησή της σε μία πρακτική ενιαίας τιμολογιακής πολιτικής και είχε ζητήσει να καταγράφεται η διαφοροποιημένη αυτή στάση της σε τυχόν έγγραφα του Συνδέσμου για το θέμα. Εν συνεχεία, το Σεπτέμβριο του 2000, μετά από σχετικές συναντήσεις στο πλαίσιο της σύμπραξης, στις οποίες μεταξύ των θεμάτων της ατζέντας υπήρχε και θέμα αύξησης των τιμών, ενημέρωσε ρητά για δεύτερη φορά ότι διαφωνεί με οποιαδήποτε κοινή απόφαση για αύξηση των τιμών και, συνεπώς, δεν προτίθεται να προσχωρήσει σε καμία απόφαση με σχετικό περιεχόμενο. Την δε 25.09.2000 επιδίδει και την εν λόγω σαφή εξώδικη δήλωση με το περιεχόμενο που προεξετέθη, με την οποία δηλώνει την αντίρρηση και αποχή της από οποιαδήποτε αντιανταγωνιστική ενέργεια στο μέλλον.

284. Έκτοτε, μετά την εν λόγω ρητή αντίδρασή της, δεν προκύπτει η συμμετοχή της σε κάποια από τις επίμαχες συναντήσεις με περιοριστικό του ανταγωνισμού αντικείμενο, ούτε και η με άλλο τρόπο ανάμιξή της στην υπό εξέταση συμπαιγνία[517].

285. Συνεπώς, λαμβάνοντας υπόψη την ως άνω εξώδικη δήλωση και, ιδίως, το γεγονός οτι δεν συμμετείχε έκτοτε σε συναντήσεις/συννενοήσεις με αντικείμενο τον καθορισμό τιμών ή/και την κατανομή πελατείας, συνάγεται – κατά την κρίση της Επιτροπής – ότι η HQF AET αποστασιοποιήθηκε εγκαίρως από τη σύμπραξη, ήδη από το 2000 (σε κρίσιμο χρόνο, δηλαδή, για τους σκοπούς καταλογισμού της κρινόμενης παράβασης) εκδηλώνοντας με σαφήνεια την αντίρρησή της.

286. Σημειωτέον ότι η HQF AET επιβεβαίωσε την εν λόγω αντίθεσή της στην αντιανταγωνιστική συμπεριφορά των επιχειρήσεων του κλάδου για τέταρτη φορά επτά (7) χρόνια περίπου μετά την πρώτη έγγραφη αντίδρασή της: συγκεκριμένα, σε συνέχεια της από 4/10/2007 πρόσκλησης του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] για συνάντηση την 11/10/2007 «*προκειμένου να συζητηθεί το οικονομικό θέμα της πτηνοτροφίας ύστερα από τις δραματικές αυξήσεις στις τιμές των δημητριακών*», η HQF AET έστειλε την από 10/10/2007 έγγραφη απάντηση, από το περιεχόμενο της οποίας προκύπτει αφενός ότι σκοπός της συνάντησης είναι ο καθορισμός των τιμών των προϊόντων, και αφετέρου ότι η HQF AET επιθυμεί να μην συμμετάσχει σε συναντήσεις με σκοπό τον καθορισμό της τιμολογιακής πολιτικής, ούτε δε να εφαρμόσει αντίστοιχες αποφάσεις «σχετικές με οικονομικά θέματα», για τους λόγους που εξηγούνται αναλυτικά στην προρρηθείσα εξώδικη δήλωση – διαμαρτυρία που είχε αποστείλει το 2000. Ο […], στην από […] κατάθεσή του, επιβεβαίωσε το λόγο που ώθησε την εταιρία σε αυτή την ενέργεια της αποστολής της ανωτέρω εξώδικης δήλωσης-διαμαρτυρίας. Με τον τρόπο αυτό η εταιρία θέλησε ρητά να εκφράσει την αντίθεσή της στην αντιανταγωνιστική πρακτική που είχε συμφωνήσει ο κλάδος της πτηνοτροφίας.

[517] Περαιτέρω, στην ακροαματική διαδικασία, ο […] φαίνεται να επιβεβαιώνει και ο ίδιος ότι η HQF AET δεν συμμετείχε σε συναντήσεις που συζητήθηκαν θέματα τιμών – βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 26: *«Ερώτηση: ...Ήταν ποτέ ο [[...]] ας πούμε σε συζητήσεις για τιμές; Απάντηση: Αν ήρθε να συζητήσει για τιμές; Ερώτηση: Ναι. Απάντηση: Δεν νομίζω. Δεν θυμάμαι, δεν πρέπει να έχει γίνει κάτι τέτοιο...»*.

287. Όπως προαναφέρθηκε, οι εκπρόσωποι των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, οι οποίοι κατά το επίμαχο χρονικό διάστημα διατέλεσαν μέλη του ΔΣ του ΣΠΕΕ, ισχυρίστηκαν κατά τη διαδικασία των καταθέσεων, (σε σχετική ερώτηση των ελεγκτών αναφορικά με την ως άνω εξώδικη διαμαρτυρία) ότι δεν περιήλθε εις γνώση τους η συγκεκριμένη ενέργεια της HQF. Ωστόσο, ο […], συνομολόγησε τη γνώση της συγκεκριμένης ενέργειας. Ομοίως, στην κατάθεσή του, ο […], αυθόρμητα, και χωρίς να ερωτηθεί σχετικά, παραδέχτηκε ότι γνώριζε για την ενέργεια της HQF ΑΕΤ δηλώνοντας ότι *«Ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] «έβαζε τις τιμές», μιλούσε γενικά για τιμές και μάλιστα γι' αυτό τον λόγο κάποιο μέλος αποχώρησε από τον ΣΠΕΕ. Η HQF που είναι σοβαρή εταιρεία ενοχλούνταν από τέτοιες συζητήσεις».*

ΣΤ.2.5. Επισκόπηση – Διάρκεια συμμετοχής κάθε συμπράττουσας επιχείρησης

288. Όπως προαναφέρθηκε (βλ. ενότητα Ε.4.5 ανωτέρω), η υπό κρίση παράβαση έχει ενιαίο και διαρκή χαρακτήρα και εκτείνεται χρονικά από το 1996 έως τουλάχιστον το 2010.

289. Στο πλαίσιο αυτό, στα εμπλεκόμενα μέρη καταλογίζεται παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/1977 και 101 ΣΛΕΕ, αναφορικά ιδίως με τον από κοινού καθορισμό τιμών πώλησης των σχετικών προϊόντων και τον εν γένει συντονισμό της τιμολογιακής μεταξύ τους πολιτικής. Στην τυπολογία των οριζόντιων συμπράξεων που ενέχουν σοβαρούς περιορισμούς για τον ανταγωνισμό, παρόμοιες συμφωνίες καθορισμού τιμών συνδυάζονται πολύ συχνά με συμφωνίες διατήρησης της υφιστάμενης πελατείας. Εν προκειμένω, οι πτυχές των εξεταζόμενων πρακτικών που αφορούν σε κατανομή πελατείας δεν αξιολογούνται πράγματι ως αυτοτελείς παραβάσεις, αλλά κρίνεται ότι λειτούργησαν επιβοηθητικά προς την κύρια συμφωνία για τη διαμόρφωση των τιμών και έχουν, ως εκ τούτου, συμπληρωματικό χαρακτήρα.

290. Όπως επίσης προαναφέρθηκε (βλ. ενότητα ΣΤ.1 και Δ.1.3.2 έως Δ.1.3.3 ανωτέρω), η συμμετοχή επιχειρήσεων σε συναντήσεις στις οποίες έλαβαν χώρα συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές θίγουσες τον ανταγωνισμό, χωρίς να αντιταχθούν σαφώς σε αυτές, αποτελεί επαρκή απόδειξη της συμμετοχής και ευθύνης των εν λόγω επιχειρήσεων στη σύμπραξη – ανεξαρτήτως του αν οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις συμμορφώθηκαν τελικά με τα αποτελέσματα/ συμφωνηθέντα των σχετικών συναντήσεων. Στην υπό κρίση υπόθεση, για καμία από τις συμμετέχουσες στην παράβαση πτηνοτροφικές επιχειρήσεις (με την εξαίρεση της HQF ΑΕΤ κατά τα προεκτεθέντα) δεν προκύπτει ότι αντιτάχθηκαν σαφώς και διαχώρισαν τη θέση της από τη σύμπραξη πριν το Σεπτέμβριο του 2010. Συναφώς, καμία από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις δεν παρείχε αντίστοιχες αποδείξεις περί απόσυρσής της από τη σύμπραξη, ούτε και βεβαίως στοιχεία ότι κατήγγειλε την παράνομη συμπεριφορά[518], πριν από το Σεπτέμβριο του 2010 (χρονικό σημείο, στο οποίο τοποθετείται η παύση της ενιαίας και διαρκούς παράβασης σύμφωνα με τα διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία – βλ. ενότητα Ε.4.5 ανωτέρω). Πέραν αυτών, καταδείχθηκε ότι η

[518] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΠΕΚ Τ-62/02, Union Pigments κατά Επιτροπής, αδημ., σκ. 42 και την από 20.12.2001 απόφαση της Επιτροπής 2004/337/ΕΚ, Υπόθεση COMP/E-1/36.212 – Αυτογραφικό Χαρτί παρ. 261 επ.

υπό κρίση σύμπραξη είχε πλαισιωθεί και από μηχανισμό συμμόρφωσης προς τα συμφωνηθέντα, και ότι, όταν κάποια από τις ελεγχόμενες επιχειρήσεις τύχαινε να απουσιάζει, ενημερωνόταν εκ των υστέρων για τις συμφωνηθείσες στη συνάντηση τιμές[519] (βλ. και ενότητα Ε.2 και ειδικότερα Ε.2.3 ανωτέρω). Εφόσον δεν προκύπτουν στοιχεία που να καταδεικνύουν την αποστασιοποίησή τους από τη σύμπραξη κατά την προαναφερόμενη έννοια, λογίζεται ότι η συμμετοχή κάθε μίας επιχείρησης εκτείνεται χρονικά από την εκάστοτε προσχώρησή της στη σύμπραξη έως τουλάχιστον το Σεπτέμβριο του 2010, οπότε και διενεργήθηκε ο επιτόπιος έλεγχος της ΓΔΑ[520],[521].

291. Με βάση όσα προαναφέρθηκαν στις προηγούμενες ενότητες (ΣΤ.2.1 – ΣΤ.2.4), για τη συμμετοχή τους στην ανωτέρω αναλυθείσα απαγορευμένη σύμπραξη των άρθρων 1 ν. 703/1977 και 101 ΣΛΕΕ, σε σχέση ιδίως με τον καθορισμό τιμών πώλησης και κατανομής πελατείας, κάθε εμπλεκόμενη επιχείρηση ευθύνεται ως ακολούθως:

- Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ από τον Απρίλιο 1997[522] έως το Σεπτέμβριο του 2010,
- ΑΠΣΙ Πίνδος από τον Απρίλιο του 1997[523] έως το Σεπτέμβριο του 2010,
- ΑΠΣ Άρτας από τον Απρίλιο του 1997[524] έως το Σεπτέμβριο του 2010,
- Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ από τον Απρίλιο του 1997[525] έως το Σεπτέμβριο του 2010[526],

---

[519]Βλ. […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 2]».

[520] Βλ. και απόφαση ΠΕΚ Τ-59/99 Ventouris κατά Επιτροπής, σκ. 190 - 193.

[521] Σημειωτέον ότι, ακόμη και στην περίπτωση που ήθελε τυχόν κριθεί ότι η συμμετοχή ορισμένων από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις στη διαπιστωθείσα (ενιαία και διαρκή) παράβαση έπαυσε το έτος 2005 – εκδοχή την οποία η Επιτροπή δεν αποδέχεται (βλ. ενότητες Δ.1.3.2, Ε.4.5, ΣΤ.1, ΣΤ.2 και ΣΤ.3) – το γεγονός αυτό δεν αναιρεί την ευθύνη τους για τη διαπραχθείσα παράβαση, περιλαμβανομένης και της συμπεριφοράς που υλοποιείται μεν από άλλες μετέχουσες επιχειρήσεις, που συμμερίζονται όμως τον ίδιο αντίθετο στον ανταγωνισμό σκοπό ή αποτέλεσμα (βλ. ενότητα ΣΤ.1 ανωτέρω, όπου και παραπομπές σε πάγια νομολογία). Περαιτέρω, ούτε και επηρεάζει ουσιαστικά το ποσό του τελικώς επιβαλλόμενου προστίμου στην προκειμένη περίπτωση (βλ. ενότητα Θ κατωτέρω). Και τούτο, αφενός διότι οι εξουσίες της Επιτροπής ως προς την επιβολή προστίμου ακόμη και για την περίοδο πριν τον Ιούλιο του 2005 δεν έχουν υποπέσει σε παραγραφή κατά τα προαναφερθέντα στην ενότητα Ε.4.5, και αφετέρου διότι, λόγω της σοβαρότητας και διάρκειας της διαπραχθείσας παράβασης, το επιμετρηθέν πρόστιμο για κάθε συμπράττουσα επιχείρηση υπερβαίνει, ούτως ή άλλως, το ανώτατο κατά νόμο όριο του 10% της προηγούμενης της παράβασης χρήσης και, επομένως, περιορίζεται στο ποσό σε κάθε περίπτωση (ακόμη και αν η συμμετοχή κάποιας εμπλεκόμενης επιχείρησης στην παράβαση ήθελε υποτεθεί ότι έπαυσε ή διακόπηκε το 2005 και ο συντελεστής για διάρκεια προσαρμόζονταν αναλόγως).

[522] Το πρώτο στοιχείο που αφορά συγκεκριμένα στην εταιρία αναφέρεται στη συμμετοχή της στην από 18.4.1997 Σύσκεψη Κρεοπαραγωγής (στοιχείο που εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στο ΣΠΕΕ). Έκτοτε η συμμετοχή της φαίνεται να είναι αδιάλειπτη και δεν προκύπτει αποστασιοποίησή της από την παράβαση έως τουλάχιστον το Σεπτέμβριο του 2010.

[523] Το πρώτο στοιχείο που αφορά συγκεκριμένα στην εταιρία αναφέρεται στη συμμετοχή της στην από 18.4.1997 Σύσκεψη Κρεοπαραγωγής (στοιχείο που εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στο ΣΠΕΕ). Έκτοτε η συμμετοχή της φαίνεται να είναι αδιάλειπτη και δεν προκύπτει αποστασιοποίησή της από την παράβαση έως τουλάχιστον το Σεπτέμβριο του 2010.

[524] Το πρώτο στοιχείο που αφορά συγκεκριμένα στην εταιρία αναφέρεται στη συμμετοχή της στην από 18.4.1997 Σύσκεψη Κρεοπαραγωγής (στοιχείο που εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στο ΣΠΕΕ). Έκτοτε η συμμετοχή της φαίνεται να είναι αδιάλειπτη και δεν προκύπτει αποστασιοποίησή της από την παράβαση έως τουλάχιστον το Σεπτέμβριο του 2010.

- Δ. Κελαϊδίτης & ΣΙΑ ΕΠΕ από τον Απρίλιο του 1997[527] έως το Σεπτέμβριο του 2010,
- Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ από το Σεπτέμβριο του 1998[528] έως το Σεπτέμβριο του 2010,
- Αγροζωή ΑΒΕΕ από το Σεπτέμβριο του 1997[529] έως το Σεπτέμβριο του 2010,
- Μαζαράκι ΑΒΕΕ από τον Αύγουστο του 2002[530] έως το Σεπτέμβριο του 2010,
- Κοτίνο ΑΕΒΕ από τον Ιούνιο του 2001[531] έως το Σεπτέμβριο του 2010,
- Βιοκότ ΑΕ από το Σεπτέμβριο του 2007[532] έως το Σεπτέμβριο του 2010,
- Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ από το Σεπτέμβριο του 1998[533] έως το Σεπτέμβριο του 2010,

---

[525] Το πρώτο στοιχείο που αφορά συγκεκριμένα στην εταιρία αναφέρεται στη συμμετοχή της στην από 18.4.1997 Σύσκεψη Κρεοπαραγωγής (στοιχείο που εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στο ΣΠΕΕ). Έκτοτε η συμμετοχή της φαίνεται να είναι αδιάλειπτη και δεν προκύπτει αποστασιοποίησή της από την παράβαση έως τουλάχιστον το Σεπτέμβριο του 2010.

[526] Το πρώτο στοιχείο που αφορά συγκεκριμένα στην εταιρία αναφέρεται στη συμμετοχή της στην από 18.4.1997 Σύσκεψη Κρεοπαραγωγής (στοιχείο που εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στο ΣΠΕΕ). Έκτοτε η συμμετοχή της φαίνεται να είναι αδιάλειπτη και δεν προκύπτει η αποστασιοποίησή της από την παράβαση έως τουλάχιστον το Σεπτέμβριο του 2010.

[527] Το πρώτο στοιχείο που αφορά συγκεκριμένα στην εταιρία αναφέρεται στη συμμετοχή της στην από 18.4.1997 Σύσκεψη Κρεοπαραγωγής (στοιχείο που εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στο ΣΠΕΕ). Έκτοτε η συμμετοχή της φαίνεται να είναι αδιάλειπτη και δεν προκύπτει αποστασιοποίησή της από την παράβαση έως τουλάχιστον το Σεπτέμβριο του 2010.

[528] Το πρώτο στοιχείο που αφορά συγκεκριμένα στην εταιρία αναφέρεται στη συμμετοχή της στην από 10.9.1998 Πανελλήνια Σύσκεψη Πτηνοτροφίας Κρεοπαραγωγών (στοιχείο που εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στο ΣΠΕΕ). Έκτοτε η συμμετοχή της φαίνεται να είναι αδιάλειπτη και δεν προκύπτει αποστασιοποίησή της από την παράβαση έως τουλάχιστον το Σεπτέμβριο του 2010.

[529] Η εταιρία ως Σύνκο ΑΒΕΕ εισέρχεται στη σύμπραξη με την υπογραφή του από 11.9.1997 Συμφωνητικού-Πρακτικού (το οποίο ανευρέθηκε από έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ). Έκτοτε η συμμετοχή της φαίνεται να είναι αδιάλειπτη και δεν προκύπτει αποστασιοποίησή της από την παράβαση έως τουλάχιστον το Σεπτέμβριο του 2010. Επισημαίνεται ότι η ΑΓΡΟΖΩΗ ΑΒΕΕ προήλθε από συγχώνευση της «Σύνκο ΑΒΕΕ» με την «Αγροτική Ζωοτεχνική Ηπείρου ΑΕ» το έτος 2006.

[530] Το πρώτο στοιχείο που αφορά συγκεκριμένα στην εταιρία αναφέρεται στη συμμετοχή της στην από 27.8.2002 Πανελλήνια Σύσκεψη Κρεοπαραγωγών Πτηνοτροφίας (στοιχείο που εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στο ΣΠΕΕ). Σημειώνεται ότι η εταιρία ιδρύθηκε στις αρχές του 2001. Έκτοτε η συμμετοχή της φαίνεται να είναι αδιάλειπτη και δεν προκύπτει αποστασιοποίησή της από την παράβαση έως τουλάχιστον το Σεπτέμβριο του 2010.

[531] Το πρώτο στοιχείο που αφορά συγκεκριμένα στην εταιρία αναφέρεται στη συμμετοχή της στην από 27.6.2001 Σύσκεψη Κρεοπαραγωγών Πτηνοτροφίας (στοιχείο που εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στο ΣΠΕΕ). Επισημαίνεται ότι η εταιρία ιδρύθηκε το 2000. Έκτοτε η συμμετοχή της φαίνεται να είναι αδιάλειπτη και δεν προκύπτει αποστασιοποίησή της από την παράβαση έως τουλάχιστον το Σεπτέμβριο του 2010.

[532] Βλ. ενότητα ΣΤ.2.3 ανωτέρω: ως έναρξη συμμετοχής της Βιοκότ ΑΕ στην υπό κρίση σύμπραξη λογίζεται η 12/9/2007. Έκτοτε η συμμετοχή της φαίνεται να είναι αδιάλειπτη και δεν προκύπτει η αποστασιοποίησή της από την παράβαση έως τουλάχιστον το Σεπτέμβριο του 2010.

[533] Το πρώτο στοιχείο που αφορά συγκεκριμένα στην εταιρία αναφέρεται στη συμμετοχή της στην από 10.9.1998 Πανελλήνια Σύσκεψη Πτηνοτροφίας Κρεοπαραγωγών (στοιχείο που εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στο ΣΠΕΕ). Έκτοτε η συμμετοχή της φαίνεται να είναι αδιάλειπτη και δεν προκύπτει αποστασιοποίησή της από την παράβαση έως τουλάχιστον το Σεπτέμβριο του 2010.

- Φρεσκότ ΑΕ από τον Απρίλιο του 1997[534] έως το Σεπτέμβριο του 2010, και
- Αγγελάκης ΑΕ από τον Οκτώβριο του 1997[535] έως το Σεπτέμβριο 2010.

ΣΤ.3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΠΕΕ ΣΤΗΝ ΥΠΌ ΚΡΙΣΗ ΣΥΜΠΡΑΞΗ

292. Κατά την έννοια των διατάξεων για την προστασία του ανταγωνισμού, προκειμένου να θεωρηθεί ότι μια επαγγελματική οργάνωση συνιστά «ένωση επιχειρήσεων» απαιτείται αυτή να ασκεί οικονομική δραστηριότητα ή να ασκεί δραστηριότητες που αφορούν σε άσκηση οικονομικής δραστηριότητας. Ένας επαγγελματικός δε φορέας ενεργεί ως ένωση επιχειρήσεων για τους σκοπούς του άρθρου 1 ν. 703/77 (και άρ. 1 ν. 3959/2011), όταν θεσπίζει μία ρύθμιση που αφορά στην επιχειρηματική (οικονομική) συμπεριφορά των μελών του[536]. Περαιτέρω, η «*ένωση επιχειρήσεων*» προϋποθέτει πλειονότητα επιχειρήσεων που συνδέονται μεταξύ τους με οποιαδήποτε μορφή οργανωμένης συνεργασίας, χωρίς όμως να αποτελεί προϋπόθεση η «ένωση επιχειρήσεων» να έχει νομική προσωπικότητα[537], ούτε και η ίδια εμπορική ή παραγωγική δραστηριότητα, προκειμένου να εμπίπτει στο άρθρο 1 του Ν. 703/1977[538], αρκεί να εξυπηρετεί τα εμπορικά συμφέροντα των μελών της[539]. Σωματεία, ενώσεις, σύνδεσμοι θεωρούνται ως «*ενώσεις επιχειρήσεων*» κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977, του ν. 3959/2011 και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή και τον κερδοσκοπικό ή μη χαρακτήρα τους (non - profit undertakings)[540]. Επομένως, ο ΣΠΕΕ αποτελεί «ένωση επιχειρήσεων», κατά την την προαναφερόμενη έννοια του νόμου.

293. Περαιτέρω, το άρθρο 1 παρ. 1 ν. 703/1977 (όπως, αντιστοίχως, το άρθρο 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ και άρθρου 1 παρ. 1 ν. 3959/2011) δεν αποκλείει τις συμφωνίες μεταξύ ενώσεων επιχειρήσεων και επιχειρήσεων από το πεδίο εφαρμογής των απαγορεύσεων που

---

[534] Το πρώτο στοιχείο που αφορά συγκεκριμένα στην εταιρία αναφέρεται στη συμμετοχή της στην από 18.4.1997 Σύσκεψη Κρεοπαραγωγής (στοιχείο που εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στο ΣΠΕΕ). Έκτοτε η συμμετοχή της φαίνεται να είναι αδιάλειπτη και δεν προκύπτει αποστασιοποίησή της από την παράβαση έως τουλάχιστον το Σεπτέμβριο του 2010.

[535] Το πρώτο στοιχείο που αφορά συγκεκριμένα στην εταιρία αναφέρεται στη συμμετοχή της στην από 7.10.1997 Σύσκεψη Διευθυντών (στοιχείο που εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στο ΣΠΕΕ). Έκτοτε η συμμετοχή της φαίνεται να είναι αδιάλειπτη και δεν προκύπτει η αποστασιοποίησή της από την παράβαση έως τουλάχιστον το Σεπτέμβριο του 2010.

[536] Βλ. ενδεικτικά Απόφαση ΔΕΚ C-309/99, Wouters κ.ά. κατά Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten, Συλλ. 2002 σ. I-1577, σκ. 64, καθώς και αποφάσεις ΕΑ 292/IV/2005 υπό 3.1. και 518/VI/2011.

[537] Βλ. ενδεικτικά υποθ. C-395/96 P και C-396/96 P Companie maritime belge transports SA, Companie maritime belge SA και Dafra-Lines A/S (CEWAL) κατά Επιτροπής Συλλογή 2000 σ. I-01365, σκ. 144. Βλ. επίσης σχετικά και Λ. Κοτσίρη, Ευρωπαϊκό Εμπορικό Δίκαιο, 2003, σελ. 398-399.

[538] Βλ. συνεκδ. υποθ. T-25/95, T-26/95, T-30/95 έως T-32/95, T-34/95 έως T-39/95, T-42/95 έως T-46/95, T-48/95 έως T-65/95, T-68/95 έως T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 και T-104/95, Cimenteries CBR SA κ.άλ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000 σ. II-491, παρ. 1320.

[539] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 96/438/ΕΚ FENEX, ΕΕ 1996 L181/28, παρ. 31. Βλ. επίσης ενδεικτικά Alison Jones/ Brenda Surfin, EC Competition Law, 2004, σελ.147.

[540] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ 209-215/78 & 218/78 Heintz van Landewyck SARL κ.ά. κ. Επιτροπής, Συλλ. 1980 σ. 3125, σκ. 87-88, C-96-102, 104, 105, 108 και 110/82 IAZ κ. Επιτροπής, Συλλ. 1983 σ. 03369, σκ.19-20, και C-246/86 Belasco κ. Επιτροπής, Συλλ. 1989 σ. 2117, σκ.2, 65.

θεσπίζει. Προκειμένου να διαπιστωθεί σωρευτικώς η συμμετοχή μιας ενώσεως και των μελών της στην ίδια παράβαση, αρκεί να αποδειχθεί ότι η ένωση είχε αυτοτελή συμπεριφορά σε σχέση με αυτή των μελών της, στην οποία όμως μπορεί να τύχουν εφαρμογής οι ως άνω διατάξεις[541]. Όπως θα καταδειχθεί κατωτέρω, τούτο τυγχάνει εφαρμογής και στην κρινόμενη υπόθεση, σε σχέση με τη συμμετοχή του ΣΠΕΕ στην προεκτεθείσα σύμπραξη για τον ενιαίο καθορισμό ιδίως των τιμών και την κατανομή πελατείας. Ειδικότερα:

294. Ο ΣΠΕΕ διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ενημέρωση των πτηνοτροφικών εταιριών σε σχέση με τα τεκταινόμενα στον κλάδο, στο συντονισμό μεταξύ των εταιριών για την αντιμετώπιση των σοβαρών προβλημάτων που ανακύπτουν κατά καιρούς, αλλά και στην κλαδική διεκδίκηση σε ό,τι αφορά τυχόν κρατική αρωγή οποιασδήποτε μορφής. Επίσης, ενημερώνει τα μέλη του μέσω του περιοδικού του και μέσω αλληλογραφίας για θέματα που αφορούν τον κλάδο, όπως λ.χ. για ενδεχόμενες αλλαγές στις υφιστάμενες κανονιστικές ρυθμίσεις[542]. Συναφώς, η πλειονότητα των εταιριών του κλάδου που ερωτήθηκαν σχετικά δηλώνουν ότι αντιλαμβάνονται το ρόλο του ΣΠΕΕ ως συμβουλευτικό και ενημερωτικό, υπό την έννοια ότι δεν παρενέβαινε άμεσα προκειμένου να καθορίσει το επίπεδο των τιμών και της παραγωγής ή την κατανομή πελατείας. Όπως ανέφερε και ο […] στην κατάθεσή του[543] (εκπροσωπώντας […]: *«[τ]ο θέμα των τιμών (κόστους) δεν προέκυπτε από την επίσημη δηλ εκ του καταστατικού λειτουργία του και εκ των Διοικητικών του Συμβουλίων».*

295. Στην υπό κρίση περίπτωση, από τα στοιχεία που συνέλεξε η ΓΔΑ - με την εξαίρεση ορισμένων ρητρών του καταστατικού[544]- δεν προέκυψαν στοιχεία για τη λήψη αποφάσεων από τα καταστατικά όργανα του ΣΠΕΕ (Δ.Σ ή Γ.Σ), με οποιαδήποτε μορφή, επίσημων ή ανεπίσημων, με υποχρεωτικό ή μη χαρακτήρα, σχετικά με το συντονισμό της εμπορικής πολιτικής των μελών του. Πράγματι, η εξεταζόμενη υπόθεση δεν αφορά ουδόλως σε αποφάσεις ΔΣ ή άλλου επίσημου συλλογικού οργάνου του ΣΠΕΕ (δηλ. σε «αποφάσεις ένωσης επιχειρήσεων» κατά την έννοια των διατάξεων του ανταγωνισμού)[545], αλλά σε οριζόντιες συνεννοήσεις και συμφωνίες περί καθορισμού

---

[541] Βλ. ενδεικτικά Απόφαση ΠΕΚ συνεκδ. υποθέσεις T-25/95 κ.άλ, Cimenteries CBR SA, κ.ά. κατά Επιτροπής, σκ. 1320 επ – βλ. ιδίως σκ. 1320 και 1325.

[542] Βλ. κατάθεση του […]–[ΚΑΤΑΘΕΣΗ 2], εκπροσώπου της […], υπ' αριθμ. πρωτ. 529/27.01.2011 απαντητική επιστολή της Φρεσκότ ΑΕ, υπ' αριθμ. πρωτ. 8357/28.12.2010 απαντητική επιστολή της Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, υπ' αριθμ. πρωτ. 275/17.01.2011 απαντητική επιστολή της Μαζαράκι ΑΒΕΕ, υπ' αριθμ. πρωτ. 138/11.01.2011 της Δ & Κ Γεννάδιος ΑΒΕΕ, υπ' αριθμ. πρωτ. 8377/28.12.2010 απαντητική επιστολή της Όρνιθα ΑΒΕΕ, κατάθεση του […] -[ΚΑΤΑΘΕΣΗ 12], προέδρου και διευθύνοντος συμβούλου […].

[543] Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 7].

[544] Περί των οποίων βλ. κεφάλαιο Η κατωτέρω.

[545] Από την επισκόπηση των επίσημων πρακτικών ΔΣ του ΣΠΕΕ διαπιστώθηκε ότι σε αυτά δεν έχουν συζητηθεί, ούτε και έχουν καταγραφεί θέματα καθορισμού τιμών, στο πλαίσιο πάντα της λειτουργίας των καταστατικών του οργάνων. Οι δε προσκλήσεις που απευθύνονται στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις διαμέσω του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] και της γραμματέως του, αφορούσαν σε άτυπες συναντήσεις ή συσκέψεις των επιχειρήσεων του κλάδου, και όχι σε επίσημες Γενικές Συνελεύσεις ή συνεδριάσεις ΔΣ. Τα διαθέσιμα στοιχεία που εντοπίστηκαν στους επιτόπιους ελέγχους αφορούν σε συναντήσεις εκτός

τιμών και κατανομής πελατείας μεταξύ ανταγωνιστών (τόσο πτηνοτροφικών επιχειρήσεων – μελών του ΣΠΕΕ, όσο και επιχειρήσεων μη μελών του ΣΠΕΕ), οι οποίες πραγματοποιούνταν στα γραφεία του Συνδέσμου ή και αλλού[546].

296. Ωστόσο, ο ρόλος που επιτέλεσε ο Σύνδεσμος στην υπό εξέταση σύμπραξη ήταν αυτοτελής[547] και ιδιαιτέρως ενεργός και σημαντικός, κατά τα κατωτέρω αναλυτικά εκτιθέμενα. Πιο συγκεκριμένα, ο ΣΠΕΕ παρείχε διαμέσω του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] και της γραμματείας του διευκόλυνση στην υπό εξέταση αντι-ανταγωνιστική σύμπραξη (π.χ. συχνά συντονισμό και προσδιορισμό του τόπου και χρόνου συνάντησης, τήρηση πρακτικών, κοινοποίηση των αποτελεσμάτων των επίμαχων συναντήσεων, παρακολούθηση συμμόρφωσης με τα συμφωνηθέντα, συλλογή υποστηρικτικών στοιχείων κ.αλ.). Επιδρούσε, έτσι, καταλυτικά στη συσπείρωση των μελών του, αλλά και έτερων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην πτηνοτροφία και είναι μέλη άλλων συλλογικών οργάνων (π.χ. οι Συνεταιρισμοί που είναι μέλη της Πτηνοτροφικής Συνεταιριστικής Ένωσης) και, κατά συνέπεια, στην εκδήλωση από μέρους τους της αντι-ανταγωνιστικής συμπεριφοράς.

297. Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας, διαμέσω του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] και της γραμματέως του, ο ΣΠΕΕ είχε ενεργό υποβοηθητικό στο εξεταζόμενο καρτέλ καθόλη τη χρονική διάρκειά του (τουλάχιστον από το 1996 μέχρι το 2010). Όπως προαναφέρθηκε, από τις χειρόγραφες σημειώσεις και πρακτικά που εντοπίστηκαν στους επιτόπιους ελέγχους προκύπτει ότι ο Σύνδεσμος φιλοξενεί στα γραφεία του τις περισσότερες από τις εν λόγω συναντήσεις. Το αυτό πιστοποιεί και η εταιρία Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, η οποία αναφέρει πως *«[ε]πίσης [ενν. ο ΣΠΕΕ], αποτελεί τόπο συνάθροισης των μελών για συζητήσεις επί των προβλημάτων της αγοράς, των τιμών των α' & β' υλών και των τιμών του τελικού προϊόντος»*[548]. Ομοίως, η HQF AET, η οποία είχε στείλει σε ανύποπτο χρόνο εξώδικη διαμαρτυρία προς το Σύνδεσμο, αναφέρει[549]: *«Στις αρχές του 2000 οπότε και δραστηριοποιηθήκαμε στον κλάδο και αρχίσαμε να παρακολουθούμε τις εργασίες του ΣΠΕΕ, μας δημιουργήθηκε η εντύπωση ότι ίσως να υπήρχε μια προσπάθεια να γίνουν συζητήσεις για την συμφωνία μεταξύ ορισμένων μελών για την διαμόρφωση μιας ελάχιστης κατώτατης τιμής για το χύμα ολόκληρο κοτόπουλο. Άμεσα διατυπώσαμε τις έντονες αντιρρήσεις μας για τις ενέργειες αυτές, με την αποστολή αναλυτικού εγγράφου [ενν. του εξωδίκου]»*. Στην κατάθεσή του, ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] αναφέρει «*Κρατούσα τις*

ΔΣ του ΣΠΕΕ (στις οποίες, άλλωστε, συμμετείχαν και πτηνοτροφικές επιχειρήσεις που δεν ήταν μέλη του Συνδέσμου), και που στην πλειονότητά τους δεν συμπίπτουν χρονικά με τις ημερομηνίες των συνεδριάσεων του ΔΣ του ΣΠΕΕ. Το ίδιο επιβεβαιώνει και ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] στην κατάθεσή του. Στη σύμπραξη δε συμμετέχουν και συνεταιρισμοί που δεν είναι μέλη του ΣΠΕΕ.

[546] Και τούτο, ανεξαρτήτως του ότι ορισμένοι από τους συμμετέχοντες στις επίμαχες συναντήσεις, έχουν διατελέσει επί χρόνια στη διοίκηση του Συνδέσμου ως μέλη του ΔΣ. Η ίδια αυτή, ωστόσο, εκπροσώπηση και συνακόλουθη συνεργασία και αλληλεπίδραση στο πλάισιο του Συνδέσμου μπορεί να διευκόλυνε εντέλει το κλίμα συνεννόησης μεταξύ των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων.

[547] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΠΕΚ συνεκδ. υποθέσεις Τ-25/95, κ.ά., Cimenteries CBR SA, κ.ά. κατά Επιτροπής, σκ. 1326 επ.

[548] Βλ. την υπ' αριθμ πρωτ 101/10.01.2011 απαντητική επιστολή της Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ.

[549] Βλ. σχετικά υπ' αριθ. πρωτ. 8355/28.12.2010 απάντηση της HQF AET.

σημειώσεις για δικό μου λογαριασμό για να θυμάμαι. Καθόμουν στο γραφείο του συνδέσμου και άκουγα χωρίς να συμμετέχω. Οι υπόλοιποι παριστάμενοι κρατούσαν τις δικές τους σημειώσεις κάποιοι τα θυμόντουσαν απέξω». Για τις συναντήσεις που λάμβαναν χώρα εκτός του Συνδέσμου, ο ΣΠΕΕ δεν φαίνεται να εκπροσωπείται ή να παρίσταται με κάποιο τρόπο[550] (παρά το γεγονός ότι ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] φαίνεται ότι ενημερωνόνταν συχνά εκ των υστέρων για το αντικείμενο των εν λόγω συναντήσεων και διέχεε τις σχετικές πληροφορίες στα μέλη).

298. Πέραν της παραχώρησης των γραφείων του για την πραγματοποίηση τακτικών συναντήσεων, ο ΣΠΕΕ αναλάμβανε συχνά και το συντονισμό τους, μέσω επιστολών - προσκλήσεων[551]. Οι εν λόγω προσκλήσεις φέρουν συνήθως τα διακριτικά του Συνδέσμου (επωνυμία, αριθμό σύστασης, έδρα και τηλέφωνο), καθώς και ημερομηνία και τόπο υπογραφής, τις επωνυμίες των επιχειρήσεων που προσκαλούνται και συνήθως και τα ονόματα των εκπροσώπων τους. Εν συνεχεία, ως προς το κύριο περιεχόμενό τους συνήθως φέρουν ημερομηνία, ημέρα, ώρα και τόπο διεξαγωγής της συνάντησης, καθώς και το θέμα της συζήτησης.

299. Ακολούθως, ο Σύνδεσμος είχε ρόλο διαύλου επικοινωνίας και ενημέρωσης των μελών για τις αποφάσεις, τα αποτελέσματα των συναντήσεων και τη συμμόρφωση με αυτές (την τέλεση των συμφωνηθέντων): η πρακτική αυτή επιβεβαιώνεται και από στοιχεία που εντοπίστηκαν κατά την έρευνα[552], καθώς και από την εξώδικη δήλωση της HQF AET προς το Σύνδεσμο. Όπως, άλλωστε, αναφέρει και […] του Συνδέσμου, σχετικά με το έγγραφο με ημερομηνία 10/5/10, το κείμενο εστάλη *«στους συμμετέχοντες με Fax όπως*

---

[550] Όπως προαναφέρθηκε, ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] σε κάποιο σημείο της κατάθεσής του αναφέρει *«Τις τιμές οι πτηνοτρόφοι κατά ομάδες τις κουβέντιαζαν σε ξενοδοχεία και καφενεία (Θεσσαλονίκη, Χαλκίδα, Γιάννενα, στην ΕΠΣΕ πριν κλείσει) στην Αθήνα σε ξενοδοχεία στην Βερανζέρου (Ιωνικό), στο Κυθηραϊκό ίδρυμα, (Θεμιστοκλέους), σε καφενείο στην πλατεία Βάθης, τοπικά. Εγώ δεν ήμουν παρών»*. Σημειώνεται ότι τα αρχικά ΕΠΣΕ δηλώνουν την «Ενωση Πτηνοτροφικών Συνεταιρισμών Ελλάδος», που αποτελεί τον πρόδρομο της Πτηνοτροφικής-Συνεταριστικής Ένωσης.

[551] Βλ. ενδεικτικά τις από 11/11/2004 και 10/03/2000 προσκλήσεις του ΣΠΕΕ, με τις οποίες καλούνται μέλη και μη μέλη του Συνδέσμου να παρευρεθούν σε «σύσκεψη» που θα λάβει χώρα στα «Γραφεία του ΣΠΕΕ» με θέμα «τις προοπτικές στην αγορά του κοτόπουλου και αναμόρφωση των τιμών» και «προκειμένου να εξεταστεί η πορεία εφαρμογής των τροποποιημένων νέων τιμών πωλήσεως του νωπού κοτόπουλου». Βλ. επίσης δακτυλογραφημένες επιστολές που εντοπίστηκαν κατά τον έλεγχο στον ΣΠΕΕ και αφορούν τις συναντήσεις στις 16/11/2004, 19/9/2007, 11/10/2007, 16/10/2008, 10/10/2008 και 30/9/2008.

[552] Για παράδειγμα, όπως προαναφέρθηκε, στην επιστολή του ΣΠΕΕ στις 15/9/2000 που απευθύνεται στις εταιρίες HQF AET, Δ. Κελαϊδίτης & ΣΙΑ ΕΠΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), Σαρ-Συρ ΑΒΕΕ (η εταιρία έχει παύσει τη δραστηριότητά της από το 2001), Φρεσκότ ΑΕ, Δ & Κ. Γεννάδιος ΑΒΕΕ (στην επιστολή αναγράφεται, προφανώς εκ παραδρομής, Δ & Κ. Γεννάδιος ΑΕ), Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Αγροτική ΕΠΕ, Φ. Κουσιάκης & Υιοί ΟΕ, ΑΠΣ Άρτας, ΑΠΣΙ Πίνδος και Πτηνοτροφικός Συνεταιρισμό Κυνουρίας, αναφέρεται επί λέξει: «Εν συνεχεία της χθεσινής πανελλήνιας σύσκεψης αποφασίστηκε η αναπροσαρμογή των χονδρικών τιμών νωπού κοτόπουλου ως εξής:[ακολουθεί λίστα τιμών ανά κανάλι διανομής]». Επίσης, στα πρακτικά της συνάντησης της 29/6/2000 ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] σημειώνει κάτω από τις συμφωνημένες τιμές *«Να στείλω FAX με παραπάνω τιμές στα μέλη»*.

πάντα σε τέτοιες περιπτώσεις»[553]. Πέραν όμως και της διακίνησης πληροφοριών, κάποιες φορές ο ΣΠΕΕ ζητάει από τις επιχειρήσεις να επιβεβαιώσουν και εγγράφως τα συμφωνηθέντα[554] ή προτρέπει για την απαρέγκλιτη τήρησή τους. Για παράδειγμα, στην επιστολή του ΣΠΕΕ που εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στην […] αναφέρεται *«[ε]ν συνεχεία της χθεσινής συσκέψεως, 17.7.2002*[555]*, παρακαλώ όπως μας επιβεβαιώσετε με fax τα παρακάτω συμφωνηθέντα από όλους εσάς […]»*. Επίσης, στην επιστολή αυτή του ΣΠΕΕ, πέραν των κατώτατων τιμών και της διατήρησης της κατανομής των πελατών, ως, προφανώς, μέτρο συμμόρφωσης αναφέρεται και ότι *«[μ]έχρι εμπεδώσεως των νέων τιμών κάθε εβδομάδα θα γίνονται συναντήσεις των ιδίων ή εκπροσώπων σας* [ΣτΣ: εννοείται των ανταγωνιστικών επιχειρήσεων που συμμετείχαν στη συνάντηση] *στα γραφεία μας»*. Το γεγονός αυτό υπογραμμίζει τον κατ' ουσίαν συντονιστικό ρόλο του ΣΠΕΕ στην αντι-ανταγωνιστική σύμπραξη. Συναφώς, χαρακτηριστική για το ρόλο του ΣΠΕΕ είναι και η αναφορά σε χειρόγραφο πρακτικό[556] ότι: *«Τιμωρείται όποιος παραβεί τα παραπάνω διά συλλογικής ενέργειας?»*. Επίσης, κατά το ΣΠΕΕ, η μη τήρηση των συμφωνηθέντων αποτελεί έλλειψη επιχειρηματικού ήθους από τις επιχειρήσεις, καθώς όπως αναφέρεται στην από 25/9/2000 επιστολή[557] του περί εφαρμογής των συμφωνηθέντων, *«[…] διευκρινίζεται ότι κατά την γνώμη του Συνδέσμου αυτές πρέπει να συνιστούν κατώτατες τιμές πωλήσεως. Τυχόν χαμηλότερες τιμές είναι ζημιογόνες, κάτω του κόστους παραγωγής και μπορούν να θεωρηθούν αθέμιτες και εγχώριο ντάμπινγκ.* Τέλος, σε κάποιες περιπτώσεις ο ΣΠΕΕ επιφορτίζεται και με την αρμοδιότητα της ενημέρωσης της αγοράς (σε στοιχείο της έρευνας αναφέρεται: *«Αύριο φεύγουν τα φαξ στα Super markets από το ΣΠΕΕ»*[558]). Επιπρόσθετα, μέσω του μηνιαίου περιοδικού του «Πτηνοτροφία και Πολιτισμός», προκύπτει ενημέρωση των εταιριών για το επίπεδο των τρεχουσών τιμών

---

[553] Βλ. δήλωση […] του ΣΠΕΕ κατά τον επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ στις 21/09/2010 περί του ότι τη σημείωση της 10/5/2010 που […] [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ]: *«την έστειλε στους συμμετέχοντες με Fax όπως πάντα σε τέτοιες περιπτώσεις»*.

[554] Πρόκειται για την από 18/07/2002 επιβεβαίωση των συμφωνηθέντων σε προηγούμενη συνάντηση της 17/07/2002, και συγκεκριμένα σχετικά με τις «Κατώτατες τιμές χονδρικής πωλήσεως από 1.8.2002», η οποία αποτελεί ταυτόχρονα και πρόσκληση για την επόμενη προγραμματισμένη συνάντηση στα Γραφεία του ΣΠΕΕ την 24.07.2002. Εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στην εταιρία Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ (Αρ. 2 ελεγκτή Α.Φ) με αποδέκτες τους: Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Δ. Κελαϊδίτης ΑΕ, Κοτίνο ΑΕΒΕ, Μαζαράκι ΑΒΕΕ, Φρεσκότ ΑΕ, Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Αγγελάκης ΑΕ, Αγροτική ΕΠΕ, Δ & Κ. Γεννάδιος ΑΒΕΕ, Φ. Κουσιάκης & Υιοί ΟΕ, ΠΣ Ιωαννίνων, ΠΣ Άρτας.

[555] Αναφέρεται στην «Πανελλήνια σύσκεψη κρεοπαραγωγών πτηνοτροφίας» της 17/7/02.

[556] Βλέπε 11ΑΠ στοιχείο από έλεγχο στα γραφεία του ΣΠΕΕ. Το χειρόγραφο φέρει ημερομηνία 17/7/2002.

[557] Πρόκειται για επιστολή που προσκομίστηκε από την HQF AET με την υπ' αριθμ. πρωτ. 8355/28.12.2010 απαντητική επιστολή της και απευθύνεται προς τις εταιρίες HQF AET, Δ. Κελαϊδίτης ΑΕ, Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, Σύνκο ΑΒΕΕ (νυν Αγροζωή ΑΒΕΕ), Σαρ-Συρ ΑΕ, Φρεσκότ ΑΕ, Δ. & Κ. Γεννάδιος ΑΒΕΕ, Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ, Αγροτική ΕΠΕ, Φ. Κουσιάκης & Υιοί ΟΕ, ΑΠΣ Άρτας, ΑΠΣΙ Πίνδος και Πτηνοτροφικό Συνεταιρισμό Κυνουρίας.

[558] Χειρόγραφο σημείωμα σχετικά με την πανελλήνια σύσκεψη κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας 20/12/00 (ΑΠ 23).

και προτροπή να συμφωνήσουν επί των ζητημάτων τιμολόγησης των προϊόντων κοτόπουλου[559].

300. Σημειωτέον ότι όλοι οι εκπρόσωποι των επιχειρήσεων κατέθεσαν σχετικά με την έντονη δραστηριοποίηση του ΣΠΕΕ με σκοπό το συντονισμό της δράσης τους στην αγορά[560]. Προσπάθησαν, μάλιστα, να αποδώσουν στον [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] ακέραιη την ευθύνη για την υπό κρίση σύμπραξη, γεγόνος ωστόσο που ουδόλως ανταποκρίνεται στα ευρύματα της παρούσης υπόθεσης, κατά τα προεκτεθέντα (βλ. ενότητες Ε.4.2.4 ανωτέρω)[561]. Επομένως, οι ενέργειες του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] στο συντονισμό των συναντήσεων και του περιεχομένου τους, αλλά και στη συλλογή και συνακόλουθη διάχυση πληροφοριών, ήταν σε γνώση και είχαν την έγκριση της εκάστοτε διοίκησης. Το αυτό ισχύει και για τη σύνταξη και έκδοση του περιοδικού[562].

301. Σε κάθε περίπτωση, για τους σκοπούς αξιολόγησης του ρόλου του Συνδέσμου, επισημαίνεται ότι ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] παραδέχεται ότι θεωρούσε αναγκαία την υιοθέτηση συντονισμένης στρατηγικής καθορισμού τιμών για την επιβίωση του κλάδου, αναγνωρίζοντας παράλληλα την προσπάθεια των επιχειρήσεων για την επιβολή ενιαίου τιμολογίου. Στο πλαίσιο αυτό, πέραν άμεσων διευκολύνσεων που παρείχε και των προτροπών προς συντονισμό της εμπορικής πολιτικής των συμπραττουσών, ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] συνέλεγε στοιχεία και τηρούσε στατιστικά αναφορικά με τις τοποθετήσεις νεοσσών, το κόστος παραγωγής, τις τιμές του κοτόπουλου και των αυγών, τα οποία και κοινολογούσε τακτικά στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις.

---

559 Το περιοδικό περιλαμβάνει μνεία περί του ότι: «συντάσσεται με ευθύνη της Γραμματείας του ΣΠΕΕ και δεν δεσμεύει τη Διοίκησή του».

560 Σχετικά με το ρόλο του ΣΠΕΕ οι εκπρόσωποι των επιχειρήσεων κατέθεσαν:

-*«Ο Γενικός Διευθυντής του ΣΠΠΕ ([ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ]) συνέλεγε στοιχεία, έβγαζε ένα περιοδικό και έγραφε ποίες είναι οι τιμές συγκριτικά με τις τιμές της Ευρώπης και τις ανέφερε στις συναντήσεις. Επειδή θεωρούσε ότι πουλούσαμε κάτω του κόστους πρότεινε να κάνουμε αλλαγές στις τιμές»* (κατάθεση […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 17]).

-*«Περισσότερο ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ]ασχολείται με το θέμα του κόστους και των τιμών. Ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ]έκανε τις προτάσεις με δική του πρωτοβουλία για να σώσει τον κλάδο. Αυτή ήταν η δουλειά του. Παρότρυνε να ανεβάσουμε τις τιμές. Μάζευε στοιχεία για τις τιμές και την παραγωγή ο Νόνικας από το Υπουργείο, από την αγορά από τις εταιρείες, εμπόρους, πελάτες, μαγαζιά»* (κατάθεση […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 2]).

-*«Ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ]πάντα παρακινούσε το θέμα των τιμών, καθόταν απόμερα και σημείωνε κάποιες τιμές. […]Έβλεπα ότι ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ]κρατούσε σημειώσεις στο γραφειάκι του»* (κατάθεση […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 7]).

-*«Ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ]από υπερβάλλοντα ζήλο θα έλεγα, συνέλλεγε από υπηρεσίες του Υπ. Γεωργίας το κόστος παραγωγής και μας παρουσίαζε το κόστος παραγωγής γενικά του κλάδου και μας έλεγε εάν συνεχίζετε να πουλάτε έτσι σε χαμηλές τιμές είναι βέβαιο το τέλος του κλάδου»* (κατάθεση […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 10]).

561 Όπως προαναφέρθηκε, ακόμη κι αν υποτεθεί ότι το εξεταζόμενο αντι-ανταγωνιστικό σχέδιο γεννήθηκε ήδη από τη δεκατία του ’70 / ’80 ως ιδέα του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], εντέλει συμφωνήθηκε και υλοποιήθηκε από τις εμπλεκόμενες πτηνοτροφικές επιχειρήσεις (μερικές από τις οποίες δεν ήταν καν μέλη του Συνδέσμου), οι οποίες και συμμετείχαν ενεργά σε αυτό καθόλη την επίμαχη περίοδο.

562 Και τούτο, παρά το γεγονός ότι, όσον αφορά ειδικώς στο περιοδικό, υπήρχε η μνεία ότι συντάσσεται με ευθύνη της Γραμματείας του ΣΠΕΕ και δεν δεσμεύει τη διοίκηση.

302. Συμπερασματικά, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι, έστω και άτυπα, ο ρόλος του ΣΠΕΕ στις υπό εξέταση συμφωνίες ήταν αυτοτελής, συντονιστικός και ενισχυτικός του υπό κρίση καρτέλ, και συνίστατο, ποικιλοτρόπως, σε διευκόλυνσή του. Συνέβαλε, κατά τα ανωτέρω, σημαντικά στη λειτουργία και διατήρηση της σύμπραξης που συνίστατο ιδίως στον καθορισμό των τιμών πώλησης επί μακρό χρονικό διάστημα και, επομένως, στο σοβαρό και διαρκή περιορισμό του ανταγωνισμού στην εξεταζόμενη αγορά κατά τα ανωτέρω. Περαιτέρω, η συμπεριφορά του είχε εξίσου αντι-ανταγωνιστικό πνεύμα, η δε δράση του αποδείχθηκε αποτελεσματική, δεδομένων των μέσων και της υποδομής που διαθέτε προς διευκολύνση την οργάνωση των επίμαχων συνεννοήσεων (με τη συμμετοχή ακόμη και επιχειρήσεων που δεν ήταν μέλη του), αλλά και την συσπείρωση των μελών του προς το σκοπό αυτό εν γένει. Τα ως άνω στοιχεία θεμελιώνουν την ευθύνη του, βάσει του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977 και του άρθρου 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, αναφορικά με την αυτοτελή συμμετοχή του στην υπό κρίση σύμπραξη[563].

303. Η έναρξη της συμμετοχής του Συνδέσμου ως μέρους της απαγορευμένης σύμπραξης ήδη από το 1996 στοιχειοθετείται από το χειρόγραφο πρακτικό του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], που αναφέρεται στη σύσκεψη της 10/09/1996. Έκτοτε, τα στοιχεία του φακέλου καταδεικνύουν την αδιάλειπτη συμμετοχή του έως τουλάχιστον το Σεπτέμβριο του 2010.

Ζ. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ

304. Οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή όφειλε να εξετάσει εάν οι επίμαχοι όροι περιόρισαν, κατ’ αποτέλεσμα, τον ανταγωνισμό[564].

305. Το επιχείρημα αυτό δεν ευσταθεί. Όπως προαναφέρθηκε, κατά πάγια νομολογία, παρέλκει η εκτίμηση των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων της για τους σκοπούς εφαρμογής των απαγορευτικών διατάξεων των άρθρων 1 ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ, όταν η συμφωνία αυτή έχει ως αντικείμενο την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού ((βλ. ενότητες Δ.1.3.2 και Δ.1.3.3). Η διάκριση μεταξύ «παραβάσεων λόγω του αντικειμένου» της συμφωνίας και «παραβάσεων λόγω των αποτελεσμάτων» αυτής εξηγείται από το ότι ορισμένες μορφές σύμπραξης μεταξύ επιχειρήσεων μπορούν να θεωρηθούν, ως εκ της φύσεώς τους, ως παραβλάπτουσες την ορθή λειτουργία του

---

[563] Βλ. και Αποφάσεις ΠΕΚ συνεκδ. υποθέσεις T-25/95, κ.ά., Cimenteries CBR SA, κ.ά. κατά Επιτροπής, σκ. 1320 επ., καθώς και AC Treuhand, ό.π., σκ. 127 επ.

[564] Βλ. ενδεικτικά, Βιοκότ ΑΕ υπόμνημα σ. 33 επ. και συμπληρ. υπόμνημα σ. 5 επ., Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ υπόμνημα της 16.10.2012 σ. 27 επ. και συμπλ. υπόμνημα της 14.12.2012 σ. 4 επ., υπόμνημα Αγγελάκη ΑΕ της 16.10.2012 σ. 18, υπόμνημα ΣΠΕΕ της 16.10.2012 σ. 9 επ. και υπόμνημα προσθήκης ΣΠΕΕ της 22.10.2012, υπόμνημα ΑΠΣΙ Πίνδος της 16.10.2012 σ. 28 επ. και συμπλ. υπόμνημα της 14.12.2012 σ. 4 επ., υπόμνημα ΑΠΣ Άρτας της 16.10.2012 σ. 26 επ. και συμπλ. υπόμνημα σ. 5 επ., υπομνήματα Μαζαράκι ΑΒΕΕ της 16.10.2012 σ. 7 και της 14.12.2012, σ. 7 επ., υπόμνημα Δ. Κελαϊδίτη ΕΠΕ της 16.10.2012 σ. 7, συμπληρ. υπόμνημα Φρεσκότ ΑΕ της 13.12.2012, σ. 30 επ., υπόμνημα Αμβροσιάδη Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ της 16.10.2012 σ. 27 επ. και συμπλ. υπόμνημα της 14.12.2012 σ. 6, υπόμνημα Αγροζωή ΑΒΕΕ της 16.10.2012 σ, 25 και συμπλ. υπόμνημα της 13.12.2012 σ. 5 επ.

ανταγωνισμού[565]. Στην κρινόμενη υπόθεση, ως εκ της φύσεώς της ως οριζόντιας συμφωνίας, μεταξύ ανταγωνιστών, σε σχέση με τον καθορισμό των τιμών και την κατανομή των αγορών, ασφαλώς και η προκείμενη οριζόντια μυστική σύμπραξη μεταξύ ανταγωνιστών που αναφέρεται στον καθορισμό τιμών και στην κατανομή πελατείας, έχει ως αντικείμενο να παρεμποδίσει, να περιορίσει ή να νοθεύσει τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και άρ. 1, παράγραφος 1 ν. 703/1977 (βλ. ενότητες Δ.1.3.3, Ε.1, Ε.4.1 και Ε.4.2.5 ανωτέρω).

306. Παρότι, επομένως, μία τέτοια ανάλυση κατηγορηματικά δεν χρειάζεται για τη στοιχειοθέτηση της παράβασης στην υπό κρίση υπόθεση[566], η υπηρεσία, παρά ταύτα, προέβη με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία σε δειγματοληπτική ανάλυση για τις περιόδους Μάιος 2010 και Αύγουστος – Σεπτέμβριος 2010, με κατ’ ανάγκην ενδεικτικό χαρακτήρα της εφαρμογής των συμφωνηθεισών τιμών στην πράξη.

307. Από την ανάλυση αυτή προκύπτει ότι η εξεταζόμενη πρακτική εφαρμόστηκε, τουλάχιστον μερικώς, και επηρέασε τη συμπεριφορά των παραγόντων της αγοράς και την τιμή του σχετικού προϊόντος. Σύμφωνα με την έρευνα της Γενικής Διεύθυνσης και την ανάλυση των προσκομισθέντων από τις εταιρίες τιμολογίων προκύπτει ότι οι πραγματικές μέσες τιμές του νωπού κοτόπουλου κατά το επίμαχο χρονικό διάστημα του Μαΐου 2010, συγκλίνουν σε μεγάλο βαθμό με τις συμφωνημένες τιμές. Οι συμφωνημένες τιμές για την εν λόγω περίοδο, οι οποίες αποτελούν στόχο για τα μέλη της σύμπραξης, κινούνται κατά κανόνα ελαφρώς υψηλότερα για αρκετές από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, ενδεχομένως λόγω παράβασης των συμφωνηθέντων ή αδυναμίας καθολικής τήρησής τους στο σύνολο του πελατολογίου τους από τα εμπλεκόμενα μέρη. Κατά πάγια δε νομολογία, το γεγονός ότι κατά το στάδιο υλοποίησης οι επιμέρους συμφωνίες μπορεί να μην εφαρμόσθηκαν από το σύνολο των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, ή ότι δεν πέτυχαν εντελώς τους αρχικούς τους στόχους, είτε ως προς το συμφωνηθέν ύψος της αύξησης είτε ως προς το σύνολο των πελατών, ή ότι η δειγματοληπτική έρευνα δεν αποτύπωσε την εφαρμογή των τιμών στην πλήρη έκτασή της δεν αναιρεί, σε κάθε περίπτωση, το συμπέρασμα ότι αυτές εφαρμόστηκαν στην πράξη και δεν καθορίστηκαν από τους κανόνες της αγοράς (βλ. ενότητα Δ.1.3.3.). Το ίδιο ισχύει και για τις περιπτώσεις όπου οι αυξήσεις των τιμών δεν επιτεύχθηκαν τελικώς σε σχέση με συγκεκριμένους πελάτες, ή δεν επιτεύχθηκαν ταυτόχρονα από όλες τις επιχειρήσεις για πρακτικούς κυρίως λόγους, οι οποίοι πιθανόν να αφορούν στη λειτουργία του λογιστηρίου τους ή ακόμα και για λόγους διευκόλυνσης των πελατών τους.

308. Για την προηγούμενη του 2010 περίοδο έγινε ενδεικτική σύγκριση μεταξύ α) των συμφωνούμενων τιμών και β) των μέσων τιμών του ολόκληρου νωπού κοτόπουλου για την αντίστοιχη περίοδο, όπως αυτές παρουσιάζονταν στο μηνιαίο περιοδικό του ΣΠΕΕ

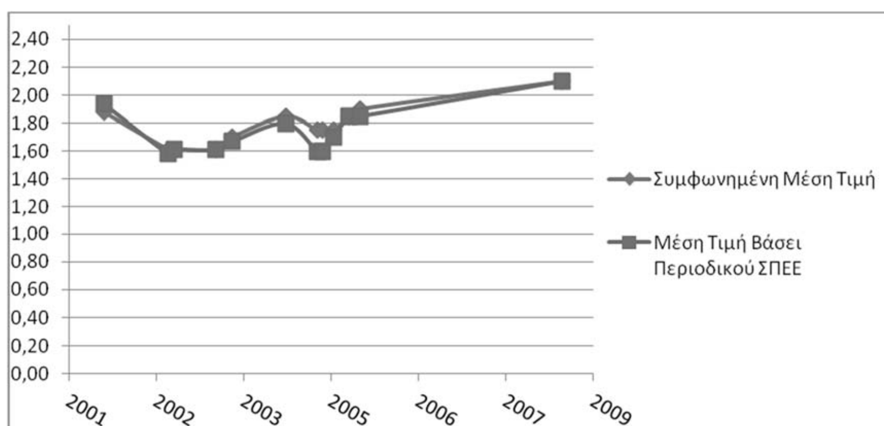
---

[565] Βλ. ιδίως απόφαση ΔΕΚ Beef Industry Development Society και Barry Brothers, οπ.π. σκ. 17

[566] Βλ. ΣτΕ 2780/2012 με παραπομπές σε πάγια ενωσιακή νομολογία.

«Πτηνοτροφία και Πολιτισμός»[567,568]. Τα αποτελέσματα της σύγκρισης εμφανίζονται στον παρακάτω πίνακα και στο διάγραμμα που τον ακολουθεί:

ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΣΥΜΦΩΝΙΑ (ΕΥΡΗΜΑΤΑ)	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ (ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΣΠΕΕ)
ΙΟΥΛΙΟΣ -ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2001	**640 δρχ/kgr**[569]	**650 - 660 δρχ/kgr**
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2002	550δρχ/kgr	540 δρχ/kgr
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2002	**550δρχ/kgr**	**550δρχ/kgr**
ΜΑΙΟΣ 2003	**550δρχ/kgr**	**550δρχ/kgr**
ΙΟΥΛΙΟΣ -ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2003	1,70 €/kgr	1,67 €/kgr
ΙΟΥΝΙΟΣ 2004	1,85 €/kgr	1,80€/kgr
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2004	1,65-1,75 €/kgr	1,60€/kgr
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2005	1,65-1,75 €/kgr	1,60€/kgr
ΜΑΡΤΙΟΣ 2005	1,75€/kgr	1,70€/kgr
ΙΟΥΝΙΟΣ 2005	**1,85€/kgr**	**1,85€/kgr**
ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2005	1,90 €/kgr	1,85€/kgr
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2008	**2,10 €/kgr**	**2,10 €/kgr**

309. Από το ανωτέρω διάγραμμα προκύπτει ότι οι συμφωνημένες τιμές κινούνται παράλληλα (κατά κανόνα πολύ κοντά αλλά κατά τι υψηλότερα από τις τιμές όπως διαμορφώθηκαν στην αγορά και καταγράφηκαν στο περιοδικό του ΣΠΕΕ, ενώ σε ορισμένες περιόδους συμπίπτουν με τις πραγματικές τιμές). Ουσιαστικά, οι συμφωνημένες τιμές ήταν ο στόχος, αλλά το σημείο ισορροπίας διαμορφώνονταν λίγο χαμηλότερα πιθανόν λόγω μη καθολικής τήρησής τους γεγονός που οφείλεται ενδεχομένως στο ότι κάποιες εταιρείες μέλη της σύμπραξης δεν προέβαιναν σε καθολική εφαρμογή των συμφωνηθέντων σε όλο

[567] Σχετικά με τη μέση τιμή που δημοσιεύεται στο περιοδικό του ΣΠΕΕ στην κατάθεσή του ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] ανέφερε: «*Οι βασικοί παίκτες είναι 20 περίπου πτηνοτρόφοι. Οι εκκολάπτες δίνουν σε μένα τα στοιχεία της παραγωγής και εγώ ρωτάω για τις τιμές των βασικότερων παραγωγών, πτηνοτρόφων και εκκολαπτών για να τις δημοσιεύσω στο περιοδικό του Συνδέσμου, μετά βγάζω το μέσο όρο*».

[569] Από τη διατύπωση «να πιαστούν οι τιμές» προκύπτει ότι αυτές έχουν συμφωνηθεί ως κατώτατες («τιμές - στόχοι»).

τους το πελατολόγιο[570], ή ότι για να προκύψει η μέση τιμή συνυπολογίζονταν εταιρίες που δεν μετείχαν στη σύμπραξη. Η παράλληλη κίνηση των συμφωνημένων με τις πραγματικές τιμές, το γεγονός, δηλαδή, ότι από το διάγραμμα επαληθεύεται ότι οι πραγματικές τιμές προσεγγίζουν σε τόσο μεγάλο βαθμό τις συμφωνημένες, καταδεικνύει ωστόσο την από κοινού διαμόρφωση, από ανταγωνιστικές επιχειρήσεις, της τιμολογιακής πολιτικής τους. Συνεπώς, μολονότι κάτι τέτοιο δεν απαιτείται να καταδειχθεί, προκύπτει ότι κατά κανόνα οι τιμές των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων κινούνταν διαχρονικά παράλληλα με τις συμφωνηθείσες, και σε κάποιες περιπτώσεις ήταν υψηλότερες από αυτές (βλ. ενδεικτικά […] και […] στις οποίες οι μέσες τιμές με βάση τα τιμολόγια που προσκομίσθηκαν από την ίδια την εταιρία ακολουθούν και τελικά υπερβαίνουν τις συμφωνηθείσες τιμές).

Αναπροσαρμογή τιμών 2010

310. Ειδικότερα, η τιμολογιακή πολιτική των επιχειρήσεων στα προϊόντα ολόκληρου νωπού κοτόπουλου αναλύθηκε συγκεκριμένα επίσης:

- για την περίοδο Μαΐου 2010, δεδομένου ότι εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στο ΣΠΕΕ το προαναφερθέν δακτυλογραφημένο σημείωμα που αναφέρεται σε συνάντηση των κρεοπαραγωγών πτηνοτρόφων στις 10/5/2010. Υπενθυμίζεται ότι στο έγγραφο αυτό που φέρει την υπογραφή […] (αρχικά ονόματος [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ]) αναφέρονται τα εξής σχετικά με τον καθορισμό των τιμών στη συνάντηση του Μαΐου 2010: «*Σε συνάντηση που έγινε με τη συμμετοχή του ιδιωτικού και συνεταιριστικού τομέα της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας απεφασίσθη όπως από την Τετάρτη 12/05/10 η χονδρική τιμή κοτόπουλου να διαμορφωθεί στα 2,20€ και στα κρεοπωλεία 2,60 € λόγω αυξήσεως κοστολογίου*».

- για την περίοδο Αυγούστου-Σεπτεμβρίου, δεδομένου ότι σε τρεις από τις τέσσερις επιχειρήσεις στις οποίες πραγματοποιήθηκαν επιτόπιοι αιφνιδιαστικοί έλεγχοι στις 3/9/2010 και συγκεκριμένα στις εταιρίες [...] είχε πράγματι αποφασιστεί/προγραμματιστεί αύξηση των τιμών από την 1η Σεπτεμβρίου 2010.

311. Προς το σκοπό αυτό, ζητήθηκε από τις ελεγχόμενες επιχειρήσεις να προσκομίσουν αναλυτικά καθολικά πελατών και αντίγραφα των τιμολογίων πώλησης των μηνών Μαΐου και Αυγούστου - Σεπτεμβρίου 2010, για τους πέντε μεγαλύτερους πελάτες τους ανά κατηγορία. Η επισκόπηση των τιμών έχει ενδεικτική σημασία[571].

---

[570] Σύμφωνα με την ένορκη κατάθεση του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] (βλ. Ενότητα Δ.2.1.1), η πρακτική της οριζόντιας συμφωνίας καθορισμού των τιμών επιβαλλόταν λόγω των δυσκολιών που αντιμετώπιζε ο κλάδος. Σύμφωνα με τον [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ], «*αν και συμφωνούν, δεν τα εφαρμόζουν στην πράξη […] Σπανίως εφαρμόζονται οι τιμές και πιάνουν. Ως διευθυντής του συνδέσμου έχω επισημάνει στα μέλη το αυτονόητο δηλαδή ότι η μη συμμόρφωση με τις τιμές είναι καταστροφική λόγω της παρατεταμένης κρίσης που περνάει ο κλάδος*».

[571] Λόγω των ιδιαιτεροτήτων της αγοράς (πολλοί κωδικοί προϊόντων, μεγάλο εύρος τιμών ανά κατηγορία πελατών κ.λπ.), η εξέταση εφαρμογής αυξήσεων επί των τιμών δεν στάθηκε δυνατόν να γίνει σχετικά με το επίπεδο των τιμών για κάθε ξεχωριστό κωδικό προϊόντος και κανάλι διανομής για όλη την περίοδο, αλλά πραγματοποιήθηκε μόνο, όπου αυτό ήταν δυνατόν, αναφορικά με την ημερομηνία εφαρμογής αυξήσεων. Οι κωδικοί των προϊόντων που αναγράφονται στα τιμολόγια είναι

312. Από την ανάλυση της τιμολογιακής πολιτικής των επιχειρήσεων στα προϊόντα ολόκληρου νωπού κοτόπουλου το 2010 κατά τα ανωτέρω προέκυψαν τα εξής στοιχεία σχετικά με την πραγματοποίηση αυξήσεων τιμών / ταυτόχρονων ανατιμήσεων: Σχετικά με τη χρονική εφαρμογή των αυξήσεων, οι αυξήσεις των τιμών, στις περισσότερες περιπτώσεις έλαβαν χώρα στην αρχή του μηνός Σεπτεμβρίου ή μετά τη 10η Μαΐου 2010, γεγονός που καταδεικνύει τη σύνδεση των αυξήσεων αυτών με την προηγούμενη συνεννόηση των ανταγωνιστών και ιδίως τη χρονική συνάφεια της απόκρισης των επιχειρήσεων βάσει της συνεννόησής τους. Αυτή η συνθήκη δεν μεταβάλλεται από το επιχείρημα, ακόμη και αν ήθελε θεωρηθεί αληθές, ότι ο μήνας Σεπτέμβριος, περιλαμβάνει συχνά αλλαγές στην εμπορική και τιμολογιακή πολιτική (άλλωστε, κατά πάγια νομολογία, και όπως είναι δε φανερό, η διαφάνεια – εδώ σε σχέση με το χρόνο ανατιμήσεων- είναι παράγων που ενισχύει τις συμπράξεις), δεδομένου ότι η χρονική συνάφεια των ανατιμήσεων αποτελεί μόνο έναν από τους πολλούς παράγοντες που θεμελιώνουν την οριζόντια σύμπραξη, η οποία κατά τα ανωτέρω στοιχειοθετείται από όλα τα προεκτεθέντα άμεσα αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με τις συνεννοήσεις και συμφωνίες που συστηματικά λάμβαναν χώρα μεταξύ των εμπλεκομένων επιχειρήσεων. Αντίστοιχα ισχύουν και σε σχέση με την αύξηση, το Σεπτέμβριο του 2010, των τιμών των δημητριακών[572], τα οποία χρησιμοποιούνται ως φύραμα και καλύπτουν σημαντικό μέρος του κόστους των ελεγχόμενων εταιριών[573]. Πέραν αυτού, στις εταιρίες στις οποίες διενεργήθηκαν επιτόπιοι αιφνιδιαστικοί έλεγχοι […], προκύπτει σύμπτωση της ημερομηνίας εφαρμογής της πολιτικής αυξήσεων, αλλά και σύμπτωση των όρων της πολιτικής αυτής, τόσο στα επίπεδα αυξήσεων σε απόλυτο μέγεθος (πχ. κατ' ελάχιστο +0,10€ με 0,15€) όσο και στα επίπεδα των τελικών τιμών πώλησης (πχ. 2,20€ για τους εμπόρους και 2,40€ για κρεοπωλεία ψησταριές). Η σύμπτωση αυτή στα χαρακτηριστικά της τιμολογιακής πολιτικής των ανταγωνιστών, και ειδικότερα στα επίπεδα των αυξήσεων και τις τελικές τιμές, καθώς και στην ημερομηνία εφαρμογής των αυξήσεων, εντάσσεται στο πλαίσιο της προηγούμενης συνεννόησης των εταιριών του κλάδου για τις αυξήσεις της 1ης Σεπτεμβρίου του 2010, και καταδεικνύει τη λειτουργία στην πράξη της αντιανταγωνιστικής συμφωνίας.

313. Αναλυτικότερα, σε σχέση με τα στοιχεία εφαρμογής των συμφωνηθέντων που προέκυψαν και όσον αφορά στους μήνες Μάιο και Σεπτέμβριο 2010, βάσει των προσκομισθέντων τιμολογίων[574] από τις ελεγχόμενες επιχειρήσεις[575], σημειώνονται

διαφορετικοί μεταξύ των εταιριών και δεν κρίθηκε ασφαλές να θεωρηθεί ότι συμπίπτουν τα προϊόντα, έτσι ώστε να γίνει σύγκριση τιμών μεταξύ των εταιριών.

[572] Το καλοκαίρι του 2010 σημειώθηκαν καιρικά φαινόμενα που κατέστρεψαν μεγάλες ποσότητες σιτηρών σε παγκόσμια κλίμακα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μειωθούν σημαντικά οι εισαγωγές σιτηρών και κατ' επέκταση η εγχώρια προσφορά τους. Ως αποτέλεσμα της μειωμένης προσφοράς, η τιμή των σιτηρών αυξήθηκε σημαντικά.

[573] Για περισσότερες πληροφορίες βλ. ενότητα Γ.1.5.1.

[574] Για την εξέταση της διενέργειας αυξήσεων την 1/9/2010 ζητήθηκαν από τις εταιρίες τα ονόματα των 5 μεγαλύτερων πελατών ανά κατηγορία πελατών και τα τιμολόγια των πελατών αυτών για τους μήνες Αύγουστο και Σεπτέμβριο 2010. Αντίστοιχα για την εξέταση των αυξήσεων στις 12/5/2010. Εξετάστηκαν ανά πελάτη, οι αναγραφόμενες στα τιμολόγια τιμές πώλησης για τον ίδιο κωδικό

ενδεικτικά τα ακόλουθα. Η […] προχώρησε σε αυξήσεις και το Σεπτέμβριο και το Μάιο του 2010 (το Σεπτέμβριο στους […] από τους […] πελάτες, ήτοι στο […] των πελατών του δείγματος). Σε ό,τι αφορά την εταιρία […], αφενός η απόφαση για την αύξηση ελήφθη από τη διοίκηση της εταιρίας και ο αντιπρόεδρος της εταιρίας […], με έγγραφό του της 27/8/2010 με θέμα *«ΝΕΕΣ ΤΙΜΕΣ»* έδωσε σαφείς οδηγίες προς τα υποκαταστήματα, αναφέροντας ότι: *«Εξαιτίας της ανόδου των τιμών των δημητριακών σε επίπεδα που δεν έχουμε τη δυνατότητα να απορροφήσουμε την αύξηση του κοστολογίου, είμαστε αναγκασμένοι σε αναπροσαρμογή των τιμών πώλησης όλων των προϊόντων κοτόπουλου με ισχύ από την Τετάρτη 1η Σεπτεμβρίου. Σας στέλνω σε φάκελο τις νέες τιμές ανά πελάτη ώστε να γίνει η απαραίτητη ενημέρωση εγκαίρως. Οι νέες τιμές θα περασθούν στο σύστημα από τα κεντρικά».* Ο ίδιος ο […] στην κατάθεσή του αποδέχεται ότι η επιχείρηση αποπειράθηκε την 01.09.2010 να κάνουν κάποια αύξηση αλλά τελικά δεν το κατάφεραν. […] προχώρησε, επίσης, σε αυξήσεις την 1/9/2010 και την 12/5/2010. Ειδικότερα, στο από 26/08/2010 ηλεκτρονικό μήνυμα του Διευθυντή Πωλήσεων […], με θέμα «Αλλαγή τιμών», προς τους Υπευθύνους Υποκαταστημάτων […][576], αναφέρεται ως νέα αυξημένη τιμή για τους εμπόρους τα 2,20€ και για τα κρεοπωλεία/ψησταριές τα 2,40€ (στην επιστολή αναφέρεται ρητά ότι η νέα τιμολογιακή πολιτική του συνεταιρισμού πρόκειται να εφαρμοσθεί σε όλα τα κανάλια διανομής την επίμαχη 1η/9/2010 εκτός αυτού των σουπερμάρκετ, στο οποίο οι νέες τιμές θα εφαρμόζονταν στις 13/9 – επίσης, η ελάχιστη αύξηση ορίζεται στα 0,15€ στο ολόκληρο, ενώ αύξηση +0,20€ ορίζεται για τα τεμαχισμένα. Για τα Super markets αναφέρεται αύξηση +0,20€ στο κοτόπουλο και +0,30€ στα τεμαχισμένα). Όπως, δε, είχε καταθέσει ο υπεύθυνος πωλήσεων […][577], *«[ο] Γενικός Δ/ντης […] με ενημέρωσε την Πέμπτη στις 26 Αυγούστου του 2010 πως για λόγους υψηλού κόστους παραγωγής, να διαπραγματευτώ με το σύνολο των πελατών λιανικής […] λεπτά αύξηση στο ολόκληρο νωπό (χύμα ή συσκευασμένο)*

προϊόντος πριν και μετά την 1/9/2010 και την 12/5/2010. Η ανάλυση στηρίχτηκε στα στοιχεία όπως αυτά προσκομίστηκαν.

[575] Όσον αφορά στο Μάιο 2010, υπενθυμίζεται ότι στο δακτυλογραφημένο σημείωμα που βρέθηκε στα ηλεκτρονικά αρχεία του ΣΠΕΕ αναγράφεται ότι: *«Σε συνάντηση που έγινε με τη συμμετοχή του ιδιωτικού και συνεταιριστικού τομέα της κρεατοπαραγωγού πτηνοτροφίας απεφασίσθη όπως από την Τετάρτη 12/05/10 η χονδρική τιμή κοτόπουλου να διαμορφωθεί στα 2,20€ και στα κρεοπωλεία 2,60€ λόγω αυξήσεως κοστολογίου».*

Όσον αφορά στο Σεπτέμβριο 2010, υπενθυμίζεται: α. Το e-mail (ημ/νιας 26/8/2010) του Δ/ντή Πωλήσεων […], β. το χειρόγραφο σημείωμα του […] (τα στοιχεία αυτά υπό α. και β. αφορούν στην ακόλουθη τιμολογιακή πολιτική: για εμπόρους 2,20€, για τα κρεοπωλεία-ψησταριές 2,40€. Η αλλαγή τιμών ορίζεται από 01/09, η ελάχιστη αύξηση ορίζεται στα 0,15€ στο ολόκληρο, ενώ αύξηση +0,20€ ορίζεται για τα τεμαχισμένα. Για τα Super markets αναφέρεται αύξηση +0,20€ στο κοτόπουλο και +0,30€ στα τεμαχισμένα και η ισχύς των αυξήσεων αυτών ορίζεται στις 13/9) γ. Εσωτερικό έγγραφο ημερομηνίας 27/8/2010 από τα κεντρικά στα υποκαταστήματα με τίτλο «Νέες τιμές» (από τον επιτόπιο έλεγχο στη […]) που αναφέρει: *«Εξαιτίας της ανόδου των τιμών των δημητριακών σε επίπεδα που δεν έχουμε τη δυνατότητα να απορροφήσουμε την αύξηση του κοστολογίου, είμαστε αναγκασμένοι σε αναπροσαρμογή των τιμών πώλησης όλων των προϊόντων κοτόπουλου με ισχύ από την Τετάρτη 1η Σεπτεμβρίου. Σας στέλνω σε φάκελο τις νέες τιμές ανά πελάτη ώστε να γίνει η απαραίτητη ενημέρωση εγκαίρως. Οι νέες τιμές θα περασθούν στο σύστημα από τα κεντρικά».*

[576] Βλ. σχετικά κατάθεση εκπροσώπου […] [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 8].

[577] Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 22].

κοτόπουλο. Η αύξηση αυτή σε ορισμένο αριθμό πελατών ήδη έχει περάσει από […]. Επίσης κατόπιν υπόδειξης του Γενικού Δ/ντή […]στην αγορά χονδρικής πώλησης, προχωρήσαμε σε αύξηση […] λεπτά κατά μέσο όρο στα ολόκληρα και τεμαχισμένα νωπά κοτόπουλα, από την 1η Σεπτεμβρίου του 2010». Στο δείγμα που εξετάστηκε προέκυψε αύξηση στους […] από τους […] πελάτες ήτοι σε ποσοστό […]% για το Σεπτέμβριο. Όσο για το Μάιο, σημειώνονται αυξήσεις στο […]% του ελεγχθέντος δείγματος[578], οι οποίες πραγματοποιούνται στην πλειοψηφία τους στις 12/5 (συμφωνημένη ημερομηνία εφαρμογής των νέων τιμών, κατά το έγγραφο που βρέθηκε στο ΣΠΕΕ). Παρατηρείται σύγκλιση των τιμών των δύο ως άνω εταιριών που διαδραματίζουν σημαντικό, κατά τα ανωτέρω, ρόλο στη σύμπραξη την ίδια χρονική περίοδο κοντά στα συμφωνηθέντα επίπεδα σε συμμόρφωση προφανώς και στο πλαίσιο εφαρμογής της ως άνω σύμπραξης. Η […], επίσης με βασικό ρόλο στη σύμπραξη, πωλούσε σε τιμές υψηλότερες από τις συμφωνημένες[579] οι οποίες κατά κανόνα είναι κατώτατες, ενώ το γεγονός ότι όπως δήλωσε ο εκπρόσωπός της «*δεν έγινε καμμία αύξηση από την εταιρία μας εκείνη την εποχή [Μάιος 2010]. Αντίθετα έγιναν μειώσεις*»[580], τείνει σε προσαρμογή στις συμφωνηθείσες τιμές. *Άλλωστε,* κατά τον […], η […] προσπάθησε να προβεί στις αυξήσεις του Σεπτεμβρίου 2010: *«Η […] μετά τις 15 Αυγούστου ξεκίνησε διαδικασία αύξησης των τιμών, η οποία διήρκησε μέχρι τέλος Μαρτίου 2011. Ανάλογα με τις περιοχές και τους πελάτες η αύξηση έγινε σε διαφορετικές χρονικές περιόδους – σε διάφορες – ημερομηνίες και σε πολλούς πελάτες έγιναν αυξήσεις και 2 φορές. Υπήρξαν και πελάτες που μπορεί να έγιναν και μειώσεις. Τον Σεπτέμβριο του 2010 στείλαμε νέους τιμοκαταλόγους σε όλες τις αλυσίδες σούπερ μάρκετ. Κάναμε συναντήσεις με τους Διευθυντές των […]τους ενημερώσαμε για τις αυξήσεις και τους παρακαλέσαμε να κάνουν δεκτές τις αυξήσεις. Από πολλά […] πήραμε επιστολές ότι δεν δέχονται τις αυξήσεις και ότι έχουν εντολές μέχρι το τέλος τους έτους να μην δεχτούν καμία αύξηση. Υποχρεωθήκαμε να ανακαλέσουμε τους τιμοκαταλόγους και να τους επαναφέρουμε τον Ιανουάριο του 2011 οπότε και έγιναν δεκτές με έναρξη εφαρμογή το πρώτο 15νθημερο του Μαρτίου».* Η […] προέβη σε αυξήσεις με ημερομηνίες εφαρμογής επίσης την 12/5 και την 1/9/2010[581]. Μάλιστα, και αυτή η εταιρία, όπως προκύπτει από το χειρόγραφο σημείωμα του […] – για το οποίο βλ. ανωτέρω – στοχεύει σε εφαρμογή τιμολογιακής πολιτικής για τον Σεπτέμβριο ίδια με

578 Όπως προεκτέθηκε, ζητήθηκαν από τις εταιρίες τα ονόματα των 5 μεγαλύτερων πελατών ανά κατηγορία πελατών και τα τιμολόγια των πελατών αυτών για τις εν λόγω περιόδους 2010 και εξετάστηκαν ανά πελάτη οι αναγραφόμενες στα τιμολόγια τιμές πώλησης για τον ίδιο κωδικό προϊόντος.

579 […] από τους […] πελάτες. Μέση τιμή Μαΐου €[…] - συμφωνηθείσα μέση τιμή € 2,4.

580 Βλ. [ΚΑΤΑΘΕΣΗ 17].

581 Βλ. ανωτέρω. Σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο επισημαίνεται ότι στον πίνακα του υπομνήματος της […], σ. 36, ως μέση τιμή της […] για το μήνα Οκτώβριο 2008 αναφέρονται τα […]€, ενώ η τιμή του περιοδικού είναι 2,10 €, η τιμή συμφωνίας αντιπροσώπου είναι 2,10€ και η τιμή συμφωνίας κρεοπωλείου 2,40€. Από τα στοιχεία που η ίδια η εταιρία προσκόμισε [κατάσταση με μέση τιμή ανά μήνα ανά πελάτη για τα έτη 2008, 2009, 2010 - σχετικό 6 του υπομνήματος, «Ποικιλία τιμών και κινητικότητα πελατών 2008-2010», η οποία πάντως δεν διευκρινίζεται εάν αφορά το σύνολο του πελατολογίου], με εκ νέου υπολογισμό της μέσης τιμής για τον Οκτώβριο 2008, αυτή προκύπτει ότι ανέρχεται σε […]€ και όχι […]€ όπως αναφέρει στο υπόμνημά της.

τους ανωτέρω […]. Επιπλέον, η ημερομηνία εφαρμογής των νέων τιμών του Σεπτεμβρίου συμπίπτει με αυτή […]. Περαιτέρω, η […] εφαρμόζει αυξήσεις στο τιμολόγιό της σε σημαντικό αριθμό πελατών της από 12/5/2010 (στο […]% του δείγματος, που ωστόσο καλύπτει πάνω από το […]% του τζίρου για το μήνα αυτό) και από 6/9/2010 (στο […]% του ελεγχθέντος δείγματος για συγκεκριμένους κωδικούς προϊόντων). Η […] εφαρμόζει ομοίως αυξήσεις την 1/9/2010 στο σύνολο του ελεγχθέντος δείγματος. Για τη […] εντοπίστηκαν επίσης αυξήσεις για το Μάιο από τα μέσα του μήνα και το Σεπτέμβριο με εφαρμογή από 1/9/2010. Η εταιρία προέβη, επομένως, σε αυξήσεις στις συγκεκριμένες ημερομηνίες και ειδικότερα: αυξήσεις εντοπίστηκαν στο […]% του ελεγχθέντος δείγματος με εφαρμογή από 1/9/2010**,** ενώ στο […]% του αντίστοιχου δείγματος εφαρμόστηκαν αυξήσεις από τα μέσα του Μαΐου εκ των οποίων το […]% στις 12/5 και οι υπόλοιπες στις 17/5. Η […] αντιστοίχως έχει προβεί σε αυξήσεις κατά τους ίδιους μήνες με εφαρμογή από 12/5/2010 (το Μάιο 2010 προκύπτουν αυξήσεις σε […] από τους […] πελάτες ήτοι στο […]% του προσκομισθέντος δείγματος) και από 6/9/2010. Για την […] δεν προέκυψαν αυξήσεις το Σεπτέμβριο 2010, ενώ εφαρμόστηκε αύξηση την 13/5/2010 κατά […]€ σε έναν πελάτη. Δεν προέκυψαν αυξήσεις για τις […] και […], ωστόσο, οι τιμές της εταιρίας […] ήταν […] τιμές που συμφωνήθηκαν το Μάιο του 2010 και οι τιμές της […]κυμαίνονταν σε οριακά […] από τις συμφωνηθείσες κατώτερες.

314. Οι ανωτέρω αυξήσεις έλαβαν χώρα στις περισσότερες περιπτώσεις, ομοιόμορφα, την 1.9.2010 και την 12.5.2010, και εν γένει στις αρχές Σεπτεμβρίου ή μετά την 10η Μαΐου, γεγονός που ενισχύει τη σύνδεση των αυξήσεων με τις συμφωνίες στο πλαίσιο των επίδικων επαφών, παρότι σε πολλές περιπτώσεις δεν υπάρχει καθολική εφαρμογή των αυξήσεων σε όλη την πελατειακή βάση των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων (από τα προπαρατεθέντα στοιχεία προκύπτουν αφενός συνάντηση των επιχειρήσεων την 10η Μαΐου και αφετέρου συντονισμός αυξήσεων την 1.9.2010 για τις προαναφερθείσες εμπλεκόμενες επιχειρήσεις). Σε κάθε περίπτωση, και παρά τον ενδεικτικό χαρακτήρα της άσκησης, οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις δεν προσκόμισαν αποδεικτικά στοιχεία και παραστατικά που να ανατρέπουν τα ανωτέρω[582].

315. Συμπερασματικά, από τα ανωτέρω προκύπτει ότι οι μεγάλες εταιρίες του κλάδου, ιδιαίτερα αυτές που καταγράφονταν συχνά ως παρούσες στις συναντήσεις, καθώς και μικρότερες εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, προχώρησαν από κοινού σε αύξηση των τιμών τους και τους εξεταζόμενους μήνες του 2010 (Σεπτέμβριο και Μάιο του 2010). Η ημερομηνία των αυξήσεων για τις περισσότερες επιχειρήσεις συμπίπτει (ήτοι 1/9 για το Σεπτέμβριο και 12/5 για το Μάιο) ή για μεμονωμένες περιπτώσεις η αύξηση πραγματοποιείται με καθυστέρηση λίγων ημερών (ήτοι 6/9 και 17/5 αντίστοιχα).

---

[582] Πέραν των ζητημάτων σύνδεσης της μέσης τιμής με την πραγματική εφαρμογή νέων τιμών ανά κατηγορία, η επίκληση από τα μέρη διαφοροποιημένης μέσης τιμής κοτόπουλου για τον Απρίλιο ή / και το Μάιο του 2010 για **κάποιους πελάτες άλλους από αυτούς που εξετάσθηκαν στο δείγμα της ΓΔΑ**, δεν πληροί εχέγγυα επαλήθευσης και αντικειμενικότητας και δεν εξηγεί τις παραμέτρους επιλογής του δείγματος.

316. Ειδικότερα, σε σχέση με την επιχειρούμενη από τα μέρη αντίκρουση των προαναφερόμενων στοιχείων, αρκεί να επισημανθούν τα εξής. Η εταιρία Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ο Πρόεδρος της οποίας κ. Νιτσιάκος Θεόδωρος ήταν […] Γενικός Γραμματέας του ΣΠΕΕ τα τελευταία 10 χρόνια, με το υπόμνημά της της 16.10.2012 υποστηρίζει, όπως και η πλειονότητα των άλλων εμπλεκομένων επιχειρήσεων, ότι από τις επίμαχες πρακτικές δεν επήλθε αποτέλεσμα περιορισμού του ανταγωνισμού. Υποστηρίζεται, επίσης, ότι οι πληροφορίες στις οποίες βασιζόταν ο συντάκτης του περιοδικού του ΣΠΕΕ, και άρα η σχετική ανάλυση στο περιοδικό του Συνδέσμου που ελήφθη ως σημείο αναφοράς, ήταν αναξιόπιστες, αποσπασματικές και συχνά ψευδείς (σύγκριση των τιμών που σημείωνε ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] κατόπιν επικοινωνίας με τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις με τις τιμές που προέρχονταν από την ανάλυσή του στο περιοδικό του ΣΠΕΕ). Ωστόσο, ο ισχυρισμός αυτός ερείδεται επί της αστήρικτης παραδοχής ότι ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] αυθαίρετα αποφάσιζε και σημείωνε στις χειρόγραφες σημειώσεις του τις «συμφωνηθείσες» τιμές και αυθαίρετα σημείωνε και εξέδιδε στο περιοδικό τη μέση τιμή. Ένα τέτοιο επιχείρημα δεν υποστηρίζεται από τα στοιχεία της υπόθεσης, ούτε θα συνιστούσε μία ορθολογική συμπεριφορά, ενώ άλλωστε δεν συνάδει με το γεγονός ότι ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] είχε διατηρήσει τη θέση του επί τόσο μακρό χρονικό διάστημα. Αντιθέτως, προέκυψε ότι ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] **κατέγραφε** τις συμφωνημένες τιμές στις σημειώσεις του[583], ενώ τις μέσες τιμές του περιοδικού τις υπολόγιζε απολογιστικά, βάσει πληροφοριών που συνέλεγε από την αγορά και δη από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις. Ακόμη και αν ενίοτε κάποια μέρη έδιδαν ανακριβείς πληροφορίες σε αυτόν, δεν διαψεύσθηκε από τα μέρη ότι η πηγή των πληροφοριών για τον υπολογισμό αυτό ήταν τα ίδια και όχι ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ]. Έτσι, δεν μπορεί δικαιολογημένα να προβάλλεται κίνητρο του [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] για παραποίηση των τιμών αντιθέτως, ο ίδιος επεσήμαινε και καυτηρίαζε, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, τις αποκλίσεις από τις συμφωνηθείσες τιμές), και δεν αναιρείται, κατά τα εδώ εκτιθέμενα, το συμπέρασμα της επακριβούς αποτύπωσής τους από τον [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] ούτε της σε σημαντικό βαθμό σύμπτωσης των δύο συνόλων τιμών.

317. Σύμφωνα με ορισμένες εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, ακόμη και αν ήταν σωστά τα στοιχεία του περιοδικού (γεγονός το οποίο αρνούνται), η Εισήγηση συγκρίνει ανόμοια μεγέθη διότι η στήλη «συμφωνία (ευρήματα)» του Πίνακα στην παρ. 198 της Εισήγησης εμφανίζει τις τιμές που προκύπτουν από τις σημειώσεις του εκπροσώπου του ΣΠΕΕ στο κανάλι αντιπροσώπων στο οποίο οι αναγραφόμενες τιμές για κρεοπωλεία κ.λπ. είναι αυξημένες κατά 20-30 λεπτά ενώ η στήλη «μέση τιμή (περιοδικό ΣΠΕΕ)» εμφανίζει ενιαία χονδρική τιμή πώλησης, χωρίς να διακρίνει κανάλι πωλήσεως. Σύμφωνα με αυτές, οι τιμές των αντιπροσώπων είναι εξ ορισμού χαμηλότερες των υπολοίπων καναλιών, διότι λαμβάνουν υπ’ όψιν και το περιθώριο κέρδους τους, όταν πάνε να πουλήσουν στα άλλα λιανικά σημεία πώλησης, που πουλάει και η εταιρία απευθείας. Επίσης, η μέση τιμή ανεξαρτήτως κατηγορίας πελάτη εμφανίζεται αυξημένη, αφού ενσωματώνει και τις

[583] Υπενθυμίζεται ότι στην από […] κατάθεσή του, ο [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] αναφέρει ότι στις συναντήσεις στα γραφεία του Συνδέσμου ο ίδιος *«κρατούσα τις σημειώσεις για να θυμάμαι»*.

υψηλότερες τιμές πωλήσεως προς κρεοπωλεία και λοιπά σημεία, έτσι οι συμφωνημένες τιμές στο κανάλι αντιπροσώπων διαμορφώνονταν χαμηλότερα και οι μέσες τιμές τους ήταν διαχρονικά χαμηλότερες από τις τιμές που αναγράφονταν στο περιοδικό.

318. Ο ως άνω ισχυρισμός δεν ευσταθεί. Όπως προκύπτει ρητώς από τις σχετικές αναφορές στο περιοδικό ΣΠΕΕ, η στήλη «μέση τιμή (περιοδικό ΣΠΕΕ)» αναφέρεται σε μέσες *χονδρικές τιμές πωλήσεως νωπού κοτόπουλου* (ήτοι σε τιμές αντιπροσώπων), άρα η σύγκριση των συμφωνηθεισών τιμών χονδρικής με τις μέσες τιμές χονδρικής του ολόκληρου νωπού κοτόπουλου όπως αποτυπώνονταν στις εκδόσεις του μηνιαίου περιοδικού του ΣΠΕΕ είναι απολύτως λυσιτελής. Υπογραμμίζεται επιπλέον ότι η τιμή αντιπροσώπων προκύπτει από τα ευρήματα ότι συνιστά τιμή βάσης για το καρτέλ, επομένως είναι η τιμή επί τη βάσει της οποίας διαμορφώνονται οι τιμές σε άλλα κανάλια και επίσης η τιμή την οποία χρησιμοποιούν, εκτός αν αναφέρεται άλλως, τα μέλη της σύμπραξης ως βάση της συμφωνίας τους[584]. Σημειώνεται εδώ, σε κάθε περίπτωση, ότι με βάση το σχετικό πίνακα του υπομνήματος της Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, η μέγιστη απόκλιση που παρουσιάζουν οι τιμές της με τις τιμές του περιοδικού προσεγγίζει, σε μία περίπτωση, τα […] ευρώ ([…] προς […] ευρώ – Ιούνιος 2005), είναι δηλαδή μικρή συνολικώς. Επίσης, στον πίνακα του υπομνήματός της, σελ. 30, η μέση τιμή της Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ για το μήνα Οκτώβριο 2008 είναι […]€. Η εν λόγω τιμή είναι υψηλότερη της τιμής περιοδικού και η εταιρία δεν έχει προσκομίσει στοιχεία περί του αντιθέτου. Αντίστοιχα, στο υπόμνημά της η ΑΠΣΙ Πίνδος παραθέτει πίνακα με λίστα πελατών και σύγκριση τιμών για το διάστημα 1/10/2008-31/11/2008. Για το σύνολο των παρατιθέμενων στοιχείων προκύπτει ότι η εφαρμοζόμενη τιμολογιακή πολιτική της είναι υψηλότερη της μέσης τιμής που καταγράφεται στο Περιοδικό του ΣΠΕΕ (ειδικότερα, η ελάχιστη τιμή σε κρεοπωλεία και σούπερ μάρκετ ανέρχεται σε […]€ έναντι της μέσης τιμής του €2,10 που αναφέρεται στο περιοδικό του ΣΠΕΕ). Επισημαίνεται δε ότι σε προηγούμενο σημείο του υπομνήματός της η εταιρία παρουσιάζει διάγραμμα σύγκρισης μέσων τιμών: α) βάσει των συμφωνηθέντων στις συναντήσεις, β) βάσει των καταγεγραμμένων στο περιοδικό του ΣΠΕΕ και γ) βάσει της εφαρμοζόμενης από την ίδια τιμολογιακής πολιτικής για το διάστημα 2001-2008. Από το εν λόγω διάγραμμα προκύπτει ότι η εταιρία διαχρονικά τιμολογεί υψηλότερα των κατώτατων συμφωνηθέντων τιμών, προσαρμόζοντας πλήρως την τιμολογιακή πολιτική της στη συμφωνία. Όσον αφορά τον ΑΠΣ Άρτας, οι υπολογισθείσες από την εταιρία μέσες τιμές για το διάστημα 2002-2005 παρουσιάζουν αποκλίσεις από τις μέσες συμφωνηθείσες και αυτές που παρατίθενται στο περιοδικό του ΣΠΕΕ που για κάποιες χρονιές αγγίζουν τα €[…]. Για το δε Οκτώβριο του 2008, η εφαρμοζόμενη μέση τιμή του ΑΠΣ Άρτας είναι

[584] Συναφώς, από την ανάλυση των πρακτικών που αποτυπώνουν τη συμφωνία προκύπτει ότι οι συμφωνούμενες τιμές αφορούν πάντα τη χονδρική πώληση, ήτοι το κανάλι των αντιπροσώπων. Λιγότερες εξειδικεύουν τα κρεοπωλεία και κάποιες από αυτές το κανάλι διανομής των super market - Συγκεκριμένα από τις συναντήσεις όπου αποφασίζονται τιμές ανά κανάλι διανομής, 27 αναφέρονται στις νέες τιμές σε χονδρεμπόρους, 24 σε νέες τιμές για τα κρεοπωλεία και 15 σε νέες τιμές για τα super market. Προκύπτει επομένως ότι η εφαρμογή της νέας τιμολογιακής πολιτικής απευθύνεται πρωτίστως στους χονδρεμπόρους (αντιπροσώπους) και τα κρεοπωλεία, ίσως λόγω της μικρότερης διαπραγματευτικής δύναμης των κατηγοριών αυτών.

σαφώς υψηλότερη της συμφωνηθείσας από τα ευρήματα και της καταγεγραμμένης στο περιοδικό ΣΠΕΕ. Ωστόσο, λόγω μη προσκόμισης αποδεικτικών στοιχείων σε σχέση με τους ισχυρισμούς της εταιρίας, οι υπολογισμοί της δεν μπορούν να επαληθευθούν. Τέλος, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, η εταιρία Βιοκότ ΑΕ υποστηρίζει στο σχετικό πίνακα του υπομνήματός της ότι η μέση τιμή της για το μήνα Οκτώβριο 2008 είναι […]€, ενώ η τιμή του περιοδικού είναι 2,10€, η τιμή 'συμφωνίας' αντιπροσώπου είναι 2,10€ και η τιμή συμφωνίας κρεοπωλείου 2,40€. Επί των ισχυρισμών αυτών αναφέρεται ότι έγινε προσπάθεια να επιβεβαιωθεί η μέση τιμή […]€ που αναφέρει η εταιρία για τον Οκτώβριο του 2008 από τα στοιχεία που η ίδια η εταιρία προσκόμισε ως σχετικά του υπομνήματος. Από τον επαναϋπολογισμό της μέσης τιμής για τον Οκτώβριο 2008 αυτή προκύπτει € κι […] όχι […]€ όπως αναφέρει το υπόμνημα, ήτοι υψηλότερη της συμφωνηθείσας μέσης τιμής και αυτής που αναφέρεται στο περιοδικό του ΣΠΕΕ. Εξάλλου, το επιχείρημα ότι για την περίοδο από Σεπτέμβριο 2005 έως Σεπτέμβριο 2008 παραλείπονται οι ενδιάμεσες μεταβολές και η κίνηση των τιμών την περίοδο 2005-2006 με τη γρίπη των πτηνών, και έτσι το συνεχές της αύξησης είναι πλασματικό δεν ανατρέπει τη γενικότερη αυξητική τάση που προκύπτει από τη διαγραμματική απεικόνιση.

319. Σε σχέση με τον ισχυρισμό ότι οι αυξήσεις μπορεί να οφείλονται στην εποχικότητα, αρκεί να σημειωθεί ότι η εποχικότητα μπορεί να λειτουργεί ως σημείο αναφοράς που διευκολύνει την εφαρμογή των συμφωνιών του καρτέλ[585]. Εξάλλου, σημειώνεται ότι για το έτος 2010, το Πάσχα ήταν στις 04.04.2010, συνεπώς, οι εξεταζόμενες στην εισήγηση αυξήσεις της 12.5.2010 απέχουν τουλάχιστον κατά 40 ημέρες από το τέλος της Σαρακοστής και δεν θα μπορούσαν να αναφέρονται σε διορθώσεις μετά το Πάσχα, και την πτώση της ζήτησης (και των τιμών) που δήθεν είχε προξενήσει η νηστεία της Σαρακοστής. Το προβαλλόμενο επιχείρημα περί εποχικότητας των αυξήσεων δεν μπορεί να γίνει δεκτό για τους λόγους που προεκτέθηκαν και ιδίως λόγω της ύπαρξης αποδεικτικών στοιχείων που καταδεικνύουν, κατά τα ανωτέρω, συμφωνία. Δεδομένης δε της συγκέντρωσης των παρατηρούμενων αυξήσεων σε συγκεκριμένες ημερομηνίες, το επιχείρημα αυτό αποδυναμώνεται και για το λόγο αυτό: η εποχικότητα [έναρξη φθινοπώρου, αύξηση κόστους (μόνο σε σχέση με τις αυξήσεις του Σεπτεμβρίου 2010 αφού το Μάιο 2010 δεν είχε επέλθει η αύξηση των τιμών των δημητριακών) και «διορθώσεις» τιμών προς τα πάνω μετά το Πάσχα] με αποτέλεσμα την αύξηση των τιμών, πέραν του ότι δεν στοιχειοθετείται επαρκώς και του ότι μπορεί να συνιστά αποτέλεσμα της σύμπραξης, δεν μπορεί εν προκειμένω να εξηγήσει τη σχεδόν

[585] Έτσι, και η σύγκριση των μέσων τιμών που πραγματοποιεί λ.χ. η εταιρία Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ για την περίοδο Απριλίου – Μαΐου και για τα έτη 2008-2012 (τουλάχιστον τρία έτη εκ των οποίων βρίσκονταν στην επίδικη περίοδο λειτουργίας της αντιανταγωνιστικής σύμπραξης) ακόμη και αν συναρτάται με την εποχικότητα, δεν αναιρεί το γεγονός ότι δεν μπορεί να προβάλλεται το επιχείρημα της εποχικότητας ως άμυνα σε υποθέσεις όπως η προκείμενη, στην οποία υπάρχει πληθώρα συγκεκριμένων αποδεικτικών στοιχείων συναντήσεων και συνεννοήσεων για τις τιμές. Υπ' αυτή την έννοια επίσης δεν μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα της Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ ότι επρόκειτο απλώς για κάποιες συγκυριακές αυξήσεις που εξηγούνται από άλλους λόγους και δεν οφείλονται σε συνεννόηση.

ταυτόχρονη αλλαγή της τιμολογιακής πολιτικής των περισσότερων ανταγωνιστικών επιχειρήσεων που προέβησαν σε αυξήσεις κατά τις περιόδους αυτές.

320. Η επικαλούμενη ποικιλομορφία τιμών μεταξύ και εντός των διάφορων κωδικών δεν αναιρεί το γεγονός ότι οι κατώτατες συμφωνούμενες τιμές χρησιμοποιούνταν ως σημείο αναφοράς για τα μέλη του καρτέλ[586]. Εξάλλου, το γεγονός ότι δεν υπάρχει πραγματικά νέα είσοδος ή επέκταση στην αγορά (δυσκολία εισόδου ή επέκτασης νέων επιχειρήσεων η οποία δεν αμφισβητείται) συνάδει με το γεγονός της αντι-ανταγωνιστικής σύμπραξης[587].

Η. ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΕΣ ΡΗΤΡΕΣ ΤΟΥ ΣΠΕΕ

321. Ανεξαρτήτως της υπό κρίση σύμπραξης, όπως αυτή περιγράφεται στις ως άνω ενότητες, οι διατάξεις των παραγράφους 2, 5, 6 και 7 του άρθρου 2 του καταστατικού του ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΣΠΕΕ) αντίκεινται, επίσης, στο άρθρο 1 ν. 703/77, όπως ίσχυε, και στο άρθρο 101 ΣΛΕΕ

322. Ειδικότερα, το καταστατικό του ΣΠΕΕ[588] περιέχει ρήτρες, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, υπό την έννοια ειδικότερα του ελέγχου της παραγωγής και διάθεσης του σχετικού προϊόντος (πέραν του ότι ασφαλώς μπορεί να διευκολύνουν και τον καθορισμό τιμών και την κατανομή των αγορών). Οι σχετικές αυτές ρήτρες αφορούν:

α) την αναφορά της παραγράφου 2 του άρθρου 2 περί του σκοπού του ΣΠΕΕ που συνίσταται στο «*προγραμματισμό και έλεγχο εισαγωγής νεοσσών αναπαραγωγής του κλάδου κρεοπαραγωγής και αυγοπαραγωγής βάσει των αναγκών της εσωτερικής αγοράς και των εξαγωγών σε κρέας πουλερικών και σε αυγά καταναλώσεως*»,

β) την αναφορά της παραγράφου 5 του άρθρου 2 περί του σκοπού του ΣΠΕΕ που συνίσταται στη «*στατιστική παρακολούθηση της παραγωγικής δραστηριότητας του κλάδου προς τον σκοπό προγραμματισμένης αναπτύξεως των εργασιών των μελών και αποτελεσματικής προλήψεως των περιοδικώς παρουσιαζομένων κρίσεων στον κλάδο. Προς τούτο εις τα Γραφεία του Συνδέσμου θα συγκεντρώνονται συστηματικά στατιστικά*

---

[586] Ακόμη και αν γινόταν δεκτό ότι οι τιμές που διαμορφώνονταν βάσει της αντιανταγωνιστικής συμφωνίας μπορεί να είχαν επιπλέον επιρροές από συγκυριακά πλεονάσματα ή δυνατότητα εξαγωγής επιπλέον κέρδους από πελάτη του οποίου κάποιος άλλος προμηθευτής βρίσκεται σε έλλειψη προϊόντος όπως αναφέρουν λ.χ. η Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, η ΑΓΡΟΖΩΗ ΑΒΕΕ, η ΒΙΟΚΟΤ ΑΕ, η ΑΜΒΡΟΣΙΑΔΗΣ ΚΟΤΟΠΟΥΛΑ ΕΞΟΧΗΣ ΑΒΕΕ, η ΑΠΣΙ Πίνδος ή ο ΑΠΣ Άρτας στο υπόμνημά τους (παρότι δεν διευκρινίζουν πώς θα αποκτήσει ο ανταγωνιστής την πληροφορία ότι ο έτερος προμηθευτής του πελάτη του βρίσκεται σε έλλειψη ώστε να μπορέσουν να "αξιοποιήσουν" αυτή την ευκαιρία αυξήσεως τιμής).

[587] Άλλωστε, οι συμπράττουσες επιχειρήσεις είχαν ενεργήσει ακόμη και προκειμένου να αποτρέψουν την είσοδο ή/και επέκταση νέων ανταγωνιστών στην αγορά, όπως στην περίπτωση της νέας πτηνοτροφικής μονάδας του […] (Βλ. κατάθεση […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31–10, σελ. 74).

[588] Το καταστατικό του ΣΠΕΕ εγκρίθηκε διά της υπ’ αριθμ. 131/1973 απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών. Εν συνεχεία διά της υπ’ αριθμ. 5245/2009 απόφασης του ίδιου Δικαστηρίου εγκρίθηκε η τροποποίησή του.

στοιχεία, βάσει παρεχόμενων πληροφοριών από τα μέλη επί της εισαγωγής νεοσσών πατρογονικών, επί της τοποθέτησης εκκολάψιμων αυγών εις τις μηχανές, επί της παραγωγής και πωλήσεως νεοσσών BROILERS και αυγοπαραγωγής»,

γ) την αναφορά της παραγράφου 6 του άρθρου 2 περί του σκοπού του ΣΠΕΕ που συνίσταται στη «*σύνταξη μηνιαίου δελτίου επί της υφιστάμενης παραγωγικής δραστηριότητας του κλάδου και των προοπτικών αναπτύξεως αυτού, σε συνδυασμό με την υφιστάμενη και προβλεπόμενη κατανάλωση κρέατος πουλερικών και αυγών στην εσωτερική αγορά, λαμβανομένων υπόψη και των εξαγωγών*» και

δ) την αναφορά της παραγράφου 7 επίσης του άρθρου 2 περί του σκοπού του ΣΠΕΕ που συνίσταται στην «*εκπόνηση ετήσιων και μακροχρόνιων προγραμμάτων αναπτύξεως του κλάδου προς εξασφάλιση ορθολογικών κριτηρίων εις τα μέλη κατά τη λήψη αποφάσεως περαιτέρω επεκτάσεων με σκοπό την αποφυγή και πρόληψη μονιμότερων οικονομικών κρίσεων*».

323. Οι ρήτρες αυτές έχουν το χαρακτήρα «απόφασης» του ΣΠΕΕ ως ένωσης επιχειρήσεων, κατά την έννοια των διατάξεων των άρθρων 1 ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ. Και τούτο, διότι απόφαση ένωσης επιχειρήσεων θεωρείται, κατά τη νομολογία, κάθε έκφραση βούλησης της ένωσης με οποιαδήποτε μορφή, όπως κανονισμοί, ρήτρες καταστατικού[589], οδηγίες, εγκύκλιοι, απλές συστάσεις, εφόσον έχουν καταρχήν χαρακτήρα υποχρεωτικό για τα μέλη και/ ή προβλέπονται κυρώσεις[590] σε περίπτωση μη εφαρμογής τους. Η απαγόρευση του άρθρου 1 του ν. 703/77, όπως ίσχυε, καθώς και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ εφαρμόζεται και σε περιπτώσεις που η απόφαση έχει το χαρακτήρα απλής σύστασης χωρίς δεσμευτικότητα, εφόσον αντανακλά εν τοις πράγμασι τη συλλογική βούληση των μελών της ένωσης να συντονίσουν τη δράση τους σε μία συγκεκριμένη αγορά και εφόσον η συμμόρφωση των μελών με αυτήν είναι ικανή να επιφέρει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό στη σχετική αγορά. Στην περίπτωση αυτή δεν απαιτείται η σύσταση να οδηγεί σε ομοιόμορφη συμπεριφορά[591]. Η βούληση της εκάστοτε ένωσης

---

[589] Βλ. ενδεκτικά αποφάσεις ΔΕΚ, υπόθ. C- 45/85 Verband der Sachversicherer κ. Επιτροπής, Συλλ 1987 00405, σκ.28, ΠΕΚ, υποθ. Τ-213/95 και Τ-18/96 Stichting κατά Επιτροπής, Συλλ. 1997 ΙΙ-01739, σκ.157-164 και απόφαση ΕΑ 277/IV/2005 (ΣΕΣΜΕ), σελ. 28 επ., η οποία επικυρώθηκε από το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών με την υπ' αριθμ. 1001/2006 απόφασή του. Βλ. επίσης απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 80/917/ΕΟΚ National Sulphuric Acid, ΕΕ 1980 L260/24, παρ. 26-31.

[590] Εν προκειμένω στην τελευταία παράγραφο του άρθρου 5 του καταστατικού του ΣΠΕΕ προβλέπεται σχετικά ότι «Στους μη συμμορφούμενους προς τις διατάξεις του Καταστατικού ή τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου, σε όσους απώλεσαν τις καθοριζόμενες για τα μέλη του Συνδέσμου ιδιότητες από το Καταστατικό και σε όσους εξαιτίας υπαίτιας πράξης ή παράλειψης παραβαίνουν τις διατάξεις της νομοθεσία περί σωματείων επιβάλλεται η ποινή της διαγραφής από το Σύνδεσμο».

[591] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΠΕΚ υπόθ. Τ-213/95 και Τ-18/96 Stichting Certificatie Kraanverhuurbedrijf (SCK) and Federatie van Nederlandse Kraanbedrijven (FNK) (Dutch Cranes) κ. Επιτροπής, Συλλ. 1997 ΙΙ-1739, σκ. 157, αποφάσεις Επιτροπής, 96/438/ΕΚ, FENEX, ΕΕ 1996 L181/28, παρ. 72-73, 2005/8/ΕΚ Barême d'honoraires del' Ordre des Architectes belges, ΕΕ 2005 L4/10, παρ. 64, αποφάσεις ΔΕΚ, υπόθ. C- 8/72 Vereeniging van Cementhandelaren κατά Επιτροπής, Συλλ. 1972 977, σκ. 15-25, 209 - 215 και 218/78 FEDETAB agreements and recommendation, Συλλ. 1980 3125, σκ. 85-89, υπόθ. C- 96/82 IAZ κατά Επιτροπής, Συλλ. 1983 3369, σκ. 18-21, υπόθ. C-45/85, Verband der Sachversicherer (VDS) κατά Επιτροπής. Συλλ. 1987 405, παρ. 26-32.

επιχειρήσεων να επηρεάσει την πολιτική των μελών της στην αγορά δύναται να αποδειχθεί από σωρεία περιστατικών, όπως το ύφος και ο τρόπος διατύπωσης των κοινοποιούμενων στα μέλη συστάσεων[592], ο τυχόν σύνδεσμος με ρήτρα καταστατικού ή οποιουδήποτε άλλου δεσμευτικού κώδικα[593]. Αρκεί, συνεπώς, προκειμένου να θεμελιωθεί η ύπαρξη αποφάσεως ένωσης επιχειρήσεων, η οιαδήποτε πράξη της τελευταίας να αποτελεί τη συνεπή έκφραση της βούλησης της ιδίας να συντονίσει τη συμπεριφορά των μελών της στην εν λόγω αγορά, όπως εν προκειμένω[594].

324. Όπως προαναφέρθηκε, στην περίπτωση που το αντικείμενο της απόφασης, συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής στοχεύει στον περιορισμό του ανταγωνισμού, αυτή εμπίπτει στην απαγόρευση της διάταξης του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/77, όπως ίσχυε, καθώς και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, άνευ ετέρου. Κατά πάγια δε νομολογία, η εκτίμηση των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων μιας απόφασης παρέλκει, όταν προκύπτει ότι αυτή έχει ως σκοπό την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού[595]. Παρεμπόδιση, περιορισμός ή νόθευση του ανταγωνισμού υπάρχει, όταν η συμπεριφορά του επιχειρηματία στην αγορά δεν προσδιορίζεται από τους φυσικούς κανόνες της αγοράς, αλλά από τεχνητούς κανόνες που επιβάλλουν οι διάφορες αποφάσεις. Περαιτέρω, επισημαίνεται ότι δεν είναι απαραίτητο να εξεταστεί η υποκειμενική πρόθεση των μερών, αλλά μόνο το περιεχόμενο και ο αντικειμενικός σκοπός της πρακτικής ή το αντικειμενικά ενδεχόμενο αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα[596]. Εδώ, η θέσπιση και μόνο όρων με αυτό το περιεχόμενο σε ένα εκ της φύσης του νομικά δεσμευτικό για τα μέλη του Συνδέσμου κείμενο, που αποσκοπούν εξ αντικειμένου στην παρεμπόδιση του ανταγωνισμού εντός της οικείας αγοράς, επαρκεί, ακόμα και αν δεν ακολουθείται από τη λήψη περαιτέρω μέτρων σε εφαρμογή του, για τη στοιχειοθέτηση εξ αντικειμένου περιορισμού του ανταγωνισμού[597].

325. Στο πλαίσιο αυτό, η πρόβλεψη περί του προγραμματισμού και ελέγχου εισαγωγής νεοσσών αναπαραγωγής του κλάδου κρεοπαραγωγής και αυγοπαραγωγής βάσει των

592 Βλ. απόφαση Ευρ.Επιτροπής, 2005/8/ΕΚ Barême d'honoraires del'Ordre des Architectes belges, ΕΕ 2005 L4/10, παρ. 82. Βλ. και απόφαση ΕΑ 518/VI/2011.

593 Βλ. Απόφαση Ευρ. Επιτροπής, 2005/8/ΕΚ Barême d'honoraires de l'Ordre des Architectes belges, ΕΕ 2005 L4/10, παρ. 84 επ.

594 Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΠΕΚ, υπόθ. Τ-193/02 Piau κατά Επιτροπής, Συλλ. 2005 ΙΙ-209, σκ. 75, υπόθ. Τ-325/01 DaimlerChrysler κατά Επιτροπής, Συλλ. 2005 ΙΙ-3319, σκ. 210, απόφαση ΔΕΚ, υπόθ. C- 96/82 IAZ κατά Επιτροπής, Συλλ. 1983, 3369, σκ. 20, αποφάσεις Επιτροπής, 96/438/ΕΚ FENEX, ΕΕ 1996 L181/28, παρ. 32-41, 87/103/ΕΟΚ Italian Banks, ΕΕ 1987 L43/51, παρ. 52-53, **80/257/ΕΟΚ** Steel Stockholders, ΕΕ 1980 L62/28, παρ. 34, και 83/361/ΕΟΚ Vimpoltu, ΕΕ 1983 L200/44, παρ. 48.

595 Βλ. ΓενΔικ Τ-305/94 έως Τ-307/94, Τ-313/94 έως Τ- 316/94, Τ-318/94, Τ-325/94, Τ-328/94, Τ-329/94 και Τ-335/94 Limburgse Vinyl Maatschappij NV κ.λπ κ. Επιτροπής, Συλλ. 1999 ΙΙ-931, σκ. 741 και Τ-62/98 Volkswagen κ. Επιτροπής, Συλλ. 2000 ΙΙ-2707, σκ. 178.

596 Εφόσον το αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα είναι αντικειμενικά ενδεχόμενο, η σύμπραξη είναι απαγορευμένη, έστω και αν οι συμπράττοντες δεν αποσκοπούν στο αποτέλεσμα αυτό Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 559/2010, σκ. 17, ΔΕφΑθ 2891/2009, σκ. 18, και ΔΕφΑθ 1682/2009, σκ. 27, όπου και εκτενείς παραπομπές σε κοινοτική νομολογία. Βλ. επίσης ΔΕΕ C-29/83 και 30/83, Compagnie Royale Asturienne des Mines SA and Rheinzing GMBH κ.Επιτροπής, Συλλ.1984, 1679.

597 Βλ. απόφαση Επιτροπής, 70/333/CEE A.S.P.A., ΕΕ 1970 L 148/9, παρ. 15-16.

αναγκών της εσωτερικής αγοράς και των εξαγωγών σε κρέας πουλερικών και σε αυγά καταναλώσεως και περί της στατιστικής παρακολούθησης της παραγωγικής δραστηριότητας του κλάδου προς τον σκοπό προγραμματισμένης αναπτύξεως των εργασιών των μελών, καθώς και η εκπόνηση προγραμμάτων αναπτύξεως του κλάδου προς εξασφάλιση ορθολογικών κριτηρίων εις τα μέλη κατά τη λήψη αποφάσεως περαιτέρω επεκτάσεων παραπέμπει ευθέως σε έλεγχο της παραγωγής, προκειμένου να διατηρείται αυτή σε επικερδή για τον κλάδο επίπεδα, ενώ επιδρά στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Κατά αντίστοιχο τρόπο, είναι πρόσφορη να προκαλέσει αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα η τήρηση στοιχείων για την υφιστάμενη παραγωγική δραστηριότητα του κλάδου και των προοπτικών αναπτύξεως αυτού, σε συνδυασμό με την υφιστάμενη και προβλεπόμενη κατανάλωση κρέατος πουλερικών και αυγών στην εσωτερική αγορά, λαμβανομένων υπόψη και των εξαγωγών. Αντίστοιχα ισχύουν και για τις λοιπές ρήτρες του καταστατικού που μνημονεύτηκαν ανωτέρω.

326. Εφόσον το περιοριστικό αντικείμενο της υπό εξέταση απόφασης προκύπτει ευθέως από μόνη τη γραμματική διατύπωση και ερμηνεία κάθε επιμέρους ρήτρας (έτι δε περισσότερο με συνδυαστική ανάγνωση αυτών), οι σχετικές αυτές ρήτρες εμπίπτουν εξ αντικειμένου στις απαγορευτικές διατάξεις του νόμου, ενώ παρέλκει η επιμέρους εξέταση της επίδρασής τους στην αγορά ή της προκαλούμενης ζημίας στον καταναλωτή ή της εφαρμογής της στην πράξη.

Θ. ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΠΙΒΑΛΛΟΜΕΝΩΝ ΚΥΡΩΣΕΩΝ – ΠΡΟΣΤΙΜΩΝ

Θ.1. ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

327. Σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 1 του ν. 3959/2011 (προϊσχύον άρθρο 9 παρ. 1 του ν. 703/1977), εάν η Επιτροπή Ανταγωνισμού μετά από σχετική έρευνα που διεξάγεται διαπιστώσει παράβαση των άρθρων 1 και 2 ή/και των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) μπορεί, με απόφασή της, να επιβάλει πρόστιμο στις επιχειρήσεις ή στις ενώσεις επιχειρήσεων που υπέπεσαν στην παράβαση. Περαιτέρω, με βάση το άρθρο 25 παρ. 2α του ν. 3959/2011, για τον καθορισμό του προστίμου λαμβάνονται υπόψη, μεταξύ άλλων, η σοβαρότητα και διάρκεια της παράβασης, ενώ το επιβαλλόμενο πρόστιμο μπορεί να φθάσει μέχρι ποσοστού δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών της επιχείρησης της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή, αν αυτή συνεχίζεται μέχρι την έκδοση της απόφασης, της προηγούμενης της έκδοσης της απόφασης χρήσης[598]. Η εν λόγω διάταξη, που προβλέπει

[598] Βλ. σχετικά και απόφαση ΣτΕ 2007/2013, σκ. 28 (όπου και παραπομπές σε αντίστοιχη ενωσιακή νομολογία): το μέγιστο του επιβαλλόμενου προστίμου, το οποίο σκοπεί όχι μόνο να κολάσει τις παράνομες πράξεις των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, αλλά και να αποτρέψει τόσο τις εν λόγω επιχειρήσεις, όσο και άλλους επιχειρηματίες, από τη μελλοντική παράβαση των κανόνων του δικαίου του ανταγωνισμού, ορίζεται με βάση τα συνολικά ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης. Ο συνολικός αυτός κύκλος εργασιών αποτελεί ένδειξη, έστω κατά προσέγγιση και ατελή, του μεγέθους και της οικονομικής ισχύος της επιχείρησης, στοιχείων που νομίμως λαμβάνονται υπόψη για την εκτίμηση της σοβαρότητας της παράβασης. Επιπλέον, τα εν λόγω στοιχεία σχετίζονται με την ανάγκη διασφάλισης

χαμηλότερο ανώτατο ύψος προστίμου σε σχέση με την προϊσχύουσα αντίστοιχη διάταξη του ν. 703/77 (προϊσχύον άρθρο 9 παρ. 2 του ν. 703/1977), φαίνεται να συνιστά ευνοϊκότερη για την καταγγελλόμενη διάταξη και, ως εκ τούτου, κρίνεται εφαρμοστέα εν προκειμένω[599]. Ανάλογες διατάξεις ισχύουν και στο ενωσιακό δίκαιο[600].

328. Σύμφωνα με την Ανακοίνωση της Επιτροπής Ανταγωνισμού της 12-05-2006 αναφορικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό προστίμων, η Επιτροπή καθορίζει το βασικό ποσό του προστίμου για κάθε επιχείρηση σε συνάρτηση με τα προβλεπόμενα κάθε φορά στο νόμο κριτήρια. Εν συνεχεία, εφόσον το κρίνει σκόπιμο, προσαυξάνει ή μειώνει το βασικό ποσό, ανάλογα με το εάν συντρέχουν αντίστοιχα επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις[601]. Ειδικότερα, το βασικό ποσό του προστίμου προκύπτει ως εξής:

α) ορίζεται ποσοστό ύψους μέχρι 30% επί των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης από προϊόντα που αφορούν στην παράβαση με κριτήριο τη σοβαρότητα αυτής, και

β) το ποσό αυτό υπολογίζεται επί των ετήσιων ως άνω εσόδων για κάθε έτος της παράβασης[602].

329. Προκειμένου δε να αξιολογηθεί η σοβαρότητα μίας παράβασης, η Επιτροπή λαμβάνει, ιδίως, υπόψη της το είδος της παράβασης, τα αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα που προκλήθηκαν ή απειλήθηκε να προκληθούν στην αγορά, το ειδικό βάρος της κάθε επιχείρησης στη σχετική αγορά, το οικονομικό όφελος που αποκόμισε ο παραβάτης, την οικονομική δύναμη της επιχείρησης που παραβιάζει τους κανόνες ανταγωνισμού στη σχετική αγορά, καθώς και την έκταση της γεωγραφικής αγοράς. Ανάλογα προβλέπονται και στις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την επιβολή προστίμων

της αποτελεσματικότητας και της επαρκούς αποτρεπτικότητας του προστίμου, η οποία λαμβάνεται υπόψη για τον προσδιορισμό του ύψους αυτού.

[599] Σημειωτέον ότι η εν λόγω διάταξη προβλέπει ρητώς δύο επιπλέον υπο-κριτήρια υπολογισμού του προστίμου σε σχέση με την προγενέστερη αντίστοιχη διάταξη του ν.703/77. Ωστόσο, η Επιτροπή Ανταγωνισμού λάμβανε ούτως ή άλλως υπόψη της τα εν λόγω κριτήρια και υπό το καθεστώς του ν. 703/1977, βάσει της κατ' εξουσιοδότηση νόμου Ανακοίνωσής της 12-05-2006 - Κατευθυντήριες Γραμμές για τον υπολογισμό προστίμων (που αντανακλά πάγια πρακτική σε ενωσιακό επίπεδο).

[600] Βλ. Κανονισμό (ΕΚ) 1/2003 της 16ης Δεκεμβρίου 2002, ΕΕ L 1/1 της 4.1.2003, άρθρο 5 αναφορικά με τις εξουσίες των αρχών ανταγωνισμού των κρατών-μελών για την επιβολή προστίμων, καθώς και άρθρο 23 αναφορικά με τις αντίστοιχες εξουσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

[601] Βλ. ιδίως παρ. 5-6 προαναφερόμενης Ανακοίνωσης.

[602] Βλ. ιδίως παρ. 8 προαναφερόμενης Ανακοίνωσης. Η βάση για τον υπολογισμό του προστίμου είναι ο συνολικός κύκλος εργασιών της επιχείρησης από προϊόντα ή υπηρεσίες που αφορούν στην παράβαση. Παρομοίως, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρησιμοποιεί ως βάση υπολογισμού την αξία των πωλήσεων των προϊόντων ή υπηρεσιών που πραγματοποιήθηκαν από την επιχείρηση, με τις οποίες η παράβαση σχετίζεται άμεσα ή έμμεσα. Ο συνδυασμός της αξίας των πωλήσεων με τις οποίες σχετίζεται άμεσα ή έμμεσα η παράβαση, καθώς και της διάρκειας της παράβασης, θεωρείται ως κατάλληλη βάση υπολογισμού για να προσδιοριστεί η οικονομική σημασία της παράβασης, καθώς και το σχετικό βάρος της συμμετοχής κάθε επιχείρησης σε αυτήν (βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την επιβολή προστίμων, οπ.π, παρ. 6, 13-15).

κατ' εφαρμογή του άρθρου 23 του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 [603]. Κατά πάγια πρακτική σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο, οι συμπράξεις για τον καθορισμό τιμών και την κατανομή πελατείας μεταξύ ανταγωνιστών συνιστούν, σύμφωνα και με την άνω Ανακοίνωση, ιδιαιτέρως σοβαρές παραβάσεις του δίκαιου του ανταγωνισμού και τιμωρούνται «αυστηρά και παραδειγματικά»[604].

330. Η Επιτροπή δύναται να αποκλίνει από τη γενική μέθοδο υπολογισμού του προστίμου που προβλέπεται στη σχετική Ανακοίνωση της 12-05-2006, όταν οι ιδιαιτερότητες ορισμένης υπόθεσης το υπαγορεύουν[605].

331. Συναφώς, είναι επιτρεπτός ο κατ΄ αυτοδέσμευση της διοίκησης προσδιορισμός από αυτήν των κριτηρίων που σκοπεύει να εφαρμόσει στο πλαίσιο άσκησης της διακριτικής της εξουσίας. Στην Επιτροπή εναπόκειται να ακολουθήσει τη μέθοδο υπολογισμού του ύψους του προστίμου, με την οποία αυτοδεσμεύτηκε, ενώ επιτρέπεται η απόκλιση από τα ούτως τεθέντα κριτήρια, λόγω συντρεχουσών ιδιαίτερων περιστάσεων σε συγκεκριμένη περίπτωση (είτε προς αυστηρότερη κατεύθυνση, είτε προς ηπιότερη κατεύθυνση) – απόκλιση, ωστόσο, που θα πρέπει να δικαιολογείται ειδικώς[606].

332. Κατά την άσκηση της ανωτέρω αρμοδιότητάς της, η Επιτροπή Ανταγωνισμού έχει ευρεία διακριτική ευχέρεια (εντός του κατά το νόμο ανώτατου ορίου) για τη συγκεκριμενοποίηση του εκάστοτε επιβληθησομένου προστίμου, προκειμένου να διασφαλίζεται με επάρκεια το επιδιωκόμενο αποτρεπτικό αποτέλεσμα, εν ανάγκη κινούμενη και αυστηρότερα της προηγούμενης τυχόν πρακτικής της[607]. Πράγματι, η αποτελεσματική εφαρμογή των ενωσιακών κανόνων ανταγωνισμού προϋποθέτει ότι η εκάστοτε αρχή ανταγωνισμού μπορεί οποτεδήποτε να προσαρμόζει το ύψος των προστίμων στις ανάγκες της πολιτικής αυτής[608]. Επιπλέον, δεν υφίσταται παράβαση της αρχής της νόμιμης εμπιστοσύνης και της μη αναδρομικότητας, είτε (α) όταν η αρχή ανταγωνισμού μέσω κατευθυντήριων γραμμών αποφασίζει να κινηθεί σε αυστηρότερο σε σχέση με το παρελθόν τρόπο, είτε (β) όταν πράττει τούτο επί ατομικής βάσης (σε

[603] Βλ. σχετικά ΕΕ αριθ. C 210 της 1/9/2006.

[604] Βλ. ιδίως παρ. 10-11 προαναφερόμενης Ανακοίνωσης.

[605] Βλ. ιδίως παρ. 21 προαναφερόμενης Ανακοίνωσης.

[606] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 2265/2010 σκ. 46, ΔΕφΑθ 559/2010 σκ. 26 και ΔΕφΑθ 2891/2009 σκ. 29, όπου και σχετικές παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία. Γενικά όσον αφορά στο κριτήριο του συνολικού κύκλου εργασιών μιας επιχείρησης ως βάσης για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου: βλ. επίσης απόφαση ΣτΕ 2007/2013, σκ. 28.

[607] Βλ. ιδίως παρ. 4 προαναφερόμενης Ανακοίνωσης: λαμβάνεται υπόψη ότι γενικά το πρόστιμο θα πρέπει να έχει αποτρεπτικό χαρακτήρα. Θα πρέπει με άλλα λόγια να λειτουργεί παραδειγματικά έναντι των επιχειρήσεων ή των φυσικών εκείνων προσώπων που μελλοντικά θα επιχειρήσουν να υιοθετήσουν παρόμοια συμπεριφορά. Βλ. επίσης ενδεικτικά ΔΕφΑθ 559/2010 σκ. 26, όπου και σχετικές παραπομπές σε πάγια ενωσιακή νομολογία – ειδικότερα απόφαση ΔΕΚ C-189/02P, C-202/02P, C-205/08P έως C-208/02P, Dansk Rörindustri κ.αλ., ό.π. σκ. 202, 216-219, 222-224 και 227-231. Σχετικά με τον αναγκαία αποτρεπτικό, αλλά και κατασταλτικό, χαρακτήρα των προστίμων, βλ. απόφαση ΣτΕ 2007/2013, σκ. 28, καθώς και απόφαση ΔΕΚ υπόθ. 41/69 ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής, σκ. 173-175, και ΠΕΚ T-329/01 Archer Daniels Midland κατά Επιτροπής, σκ. 141.

[608] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΠΕΚ T-224/00 Archer Daniels Midland κατά Επιτροπής, σκ. 56 (όπου και παραπομπές σε πάγια ενωσιακή νομολογία).

σύγκριση δε ατομικά προς άλλες περιπτώσεις). Οι επιχειρήσεις που εμπλέκονται σε διοικητική διαδικασία η οποία μπορεί να καταλήξει στην επιβολή προστίμου δεν μπορούν να έχουν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στο γεγονός ότι η Επιτροπή δεν θα υπερβεί το ύψος των προστίμων το οποίο εφάρμοζε προηγουμένως[609]. Παρομοίως, ο ισχυρισμός ότι το επιβαλλόμενο πρόστιμο μπορεί να υπερβαίνει κατά πολύ το ενδεχόμενο όφελος από την παραβατική συμπεριφορά μιας επιχείρησης, καθώς και τα ετήσια φορολογητέα καθαρά κέρδη της, προβάλλεται αλυσιτελώς, αφού σε κάθε περίπτωση το επιβαλλόμενο πρόστιμο έχει αποτρεπτικό χαρακτήρα και δεν συνδέεται με το ύψος του παράνομου κέρδους που αποκόμισε η επιχείρηση από την παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού, ούτε με τα καθαρά κέρδη και τις φορολογικές υποχρεώσεις των παραβατών[610].

333. Τέλος, για τις παραβάσεις των άρθρων 1 του ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ νομίμως επιβάλλεται ενιαίο πρόστιμο, αφού η υπό κρίση σύμπραξη έχει ενιαίο και διαρκή χαρακτήρα κατά τα προεκτεθέντα (βλ. ιδίως ενότητα Ε.4.5) που βασίζεται σε ίδιες προϋποθέσεις (απαγορευμένες συμπράξεις), ενώ η επιβολή κύρωσης για καθεμία από αυτές αποβλέπει στον ίδιο σκοπό[611]. Κατά συνέπεια, στην κρινόμενη υπόθεση η Επιτροπή δύναται να επιβάλει ενιαίο πρόστιμο για τις ως άνω διαπιστωθείσες παραβάσεις των άρθρων 1 του ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ (απαγορευμένες συμπράξεις).

Θ.2. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΚΡΙΝΟΜΕΝΗ ΥΠΟΘΕΣΗ

Θ.2.1 Το βασικό ποσό του προστίμου

Θ.2.1.1 Η βάση για τον υπολογισμό του προστίμου

334. Όπως προαναφέρθηκε, η βάση για τον υπολογισμό του προστίμου είναι ο συνολικός κύκλος εργασιών της επιχείρησης από προϊόντα ή υπηρεσίες που αφορούν στην παράβαση. Σύμφωνα και με την ερμηνευτική ανακοίνωση της Επιτροπής Ανταγωνισμού της 17ης Ιουλίου 2009 αναφορικά με το εύρος των ακαθαρίστων εσόδων που χρησιμοποιούνται ως βάση για τον υπολογισμό του προστίμου, λαμβάνεται κάθε φορά υπόψη το σύνολο των ακαθαρίστων εσόδων της επιχείρησης στη σχετική (-ές) αγορά (-ές) προϊόντων που αφορά η διαπιστωθείσα παράβαση. Και τούτο, διότι η σχετική αγορά προϊόντων αποτελεί συνήθως ασφαλές κριτήριο για τον προσδιορισμό της αξίας πωλήσεων των προϊόντων που επηρεάζονται άμεσα ή έμμεσα από την παράβαση, ενώ παράλληλα διασφαλίζεται με τον τρόπο αυτό και ο επιδιωκόμενος αποτρεπτικός χαρακτήρας του προστίμου[612]. Πολύ περισσότερο, όταν οι κατευθυντήριες γραμμές για

[609] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 559/2010 σκ. 26, όπου και σχετικές παραπομπές σε πάγια ενωσιακή νομολογία – ειδικότερα απόφαση ΔΕΚ C-189/02P, C-202/02P, C-205/08P έως C-208/02P, Dansk Rörindustri κ.α., ό.π. σκ. 202, 216-219, 222-224 και 227-231. Βλ. σχετ. και ΠΕΚ Tate & Lyle κατά Επιτροπής, σκ. 146, ΠΕΚ T-109/02 Bolloré SA κατά Επιτροπής, σκ. 377, καθώς και ΠΕΚ T-38/02 Groupe Danone κατά Επιτροπής, σκ. 154 & 167 επ.

[610] βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 2094/2007, σκ. 12, το οποίο αντικατροπτίζει πάγια σχετική νομολογία των ευρωπαϊκών δικαστηρίων.

[611] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 2265/2010.

[612] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 2094/2007, σκ. 12 (η οποία αντικατοπτρίζει πάγια ενωσιακή νομολογία).

τον υπολογισμό του προστίμου δεν προβλέπουν ειδική προσαύξηση προκειμένου να διασφαλίζεται επαρκώς το αποτρεπτικό αποτέλεσμα του προστίμου στην περίπτωση επιχειρήσεων με ιδιαίτερα μεγάλο κύκλο εργασιών (ενώ οι αντίστοιχες κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προβλέπουν ειδικώς τη δυνατότητα τέτοιας προσαύξησης).

335. Εν προκειμένω, η περιγραφόμενη στο ως άνω σκεπτικό ενιαία και διαρκής παράβαση των άρθρων 1 ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ επηρεάζει, άμεσα ή έμμεσα, την παραγωγή και διάθεση κοτόπουλου, νωπού ή κατεψυγμένου, η οποία εκτείνεται – από γεωγραφική άποψη – σε όλη την ελληνική επικράτεια. Επομένως, ως βάση για τον υπολογισμό του προστίμου στην υπό κρίση υπόθεση λαμβάνεται υπόψη η αξία πωλήσεων κοτόπουλου που πραγματοποίησε κατ' έτος η εκάστοτε συμπράττουσα πτηνοτροφική επιχείρηση στην ελληνική επικράτεια (ανεξαρτήτως του τρόπου διάθεσής του ανά κανάλι), και για την χρονική περίοδο συμμετοχής κάθε επιχείρησης στη διαπιστωθείσα παράβαση.

336. Με βάση τις προαναφερόμενες σκέψεις, ως βάση για τον υπολογισμό του προστίμου στην κρινόμενη υπόθεση λαμβάνεται η ακόλουθη συνολική αξία πωλήσεων ανά συμπράττουσα επιχείρηση – βλ. Πίνακα 5 κατωτέρω. Η εν λόγω συνολική αξία πωλήσεων αντιπροσωπεύει το άθροισμα των σχετικών πωλήσεων κρέατος κοτόπουλου της εκάστοτε εμπλεκόμενης επιχείρησης και για κάθε έτος συμμετοχής της στη σύμπραξη, όπως παρουσιάζονται αναλυτικότερα στο Παράρτημα 3. Ειδικώς αναφορικά με το ΣΠΕΕ, ως βάση υπολογισμού του προστίμου λαμβάνονται υπόψη τα έσοδα από εισφορές των μελών του ή από άλλες πηγές.

337. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, και στη συζήτηση ενώπιον της Επιτροπής, η εταιρία Αγροζωή ΑΒΕΕ υποστήριξε ότι θα πρέπει να συνεκτιμηθεί το γεγονός ότι ο μεγαλύτερος όγκος των πωλήσεών της (70% ή περίπου 2/3) απευθύνεται στην μητρική της επιχείρηση ΑΠΣΙ Πίνδος, η οποία και διαθέτει τα κοτόπουλα περαιτέρω στην αγορά[613]. Επομένως, κατά την επιμέτρηση τυχόν προστίμου, οι σχετικές αυτές πωλήσεις θα πρέπει, κατά την άποψή της, να εξαιρεθούν από τη βάση υπολογισμού, δεδομένου ότι έχουν ενδο-ομιλικό χαρακτήρα. Κατά την κρίση της Επιτροπής, ο εν λόγω ισχυρισμός δεν ερείδεται σε πάγια ενωσιακή πρακτική και νομολογία, ούτε και η αιτούσα προσκόμισε ενοποιημένες καταστάσεις και επαρκή οικονομικά στοιχεία προς τεκμηρίωση του ισχυρισμού της. Τουναντίον, έχει κριθεί ότι οι εσωτερικές πωλήσεις μιας εταιρίας εντός ομίλου θα πρέπει να συνυπολογίζονται κατά την επιμέτρηση του προστίμου, ιδίως ώστε να μην παρέχεται αναπόφευκτα αδικαιολόγητο πλεονέκτημα σε καθετοποιημένες επιχειρήσεις[614]. Επειδή, ωστόσο, έχει διατυπωθεί και διαφορετική άποψη[615], και μέχρι την οριστική αποσαφήνιση του ζητήματος σε ενωσιακό επίπεδο, κρίνεται προτιμητέο να υιοθετηθεί η ευμενέστερη

[613] Βλ. Υπόμνημα Αγροζωή ΑΒΕΕ, σελ. 17, μαρτυρία […] στα Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 65, καθώς και Πρακτικά Συνεδρίασης 29-10, σελ. 31 και 60.

[614] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΠΕΚ Τ-16/99 Logstor Ror (Deutschland) GmbH κατά Επιτροπής, σκ. 358-364, ΠΕΚ Τ-71/03 κλπ Tokai Carbon κατά Επιτροπής, σκ. 260, καθώς εν μέρει και ΔΕΚ C-268/98 NV Koninklijke KNP BT, σκ. 62.

[615] Βλ. απόφαση ΠΕΚ Τ-82/08 Guardian Industries κατά Επιτροπής, σκ. 104.

εκδοχή για την αιτούσα στην προκειμένη περίπτωση, δηλαδή να εξαιρεθούν οι φερόμενες ως ενδο-ομιλικές πωλήσεις κοτόπουλου που πραγματοποιεί η Αγροζωή ΑΒΕΕ προς την ΑΠΣΙ Πίνδος. Ανεξαρτήτως όμως αυτού, από την επεξεργασία των οικονομικών στοιχείων της Αγροζωή ΑΒΕΕ (στοιχεία πωλήσεών της προς ΑΠΣΙ Πίνδος, όπως προκύπτουν από τα αναλυτικά καθολικά/καρτέλες των πελατών για τα έτη 2008-2010) δεν επαληθεύεται ο ισχυρισμός ότι οι φερόμενες αυτές εσωτερικές πωλήσεις ανέρχονται σε ποσοστό 2/3 ή 70%, όπως αβασίμως διατείνεται η αιτούσα. Ειδικότερα, και με βάση αναφοράς τις πωλήσεις προϊόντων που περιλαμβάνονται στη σχετική προϊοντική και γεωγραφική αγορά, το ποσοστό των φερόμενων ως ενδο-ομιλικών πωλήσεων της Αγροζωή προς ΑΠΣΙ Πίνδος ανέρχεται στο […]% του συνόλου για το έτος 2010, ενώ για τα έτη 2009 και 2008 το ποσοστό κυμαίνεται στο […]% και στο […]% αντίστοιχα[616]. Για τους λόγους αυτούς, κατά τον υπολογισμό της βάσης του προστίμου, εξαιρέθηκαν από τη συνολική αξία σχετικών πωλήσεων της Αγροζωή ΑΒΕΕ οι φερόμενες ως ενδο-ομιλικές πωλήσεις της προς την ΑΠΣΙ Πίνδος, ως ακολούθως: (α) κατά τα προαναφερόμενα ποσοστά για τα έτη 2008, 2009 και 2010, και (β) κατά 70% για τα προγενέστερα έτη συμμετοχής της στην παράβαση, δηλαδή σε ποσοστό που συνιστά την ευνοϊκότερη εκδοχή για τη συμπράττουσα επιχείρηση (παρόλο που η τελευταία δεν προσκόμισε, όπως προαναφέρθηκε, επαρκή οικονομικά στοιχεία προς τεκμηρίωση του ισχυρισμού της για τη χρονική περίοδο πριν το 2008).

Πίνακας 5
Συνολικός κύκλος εργασιών (€)
ως βάση υπολογισμού του προστίμου

Εταιρία	Έτη	Συνολική Αξία Σχετικών Πωλήσεων[617] (€)
Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ	4/1997 – 9/2010	[…]
ΑΠΣΙ Πίνδος	4/1997 – 9/2010	[…]
ΑΠΣ Άρτας	4/1997 – 9/2010	[…]
Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ	4/1997 – 9/2010	[…]
Δ. Κελαϊδίτης & ΣΙΑ ΕΠΕ	4/1997 – 9/2010	[…]
Αμβροσιάδης ΑΒΕΕ	9/1998 – 9/2010	[…]
Μαζαράκι ΑΒΕΕ	8/2002 – 9/2010	[…]

[616] Ακόμη δε και αν υπολογισθούν οι εσωτερικές αυτές πωλήσεις στο σύνολο του κύκλου εργασιών της Αγροζωή, τα αντίστοιχα ποσοστά ανέρχονται στο […]% για το 2010 και σε […]% και […]% για τα έτη 2009 και 2008 αντίστοιχα.

[617] Άθροισμα σχετικών πωλήσεων ανά έτος συμμετοχής στην παράβαση.

Κοτίνο ΑΒΕΕ	6/2001 – 9/2010	[…]
Βιοκότ ΑΕ	9/2007 – 9/2010	[…]
Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ	9/1998 – 9/2010	[…]
Φρεσκότ ΑΕ	4/1997 – 9/2010	[…]
Αγγελάκης ΑΕ	10/1997 – 9/2010	[…]
Αγροζωή ΑΒΕΕ	9/1997 – 9/2010	[…]
ΣΠΕΕ	9/1996 – 9/2010	[…][618]

Πηγή: Οικονομικές καταστάσεις μερών και επεξεργασία ΓΔΑ

Θ.2.1.2. Κριτήρια για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου - Προσδιορισμός ποσοστού 0% - 30% επί της αξίας πωλήσεων

338. Όπως προαναφέρθηκε (βλ. ενότητα Θ.1. ανωτέρω), για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, η Επιτροπή συνεκτιμά μία σειρά από παράγοντες που σχετίζονται, πρωτίστως, με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παράβασης. Εν προκειμένω, με βάση τα στοιχεία του φακέλου, προκύπτουν τα ακόλουθα:

- *Είδος της παράβασης*: Οι συμπράττουσες επιχειρήσεις και ο ΣΠΕΕ προέβησαν, όπως καταδείχθηκε εκτενώς ανωτέρω, σε οριζόντιες συμφωνίες ή/και εναρμονισμένες πρακτικές με αντικείμενο τον καθορισμό τιμών και την κατανομή αγορών/πελατείας μεταξύ τους, κατά την έννοια των κείμενων διατάξεων. Κατά πάγια πρακτική και νομολογία (βλ. ενότητες Δ.1.3.2 και Δ.1.3.3 ανωτέρω), η εν λόγω σύμπραξη έχει, από τη φύση της, πρόδηλα περιοριστικό του ανταγωνισμού περιεχόμενο και συνιστά κατάφωρη παράβαση των άρθρων 1 ν. 703/1977 και 101 ΣΛΕΕ. Οι επιβαλλόμενες κυρώσεις για τέτοιου είδους συμπράξεις, οι οποίες συνιστούν ιδιαιτέρως σοβαρές παραβάσεις του δίκαιου του ανταγωνισμού, θα πρέπει να είναι αυστηρές και παραδειγματικές.
- *Πραγματικός (ή δυνητικός) αντίκτυπος στην αγορά*: ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών και η κατανομή αγορών/πελατείας συνιστούν εξ αντικειμένου περιορισμούς του ανταγωνισμού ιδιαίτερης σοβαρότητας, οι οποίοι από τη φύση τους θεωρείται ότι έχουν αντίκτυπο στην αγορά. Πολλώ δε μάλλον, όταν στοιχεία του φακέλου

[618] Η συνολική αξία για το ΣΠΕΕ αφορά στην περίοδο 2001 έως 9/2010, δεδομένου ότι ο Σύνδεσμος δεν προσκόμισε στοιχεία εισφορών ή/και λοιπών εισοδημάτων για την περίοδο από 4/1997 έως και 2000. Ωστόσο, δεδομένου ότι η διάταξη περί του ανώτατου κατά το νόμο ορίου προστίμου τυγχάνει εφαρμογής στην προκειμένη περίπτωση (λόγω της μεγάλης διάρκειας της διαπιστωθείσας παράβασης και της συμμετοχής του ΣΠΕΕ σε αυτήν), η σχετική έλλειψη στοιχείων για την προγενέστερη περίοδο δεν επηρεάζει το τελικά επιβαλλόμενο πρόστιμο.

καταδεικνύουν με σαφήνεια τη συστηματική πραγματοποίηση συναντήσεων με αντι-ανταγωνιστικό περιεχόμενο για μακρά χρονική περίοδο, την ύπαρξη μηχανισμών παρακαλούθησης της συμμόρφωσης από μέρους των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, καθώς και το γεγονός ότι εκφάνσεις της υπό κρίση σύμπραξης εφαρμόστηκαν και στην πράξη (βλ. ιδίως ενότητες Ε.2.3 και Ζ). Όπως δε προαναφέρθηκε, ο ισχυρισμός ότι οι συμπράττουσες επιχειρήσεις απέκλιναν συχνά εν τοις πράγμασι από τις συμφωνηθείσες τιμές στις επίμαχες συναντήσεις, δεν αναιρεί τα επιζήμια αποτελέσματα της υπό κρίση, εξ αντικειμένου περιοριστικής του ανταγωνισμού, σύμπραξης. Συνάπτοντας ευθέως συμφωνίες με περιοριστικό του ανταγωνισμού αντικείμενο ή/και αντικαθιστώντας ηθελημένα τους κινδύνους που ενέχει ο ανταγωνισμός με τη συστηματική και έμπρακτη συνεργασία μεταξύ τους, οι συμπράττουσες επιχειρήσεις, με τη συνδρομή και του ΣΠΕΕ, συνέτειναν στη διατήρηση ενός υψηλότερου επίπεδου τιμών και στη στεγανοποίηση της αγοράς, προς βλάβη των πελατών, ακολούθως των καταναλωτών, αλλά και του δημοσίου συμφέροντος εν γένει. Και τούτο, όχι μόνο ως συνέπεια του ειδικότερου περιεχομένου και της στόχευσης των άμεσων ενεργειών τους, αλλά και ως έμμεση συνέπεια από τη διαιώνιση ενός αναποτελεσματικού παραγωγικού μοντέλου και τη συνακόλουθη αποθάρρυνση ή/και επιβράδυνση των δυνάμεων που θα επέτρεπαν την αναμόρφωση της δομής και λειτουργίας της σχετικής αγοράς προς εξυγίανσή της.

- *Οικονομική δύναμη των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων*: Οι εταιρίες που εμπλέκονται στην υπό κρίση υπόθεση αντιπροσωπεύουν τη συντριπτική πλειοψηφία (τουλάχιστον 75%) των συνολικών πωλήσεων κοτόπουλου στην Ελλάδα (βλ. ενότητα Γ.3 ανωτέρω), γεγονός που καταδεικνύει πέραν πάσης αμφιβολίας την οικονομική δύναμη των συμπραττουσών επιχειρήσεων, καθώς και το πραγματικό εύρος και τη σημασία της διαπιστωθείσας παράβασης. Οι διαπιστώσεις αυτές ουδόλως αναιρούνται από τους ισχυρισμούς ότι σε ορισμένες – και σχετικά περιορισμένες κατά τη συνολική διάρκεια της διαπιστωθείσας παράβασης – χρονικές περιόδους οι εισαγωγές είχαν σημειώσει αύξηση (που εκτιμάται από τα εμπλεκόμενα μέρη κατ' ανώτατο σε 25-30%). Ακόμη και υπό την εκδοχή αυτή, τόσο η οικονομική δύναμη των συμπραττουσών επιχειρήσεων, όσο και το εύρος της διαπιστωθείσας παράβασης δεν τίθενται εν αμφιβόλω.
- *Έκταση της γεωγραφικής αγοράς*: Όσον αφορά τη σοβαρότητα της παράβασης σε σχέση με τη γεωγραφική της έκταση, η εξεταζόμενη σύμπραξη αφορά στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας και έχει, επομένως, σημαντική έκταση.
- *Οικονομικό όφελος που αποκόμισαν ή επιδίωξαν να αποκομίσουν οι παραβαίνουσες*: Εν προκειμένω, δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί επακριβώς το οικονομικό όφελος που απεκόμισε έκαστη συμμετέχουσα επιχείρηση.
- *Είδος συμμετοχής στην παράβαση*: Οι συμπράττουσες επιχειρήσεις συμμετείχαν άμεσα στην υπό κρίση σύμπραξη (βλ. ενότητες ΣΤ.1 και ΣΤ.2 ανωτέρω), ενώ και ο εμπλεκόμενος Σύνδεσμος (ΣΠΕΕ) είχε ενεργό ρόλο παρότρυνσης, συντονισμού και

προτάσεων/υποδείξεων προς υλοποίηση της σύμπραξης, δηλαδή αυτοτελή και υποβοηθητικό ρόλο στη σύσταση και στη διαχρονική της λειτουργία.

339. Αναφορικά με τη διάρκεια της διαπιστωθείσας παράβασης, επισημαίνεται ότι αυτή εκτείνεται για πολύ μεγάλη χρονική περίοδο, δηλαδή για διάστημα άνω της δεκαετίας. Καθόλη τη διάρκεια από το Σεπτέμβριο 1996 έως και το Σεπτέμβριο 2010, πτηνοτροφικές επιχειρήσεις, με τη συνδρομή και του ΣΠΕΕ, είχαν συνεχείς επαφές και συναντήσεις με αντικείμενο, μεταξύ άλλων, το συντονισμό της τιμολογιακής τους πολιτικής και την κατανομή πελατείας, συνάπτοντας στο πλαίσιο αυτό ευθέως περιοριστικές του ανταγωνισμού συμφωνίες ή/και αντικαθιστώντας ηθελημένα τους κινδύνους που ενέχει ο ανταγωνισμός με τη συστηματική και έμπρακτη συνεργασία μεταξύ τους. Η συμμετοχή κάθε συμπράττουσας επιχείρησης, καθώς και του ΣΠΕΕ, στην εν λόγω ενιαία και διαρκή παράβαση περιγράφεται στην ενότητα ΣΤ.2 και ΣΤ.3 (και συνοπτικά στην ενότητα ΣΤ.2.5) ανωτέρω[619]. Προς αποφυγή οποιασδήποτε αμβιβολίας, ως χρονική αφετηρία της συμμετοχής των περισσότερων από τις συμπράττουσες επιχειρήσεις στην παράβαση λαμβάνεται υπόψη ο Απρίλιος του 1997, δεδομένων των έγγραφων αποδείξεων αναφορικά με τους συμμετέχοντες στη σχετική συνάντηση. Και τούτο, παρά το γεγονός ότι η έναρξη της υπό κρίση σύμπραξης τοποθετείται χρονικά ήδη από το Σεπτέμβριο του 1996, όπως προκύπτει με σαφήνεια από έτερα έγγραφα στοιχεία που συλλέχθηκαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του Συνδέσμου. Οι επιχειρήσεις Θ. Νιτσιάκος, ΑΠΣΙ Πίνδος και ΑΠΣ Άρτας παρουσιάζουν συγκριτικά την πιο έντονη και συνεπή συμμετοχή στην αντι-ανταγωνιστική σύμπραξη (καθόλη τη διάρκεια αυτής).

340. Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων της Επιτροπής, οι οποίες αποτυπώνουν ως προς το σημείο αυτό πάγια κοινοτική πρακτική, στις περιπτώσεις των οριζόντιων συμπράξεων που αφορούν σε καθορισμό τιμών, κατανομή αγορών και περιορισμό της παραγωγής ή/και διάθεσης προϊόντων, το ποσοστό επί των ακαθαρίστων εσόδων της επιχείρησης που αφορούν στην παράβαση ορίζεται στα ανώτερα όρια της κλίμακας 0% - 30%, προκειμένου οι εν λόγω πρακτικές να τιμωρούνται αυστηρά και παραδειγματικά[620]. Η κρινόμενη υπόθεση εμπίπτει ευθέως στις ως άνω περιπτώσεις, καθώς αφορά σε οριζόντια σύμπραξη που ενέχει πολύ σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού. Ωστόσο, και παρά τον εξ αντικειμένου περιοριστικό χαρακτήρα της υπό κρίση σύμπραξης κατά τα προεκτεθέντα, θα πρέπει να συνεκτιμηθεί αναφορικά με τον υπολογισμό του προστίμου, κατά την κρίση της Επιτροπής, ότι οι

---

[619] Σημειωτέον ότι, ακόμη και στην περίπτωση που ήθελε κριθεί ότι η συμμετοχή ορισμένων εμπλεκόμενων επιχειρήσεων στην (ενιαία και διαρκή) διαπιστωθείσα παράβαση έπαυσε το έτος 2005, εκδοχή την οποία η Επιτροπή δεν αποδέχεται κατά τα προεκτεθέντα (βλ. ενότητες Ε.4.5 και ΣΤ.3 ανωτέρω), το γεγονός αυτό δεν επηρεάζει ουσιαστικά το ποσό του τελικώς επιβαλλόμενου προστίμου, δεδομένου ότι λόγω της σοβαρότητας και διάρκειας της εν λόγω παράβασης το επιμετρηθέν πρόστιμο για κάθε συμπράττουσα επιχείρηση βάσει των κατευθυντήριων γραμμών υπερβαίνει ούτως ή άλλως το ανώτατο κατά νόμο όριο του 10% της προηγούμενης της παράβασης χρήσης και, επομένως, περιορίζεται σε αυτό το ποσό σε κάθε περίπτωση.

[620] Βλ. κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό προστίμων, παρ. 11.

συμπράττουσες επιχειρήσεις απέκλιναν συχνά στην πράξη από τα συμφωνηθέντα στις επίμαχες συναντήσεις.

341. Λαμβάνοντας συνολικά υπόψη τα προεκτεθέντα κριτήρια και στοιχεία, και ιδίως την αυξημένη σοβαρότητα και μεγάλη διάρκεια της διαπιστωθείσας παράβασης, καθώς και τη συστηματική και έμπρακτη συμμετοχή καθεμίας από τις συμπράττουσες επιχειρήσεις σε αυτήν, η Επιτροπή προσδιορίζει ως βασικό πρόστιμο για τη διαπιστωθείσα στο ως άνω σκεπτικό παράβαση των άρθρων 1 του ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ, ποσοστό […] επί της συνολικής αξίας (των σχετικών με τη παράβαση) πωλήσεων κάθε συμμετέχουσας επιχείρησης (βλ. Πίνακα 6).

342. Συνεπώς, μετά την εφαρμογή του ποσοστού αυτού, το βασικό ποσό του προστίμου για κάθε συμπράττουσα επιχείρηση (και για τη διάρκεια συμμετοχής κάθε μίας στην παράβαση) διαμορφώνεται ως ακολούθως:

Πίνακας 6
Βασικό ποσό προστίμου

<table>
<tr><th>Εταιρία</th><th>Συνολική αξία σχετικών πωλήσεων (€)</th><th>Ποσοστό επί των πωλήσεων</th><th>Βασικό ποσό προστίμου (€)</th></tr>
<tr><td>Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ</td><td>[…]</td><td rowspan="12">[…] %</td><td>[…]</td></tr>
<tr><td>ΑΠΣΙ Πίνδος</td><td>[…]</td><td>[…]</td></tr>
<tr><td>ΑΠΣ Άρτας</td><td>[…]</td><td>[…]</td></tr>
<tr><td>Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ</td><td>[…]</td><td>[…]</td></tr>
<tr><td>Δ. Κελαϊδίτης & ΣΙΑ ΕΠΕ</td><td>[…]</td><td>[…]</td></tr>
<tr><td>Αμβροσιάδης ΑΒΕΕ</td><td>[…]</td><td>[…]</td></tr>
<tr><td>Μαζαράκι ΑΒΕΕ</td><td>[…]</td><td>[…]</td></tr>
<tr><td>Κοτίνο ΑΕΒΕ</td><td>[…]</td><td>[…]</td></tr>
<tr><td>Βιοκότ ΑΕ</td><td>[…]</td><td>[…]</td></tr>
<tr><td>Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ</td><td>[…]</td><td>[…]</td></tr>
<tr><td>Φρεσκότ ΑΕ</td><td>[…]</td><td>[…]</td></tr>
<tr><td>Αγγελάκης ΑΕ</td><td>[…]</td><td>[…]</td></tr>
</table>

Αγροζωή ΑΒΕΕ	[…]		[…]
ΣΠΕΕ	[…]		[…]

Πηγή: Οικονομικές καταστάσεις μερών και επεξεργασία ΓΔΑ

Θ.2.2 Επιβαρυντικές περιστάσεις

343. Το βασικό ποσό του προστίμου μπορεί να προσαυξάνεται, εάν συντρέχουν επιβαρυντικές περιστάσεις, όπως όταν η εμπλεκόμενη επιχείρηση έχει διαπράξει στο παρελθόν διαπιστωμένη παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού, όταν η εμπλεκόμενη επιχείρηση αρνήθηκε να συνεργαστεί ή αποπειράθηκε να παρεμποδίσει τη ΓΔΑ κατά τη διεξαγωγή της έρευνάς της επί της συγκεκριμένης υπόθεσης, ή όταν η εμπλεκόμενη επιχείρηση είχε ηγετικό ρόλο στην παράνομη συμπεριφορά ή είχε προτρέψει άλλες επιχειρήσεις να την υιοθετήσουν[621].

344. Εν προκειμένω, οι τρεις μεγαλύτερες πτηνοτροφικές επιχειρήσεις του κλάδου, δηλαδή οι εταιρίες Θ. Νιτσιάκος, ΑΠΣΙ Πίνδος και ΑΠΣ Άρτας, παρουσίασαν συγκριτικά την πιο έντονη και συνεπή συμμετοχή στην υπό κρίση σύμπραξη (καθόλη τη διάρκεια αυτής) και είχαν, επομένως, πρωταγωνιστικό ρόλο σε αυτήν. Ωστόσο, κατά την κρίση της Επιτροπής, δεν προέκυψαν πρόσθετα στοιχεία που να τεκμηριώνουν επαρκώς κατά νόμο ότι οι εν λόγω συμπράττουσες επιχειρήσεις εξανάγκασαν ή/και προέτρεψαν τις υπόλοιπες επιχειρήσεις να υιοθετήσουν την παράνομη συμπεριφορά, ούτε και ότι είχαν κάποιο διακριτό ηγετικό ρόλο από οργανωτικής άποψεως στη λειτουργία της σύμπραξης (όπως η εν λόγω επιβαρυντική περίσταση έχει ερμηνευτεί από τα ενωσιακά δικαστήρια)[622].

345. Ενόψει των ανωτέρω, δεν συντρέχουν, κατά την κρίση της Επιτροπής, επιβαρυντικές περιστάσεις για καμία από τις συμπράττουσες επιχειρήσεις στην υπό κρίση υπόθεση.

Θ.2.3 Ελαφρυντικές περιστάσεις

346. Το βασικό ποσό του προστίμου μπορεί να μειώνεται, εάν συντρέχουν ελαφρυντικές περιστάσεις, όπως όταν η εμπλεκόμενη επιχείρηση παρέχει αποδείξεις ότι έχει παύσει την παράβαση ύστερα από την πρώτη παρέμβαση της ΓΔΑ (π.χ. διενέργεια επιτόπιου ελέγχου), όταν η εμπλεκόμενη επιχείρηση αποδεικνύει ότι από αμέλεια οδηγήθηκε στην παράβαση, όταν η εμπλεκόμενη επιχείρηση παρέχει αποδείξεις ότι η εμπλοκή της στην παράβαση είναι ιδιαίτερα περιορισμένη ή όταν η εμπλεκόμενη επιχείρηση συνεργάστηκε αποτελεσματικά με την Επιτροπή εκτός του προγράμματος επιείκειας[623].

---

621 Βλ. κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων, παρ. 14 (που αποτυπώνει πάγια προς τούτο ενωσιακή νομολογία).

622 Βλ. ενδεικτικά πρόσφατη νομολογία, απόφαση ΠΕΚ Τ-357/06 Koninklijke Wegenbouw Stevin κατά Επιτροπής, σκ. 265-273 και 283-287, καθώς και ΠΕΚ Τ-343/06 Shell Petroleum κατά Επιτροπής, σκ. 151-182 και 196-237.

623 Βλ. κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων, παρ. 15.

347. Εν προκειμένω, τα περισσότερα από τα εμπλεκόμενα μέρη υποστηρίζουν ότι θα πρέπει να ληφθούν κυρίως υπόψη οι ακόλουθες ελαφρυντικές περιστάσεις κατά την τελική επιμέτρηση του προστίμου[624]:

(α) ο υπό εξέταση κλάδος είχε ένα σύνθετο χαρακτήρα και ιδιαιτερότητες σε σχέση με τους λοιπούς τομείς της οικονομίας, κατά τρόπο που δημιούργησε εύλογη σύγχυση στις συμπράττουσες επιχειρήσεις ως προς την εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού,

(β) ο υπό εξέταση κλάδος διέρχεται σοβαρή οικονομική κρίση, με σοβαρές συνακόλουθες συνέπειες στη χρηματοπιστωτική κατάσταση των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε αυτόν,

(γ) υπήρχε ένα προηγούμενο καθεστώς έντονης κρατικής παρέμβασης ή/και κρατικής ανάμιξης στην οργάνωση και λειτουργία του κλάδου, με αποτέλεσμα να μην έχουν εμπεδωθεί οι κανόνες ανταγωνισμού,

(δ) υπήρχε εύλογη σύγχυση ως προς τη νομιμότητα των δράσεων σχετικά με τις τιμές, χωρίς επίγνωση ή πρόθεση τέλεσης παραβάσεων,

(ε) κάποιες εταιρίες διαδραμάτισαν μειωμένο και παθητικό ρόλο στη διαπιστωθείσα παράβαση[625],

(στ) τα μέρη επέδειξαν πλήρη συνεργασία με την Επιτροπή Ανταγωνισμού κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, με την άμεση ανταπόκρισή τους στα ποικίλα αιτήματα της ΓΔΑ.

348. Κατά την κρίση των μελών της Επιτροπής, όλοι οι προαναφερόμενοι ελαφρυντικοί λόγοι που επικαλούνται τα εμπλεκόμενα μέρη, με την εξαίρεση της ελαφρυντικής περίστασης υπό το στοιχείο (στ) ανωτέρω για μία συγκεκριμένη επιχείρηση, πρέπει να απορριφθούν, είτε επειδή είναι αβάσιμοι, είτε επειδή προβάλλονται αλυσιτελώς. Ειδικότερα:

349. Σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς ορισμένων εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, ο υπό εξέταση κλάδος δεν παρουσιάζει σύνθετο χαρακτήρα και καμία συγκεκριμένη ιδιαιτερότητα σε σχέση με τους λοιπούς τομείς της οικονομίας, που ενδεχομένως θα δικαιολογούσαν ηπιότερη μεταχείριση κατά την επιμέτρηση των προστίμων. Άλλωστε, κάθε κλάδος της οικονομίας παρουσιάζει ορισμένες ιδιαιτερότητες ή/και χαρακτηριστικά που δεν προσιδιάζουν σε άλλους τομείς της οικονομίας. Το γεγονός αυτό δεν δικαιολογεί την ευνοϊκή μεταχείριση των συμπραττουσών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται κάθε φορά σε αυτούς, πολλώ δε μάλλον όταν πρόκειται για ιδιαιτέρως σοβαρές παραβάσεις του ανταγωνισμού, οι οποίες εντάσσονται μάλιστα στην κοινή τυπολογία των καρτέλ,

---

[624] Βλ. ενδεικτικά Συμπληρωματικό Υπόμνημα Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ενότητα 1.03, Συμπληρωματικό Υπόμνημα ΑΠΣΙ Πίνδος, ενότητα 1.03, Συμπληρωματικό Υπόμνημα Αμβροσιάδης ΑΒΕΕ, ενότητες 1.02 και 4, καθώς και Συμπληρωματικό Υπόμνημα Αγγελάκης ΑΕ, σελ. 7-8. Ως προς τον ισχυρισμό περί κρατικής ανάμιξης, βλ. επίσης Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 118 και 129, μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 80.

[625] Βλ. ειδικώς Συμπληρωματικό Υπόμνημα Αγγελάκης ΑΕ, σελ. 7-8.

όπως η υπό κρίση υπόθεση. Σε κάθε περίπτωση, οι συμπράττουσες επιχειρήσεις αναφέρονται γενικόλογα στη (δήθεν) συνδρομή ιδιαιτεροτήτων του κλάδου, χωρίς να τεκμηριώνουν τον ισχυρισμό τους. Στο βαθμό που ενδεχομένως αναφέρονται σε έκτακτα περιστατικά και αστάθμητους παράγοντες που τυχόν μείωσαν ουσιωδώς τη ζήτηση σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους (π.χ. γρίπη πτηνών, ζωονόσοι) ή σε τυχόν κυκλικότητα της εν λόγω ζήτησης ή ακόμη και στην εν γένει αναποτελεσματική οργάνωση του κλάδου, οι παράγοντες αυτοί ουδόλως συνιστούν ιδιαιτερότητες που θα δικαιολογούσαν ειδική μεταχείριση σε σχέση με άλλους κλάδους της οικονομίας. Τουναντίον, παρόμοιοι παράγοντες απαντώνται σε πολλούς άλλους κλάδους της οικονομίας. Εξάλλου, το γεγονός ότι ενδεχομένως ορισμένες ή όλες οι συμπράττουσες επιχειρήσεις δεν ήταν επαρκώς αποτελεσματικές ή/και προσαρμοσμένες στις συνθήκες της αγοράς δεν δύναται να δικαιολογήσει την αντι-ανταγωνιστική μεταξύ τους σύμπραξη (στην οποία προέβησαν προκειμένου μάλιστα να συντηρήσουν τις συνθήκες ή/και όρους της μέχρι τότε τυχόν αναποτελεσματικής οργάνωσης και λειτουργίας τους, στρεβλώνοντας τις συνθήκες ανταγωνισμού, αντί να λάβουν αναγκαία μέτρα εξορθολογισμού και προσαρμογής).

350. Περαιτέρω, καμία αντιστοιχία ή αναλογία δεν υπάρχει μεταξύ της κρινόμενης υπόθεσης και της προηγούμενης απόφασης 312/V/2006 της Επιτροπής, παρά τις επαναλαμβανόμενες αιτιάσεις ορισμένων εμπλεκόμενων επιχειρήσεων που αποπειρώνται να συσχετίσουν την κρινόμενη υπόθεση με (δήθεν) δυσεπίλυτα ζητήματα προγενέστερης εφαρμογής των κανόνων περί κοινής αγροτικής πολιτικής που (δήθεν) προκάλεσαν εύλογη σύγχυση στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις. Και τούτο, μεταξύ άλλων, διότι η κρινόμενη υπόθεση δεν αφορά σε απόφαση ένωσης επιχειρήσεων, ούτε τίθεται εν προκειμένω ζήτημα εφαρμογής των ειδικών κανόνων περί κοινής αγροτικής πολιτικής, ούτε και υφίστατο σύστημα κρατικών ενισχύσεων του μεταποιηθέντος προϊόντος, ούτε και πρόκειται για τυχόν πρώτη εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού. Ούτε, βεβαίως, μπορεί να γίνει δεκτό ότι οι συμπράττουσες επιχειρήσεις τελούσαν σε εύλογη σύγχυση ως προς την εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού επί δέκα και πλέον έτη – και μάλιστα παρά την υπογραφή του Συμφωνητικού το 1997, τα εξώδικα της HQF το 2000 και 2007, αλλά και την παραδοχή ότι οι ίδιες δεν έλαβαν τα κατάλληλα μέτρα προσαρμογής στις συνθήκες της αγοράς μετά το 1996 (οπότε και καταργήθηκαν, κατά την εκδοχή τους, και οι τελευταίες ρυθμιστικές παρεμβάσεις στη σχετική αγορά)[626]. Επομένως, η επικαλούμενη συσχέτιση μεταξύ των δύο υποθέσεων είναι αβάσιμη. Άλλωστε, το γεγονός ότι η Επιτροπή μπορεί να είχε στο παρελθόν απευθύνει μόνον συστάσεις ή/και επιβάλει συμβολικό πρόστιμο σε κάποιες υποθέσεις δεν δεσμεύει την Επιτροπή ως προς την επιμέτρηση του προστίμου, ακόμη κι αν υποτεθεί ότι οι σχετικές αποφάσεις παρουσίαζαν κάποια αντιστοιχία, το οποίο και προφανώς δεν συντρέχει εν προκειμένω. Η Επιτροπή έχει, ούτως ή άλλως, επιβάλει κατά το παρελθόν σημαντικά πρόστιμα σε περιπτώσεις οριζόντιων συμπράξεων που ενέχουν σοβαρούς περιορισμούς για τον ανταγωνισμό. Εξάλλου, ο εν λόγω ισχυρισμός προβάλλεται και αλυσιτελώς,

[626] Βλ. π.χ. μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 72.

δεδομένου ότι κάθε παράβαση εκτιμάται με βάση τη σοβαρότητα και διάρκειά της, ενώ η Επιτροπή μπορεί οποτεδήποτε να προσαρμόζει το ύψος των προστίμων ώστε να διασφαλίζει τον αποτρεπτικό χαρακτήρα της πολιτικής προστίμων κατά τα προεκτεθέντα (βλ. ενότητα Θ.1).

351. Στην παρούσα υπόθεση, επιεικής θα πρέπει να θεωρείται τόσο ο προσδιορισμός ποσοστού […]% επί της συνολικής αξίας πωλήσεων (βλ. ενότητα Θ.2.1.2), όσο και η κατ΄εξαίρεση αναπροσαρμογή του τελικού προστίμου επί το ηπιότερον (βλ. ενότητα Θ.2.6).

352. Ανεξαρτήτως των προαναφερόμενων σκέψεων, ο ισχυρισμός ότι θα έπρεπε (δήθεν) να επιβληθούν πρόστιμα συμβολικού χαρακτήρα για τη διαπιστωθείσα παράβαση στην υπό κρίση υπόθεση, είναι προφανώς απαράδεκτος και απορριπτέος. Και τούτο, διότι τυχόν επιβολή κυρώσεων συμβολικού χαρακτήρα θα διακινδύνευε εν προκειμένω την αποτελεσματική εφαρμογή των εθνικών και ενωσιακών κανόνων του ανταγωνισμού, δεδομένης ιδίως της ιδιαίτερης σοβαρότητας και μεγάλης διάρκειας της διαπιστωθείσας παράβασης, η οποία συνιστά πρόδηλη παραβίαση των εν λόγω κανόνων. Πράγματι, κατά πάγια πρακτική και νομολογία, η επιβολή προστίμου είναι το πλέον κατάλληλο μέτρο για την αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού σε περιπτώσεις σοβαρών παραβάσεων καρτελικής φύσης, όπως και στην υπό εξέταση περίπτωση. Συνιστά δε υποχρέωση της αρμόδιας αρχής ανταγωνισμού να κατευθύνει τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων στην τήρηση των σχετικών κανόνων, μέσω της επιβολής προστίμων που διασφαλίζουν επαρκώς το αναγκαίο αποτρεπτικό τους αποτέλεσμα[627].

353. Επίσης, σε αντίθεση με όσα υπολαμβάνουν οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις στα υπομνήματά τους και στη συζήτηση ενώπιον της Επιτροπής, η κρινόμενη υπόθεση δεν παρουσιάζει καινοφανείς πτυχές, δεδομένης και της πάγιας ενωσιακής πρακτικής και νομολογίας ως προς την αξιολόγηση αντι-ανταγωνιστικών συμπράξεων (και σε περιόδους κρίσης). Ειδικότερα, οι αρχές ανταγωνισμού δύνανται, αλλά δεν υποχρεούνται, να λαμβάνουν υπόψη κατά τον υπολογισμό του προστίμου τα τυχόν πενιχρά χρηματοοικονομικά αποτελέσματα ή την οικονομική κρίση ενός τομέα ή κλάδου. Περαιτέρω, κατά πάγια ενωσιακή νομολογία και πρακτική, οι αρχές ανταγωνισμού δεν οφείλουν να θεωρούν τις οικονομικές δυσχέρειες ενός κλάδου ως ελαφρυντική περίσταση, ούτε και οφείλουν να ακολουθούν την ίδια τακτική με τυχόν προγενέστερες αποφάσεις τους, οι οποίες μπορεί να είχαν συνεκτιμήσει τον παράγοντα αυτό ως ελαφρυντική περίσταση. Πράγματι, οι οριζόντιες συμπράξεις που περιέχουν σοβαρούς περιορισμούς για τον ανταγωνισμό εμφανίζονται κατά κανόνα όταν ένας κλάδος

---

[627] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΚ υπόθ. 100 έως 103/80 Musique Diffusion francaise και αλ. κατά Επιτροπής, σκ. 105 και 106, ΠΕΚ T-150/89 Martinelli κατά Επιτροπής, σκ. 59, ΠΕΚ T-49/95 Van Mengen Sports κατά Επιτροπής, σκ. 53, ΠΕΚ T-229/94 Deutsche Bahn κατά Επιτροπής, σκ. 127, καθώς και ΠΕΚ T-224/00 Archer Daniels Midland κατά Επιτροπής, σκ. 56. Σχετικά με τον αναγκαίο αποτρεπτικό, αλλά και κατασταλτικό, χαρακτήρα των προστίμων, βλ. και απόφαση ΔΕΚ υπόθ. 41/69 ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής, σκ. 173-175, και ΠΕΚ T-329/01 Archer Daniels Midland κατά Επιτροπής, σκ. 141

αντιμετωπίζει οικονομικά προβλήματα. Αν έπρεπε να ακολουθείται κάθε φορά η λογική των εμπλεκόμενων μερών, το πρόστιμο σε τέτοιου είδους σοβαρές παραβάσεις θα έπρεπε να μειώνεται εκ του λόγου αυτού σε όλες τις υποθέσεις[628]. Ακόμη, εάν οι αρχές ανταγωνισμού ήταν υποχρεωμένες κατά τον καθορισμό του ποσού του προστίμου να λαμβάνουν υπόψη την ελλειμματική οικονομική κατάσταση μιας επιχείρησης, η αναγνώριση μιας τέτοιας υποχρεώσεως θα κατέληγε να δώσει αδικαιολόγητο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις επιχειρήσεις που είναι οι λιγότερο προσαρμοσμένες στις συνθήκες της αγοράς[629].

354. Παρόλα αυτά, στην υπό κρίση υπόθεση, η Επιτροπή Ανταγωνισμού συνεκτίμησε, κατ΄εξαίρεση, τόσο την παρατεταμένη οικονομική κρίση που έπληξε, μεταξύ άλλων, και τον κλάδο της πτηνοτροφίας, όσο και τη σχετική (έστω και προσωρινή) επιδείνωση των χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων του εν λόγω κλάδου και την απορρέουσα δυσκολία χρηματοδότησης των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων από τον τραπεζικό τομέα – βλ. ενότητα Θ.2.6 κατωτέρω. Και τούτο, παρά το γεγονός ότι η επικαλούμενη οικονομική κρίση αφορά μόνο στα τελευταία δύο χρόνια της διαπιστωθείσας παράβασης ή σε έκτακτα περιστατικά που έλαβαν χώρα σε μεμονωμένες χρονικές περιόδους κατά τη διάρκεια των δεκατεσσάρων ετών της εν λόγω παράβασης[630].

355. Απορριπτέος ως αβάσιμος είναι και ο έτερος ισχυρισμός των συμπραττουσών επιχειρήσεων ότι υπήρχε (δήθεν) έντονη κρατική παρέμβαση ή/και κρατική ανάμιξη στην οργάνωση και λειτουργία του κλάδου, με αποτέλεσμα να μην έχουν εμπεδωθεί οι κανόνες ανταγωνισμού. Και τούτο, διότι καμία τέτοια κρατική παρέμβαση ή ανάμιξη δεν υπήρχε, τουλάχιστον για την περίοδο που εξετάζεται στην παρούσα υπόθεση, η οποία και θα μπορούσε ενδεχομένως να δικαιολογήσει την υπό κρίση παραβατική επιχειρηματική συμπεριφορά ή την αναγνώριση ελαφρυντικής περίστασης κατά τον υπολογισμό του προστίμου, βάσει των κείμενων διατάξεων. Είναι, καταρχήν, προφανές ότι δεν συντρέχει εν προκειμένω περίπτωση αναγκαστικής συμμόρφωσης προς κρατικά μέτρα, δεδομένου ότι η κρινόμενη συμπεριφορά δεν επιβλήθηκε ρητώς από κάποια συγκεκριμένη κανονιστική ρύθμιση που τυχόν να περιόριζε την αυτόνομη επιχειρηματική δράση των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων. Με άλλα λόγια, δεν υφίστατο κάποια κρατική ρύθμιση ή εμπλοκή που να εξαλείφει τη δυνατότητα ανταγωνισμού μεταξύ των μερών και την αυτονομία δράσης τους[631]. Ούτε και κρατική ενθάρρυνση προς διάπραξη της παράβασης

---

[628] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΠΕΚ Τ-30/05 William Prym GmbH κ.αλ. κατά Επιτροπής, σκ. 207-208, ΠΕΚ Τ-236/01, Τ-249/01, Τ-244-246/01, Τ-251/01 και Τ-252/01 Tokai Carbon κατά Επιτροπής, σκ. 345, ΠΕΚ Τ-145/89 Baustahlgewebe κατά Επιτροπής, σκ. 122, καθώς και ΠΕΚ Τ-13/89 Imperial Chemical Industries plc κατά Επιτροπής, σκ. 372.

[629] Βλ. απόφαση ΔΕΚ C-308/04 P SGL Carbon AG κατά Επιτροπής, σκ. 105, όπου και παραπομπές σε πάγια νομολογία. Βλ. επίσης σχετικά ενότητα Θ.2.5 κατωτέρω.

[630] Σημειωτέον, μάλιστα, ότι η Επιτροπή συνεκτίμησε τους εν λόγω παράγοντες κατά τρόπο που οδηγεί σε ουσιαστική μείωση του τελικώς επιμετρηθέντος προστίμου μετά την εφαρμογή του ανώτατου κατά το νόμο ορίου, και όχι ως μείωση λόγω ελαφρυντικών περιστάσεων, η οποία παγίως συνεκτιμάται πριν την εφαρμογή του ανώτατου κατά το νόμο ορίου (και, συνεπώς, ενδέχεται να μην έχει ουσιαστική επίδραση στην τελική επιμέτρηση του προστίμου).

[631] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 1682/2009, σκ. 27, όπου και παραπομπές σε πάγια ενωσιακή νομολογία.

υπήρχε, κατά την έννοια της νομολογίας. Άλλωστε, η συμβατότητα των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων με τους κανόνες ανταγωνισμού αποτελεί υποχρέωση εκ του νόμου και, συνεπώς, δεν μπορεί να εξαρτάται σε καμία περίπτωση από τη γνώμη, αντίληψη ή/και τυχόν κάλυψη τρίτων προσώπων ή υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων πολιτικών προσώπων, προϊστάμενων διευθύνσεων υπουργείων και λοιπών δημόσιων φορέων ή/και τραπεζών που ελέγχονται από το κράτος. Αλλά ακόμη κι αν ήθελε υποτεθεί ότι η υπό κρίση παραβατική επιχειρηματική συμπεριφορά τελούσε σε γνώση κάποιου υπουργείου ή άλλου κρατικού φορέα, εκδοχή που δεν τεκμηριώνεται με βάση τα στοιχεία του φακέλου, δεν προκύπτει ότι το κράτος ή οι εκπρόσωποί του επέβαλαν, υπαγόρευσαν, επέτρεψαν, συνέστησαν ή έστω πρότειναν τη συνεννόηση ή/και ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις τιμές και την κατανομή πελατείας που υιοθετήθηκαν από τις συμπράττουσες εταιρίες. Κάτι τέτοιο δεν θα ήταν άλλωστε αρμοδιότητά τους. Τουναντίον, όπως καταδείχθηκε στη διάρκεια της διαδικασίας και της συζήτησης, η ακολουθηθείσα συμπεριφορά ήταν δικής τους έμπνευσης, πρωτοβουλίας και επιχειρηματικής απόφασης. Η τυχόν δε γνώση αυτών από, ή/και κοινολόγηση αυτών σε, δημόσιους φορείς, εκδοχή που επίσης δεν στοιχειοθετείται εν προκειμένω, δεν σημαίνει ότι οι τελευταίοι αποδέχθηκαν ως νόμιμο το περιεχόμενό τους, ούτε και τούτο έχει άλλωστε σημασία ως προς τη δυνατότητα εφαρμογής των άρθρων 1 ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ[632].

356. Εξάλλου, ο εν λόγω ισχυρισμός προβάλλεται και αλυσιτελώς, δεδομένου ότι – ακόμη και αν ήθελε υποτεθεί ότι υπήρχε τέτοια κρατική ανάμιξη στην οργάνωση και λειτουργία του κλάδου, είτε απευθείας μέσω του τότε Υπουργείου Γεωργίας, είτε μέσω της Αγροτικής Τράπεζας – αυτή ανάγεται σε χρόνο προγενέστερο της φερόμενης απελευθέρωσης της αγοράς, και ιδίως στη δεκαετία του 1980. Πράγματι, οι συμπράττουσες επιχειρήσεις αναφέρονται πρωτίστως σε γεγονότα εκείνης της περιόδου, και πάλι, ωστόσο, χωρίς να στοιχειοθετούν επαρκώς κατά νόμο ότι η όποια κρατική ανάμιξη είχε τα χαρακτηριστικά επιβολής ή/και ενθάρρυνσης προς διάπραξη της παράβασης, όπως η σχετική ελαφρυντική περίσταση έχει ερμηνευτεί από τα ενωσιακά δικαστήρια. Σε κάθε περίπτωση, για την περίοδο μετά το 1997 και τη σύναψη του Συμφωνητικού που σηματοδοτεί και την ουσιαστική αφετηρία της υπό κρίση περιοριστικής του ανταγωνισμού σύμπραξης, οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις αναφέρονται γενικόλογα σε συναντήσεις με υπουργεία και λοιπούς δημόσιους φορείς για την προώθηση θεσμικών και λοιπών αιτημάτων του κλάδου (όπως η διεπαγγελματική οργάνωση του κλάδου), σε γεγονότα δηλαδή που ουδόλως σχετίζονται με μέτρα κρατικής επιβολής ή/και ενθάρρυνσης, ούτε και με την ύπαρξη τυχόν νομοθετικού ή ρυθμιστικού πλαισίου που ενδέχεται να διευκόλυνε τη σύμπραξη την επίμαχη περίοδο. Επομένως, και παρά τη συστηματική προσπάθεια των εμπλεκόμενων μερών να μεταθέσουν τις ευθύνες τους για τη διάπραξη της παράβασης, δεν συντρέχουν εν προκειμένω οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την αναγνώριση της σχετικής ελαφρυντικής περίστασης, βάσει της κείμενης πρακτικής και νομολογίας. Άλλωστε, όπως αναγνωρίστηκε και κατά τη συζήτηση ενώπιον της Επιτροπής, οι

[632] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΠΕΚ T-37/92 Bureau européen des unions de consommateurs και National Consumer Council κατά Επιτροπής, σκ. 69.

επιχειρήσεις του κλάδου δεν έλαβαν τις κατάλληλες πρωτοβουλίες, ούτε και προώθησαν τις κατάλληλες πολιτικές, προκειμένου να προσαρμοστούν μετά το 1996 στο νέο (απελευθερωμένο, κατά τις ίδιες) καθεστώς σε εναρμόνιση με την ευρωπαϊκή νομοθεσία[633]. Περαιτέρω, η σχετική υποχρέωση προσαρμογής, δεν τελούσε υπό την αίρεση (τυχόν) λήψης προπαρασκευαστικών μέτρων από μέρους της Πολιτείας, όπως αβασίμως υπολαμβάνουν τα εμπλεκόμενα μέρη.

357. Ούτε και απαλλάσσει, ή μειώνει από την ευθύνη τις συμπράττουσες εταιρίες η τυχόν πεποίθησή τους ότι ενεργούσαν σύμφωνα με το νόμο[634], η οποία άλλωστε ουδόλως στοιχειοθετείται. Περαιτέρω, κατά πάγια νομολογία, παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού μπορεί να θεωρηθεί ότι διαπράχθηκε εκ προθέσεως όταν η επιχείρηση δεν μπορούσε να αγνοεί ότι η συμπεριφορά της είχε ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Επομένως, δεν είναι αναγκαίο η επιχείρηση να έχει επίγνωση ότι παραβαίνει τους κανόνες αυτούς, όπως αβασίμως υπολαμβάνουν οι συμπράττουσες επιχειρήσεις. Εν προκειμένω, λαμβάνοντας υπόψη την εγγενή σοβαρότητα και τον πρόδηλο χαρακτήρα της διαπιστωθείσας παράβασης, τα εμπλεκόμενα μέρη δεν μπορούν να ισχυρίζονται ότι δεν ενήργησαν εκ προθέσεως[635]. Πολλώ δε μάλλον που ήδη στο εξώδικο του έτους 2000 της εταιρίας HQF ΑΕΤ, περί του οποίου έγινε ανωτέρω λόγος (βλ. ενότητα Ε.2 και Ε.4.2.1), είχε επισημανθεί το παράνομο των ενεργειών τους.

358. Απορριπτέος είναι και ο ισχυρισμός μεμονωμένων επιχειρήσεων ότι διαδραμάτισαν μειωμένο και παθητικό ρόλο στη διαπιστωθείσα παράβαση. Και τούτο, διότι για καμία από αυτές δεν προκύπτουν αισθητά διαφορετικές περιστάσεις υπό τις οποίες συμμετείχαν στη διαπιστωθείσα παράβαση. Πράγματι, το γεγονός ότι και αυτές μετείχαν σε συναντήσεις κατά τις οποίες υιοθετήθηκαν συμφωνίες/εναρμονισμένες πρακτικές θίγουσες τον ανταγωνισμό, χωρίς να αντιταχθούν σαφώς στις συμφωνίες αυτές, συνιστά επαρκή απόδειξη της ενεργούς συμμετοχής τους στη συμπαιγνία, χωρίς διάκριση[636]. Εξάλλου, στο πλαίσιο της επιμέτρησης του προστίμου, άπαξ μια παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού έχει διαπραχθεί από πλείονες επιχειρήσεις πράγματι εξετάζεται η σχετική βαρύτητα της συμμετοχής καθεμιάς απ' αυτές. Ωστόσο, τα χαρακτηριστικά που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για τον καθορισμό της τάξης μεγέθους των προστίμων δεν είναι

---

[633] Βλ. μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 30-10, σελ. 72.

[634] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 1001/2006, σκ. 20 (που αποτυπώνει, ως προς το σημείο αυτό, πάγια ενωσιακή νομολογία).

[635] Βλ. αποφάσεις ΠΕΚ Τ-143/89 Ferriere Nord κατά Επιτροπής, σκ. 41-42, ΠΕΚ Τ-45/98 Krupp Thyssen κατά Επιτροπής, σκ. 200, καθώς και ΔΕΚ υπόθ. 246/86 Belasco κ.αλ. κατά Επιτροπής, σκ. 41 και ΔΕΚ υποθ. 96/82 IAZ κατά Επιτροπής, σκ. 45. Εξάλλου όπως προαναφέρθηκε στην ενότητα Δ.1.3.3 ανωτέρω, κατά τη σχετική αξιολόγηση του αντικειμένου της σύμπραξης, δεν εξετάζεται η υποκειμενική πρόθεση των μερών, αλλά μόνο το περιεχόμενο και ο αντικειμενικός σκοπός της συμφωνίας/εναρμονισμένης πρακτικής. Με άλλα λόγια, δεν απαιτείται αντι-ανταγωνιστική πρόθεση, αλλά αρκεί το αντικειμενικά ενδεχόμενο αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα. Εφόσον το αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα είναι αντικειμενικά ενδεχόμενο, η σύμπραξη είναι απαγορευμένη, έστω και αν οι συμπράττοντες δεν αποσκοπούν στο αποτέλεσμα αυτό.

[636] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΠΕΚ Τ-348/94 Enso Espanola κατά Επιτροπής, σκ. 303-304, καθώς και ΔΕΚ C-204/00 P Aalborg Protland A/S/ κατά Επιτροπής, σκ. 81. Βλ. επίσης ενότητα ΣΤ.1 ανωτέρω.

εκείνα που προκύπτουν από την πραγματική συμπεριφορά, την οποία ισχυρίζεται ότι ακολούθησε μια επιχείρηση, αλλά εκείνα που προκύπτουν από την όλη παράβαση εν γένει, στην οποία συμμετέσχε[637]. Αυτό ακριβώς ακολουθήθηκε και στην κρινόμενη υπόθεση. Στο βαθμό δε που οι εν λόγω επιχειρήσεις αναφέρονται ενδεχομένως στη μικρότερη διάρκεια συμμετοχής τους στην εν λόγω παράβαση, το γεγονός αυτό έχει ήδη συνεκτιμηθεί κατά την επιμέτρηση του προστίμου και αποτυπωθεί στο τελικό ποσό αυτού για κάθε επιχείρηση (δεδομένου ότι η διάρκεια συνιστά από τα σημαντικότερα εκ του νόμου κριτήρια κατά τον υπολογισμό του προστίμου – βλ. ενότητα Θ.2.1.2 ανωτέρω).

359. Επισημαίνεται, τέλος, ότι η πλήρης συνεργασία με την Επιτροπή Ανταγωνισμού κατά τη διεξαγωγή της έρευνας συνιστά εκ του νόμου υποχρέωση κάθε εταιρίας, για την οποία οι συμπράττουσες επιχειρήσεις δεν μπορούν να επικαλούνται την αναγνώριση ελαφρυντικής περίστασης. Επισημαίνεται, σχετικώς, ότι τόσο οι κατευθυντήριες γραμμές της Ε.Α. για τον υπολογισμό προστίμων (παρ. 15), όσο και οι αντίστοιχες κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (παρ. 29), διευκρινίζουν ότι το στοιχείο της συνεργασίας αναγνωρίζεται ως ελαφρυντική περίσταση μόνο στην περίπτωση που η εμπλεκόμενη επιχείρηση συνεργάστηκε αποτελεσματικά με την Επιτροπή, πέραν του πεδίου εφαρμογής Προγράμματος Επιείκειας και πέραν των νόμιμων υποχρεώσεών της. Συναφώς, έχει κριθεί ότι η όποια τυχόν ανταπόκριση των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων στα αιτήματα παροχής πληροφοριών βάσει του νόμου και στη διοικητική διαδικασία εν γένει δεν μπορεί να αναγνωριστεί ως ελαφρυντική περίπτωση[638]. Πράγματι, σε υποθέσεις οριζόντιων συμπράξεων ιδιαίτερης σοβαρότητας (καρτέλ), η όποια τυχόν συνεργασία θα πρέπει να νοείται στο πλαίσιο του εν λόγω Προγράμματος Επιείκειας, δεδομένου ότι η τυχόν αναγνώριση ελαφρυντικής περίστασης εκτός του πλαισίου αυτού θα υπονόμευε ευθέως το σκοπό και τη λειτουργία του Προγράμματος αυτού, καθώς και την αποτελεσματικότητα των σχετικών διατάξεων εν γένει. Εν προκειμένω, παρά τις επανειλημμένες ευκαιρίες των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων να ενταχθούν στο Πρόγραμμα Επιείκειας και να τύχουν της μέγιστης επιτρεπόμενης ευνοϊκής μεταχείρισης που προβλέπει ο νόμος στο στάδιο της διοικητικής διαδικασίας, εκείνες προτίμησαν να ακολουθήσουν κοινή υπερασπιστική γραμμή, αρνούμενες οποιαδήποτε ευθύνη για τη συμπεριφορά τους. Κατά συνέπεια, δεν δύναται να τους αναγνωριστεί πλέον η επικαλούμενη λόγω συνεργασίας ελαφρυντική περίσταση.

360. Ωστόσο, εξαίρεση θα μπορούσε να γίνει για την επιχείρηση Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ. Και τούτο, διότι στη διάρκεια της διαδικασίας, και ιδίως στη συζήτηση ενώπιον της Επιτροπής, κατ' ουσίαν συνομολόγησε πραγματικά περιστατικά και περιστάσεις που συνιστούν συστατικά στοιχεία της διαπιστωθείσας παράβασης και της συμμετοχής της ιδίας και άλλων εμπλεκόμενων επιχειρήσεων σε αυτήν – ανεξαρτήτως των ισχυρισμών της ως προς τη νομική αξιολόγηση των σχετικών αυτών περιστατικών/περιστάσεων.

[637] Βλ. απόφαση ΔΕΚ C-49/92 P Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, σκ. 152.

[638] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΠΕΚ T-213/00 CMA CGM κατά Επιτροπής, σκ. 303.

Παρόλο που η συνομολόγηση αυτή δεν ήταν κρίσιμη, ούτε και απαραίτητη, για τη στοιχειοθέτηση της διαπιστωθείσας παράβασης, η συγκριτικά πιο εποικοδομητική στάση της εν λόγω εταιρίας κατά τη συζήτηση ενώπιον της Επιτροπής τη διακρίνει επαρκώς από τις υπόλοιπες εμπλεκόμενες επιχειρήσεις. Επομένως, η Επιτροπή κρίνει ότι μπορεί να αναγνωριστεί στην εταιρία Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ ελαφρυντική περίσταση για το λόγο αυτό και να της χορηγηθεί μείωση […]% επί του βασικού ποσού προστίμου που της αναλογεί.

361. Τέλος, επισημαίνεται ότι τα όποια τυχόν αντι-ανταγωνιστικά αποτελέσματα προκλήθηκαν ή απειλήθηκε να προκληθούν στην πράξη, καθώς και η ύπαρξη ή μη οικονομικού οφέλους που τυχόν αποκόμισαν οι συμπράττουσες επιχειρήσεις, δεν συνιστούν ελαφρυντικές περιστάσεις, αλλά παράγοντες που συνεκτιμώνται ήδη στο στάδιο της αξιολόγησης της σοβαρότητας της παράβασης και υπολογισμού του βασικού προστίμου (βλ. ενότητα Θ.2.1.2 ανωτέρω).

362. Συνεπώς, μετά την αξιολόγηση των επιβαρυντικών και ελαφρυντικών περιστάσεων, το βασικό ποσό του προστίμου για κάθε συμπράττουσα επιχείρηση και το ΣΠΕΕ παραμένει το ίδιο, με την εξαίρεση της εταιρίας Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ όπου το βασικό πρόστιμο μειώνεται κατά […]% για τους προεκτεθέντες λόγους:

Πίνακας 7
Ποσό προστίμου ύστερα από αναπροσαρμογές
για επιβαρυντικές και ελαφρυντικές περιστάσεις

Εταιρία	Βασικό ποσό προστίμου (€)	Ελαφρυντική περίσταση	Ποσό προστίμου (€)
Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ	[…]	[…]%	[…]
ΑΠΣΙ Πίνδος	[…]	---	[…]
ΑΠΣ Άρτας	[…]	---	[…]
Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ	[…]	---	[…]
Δ. Κελαϊδίτης & ΣΙΑ ΕΠΕ	[…]	---	[…]
Αμβροσιάδης ΑΒΕΕ	[…]	---	[…]
Μαζαράκι ΑΒΕΕ	[…]	---	[…]
Κοτίνο ΑΕΒΕ	[…]	---	[…]
Βιοκότ ΑΕ	[…]	---	[…]

Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ	[…]	---	[…]
Φρεσκότ ΑΕ	[…]	---	[…]
Αγγελάκης ΑΕ	[…]	---	[…]
Αγροζωή ΑΒΕΕ	[…]	---	[…]
ΣΠΕΕ	[…]	---	[…]

Θ.2.4 Εφαρμογή ανώτατου ορίου 10%

363. Όπως προαναφέρθηκε, και ανεξαρτήτως των προαναφερόμενων υπολογισμών σύμφωνα με τα κατ' αυτοδέσμευση της διοίκησης τιθέμενα κριτήρια άσκησης της διακριτικής της ευχέρειας, το τελικώς επιβαλλόμενο πρόστιμο δεν μπορεί να υπερβεί, σε κάθε περίπτωση, ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών της επιχείρησης της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση. Αντίστοιχη διάταξη υφίσταται και στο ενωσιακό δίκαιο. Όπως έχει κριθεί, πρόκειται για ένα όριο το οποίο εφαρμόζεται ομοιόμορφα σε όλες τις επιχειρήσεις και καθορίζεται με βάση το μέγεθος εκάστης αυτών, και το οποίο αποσκοπεί το να αποφευχθούν πρόστιμα υπερβολικού και δυσανάλογου ύψους. Το ανώτατο αυτό όριο έχει, συνεπώς, διακριτό και αυτοτελή σκοπό σε σχέση με τον σκοπό των κριτηρίων της σοβαρότητας και της διάρκειας της παραβάσεως για τον υπολογισμό του προστίμου σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές. Έχει ως μοναδική συνέπεια ότι το τυχόν ύψος του προστίμου που υπολογίζεται με βάση τα κριτήρια της σοβαρότητας και της διάρκειας μίας παράβασης μειώνεται μέχρι ένα ανώτατο επιτρεπόμενο όριο. Με άλλα λόγια, η εφαρμογή του συνεπάγεται ότι η επιχείρηση δεν καταβάλλει το πρόστιμο, το οποίο, κατ' αρχήν, θα οφειλόταν με βάση τα εν λόγω κριτήρια[639]. Επομένως, κατά πάγια πρακτική και νομολογία, εφόσον το υπολογισθέν, με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές, πρόστιμο ανά επιχείρηση υπερβαίνει το ανώτατο κατά νόμο όριο του δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών της τελευταίας χρήσης, θα πρέπει να περιορίζεται στο ποσό αυτό. Περαιτέρω, στην περίπτωση ενιαίας παράβασης των άρθρων 1 του ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ, το ανώτατο όριο του προστίμου υπολογίζεται επί της ενιαίας παράβασης (και όχι σε τυχόν μεμονωμένες συμφωνίες ή μεμονωμένες πρακτικές που ενδέχεται να συνιστούν και αυτοτελώς παραβάσεις των ίδιων διατάξεων)[640].

639 Βλ. απόφαση ΔΕΚ C-189/02P, C-202/02P, C-205/02P έως C-208/02P και C-213/02P Dansk Rørindustri κλπ. κατά Επιτροπής, σκ. 281-283. Βλ. επίσης απόφαση ΠΕΚ Τ-71/03 Tokai Carbon κατά Επιτροπής, σκ. 389.

640 Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΠΕΚ Τ-25/05 ΚΜΕ κατά Επιτροπής σκ. 172, ΠΕΚ Τ-68/04 SGL Carbon AG κατά Επιτροπής, σκ. 126-134, καθώς και ΠΕΚ Τ-71/03 Tokai Carbon κατά Επιτροπής, σκ. 117-118 & 377.

364. Εν προκειμένω, λόγω της αυξημένης σοβαρότητας αλλά και μεγάλης διάρκειας της διαπιστωθείσας ενιαίας παράβασης και της συμμετοχής κάθε επιχείρησης σε αυτήν, το ως άνω υπολογισθέν πρόστιμο για όλες τις συμπράττουσες επιχειρήσεις και το ΣΠΕΕ, (βλ. Πίνακα 7 ανωτέρω), υπερβαίνει εκ των πραγμάτων το ανώτατο κατά νόμο όριο του του δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών τους για την τελευταία σχετική χρήση (2010). Κατά συνέπεια, το εκάστοτε πρόστιμο ανά επιχείρηση θα πρέπει να περιοριστεί στο ποσό αυτό.

365. Επομένως, μετά την αναπροσαρμογή με βάση το ανώτατο κατά το νόμο όριο προστίμου (10%), τα πρόστιμα για τη διαπιστωθείσα παράβαση των άρθρων 1 του ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ διαμορφώνονται ως εξής ανά εμπλεκόμενη επιχείρηση:

Πίνακας 8
Ποσό προστίμου ύστερα από αναπροσαρμογές
με βάση το ανώτατο κατά νόμο όριο προστίμου

Εταιρία	Ποσό προστίμου βάσει κατευθυντήριων γραμμών (€) (Πίνακας 7)	Συνολικός κύκλος εργασιών (€) τελευταίας χρήσης (2010)	Τελικό ποσό προστίμου (€) (ανώτατο όριο 10% συνολικού κύκλου εργασιών τελευταίας χρήσης)
Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ	[…]	122.314.584	12.231.458
ΑΠΣΙ Πίνδος	[…]	177.280.289	17.728.029
ΑΠΣ Άρτας	[…]	74.612.322	7.461.232
Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ	[…]	17.947.323	1.794.732
Δ. Κελαϊδίτης & ΣΙΑ ΕΠΕ	[…]	21.051.697	2.105.170
Αμβροσιάδης ΑΒΕΕ	[…]	24.649.580	2.464.958
Μαζαράκι ΑΒΕΕ	[…]	31.960.503	3.196.050
Κοτίνο ΑΕΒΕ	[…]	8.078.059	807.806
Βιοκότ ΑΕ	[…]	29.916.408	2.991.641
Υιοί Π. Σαραμούρτση	[…]	9.492.143	949.214

ΑΒΕΕ			
Φρεσκότ ΑΕ	[…]	16.684.566	1.668.457
Αγγελάκης ΑΕ	[…]	17.810.002	1.781.000
Αγροζωή ΑΒΕΕ	[…]	19.550.518	1.955.052
ΣΠΕΕ	[…]	[…]	[…]

Θ.2.5 Επίκληση (ολικής ή μερικής) αδυναμία πληρωμής

366. Όλες οι συμπράττουσες επιχειρήσεις ισχυρίζονται ότι το όποιο επιβαλλόμενο πρόστιμο θα πρέπει να μειωθεί, διότι αδυνατούν να το πληρώσουν, επικαλούμενες είτε την αρνητική θέση, τις συσσωρευμένες ζημίες και την κακή οικονομική τους κατάσταση εν γένει, είτε τις δυσοίωνες προοπτικές του κλάδου της πτηνοτροφίας. Ορισμένες επικαλούνται, επίσης, τις δυσκολίες τραπεζικού δανεισμού, δυσκολίες που έχουν επιταθεί λόγω της οικονομικής κρίσης[641]. Στο πλαίσιο αυτό, τα εμπλεκόμενα μέρη καλούν ουσιαστικά την Επιτροπή να εξετάσει τους ως άνω προβαλλόμενους ισχυρισμούς υπό το πρίσμα της ενωσιακής πρακτικής και νομολογίας περί αδυναμίας πληρωμής, εν όλω ή εν μέρει, του προστίμου («inability to pay» ή «ITP»).

367. Ωστόσο, στην προκειμένη περίπτωση, δεν μπορούν να τύχουν εφαρμογής οι σχετικές διατάξεις των παραγράφων 21 και 22 των κατευθυντήριων γραμμών της Επιτροπής για τον υπολογισμό προστίμων[642], κατ' αναλογία με τις αντίστοιχες της παραγράφου 35 των κατευθυντήριων γραμμών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής[643]. Και τούτο, διότι δεν

[641] Βλ. ενδεικτικά Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 123 (για τις εταιρίες Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, ΑΠΣΙ Πίνδος, ΑΠΣ Άρτας, Αμβροσιάδης ΑΒΕΕ, Βιοκότ ΑΕ, Αγροζωή ΑΒΕΕ), καθώς και τα υπομνήματα και συμπληρωματικά υπομνήματα των εν λόγω εταιριών. Βλ. επίσης μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 28-29 και μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 46, 48, 50 (για τις Μαζαράκι ΑΒΕΕ και Κελαϊδίτης & Σια ΕΠΕ), Πρακτικά Συνεδρίασης 29-10, σελ. 58, 59 (για την Αμβροσιάδης ΑΒΕΕ, παρά τη μαρτυρία […] περί κερδοφορίας: Πρακτικά Συνεδρίασης 29-10, σελ. 59), μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 65 και Πρακτικά Συνεδρίασης 29-10, σελ. 61 (για την Αγροζωή ΑΒΕΕ), μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 75 και Πρακτικά Συνεδρίασης 29-10, σελ. 5 (για την Αφοι Λειβαδίτη ΑΒΕΕ), μαρτυρία […], Πρακτικά Συνεδρίασης 29-10, σελ. 68 και Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 76 (για την Βιοκότ ΑΕ), Πρακτικά Συνεδρίασης 31-10, σελ. 125 (για τον ΑΠΣ Άρτας) και Πρακτικά Συνεδρίασης 29-10, σελ. 39-40 (για τον ΑΠΣΙ Πίνδος).

[642] Σύμφωνα με την παρ. 21 των κατευθυντήριων γραμμών για τον υπολογισμό των προστίμων, η Επιτροπή δύναται να αποκλίνει από τη γενική μέθοδο υπολογισμού του προστίμου, όταν οι ιδιαιτερότητες ορισμένης υπόθεσης το υπαγορεύουν. Περαιτέρω, σύμφωνα με την παρ. 22, κατά τον υπολογισμό του προστίμου, η Επιτροπή δύναται να λαμβάνει υπόψη την πιθανότητα το ύψος του προστίμου να θέσει σε κίνδυνο ανεπανόρθωτα την οικονομική βιωσιμότητα της εμπλεκόμενης επιχείρησης. Οι εν λόγω διατάξεις αντιστοιχούν και ερμηνεύονται κατ΄αναλογία με τις διατάξεις της παρ. 35 των αντίστοιχων κατευθυντήριων γραμμών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (βλ. υποσημείωση αμέσως παρακάτω).

[643] Σύμφωνα με την παρ. 35 των κατευθυντήριων γραμμών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον υπολογισμό των προστίμων, «Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, η Επιτροπή δύναται, εφόσον αυτό της ζητηθεί, να συνεκτιμήσει την αδυναμία της επιχείρησης να πληρώσει το πρόστιμο σε ένα

συντρέχουν οι αναγκαίες προϋποθέσεις για τυχόν μείωση προστίμου λόγω αδυναμίας πληρωμής κάποιας εμπλεκόμενης επιχείρησης, όπως αυτές έχουν ερμηνευτεί από τα ενωσιακά δικαστήρια, ούτε άλλωστε και οι αιτούσες προσκόμισαν επαρκή στοιχεία και αποδείξεις προς τεκμηρίωση του προβαλλόμενου αυτού ισχυρισμού, παρότι έφεραν το βάρος απόδειξης.

368. Ειδικότερα, για την όποια τυχόν αναπροσαρμογή προς το ηπιότερον του επιβαλλόμενου προστίμου λόγω αδυναμίας πληρωμής (εν όλω ή εν μέρει) κατά την έννοια των κείμενων διατάξεων, θα πρέπει να συντρέχουν οι ακόλουθες σωρευτικές προϋποθέσεις (βλ. ενδεικτική νομολογία κατωτέρω):

(α) η εμπλεκόμενη επιχείρηση θα πρέπει να επικαλεσθεί και να προσκομίσει αντικειμενικές αποδείξεις για τη στοιχειοθέτηση της επικαλούμενης αυτής (ολικής ή μερικής) αδυναμίας πληρωμής,

(β) η (ολική ή μερική) επιβολή προστίμου θα πρέπει να θέτει ανεπανόρθωτα σε κίνδυνο την οικονομική βιωσιμότητα της εμπλεκόμενης επιχείρησης,

(γ) η ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ του επιβαλλόμενου προστίμου και του ως άνω κινδύνου,

(δ) η απώλεια της αξίας στοιχείων του ενεργητικού της εμπλεκόμενης επιχείρησης, και

(ε) η πρόκληση ιδιαιτέρως δυσμενών κοινωνικών και οικονομικών συνεπειών λόγω της εξαφάνισης της εμπλεκόμενης επιχείρησης από την αγορά (ιδίως μέσω της αύξησης ανεργίας και την επιδείνωση της ανταγωνιστικής δομής της αγοράς προηγούμενων ή επόμενων σταδίων).

369. Κατά πάγια ενωσιακή πρακτική και νομολογία, οι προαναφερόμενες προϋποθέσεις έχουν εξαιρετικό χαρακτήρα και πρέπει να ερμηνεύονται στενά. Και τούτο, διότι τυχόν ευρεία ή/και χαλαρή εφαρμογή τους θα διακινδύνευε ευθέως την αποτρεπτικότητα των επιβαλλόμενων κυρώσεων, που συνιστά και τον πρωταρχικό σκοπό της πολιτικής προστίμων σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο[644], προκειμένου για την αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού. Πράγματι, το γεγονός και μόνον ότι η επιβολή προστίμου για παραβάσεις των κανόνων ανταγωνισμού ενδέχεται να προκαλέσει πτώχευση της εμπλεκόμενης επιχείρησης δεν αρκεί για να δικαιολογήσει τυχόν μείωση προστίμου λόγω επικαλούμενης αδυναμίας πληρωμής (στη βάση των προαναφερόμενων διατάξεων των κατευθυντήριων γραμμών για τον υπολογισμό των

συγκεκριμένο κοινωνικό και οικονομικό πλαίσιο. Η Επιτροπή δεν θα βασίζει καμμία μείωση του προστίμου που χορηγείται για αυτό το λόγο στην απλή διαπίστωση μιας προβληματικής ή ελλειμματικής οικονομικής κατάστασης. Μία τέτοια μείωση θα μπορεί να χορηγείται μόνο βάσει αντικειμενικών αποδείξεων ότι η επιβολή του προστίμου, σύμφωνα με τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές, θα έθετε ανεπανόρθωτα σε κίνδυνο την οικονομική βιωσιμότητα της εμπλεκόμενης επιχείρησης και θα οδηγούσε στην απώλεια της αξίας στοιχείων του ενεργητικού της».

[644] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΚ C-289/04 P Showa Denko κατά Επιτροπής, σκ. 16. Βλ. επίσης σχετικά με τον αποτρεπτικό χαρακτήρα του προστίμου ΣτΕ 2007/2013, σκ. 28.

προστίμων)[645]. Άλλωστε, ακριβώς προς το σκοπό αποφυγής τυχόν υπερβολικού ή/και δυσανάλογου προστίμου που θα διακινδύνευε τη βιωσιμότητα μιας επιχείρησης, έχουν θεσπιστεί οι έτερες διατάξεις που προβλέπουν τον περιορισμό του επιβαλλόμενου προστίμου κατ' ανώτατο όριο δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών της επιχείρησης της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση (βλ. ενότητα Θ.2.4 ανωτέρω). Έχει δε επανειλημμένως κριθεί ότι η Επιτροπή δεν είναι καταρχήν υποχρεωμένη, κατά τον καθορισμό του ποσού του προστίμου, να λαμβάνει υπόψη την ελλειμματική οικονομική κατάσταση μιας επιχείρησης, καθόσον η αναγνώριση μιας τέτοιας υποχρεώσεως θα συνεπαγόταν αδικαιολόγητο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για τις επιχειρήσεις που είναι λιγότερο αποτελεσματικές ή/και προσαρμοσμένες στις συνθήκες της αγοράς[646]. Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία, η εκκαθάριση επιχείρησης με την υπό εξέταση νομική της μορφή, μολονότι μπορεί να θίξει τα οικονομικά συμφέροντα των κυρίων, των μετόχων ή των κατόχων μεριδίων, εντούτοις δεν συνεπάγεται ότι τα προσωπικά, υλικά και άυλα στοιχεία της επιχείρησης χάνουν και αυτά την αξία τους. Επομένως, ακόμη και στην ακραία περίπτωση κήρυξης σε πτώχευση, δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για μείωση προστίμου λόγω επικαλούμενης αδυναμίας πληρωμής κατά τα προεκτεθέντα, εφόσον υφίσταται δυνατότητα ανακεφαλαιοποίησης της εταιρίας που έχει κηρυχθεί σε πτώχευση ή δυνατότητα ολικής εξαγοράς των στοιχείων του ενεργητικού της, ως αποτέλεσμα είτε εκούσιας αγοράς είτε αναγκαστικής εκποίησης[647]. Εκτός αυτού, για τη μείωση του προστίμου λόγω αδυναμίας πληρωμής κατά την έννοια των κείμενων διατάξεων, σταθμίζεται και η ύπαρξη συγκεκριμένου κοινωνικού και οικονομικού πλαισίου. Κατά την ακολουθούμενη στο ενωσιακό δίκαιο πρακτική και νομολογία, το πλαίσιο αυτό μπορεί να το διαμορφώνουν οι δυσμενείς συνέπειες που θα μπορούσε να έχει η πληρωμή του προστίμου και η συνακόλουθη εξαφάνιση της εμπλεκόμενης επιχείρησης από την αγορά, ιδίως δε όσον αφορά την αύξηση της ανεργίας ή την επιδείνωση των οικονομικών κλάδων από τους οποίους προμηθεύεται και τους οποίους προμηθεύει η σχετική επιχείρηση[648]. Επαφίεται δε στην αιτούσα να προσκομίσει αντικειμενικά και επαρκή στοιχεία για την αξιολόγηση του εν λόγω κοινωνικού και οικονομικού πλαισίου[649], ενώ φέρει και το βάρος απόδειξης

[645] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΠΕΚ Τ-400/09 Ecka κατά Επιτροπής, σκ. 50-51, ΠΕΚ Τ-352/09 Novacke chemicke zavody κατά Επιτροπής, σκ. 186-188, 201 και 209, καθώς και ΠΕΚ Τ-452/05 Belgian Sewing Thread κατά Επιτροπής, σκ. 95 και 96.

[646] Βλ. αποφάσεις ΔΕΚ C-189/02P, C-202/02P, C-205/02P έως C-208/02P και C-213/02P Dansk Rørindustri κλπ. κατά Επιτροπής, σκ. 327, ΔΕΚ C-328/04 P, SGL Carbon κατά Επιτροπής, σκ. 100-105, καθώς και ΠΕΚ Τ-213/00, CMA CGM κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκ. 351 και ΠΕΚ Τ-236/01 Tokai Carbon κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκ. 370.

[647] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΠΕΚ Τ-25/05 KME Germany κλπ. κατά Επιτροπής, σκ. 167, ΠΕΚ Τ-62/02 Union Pigments κατά Επιτροπής, σκ. 177, ΠΕΚ Τ-236/01 Tokai Carbon κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκ. 372, ΠΕΚ Τ-64/02 Heubach κατά Επιτροπής, σκ. 163, και ΠΕΚ Τ-452/05 Belgian Sewing Thread κατά Επιτροπής, σκ. 96.

[648] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΚ C-328/04 P SGL Carbon κατά Επιτροπής, σκ. 106, καθώς και ΠΕΚ Τ-236/01 Tokai Carbon κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκ. 371.

[649] Βλ. απόφαση ΠΕΚ Τ-62/02 Union Pigments κατά Επιτροπής, σκ. 176.

ότι οι προκαλούμενες δυσμενείς κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις συνδέονται αιτιωδώς με το επιβαλλόμενο πρόστιμο, και όχι με άλλες τυχόν περιστάσεις[650].

370. Κατά την κρίση της Επιτροπής, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ευθέως ότι καμία από τις συμπράττουσες επιχειρήσεις δεν προσκόμισε αντικειμενικές και επαρκείς αποδείξεις για τη συνδρομή των ως άνω προϋποθέσεων στην κρινόμενη υπόθεση (παρότι έφεραν το σχετικό βάρος απόδειξης). Πέραν των επισημάνσεων για την επιδείνωση ορισμένων δεικτών ρευστότητας και της οικονομικής τους κατάστασης εν γένει, για τις περισσότερες από αυτές δεν δύναται να στοιχειοθετηθεί η κήρυξή τους σε πτώχευση ως αποτέλεσμα της επιβολής τυχόν προστίμου. Περαιτέρω, ακόμη και στις περιπτώσεις εταιριών που θα μπορούσε, ενδεχομένως, να υποστηριχθεί η πλήρωση της εν λόγω προϋπόθεσης, δηλαδή για τις εταιρίες ΑΠΣ Άρτας και Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ, και πάλι δεν προέκυψαν στοιχεία που να καταδεικνύουν ότι το ενδεχόμενο αυτό πτώχευσης θα έθετε ανεπανόρθωτα σε κίνδυνο την οικονομική βιωσιμότητά τους και θα οδηγούσε στην απώλεια της αξίας των στοιχείων του ενεργητικού τους (βάσει της προαναφερόμενης πρακτικής και νομολογίας). Όσον αφορά δε στην πτωχεύσασα εταιρία Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ, για την οποία η πτωχευτική διαδικασία βρίσκεται σε αρχικά στάδια[651], και πάλι δεν προκύπτει η συνδρομή των λοιπών σωρευτικών προϋποθέσεων κατά τη νομολογία. Τέλος, οι συμπράττουσες επιχειρήσεις δεν ανταποκρίθηκαν στο βάρος απόδειξης για την αξιολόγηση τυχόν δυσμενών κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεων από την επιβολή προστίμου, κατά την έννοια της προαναφερόμενης πρακτικής και νομολογίας. Άλλωστε, η εταιρία Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ δεν παραστάθηκε στη διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής.

371. Επομένως, δεν συντρέχουν εν προκειμένω οι σωρευτικές προϋποθέσεις του νόμου για μείωση προστίμου λόγω αδυναμίας πληρωμής ως προς κάποια από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, και είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι οι ισχυρισμοί τους περί του αντιθέτου.

Θ.2.6 Κατ' εξαίρεση αναπροσαρμογή προστίμου

372. Παρά τις σκέψεις που παρατίθενται στις ενότητες Θ.2.3 – Θ.2.4, και ιδίως στην ενότητα Θ.2.5 ανωτέρω, συντρέχουν εν προκειμένω – κατά την κρίση της Επιτροπής – ιδιαίτερες περιστάσεις που θα δικαιολογούσαν, κατ' εξαίρεση, την αναπροσαρμογή του επιβαλλόμενου προστίμου επί το ηπιότερον[652], με παράλληλη ωστόσο διασφάλιση του αναγκαίου αποτρεπτικού χαρακτήρα του.

---

[650] Βλ. απόφαση ΠΕΚ T-25/05 KME Germany κλπ. κατά Επιτροπής, σκ. 170.

[651] Βλ. υπ' αριθμ. 8043/16.10.2012 επιστολή – γνωστοποίηση.

[652] Όπως προαναφέρθηκε, προκειμένου περί επιβολής προστίμων, είναι επιτρεπτή η επιμέτρηση αυτών κατ' απόκλιση από τα σχετικώς τεθέντα από την Επιτροπή Ανταγωνισμού κατ' αυτοδέσμευσή της κριτήρια, επί το αυστηρότερον ή το ηπιότερον, όταν, εν όψει των συντρεχουσών περιστάσεων, υπάρχουν προς τούτο ειδικοί λόγοι, εκτιθέμενοι και αξιολογούμενοι με την παράθεση ειδικής αιτιολογίας, που δικαιολογούν αυτή την απόκλιση. Και τούτο, υπό την προϋπόθεση ότι διασφαλίζεται επαρκώς το αποτρεπτικό αποτέλεσμα των επιβαλλόμενων προστίμων στην εκάστοτε κρινόμενη υπόθεση.

373. Ειδικότερα, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, λαμβάνοντας υπόψη, κατ' εξαίρεση, την παρατεταμένη οικονομική κρίση που έπληξε, μεταξύ άλλων, και τον κλάδο της πτηνοτροφίας, τη σχετική (έστω και προσωρινή) επιδείνωση των χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων του εν λόγω κλάδου και την απορρέουσα από την οικονομική κρίση δυσκολία χρηματοδότησης των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων από τον τραπεζικό τομέα τα τελευταία χρόνια, καθώς και τη σημασία των επιχειρήσεων αυτών για την απασχόληση στις τοπικές κοινωνίες στις οποίες δραστηριοποιούνται, κρίνει ότι μπορεί να χορηγηθεί μείωση του τελικώς επιμετρηθέντος ποσού του προστίμου (βλ. Πίνακα 8 ανωτέρω) κατά […]% για κάθε εμπλεκόμενη επιχείρηση. Κατά την κρίση της Επιτροπής, η κατ' απόκλιση από τα τεθέντα κριτήρια αναπροσαρμογή αυτή του επιβαλλόμενου προστίμου επί το ηπιότερον είναι μεν ουσιαστική, χωρίς, ωστόσο, να θίγεται ο αναγκαίος αποτρεπτικός χαρακτήρας του επιβαλλόμενου προστίμου, το τελικό ύψος του οποίου διαμορφώνεται – παρά την εν λόγω μείωση εξαιρετικού χαρακτήρα – σε επίπεδα που συνάδουν με την ιδιαίτερη σοβαρότητα και μεγάλη διάρκεια της διαπιστωθείσας παράβασης, βάσει της κείμενης πρακτικής και νομολογίας σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο.

374. Ωστόσο, η ως άνω κατ' εξαίρεση μείωση δεν εφαρμόζεται στο ΣΠΕΕ, ως προς τον οποίο δεν ισχύουν οι ανωτέρω λόγοι που λαμβάνονται ειδικώς, και κατ' εξαίρεση, υπόψη για τις συμπράττουσες επιχειρήσεις.

375. Συνεπώς, μετά την κατ' εξαίρεση αναπροσαρμογή του προστίμου επί το ηπιότερον κατά τα ανωτέρω, το ύψος του προστίμου για κάθε συμπράττουσα επιχείρηση και το ΣΠΕΕ διαμορφώνεται ως ακολούθως:

Πίνακας 9
Επιβαλλόμενο πρόστιμο

Εταιρία	Τελικό ποσό προστίμου (€) (Πίνακας 8)	Κατ' εξαίρεση αναπροσαρμογή επί το ηπιότερον	Επιβαλλόμενο ποσό προστίμου
Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ	12.231.458		8.562.021
ΑΠΣΙ Πίνδος	17.728.029		12.409.620
ΑΠΣ Άρτας	7.461.232		5.222.863
Αφοί Λειβαδίτη ΑΒΕΕ	1.794.732		1.256.313
Δ. Κελαϊδίτης & ΣΙΑ ΕΠΕ	2.105.170		1.473.619

Αμβροσιάδης ΑΒΕΕ	2.464.958	[…]%	1.725.470
Μαζαράκι ΑΒΕΕ	3.196.050		2.237.235
Κοτίνο ΑΕΒΕ	807.806		565.464
Βιοκότ ΑΕ	2.991.641		2.094.148
Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ	949.214		664.450
Φρεσκότ ΑΕ	1.668.457		1.167.920
Αγγελάκης ΑΕ	1.781.000		1.246.700
Αγροζωή ΑΒΕΕ	1.955.052		1.368.536
ΣΠΕΕ	3988	3988	3988

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η **Επιτροπή Ανταγωνισμού** σε Ολομέλεια αποφάσισε **ομοφώνως** και σε φανερή ψηφοφορία τα ακόλουθα:

1. **Διαπιστώνει** ότι οι εταιρίες Θ. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ Α.Β.Ε.Ε. ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ (Θ. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ Α.Β.Ε.Ε.), ΠΙΝΔΟΣ–ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ (ΑΠΣΙ ΠΙΝΔΟΣ), ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΑΡΤΑΣ (ΑΠΣ ΑΡΤΑΣ), ΑΦΟΙ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ Α.Β.Ε.Ε. (ΑΦΟΙ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗ Α.Β.Ε.Ε.), ΔΗΜ. ΚΕΛΑΪΔΙΤΗΣ & ΣΙΑ Ε.Π.Ε (ΔΗΜ. ΚΕΛΑΪΔΙΤΗΣ Ε.Π.Ε.), ΑΜΒΡΟΣΙΑΔΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΖΩΪΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ Α.Β.Ε.Ε.(ΑΜΒΡΟΣΙΑΔΗΣ ΚΟΤΟΠΟΥΛΑ ΕΞΟΧΗΣ Α.Β.Ε.Ε.), ΜΑΖΑΡΑΚΙ Α.Β.Ε.Ε. ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ (ΜΑΖΑΡΑΚΙ Α.Β.Ε.Ε.), ΚΟΤΙΝΟ ΑΝΩΝΥΜΗ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ (ΚΟΤΙΝΟ Α.Ε.Β.Ε.), ΒΙΟΚΟΤ – ΠΤΗΝΟΣΦΑΓΕΙΑ ΑΤΤΙΚΟΒΟΙΩΤΙΑΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΟΦΙΜΩΝ Α.Ε (ΒΙΟΚΟΤ Α.Ε.), ΥΙΟΙ Π. ΣΑΡΑΜΟΥΡΤΣΗ Α.Β.Ε.Ε. - ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΠΟΥΛΕΡΙΚΩΝ (ΧΑΡΜΑ), ΦΡΕΣΚΟΤ– ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε. (ΦΡΕΣΚΟΤ Α.Ε.), ΑΓΓΕΛΑΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ Α.Ε. (ΑΓΓΕΛΑΚΗΣ

Α.Ε.), ΑΓΡΟΖΩΗ Α.Β.Ε.Ε. – ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ (ΑΓΡΟΖΩΗ Α.Β.Ε.Ε.), καθώς και ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΣΠΕΕ), παραβίασαν, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στο ως άνω σκεπτικό, το άρθρο 1 ν. 703/77, όπως ίσχυε, και το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, με τη συμμετοχή τους σε απαγορευμένη οριζόντια σύμπραξη περί καθορισμού τιμών και κατανομής αγορών/πελατείας, κατά την έννοια των εν λόγω διατάξεων, τουλάχιστον από το Σεπτέμβριο του 1996 έως το Σεπτέμβριο του 2010 (ενιαία και διαρκής παράβαση), και ειδικότερα ως ακολούθως:

- Θ. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ Α.Β.Ε.Ε. ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ (Θ. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ Α.Β.Ε.Ε.): από Απρίλιο 1997 έως Σεπτέμβριο 2010,
- ΠΙΝΔΟΣ–ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ (ΑΠΣΙ ΠΙΝΔΟΣ): από Απρίλιο 1997 έως Σεπτέμβριο 2010,
- ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΑΡΤΑΣ (ΑΠΣ ΑΡΤΑΣ): από Απρίλιο 1997 έως Σεπτέμβριο 2010,
- ΑΦΟΙ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ Α.Β.Ε.Ε (ΑΦΟΙ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗ Α.Β.Ε.Ε.): από Απρίλιο 1997 έως Σεπτέμβριο 2010,
- ΔΗΜ. ΚΕΛΑΪΔΙΤΗΣ & ΣΙΑ Ε.Π.Ε. (ΔΗΜ. ΚΕΛΑΪΔΙΤΗΣ Ε.Π.Ε.): από Απρίλιο 1997 έως Σεπτέμβριο 2010,
- ΑΜΒΡΟΣΙΑΔΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΖΩΪΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ Α.Β.Ε.Ε. (ΑΜΒΡΟΣΙΑΔΗΣ ΚΟΤΟΠΟΥΛΑ ΕΞΟΧΗΣ Α.Β.Ε.Ε.): από Σεπτέμβριο 1998 έως Σεπτέμβριο 2010,
- ΜΑΖΑΡΑΚΙ Α.Β.Ε.Ε. ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ (ΜΑΖΑΡΑΚΙ Α.Β.Ε.Ε.): από Αύγουστο 2002 έως Σεπτέμβριο 2010,
- ΚΟΤΙΝΟ ΑΝΩΝΥΜΗ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ (ΚΟΤΙΝΟ Α.Ε.Β.Ε.): από Ιούνιο 2001 έως Σεπτέμβριο 2010,
- ΒΙΟΚΟΤ – ΠΤΗΝΟΣΦΑΓΕΙΑ ΑΤΤΙΚΟΒΟΙΩΤΙΑΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΟΦΙΜΩΝ Α.Ε (ΒΙΟΚΟΤ Α.Ε.): από Σεπτέμβριο 2007 έως Σεπτέμβριο 2010,
- ΥΙΟΙ Π. ΣΑΡΑΜΟΥΡΤΣΗ Α.Β.Ε.Ε. - ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΠΟΥΛΕΡΙΚΩΝ (ΧΑΡΜΑ): από Σεπτέμβριο 1998 έως Σεπτέμβριο 2010,
- ΦΡΕΣΚΟΤ–ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε. (ΦΡΕΣΚΟΤ Α.Ε.): από Απρίλιο 1997 έως Σεπτέμβριο 2010,
- ΑΓΓΕΛΑΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ Α.Ε. (ΑΓΓΕΛΑΚΗΣ Α.Ε.): από Οκτώβριο 1997 έως Σεπτέμβριο 2010,

- ΑΓΡΟΖΩΗ Α.Β.Ε.Ε. – ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ (ΑΓΡΟΖΩΗ Α.Β.Ε.Ε.): από Σεπτέμβριο 1997 έως Σεπτέμβριο 2010, και
- ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΣΠΕΕ): από Σεπτέμβριο 1996 έως Σεπτέμβριο 2010.

2. **Υποχρεώνει** τις προαναφερόμενες εταιρίες να παύσουν τη διαπιστωθείσα στο ως άνω σκεπτικό παράβαση του άρθρου 1 ν. 703/77, όπως ίσχυε, και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, καθώς και να παραλείπουν αυτή στο μέλλον.
3. **Επιβάλλει** πρόστιμα στις προαναφερόμενες εταιρίες για τη συμμετοχή τους στη διαπιστωθείσα στο ως άνω σκεπτικό παράβαση του άρθρου 1 ν. 703/77, όπως ίσχυε, και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, ως ακολούθως:

- Θ. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ Α.Β.Ε.Ε. ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ (Θ. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ Α.Β.Ε.Ε.): πρόστιμο οκτώ εκατομμυρίων πεντακοσίων εξήντα δύο χιλιάδων είκοσι ενός (8.562.021) ευρώ,
- ΠΙΝΔΟΣ–ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ (ΑΠΣΙ ΠΙΝΔΟΣ): πρόστιμο δώδεκα εκατομμυρίων τετρακοσίων εννέα χιλιάδων εξακοσίων είκοσι (12.409.620) ευρώ,
- ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΑΡΤΑΣ (ΑΠΣ ΑΡΤΑΣ): πρόστιμο πέντε εκατομμυρίων διακοσίων είκοσι δύο χιλιάδων οκτακοσίων εξήντα τριών (5.222.863) ευρώ,
- ΑΦΟΙ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ Α.Β.Ε.Ε (ΑΦΟΙ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗ Α.Β.Ε.Ε.): πρόστιμο ενός εκατομμυρίου διακοσίων πενήντα έξι χιλιάδων τριακοσίων δεκατριών (1.256.313) ευρώ,
- ΔΗΜ. ΚΕΛΑΪΔΙΤΗΣ & ΣΙΑ Ε.Π.Ε (ΔΗΜ. ΚΕΛΑΪΔΙΤΗΣ Ε.Π.Ε.): πρόστιμο ενός εκατομμυρίου τετρακοσίων εβδομήντα τριών χιλιάδων εξακοσίων δεκαννέα (1.473.619) ευρώ,
- ΑΜΒΡΟΣΙΑΔΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΖΩΪΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ Α.Β.Ε.Ε (ΑΜΒΡΟΣΙΑΔΗΣ ΚΟΤΟΠΟΥΛΑ ΕΞΟΧΗΣ Α.Β.Ε.Ε.): πρόστιμο ενός εκατομμυρίου επτακοσίων είκοσι πέντε χιλιάδων τετρακοσίων εβδομήντα (1.725.470) ευρώ,
- ΜΑΖΑΡΑΚΙ Α.Β.Ε.Ε. ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ (ΜΑΖΑΡΑΚΙ Α.Β.Ε.Ε.): πρόστιμο δύο εκατομμυρίων διακοσίων τριάντα επτά χιλιάδων διακοσίων τριάντα πέντε (2.237.235) ευρώ,
- ΚΟΤΙΝΟ ΑΝΩΝΥΜΗ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ (ΚΟΤΙΝΟ Α.Ε.Β.Ε.): πρόστιμο πεντακοσίων εξήντα πέντε χιλιάδων τετρακοσίων εξήντα τεσσάρων (565.464) ευρώ,

- ΒΙΟΚΟΤ – ΠΤΗΝΟΣΦΑΓΕΙΑ ΑΤΤΙΚΟΒΟΙΩΤΙΑΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΟΦΙΜΩΝ Α.Ε (ΒΙΟΚΟΤ Α.Ε.): πρόστιμο δύο εκατομμυρίων ενενήντα τεσσάρων χιλιάδων εκατόν σαράντα οχτώ (2.094.148) ευρώ.
- ΥΙΟΙ Π. ΣΑΡΑΜΟΥΡΤΣΗ Α.Β.Ε.Ε. - ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΠΟΥΛΕΡΙΚΩΝ (ΧΑΡΜΑ): πρόστιμο εξακοσίων εξήντα τεσσάρων χιλιάδων τετρακοσίων πενήντα (664.450) ευρώ,
- ΦΡΕΣΚΟΤ–ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε. (ΦΡΕΣΚΟΤ Α.Ε.): πρόστιμο ενός εκατομμυρίου εκατόν εξήντα επτά χιλιάδων εννιακοσίων είκοσι (1.167.920) ευρώ,
- ΑΓΓΕΛΑΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ Α.Ε. (ΑΓΓΕΛΑΚΗΣ Α.Ε.): πρόστιμο ενός εκατομμυρίου διακοσίων σαράντα έξι χιλιάδων επτακοσίων (1.246.700) ευρώ,
- ΑΓΡΟΖΩΗ Α.Β.Ε.Ε. – ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ (ΑΓΡΟΖΩΗ Α.Β.Ε.Ε.): πρόστιμο ενός εκατομμυρίου τριακοσίων εξήντα οκτώ χιλιάδων πεντακοσίων τριάντα έξι (1.368.536) ευρώ, και
- ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΣΠΕΕ): πρόστιμο τριών χιλιάδων εννιακοσίων ογδόντα οκτώ (3.988) ευρώ.

4. **Διαπιστώνει** ότι οι διατάξεις των παραγράφους 2, 5, 6 και 7 του άρθρου 2 του καταστατικού του ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΣΠΕΕ) αντίκεινται στο άρθρο 1 ν. 703/77, όπως ίσχυε, και στο άρθρο 101 ΣΛΕΕ.
5. **Επιβάλλει** στο ΣΥΝΔΕΣΜΟ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΣΠΕΕ), ως μέτρο συμπεριφοράς, να απαλείψει, ή άλλως να αναδιατυπώσει, τις παραγράφους 2, 5, 6 και 7 του άρθρου 2 του καταστατικού του, προκειμένου να συμμορφωθεί με το άρθρο 1 ν. 703/77, όπως ίσχυε, και το άρθρο 101 ΣΛΕΕ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 - ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ (ΑΠΟΡΡΗΤΟ)

1. ΑΓΓΕΛΑΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ Α.Ε.[653]

[…]

[…][654] […]

[…][655]

[…]

Όνομα Μετόχου	Ποσοστό
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	**[…]**

[…]

Όνομα Μέλους	Ιδιότητα
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]

[…][656] […].

2. ΑΓΡΟΖΩΗ Α.Β.Ε.Ε[657]

[…][658] […].

[…][659] […].

[653] Με διακριτικό τίτλο « ΑΓΓΕΛΑΚΗΣ Α.Ε.».

[654] Βλέπε σχετικά την υπ' αριθμ. πρωτ. 120/10.01.2011 απαντητική επιστολή της εταιρίας.

[655] Βλέπε σχετικά την υπ' αριθμ. πρωτ. 120/10.01.2011 απαντητική επιστολή της εταιρίας.

[656] Βλέπε σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. 3060/24.05.2011 απαντητική επιστολή της Αγγελάκης ΑΕ.

[657] Η πλήρης επωνυμία της εταιρίας είναι «ΑΓΡΟΖΩΗ Α.Β.Ε.Ε. – ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ», με διακριτικό τίτλο «ΑΓΡΟΖΩΗ Α.Β.Ε.Ε.».

[658] Όπως επισημαίνεται στην υπ' αριθμ. πρωτ. 208/14.01.2011 απαντητική επιστολή της εταιρίας […]».

[659] Βλέπε σχετικά και υπ' αριθμ. πρωτ. 208/14.01.2011 απαντητική επιστολή της Αγροζωή ΑΒΕΕ.

[…]

Όνομα Μετόχου	Ποσοστό
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	**[…]**

[…][660] […]

Όνομα Μέλους	Ιδιότητα
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]

[…]

[…][661] […]

3. ΑΜΒΡΟΣΙΑΔΗΣ ΚΟΤΟΠΟΥΛΑ ΕΞΟΧΗΣ Α.Β.Ε.Ε.[662]

[…][663]

[…]

Όνομα Μετόχου	Ποσοστό
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	**[…]**

[…]

Όνομα Μέλους	Ιδιότητα
[…]	[…]

660 Βλέπε σχετικά υπ’ αριθμ. πρωτ. 620/31.01.2011 απαντητική επιστολή της εταιρίας.

661 Βλέπε σχετικά υπ’ αριθμ. πρωτ. 2841/16.05.2011 απαντητική επιστολή της εταιρίας.

662 Η πλήρης επωνυμία της εταιρίας είναι «ΑΜΒΡΟΣΙΑΔΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΖΩΪΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ Α.Β.Ε.Ε.» και ο διακριτικός τίτλος «ΑΜΒΡΟΣΙΑΔΗΣ ΚΟΤΟΠΟΥΛΑ ΕΞΟΧΗΣ Α.Β.Ε.Ε.»

663 Για περαιτέρω πληροφορίες, βλέπε σχετικά υπ’ αριθμ. πρωτ. 122/11.01.2011 απαντητική επιστολή της εταιρίας.

[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]

[…][664] […][665] […].

[…][666] […].

4. ΑΦΟΙ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗ Α.Β.Ε.Ε.[667]

[...] [668] [...]

[…]

[…][669]

[…]

Όνομα Μετόχου	Ποσοστό
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	**[…]**

[…]

Όνομα Μετόχου	Ποσοστό
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]

[664] Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Αμβροσιάδης Κοτόπουλα Εξοχής ΑΒΕΕ στην υπ' αριθμ. πρωτ. 122/11.01.2011 απαντητική επιστολή της: «[…]».

[665] Βλέπε σχετικά και υπ' αριθμ. πρωτ. 122/11.01.2011 απαντητική επιστολή της εταιρίας.

[666] Βλέπε σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. 2795/12.05.2011 απαντητική επιστολή της εταιρίας.

[667] Η πλήρης επωνυμία της επιχείρησης είναι «ΑΦΟΙ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ Α.Β.Ε.Ε.» με διακριτικό τίτλο «ΑΦΟΙ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗ Α.Β.Ε.Ε.».

[668] Βλέπε σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. 101/10.02.2011 απαντητική επιστολή της εταιρίας.

[669] Ειδικότερα, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. πρωτ. 101/10.01.2011 απαντητική επιστολή της εταιρίας, « […]».

[…]	[…]
[…]	**[…]**

[…]

Όνομα Μέλους	Ιδιότητα
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]

[…][670] […].

[…][671] […][672].

5. ΒΙΟΚΟΤ Α.Ε.[673]

[…][674] […]

- *[…]*
- *[…]*
- *[…]*
- *[…]*
- *[…]*
- *[…]*
- *[…]*
- [...] [675]

[…]

Όνομα Μετόχου	Ποσοστό
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	**[…]**

[…]

[670] Βλέπε σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. 3081/24.05.2011 απαντητική επιστολή της εταιρίας.

[671] Όπως αναφέρεται σχετικά σε άρθρο της εφημερίδας Το Βήμα ημερομηνίας 23/04/2011 καθώς και σε δημοσίευμα στην ιστοσελίδα www.euro2day.gr με ημερομηνία 15/10/2010.

[672] Βλ. υπ' αριθμ. πρωτ. 8043/16.10.2012 επιστολή – γνωστοποίηση.

[673] Η πλήρης επωνυμία της επιχείρησης είναι «ΒΙΟΚΟΤ – ΠΤΗΝΟΣΦΑΓΕΙΑ ΑΤΤΙΚΟΒΟΙΩΤΙΑΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΟΦΙΜΩΝ Α.Ε.» με διακριτικό τίτλο «ΒΙΟΚΟΤ Α.Ε.».

[674] Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. πρωτ. 8431/30.12.2010, […].

[675] Βλέπε σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. 8431/30.12.2010 απαντητική επιστολή της εταιρίας.

Όνομα Μέλος	Ιδιότητα
[…][676]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]

[…][677] […][678] […][679]

[…]

[…]

6. ΔΗΜ. ΚΕΛΑΪΔΙΤΗΣ & ΣΙΑ Ε.Π.Ε[680]

[…] [681] […][682] […]

Όνομα Μετόχου	Ποσοστό
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	**[…]**

[…][683] […]

[…][684] […][685]

[…]

[…]

7. Θ. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ Α.Β.Ε.Ε. ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ[686]

[…][687]

676 […].

677 Βλέπε σχετικά την υπ’ αριθμ. πρωτ. 8431/30.12.2010

678 Η συνεργασία γνωστοποιήθηκε στην Επιτροπή Ανταγωνισμού στις 6/4/2011 (αρ. πρωτ. 2141) ως συγκέντρωση εμπίπτουσα στις διατάξεις του τότε ισχύοντος άρθρου 4α ν. 703/77.

679 Πέραν αυτών, δυνάμει της από 1/3/2011 σύμβασης, […].

680 Ο διακριτικός τίτλος της εταιρίας είναι «ΔΗΜ. ΚΕΛΑΪΔΙΤΗΣ Ε.Π.Ε.».

681 […].

682 […]

683 Βλ. την υπ’ αριθμ. πρωτ. 3900/23.06.2011 απαντητική επιστολή της εταιρίας.

684 […].

685 Βλέπε σχετικά υπ’ αριθμ, πρωτ. 3900/23.06.2011 απαντητική επιστολή της εταιρίας.

686 Ο διακριτικός τίτλος της εταιρίας είναι «Θ. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ Α.Β.Ε.Ε.».

[…]

Όνομα Μετόχου	**Ποσοστό**
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	**[…]**

[…]

Όνομα Μέλους	**Ιδιότητα**
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]

[…][688] […]

[…][689] […].

[…][690]

[…][691], […].

8. KOTINO Α.Ε.Β.Ε.[692]

[…][693]. […][694].[…].

[…]

Όνομα Μετόχου	**Ποσοστό**
[…]	[…]
[…]	[…]

687 Βλέπε σχετικά και υπ' αριθμ. πρωτ. 8357/28.12.2010 απαντητική επιστολή της Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ.

688 Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. πρωτ. 8357/28.12.2010 απαντητική επιστολή της Θ. Νιτσιάκος ΑΒΕΕ, […].

689 […].

690 Βλέπε σχετικά και υπ' αριθμ. πρωτ. 8357/28.12.2010 απαντητική επιστολή της εταιρίας.

691 Βλέπε σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της εταιρίας.

692 Η πλήρης επωνυμία της εταιρίας είναι «ΚΟΤΙΝΟ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ» με διακριτικό τίτλο «ΚΟΤΙΝΟ Α.Ε.Β.Ε.».

693 Βλέπε σχετικά και υπ' αριθ. πρωτ. 8350/27.12.2010 απαντητική επιστολή της εταιρίας.

694 Συγκεκριμένα, όπως αναφέρει η εταιρία στην υπ' αριθμ. πρωτ. 8350/27.12.2010 απαντητική επιστολή της: «[…]».

[…]	**[…]**

[…]

Όνομα Μέλους	Ιδιότητα
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]

[…].

[…][695] […].

9. MAZAPAKI A.B.E.E.[696]

[…][697]

[…]

[…]

Όνομα Μετόχου	Ποσοστό
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	**[…]**

[…]

Όνομα Μέλους	Ιδιότητα
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]

[…][698] […]

[…][699] *[…]*.

695 Βλέπε σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. 2676/06.05.2011 απαντητική επιστολή της εταιρίας.

696 Η πλήρης επωνυμία της εταιρίας είναι «ΜΑΖΑΡΑΚΙ Α.Β.Ε.Ε. ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ» με διακριτικό τίτλο «ΜΑΖΑΡΑΚΙ Α.Β.Ε.Ε.».

697 Ειδικότερα, όπως αναφέρεται στην υπ' αριθμ. πρωτ. 4/03.01.2011 απαντητική επιστολή της εταιρίας «[…]».

698[…].

[...] [700].

[…][701] […].

10. ΑΠΣΙ ΠΙΝΔΟΣ[702]

[…][703] […]

[…]

Όνομα Μέλους	Ιδιότητα
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]

[…][704]

[…]705 […]706

[…]

[…]

---

[699] Βλέπε σχετικά υπ’ αριθμ. πρωτ. 4/03.01.2011 απαντητική επιστολή της εταιρίας.

[700] Βλέπε σχετικά υπ’ αριθμ. πρωτ, 4/03.01.2011 απαντητική επιστολή της Μαζαράκι ΑΒΕΕ.

[701] Βλέπε σχετικά υπ’ αριθμ. πρωτ. 2856/16.05.2011 απαντητική επιστολή της Μαζαράκι ΑΒΕΕ.

[702] Η πλήρης επωνυμία της επιχείρησης είναι «ΠΙΝΔΟΣ – ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ» με διακριτικό τίτλο «ΑΠΣΙ ΠΙΝΔΟΣ».

[703] Από υπ’ αριθμ. πρωτ. 290/17.01.2011 απαντητική επιστολή του ΑΠΣΙ Πίνδος.

[704] Βλέπε σχετικά υπ’ αριθμ. πρωτ. 290/17.01.2011 απαντητική επιστολή του ΑΠΣΙ Πίνδος.

[705] Βλέπε σχετικά υπ’ αριθμ. πρωτ. 290/17.01.2011 απαντητική επιστολή του συνεταιρισμού.

[706] Εννοείται η Αγροζωή ΑΒΕΕ.

[…][707] […]

11. ΑΠΣ ΑΡΤΑΣ[708]

[…][709]

[…][710].

[…][711] […]

[…]

[…]

Όνομα Μέλους	Ιδιότητα
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]

[…][712] […].

12. ΥΙΟΙ Π. ΣΑΡΑΜΟΥΡΤΣΗ Α.Β.Ε.Ε.[713]

[…][714]

[…]

Όνομα Μετόχου	Ποσοστό
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]

[707] Βλέπε σχετικά και υπ' αριθμ. πρωτ. 2751/10.05.2011 απαντητική επιστολή του Συνεταιρισμού.

[708] Πρόκειται για το διακριτικό τίτλο της επιχείρησης. Η πλήρης επωνυμία της είναι «ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΑΡΤΑΣ».

[709] Βλέπε σχετικά την υπ' αριθμ. πρωτ. 4152/30.06.2011 απαντητική επιστολή του ΑΠΣ Άρτας.

[710] Βλέπε σχετικά την υπ' αριθ. πρωτ. 4152/30.06.2011 απαντητική επιστολή του συνεταιρισμού.

[711] Βλέπε σχετικά την υπ' αριθ. πρωτ. 4152/30.06.2011 απαντητική επιστολή του συνεταιρισμού.

[712] Βλέπε σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. 4052/27.06.2011 απαντητική επιστολή του Συνεταιρισμού.

[713] Η πλήρης επωνυμία της εταιρίας είναι «ΥΙΟΙ Π. ΣΑΡΑΜΟΥΡΤΣΗ Α.Β.Ε.Ε.» και ο διακριτικός τίτλος «ΧΑΡΜΑ».

[714] Για περαιτέρω πληροφορίες, βλέπε και υπ' αριθμ. πρωτ. 8439/30.12.2010 απαντητική επιστολή εταιρίας.

[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	**[…]**

[…]

Όνομα Μέλους	Ιδιότητα
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]

[…][715] […].

[…][716] […].

13. ΦΡΕΣΚΟΤ- ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε.[717]

[…]

[…][718] […]

Όνομα Μετόχου	Ποσοστό
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]

[715] Ειδικότερα, όπως αναφέρει η εταιρία στην υπ’ αριθμ. πρωτ. 8439/30.12.2010, […]».

[716] Βλέπε σχετικά υπ’ αριθμ. πρωτ. 3148/27.05.2011 απαντητική επιστολή της εταιρίας Υιοί Π. Σαραμούρτση ΑΒΕΕ.

[717] Ο διακριτικός τίτλος της εταιρίας είναι «ΦΡΕΣΚΟΤ Α.Ε.».

[718] Βλέπε σχετικά υπ’ αριθμ. πρωτ. 529/27.01.2011 απαντητική επιστολή της Φρεσκότ ΑΕ.

[…]	[…]

[…]

Όνομα Μέλους	Ιδιότητα
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]

[…]

Όνομα Μέλους	Ιδιότητα
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]

[…]

[…][719] […]

14. HQF AET[720]

[…]

[…]

- […]
- […]
- […]

[…]

- *[…],*
- *[…],*
- *[…]*[721].

---

[719] Βλέπε σχετικά υπ’ αριθμ. πρωτ. 2945/19.05.2011 απαντητική επιστολή της Φρεσκότ ΑΕ.

[720] Η πλήρης επωνυμία της εταιρίας είναι «Hellenic Quality Foods Ανώνυμος Εταιρία Τροφίμων» και ο διακριτικός τίτλος «H.Q.F.».

[721] Βλέπε υπ’ αριθμ. πρωτ. 8355/28.12.2010 απαντητική επιστολή της εταιρίας.

Το σύνολο των προϊόντων της εταιρίας διανέμονται με ιδιόκτητα φορτηγά ενώ τα υποκαταστήματά […].

[…]

Όνομα Μετόχου	**Ποσοστό**
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	**[…]**

[…]

[…]

Όνομα Μέλους	**Ιδιότητα**
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]

[…][722] […]

[722] Βλέπε σχετικά υπ’ αριθμ. πρωτ. 2721/09.05.2011 απαντητική επιστολή της εταιρίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 – ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ – ΣΤΕΛΕΧΩΝ (ΑΠΟΡΡΗΤΟ)

Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει τους καταγεγραμμένους στα πρακτικά παρόντες καθώς και την εταιρία που εκπροσωπούσαν και τη θέση τους σε αυτή. Επίσης, αναφέρονται κάποια από τα έγγραφα στα οποία έχουν καταγραφεί από τον [ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΣΠΕΕ] ως παρόντες σε συναντήσεις.

Επίθετο	Όνομα	Εκπροσωπούμενη Εταιρία/ Φορέας	Δραστηριότητα Εταιρίας/Φορέα	Θέση	Έγγραφο
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

Επίθετο	Όνομα	Εκπροσωπούμενη Εταιρία/ Φορέας	Δραστηριότητα Εταιρίας/Φορέα	Θέση	Έγγραφο
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

Επίθετο	Όνομα	Εκπροσωπούμενη Εταιρία/ Φορέας	Δραστηριότητα Εταιρίας/Φορέα	Θέση	Έγγραφο
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

Επίθετο	Όνομα	Εκπροσωπούμενη Εταιρία/ Φορέας	Δραστηριότητα Εταιρίας/Φορέα	Θέση	Έγγραφο
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

Επίθετο	Όνομα	Εκπροσωπούμενη Εταιρία/ Φορέας	Δραστηριότητα Εταιρίας/Φορέα	Θέση	Έγγραφο
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

Επίθετο	Όνομα	Εκπροσωπούμενη Εταιρία/ Φορέας	Δραστηριότητα Εταιρίας/Φορέα	Θέση	Έγγραφο

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

	Αξία πωλήσεων στη σχετική αγορά ανά έτος για τον υπολογισμό του προστίμου															
	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	Σύνολο	Ποσοστό 12% επί των πωλήσεων
Θ.ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ ΑΒΕΕ	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
ΑΠΣΙ ΠΙΝΔΟΣ	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
ΑΠΣ ΑΡΤΑ	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
ΑΦΟΙ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗ ΑΒΕΕ	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Δ.ΚΕΛΑΙΔΙΤΗΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
ΑΜΒΡΟΣΙΑΔΗΣ ΚΟΤΟΠΟΥΛΑ ΕΞΟΧΗΣ ΑΒΕΕ	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
ΜΑΖΑΡΑΚΙ ΑΒΕΕ	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
ΚΟΤΙΝΟ ΑΕΒΕ	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
ΒΙΟΚΟΤ ΑΕ	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
ΥΙΟΙ Π.ΣΑΡΑΜΟΥΡΤΣΗ ΑΒΕΕ	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
ΦΡΕΣΚΟΤ ΑΕ	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
ΑΓΓΕΛΑΚΗΣ ΑΕ	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

ΑΓΡΟΖΩΗ ΑΕΕΕ[723]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]
ΣΠΕΕ	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]	[…]

[723] Έχουν αφαιρεθεί οι ενδοομιλικές πωλήσεις στα προϊόντα της σχετικής αγοράς ως εξής: για τα έτη 2008-2010 έχουν αφαιρεθεί οι πωλήσεις που προκύπτουν σύμφωνα με την προσκομισθείσα από την εταιρία καρτέλα πελάτη ενώ για τα προηγούμενα έτη, έχει αφαιρεθεί το 70% των πωλήσεων σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της εταιρίας.

Η απόφαση εκδόθηκε την 15η Φεβρουαρίου 2013.
Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ο Πρόεδρος
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΥΡΙΤΣΑΚΗΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ ΦΥΛΛΩΝ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Σε έντυπη μορφή:

- Για τα Φ.Ε.Κ. από 1 έως 16 σελίδες σε 1 € προσαυξανόμενη κατά 0,20 € για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο ή μέρος αυτού.
- Για τα φωτοαντίγραφα Φ.Ε.Κ. σε 0,15 € ανά σελίδα.

Σε μορφή DVD/CD:

Τεύχος	Ετήσια έκδοση	Τριμηνιαία έκδοση	Μηνιαία έκδοση
Α΄	150 €	40 €	15 €
Β΄	300 €	80 €	30 €
Γ΄	50 €	-	-
Υ.Ο.Δ.Δ.	50 €	-	-
Δ΄	110 €	30 €	-

Τεύχος	Ετήσια έκδοση	Τριμηνιαία έκδοση	Μηνιαία έκδοση
Α.Α.Π.	110 €	30 €	-
Ε.Β.Ι.	100 €	-	-
Α.Ε.Δ.	5 €	-	-
Δ.Δ.Σ.	200 €	-	20 €
Α.Ε.-Ε.Π.Ε.	-	-	100 €

- Η τιμή πώλησης μεμονωμένων Φ.Ε.Κ. σε μορφή cd-rom από εκείνα που διατίθενται σε ψηφιακή μορφή και μέχρι 100 σελίδες, σε 5 € προσαυξανόμενη κατά 1 € ανά 50 σελίδες.

ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ Φ.Ε.Κ.

Τεύχος	Έντυπη μορφή
Α΄	225 €
Β΄	320 €
Γ΄	65 €
Υ.Ο.Δ.Δ.	65 €

Τεύχος	Έντυπη μορφή
Δ΄	160 €
Α.Α.Π.	160 €
Ε.Β.Ι.	65 €
Α.Ε.Δ.	10 €

Τεύχος	Έντυπη μορφή
Α.Ε.-Ε.Π.Ε.	2.250 €
Δ.Δ.Σ.	225 €
Α.Σ.Ε.Π.	70 €
Ο.Π.Κ.	-

- Το τεύχος Α.Σ.Ε.Π. (έντυπη μορφή) θα αποστέλλεται σε συνδρομητές ταχυδρομικά, με την επιβάρυνση των 70 €, ποσό το οποίο αφορά τα ταχυδρομικά έξοδα.

- Η καταβολή γίνεται σε όλες τις Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (Δ.Ο.Υ.). Το πρωτότυπο διπλότυπο (έγγραφο αριθμ. πρωτ. 9067/28.2.2005 2η Υπηρεσία Επιτρόπου Ελεγκτικού Συνεδρίου) με φροντίδα των ενδιαφερομένων, πρέπει να αποστέλλεται ή να κατατίθεται στο Εθνικό Τυπογραφείο (Καποδιστρίου 34, Τ.Κ. 104 32 Αθήνα).
- Σημειώνεται ότι φωτοαντίγραφα διπλοτύπων, ταχυδρομικές Επιταγές για την εξόφληση της συνδρομής, δεν γίνονται δεκτά και θα επιστρέφονται.
- Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τα μέλη της Ένωσης Ιδιοκτητών Ημερησίου Τύπου Αθηνών και Επαρχίας, οι τηλεοπτικοί και ραδιοφωνικοί σταθμοί, η Ε.Σ.Η.Ε.Α, τα τριτοβάθμια συνδικαλιστικά όργανα και οι τριτοβάθμιες επαγγελματικές ενώσεις δικαιούνται έκπτωσης πενήντα τοις εκατό (50%) επί της ετήσιας συνδρομής.
- Το ποσό υπέρ ΤΑ.Π.Ε.Τ. (5% επί του ποσού συνδρομής), καταβάλλεται ολόκληρο (Κ.Α.Ε. 3512) και υπολογίζεται πριν την έκπτωση.
- Στην Ταχυδρομική συνδρομή του τεύχους Α.Σ.Ε.Π. δεν γίνεται έκπτωση.

Πληροφορίες για δημοσιεύματα που καταχωρίζονται στα Φ.Ε.Κ. στο τηλ.: 210 5279000.
Φωτοαντίγραφα παλαιών Φ.Ε.Κ.: τηλ.: 210 8220885.

Τα φύλλα όλων των τευχών της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως διατίθενται δωρεάν σε ηλεκτρονική μορφή από την ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου (www.et.gr)

Ηλεκτρονική Διεύθυνση: http://www.et.gr - e-mail: webmaster.et@et.gr

ΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΑΠΟ 08:00 ΜΕΧΡΙ 13:30

ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΟΥ 34 * ΑΘΗΝΑ 104 32 * ΤΗΛ. 210 52 79 000 * FAX 210 52 21 004